

EUROOPA KESKPANK

EUROSÜSTEEM

AASTAARUANNE 2010

2010

2010

2010

2010

2010

2010

2010

2010

2010

2010

2010

2010

2010

AASTAARUANNE
2010

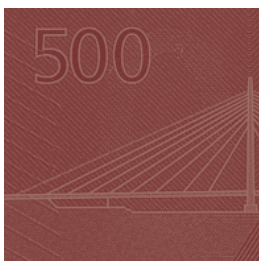
EUROOPA KESKPANK

EUROOPA KESKPANK

EUROSÜSTEEM

2011. aastal on
kõigil EKP
väljaannetel
100-eurose
pangatähe motiiv.

AASTAARUANNE
2010

© Euroopa Keskpang, 2011

Adress

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main,
Saksamaa

Postiaadress

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main,
Saksamaa

Telefon

+49 691 3440

Veebileht

<http://www.ecb.europa.eu>

Faks

+49 69 1344 6000

*Kõik õigused on kaitstud.
Taasesitus õppe- ja mitteäriksel
eesmärkidel on lubatud, kui viidatakse
algallikale.*

Fotod:

*Andreas Böttcher
ESKQ
ISOCHROM.com
Robert Metsch
Walter Vorjohann*

*Käesolevas aruandes sisalduvad andmed
on esitatud 25. veebruari 2011. aasta
seisuga.*

ISSN 1830-2955 (elektroniline versioon)

SISUKORD

EESSÕNA	9	3.3 Pangatähtede tootmine ja emiteerimine	106
I. PEATÜKK MAJANDUSARENG JA RAHAPOLIITIKA	4	STATISTIKA	108
1 RAHAPOLIITILISED OTSUSED	16	4.1 Uus ja täiustatud euroala statistika	108
2 RAHAPOLIITILINE JA MAJANDUSLIK ARENG	23	4.2 Muu areng statistika vallas	108
2.1 Rahvusvaheline makromajanduslik keskkond	23	4.3 Finantskriisist tingitud statistikavajadused	109
2.2 Raha- ja finantspoliitiline areng	27	5 MAJANDUSUURINGUD	111
2.3 Hindade ja kulude areng	50	5.1 Peamised uuringusuunad ja tulemused	111
2.4 Toodangu, nõudluse ja tööturu areng	58	5.2 Uuringutulemuste levitamise: väljaanded ja konverentsid	112
2.5 Eelarvepoliitika areng	67	6 MUUD ÜLESANDED JA TEGEVUSED	114
2.6 Vahetuskursid ja maksebilanss	73	6.1 Rahaloome ja eesõigustega seotud keeldude järgimine	114
3 EUROALAVÄLISTE EUROOPA LIIDU LIIKMESRIIKIDE MAJANDUSLIK JA RAHAPOLIITILINE JA ARENG	78	6.2 Nõuandvad funktsioonid	114
2. PEATÜKK KESKPANGA OPERATSIOONID JA TEGEVUS		6.3 Euroopa Liidu laenuvõtmis- ja laenuandmistoimingute, Euroopa Finantsstabiilsusfondi ning Kreeka Vabariigile antavate ühendatud kahepoolsete krediitide haldamine	118
1 RAHAPOLIITILISED OPERATSIOONID, VALUUTATURUOPERATSIOONID JA INVESTEERINGUD	88	6.4 Eurosüsteemi reservihaldusteenused	119
1.1 Avaturu operatsioonid ja püsivõimalused	88	3. PEATÜKK EESTI ÜHINEMINE EUROALAGA	
1.2 Valuutaturuoperatsioonid ja operatsioonid teiste keskpankadega	95	1 EESTI MAJANDUSLIK JA RAHAPOLIITILINE ARENG	122
1.3 Väärtpaberituruprogramm	96	2 EESTI PANGA EUROSÜSTEEMIGA LÕIUMISE ÕIGUSLIKUD ASPEKTID	126
1.4 Tagatud võlakirjade ostu kava	96	3 EESTI PANGA EUROSÜSTEEMIGA LÕIUMISE PRAKTILISED ASPEKTID	127
1.5 Investeeringud	97	4 EURO SULARAHALE ÜLEMINEK EESTIS	128
2 MAKSE- JA VÄÄRTPABERIVELDUSSÜSTEEMID	99	4. PEATÜKK FINANTSSTABIILSUS JA -LÕIUMINE	
2.1 TARGET2	99	1 FINANTSSTABIILSUS	132
2.2 TARGET2-Securities	100	1.1 Finantsstabiilsuse seire	132
2.3 Tagatiste arveldamise kord	102	1.2 Finantsstabiilsuse korraldus	134
3 PANGATÄHED JA MÜNDID	104		
3.1 Pangatähtede ja müntide ringlus ning valuuta käitlemine	104		
3.2 Pangatähtede võltsimine ja võltsimise ennetamine	105		

2	FINANTSREGULATSIOON JA -JÄRELEVALVE	136	7. PEATÜKK	136	RAHVUSVAHELISED KÜSIMUSED	
	2.1 Pangandus	136				
	2.2 Väärtpaberid	137	1	PEAMISED MUUTUSED RAHVUSVAHELISES RAHASÜSTEEMIS		166
	2.3 Raamatupidamine	138				
3	FINANTSLÕIMUMINE	139	2	KOOSTÖÖ EUROOPA LIIDU VÄLISTE RIIKIDEGA		170
4	MAKSESÜSTEEMIDE JA TURU INFRASTRUKTUURI JÄRELEVAATAMINE	143	8. PEATÜKK	ARUANDEKOHUSTUS		
	4.1 Suurmaksüsteemid ja infrastruktuuriteenuste osutajad	143				
	4.2 Jaemaksüsteemid ja -viisid	145	1	ARUANDEKOHUSTUS AVALIKKUSE JA EUROOPA PARLAMENDI EES		174
	4.3 Väärtpaberite ja tuletisinstrumentide kliiring ja arveldamine	145	2	VALIK EUROOPA PARLAMENDIGA PEETUD KOHTUMISTEL TÕSTATATUD KÜSIMUSI		175
	4.4 Muu tegevus	146				
5. PEATÜKK	EUROOPA KÜSIMUSED		9. PEATÜKK	AVALIKUD SUHTEDE		
1	POLIITIKAKÜSIMUSED	150	1	AVALIKE SUHETE POLIITIKA		178
2	INSTITUSIOONILISED KÜSIMUSED	153	2	TEGEVUS AVALIKE SUHETE VALDKONNAS		179
3	MAJANDUSE JUHTIMISE PARENDAMINE	154	10. PEATÜKK	INSTITUSIOONILINE RAAMISTIK, TÖOKORRALDUS JA FINANTSARUANNE		
4	EUROOPA LIIDU KANDIDAATRIIKIDE ARENG JA SUHTEDE NENDEGA	155	1	OTSUSEID TEGEVAD ORGANID JA ÜLDJUHTIMINE		184
6. PEATÜKK	EUROOPA SÜSTEEMSETE RISKIDE NÕUKOGU TÖÖGA SEOTUD ÜLESANDED			1.1 Eurosüsteem ja Euroopa Keskpankade Süsteem		184
1	INSTITUSIOONILINE RAAMISTIK	158		1.2 EKP nõukogu		185
2	EUROOPA SÜSTEEMSETE RISKIDE NÕUKOGU ETTEVALMISTAVA SEKRETARIAADI TÖÖ	160		1.3 EKP juhatus		188
3	EUROOPA SÜSTEEMSETE RISKIDE NÕUKOGULE ANALÜÜSI, STATISTIKA, HALDUSE JA LOGISTIKA VALDKONNAS PAKUTAV TUGI	161		1.4 EKP üldnõukogu		190
				1.5 Eurosüsteemi/EKPSi komiteed, eelarvekomitee, personalikonverents ja eurosüsteemi infotehnoloogia juhtkomitee		191
				1.6 Üldjuhtimine		192
			2	ORGANISATSIOONILINE ARENG		195
				2.1 Personalijuhtimine		195
				2.2 Personalisuhted ja sotsiaaldialoog		196
				2.3 EKP uus hoonekompleks		196

2.4 Eurosüsteemi hangete koordineerimisasutus	196	2 Rahaloomeasutuste poolt kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvale erasektorile antud laenude areng võrreldes majanduse varasemate langus- ja tõusuperioodidega	31
2.5 Keskkonnaküsimused	197	Joonis A Rahaloomeasutuste poolt kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvale erasektorile antud laenude aastane reaalkasv majanduse suuremate surutiste ja taastumiste ajal alates 1990. aastast	32
2.6 Infotehnoloogiateenuste juhtimine	197	Joonis B SKP aastase reaalkasvu areng majanduse suuremate surutiste ja taastumiste ajal alates 1990. aastast	32
3 PERSONALIKONVERENTS	198	Joonis C Rahaloomeasutuste poolt kodumajapidamistele antud laenude aastase reaalkasvu areng majanduse suuremate surutiste ja taastumiste ajal alates 1990. aastast	33
4 EKPSI SOTSIAALDIALOG	199	Joonis D Rahaloomeasutuste poolt kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvatele ettevõtetele antud laenude aastase reaalkasvu areng majanduse suuremate surutiste ja taastumiste ajal alates 1990. aastast	33
5 EKP FINANTSARUANNE	200	3 Inflatsiooniootuste turupõhiste näitajate areng 2010. aastal	39
31. detsembril 2010 lõppenud aasta tegevusaruanne	201	Joonis A Võlakirjaturupõhised ja inflatsiooniga indekseeritud vahetustehingute põhised inflatsiooniootused	40
Bilanss seisuga 31. detsember 2010	204	Joonis B Võlakirjaturupõhiste inflatsiooniootuste ning võlakirjade nominaal- ja reaaltulususe areng 2010. aastal	40
31. detsembril 2010 lõppenud aasta tulude ja kulude aruanne	206	Joonis C Pikaajaliste forvardvõlakirjade turupõhiste inflatsiooniootuste liigendus tähtaegade lõikes	40
Arvestuspõhimõtted	207		
Bilansi lisa	212		
Tulude ja kulude aruande lisa	224		
Sõltumatu audiitori järeldusotsus	227		
Selgitus kasumi ja kahjumi jaotamise kohta	229		
6 EUROSÜSTEEMI KONSOLIDEERITUD BILANSS SEISUGA 31. DETSEMBER 2010	230		
LISAD			
EKP VASTUVÕETUD ÕIGUSAKTID	234		
EKP VASTUVÕETUD ARVAMUSED	237		
EUROSÜSTEEMI RAHAPOLIITILISTE MEETMETE KRONOLOOGIA	244		
ÜLEVAADE EKP TEADAANNETEST LIKVIIDSUSE PAKKUMISE KOHTA	247		
EUROOPA KESKPANGA VÄLJAANDED	252		
SÕNASTIK	253		
TAUSTINFOD			
1 2010. aastal võetud mittestandardised meetmed	17		
Joonis Riigivõlakirjade tulususevahede areng 2010. aastal ja 2011. aasta alguses	18		

Joonis D Viieaastaste forvardvõlakirjade põhised viie aasta inflatsiooniootused euroalal ja USAs	41
4 Ettevõtetele antavate laenude tingimuste uuringu tulemuste tõlgendamine	47
Joonis A Muudatused ettevõtetele laenude või krediitdiliinide andmise tingimustes	47
Joonis B Pangalaenude kättesaadavus euroala ettevõtete jaoks	48
Joonis C Ranged ja leebed laenuandmiskorrad ning euroala kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvatele ettevõtetele antavate laenude tingimused	49
5 Toormehindade arengudünaamika ja mõju ÜTHI-inflatsioonile	52
Joonis A Toormehindade areng	52
Joonis B Tööstusliku toorme ja vahekaupade tootjahindade areng	54
Tabel Toornafta hindade mõju ülekandumine ÜTHI energiahindadele	54
6 Euroala kodumajapidamiste säastude areng	60
Joonis A Kodumajapidamiste sissetulekud, tarbimine ja säästud	60
Joonis B Kodumajapidamiste netofinantsväärtus	61
7 Tööturu areng viimastel aastatel euroalal ja USAs: peamised erinevused ja ajalooline perspektiiv	64
Joonis Tööhõive areng euroalal ja USAs	65
Tabel Euroala ja USA tööturu näitajad	65
8 Eelarve konsolideerimise makromajanduslik kulu ja tulu	71
9 Eesti euroalaga ühinemise mõju statistikale	124
10 EKPSi makrotasandi usaldatavusjärelvalve uuringute võrgustik	161

TABELITE LOETELU

1. Hindade areng	50
2. Tööjõukulude näitajad	56
3. SKP reaalkasvu komponendid	58
4. Tööturu areng	63
5. Euroala ja euroala riikide eelarvepositsioonid	68
6. Ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused euroala riikides	69
7. SKP reaalkasv euroalal ja euroalavälistes ELi liikmesriikides	78
8. ÜTHI-inflatsioon euroalal ja euroalavälistes ELi liikmesriikides	79
9. Euroala ja euroalaväliste ELi liikmesriikide eelarvepositsioonid	80
10. Euroala ja euroalaväliste ELi liikmesriikide maksebilanss	81
11. Euroalaväliste ELi liikmesriikide ametlikud rahapoliitilised strateegiad	84
12. Maksed TARGET2s	100
13. Euro pangatähtede tootmine 2010. aastal	107
14. Eesti majanduse põhinäitajad	123

54 JOONISTE LOETELU

1. EKP intressimäärad ja euroala üleõoturu intressimäär	16
2. Intressimäärade areng pärast finantskriisi süvenemist	17
3. Suuremate tööstusriikide/ -piirkondade majandusarengu põhisuunad	23
4. Toormehindade arengu põhisuunad	27
5. M3 ja laenud erasektorile	28
6. M3 põhikomponendid	29
7. Lühiajaliste hoiuste intressimäärad rahaloomeasutustes ja rahaturu intressimäär	29
8. Hoiused sektorite lõikes	29
9. M3 vastaskirjed	30
10. Kolme kuu EUREPO, EURIBOR ja üleõo intressimäära vahetustehing	35
11. EKP intressimäärad ja üleõoturu intressimäär	36
12. Pikaajaliste riigivõlakirjade tulusused	36
13. Valitud euroala riikide võlakirjade tulususevahed	38

14. Euroala nullkupongiga võlakirjade põhised inflatsiooniootused	39	39. Euroala otse- ja portfelliinvesteeringud	76
15. Suuremate aktsiaturgude indeksid	42	40. Finantskonto peamised kirjed	76
16. Rahaloomeasutuste laenud kodumajapidamistele	43	41. ERM2 vahetuskursside liikumine	82
17. Kodumajapidamistele ning kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvatele ettevõtetele antud laenude intressimäärad	44	42. ERM2-välise ELi vääringute vahetuskursid euro suhtes	82
18. Kodumajapidamiste võlg ja intressimaksed	44	43. EKP baasintressimäärad ja EONIA	88
19. Kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate euroala ettevõtete välisrahastamise reaalkulu	45	44. Euroala likviidsustegurid 2010. aastal	90
20. Kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate ettevõtete välisrahastamine vahendite lõikes	46	45. Lõpetamata rahapoliitiliste operatsioonide maht	91
21. Kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate börsil noteeritud euroala ettevõtete kasumi suhtarvud	46	46. Kõlblikud tagatised varaliikide lõikes	93
22. Kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate ettevõtete võla suhtarvud	50	47. Eurosüsteemis laenuoperatsioonides esitatud tagatised ja rahapoliitiliste operatsioonide laenujääk	94
23. ÜTHI-inflatsiooni jaotus: põhikomponendid	51	48. Tagatiseks esitatud varad (sh krediidinõuded) liigiti	94
24. Põhikomponentide osakaal ÜTHI-inflatsioonis	52	49. Ringluses olevate euro pangatähtede arv 2002–2010	104
25. Tööstustoodangu tootjahindade jaotus	56	50. Ringluses olevate euro pangatähtede väärtus 2002–2010	104
26. Hüvitis töötaja kohta sektorite lõikes	57	51. Ringluses olevate euro pangatähtede arv 2002–2009 nimiväärtuste lõikes	105
27. Euroala tööjõukulud	57	52. Ringlusest kõrvaldatud euro pangatähtede võltsingute arv 2002–2010	106
28. SKP deflaatori komponendid	57	53. Euro pangatähtede võltsingud nimiväärtuste lõikes 2010	106
29. Euroala eluasemehindade areng	58		
30. SKP kvartaalse reaalkasvu osakaalud	59		
31. Kindlustunde näitajad	59		
32. Tööstustoodangu kasv ja selle komponendid	63		
33. Tööpuudus	64		
34. Riikide rahanduse areng euroalal	70		
35. Vahetuskursside ja eeldatava volatiilsuse arengumudelid	73		
36. Euro nominaalsed ja reaalsed efektiivsed vahetuskursid (EER-20)	74		
37. Jooksevkonto saldo ja selle komponendid	75		
38. Euroala ekspordimahud valitud partnerite lõikes	75		

LÜHENDID

RIIGID

BE	Belgia
BG	Bulgaaria
CZ	Tšehhi
DK	Taani
DE	Saksamaa
EE	Eesti
IE	Iirimaa
GR	Kreeka
ES	Hispaania
FR	Prantsusmaa
IT	Itaalia
CY	Küpros
LV	Läti
LT	Leedu
LU	Luksemburg
HU	Ungari
MT	Malta
NL	Madalmaad
AT	Austria
PL	Poola
PT	Portugal
RO	Rumeenia
SI	Sloveenia
SK	Slovakkia
FI	Soome
SE	Rootsi
UK	Ühendkuningriik
JP	Jaapan
US	Ameerika Ühendriigid

MUUD

BIS	Rahvusvaheliste Arvelduste Pank
EER	efektiivne vahetuskurss
EKP	Euroopa Keskpank
EKPS	Euroopa Keskpankade Süsteem
EL	Euroopa Liit
EMP	Euroopa Majanduspiirkond
EMU	majandus- ja rahaliit
ERI	Euroopa Rahainstituut
ESA 95	Euroopa rahvamajanduse ja regionaalse arvepidamise süsteem 1995
EUR	euro
HWWA	Hamburgi Rahvusvahelise Majanduse Instituut
ILO	Rahvusvaheline Tööorganisatsioon
OECD	Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon
PPI	tootjahinnaindeks
RVF	Rahvusvaheline Valuutafond
SKP	sisemajanduse koguprodukt
THI	tarbijahinnaindeks
ÜTHI	ühtlustatud tarbijahinnaindeks

Vastavalt ELi praktikale on ELi riigid käesolevas aruandes loetletud rahvuskeelsete riiginimede tähestikulises järjekorras.

Kui ei ole märgitud teisiti, vastab aluslepingu artiklite nummerdus alates Lissaboni lepingu jõustumisest 1. detsembril 2009 kehtivale nummerdusele.

EESSÕNA

2010. aastal iseloomustas rahapoliitilist keskkonda ühest küljest euroala majanduskasvu taastumine ja teisest küljest pingete püsimine finantsturgudel. Reaalmajandus taastus 2010. aastal oodatust mõnevõrra jõulisemalt. Osaliselt oli see seotud maailmamajanduse taastumisega, kuid hooгу lisas ka ELi majanduse areng. Kokkuvõttes kiirenes euroala SKP reaalkasv 2010. aastal ligikaudu 1,7% (2009. aastal oli see 4,1% aeglustunud). Inflatsioonitempo muutus 2010. aastal peamiselt ülemaailmsete toormehindade tõusu toel kiiremaks. Samal ajal jäi inflatsioonisurve ELis mõõdukaks. Seetõttu kujunes aastaseks keskmiseks inflatsioonitempoks 2010. aastal 1,6% (2009. aastal 0,3%).

Sellises keskkonnas jättis EKP nõukogu põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäärakogu 2010. aastal ja 2011. aasta alguses rekordiliselt madala 1% juures muutmata (fikseeritud 2009. aasta mais). See oli kooskõlas EKP nõukogu hinnanguga, et keskpika perspektiivi inflatsiooniväljavaade püsis 2010. aastal hinnastabiilsusele vastaval tasemel. Seega ei leitud, et soodsamad kasvuootused ja lühiajaline

inflatsioonidünaamika ohustavad keskpikas perspektiivis hinnastabiilsust. Rahamassi ja laenude areng kinnitas hinnangut, et inflatsioonisurve peaks ka pikemas perspektiivis jääma tagasihoidlikuks. Inflatsiooniootuste näitajad olid ka 2010. aastal kindlalt kooskõlas EKP nõukogu eesmärgiga hoida inflatsioonimäär keskmise aja jooksul alla 2%, kuid selle lähedal. See annab positiivset tunnistust EKP rahapoliitika kõrgest usaldusväärsusest.

Finantsturu olukorra paranedes 2009. aastal ja 2010. aasta esimestel kuudel oli EKP-l võimalik vähendada finantskriisi tõttu võetud eurosüsteemi mittestandardseid rahapoliitilisi meetmeid. Maikuu tekkisid taas teravad finantspinged. Põhjuseks võis olla turul kasvav mure riikide rahanduse jätkusuutlikkuse pärast, eriti Kreeka puhul, kelle võlaprobleemide mõju kandus selgelt edasi ja mõjutas ka teisi euroala riigivõlakirjaturge. Nendes euro võlakirjade järelturu segmentides kuivas likviidsus kokku. Lisaks hakati reitingute muutmiste ja hindade languse tõttu sagedasti esitama lisatagatise nõudeid ning ümber hindama pangandussüsteemi varasid, mille tõttu pangatagatiste väärtus järsku ja kiiresti vähenes. Lõpuks mõjutas see ka erasektori repotehingute turge. Rahaturu intressimäärade vahed laienesid taas, üleõõturu segmendis aga vähenesid mahud ning ostu- ja müügihindade vahed suurenesid. Mõjutamata ei jäänud ka tagatud võlakirjade turg ja ettevõtete võlakirjade turg. Vastuseks võttis EKP nõukogu uuesti kasutusele teatavad mittestandardsed meetmed, mis olid kas juba kaotatud või mida plaaniti järk-järgult kaotada. Täpsemalt otsustas eurosüsteem jätkata mai lõpust kuni detsembri lõpuni korraliste kolmekuuliste pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide korraldamist fikseeritud intressimääraga jaotamispiiranguta pakkumismenetlustena ja kuulutas välja uue kuuekuulise jaotamispiiranguta refinantseerimisoperatsiooni, mis toimus mais. Peale selle jätkati ajutisi vahetustehingute liine USA Föderaalreservi Süsteemiga ja käivitati väärtpaberituruprogramm. Programm on andnud eurosüsteemile võimaluse sekkuda võlakirjaturgudele, et aidata taastada rahapoliitika edastamismehhanismi kohast toimimist häiretega turusegmentides. Võlakirjaostude mõju likviidsusele on

iganädalaste likviidsust vähendavate operatsioonidega täielikult neutraliseeritud.

Finantsreformi valdkonnas astuti 2010. aastal olulisi samme finantssektori vastupidavuse suurendamiseks. Rahvusvahelisel tasandil oli oluline samm seatud eesmärkide suunas G20 ministrite ja keskpankade presidentide kokkulepitud ambitsioonikas tegevuskava. Baseli pangajärelevalve komitee kokkulepe Basel III paketi kohta, mille kiitis heaks keskpankade presidentide ja järelevalvejuhtide rühm, näeb ette pankade kapitali- ja likviidsusnõuete olulise tugevdamise ja moodustab uue usaldatavusnormatiivide raamistiku nurgakivi. EKP toetab uut raamistikku täielikult ja on seisukohal, et Basel III paketi järkjärguline rakendamine peaks kuuluma esmatahtsate ülesannete hulka.

Teine oluline töösuund finantsüsteemi vastupidavuse suurendamisel on finantsstabiilsuse nõukogu töö integreeritud raamistiku väljatöötamisel, millega vähendatakse süsteemse tähtsusega finantsasutustega seotud riske ja välismõjusid. Finantsstabiilsuse nõukogu liikmena peab EKP oluliseks töötada välja asjakohane raamistik, mis tagaks suure rahvusvahelise järjepidevuse ning edendaks sedasi võrdsete võimaluste loomist ja minimeeriks regulatiivse arbitraazi ohtu.

2010. aastal sai kriiside ennetamise, ohjamise ja lahendamise raamistiku reform hoogu juurde. Reformi eesmärk on rakendada ELi poliitika koordineerimise raamistik ning täiustada ELi reguleerivat raamistikku. EKP on sellesse töösse andnud aktiivse panuse ning eurosüsteem toetas ELi kriisilahendamisraamistiku väljatöötamist.

Tähtis märk selle kohta, et Euroopa on kriisist õppinud, oli Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu loomine 16. detsembril 2010. Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu teostab ELis makrotasandi usaldatavusjärelevalvet. Lisaks avastab, hindab ja prioriseerib ta süsteemseid riske ning teeb „tegutse või selgita” põhimõttest lähtuvalt hoiatusi ja soovitusi. Koos Euroopa uute järelevalveasutustega ja riikide järelevalveasutustega

kuulub Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu uude Euroopa Finantsjärelevalveasutuste Süsteemi. EKP tagab Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu sekretariaadi ning pakub nõukogule tuge analüüsi, statistika, logistika ja halduse valdkonnas. Ettevalmistused Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu loomiseks algasid EKP ettevalmistava sekretariaadi moodustamisega 1. märtsil 2010. Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu otsustusorgani esimene koosolek toimus 20. jaanuaril 2011.

EKP osales ka 2010. aastal peamistes poliitilistes ja reguleerivates algatustes, mille eesmärk on suurendada finantsturu infrastruktuuride stabiilsust, eriti seoses börsiväliste tuletisinstrumentidega. Aprillis avaldas EKP aruande finantskriisist saadud õppetundide kohta seoses Euroopa finantsturu infrastruktuuride toimimisega. Peale selle näitas süsteemselt oluliste maksesüsteemide hindamine keskpankade poolt, et vastavate süsteemide operaatorid on talitluspidevust ja kriisiaegset suhtekorraldust hoidnud kõrgel tasemel. Lisaks on EKP jätkuvalt tegutsenud erasektori tegevuse katalüsaatorina, soodustades ühistegevust. Ühtse euromaksete piirkonna (SEPA) valdkonnas toetas EKP aktiivselt Euroopa seadusandjate tööd, millega tahetakse anda impulss SEPA projekti lõpuleviimiseks. Kavandatav määrus, millega kehtestatakse SEPA-le ülemineku lõppkuupäevad ja lõpetatakse siseriiklike maksevahendite kasutamine, on oluline samm SEPA õigeaegse ja sujuva kasutuselevõtu tagamiseks.

Keskpangateenuste valdkonnas käitab eurosüsteem suurmaksesüsteemi TARGET2. Ühtse platvormina hõlbustab TARGET2 eurotehingute reaalsajalist brutoarveldust ning võimaldab ELi 23 keskpangal ja nende kasutajarühmadel kasutada ühesuguseid ulatuslikke kõrgetasemelisi teenuseid. 2010. aastal tehti olulisi edusamme eurosüsteemi uue, mitut vääringut toetava väärtpaberi arveldussüsteemi TARGET2-Securities (T2S) programmi arendamisel. Aasta jooksul edenes poliitiliste põhiküsimuste lahendamine või need lahendati. Näiteks tehti hinnapoliitikat käsitlev otsus ning loodi juhtimisraamistik, millega sätestatakse eurosüsteemi, euroalavälise keskpankade, väärtpaberite keskdepositooriumide ja turuosaliste

T2Si edasises arendamises ja töös osalemise kord. 2010. aastal jätkus töö ka eurosüsteemi tagatiste haldamise ühisplatvormi (CCBM2) loomisel. See süsteem, mis kavandatakse käivitada 2013. aastal, võimaldab eurosüsteemil pakkuda oma osapooltele tõhusaid ja optimeeritud kuludega tagatiste haldamise ja likviidsusjuhtimise teenuseid.

2010. aasta lõpus oli EKP-l sõlmitud täistööajale taandatud 1421,5 töölepingut, võrreldes 1385,5 lepinguga 2009. aasta lõpus. Lepingute arvu kasv on peamiselt tingitud EKP-le seoses Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu sekretariaadi ja nõukogu üldise toetamisega antud uutest ülesannetest. EKP töötajad on pärit kõigest 27 Euroopa Liidu liikmesriigist ning värvatakse vabadele ametikohtadele EKP veebilehel avaldatud avalike konkursside alusel. Koosõlas EKP töörande põhimõtetega liikus 2010. aastal 204 töötajat EKP piires ühelt ametikohalt teisele, kaheksa töötajat lähetati tööle teistesse asutustesse ning 36 töötajale anti palgata puhkust õppimiseks, töötamiseks teistes asutustes või isiklikel eesmärkidel. EKP personalistrateegia üheks nurgakiviks oli jätkuvalt kõigi töötajate teadmiste pidev täiendamine ja oskuste arendamine.

Edusamme tehti mitmekesisusele ja kutse-etikale keskenduva organisatsioonikultuuri valdkonnas. EKP suhtub mitmekesisuse edendamisse tõsiselt ja on oma asjakohasest poliitikast avalikult teada andnud. 2010. aastal jõustus EKP töötajate täiustatud eetikaraamistik.

EKP uue hoonekompleksi põhiehitustööde algust tähistati nurgakivi asetamise tseremooniaga 19. mail 2010. Aasta alguses viidi edukalt lõpule asjaomased avalikud hankemenetlused ning sõlmiti lepingud, millega on kaetud ligikaudu 80% arvutuslikest ehituskuludest ja mis jäid projekti eelarve piiresse. Uue hoonekompleksi kavandatud valmimistähtaeg on 2013. aasta lõpus.

EKP 2010. aasta kasum oli 1,33 miljardit eurot; 2009. aastal oli kasum 2,22 miljardit. Nõukogu otsustas 2010. aasta 31. detsembri seisuga kanda valuutakursi-, intressimäära-, krediidi- ja

kullahinnariski katteks tehtud eraldisse 1,16 miljardit eurot, suurendades eraldist seega maksimaalse piirmäärani ehk 5,18 miljardi euronit, mis vastab euroala riikide keskpankade sissemaksete kogumahule EKP kapitalis sama kuupäeva seisuga. Eraldise suurus vaadatakse igal aastal läbi. Pärast eraldise ülekandmist jäi EKP 2010. aasta puhaskasumiks 170 miljonit eurot. See summa jaotati euroala riikide keskpankade vahel võrdeliselt nende EKP kapitali sissemakstud osadega.

Frankfurt Maini ääres, märts 2011

Jean-Claude Trichet

Vaade EKP uuele hoonekompleksile idast. Taustal Maini-äärse Frankfurdi kesklinn.

I. PEATÜKK

MAJANDUSARENG JA RAHAPOLIITIKA

I RAHAPOLIITILISED OTSUSED

2010. aastal tegutses eurosüsteem taas väga raskes keskkonnas, mida iseloomustasid taaspuhkenud pinged finantsturgudel. Eriti tugeva löögi all olid mõned euroala võlakirjaturud, seda eriti alates 2010. aasta maist seoses riigivõlakriisiga. Positiivsest küljest jäi inflatsiooni väljavaade tagasihoidlikuks: poliitika seisukohast olulise aja jooksul ei ohusta seda deflatsiooni- ega inflatsioonisurveid. ÜTHI-inflatsioon kogus aasta jooksul hoogu ja oli 2010. aastal keskmiselt 1,6% (2009. aastal 0,3%). Majanduskasv arenes 2010. aastal suhteliselt soodsalt, eriti arvestades 2009. aasta tõsist majanduslikku surutist. Aasta jooksul avaldatud andmed ja uuringud viitavad üldiselt oodatust mõneti parematele majandustulemustele. Selles keskkonnas pidas EKP nõukogu asjakohaseks vastutulelikku rahapoliitilist hoiakut ega muutnud EKP baasintressimäärasid, mis olid 2009. aasta mais saavutanud rekordiliselt madala taseme. Põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäär oli kogu 2010. aasta jooksul 1,00%, hoiustamise püsivõimaluse oma 0,25% ja laenamise püsivõimaluse oma 1,75% (joonis 1).

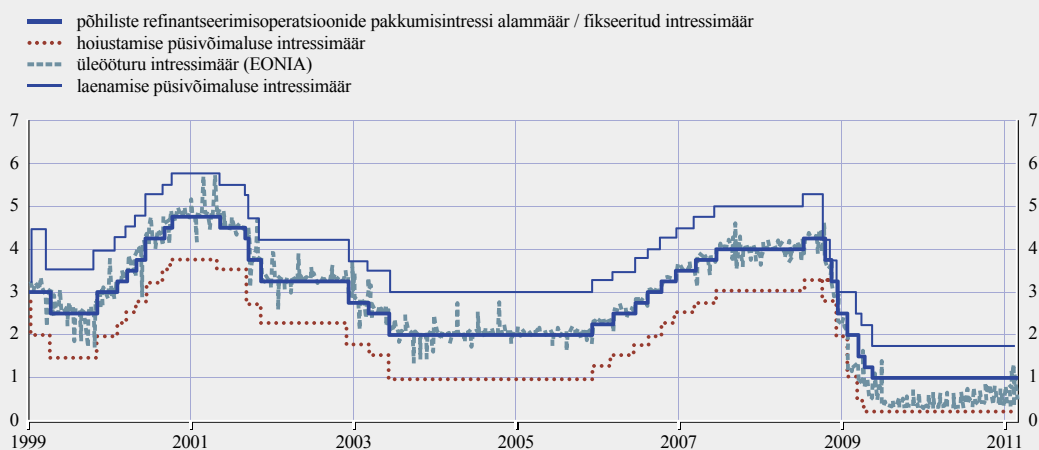
Kui vaadata lähemalt intressimäärade arengut pärast finantskriisi süvenemist 15. septembril 2008 seoses USA finantsasutuse Lehman Brothers kokkuvarisemisega, võib esile tõsta mõne kuupäeva, mil finantskriisis algas uus etapp (joonis 2).

Tänu sellele, et rahaturgude toimimine oli 2009. aasta jooksul paranenud, oli 2010. aasta alguses võimalik järk-järgult loobuda teatavatest mittestandardsetest meetmetest, mille eesmärk oli tõhustada rahapoliitika edastamismehhanismi toimimist. 2010. aasta mais hakkas aga arenema uus kriisiepisood. Sedamööda, kuidas süvenes turu mure eelkõige rahanduse jätkusuutlikkuse pärast mõnedes euroala riikides, tekkisid nende riikide võlakirjaturgudel väga suured häired. Arvestades riigivõlakirjade turu rolli rahapoliitika edastamismehhanismis, algatas EKP oma väärtpaberituruprogrammi ja võttis uuesti tarvitusele mõne varasematel kuudel kasutusest kaotatud mittestandardse meetme (vt taustinfo 1). Väärtpaberituruprogramm, nagu ka kõik muud finantsturgudel pärast 2008. aasta oktoobrit tekkinud tugevate pingete ajal võetud mittestandardsete meetmed, on ajutine ja täielikult kooskõlas eesmärgiga säilitada keskpikas perspektiivis hinnastabiilsus.

Kui 2008.–2009. aastal oli euroala majanduskasv väga ulatuslikult langenud, siis 2009. aasta lõpus pöördus see taas positiivseks ja jätkas hoogustumist ka 2010. aastal. SKP kvartaalne reaalkasv osutus 2010. aasta esimesel poolel oodatust paremaks: osaliselt tulenes see eelarvepoliitiliste stiimulite ja EKP vastutuleliku

Joonis 1 EKP intressimäärad ja euroala üleööturu intressimäär

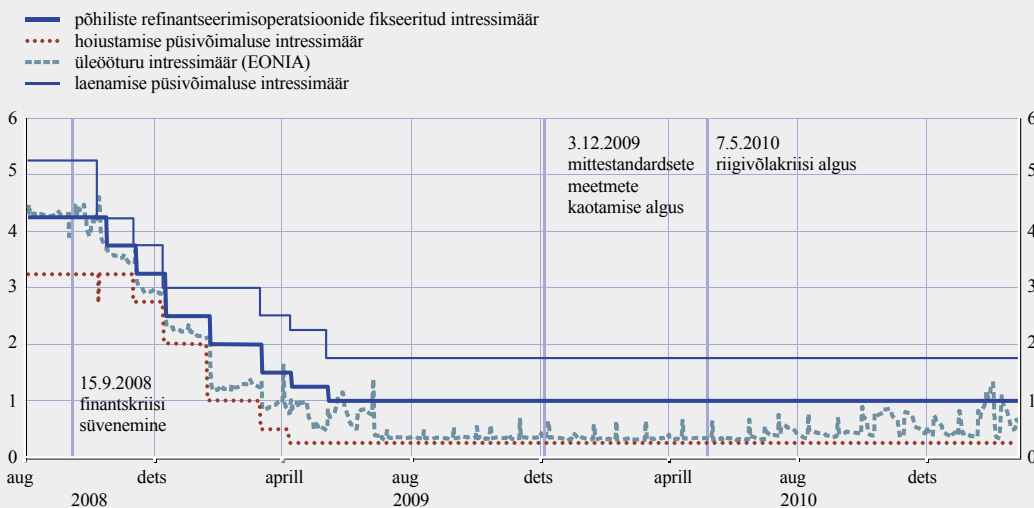
(protsenti aastas; päevased andmed)

Allikad: EKP ja Thomson Reuters.

Joonis 2 Intressimäärade areng pärast finantskriisi süvenemist

(protsenti aastas; päevased andmed)

Allikad: EKP ja Thomson Reuters.

rahapoliitilise hoiaku suurest mõjust, aga ka maailmamajanduse aktiivsuse tugevnemisest. Ootustele vastas majanduskasvu mõningane aeglustumine aasta teisel poolel. Euroala majanduse

kasvukiiruse taastumine kulges samal ajal jätkuvalt positiivses tempos. Kokkuvõttes kasvas euroala reaalne SKP 2010. aastal 1,7% (2009. aastal oli see 4,1% vähenenud).

Taustinfo I

2010. AASTAL VÕETUD MITTESTANDARDSED MEETMED¹

EKP mittestandardsete rahapoliitilised meetmed on võetud erakorralise reaktsioonina erandlikele asjaoludele. Tegemist on ajutiste meetmetega. Nii lõpetatigi 2010. aasta alguses EKP nõukogu 2009. aasta detsembri otsuse kohaselt järk-järgult mõned mittestandardsete meetmed, mis ei olnud finantsturu olukorra paranedes ja rahapoliitika edastamismehhanismi toimimise normaliseerudes enam vajalikud. Konkreetselt otsustas EKP nõukogu 2009. aasta detsembris, et selle kuu kaheteistkuuline pikemaajaline refinantseerimisoperatsioon on viimane niisuguse tähtajaga operatsioon, et sooritatakse veel vaid üks kuuekuuline pikemaajaline refinantseerimisoperatsioon ja seda 2010. aasta märtsis, ning et täiendavad kolmekuulised pikemaajalised refinantseerimisoperatsioonid lõpetatakse. Peale selle lõpetas EKP teiste keskpankadega kooskõlastatult 2010. aasta veebruaris ajutised likviidsust suurendavad operatsioonid välisvaluutas. 2010. aasta märtsis otsustati hakata korraldama kolmekuulisi pikemaajalisi refinantseerimisoperatsioone taas muutuva intressimääraga pakkumismenetlustena. Juunis 2010 viidi lõpule 2009. aasta mais algatatud tagatud võlakirjade ostu kava, mille raames eurosüsteem oli ostnud kavas ette nähtud 60 miljardi euro väärtuses euroala eurodes nomineeritud tagatud võlakirju. Samal ajal jätkati EKP laiendatud

¹ Rohkem teavet EKP poolt finantskriisiga seoses astutud sammude kohta alates kriisi algusest kuni 2010. aasta septembri alguseni võib leida artiklist „The ECB’s response to the financial crisis” EKP kuubülletääni 2010. aasta oktoobri numbris.

krediidivõimaluste strateegia muude elementide, nagu näiteks fikseeritud intressimääraga jaotuspiiranguta menetlus, kasutamist põhilistes refinantseerimisoperatsioonides.

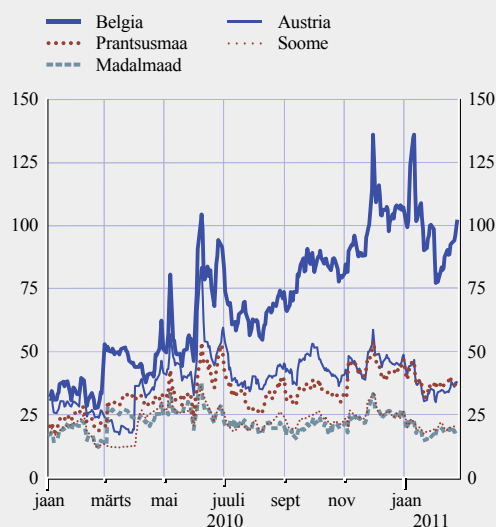
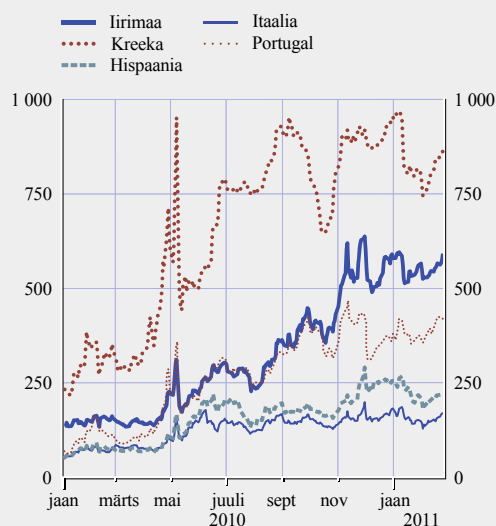
2010. aasta kevadel tekkisid finantsturgude teatavates segmentides, eriti euroala teatavatel riigivõlakirjaturgudel taas pinged. Mõne euroala riigi kümneaastaste riigivõlakirjade tulususe vahe hakkas võrreldes Saksa riigivõlakirjade omaga väga kiiresti suurenema (vt joonised 1A ja 1B). See oli peamiselt tingitud turul süvenenud murest teatavate euroala riikide rahanduse jätkusuutlikkuse pärast, arvestades nende eelarvepuudujäägi ja võla suurenemist. Tulususevahede laienemine hoogustus 2010. aasta aprillis ja mai alguses ning jõudis 6. ja 7. mail majandus- ja rahaliidu rekordilisele tasemele.² Seetõttu kuulutasid euroala valitsused 9. mail välja tervikliku meetmete paketi, kuhu kuulub ka Euroopa finantsstabiilsusfond.

Seoses sellega kuulutas eurosüsteem 10. mail 2010 välja väärtpaberituruprogrammi. Programmi raames saab eurosüsteem sekkuda euroala avaliku ja erasektori võlaväärtpaberite turgu, et tagada toimivuse kaotanud segmentide sügavus ja likviidsus ning taastada rahapoliitika edastamismehhanismi õige toimimine. Riigivõlakirjaturgudel on tähtis osa rahapoliitika edastamismehhanismis, mis toimib järgmiste kanalite kaudu.

- Riigivõlakirjade intressimäärad on harilikult ühed peamistest teguritest, mis mõjutavad intressimäärasid, mida finants- ja mittefinantsettevõtted peavad oma võlakirjade emiteerimisel maksma (nn hinnakanal). Väga tugevate häiretega võlakirjaturgudel ei kandu keskpanga lühiajalised intressimäärad enam piisavalt üle pikemaajalistele intressimääradele, mis on olulised kodumajapidamiste ja ettevõtete jaoks ning seega ka hindade kujunemisel.
- Võlakirjade hindade järsk langus, mis kaasneb häiretesse sattunud võlakirjaturgude tõttu oluliselt tõusvate pikaajaliste intressimääradega, tekitab finants- ja reaalsektori portfellides olulist kahjumit ning vähendab pankade laenuandmisvõimet (nn bilansikanal).

Riigivõlakirjade tulususevahede areng 2010. aastal ja 2011. aasta alguses

(protsendipunkti)

Allikas: Thomson Reuters.

Märkused. Mõeldud on 10-aastaste riigivõlakirjade tulususe vahesid võrreldes Saksamaa 10-aastaste võlakirjade tulususega. Riikide puhul, mille kohta andmeid ei ole esitatud, võrreldavad andmed puuduvad.

² Täpsemalt vt taustinfo „Developments in financial markets in early May” EKP kuubulletääni 2010. aasta juuni numbris.

- Riigivõlakirjaturgude erakordselt madal likviidsus piiraks riigivõlakirjade kasutust refinantseerimisoperatsioonide tagatistena, mis seega piiraks ka pankade laenupakkumisvõimet (nn likviidsuskanal).

Seetõttu tehti otsus hakata sekkuma võlakirjaturgudele, et aidata säilitada rahapoliitika kohast edastamist euroala reaalmajandusele, lahendades selleks häired võlakirjaturgude teatavates segmentides. Lepingu kohaselt tehti kõik eurosüsteemi riigivõlakirjade ostud ainult järeלטurgudel.

Pärast euroala valitsuste ja EKP 9. ja 10. mai 2010. aasta avaldusi taandusid pinged finantsturgudel lühikeseks ajaks. Seejärel jätkasid tulususevahed kuni aasta lõpuni mitmes riigis laienemist.

Väärtpaberituruprogrammi raames ostetud võlakirjade tõttu suurenenud likviidsust vähendatakse täielikult spetsiaalsete operatsioonide abil, mis näitab, et programmi eesmärk ei ole lisada pangandussüsteemi täiendavat likviidsust. Seetõttu ei mõjuta programm üldist likviidsustaset ega rahaturu intressimäärasid (teisisõnu rahapoliitilist hoiakut) ning seega ei kaasne programmiga inflatsiooniriski. 2010. aasta lõpuks oli eurosüsteem võlakirjaturgudele sekkumisi teinud summas 73,5 miljardit eurot ning vähendanud rahaturu likviidsust täpselt samas summas.

Lisaks sellele uuele mittestandardsele meetmele peatas EKP 3. mail 2010 minimaalse krediidi-reitingu künnise kohaldamise Kreeka valitsuse emiteeritud või tagatud võlakirjade tagatiskõlblikkuse suhtes pärast seda, kui ELi ja RVFi ühine Kreeka programm oli kinnitatud. Peale selle võttis EKP mai alguses taas kasutusele mõned varem lõpetatud mittestandardised meetmed, et hoida ära riigisisestel võlakirjaturgudel tekkinud pingete edasikandumine teistele finantsturgudele. Oli oht, et turgude tavapärase töö häirub, mis oli eelkõige seotud rahapoliitika edastamismehhanismi esmase seosega keskpanga ja krediidiasutuste vahel. See omakorda oleks tähendanud, et pankade kui euroala peamise rahastamisallika võime anda reaalmajandusele laenu oleks oluliselt vähenenud. Eurosüsteem võttis alates mai lõpust korraliste kolmekuuliste pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide puhul taas kasutusele jaotamispiiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetluse ning mais sooritati uus kuuekuuline jaotamispiiranguta refinantseerimisoperatsioon. Jätkati ka ajutisi vahetustehingute liine USA Föderaalreservi Süsteemiga.

Arvestades jätkuvaid pingeid teatavates riigivõlakirjaturgude segmentides ja püsivalt suurt ebakindlust, otsustas EKP nõukogu oma septembri ja detsembri koosolekutel, et kõik eurosüsteemi pikemaajalised refinantseerimisoperatsioonid toimuvad 2010. aasta viimases kvartalis ja kuni 2011. aasta esimese kvartalini jaotamispiiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustena. Nende menetluste intressimääraks otsustati nende kestuse ajaks fikseerida põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäärade keskmine. Põhilised refinantseerimisoperatsioonid toimusid kogu 2010. aasta jooksul jaotamispiiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustena.

Inflatsioonisurve jäi 2010. aastal tagasihoidlikuks. Alles aasta lõpus ja 2011. aasta alguses tekkis mõnetine tõususurve. 2010. aasta keskmine inflatsioon oli 1,6%. Tähelepanuväärne on inflatsiooni areng kuude lõikes, kuna aastane ÜTHI-inflatsioon suurenes 2010. aastal järk-järgult:

veebruaris oli see kõigest 0,9%, kuid detsembris juba 2,2%. See areng oli peamiselt tingitud toormehindade arengust, mida omakorda mõjutas maailmamajanduse kasvukiiruse taastumine ja baasefektid. Pikaajaliste inflatsiooniootuste turu- ja uuringupõhised näitajad olid jätkuvalt

kooskõlas EKP nõukogu eesmärgiga hoida inflatsioonimäär keskpikas perspektiivis alla 2%, kuid selle lähedal.

Rahamassi kasvutempo kogus 2010. aastal tasapisi hoogu. M3 kasvas 2010. aastal siiski aeglaselt – keskmiselt 0,6%. See toetas seisukohta, et rahamassi kasvu alustempo oli tagasihoidlik ning et inflatsioonisurve olid keskpikas perspektiivis mõõdukad. Raha- ja laenuvõtmise arengu analüüsimisel alusena kasutatud rahapoliitilise keskkonna analüüs on aja jooksul oluliselt paranenud ja see on omakorda tõhustanud EKP keskpika perioodi rahapoliitilist strateegiat.¹

MAJANDUSE JÄRKJÄRGULINE TAASTUMINE JA TEATAVATE MITTESTANDARDSETE MEETMETE KAOTAMINE

Kui vaadata 2010. aasta rahapoliitilisi otsuseid lähemalt, siis viitasid aasta alguses saadud andmed ja analüüsid sellele, et euroala majanduse kasvukiirus oli osaliselt ajutiste tegurite toel hakanud aeglaselt taastuma. Lisaks võis arvata, et see taastumine kulgeb ebaühtlaselt. Eelkõige oli euroala riikide majanduskasvu ja inflatsiooni areng mõneti erinev, kuigi vähem kui 2009. aastal. See erinevus oli tingitud peamiselt jätkuvatest tasakaalustumisprotsessidest euroalal, mis omakorda tulenesid enne kriisi täheldatud majanduskasvu jätkusuutmatust arengust teatavates riikides.

Makromajanduslikud ettevaated ja prognoosid euroala kohta jäid 2010. aasta kevadel üldiselt samaks. EKP ekspertide 2010. aasta märtsi makromajanduslikus ettevaates prognoositi SKP aastaseks reaalkasvuks 2010. aastal 0,4–1,2% ja 2011. aastal 0,5–2,5%. Hindade arengu puhul eeldati, et see jääb poliitika seisukohast olulise aja jooksul tagasihoidlikuks. ÜTHI-inflatsiooniks prognoositi 2010. aastal 0,8–1,6% ja 2011. aastal 0,9–2,1%.

Võrreldes majandusanalüüsi tulemust rahapoliitilise keskkonna analüüsi omaga saadi taas kinnitust hinnangule, et inflatsioonisurve on keskpikas perspektiivis nõrk. Rahapakkumise ja laenuvõtu kasv jäi aeglaseks. Rahapakkumise areng näitas rahamassi kasvu aeglustumist

mõnevõrra liialdatuna, mis tulenes järsult langevast tulukõverast, mille tõttu hakati vahendeid rohkem paigutama ka M3st väljapoole jäävatesse varadesse.

2010. aasta alguses hakkas EKP nõukogu vastavalt 2009. aasta detsembris tehtud otsustele järkjärgult kaotama likviidsusmeetmeid, mis ei olnud enam samas mahus vajalikud. Eelkõige vähendati pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide arvu. Need otsused tehti seoses olukorra paranemisega finantsturgudel, sealhulgas rahaturul 2009. aastal. Samas jätkas eurosüsteem siiski erakorralise likviidsusabi andmist euroala pangandussüsteemile, hõlbustades sedasi jätkuva eba-kindluse keskkonnas laenuvõtmise andmist euroala majandusele. Seetõttu püsis üleölaenuvõtmise intressimäär ka 2010. aastal hoiustamise püsivõimaluse oma lähedal. Nii on see olnud alates jaotamispiiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetluse kasutuselevõtmisest 2008. aasta oktoobris. Enne seda oli väga lühikese tähtajaga rahaturu intressimäärasid juhtinud valdavalt põhiliste refinantseerimisoperatsioonide pakumise intressi alammäär.

2010. AASTA MAIS ALANUD KRIIS TEATAVATE RIIKIDE VÕLAKIRJATURGUDEL

Riikide suured eelarvepuudujäägid, valitsussektori kiiresti kasvav võlakoormus ning kasvavad tingimuslikud kohustused seoses pankadele antud tagatistega löid pinna finantskriisi taassüvenemisele. Turul olid surved jõudu koguma hakanud juba 2009. aasta lõpus ja 2010. aasta alguses, kuid haripunkti saavutasid nad 2010. aasta mai alguses, kui teatavate euroala riikide võlakirjade tulususe vahe võrreldes Saksa võlakirjade omaga jõudis tasemele, mida ei olnud euro kasutuselevõttust alates nähtud. See puudutas ennekõike Kreeka võlakirju, mille tulususe vahe võrreldes Saksa võlakirjade omaga kasvas väga suureks, kuid ka mõne teise riigi võlakirjade tulusust. Arvestades riigivõlakirjaturgude rolli rahapoliitika edastamismehhanismis ja lõpuks ka hindade jaoks,

¹ Selle kohta lähemalt vt artikkel „Enhancing monetary analysis“ EKP 2010. aasta novembri kuubülletäänis ja sama pealkirjaga EKP raamat, toimetajad L. Papademos ja J. Stark (2010).

algatas EKP oma väärtpaberituruprogrammi, mis võimaldas eurosüsteemil osta erasektori ja riigivõlakirju.

Makromajanduse areng kujunes 2010. aasta esimesel poolel riigivõlakriisile vaatamata oodatust soodsamaks. Seetõttu korrigeeriti enamikku aasta lõpu poole avaldatud makromajanduslikke ettevaateid ja prognoose, k.a eurosüsteemi ekspertide 2010. aasta juuni makromajanduslikku ettevaadet oluliselt ülespoole. Aasta teisel poolel seevastu oodati seni muidu positiivsele arengule vaatamata majanduskasvu mõningast aeglustumist. 2010. aasta septembris prognoosisid EKP eksperdid SKP aastaseks reaalkasvuks 2010. aastal 1,4–1,8% ja 2011. aastal 0,5–2,4%. See tähendas, et 2010. aasta prognoose korrigeeriti oluliselt paremaks võrreldes eurosüsteemi ekspertide 2010. aasta juuni ettevaatega, mis ennustasid SKP aastaseks reaalkasvuks 2010. aastal 0,7–1,3%.

Makromajanduse olukorra paranemisega arenesid ka laenud soodsamalt. 2010. aasta sügisel sai selgeks, et erasektorile antud laenude aastakasvu osas oli aasta alguses saavutatud läbimurre. Kui kodumajapidamistele antud laenude aastakasv oli positiivseks pöördunud juba 2009. aasta kolmandas kvartalis, siis kaup ja mittefinantsteenusid pakkuvatele ettevõtetele antud laenude negatiivne aastakasv peatus alles 2010. aasta lõpus. See areng vastas üldjoontes varasemate majanduskiiklute ajal täheldatule, mil kaup ja mittefinantsteenusid pakkuvatele ettevõtetele antud laenud arenesid majandusaktiivsusega võrreldes viivitusega.

Euroala pankadevahelise üleööturu keskmine aastaintressimäär (EONIA) stabiliseerus enamvähem 2010. aasta esimesel poolel. Aasta teisel poolel see siiski suurenes pisut seoses ülelikviidsuse järkjärgulise vähendamisega. Arvestades, et EKP pakkus sellel perioodil rahaloomeasutustele põhilistes refinantseerimisoperatsioonides kõlblike tagatiste vastu likviidsust jaotamispiiranguta ja fikseeritud intressimääraga, mõjutas EONIA arengut eelkõige nõudlus. Seetõttu ei tohiks seda võtta märgina rahapoliitilise hoiaku karmistumisest. Asjaolu, et pankade nõudlus eurosüsteemi-poolse rahastamise järele vähenes, võib hoopis

viidata sellele, et pankadele muutusid taas paremini kättesaadavaks turupõhised rahastamisvahendid, nagu näiteks pankade väärtpaberid ja pankadevahelised laenud.

Seoses kasvava murega teatavate riikide rahanduse jätkusuutlikkuse pärast süvenesid pinged teatavatel euroala võlakirjaturgudel 2010. aasta lõpus taas. Pinged olid osaliselt seotud vajadusega toetada rahaliselt toimumishäiretega pangandussüsteeme ja mõningal määral ka ebakindlusega Euroopa riigivõlakriiside ennetamis- ja lahendamismehhanismide teatavate aspektide suhtes. Sellel perioodil kasvas järsult taas mõne riigi võlakirjade tulusus. Mõne panga rahastamistingimuste halvenemise tõttu hakati taas rohkem kasutama eurosüsteemi pakutavat likviidsust.

Pinged finantsturu teatavates osades ja nende võimalik ülekandumine euroala reaalmajandusele tekitasid täiendavaid langusriske majandusväljavaatele eurosüsteemi ekspertide 2010. aasta detsembri ettevaadetes, mis oli võrreldes septembri ettevaates avaldatud 2010. ja 2011. aasta prognoosidega jäänud suure osas samaks. EKP nõukogu arvates olid majandusväljavaate puhul ülekaalus langusriskid ja ebakindlus jätkuvalt suur. Lisaks pingetele finantsturgudel olid langusriskid seotud veel nafta- ja muu toorme hindade uue tõusuga, proteksionistlike survetega ning võimalusega, et maailmamajandus tasakaalustub ebakorrapäraselt. Teisalt kasvas maailmakaubandus oodatust kiiremini, mis toetas ka euroala ekspordi. Samas jäi ettevõtete kindlustunne euroalal suhteliselt suureks.

Hindade kohta ennustasid eurosüsteemi eksperdid oma 2010. aasta detsembri ettevaates aastaseks ÜTHI-inflatsiooniks 2011. aastal 1,3–2,3%. EKP nõukogu oli seisukohal, et hinnastabiilsuse väljavaate riskid olid üldiselt tasakaalus ja et järgnevatel kuudel võis oodata hinnatõusu kiirenemist. Tõusuriskid olid seotud eelkõige energia ja muu toorme hindade arenguga. Lisaks arvati, et kaudsed maksud ja reguleeritud hinnad võivad tulevastel aastatel eelarvete konsolideerimise vajaduse tõttu tõusta oodatust kiiremini.

Seda silmas pidades otsustas EKP nõukogu 2010. aasta septembri ja detsembri alguses jätkata põhiliste ja eritõtjajaga – ühe arvestusperioodi pikkuste – refinantseerimisoperatsioonide korraldamist jaotamiskiiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlusena. Sellega seoses jäeti nende operatsioonide tingimused samaks kui 2010. aasta mais. Lisaks otsustas EKP nõukogu samadel kohtumistel viia kolmekuulised pikemaajalised refinantseerimisoperatsioonid, mille mahud jaotati 2011. aasta esimeses kvartalis, läbi jaotamiskiiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustena. Operatsioonide intressimäär fikseeriti nende kestuse ajaks põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäärade keskmise juures.

2011. aasta alguses inflatsioonimäärade tõus jätkus, seda peamiselt tõusvate toormehindade toel. 2011. aasta märtsis otsustas EKP nõukogu, et majandusanalüüsi põhjal on hindade arengu väljavaates ülekaalus tõusuriskid, samas kui rahamassi kasvu alustempo jäi tagasihoidlikuks. Euroala majandusaktiivsuse tempo jäi positiivseks, samas kui ebakindlus püsis suur. Suurt tähelepanelikkust nõudis hinnastabiilsust ohustavate tõusuriskide ohjeldamine. Asuti seisukohale, et laiapõhjalised inflatsioonisurved ei tohiks inflatsioonitempo hiljutise kiirenemise tõttu kesk-pikas perspektiivis suureneda, ja EKP nõukogu säilitas valmisoleku teha kindlameelselt ja õigeaegselt kõik selleks, et hinnastabiilsust kesk-pikas perspektiivis ohustavad tõusuriskid ei materialiseeruks. Oluliseks peeti seda, et inflatsioonitõus vastaks kindlalt EKP eesmärgile.

Samuti otsustas EKP nõukogu jätkata põhiliste refinantseerimisoperatsioonide korraldamist jaotamiskiiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustena nii kaua kui vaja ja vähemalt kuni 12. juulini 2011. Sama kord jäi kehtivaks ka eurosüsteemi eritõtjajaga refinantseerimisoperatsioonide puhul, mille korraldamisega otsustati jätkata nii kaua kui vaja ja vähemalt 2011. aasta teise kvartali lõpuni. Lisaks otsustas EKP nõukogu jätkata 2011. aasta teises kvartalis jaotatavate pikemaajaliste kolmekuuliste refinantseerimisoperatsioonide korraldamist jaotamiskiiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlusena.

2 RAHAPOLIITILINE JA MAJANDUSLIK ARENG

2.1 RAHVUSVAHELINE MAKROMAJANDUSLIK KESKKOND

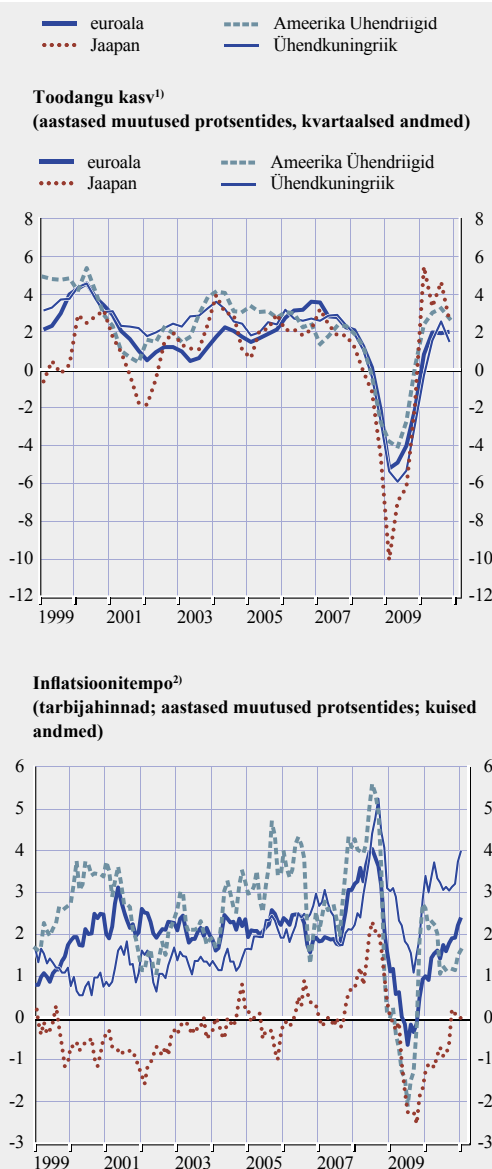
MAAILMAMAJANDUSE AKTIIVSUSE TAASTUMINE JÄTKUS 2010. AASTAL

2010. aastal jätkus maailmamajanduse aktiivsuse taastumine finantskriisiaegsest raskest surutisest. Aasta esimesel poolel toetasid tõusu majanduses eelkõige raha- ja eelarvepoliitilised stiimulid, rahvusvaheliste rahastamistingimuste normaliseerumise mõnetine jätkumine ning tarbijate ja ettevõtete kindlustunde paranemine. Lisaks oli abi pikast varude tsüklis, kuna ettevõtted taastasid oma varusid seoses maailmamajanduse soodsama väljavaatega. Varude taastamine aitaski sellel perioodil olulisel määral kaasa SKP kasvule suuremates majanduspiirkondades. Seega jätkus 2010. aasta alguses ülemaailmse ostujuhtide indeksi (PMI) taastumine, mis saavutas haripunkti aprillis 57,7 juures, s.o kõrgemal kui vahetult enne rahvusvahelise majanduskriisi süvenemist seoses Lehman Brothersi kokkuvarisemisega septembris 2008. Majanduse olukorra üldisele paranemisele ja majandusaktiivsuse taaselanemisele, mida toetas valdavalt töötleva tööstuse sektor, lisandus maailmakaubanduse kiire taastumine, millest andis tunnistust ekspordi ja impordi väga kiire kasv eriti aasta esimesel poolel. Kuid taastumine kulges piirkonniti eri tempos. Arenenud piirkondades jäi tõus üpris tagasihoidlikuks. Esirinnas olid tärkava turumajandusega piirkonnad, eriti Aasias, kus mitmes riigis tekkis isegi mure majanduse ülekuumenemise pärast. Aasta jooksul paranesid ka rahvusvahelised tööhõive näitajad pärast laiaulatuslikku töökohtade kadumist kahel eelneval aastal.

Aasta teisel poolel maailmamajanduse kasvu kiiruse taastumine aeglustus pisut (vt joonis 3 ülemist osa), kuna rahvusvahelisest varude tsüklis ja eelarvepoliitilisest stiimulitest tulenev toetus hakkas raugema, kuid samas näis, et taastumine oli asunud mõneti jätkusuutlikumale teele. Ühtlasi teatasid mitmed riigid konsolideerimismeetmetest oma ebakindla eelarveolukorra lahendamiseks. Lisaks hoidis maailmamajanduse taastumisel hoogu tagasi bilansi korrigeerimine mitmes sektoris ja eelkõige

arenenud majanduspiirkondade tööturu nõrk areng. Seepärast rauges 2010. aasta teisel poolel ka maailmakaubanduse dünaamika, mis jätkas arengut aeglasemas tempos kui aasta kuuel esimesel kuul. Olemasolevad andmed viitavad

Joonis 3 Suuremate tööstusriikide/-piirkondade majandusarengu põhisuunad

Allikad: riikide andmed, BIS, Eurostat ja EKP arvutused.

1) Eurostati andmed euroala ja Ühendkuningriigi kohta. USA ja Jaapani puhul nende riikide andmed. SKP näitajad sesoonselt kohandatud.

2) Euroala ja Ühendkuningriigi ÜTHI; USA ja Jaapani THI.

siiski sellele, et aastavahetusest alates on kasv jälle hakanud hoogustuma.

Vaatamata toormehindade järkjärgulisele tõusule peamiselt aasta teisel poolel jäid inflatsioonisurveid tänu üpris stabiilsetele inflatsiooniootustele ja allesjäänud reservvõimsusele arenenud piirkondades 2010. aastal valdavalt piiratuks (vt joonis 3 alumist osa), kui välja arvata Ühendkuningriik. Samal ajal olid inflatsioonisurveid tugevamad dünaamilistes, tärkava turumajandusega piirkondades, mis oli osaliselt tingitud kõrgematest toormehindadest ja kasvavatest probleemidest tootmisvõimsusega. Seoses majanduse ülekuumenemisest tingitud inflatsiooni ohuga otsustas mitu tärkava turumajandusega riikide keskpanga kaotada mõned kriisi tõttu võetud erakorralised likviidsusmeetmed ning karmistada oma rahapoliitilist hoiakut. Viimastel olemasolevatel andmetel arenes tarbijahindade aastane koguinflatsioon OECD piirkonnas 2010. aastal jaanuarist (pisut üle 2%) augustini (1,6%) aeglustuv suunas ja hakkas seejärel taas kiirenema, jõudes detsembris 2,1%ni. See on kooskõlas tootmissisendi hindade arenguga ülemaailmses ostujuhtide indeksis; need hinnad tõusid 2010. aasta teisel poolel samuti ja jõudsid 2011. aasta jaanuariks ligi kahe ja poole aasta kõrgeimale tasemele. Tõusu toetasid tõusvad toiduaine- ja energiahinnad. Toiduaine- ja energiahindu arvesse võtmata jättes arenes tarbijahindade aastainflatsioon OECD piirkonnas kogu aasta jooksul langevas suunas, alates 1,6% aasta alguses kuni 1,2%ni detsembris.

USA

USAs jätkus 2010. aastal majanduse taastumine. Suurte makromajanduspoliitiliste stiimulite ja finantstingimuste järkjärgulise paranemise toel kogus hoogu tagasihoidlik tsükliline tõus. SKP reaalkasv kiirenes 2,8% (2009. aastal oli see aeglustunud 2,6%). Sisenõudlus erasektoris taastus varasemate perioodidega võrreldes aeglaselt, viidates tarbimisaktiivsuse kasvu aeglusele. Kodumajapidamiste tarbimist piiras jätkuvalt suur tööpuudus, madal kindlustunne ja jätkuvad katsed korrigeerida löögi alla sattunud bilansse. Taastumine tuli suures osas seadmetesse ja tarkvarasse tehtud ettevõtlusinvesteeringute kasvu

arvelt, mida toetasid paranevad laenuvõimalused ning ettevõtete hea kasumlikkus pärast majandussurutise ajal kulude kärpimiseks võetud meetmeteid. Kasvu toetasid veel ajutised tegurid, nagu näiteks valitsuse poolt majanduse elavdamiseks võetud meetmed ja varude täiendamine. Netoarvestuses arenes kaubandus 2010. aastal SKPst aeglasemalt, kuna import kasvas ekspordist kiiremini. Kui majandussurutise ajal oli jooksevkonto puudujääk järsult vähenenud, siis majanduse taastumise alguses suurenes see pisut ja moodustas 2010. aasta esimeses kolmes kvartalis keskmiselt 3,3% SKPst (2009. aastal 2,7%). Olukord eluasemesektoris ei paranenud. Kui aasta esimesel poolel eluasemeturu aktiivsus ja eluasemehinnad tõusid veel natuke, siis aasta teisel poolel need langesid jälle seoses mõningate eluasemetoetuste kaotamisega.

Majanduse aeglase taastumise keskkonnas jäi ka hindade areng tagasihoidlikuks, kuna hindu tõusule lükkavad kulusurveid jäid toote- ja tööturgude püsiva loiduse tõttu piiratuks. THI aastane muutus oli 2010. aastal kasvavate energiakulude tõttu 1,6% (eelmisel aastal -0,4%). Ilma toiduaine- ja energiahindadeta jätkus THI-inflatsiooni aeglustumine ja see oli kogu aasta jooksul keskmiselt 1,0% (2009. aastal 1,7%).

USA Föderaalreservi Süsteemi rahapoliitika komitee (FOMC) jättis oma baasintressimäära kogu 2010. aasta jooksul vahemikus 0–0,25% muutmata ning jäi eelduse juurde, et majandusolukorra tõttu tuleb baasintressimäär jätta väga madalaks tõenäoliselt pikemaks ajaks. Kuigi 2010. aasta keskpaigaks olid kriisi ajal turgude toetamiseks loodud erakorralised likviidsusvõimalused kaotatud ja hüpoteegitagatisega varade suuremahulised ostud sooritatud, tegi FOMC 2010. aasta augustis otsuse jätta Föderaalreservi väärtpaberivarade maht samaks, reinvesteerides tagasimaksed asutuste laenudelt ja hüpoteegitagatisega väärtpaberitelt USA Riigikassa pikemaajalistesse väärtpaberitesse. Ühtlasi otsustas komitee reinvesteerida Föderaalreservile kuuluvate Riigikassa aeguvate väärtpaberite varud. Hiljem, 2010. aasta novembris teatas FOMC kavatsusest osta kuni 2011. aasta teise kvartali

lõpuni 600 miljardi dollari väärtuses juurde Riigikassa pikemaajalisi väärtapabereid, et hoogustada majanduse kasvukiiruse taastumist.

Eelarvepoliitika puhul väärrib märkimist asjaolu, et 2010. aasta septembris lõppenud 2010. aasta eelarveaasta föderaalearve puudujääk vähenes pisut, s.o 8,9%ni SKPst (eelmisel aastal 10%). Selle tõttu kasvas USA riigivõlg 2010. eelarveaasta lõpuks 62%ni (eelmisel eelarveaastal 53%). Seoses suure puudujäägiga, kasvava riigivõlaga ja täiendavate lühiajaliste eelarvepoliitiliste stiimulite rakendamise (väärtuses 858 miljardit dollarit) avaldas presidendi eelarvekomisjon 2010. aasta detsembris aruande, mis sisaldas konkreetseid ettepanekuid eelarveprobleemide lahendamiseks keskpikas perspektiivis ja eelarve jätkusuutlikkuse saavutamiseks pikas perspektiivis.

KANADA

Pärast majandussurutisest taastumist 2009. aasta keskel hakkas Kanada majandusaktiivsus 2010. aasta alguses kiirelt hoogu koguma tänu tugevale sisenõudlusele, makromajanduspoliitilistele stiimulitele ja ekspordi elavnemisele. 2010. aasta kolmandaks kvartaliks see hoog siiski rauges, mis oli tingitud aeglustumisest ehitussektoris ja netokaubanduse negatiivsest osakaalust kasvus. Olukord tööturul oli üpris soodne, kuivõrd see paranes järk-järgult koos majandustõusuga. Tööpuudus langes 2010. aasta detsembris 7,6%ni (madalaim tase alates 2009. aasta jaanuarist), kuid jääb sellegipoolest surutise-eelsest tasemest palju kõrgemaks. Majandusaktiivsust toetavad jätkuvalt madalad intressimäärad (kuigi Kanada keskpank oli alates 2010. aasta keskpaigast astunud samme oma rahapoliitilise hoiaku karmistamiseks), stabiilne olukord finantsturul ja vastupidav pangandussüsteem, mis võimaldas jätkuvat laenude pakkumist ettevõtetele ja kodumajapidamistele. Hindade arengust rääkides on THI kogu- ja alusinflatsioon püsinud keskpanga eesmärgi piires vahemikus 1–3%. THI aastane koguinflatsioon kasvas 2010. aasta teisel poolel tõusvate energia- ja toiduainehindade tõttu ning oli detsembris 2,4%. Alusinflatsioon jõudis pärast kerget vähenemist 2010. aasta detsembriks 1,5%ni.

JAAPAN

Jaapanis jätkus majanduse kasvukiiruse taastumine 2010. aasta esimeses kolmes kvartalis, mida toetas vastutulelik rahapoliitiline hoiak ja suured eelarvepoliitilised stiimulid. Jaapani majanduse olukorra paranemist toetas eelkõige 2010. aasta esimesel poolel ka tugev rahvusvaheline nõudlus, eriti Aasia tärkava turumajandusega riikidest. Aasta teisel poolel vähenes välissektori osatähtsus maailmakaubanduse kasvu aeglustumise tõttu. Samal ajal jäid sisekulutused suureks. Kuid aasta lõpus, pärast valitsusepoolsete stiimulite kaotamist, hakkasid sisekulutused kõikumama ja Jaapani majanduse kasvukiiruse taastumine soikus, mille tõttu alanes ka ettevõtete meeleolu. Olukord tööturul muutus 2010. aasta jooksul pisut paremaks, kuigi tööpuudus oli varasemate perioodidega võrreldes jätkuvalt üsna suur.

Majanduse suure loiduse tõttu langesid tarbijahinnad aasta arvestuses suurema osa 2010. aastast. Oktoobris pöördus aastane THI-inflatsioon esimest korda kahe aasta jooksul siiski positiivseks. Osaliselt tulenes see tubakaaktsiisi tõstmisest ja toormehindade tõusust. Ilma toiduaine- ja energiahindadeta oli aastane THI-inflatsioon aeglustumas, kuid jätkas siiski arengut deflatsiooni suunas.

Kogu 2010. aasta jooksul säilitas Jaapani keskpank vastutulelikku rahapoliitilist hoiakut, et elavdada majandust ja võidelda deflatsiooni vastu. Selleks vähendas ta 2010. aasta oktoobris oma tagatiseta üleölaenu intressimäära 0–0,1%ni ja võttis muid meetmeid, nagu näiteks uus varaostu-programm, ning laiendas oma fikseeritud intressimääraga likviidsuse pakkumise operatsiooni. 15. septembril 2010 sekkusid Jaapani ametiasutused esimest korda pärast 2004. aasta märtsi valuutaturule, et ohjeldada jeeni kallinemist.

ARENEVAD AASIA RIIGID

Arenevad Aasia riigid pidasid üleilmsele majandus- ja finantskriisile hästi vastu. Sellest andsid 2010. aastal tunnistust väga head majandustulemused kogu piirkonnas, kus SKP kasv oli 9,1%. Kuigi aasta teisel poolel kaotati järkjärgult eelarve- ja rahapoliitilisi toetusmeetmeid

ning netoekspordi osatähtsus vähenes, hakkas majanduskasvu toetama sisenõudlus erasektoris ja eelkõige ettevõtete koguinvesteeringud põhivarasse, seda eriti Indias ja Indoneesias. Üldised olid majandustulemused ka 2010. aasta teisel poolel tugevad, kuigi eelnenud kuue kuuga võrreldes kasv mõneti aeglustus.

Pärast tarbijahindade väga madalat inflatsiooni 2009. aastal kasvasid inflatsioonisurved 2010. aastal märkimisväärselt. Piirkonna aastane THI-inflatsioon oli 2010. aasta detsembris valdavalt tõusvate toiduaine- ja energiahindade tõttu 5%. Enamik piirkonna keskpanku hakkas 2010. aasta teisel poolel oma rahapoliitilist hoiakut karmistama ja eelmisel aastal kasutusele võetud rahapoliitilisi stiimuleid vähendama. Arenevate Aasia riikide tugevate makromajandustulemuste ja rahvusvaheliste investorite väheneva riskikartlikkuse toel hoogustus märkimisväärselt ka kapitali sissevool piirkonda. Mitu riiki sekkus valuutaturgudele, et ohjeldada oma vääringu kallinemist, ja võttis ühtlasi makrotasandi usaldatavusjärelevalve ja kapitali kontrolli meetmeid.

Hiina SKP reaalkasv kiirenes 2010. aastal 10,3%ni (2009. aastal 9,2%). Jõulised majandustulemused viitasid erasektori investeeringute ja netoekspordi osatähtsuse kasvule, mis tasakaalustas poliitiliste stiimulite järkjärgulisest kaotamisest tuleneva negatiivse mõju. Samas vähenes 2010. aastal siiski tarbimise suhteline osatähtsus kasvus ja suurenes jooksevkonto nominaalne ülejääk, mis viitab sise- ja väliskaubanduse tasakaalustamatuse jätkumisele. Inflatsioonisurved suurenesid aasta jooksul. Aastane THI-inflatsioon jõudis detsembris peamiselt tõusvate toiduainehindade tõttu 4,6%ni. Rohke likviidsuse, jätkuvalt soodsate laenuitingimuste ja hoiuste negatiivsete reaalsete intressimäärade taustal sattusid surve alla eluasemehinnad. Reaktsioonina sellele karmistasid ametivõimud aasta teisel poolel oma rahapoliitilist hoiakut. Muu hulgas määrati sellega seoses laenudele rangemad mahupiirangud ning tõsteti laenude ja hoiuste intressimäärasid. Kapitali sissevoolu hoogustumise tõttu eriti 2010. aasta viimases kvartalis kasvasid kiiresti välisreservid,

mis moodustasid 2010. aasta lõpus 2,85 triljoni USA dollarit. 19. juunil 2010 võttis Hiina jüaani puhul kasutusele paindlikuma vahetuskursirežiimi. Hiina jüaani kurss USA dollari suhtes tõusis 2010. aastal 3,6% ja (THIga kohandatud) reaalne efektiivne kurss 4,7%.

LADINA-AMEERIKA RIIGID

Ladina-Ameerika majandus taastus ka 2010. aastal kiiresti. SKP kasv oli eriti kiire aasta esimesel poolel. Põhjuseks oli peamiselt elav sisenõudlus, mis enam kui tasakaalustas välisõudluse negatiivse osatähtsuse (kolmandas kvartalis ligi 3 protsendipunkti) SKP kasvus. Hiljem, kui kaotati rahapoliitilised toetusmeetmed ja välisõudlus soikus, kasv mõneti aeglustus. Aasta arvestuses kiirenes kogu piirkonna SKP reaalkasv 2010. aasta esimeses kolmes kvartalis keskmiselt 6%. Selle taga olid peamiselt kapitali kogumahutused põhivarasse, sh varude kogumine, ja eratarbimine. Investeeringuid elavdasid paranenud kasvuväljavaated, toormehindade tõus, reaalsete intressimäärade langus ja rahastamise kergem kättesaadavus, mida mõnes riigis toetasid laene andvad riiklikud pangad. Eratarbimise kasvu toetas tarbijate kindlustunde kiire paranemine, aga ka tööhõive ja reaalpalkade kasv.

Vaatamata suurtele erinevustele riikide vahel lähenes aasta alguses inflatsioon enamikus inflatsiooni otsejuhtimisega riikides kehtestatud eesmärgile. Hiljem aga hakkasid inflatsioonisurved majandusaktiivsuse kiire elavnemise ja tõusvate toormehindade juures suurenema ning osa riike hakkas tühistama mõningaid kriisi ajal rakendatud rahapoliitilisi stiimuleid. Alates aprillist hakkasid piirkonna mitme riigi keskpangad ametlikke intressimäärasid tõstma. Sedamööda, kuidas jätkus maailma finantsurgude olukorra ja investorite riskivalmiduse paranemine, vähenesid ka Ladina-Ameerika riigivõlakirjade krediidiriski vahetustehingute hinnavaheed, aktsiahinnad tõusid kiiresti ning finantsvood taastusid, mis viis nende riikide vääringute kallinemiseni. Kuna kardeti, et kõrgemate intressimääradega kaasneb kapitali kiire sissevool, ja arvestades ebakindlust maailmamajanduse arengu suhtes, peatati

2010. aasta lõpus rahapoliitiliste intressimäärade tõstmine ja võeti hulk meetmeid kapitali sissevoolu piiramiseks (nt reservide akumuleerimine, makrotasandi usaldatavusjärelevalve, kapitali kontroll).

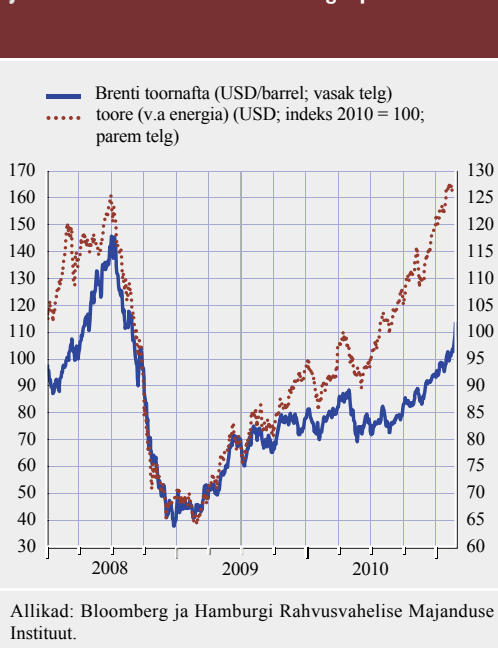
TOORMEHINDADE TÕUS 2010. AASTAL

Pärast suhtelist stabiilsust ja vähest kõikumist hakkasid naftahinnad 2010. aasta augustist taas pidevalt tõusma. 25. veebruaril 2011 oli Brenti toornafta hind 113 dollarit barreli kohta (aasta alguses 78 dollarit). See hind oli üldjoontes sarnane 2008. aasta mais kehtinuga. 2010. aasta keskmine Brenti toornafta hind oli 80 USA dollarit barreli kohta, s.o eelneva aasta keskmisest 29% kõrgem.

Naftahinnad tõusid seoses üleilmse naftanõudluse elavnemisega, mis tugevnes kogu aasta jooksul. Lisaks toetas seda maailmamajanduse taastumine ning aasta teisel poolel ka ilmastikutingimused põhjapoolkeral. Selle tõusu tõttu oldi sunnitud ümber vaatama ka nõudluse prognoosid tulevikuks, mis osutasid palju suuremateks kui eelneval aastal ja viitasid sellele, et tulevikus võib olukord turul karmistuda. Üks märk sellest oli asjaolu, et Rahvusvaheline Energiaagentuur korrigeeris oma nõudluseprognoose nii tärkava turumajandusega kui ka arenenud riikide puhul mitu korda järjest ülespoole. Pakkumise poolel osutus tootmine Põhja-Ameerikas ja endise Nõukogude Liidu riikides oodatust suuremaks. Teisalt otsustas OPEC jätta oma tootmiskvoodid 2010. aastal tõstmata, vaatamata küllaldasele reservvõimsusele. Elava nõudluse keskkonnas vähenesid selle tõttu oluliselt OECD varud, mis jäid varasemate perioodidega võrreldes sellegipoolest suureks. 2011. aasta kahel esimesel kuul karmistasid olukorda pakkumise poolel ka Põhja-Aafrika ja Lähis-Ida geopoliitilised sündmused, mis kiirendasid hindade kasvu.

Ka muu toorme kui energia hinnad tõusid 2010. aastal tärkava turumajandusega riikide elava nõudluse ja tarnepiirangute tõttu (vt joonis 4). Palju tõusid metallide, eriti vase, nikli ja tina hinnad, mida toetas elav import tärkava turumajandusega riikidesse. Tarnepiirangute

Joonis 4 Toormehindade arengu põhisuunad

tõttu tõusid ka toiduainete, eriti maisi, suhkru ja nisu hinnad. Koguarvestuses olid muu toorme (v.a energia) hinnad USA dollarites 2011. aasta veebruaril lõpus 2010. aasta algusega võrreldes ligikaudu 36% kõrgemad.

2.2 RAHA- JA FINANTSPOLIITILINE ARENG

MÄRGID RAHAPAKKUMISE KASVU TAASTUMISEST

M3 aastane kogukasv pöördus 2010. aastal positiivseks. Detsembris oli see 1,7% (2009. aasta lõpus -0,3%). See viitab rahadünaamika paranemisele, kuigi ebakindlus selle tugevuse suhtes suurenes 2010. aasta lõpus, sest kasvu mõjutasid teatavad eritegurid (nn rämpspankadele² tehtud varaülekanded ja repotehingud seoses kesksete osapoolte kaudu sooritatud pankadevaheliste tehingutega). Kokkuvõttes mõjutasid rahapoliitilist arengut 2010. aastal peamiselt kolm majanduslikku tegurit: majandusaktiivsuse elavnemise ja tulukõvera languse aeglustumise tõsumõju (vahendite massiline ümberpaigutamine

2 Kõige laiemas tähenduses on „rämpspankad“ valitsuste loodud ja tagatud kavad, millega püütakse hõlbustada krediitiasutuste bilansist selliste varade kõrvaldamist, mille väärtus võib oluliselt langeda või mille väärtust on raske hinnata.

M3 alt väljapoole jäävatesse rahalistesse vahenditesse) ning varem akumulunud likviidsuse mõju hääbumisest tulenev langusmõju. Vastaskirjete poolel kiirenes 2010. aastal rahaloomeasutuse poolt erasektorile antud laenude aastakasv. Detsembris oli see 1,9% (eelnenud aasta lõpus -0,2% – vt joonis 5). Näitaja paranemise tagasihoidlikkus viitas kodumajapidamistele antud laenude aastakasvu stabiliseerumisele ning kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvatele ettevõtetele antud laenude aastakasvu mõningasele kiirenemisele. See, et M3 ja laenud kasvasid üldjoontes paralleelselt, viitab sellele, et mõlema aluseks oleva rahapakkumise kasvu (mis kajastab rahapoliitilise arengu suundi ja annab märku hinnastabiilsuse riskidest) aeglustumine hakkas 2010. aastal pidurduma ja lõi sellega võimalused aeglaseks kasvuks.

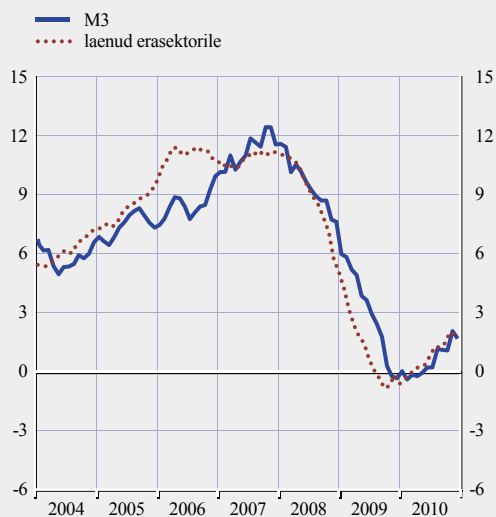
JÄRSU TULUKÕVERA MÕJU NÕRGENEMINE

Intressimäärade areng mõjutas vahendite ümberpaigutamist nii M3 alla kuuluvate varade ja M3st väljapoole jäävate varade vahel kui ka ümberpaigutamisi M3 piires. M3 aastakasv hoogustus küll järk-järgult, kuid selle komponentide aastased kasvumäärad arenesid väga erinevalt (vt joonis 6).

M1 aastakasv aeglustus 2010. aastal oluliselt, kuid jäi sellegipoolest kindlalt positiivseks (detsembris 4,4%). Turukõlblike instrumentide ja lühiajaliste hoiuste (v.a üleõhoiused, s.o M3 miinus M1) aastakasv jällegi kujunes märgatavalt vähem negatiivseks (detsembris -1,5%). Mõlema kasvumäära vahe vähenes seetõttu ja oli detsembris 6,1 protsendipunkti (2009. aasta lõpus 22,0 protsendipunkti). See oli suuresti seotud intressimäärade arenguga (vt joonis 7). Üleõhoiuste intressimäär püsis 2010. aastal üldjoontes stabiilsena. Samal ajal tõusis kuni kaheaastase lepingulise tähtajaga hoiuste intressimäär märkimisväärselt ja kuni kolmekuulise etteteatamistähtajaga lõpetatavate hoiuste oma marginaalselt. Selle tulemusel suurenes kõige likviidsemate hoiuste omamise alternatiivkulu ning selle kasuks olnud tasakaalustumise mõju M3 piires kadus. Järsu tulukõvera mõju nõrgenes 2010. aastal. Sellega seoses peatus vahendite massiline ümberpaigutamine M3st väljapoole jäävatesse rahalistesse varadesse, mis oli peamiselt puudutanud turukõlblike instrumente ja lühiajalisi hoiuseid (v.a üleõhoiused). Seetõttu muutus nende varade aastakasv vähem negatiivseks. Turukõlblike instrumentide aastakasvu toetas ka repotehingute mahu kasv, eriti aasta lõpu poole, mis viitab peamiselt kesksete osapoolte (mitterahaloomelised finantsvahendajad, v.a kindlustusseltsid ja pensionifondid) kaudu sooritatud pankadevahelistele tehingutele.

Joonis 5 M3 ja laenud erasektorile

(aastased muutused protsentides; kohandatud sesoonsete ja kalendriliste mõjude suhtes)

Allikas: EKP.

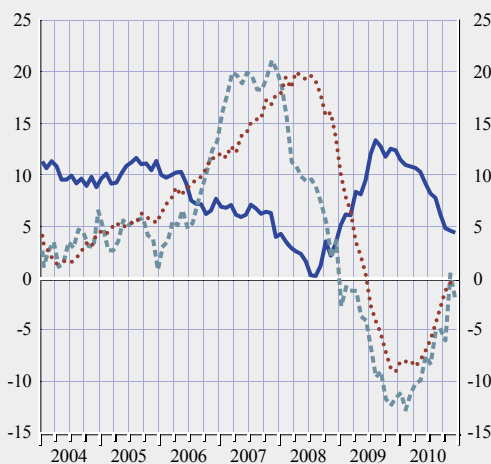
RAHALISTE VARADE ARENG JÄTKUS SEKTORITE LÕIKES ERINEVALT

Kõige suurem M3 komponentide kogum, mille kohta on olemas andmed sektorite kaupa, on lühiajalised hoiused ja repotehingud (edaspidi „M3 hoiused”). M3 aastakasvu pöördumine 2010. aastal oli ennekõike tingitud mitterahaloomeliste finantsvahendajate (v.a kindlustusseltsid ja pensionifondid) (edaspidi „muud finantsvahendajad”) eriti suurest osatähtsusest. Nende omandis olevate M3 hoiuste aastakasv kiirenes 2010. aastal oluliselt. Detsembris oli see 10,8% (2009. aasta lõpus -3,1%). Kasvu hoogustumine viitab peamiselt pankadevaheliste repotehingute mahu kiirele kasvule aasta teises ja neljandas kvartalis ning üleõhoiuste üha kiirenevale sissevoolule aasta kolmes esimeses kvartalis.

Joonis 6 M3 põhikomponendid

(aastased muutused protsentides; kohandatud hooajaliste ja kalendriliste mõjude suhtes)

- M1
- muud lühiajalised hoiused (M2 – M1)
- turukõlblikud instrumendid (M3 – M2)

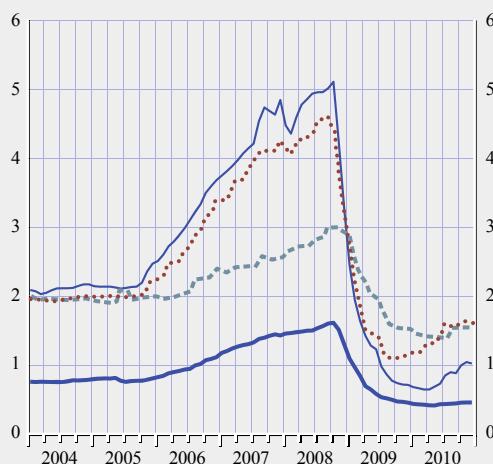

Allikas: EKP.

Joonis 7 Lühiajaliste hoiuste intressimäärad rahaloomeasutustes ja rahaturu intressimäär

(protsenti aastas)

- üleõhoiused
- kuni kaheaastase lepingulise tähtajaga hoiused
- kuni kolmekuulise etteteatamistähtajaga lõpetatavad hoiused
- 3 kuu EURIBOR

Allikas: EKP.

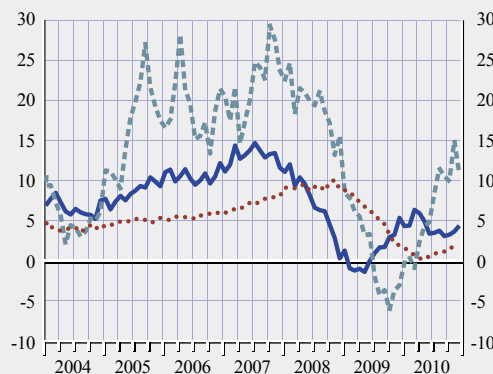
Muude finantsvahendajatega võrreldes jäi kodumajapidamistele kuuluvate M3 hoiuste aastakasv vaid pisut aeglasemaks. Detsembris oli see 1,9% (2009. aasta lõpus 2,0% – vt joonis 8). Selle taga on kasvutempo aeglustumine 2010. aasta esimesel poolel ja kiirenemine teisel. Kodumajapidamistele kuuluvate M3 varade areng 2010. aastal peegeldas olulises osas intressimäärade arengut. Kasvu aeglustumine aasta esimesel poolel viitab üleõhoiustesse suunduvate voogude aeglustumisele seoses järsu tulukõvera mõju hääbumisega. Aasta teisel poolel täheldatud kasvutempo mõnetine kiirenemine viitas kuni kaheaastase lepingulise tähtajaga hoiuste väljavoolu olulisele aeglustumisele, mis oli seotud sellega, et nende hoiuste ning lühiajaliste säästuhoiuste ja muude M3 väljapoole jäävate hoiuste intressimäärade vahed kitsenesid.

Ka kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate ettevõtete M3 hoiuste aastakasv aeglustus 2010. aastal. Aasta esimesel poolel kõikus see mõnevõrra, kuid aeglustus kokkuvõttes. Aasta teisel poolel aga kiirenes see vaid pisut. Detsembris oli see 4%

Joonis 8 Hoiused sektorite lõikes

(aastased muutused protsentides; hooajaliste ja kalendriliste mõjude suhtes kohandamata)

- kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvad ettevõtted
- kodumajapidamised
- muud finantsvahendajad

Allikas: EKP.

Märkus. Aruandvasse sektorisse kuuluvad rahaloomeasutused, v.a eurosüsteem.

(aasta varem 5,4%). Näitaja areng viitab majandusaktiivsuse hoogustumisele ja võib olla seotud ka laenude arenguga, kuna ettevõtted võisid aasta esimesel poolel vähendada hoiuste arvelt oma võlga või kasutada hoiuseid pangalaenude asemel. Laenuvoogude positiivne areng aasta teisel poolel võis anda ettevõtetele võimaluse oma likviidsuspuhvrid aasta teisel poolel uuesti täita.

ERASEKTORILE ANTUD LAENUDE KASV HAKKAS AEGLASELT KIIRENEMA

M3 vastaskirjete pooltel kiirenes 2010. aastal pisut rahaloomeasutuste poolt euroala residentidele antud laenude aastakasv. Detsembris oli see 4% (2009. aasta detsembris 2,5% – vt joonis 9). See areng toimus valdavalt aasta teisel poolel ja oli seotud peamiselt erasektorile antud laenude aastakasvu mõnetise hoogustumisega. Valitsussektorile antud laenude aastakasv oli aasta lõpus 2009. aasta lõpuga võrreldes peaaegu sama, kuigi see oli enamiku aja 2010. aastast aeglustunud. Aeglustumine tulenes sellest, et rahaloomeasutused vähendasid riigivõlakirjade ostmist, tulu-kõver ei muutunud enam järsemaks ning turul

valitsesid pinged. Pöördepunkt saabus aasta neljandas kvartalis, kui valitsussektorile antud laenude aastakasv kiirenes järsku. Põhjuseks olid nn rämpspankadele üle kantud rahaloomeasutuste varad.³

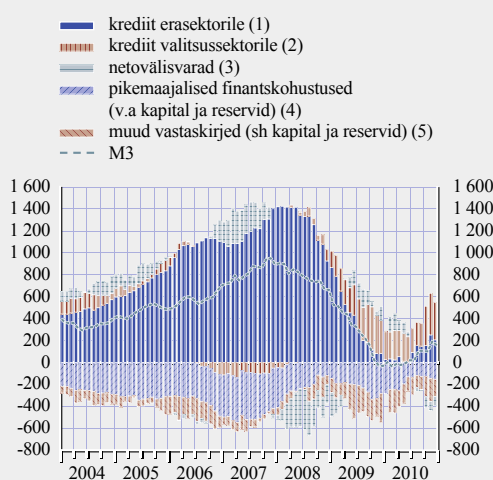
Erasektorile antud laenude aastakasvu mõningane kiirenemine viitab peamiselt aastase laenukasvu aeglasele, kuid püsivale hoogustumisele. Samas jätkus 2010. aasta esimesel poolel rahaloomeasutuste omandis olevate erasektori väärtpaberite (v.a aktsiad) aastakasvu aeglustumine, mis oli tingitud väärtpaberistamistegevuse väikesest ulatusest. Aasta teisel poolel see tegevus taastus pisut, mis oli seotud rahaloomeasutuste ja nn rämpspankade vaheliste varaülekannetega ja mis aitas kaasa rahaloomeasutuste omandis olevate erasektori väärtpaberite (v.a aktsiad) kasvu stabiliseerumisele.

Erasektorile antud laenude suurima komponendi ehk rahaloomeasutuste poolt erasektorile antud laenude aastakasv kogus aasta jooksul järjest hoogu. Kui 2009. aasta lõpus oli see veel pisut negatiivne, siis 2010. aasta detsembris jõudis see 1,9%ni (vt joonis 5). See oleks kooskõlas laenu-nõudluse aeglase elavnemisega ja seda toetaksid ka laenutingimuste arengu kohta kättesaadavad andmed. Sellega seoses viitab euroala pankade laenu-tegevuse uuring sellele, et pakkumispoole mõju jäi aasta jooksul järjest nõrgemaks. Kuna väärtpaberistamistegevuse ulatus oli väike, oli erasektorile antud laenude aastakasvu ja selle aastakasvu vahe, mida oli kohandatud seoses laenude mittekajastamisega rahaloomeasutuste bilansis, 2010. aastal tagasihoidlik.

Sektorite tasandil on erasektorile antud laenude aastakasvu hoogustumine seostatav eelkõige kodumajapidamistele ning kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvatele ettevõtetele antud laenude arenguga. Kodumajapidamistele antud laenu aastakasv oli 2010. aasta detsembris 2,9% (2009. aasta lõpus 1,3%). Kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate ettevõtete puhul oli sama näitaja -0,2% (2009. aasta detsembris -2,2%).

Joonis 9 M3 vastaskirjed

(aastased vood; mld EUR; kohandatud sesoonsete ja kalendriliste mõjude suhtes)

Allikas: EKP.
Märkused. M3 on esitatud vaid võrdlusalusena ($M3 = 1 + 2 + 3 - 4 + 5$). Pikemaajalised finantskohustused (v.a kapital ja reservid) on esitatud pöördmargiga, sest tegu on rahaloomeasutuste sektori kohustustega.

3 Selle kohta lähemalt vt taustinfo „Revisiting the impact of asset transfers to „bad banks” on MFI credit to the euro area private sector” EKP kuubulletääni 2011. aasta jaanuari numbris.

Muudele finantsvahendajatele antud laenude aastakasv hakkas aasta teisel poolel järjest hoo- gustuma. See on seostatav peamiselt kesksete osapoolte kaudu sooritatud pankadevaheliste repotehingute mahu kasvuga, mille tõttu kas- vas vastavalt ka rahaloomeasutuste poolt nendele finantsvahendajatele antud laenude maht.

Erasektori laenuvõtu kasvutempo kiirenemine aasta esimesel poolel oli peamiselt seotud kodu- majapidamistele antud laenude arenguga, mis toi- mus peaaegu täielikult eluasemelaenude kasvu toel. See toimus samal ajal euroala eluasemehin- dade aastakasvu hoogustumisega. Kaupu ja mit- tefinantsteenuseid pakkuvatele ettevõtetele antud laenude aastakasvu kiirenemise jätkumine aasta teisel poolel tulenes valdavalt selle näitaja pöör- dumisest (mis jäi sellegipoolest negatiivseks). Kui rahaloomeasutuste bilansist jätta välja laenud, mis olid valdavalt seotud ülekannetega rämpspanka- dele, oleks kaupu ja mittefinantsteenuseid pak- kuvatele ettevõtetele antud laenude aastakasv 2010. aastal pöördunud positiivseks.

Kokkuvõttes oli kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvale erasektorile antud laenude areng ka 2010. aastal üldjoontes kooskõlas majandusükli korrapärasustega. Kodumajapidamistele antud laenude kasv pöördub reeglina tsükli alguses.

Kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate ette- võtete puhul juhtub see tavaliselt hiljem. Viimas- tele antud laenude aastakasv kvartalite lõikes näi- tab, et selle pöördepunkt saabus 2010. aasta teises kvartalis, s.o kodumajapidamistele antud laenude aastakasvu omast aasta hiljem. Nagu varasema- telgi perioodidel, oli kaupu ja mittefinantsteenu- seid pakkuvatele ettevõtetele antud laenude aas- takasvu paranemine 2010. aastal ilmselt seotud ettevõtete investeeringute ja kasvavate äriootuste taustal ka kulutamisevajaduste kasvu kiirenemi- sega ja majandusaktiivsuse hoogustumisega. See võib sama hästi olla seotud ka turupõhise rahas- tamise atraktiivsuse suhtelise muutumisega, kuna riigivõlakriisiga seostatav võlakirjatulususe tõus mõjutas osaliselt ettevõtete võlakirjade tuluse suurenemist. Samal ajal oli laenude arengu- dünaamika euroala riikides erinev. Võimalik, et see on seotud sellega, et majanduse taastumine kulges euroala riikide ja sektorite lõikes ebäht- laselt ning eri sektorites valitses erinev olukord selles osas, mis puudutas nende vajadust panga- laenude järele ja nende saamise võimalusi oma kogutud sisevahendite ja/või turupõhise rahasta- mise asemel. (Vt taustinfo 2, milles kõrvutatakse kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvale erasek- torile antud laenude aastakasvu ja selle põhikom- ponentide arengut nende käitumisega kahel vara- semal majanduslikul langus- ja tõusuperioodil.)

Taustinfo 2

RAHALOOMEASUTUSTE POOLT KAUPU JA MITTEFINANTSTEENUSEID PAKKUVALE ERASEKTORILE ANTUD LAENUDE ARENG VÕRRELDES MAJANDUSE VARASEMATE LANGUS- JA TÕUSUPERIOODIDEGA

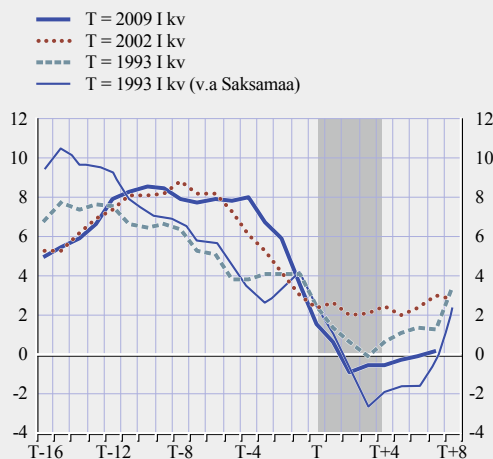
Finantskriisile järgnenud majandussurutise ulatus ja laad annavad põhjust arvata, et rahaloome- asutuste väljastatud laenude areng on erandlik. Seda silmas pidades kõrvutab käesolev taustinfo kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvale erasektorile antud laenude aastakasvu ja selle põhikom- ponentide arengut viimasel paaril aastal nende käitumisega majanduse kahel varasemal langus- ja tõusuperioodil – 1990. ja 2000. aastate alguses. Nende perioodide parema võrreldavuse huvides keskendutakse rahaloomeasutuste väljastatud laenude reaalkasvule, kasutades SKP deflaatorit.

Kogu kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvale erasektorile antud laenude areng

Kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvale erasektorile antud laenude aastane reaalkasv aeglustus hil- jutise majandussurutise ajal (majandusarengu harjast kuni languse sügavaima faasini) ligikaudu 9 prot- sendipunkti ja jäi lõpuks negatiivseks. See langus oli märgatavalt suurem kui varasemate, 1990. ja

Joonis A Rahaloomeasutuste poolt kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvale erasektorile antud laenude aastane reaalkasv majanduse suuremate surutiste ja taastumiste ajal alates 1990. aastast

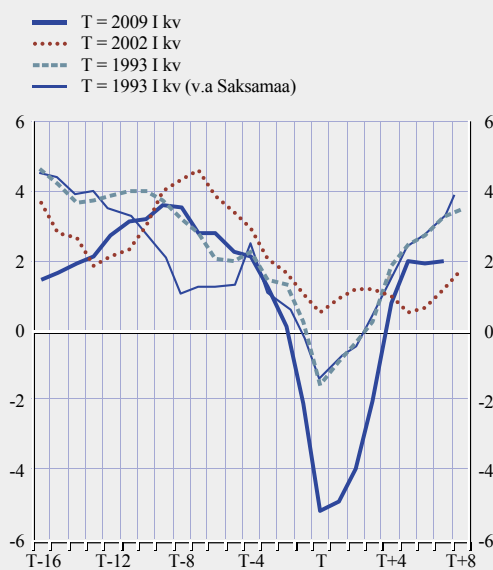
(aastased muutused protsentides)

Allikad: EKP ja EKP arvutused.
Märkused. Varjutatud ala tähistab kindlustunde vahemikku keskmiselt eelneva ja järgneva kvartali ümber, mil vastavate aegriidade aastakasvude ja SKP reaalkasvu korrelatsioon on suurim. Need vahemikud arvutatakse valemiga korrelatsioonikoefitsient pluss/ miinus standardhälve. Vt ka 1. joonealune märkus tekstis. T tähistab kvartalit, milles SKP reaalkasv oli tsükli aeglaseim.

Joonis B SKP aastase reaalkasvu areng majanduse suuremate surutiste ja taastumiste ajal alates 1990. aastast

(aastased muutused protsentides)

Allikad: EKP ja EKP arvutused.

1 Vt taustinfo „Loans to the non-financial private sector over the business cycle in the euro area” EKP kuubulletääni 2009. aasta oktoobri numbris.

2000. aastate alguse majandussurutiste ajal, mil aastakasv langes 6–7 protsendipunkti võrra ja jäi positiivseks (vt joonis A). Lisaks toimus suurem osa viimasest langusest suhteliselt lühikese aja (kuue kvartali) jooksul (1990. aastate alguses 16 kvartali ja 2000. aastate alguses 9 kvartali jooksul). Kui arvestada viimase surutise tõsidust, ei ole hiljutise languse ulatus ega ka kiirus siiski ülemääraselt suured. SKP aastane reaalkasv vähenes viimase majandussurutise ajal ligi 9 protsendipunkti ühe aasta jooksul (1990. aastate alguses 6 protsendipunkti nelja aasta jooksul ja 2000. aastate alguse 4 protsendipunkti peaaegu kahe aasta jooksul – vt joonis B).

Asjaolu, et kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvale erasektorile antud laenude aastakasv muutus negatiivseks, on ebatavaline, kuid euroala riikide jaoks mitte esmakordne. 1990. aastate majandussurutise ajal kasvasid kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvale erasektorile antud laenud pärast Saksamaade ühinemist Saksamaa kodumajapidamistele antud laenude kiire kasvu toel. Ilma Saksamaa kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuva erasektorita aeglustus sektorile antud laenude aastane reaalkasv 13 protsendipunkti võrra ning jäi veelgi negatiivsemaks kui viimase majandussurutise ajal (vt joonis A).

Kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvale erasektorile antud laenude aastase reaalkasvu pöördpunkt oli 2009. aasta kolmandas kvartalis, mis vastab tsüklilistele seaduspärasustele.¹ Nii hiljutise kui ka 2000. aastate alguse languse ajal taastus laenuandmine kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvale erasektorile kaks kvartalit pärast SKP reaalkasvu pöördpunkti; 1990. aastate alguses kulus taastumiseks aga SKP reaalkasvu pöördpunktist alates kolm kuud.

Kodumajapidamistele antud laenude areng

Võrreldes varasemate nõrga majandusaktiivsuse perioodidega oli kodumajapidamistele antud laenude arengul hiljutise majandussurutise ja

taastumise ajal suurem roll kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvale erasektorile antud laenude üldises arengus. Kodumajapidamistele antud laenude aastakasvu langus majandusarengu harjast kuni languse sügavaima faasini oli hiljutise majandussurutise puhul suurem ning aastakasv muutus negatiivseks, peegeldades eluasemeturgudel toimuva tegevuse aeglustumise suuremat tõsidust (vt joonis C). Kodumajapidamistele antud laenude aastakasvu pöördepunkt oli 2009. aasta kolmandas kvartalis, s.o kaks kvartalit pärast SKP aastase reaalkasvu taastumist. Võrreldes kahe varasema perioodiga saabus pöördepunkt hiljem ning ei vasta kodumajapidamistele antud laenude ja SKP reaalkasvu tavapärasele seosele.

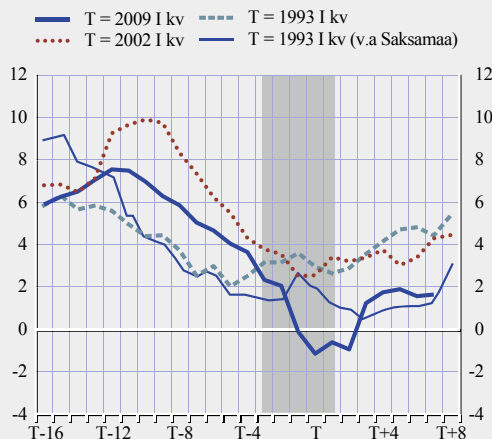
Sellegipoolest ei ole kodumajapidamistele antud laenude reaalkasvu pöördepunkti suhteliselt hilisem saabumine enneolematu. 1990. aastate alguses saabus väljaspool Saksamaad euroala kodumajapidamistele antud laenude aastakasvu selge pöördepunkt alles kolm kvartalit pärast SKP aastase reaalkasvu taastumist. Seda perioodi iseloomustas ka eluasemehindade langus pärast kiiret tõusu mitmes euroala riigis, mis näitab, et hiline taastumine võib mõlemal juhul peegeldada kodumajapidamiste ja pankade bilansside teatavat tasakaalustumist. Kõigil kõnealustel perioodidel mõjutasid laenude aastase reaalkasvu taastumist peamiselt eluasemelaenuid.

Kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvatele ettevõtetele antud laenude areng

Kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvatele ettevõtetele antud laenude aastakasv on hiljutise majandussurutise perioodil kulgenud üldjoontes sarnaselt varasemate surutisperioodidega (vt joonis D). Langus oli aga kiirem – kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvatele ettevõtetele antud laenude aastakasv aeglustus majandusarengu harjast kuni kriisi sügavaima faasini 15,5 protsendipunkti võrra (1990. aastate alguses 9,5 protsendipunkti ja 2000. aastate alguses 11,9 protsendipunkti). Kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvatele ettevõtetele antud laenude reaalkasvu oluline aeglustumine viimase

Joonis C Rahaloomeasutuste poolt kodumajapidamistele antud laenude aastase reaalkasvu areng majanduse suuremate surutiste ja taastumiste ajal alates 1990. aastast

(aastased muutused protsentides)

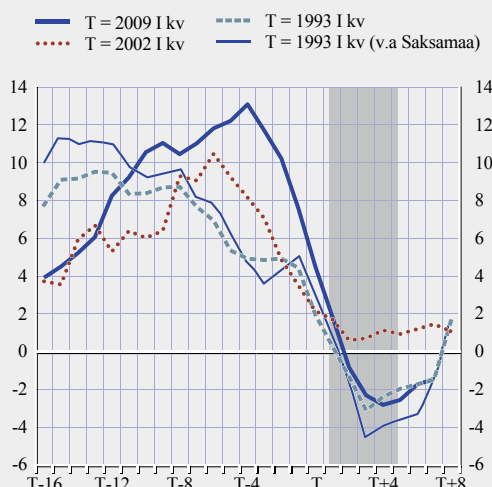

Allikad: EKP ja EKP arvutused.

Märkused. Varjutatud ala tähistab kindlustunde vahemikku keskmiselt eelneva ja järgneva kvartali ümber, mil vastavate aegriade aastakasvude ja SKP reaalkasvu korrelatsioon on suurim. Need vahemikud arvutatakse valemiga korrelatsioonikoefitsient pluss/ miinus standardhälve. Vt ka 1. joonealune märkus tekstis. T tähistab kvartalit, milles SKP reaalkasv oli tsükli aeglaseim.

Joonis D Rahaloomeasutuste poolt kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvatele ettevõtetele antud laenude aastase reaalkasvu areng majanduse suuremate surutiste ja taastumiste ajal alates 1990. aastast

(aastased muutused protsentides)

Allikad: EKP ja EKP arvutused.

Märkused. Varjutatud ala tähistab kindlustunde vahemikku keskmiselt eelneva ja järgneva kvartali ümber, mil vastavate aegriade aastakasvude ja SKP reaalkasvu korrelatsioon on suurim. Need vahemikud arvutatakse valemiga korrelatsioonikoefitsient pluss/ miinus standardhälve. Vt ka 1. joonealune märkus tekstis. T tähistab kvartalit, milles SKP reaalkasv oli tsükli aeglaseim.

majandussurutise ajal peegeldab majandusaktiivsuse olulist nõrgenemist, seda eriti ehitussektoris, aga ka turupõhiste rahastamisallikate elavamat kasutamist.² Ehitussektor laenab suhteliselt palju ja on mitmes euroala riigis viimastel aastatel toimunud suurte eluasemeboomide tõttu olnud euroala kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate ettevõtete laenuvõtu peamine mõjutaja.

Kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvatele ettevõtetele antud laenude aastase reaalkasvu pöördepunkt saabus 2010. aasta alguses, s.o neli kvartalit pärast SKP aastase reaalkasvu taastumist, mis on üldiselt kooskõlas varasemate perioodidega, isegi kui see toimus pisut hiljem kui kahe varasema majandussurutise puhul. Kuigi kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvatele ettevõtetele antud laenude aastane reaalkasv jäi 2010. aasta lõpus veidi negatiivseks, on selle taastumine olnud kiirem ja ulatuslikum kui 1990. aastate alguses. Nagu varasematel perioodidel, on laenudünaamika paranemist mõjutanud lühiajaliste laenude aastakasvu märgatav paranemine.

Kokkuvõte

Kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvale erasektorile antud laenude aastakasv aeglustus viimase surutise ajal absoluutarvestuses väga palju. Sellegipoolest on olukord SKP reaalkasvu suhtelist vähenemist silmas pidades sarnane varasemate majandussurutistega. Kodumajapidamistele antud laenude aastase reaalkasvu areng on olnud veidi ebatavaline selles mõttes, et kasvutempo aeglustus üsna kiiresti ja muutus negatiivseks ning selle pöördepunkt saabus SKP aastase reaalkasvu omast hiljem. Tõenäoliselt peegeldavad mõlemad aspektid eluasemeturu erilist tähtsust hiljutise majandussurutise ajal. Üldjoontes toimus rahaloomeasutuste poolt kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvale erasektorile antud laenude reaalkasvu areng sarnaselt lähiminevikus toimunud majanduslike langus- ja tõusperioodidega.

2 Vt taustinfo 2 „Real estate developments in the euro area and their impact on loans to the private sector“ EKP kuubülletääni 2010. aasta mai numbris.

M3 teiste vastaskirjete hulgast aeglustus raha hoidva sektori poolt hoitavate rahaloomeasutuste pikemaajaliste finantskohustuste (v.a kapital ja reservid) aastakasv aasta jooksul märgatavalt ja oli detsembris 3,0% (2009. aasta lõpus 6,0%). Seda oli kõige rohkem näha pikemaajaliste hoiuste (s.o nii üle kolmekuuse etteteatamistähtajaga lõpetatavad kui ka üle kaheaastase lepingulise tähtajaga hoiused) puhul, aga ka rahaloomeasutuste pikemaajaliste (s.o üle kaheaastase tähtajaga) võlväärtpaberite puhul. Pikemaajaliste hoiuste aastakasvu aeglustumine oli tõenäoliselt seotud sellega, et nende intressimäärad olid seoses tulukõvera mõnetise lamenumisega aasta jooksul muutunud vähem atraktiivseks. Pikemaajaliste väärtpaperite puhul võis asi olla rahaloomeasutuste väärtpaperite puhul tajutud kõrgemas riskis.

Lõpetuseks tuleb lisada, et euroala rahaloomeasutuste netovälispositsioon kahanes ka 2010. aastal

ja täpsemalt 89 miljardi euro võrra. See oli tingitud välisvarade negatiivsest voost, mis oli suurem kui väliskohustuste langus. Kokkuvõttes tähendab see, et raha hoidva sektori ning muu maailma vastastikku mõju avaldamine euroala rahaloomeasutuste kaudu tõi endaga 2010. aastal kaasa kapitali netosissevoolu.

RAHATURU OLUKORRA PARANEMINE VAATAMATA MÕNETISELE VOLATIILSUSELE

Euroala rahaturu intressimäärade arengut mõjutasid 2010. aastal mitmesugused tegurid. Üldiselt jätkas eurosüsteem euroala pankadele erakorralise likviidsusabi andmist. Kuna finantsturu olukord oli 2009. aastal paranenud, hakkas eurosüsteem 2010. aasta alguses järk-järgult kaotama mittestandardseid rahapoliitilisi meetmeid, mida ei peetud enam vajalikuks. Samuti lühendati likviidsust suurendavate operatsioonide keskmist tähtaega. Riigivõlakriis mais põhjustas aga mõne

euroala riigi riigivõlakirjaturul tugevaid pingeid, mis avaldasid negatiivset mõju rahapoliitika edastamismehhanismile ja mis väljendus tajutava likviidsus- ja krediidiriski taseme tõus. Olukorra leevendamiseks väärtpaberiturudel ja rahapoliitika edastamismehhanismi taastamiseks käivitas eurosüsteem väärtpaberituruprogrammi ja võttis lõpetatud mittestandardseid meetmeid uuesti kasutusele. Taustinfo 1 kirjeldab 2010. aasta mittestandardseid meetmeid, mida peeti vajalikuks, et piirata mõju edasikandumist rahaturu intressimääradele. 2010. aasta teisel poolel viis mittestandardsete meetmete automaatne järk-järguline lõppemine kuuekuuliste ja aastaste pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide tähtaegumise kaudu ülelikviidsuse vähenemiseni ja rahaturu intressimäärade tõusuni.

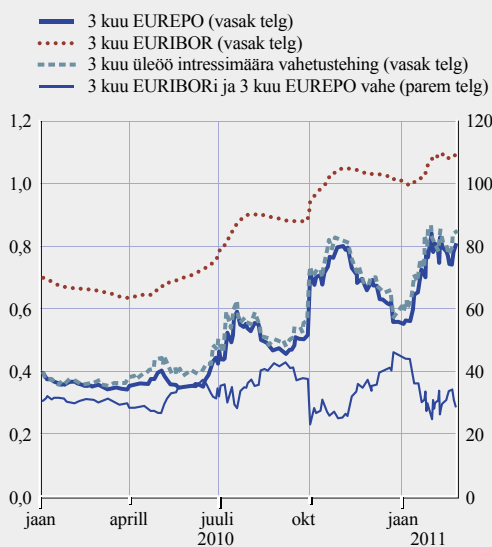
Tagatud ja tagamata rahaturu intressimäärad alanesid 2010. aasta esimeses kvartalis mõnevõrra kõikide tähtaegade lõikes ning tõusid seejärel ülejäänud aasta jooksul oluliselt. Kolme kuu EURIBOR oli konkreetset kolmekuuliste tagamata intressimäärade puhul 2010. aasta jaanuari alguses ligi 0,70%, langes märtsi lõpuks 0,63%ni ja tõusis 2011 aasta 25. veebruaril 1,09%ni (vt joonis 10). Rahaturu tagatud segmendis oli kolme kuu EUREPO 2010. aasta jaanuari alguses 0,40% ja langes aasta esimeses kvartalis märtsi lõpuks 0,34%ni. Pärast seda tõusis kolme kuu EUREPO novembri alguseks 0,80%ni, langes 2011. aasta jaanuari alguseks ligikaudu 0,56%ni ja tõusis seejärel taas, jõudes 25. veebruariks 0,81%ni.

Sellise arengu tulemusel oli tagatud ja tagamata rahaturu intressimäärade vahe kogu aasta jooksul volatiilne ning 25. veebruaril 2011 pisut väiksem kui 2010. aasta jaanuari alguses. Varasemate näitajatega võrreldes püsis volatiilsus siiski suhteliselt suur. 2010. aastal ja 2011. aasta algul kõikus kolme kuu EURIBORi ja kolme kuu EUREPO vahe 23 ja 46 baaspunkti vahel, olles aasta alguses ligikaudu 30 baaspunkti ja 2011. aasta 25. veebruaril 28 baaspunkti (vt joonis 10).

Väga lühiajaliste rahaturu intressimäärade puhul peegeldab EONIA areng 2010. aastal suurel määral asjaolu, et eurosüsteem jätkas euroala pankadele alates 2008. aastast pakutud rohke likviidsusabi

Joonis 10 Kolme kuu EUREPO, EURIBOR ja üleöö intressimäära vahetustehing

(protsenti aastas; vahe baaspunkti; päevased andmed)

Allikad: EKP, Bloomberg ja Thomson Reuters.

andmist. Olulise ülelikviidsuse tingimustes püsis EONIA väheste eranditega eurosüsteemi põhiliste refinantseerimisoperatsioonide ja pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide fikseeritud intressimäärast allpool ning hoiustamise püsivõimaluse intressimäära lähedal (vt joonis 11). Juuni lõpus, kui saabus kuuekuuliste ja üheaastaste pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide tähtaeg ning kui pangad otsustasid tähtaeguvat likviidsust mitte täies ulatuses reinvesteerida, ülelikviidsus vähenes ja EONIA hakkas mõnevõrra kõikuma. Kuna ülemäärase likviidsuse tase on alanenud, on EONIA areng igal arvestusperioodil eraldi vaadeldes järginud selgemat seaduspära: arvestusperioodi alguses on ta olnud kõrgem ja arvestusperioodi lõpuks järk-järgult langenud. See seaduspära on tugevalt seotud asjaoluga, et alates finantskriisi algusest 2007. aasta augustis on pangad eelistanud oma kohustusliku reservi nõuded täita arvestusperioodi alguses. See tendents ei mõjutanud turu intressimäärasid esimese üheaastase pikemaajalise refinantseerimisoperatsiooni tähtaega hõlmanud kaheteistkuulisel perioodil (ajavahemik 2009. aasta keskpaigast 2010. aasta keskpaigani), mil likviidsuse ülejääk oli tavatult

suur, vaid alles siis, kui ülelikviidsus 2010. aasta teisel poolel vähenes. EONIA oli jätkuvalt volatiilne ka 2011. aastal ja ületas 25. jaanuaril esimest korda pärast 2009. aasta juunit põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäära. Peale selle täheldati EONIA-s kogu aasta jooksul arvestusperioodi lõpus ning kassavoogude juhtimise perioodi lõpus (nt aasta lõpul) mõningaid tõuse.

SUURED PINGED MÕNE EUROALA RIIGI VÕLAKIRJATURGUDEL 2010. AASTAL

Võlakirjaturgude arengut 2010. aastal iseloomustasid valdavalt kaks suundumust. Esimene, mis puudutas ainult euroala, algas pingetega mitmel euroala riigivõlakirjaturul. Teine, laadilt laiem suundumus väljendus maailmamajanduse kasvu oodatud aeglustumises 2010. aasta teisel poolel.

Aasta lõpus oli nii USA kui ka euroala (AAA-reitinguga) kümneaastaste võrdlusvõlakirjade tulusus üldjoontes samal tasemel, vahemikus 3,2–3,4%. Kokkuvõttes lõpetasid nad aasta

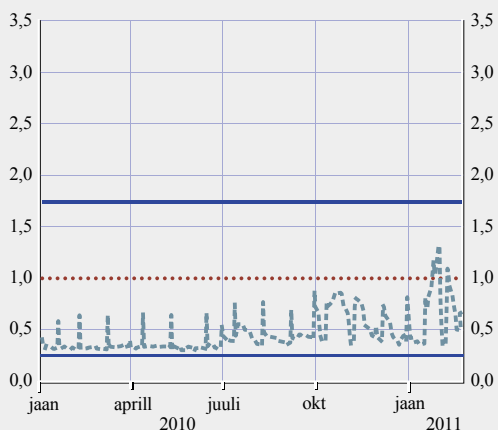
vastavalt 50 ja 40 baaspunkti allpool 2009. aasta lõpus kummaski piirkonnas registreeritud taset (vt joonis 12). Tulususe vähenemise taga peitub hoopis teistsugune aastasisene areng. Nimelt augusti lõpuni kestis pikk periood, mil tulusus langes. Pärast seda aga hakkas tulusus taas kiiresti kasvama, seda eriti aasta lõpus. Augusti lõpus, kui võrdlusvõlakirjade tulususe langus peatus, oli see 2009. aasta lõpu seisuga võrreldes vähenenud vastavalt ligi 140 ja 120 baaspunkti. Sellise vastassuunalise arengu tõttu kõikus ka võlakirjade tulususe eeldatav volatiilsus 2010. aasta jooksul kõvasti, saavutades haripunktid mais ja septembris ning kasvades mõlemas piirkonnas keskmiselt 5% juurest 7%ni. Sellest hoolimata oli volatiilsus 2010. aastal palju madalam kui 2008. aasta lõpus ja 2009. aasta esimesel poolel, kui see oli mõlemas piirkonnas keskmiselt üle 10%.

On tähelepanuväärne, et kümneaastaste riigivõlakirjade tulusus arenes nii USA-s kui ka euroalal üldjoontes sarnaselt, kuigi nende korrelatsioon kõikus suuresti. Täpsemalt oli korrelatsioon üsna

Joonis 11 EKP intressimäärad ja üleööturu intressimäär

(protsenti aastas; päevased andmed)

- laenamise püsivõimaluse intressimäär
- põhiliste refinantseerimisoperatsioonide fikseeritud intressimäär
- üleööturu intressimäär (EONIA)
- hoiustamise püsivõimaluse intressimäär

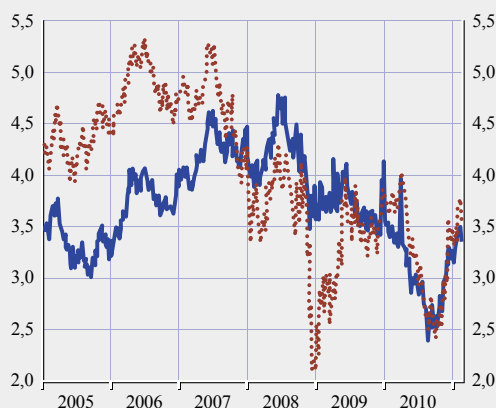

Allikad: EKP, Bloomberg ja Thomson Reuters.

Joonis 12 Pikaajaliste riigivõlakirjade tulusused

(protsenti aastas; päevased andmed)

- euroala
- Ameerika Ühendriigid

Allikad: Bloomberg, EuroMTS, Thomson Reuters ja EKP. Märkused. Euroala kümneaastaste võlakirjade tulusust tähistab kümne aasta nominaaltulusus, mille EKP on tuletanud euroala AAA-reitinguga riigivõlakirjade tulukõverast. USA puhul on esitatud kümneaastaste võlakirjade tulususe andmed.

nõrk 2010. aasta neljal esimesel kuul, kui USAs püsis tulusus suhteliselt stabiilsel tasemel, kuid langes euroalal. Sellel perioodil arenes kauplemisaktiivsus üpris hoogsalt mõlemas piirkonnas, mida kajastab muu hulgas asjaolu, et aktsiahinnad liikusid nii USAs kui ka euroalal praktiliselt kõrvuti. Samal perioodil aga surusid euroala AAA-reitinguga riigivõlakirjade tulusust allapoole turvalisuse-eelistused, mis tulenesid eespool mainitud pingetest teatavate euroala riigivõlakirjade turgudel. Samal ajal USA riigivõlakirjade tulusus kasvas seoses majanduskasvu jätkuva hoogustumisega. Hiljem korrelatsioon tugevnes, eriti alates juulist, kui mõlema piirkonna tulusused hakkasid teineteisele lähenema ja edaspidi koos edasi liikuma. Hiljem, kui USAs selgus täpsemalt majanduse kasvukiiruse taastumise tugevus ning pinged euroala riigivõlakirjade turgudel leevensid ajutiselt, aitas see mõlema piirkonna tulusustel areneda rohkem ühes rütmis. Kuid aasta lõpus, kui arvati, et majandusaktiivsus on taas hoogustumas, millest teiste hulgas andis tunnistust ülemaailmse ostujuhtide indeksi tõus detsembris, hakkas USA kümneaastaste võlakirjade tulusus kasvama kiiremini kui euroalal. Seda arengut peegeldasid aktsiaturud: USAs tõusid aktsiahinnad palju kiiremini, mis võis viidata turu murele selle pärast, et euroala riigivõlakirjade turul taas tekkima hakanud pingete tõttu võivad kapitali kaotada eelkõige Euroopa finantsasutused.

Kui vaadata aasta jooksul toimunud arengut pisut lähemalt, siis võib täheldada, et umbes 2009. aasta novembri keskpaigast kuni 2010. aasta aprilli alguseni kulges riigivõlakirjade turu areng USAs ja euroalal mõneti eri suundades: USAs kasvas tulusus ligi 50 baaspunkti, euroalal aga langes ligi 25 baaspunkti. Aasta sellel perioodil eeldati mõlemas piirkonnas, et rahapoliitilised intressimäärad jäävad pikemaks ajaks madalale tasemele, samal ajal kui makromajanduse kohta avaldatud andmed kinnitasid, et kasvukiiruse taastumine kulgeb tempokalt. Seda silmas pidades võib mõlema piirkonna pikaajaliste võlakirjade tulususe lahknevat arengut seletada eelkõige turul süveneva murega teatavate euroala riikide eelarvepositsiooni jätkusuutlikkuse pärast. See asjaolu surus üldiselt allapoole

ka euroala kõrgeima reitinguga riigivõlakirjade tulusust.

Alates aprillist hakkas ka USA riigivõlakirjade tulusus langema. See langus kulges üpris hoogsas tempos, nii et mõlema piirkonna tulususte vahe vähenes märtsi lõpu 60 baaspunktilt juuni lõpuks nullini. Kuigi euroala majandus arenes jätkuvalt soodsas suunas ning kindlustunde näitajad paranesid üldiselt, langes euroala pikaajaliste AAA-reitinguga riigivõlakirjade tulusus, mis oli seotud pingete süvenemisega Euroopa riigivõlakirjaturgudel. Need pinged leevensid pisut pärast seda, kui 10.–11. aprillil lepiti kokku ELi abipaketis Kreekale, kuid kasvasid taas järgnevatel päevadel, kui alandati Kreeka ja Portugali võlakirjade reitingut (Kreeka puhul spekulatiivseni), mille tõttu kindlustunne Kreeka eelarvepositsiooni jätkusuutlikkuse suhtes langes kriitiliselt madalale. See omakorda viis selleni, et vahendeid hakati massiliselt ümber paigutama euroala või USA AAA-reitinguga võlakirjadesse, mis lõpuks kulmineerus 6.–7. mail vahendite massilises ümberpaigutamises turvalisematesse varadesse. Tuleb märkida, et Kreeka kümneaastaste võlakirjade tulusus oli 2010. aasta esimeses kvartalis võrreldes Saksa võlakirjadega juba tõusnud, kuid teistes euroala riikides oli see jäänud enam-vähem samale tasemele, kuna tõusu mõju edasikandumise risk jäi väikeseks. Olukord muutus aga oluliselt aprilli alguses, kui tulusus hakkas kasvama ka Iirimaa ja Portugalis ning vähemal määral ka Hispaanias, Itaalias ja Belgias. Teatavate euroala riikide võlasuutlikkuse tajutud kahanemisest sellel perioodil andsid selget tunnistust riigivõlakirjade krediidiriski vahetustehingute vahed – neid instrumente kasutavad investorid selleks, et kaitsta end riikide kohustuste täitmata jätmise riski eest.

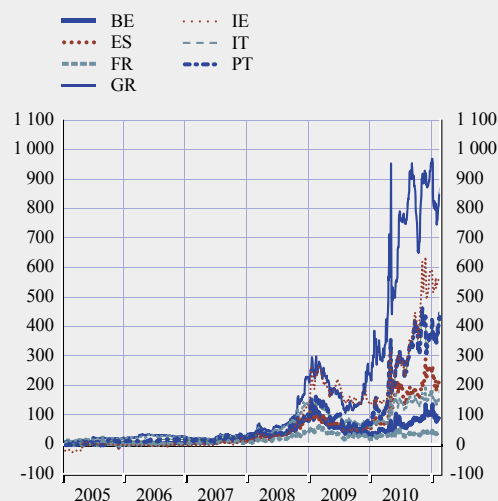
Olukord paranes märgatavalt mai jooksul, kui ELi tasandil võeti erakorralisi meetmeid. Nende hulgas olid otsused Euroopa finantsstabiilsusmehhanismi ja Euroopa finantsstabiilsusfondi kohta ning mitmesugused meetmed, millest eurosüsteem andis teada 10. mail ja mille eesmärk oli taastada kohane rahapoliitika edastamismehhanism, sealhulgas väärtpapierituruprogramm, mis avas tee sekkumiseks euroala riigi- ja erasektori

võlaväärtpaberite turgudele. Juulis võisid euroala võlakirjaturud tuge saada ka kogu ELis läbi viidud stressitestide tulemuste ja pankade riigivõlakirjariske käsitlevate andmete avaldamisest. Kuid sellega ei olnud pinged veel täielikult kadunud. Sellest andis tunnistust muu hulgas asjaolu, et mitmes euroala riigis jätkus võlakirjade tulususe tõus, kuigi Saksamaa võlakirjade tulusus oli jätkuvalt vähenemas. Võimalik, et viimane oli tingitud mitte ainult investorite turvalisuse-eelistustest, vaid ka üha sagedasematest märkidest selle kohta, et majandusaktiivsus euroalal ja eriti USAs on raugemas, millele viitas peamiselt olukorra taashalvenemine sealsetel eluaseme- ja tööturgudel. USA majandus tsükli aeglustumine mõjutas turu suhtumist mitmes teiseski suuremas piirkonnas ning kutsus esile tugevad kapitalivood nendele riigivõlakirjaturgudele, mida peeti vähem riskantseteks. Ühtlasi oodati sellega seoses kvantitatiivsete toetusmeetmete teist vooru.

Aasta viimases kvartalis hakkas riigivõlakirjade tulusus mõlemal pool Atlandit taas kasvama. See oli kooskõlas asjaoluga, et mõlema piirkonna majandusväljavaadet korrigeeriti soodsamaks. Euroala puhul oli see selgem kui USA puhul, kus makromajanduse kohta avaldatud andmed olid küll üldiselt positiivsed, kuid sisaldasid samas ka väga palju ebahütlust. Aasta viimases kvartalis kasvas enamiku euroala madalama reitinguga riigivõlakirjade tulusus võrreldes pikaajaliste AAA-reitinguga riigivõlakirjadega oluliselt kiiremini ja palju suurema perioodisese kõikumise saatel. Kümneaastaste riigivõlakirjade tulususevahed kasvasid võrreldes Saksamaa võlakirjade omaga eriti märkimisväärselt Iirimaa: septembri algusest kuni novembri lõpuni 280 baaspunkti. Sellel perioodil oli see riik teravamale tähelepanu all, kuna turuosalisel tundsil süvenevat muret Iirimaa eelarvekoormuse pärast, mille tingis finantssektori toetamine Iiri valitsuse poolt. Pinged kandusid ka Portugali ja Hispaaniasse, kus tulususevahed kasvasid samal perioodil vastavalt 110 ja 105 baaspunkti. Teisi riike, nagu näiteks Kreekat, Itaaliat ja Belgia, mõjutasid need pinged vähem. Seal kasvasid riigivõlakirjade tulususevahed võrreldes Saksamaa võlakirjade omaga kõigest vastavalt 7,42 ja 65 baaspunkti (vt joonis 13). Turul aasta lõpu poole süvenenud ebakindluse tõttu

Joonis 13 Valitud euroala riikide võlakirjade tulususevahed

(baaspunktid; päevased andmed)

Allikas: Thomson Reuters.

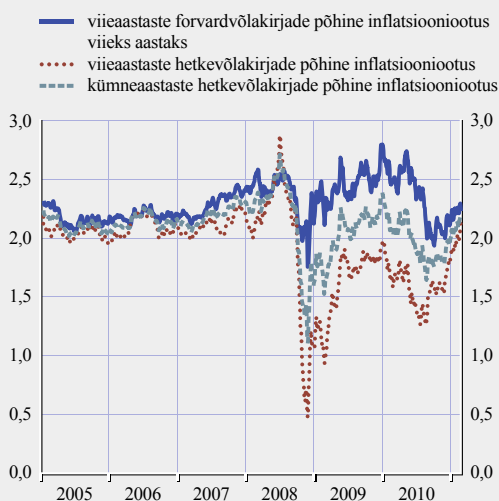
Märkus. Mõeldud on kümneaastaste riigivõlakirjade tulususe vahesid võrreldes Saksamaa võlakirjadega.

kasvas nii USAs kui euroalal ka võlakirjade tulususe eeldatav volatiilsus.

Nominaaltulususe ja ka enda 2009. aasta arenguga võrreldes kõikus reaaltulusus 2010. aastal palju vähem ning püsis euroalal üldjoontes stabiilselt umbes 1,5% lähedal. Jaanuarist septembrini langes tulusus küll 50 baaspunkti, kuid sellele järgneval ajal taastus see täielikult. See tõus oli seotud suuremat kindlustunnet pakkuva majandusväljavaatega, seda eriti aasta lõpus. Kuna reaaltulusus püsis stabiilsena, viitab nominaaltulususe langus sellele, et hetkevõlakirjapõhised inflatsiooniootused väljendatuna võlakirjaturupõhiste inflatsiooniootustena vähenesid üldiselt kogu aasta jooksul. See areng oli eriti tugev juulis ja augustis ning hiljem stabiliseerus (vt ka taustinfo 3 allpool). Viieaastaste forvardvõlakirjade turupõhine viie aasta inflatsiooniootus püsis 2010. aastal jaanuarist juulini stabiilselt umbes 2,5% juures ning langes pärast seda aasta lõpuks ligikaudu 2%ni (vt joonis 14). Siiski näib, et suurem osa sellest langusest oli tingitud inflatsiooniga seotud riskipremiatest, mitte oodatavate inflatsioonimäärade

Joonis 14 Euroala nullkuponiga võlakirjade põhised inflatsiooniootused

(protsenti aastas; päevaste andmete viie päeva libisevad keskmised; sesoonselt kohandatud)

Allikad: Thomson Reuters ja EKP arvutused.

vähendamisest. Ettevaatlik tuleb olla ka inflatsiooniga indekseeritud võlakirjadest rääkides, eriti arvestades olukorra pingelisust. Sellega

seoses viitasid Consensus Economicsi keskpika kuni pika perspektiivi inflatsiooniootuste uuringu tulemused, mis hõlmasid küll pisut erinevat vaatlusperioodi, oodatava inflatsiooni aeglasele kiirenemisele 2009. aasta oktoobri 1,9%lt 2010. aasta oktoobriks 2,1%ni.

2011. aasta kahel esimesel kuul kasvas pikaajaliste AAA-reitinguga riigivõlakirjade tulusus euroalal 2010. aasta lõpu tasemest pisut suuremaks. USAs jäi see näitaja üldjoontes 2010. aasta lõpu tasemele. Kuigi pikaajaliste riigivõlakirjade tulusus jäi 2011. aasta kahel esimesel kuul mõlemas piirkonnas kokkuvõttes samale tasemele, on selle arengu taga suhteliselt suur kõikumine. Veebruari alguses kasvas tulusus soodsate majandusuudiste ja euroalal vähenevate pingete tulemusel suhteliselt kõrgeks. Ülejäänud kuu jooksul aga see kasv neutraliseerus, mis oli muu hulgas tingitud suurenenud geopoliitilistest riskidest. Kümneaastaste riigivõlakirjade tulususe vahe võrreldes Saksamaa võlakirjade omaga kitsenes euroalal 2011. aasta kahel esimesel kuul veelgi, mis viitab muu hulgas turuosaliste ootuste seoses Euroopa finantsstabiilsusfondi ulatuse ja mahu võimaliku laiendamisega ning võlaoksjonitele, kus nõudlus osutus oodatust elavamaks.

Taustinfo 3

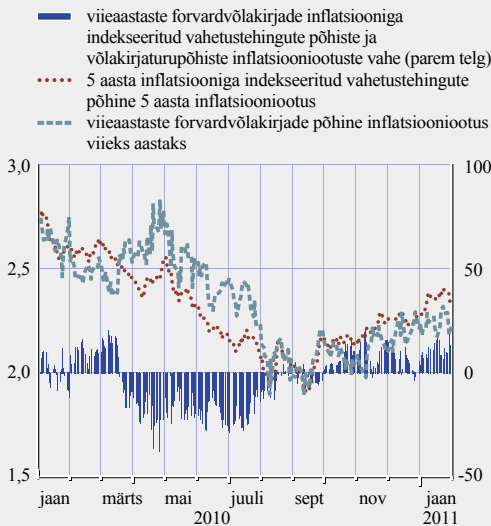
INFLATSIOONIOOTUSTE TURUPÕHISTE NÄITAJATE ARENG 2010. AASTAL

Inflatsiooniootuste turupõhiste näitajate abil hinnatakse sageli inflatsiooniväljavaateid. Finantskriiside ajal tuleb nende tõlgendamisel olla siiski väga ettevaatlik. Kuigi Euroopa finantsturgudel valitsesid 2010. aastal suured pinged, kõikusid inflatsiooniga indekseeritud vahetustehingutest ning riigivõlakirjade nominaal- ja reaaltulususest tuletatud turupõhised inflatsiooniootuste näitajad vähem. Samuti olid nad likviidsushäiretest mõjutatud vähem kui Lehman Brothersi pankrotile järgnenud ajal. Käesolev taustinfo kirjeldab inflatsiooniootuste arengut euroalal 2010. aastal vastavalt finantsturuinstrumentide hindadele.

Aasta esimesel poolel jäi viieaastaste forvardvõlakirjade turupõhine viie aasta inflatsiooniootus tuletatuna võlakirjade nominaal- ja inflatsiooniga indekseeritud tulususest üldiselt stabiilseks, püsisid 2,5% lähedal (vt joonis A). Suve jooksul langes see näitaja oluliselt ja taastus 2011. aasta alguses vaid osaliselt. Inflatsiooniga indekseeritud vahetustehingutel põhinevad näitajad viitavad sarnasele, kuigi mõneti vähem volatiilsele arengule. Üldjoontes kõikusid inflatsiooniootuste turupõhised näitajad 2010. aastal palju vähem kui eelnevatel aastatel. Näiteks viieaastaste forvardvõlakirjade viie aasta inflatsiooniootuste ja vahetustehingutest tuletatud inflatsiooniootuste vahe ei

Joonis A Võlakirjaturupõhised ja inflatsiooniga indekseeritud vahetustehingute põhised inflatsiooniootused

(protsenti aastas; baaspunktides)

Allikad: Thomson Reuters, EuroMTS ja EKP.
Märkus. Võlakirjaturupõhised inflatsiooniootused on sesoonselt kohandatud.

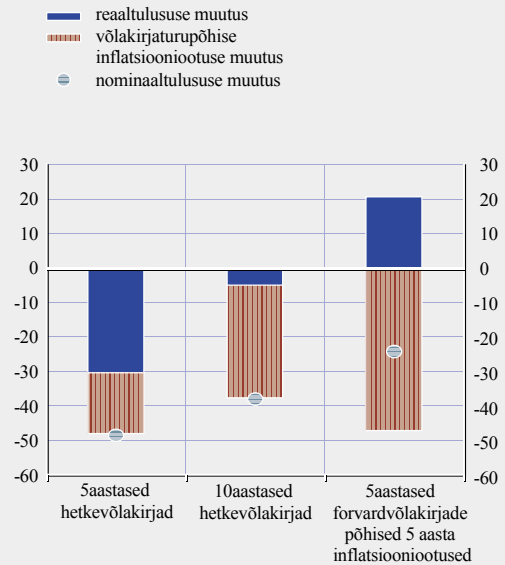
kasvanud 2010. aastal oluliselt üle 30 baaspunkti. 2008. aasta teisel poolel, finantskriisi tipp hetkel pärast Lehman Brothersi kokkuvarisemist oli see vahe üle 70 baaspunkti.

Hetke- ja forvardvõlakirjade turupõhised inflatsiooniootused langesid 2010. aastal keskkonnas, kus viieaastase tähtajaga võlakirjade reaaltulustus vähenes pisut ja kümneaastase tähtajaga võlakirjade reaaltulustus püsis ühel tasemel (vt joonis B). Seega tulenes võlakirjade nominaaltulustuse vähenemine peamiselt sellest, et turuosalisel nõudis inflatsiooni edasise arengu kompenseerimiseks väiksemaid summasid. See kompensatsioon koosneb oodatavat inflatsiooni väljendavast osast ja inflatsiooniga seotud riskipremiast. Nende kahe osa eristamiseks on joonisel C liigendatud pika tähtajaga forvardvõlakirjade inflatsiooniootused tähtaegade lõikes.¹ Sel moel turu kõikumiste põhjal saadud võlakirjaturupõhised inflatsiooniootused langesid tõepoolest 2010. aastal ja tõusid pisut 2011. aasta alguses. See areng tulenes

1 Vt lähemalt García, J.A. ja Werner, T., „Inflation risks and inflation risk premia”, EKP teadustoimetised, 2010, nr 1162, EKP, märts 2010.

Joonis B Võlakirjaturupõhise inflatsiooniootuste ning võlakirjade nominaal- ja reaaltulustuse areng 2010. aastal

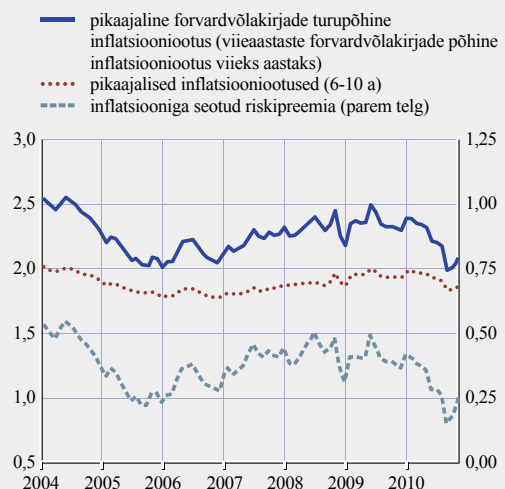
(baaspunktides)

Allikad: Thomson Reuters, EuroMTS ja EKP.
Märkus. Võlakirjaturupõhised inflatsiooniootused ja võlakirjade reaaltulustused on sesoonselt kohandatud.

Joonis C Pikaajaliste forvardvõlakirjade turupõhise inflatsiooniootuste liigendus tähtaegade lõikes

(protsendipunkti)

Allikad: Thomson Reuters ja EKP arvutused.
Märkused. Pikaajalised forvardvõlakirjade turupõhised inflatsiooniootused ja nende osad on mõeldud 5aastastena viieks aastaks. Tähtaegade liigendamise kohta vt toimetis, millele on viidatud 1. joonealuses märkuses.

peamiselt inflatsiooniga seotud riskipremiate ja mitte inflatsiooniootuste endi muutumisest. Viimased jäid üldiselt stabiilseks ja püsisid oma pikaajalise keskmise lähedal. Seda järeldust kinnitavad ka euroala pikemaajalised uuringupõhised inflatsiooniootused, mis olid 2010. aastal üpris stabiilsed.

Euroala võlakirjaturupõhised inflatsiooniootused olid 2010. aastaga võrreldes üsna stabiilsed (vt joonis D). Maist kuni augustini toimunud langus oli osa laiemast arengust, mida täheldati ka USA näitajate puhul. Aasta teisel poolel ja 2011. aasta alguses euroala pikaajaliste forvardvõlakirjade turupõhised inflatsiooniootused siiski stabiliseerusid, mida ei täheldatud aga USA näitajate puhul.

Kokkuvõtteks viitavad euroala inflatsiooniootuste turupõhised näitajad sellele, et kompensatsioon, mida turuosalistel nõuavad keskpikas kuni pikemas perspektiivis inflatsiooni ja inflatsiooniga seotud riski eest, vähenes 2010. aastal, eriti suvekuudel. See areng oli tingitud peamiselt inflatsiooniga seotud riskipremiate vähenemisest. Samal ajal püsisid inflatsiooniootused üldjoontes stabiilselt oma pikaajalise keskmise lähedal ja tasemel, mis vastab kindlalt EKP eesmärgile säilitada keskpikas perspektiivis hinnastabiilsus.

Joonis D Viieaastaste forvardvõlakirjade põhised viie aasta inflatsiooniootused euroalal ja USAs

Allikad: Thomson Reuters, Föderaalreservi nõukogu ja EKP arvutused.

AKTSIAHINDADE TAASTUMISE AEGLUSTUMINE EUROALAL 2010. AASTAL

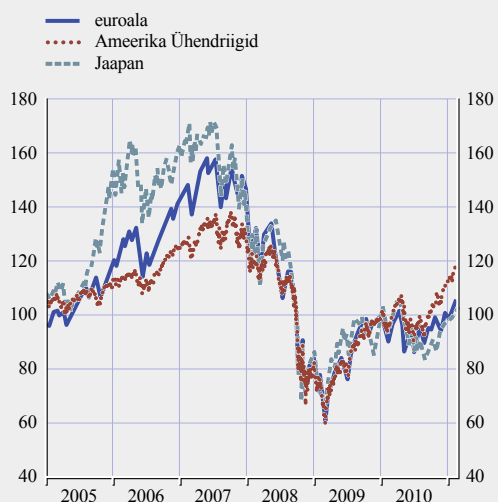
Kuigi nii USA kui ka euroala aktsiaindeksid tõusid 2009. aastal enam-vähem ühtmoodi (mõlemal juhul ligikaudu 23,5%), siis 2010. aastal arenes olukord kummaski piirkonnas hoopis erinevalt. USA indeks kasvas ligi 13%, mis on oluliselt parem tulemus kui üldjoontes samale tasemele jäänud euroala tulemus (vt joonis 15). Kuigi aktsiahinnad arenesid 2010. aastal kokkuvõttes erinevates suundades, arenesid need mõlemas piirkonnas oma tõusude ja langustega 2009. aasta lõpu seisuga võrreldes horisontaalselt ja kuni 10% ulatuses, nii et realiseerunud volatiilsus kujunes üpris suureks. Selle kõikumise tõttu, aga ka seoses investori ootustega tulevaste pingete suhtes kujunes ka aktsiahindade eeldatav volatiilsus kogu aasta jooksul üpris suureks, saavutades mai lõpus ligi

35% juures (mõlema piirkonna aasta keskmises arvestuses) haripunkti. Volatiilsuse suurendamine oli 2010. aastal palju väiksem kui perioodil 2008. aasta detsembrist 2009. aasta märtsini. Aktsiahindade tulevast arengut euroalal peeti üldiselt kogu 2010. aasta jooksul ebakindlamaks kui USAs.

Kui 2009. aasta lõpus olid aktsiahinnad nii USAs kui ka euroalal arenenud positiivselt, siis 2011. aasta jaanuaris ja veebruaris nad langesid – võimalik, et investoreid mõjutasid üha enam euroala riigivõlakirjade turul jätkuvad pinged. Euroalal langesid kõige enam finantsettevõtete aktsiad. Teistes sektorites olid tulemused ebahütlasemad ja ühtki selget suundumust välja ei kujunenud. USAs aga saavutas finantssektor palju paremaid tulemusi, eriti seoses suuremate pankade tulu kiire kasvuga. Kui

Joonis 15 Suuremate aktsiaturgude indeksid

(baasi muutmine 1. jaanuaril 2010, uus indeks = 100; päevased andmed)

Allikas: Thomson Reuters.

Märkus. Euroala puhul on kasutatud Dow Jonesi EURO STOXX üldindeksit, USA puhul Standard & Poor's 500 indeksit ning Jaapani puhul Nikkei 225 indeksit.

riigivõlaga seotud mured hääbusid, tõusid aktsiahinnad mõlemas piirkonnas taas kuni umbes mai alguseni, mil need saavutasid kõrgeima taseme pärast 2008. aasta novembrit. Seda positiivset arengut toetasid ka avaldatud andmed, mis viitasid majanduse toetavale arengule aasta esimeses kvartalis, ning samuti tulu kasvu kiirenemine, mis vaatamata sellele, et oli endiselt negatiivne, hakkas esimest korda ilmutama märke väga sügavast madalseisust väljumise kohta. Dow Jonesi EURO STOXXis noteeritud ettevõtete aktsiate tulu kasv vähenes 2009. aasta novembri –40%lt 2010. aasta veebruaris –22%ni. Samal ajal olid tuluootused järgnevas 12 kuuks veebruaris tugeva 27% juures.

Kui euroala riigivõlakirjade turgudel tekkisid mais taas pinged, suurenes ka rahvusvaheliste investorite riskikartlikkus ning vahendeid hakati ümber paigutama Saksa ja USA riigivõlakirjade turgudele, mida peeti suhteliselt turvalisteks. Seetõttu mõjutas rahvusvahelisi aktsiaturge massiline müümine, mis varjutas majanduse kohta avaldatud positiivsete andmete

mõju, ning mõlemas piirkonnas langesid hinnad oluliselt. Nii nagu jaanuaris ja veebruaris tabasid tekkinud pinged esimesena taas euroala finantsettevõtete aktsiaid, mis viitas pankade omandatud euroala riigivõlakirjade võimaliku allahindamise kartustele. Kuna pinged sellel perioodil olid eriti tugevad, langesid nii euroalal kui USAs ka teiste sektorite aktsiate hinnad.

Hiljem, maist augustini, kõikusid aktsiaindeksid kitsas vahemikus, mis viitas turu meeleolude ja investorite riskikartlikkuse kõikumisele. Kui pinged ja ootused hindade tulevase kõikumise suhtes alanesid, õnnestus aktsiahindadel mai alguses kogetud langus tasa teha, kuid hiljem hakkasid nad uuesti langema, kuna maailmajanduse taastumine oli hoogu kaotamas ning turuosalised pöörasid taas rohkem tähelepanu teatavate euroala riikide võlaprobleemidele. Samal perioodil püsisid turu ootused järgneva 12 kuu tulu kasvu suhtes nii USAs kui ka euroalal üpris positiivsetena üle 20% juures, mis tähendab, et aktsiahindade langus oli valdavalt tingitud riskist, mis oli seotud oodatavate dividendide soodsa arengu positiivse panusega.

Aasta viimases kvartalis kasvasid laiad aktsiaindeksid mõlemal pool Atlandit. USAs mõjutasid aktsiaturgude arengut aasta kolmandas kvartalis erisugused, kuid üldjoontes siiski positiivsed uudised ja tõendid börsil noteeritud ettevõtete aktsiate tulususe soodsa arengu kohta. Samas võis seda positiivset arengut osaliselt neutraliseerida investorite ebakindlus USA majanduse taastumise jätkusuutlikkuse suhtes. Euroalal toetas aktsiahindu positiivne majanduskasv. Samas võis pikaajaliste intressimäärade tõusul ning riigivõlakirjaturgudel taaspuhkenud pingetel olla negatiivne mõju. Siiski puudutas pingete ülekandumine Euroopa riigivõlakirjade turult aktsiaturule sellel perioodil ainult nende riikide finantssektorit, kus need pinged olid olnud kõige suuremad. Teiste sektorite ja riikide osas avaldasid aktsiahindadele jätkuvalt positiivset mõju tugevad kasvootused. Aktsiaturu investorid jätkasidki enamiku ettevõtlussektorite (v.a finantssektor) hindamist üpris positiivselt ning pankade aktsiahinnad langesid Kreekas mitu korda rohkem kui Prantsusmaa ja Saksamaa pangandussektoris.

Kokkuvõttes langesid euroala finantsettevõtete aktsiahinnad 2010. aastal ligi 15%. Muude ettevõtete aktsiahinnad kasvasid samal ajal 7,5%. Samal perioodil tõusid USAs finantsettevõtete aktsiahinnad 11% ja muude ettevõtete omad ligi 15%.

2011. aasta kahel esimesel kuul tõusid aktsiahinnad nii euroalal kui ka USAs. Erinevalt aga 2010. aasta teisest poolest, kui USAs tõusid aktsiahinnad ligi kaks korda rohkem kui euroalal, oli tõus 2011. aasta kahel esimesel kuul mõlemas piirkonnas üldjoontes sarnane, s.o ligi 5%. Aktsiahindade tõusu taga olid peamiselt kasumiteadaanded, mis osutasid üldiselt paremaks kui turuosalisel oodanud, ning mõlema piirkonna majandusväljavaate jätkuv paranemine.

KODUMAJAPIDAMISTE LAENUVÕTT PEATUS

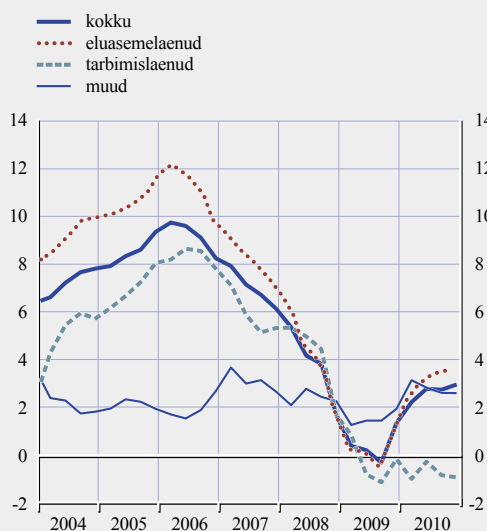
2010. aastal jätkus kõikide kodumajapidamistele antud laenude aastakasvu hoogustumine, kuigi mõõdukamas tempos. Aasta neljandas kvartalis oli see hinnanguliselt 2,8%. Kasvu toetasid peamiselt rahaloomeasutuste poolt kodumajapidamistele antud laenud. Samas jätkus 2010. aastal mitterahaloomeasutuste laenude aastakasvu aeglustumine, mis viitab peamiselt väärtpaberistamistegevuse hõrenemisele.

Rahaloomeasutuste poolt kodumajapidamistele antud laenude kasv tuli peamiselt eluasemelaenude arvelt. Hüpoteeklaenude aastakasv oli 2010. aasta detsembris 3,7% (2009. aasta detsembris 1,5% – vt joonis 16). Aasta teisel poolel sissevoolu ulatus siiski stabiliseerus. Hüpoteeklaenude areng järgis elamukinnisvara hindu. Kui 2009. aastal olid need oluliselt langenud, siis 2010. aastal need pisut tõusid. Ühtlasi arenesid hüpoteeklaenud kooskõlas euroala pankade laenugevuse uuringus esitatud andmetega, mille kohaselt vähenes nende pankade arv, kes olid teatanud oma laenuitingimuste karmistamisest. Uuringus viidati ka eluasemelaenude nõudluse suurenemisele eriti aasta esimesel poolel. Pankade poolt kodumajapidamistele antud laenude intressimäärad langesid 2010. aastal pisut: eluasemelaenude puhul 19 baaspunkti ja tarbimislaenude puhul 52 baaspunkti.

Erinevalt hüpoteeklaenudest tarbimislaenude aastakasv ei taastunudki ja jäi 2010. aastal alla

Joonis 16 Rahaloomeasutuste laenud kodumajapidamistele

(aastased muutused protsentides)

Allikas: EKP.

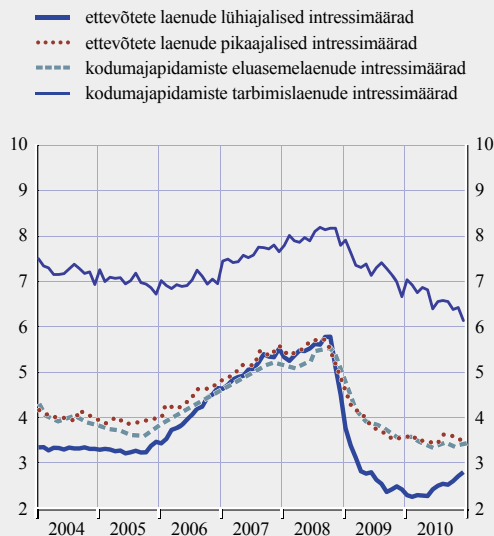
nulli. Tarbimislaenud arenesid samuti kooskõlas majanduslike teguritega, millele viitab näiteks autode müügi järsk vähenemine (pärast seda, kui enamikus riikides lõppesid vanade autode uute vastu vahetamise toetuskavad) või tarbija-uuringud, mis näitavad tarbijate üpris väikest valmisolekut suurteks ostudeks. Lisaks viitas pankade laenugevuse uuring sellele, et tarbimislaenude nõudlus jäi nõrgaks. Tarbimise ja eluasemelaenude erinev areng võib teataval määral olla seletatav ka intressimääradega. Tarbimislaenud on eluasemelaenudest üldiselt kulukamad, kuna nad ei ole üldjuhul nii hästi tagatud. Samas tarbimislaenude intressimäärad 2010. aastal siiski langesid, eriti alla aastase tähtajaga laenude puhul (vt joonis 17).

JÄTKUS KODUMAJAPIDAMISTE VÕLGNEVUSE SUURENEMINE JA INTRESSIKOORMUSE VÄHENEMINE

2010. aastal hoogustus kodumajapidamistele laenuvõtu kasv küll aeglaselt, kuid sellegipoolest kiiremini kui nende kasutatava tulu oma. Seetõttu suurenes kodumajapidamistele võlgnevus veelgi ja oli neljandas kvartalis 98,5% (vt joonis 18). Samas jäi kodumajapidamistele võla ja

Joonis 17 Kodumajapidamistele ning kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvatele ettevõtetele antud laenude intressimäärad

(protsenti aastas; v.a tasud; uute laenude intressimäärad)

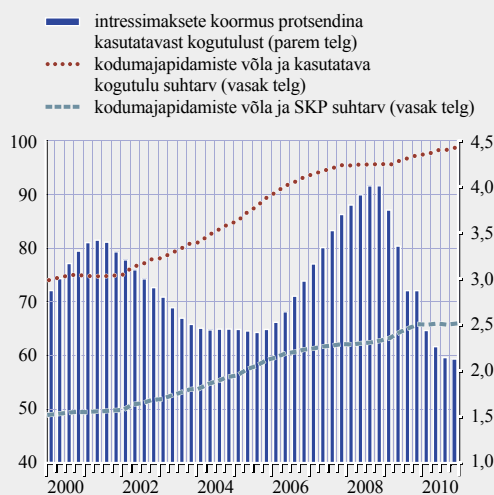
Allikas: EKP.

SKP suhtarv üldjoontes samale tasemele kui 2009. aasta detsembris, sest reaalne SKP kasvas kodumajapidamiste kasutatavast tulust kiiremini. Kuigi kodumajapidamiste võlgnevus jäi euroalal üldiselt samale tasemele, samas kui see Ameerika Ühendriikides ning Ühendkuningriigis märgatavalt vähenes, on see euroalal jätkuvalt väiksem. Samal ajal võib euroala kodumajapidamiste võlgnevuse puhul jätkuvalt täheldada suuri liikmesriikidevahelisi erinevusi. See näitaja on euroala keskmisest jätkuvalt palju kõrgem riikides, kus valitsesid ka pinged riigivõlakirjaturgudel.

Kodumajapidamiste intressimaksete koormus (s.o intressimaksete protsentuaalne osa kasutatavas tulus) vähenes 2010. aastal pisut, kuigi stabiliseerus aasta lõpus. Selle arengu võib kanda kahe teguri arvele: esiteks jätkus sedamööda, kuidas levis ametlike intressimäärade mõju, uute või uuesti sõlmitud laenude intressimäärade langemine ning teiseks kasvas pisut kodumajapidamiste kasutatav tulu.

Joonis 18 Kodumajapidamiste võlg ja intressimaksed

(protsentides)

Allikad: EKP ja Eurostat.

Märkused. Kodumajapidamiste võlg hõlmab kõikide institutsiooniliste sektorite, sealhulgas muu maailma väljastatud laene kodumajapidamistele. Intressimaksed ei hõlma kodumajapidamiste tasutavaid täielikke finantseerimiskulusid, kuna need ei sisalda finantsteenuste eest makstavaid tasusid. Viimase kvartali andmed on osaliselt hinnangulised.

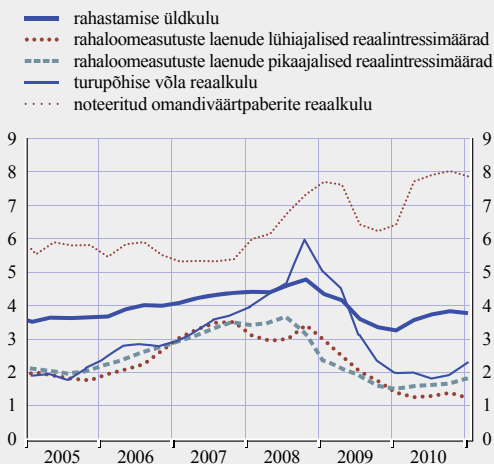
VÄLISRAHASTAMISE REKORDILISELT MADAL TASE 2010. AASTAL

Pärast 2009. aasta järsku langust hakkas euroala kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate ettevõtete välisrahastamise üldine reaalkulu 2010. aastal finantsturgudel riigivõlakriisi põhjustatud kõrgendatud pingete tingimustes taastuma. See üldine areng kätkes olulisi erinevusi rahastamisallikate lõikes. Kui nii pangalaenude kui ka väärtpaberite emiteerimise reaalkulu langes 2010. aastal väga madalale, siis aktsiate puhul kasvas see näitaja järsult ja tõusis aasta lõpuks rekordiliselt kõrgele (vt joonis 19). Kokkuvõttes püsis välisrahastamise üldine reaalkulu 2010. aastal varasemate perioodidega võrreldes madal.

Täpsemalt pangapõhise rahastamise kulust rääkides alanesid rahaloomeasutuste lühiajaliste laenude reaalintrissimäärad mõõdukalt ja jõudsid 2010. aasta detsembriks 1,40%ni (2009. aasta detsembris 1,62%). Lühiajaliste pangalaenude intressimäärad peegeldavad peamiselt rahaturu intressimäärade arengut, mis tavaliselt mõjutavad pankade lühiajalise rahastamise kulusid.

Joonis 19 Kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate euroala ettevõtete välisrahastamise reaalkulu

(protsenti aastas)

Allikad: EKP, Thomson Reuters, Merrill Lynch ja Consensus Economicsi prognoosid.

Märkused. Kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate ettevõtete välisrahastamise reaalkulu mõõdetakse pangalaenu kulu, võlaväärtpaberite kulu ja omandiväärtpaberite kulu kaalutud keskmisena, mille arvutamiseks kohandatakse vastavad bilansilised jäägid inflatsiooniootustega (vt EKP 2005. aasta märtsi kuubületääni taustinfo 4).

2009. aasta lõpust kuni 2010. aasta lõpuni tõusis kolme kuu EURIBOR mõõdukalt, s.o 33 baaspunkti võrra. Madalaima taseme (0,64%) saavutas see 2010. aasta aprillis ning tõusis seejärel aasta lõpuks 1,03%ni. Kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate ettevõtete lühiajaliste pangalaenude nominaalintressimäärade areng kulges sarnaselt kolme kuu EURIBORi omaga. Samas langesid lühiajaliste pangalaenude reaaltressimäärad järk-järgult tõusvate lühiajaliste inflatsiooniootuste tõttu aasta jooksul 22 baaspunkti võrra.

Rahaloomeasutuste pikaajaliste laenude reaaltressimäärade languse põhi saabus 2010. aasta alguses. 2010. aasta lõpus oli nende keskmine 1,71%, mis on 2009. aasta lõpu tasemest (1,56%) pisut kõrgem. Pankade pikemaajaliste laenuintressimäärade areng kulgeb harilikult sarnaselt riigivõlakirjade tuluse omaga. Euroala tulukõverast tuletatud seitsmeaastaste riigivõlakirjade tulusus langes ka suurema osa 2010. aastast ja jõudis augustis

2,11%ni, kuid tõusis seejärel aasta lõpuni. Kokku moodustas langus perioodil 2009. aasta detsembrist 2010. aasta detsembrini 33 baaspunkti. Pikaajaliste laenude nominaalintressimäärade areng järgis teist seaduspära, stabiliseerudes varem ja tõustes 2010. aasta lõpuni mõõdukalt. Seetõttu kipusid pikaajaliste pangalaenude intressimäärade ja võrreldavate riigivõlakirjade tulususevahed uuesti laienema ning ületasid kevadise riigivõlakriisi ajal 100 baaspunkti, naastes seejärel 2008. aasta finantskriisi aegsesse suurusjärku.

Ka rahaloomeasutuste laenuintressimäärade kujunemist mõjutas 2010. aastal EKP baasintressimäärade varasema languse järk-järgult nõrgenev ülekandumine pankade jaeklientide intressimääradesse. Finantskriisile vaatamata näib, et euroala pangad andsid baasintressimäärade languse oma klientidele edasi üldjoontes sarnaselt varasemate perioodidega.

Turupõhiste laenuvahenditega rahastamise reaalkulu mõjutas kogu 2010. aastal oluliselt ettevõtete võlakirjade hinnavahede (ettevõtete ja riigivõlakirjade tulususevahede) areng. Vaatamata selle näitaja suurenemisele 2010. aasta mais ja augustis, mil süvenesid pinged riigivõlakirjaturgudel ja finantsinvestorid eelistasid seetõttu likviidsemad ja turvalisemad varasid, oli turupõhise rahastamise keskmine reaalkulu 2010. aastal varasematest aastatest madalam ja üldse kõigi aegade madalamad.

Noteeritud aktsiate emiteerimise reaalkulu kasvas seevastu 2010. aastal märgatavalt, eelkõige ettevõtlussektori kahe- kuni viieaastaste tuluootuste kiire taastumise tõttu. 2009. aasta detsembrist kuni 2010. aasta detsembrini tõusis aktsiate emiteerimise reaalkulu 194 baaspunkti ja saavutas ülemaailmsete finantsturgude suurenenud volatiilsuse tingimustes kõigi aegade rekordi.

VÄLISRAHASTAMISE JÄTKUV VÄHENEMINE 2010. AASTAL

Euroala kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate ettevõtete välisrahastamise aastakasv vähenes ka 2010. aastal seoses rahaloomeasutuste laenuandmise vähenemisega, mida tasakaalustas küll positiivne, kuid siiski langev võlakirjade

ja aktsiate emiteerimine (vt joonis 20). Vaatamata majandustingimuste laiapõhjalisele paranemisele piirasid kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate ettevõtete vajadust välisrahastamise järele jätkuvalt mõõdukad investeerimiskulutused ning vähene aktiivsus ühinemiste ja ülevõtmiste valdkonnas, samuti olemasolevate sisevahendite jätkuv kasv. 2010. aasta lõpus tekkisid märgid olukorra järkjärgulisest normaliseerumisest ja ettevõtete rahastamisvajaduste kasvust. Pankade laenu-tegevuse uuringu kohaselt muutus ettevõtete netonõudlus laenude järele pärast kaht negatiivset aastat positiivseks. Uuele laenuõudlusele aitasid eriti kaasa laovarud ja käibekapital.

Üks tähtsamaid tegureid, mis määras ära 2010. aasta suhteliselt vähese nõudluse välisrahastamise järele, oli kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate ettevõtete käibe ja kasumlikkuse kasv, millega seoses kasvasid oluliselt olemasolevad sisevahendid. Kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate börsiettevõtete raamatupidamisaruannete põhjal taastus kasumlikkus väljendatuna puhastulu ja käibe suhtena 2010. aastal tugevalt (vt joonis 21). Olemasolevate sisevahendite kasv

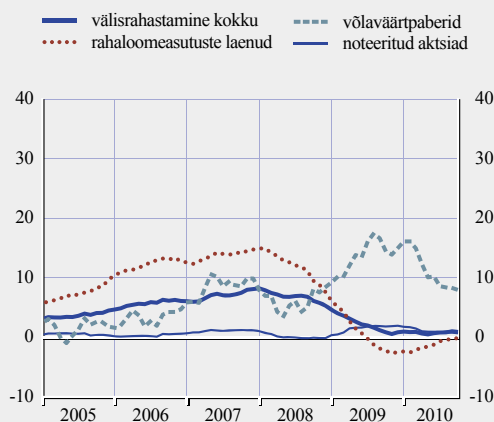
kajastas suuremaid rahavarusid, mis olid kasvanud kõige tõenäolisemalt seoses kulude järjekindla kärpimisega ning netointressimaksete ja dividendide vähenemisega. Ettevõtete finantsolukorra paranemine vajab kvalifitseerimist, sest uuringu tulemuste kohaselt paranes väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete kasumlikkus 2010. aastal suurte ettevõtetega võrreldes vähem, mis viitab sellele, et nad võivad olla suurtest ettevõtetest nõrgemas olukorras või jääda neist arengus mõnevõrra maha.⁴

Lisaks sellele, et kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvates ettevõtetes on olemasolevad sisevahendid kasvanud, on nad viimastel aastatel kasutanud ka laiemat valikut rahastamisallikaid, pöördudes pangapõhise võla juurest turupõhise rahastamise poole ja kasutades üha rohkem võlakirjade emiteerimist. Selle protsessi tulemusel, mida võiks nimetada otserahastamise üleminekuks ja mis algas 2009. aastal ning jätkus 2010. aastal, vähenes oluliselt nõudlus pangalaenude järele. Seetõttu jäi laenude aastakasv, mis langes aasta esimeses

4 Vt „Survey on the access to finance of SMEs in the euro area”, EKP, oktoober 2010 (avaldatud EKP veebilehel).

Joonis 20 Kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate ettevõtete välisrahastamine vahendite lõikes

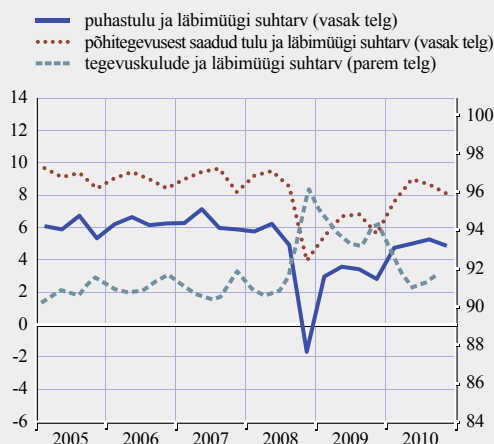
(aastased muutused protsentides)

Allikas: EKP.
Märkus. Noteeritud aktsiad on euros.

Joonis 21 Kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate börsil noteeritud euroala ettevõtete kasumi suhtarvud

(kvartaliandmed; protsentides)

Allikad: Thomson Reuters ja EKP arvutused.
Märkused. Arvutuste aluseks on kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate börsil noteeritud euroala ettevõtete raamatupidamise kvartaliaruannete koondid. Valimist on välja jäetud erijuhtumid. Põhitegevustulu = läbimüük - tegevuskulu. Puhastulu = põhitegevus- jm tulu - (maksud + erakorralised kulud).

kvartalis madalaimale tasemele, kogu 2010. aasta jooksul negatiivseks. Langus oli eriti tugev lühiajaliste laenude puhul, sest nõudluse vähenemist võimendas asjaolu, et jätkuvalt eelistati pikemaajalisi laenuid. Keskmiselt langes lühiajaliste (st lühema kui üheaastase esialgse fikseeritud tähtajaga) laenude aastakasv 2010. aastal ligi -9%ni; pikaajaliste (st pikema kui viieaastase esialgse fikseeritud tähtajaga) laenude aastakasv aga jäi umbes 3% juures positiivseks. Kui aga võtta arvesse hiljutise majandussurutise erakordset tugevust ja eespool

kirjeldatud üleminekuprotsessi, vastas ettevõtliks sektori laenukasvu areng majandustsükli jooksul üldjoontes varasemate perioodide seaduspärasustele. Finantskriis oli küll ränk, kuid ei lõiganud läbi majandusele laenude andmist. Aasta jooksul hakkas pankadelt laekuma teateid sellest, et ettevõtetele antavate laenude osas hakkab tingimuste karmistamine vähenema, mis oli peamiselt tingitud riskipõhistest teguritest, nagu näiteks majanduse üldine olukord või laenuvõtja kohustuste mittetäitmise riski vähenemine (vt taustinfo 4).

Taustinfo 4

ETTEVÕTETELE ANTAVATE LAENUDE TINGIMUSTE UURINGU TULEMUSTE TÕLGENDAMINE

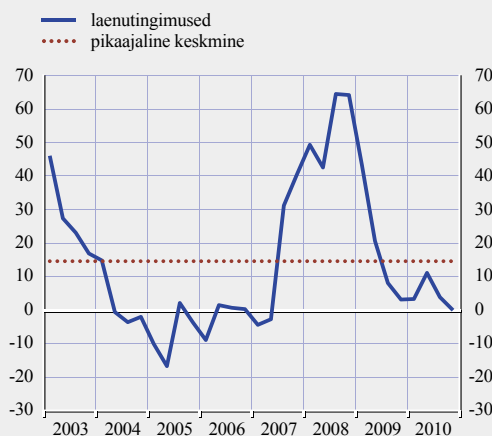
Finantskriisi tõttu muutsid euroala pangad erasektorile, eriti kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvatele ettevõtetele antavate laenude tingimused 2008. aastal erakordselt rangeks. Alates 2009. aastast on laenu tingimusi edasi karmistatud, kuigi järjest väiksemas ulatuses. Käesolev taustinfo annab üksikasjaliku ülevaate laenu tingimuste uuringu tulemustest 2010. aastal ning sellest, mil määral need võivad viidata laenu pakumise piirangutele.

Laenu tingimuste uuringu näitajate järkjärguline normaliseerumine

EKP avaldatud pankade laenu tegevuse uuringu üksikasjalikud tulemused sisaldavad nende pankade osatähtsust, kes on teatanud tingimuste karmistamisest kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvatele ettevõtetele laenu andmisel. Osatähtsused arvutatakse oma laenu tingimusi mõnevõrra või märgatavalt karmistanud vastajate ja neid mõnevõrra või märgatavalt leevendanud vastajate protsentuaalsete osatähtsuste vahena. Kui tulemus on positiivne, on seega tegemist laenu tingimuste üldise karmistamisega, ja kui negatiivne, üldise leevenemisega. Finantskriisi ajal kasvas laenu tingimusi karmistanud pankade osatähtsus oluliselt ja ulatus 2008. aasta lõpus 64%ni. Sealtpeale on see näitaja järkjärgult vähenenud, kuid üldise leevenemiseni ei ole veel jõutud. 2010. aastal jäid euroala pangad laenu tingimuste mõõduka karmistamise juurde; oma laenu tingimuste karmistamisest teatanud pankade osatähtsus püsis pikaajalisest keskmisest veidi kõrgemal (vt joonis A). Aasta teises kvartalis pöördus laenu tingimuste karmistamise langus riigivõlakriisist põhjustatud pingete juures ootamatult tõusuks. Kui 2010. aasta teises kvartalis oli ettevõtetele antud laenu tingimuste areng negatiivne, siis teise poolaasta andmed viitasid stabiliseerumisele: netoarvestuses vaid 4% ja hiljem 0% pankadest teatas laenu tingimuste karmistamisest.

Joonis A Muudatused ettevõtetele laenu või krediidiilainide andmise tingimustes

(netoprosent tingimusi karmistanud pankadest)

Allikas: Euroala pankade laenu tegevuse uuring.

2007. aasta keskel alanud finantskriisist tulenenud surve kapitalisuhtrvudele ja rahastamispositsioonidele on sundinud euroala panku oma finantsvõimenduse suhtarve läbi vaatama. Tavaliselt on pangad leidnud end olukorrast, kus nad peavad vähendama varasid, alustades likviidsematest ja lühiajalistest; ettevõtetele ja kodumajapidamistele antud laenusid kui pikemaajalisi varasid vähendati viimases järjekorras. Üldjuhul saab selliseid varasid vähendada üksnes laene sisse nõudes või uute laenude andmist vähendades. Seega saab laenuitingimuste hiljutist karmistumist seletada nende n-ö „puhtalt” pakkumispoolega seotud piirangutega, mis on seotud pankade bilansi-probleemidega. Uuringu üksikasjalikud tulemused näitavad, et 2010. aastal oli laenuitingimuste karmistumises peamine osa riskide tajumisel, s.o pankade hinnangul mõjule, mida makromajanduse olukord võib avaldada laenuvõtjate riskiprofilile ja krediitdivõimele. Võrreldes 2008. ja 2009. aastaga on laenuitingimuste karmistumine n-ö „puhtalt” pakkumispoole piirangutega ilmselt vähem seotud, mis näitab, et pankade valmisolek erasektorile laenu anda on järk-järgult normaliseerumas. Tõenäoliselt vähendab see veelgi krediidi kokkukuivamise ohtu, mis ei realiseerunud laenuandluse järsu vähenemise tõttu, samas kui n-ö „puhtalt” pakkumispoole piirangute mõju piirasid EKP mittestandardised rahapoliitilised meetmed.

Pankade laenuitegevuse uuringule lisaks on kasulik tutvuda uuringuga, mis käsitleb väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete juurdepääsu rahastamisele. Viimane selline uuring hõlmas ajavahemikku 2010. aasta märtsist septembrini ja viitas pangalaenu kättesaadavuse mõnetisele paranemisele (vt joonis B). Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete perspektiivist on laenu kättesaadavus üldiselt halvenenud. Samas oli sellisel arvamusel poole vähem vastajaid kui 2009. aastal. Suurte ettevõtete hulgas oli rohkem neid, kelle arvates on pangalaenu kättesaadavus paranenud. Uuringu tulemused viitavad ka rahuldatud laenuaotluste osatähtsuse kasvule ja pankade pisut suuremale laenuandmise valmisolekule.

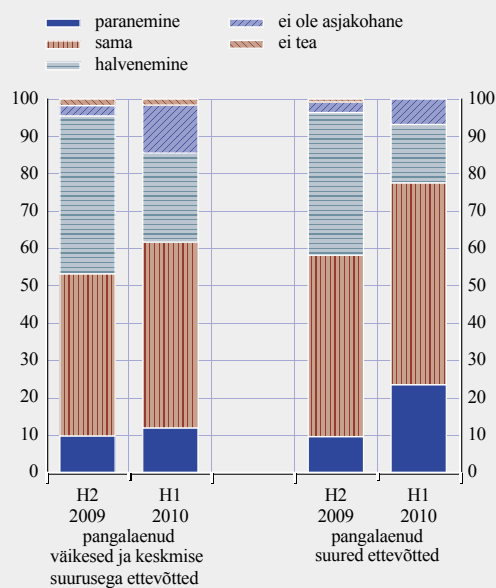
Laenuitingimuste uuringu tulemuste alternatiivne tõlgendus

2010. aasta uuringu tulemused viitavad küll laenuitingimuste järkjärgulisele normaliseerumisele, kuid tuleks rõhutada, et uuringu tulemused keskenduvad muutustele ega hinda otseselt laenuitingimuste taset. Arvestades, et laenuitingimused on juba enam kui kaks aastat järjest karmistunud, tekib küsimus, kas ja kuidas võib laenuitingimuste tase mõjutada üldist laenupakkumist.

Laenuitingimuste tasemest ülevaate saamiseks võib põhimõtteliselt kumuleerida laenuitingimuste protsentuaalsed muutused aja jooksul. Sellisel juhul on tulemuseks tõusutrend. See võib viidata sellele, et pangad on küsimustele vastates kaldunud rohkem laenuitingimuste karmistamise poole. Sama võib täheldada USA uuringu „Senior Loan Officer Opinion Survey on Bank Lending Practices” puhul, mis vastab euroala pankade laenuitegevuse uuringule. Võib oletada, et selle kallutatuse väga lihtne näitaja väljendub

Joonis B Pangalaenu kättesaadavus euroala ettevõtete jaoks

(protsent vastanutest)

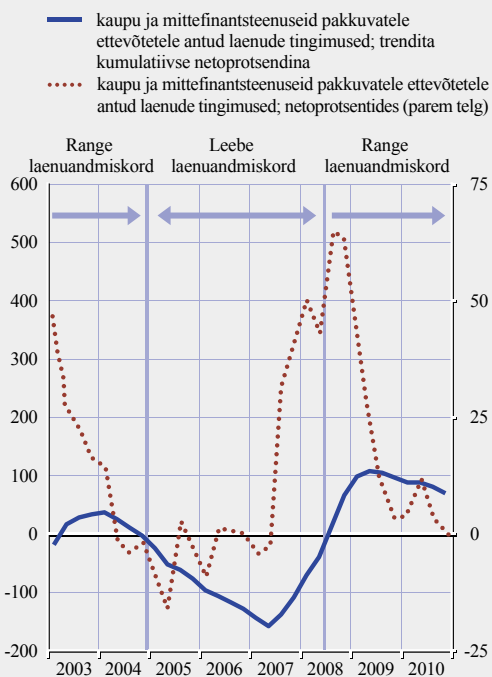
Allikas: Euroopa Komisjoni–EKP uuring euroala väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete rahastamise kättesaadavuse kohta. Märkus. H1 2010 = märts-september 2010.

laenuitingimuste pikaajalises keskmises (netoarvestuses karmistumine keskmiselt 16%). Arvestades suhteliselt lühikest vaatlusperioodi, hõlmab see pikaajaline keskmine samas rohkem karmistumis- kui leevenemistsükleid ning võib tegelikku hoiakut üle hinnata. Kui hinnata vastuseid eraldi, et võtta arvesse võimalikke hoiakuid, saab kumuleeritud laenuitingimuste põhjal kindlaks määrata erinevaid laenuitingimuste režiime, kus negatiivsed kõrvalekalded viitavad ekspansiivsele hoiakule ja positiivsed piiravale.

Sedasi lähenedes võib perioodi 2003. aastast kuni 2004. aastani ettevõtetele antud laenuude tingimuste puhul käsitleda piirava režiimina, perioodi 2005. aasta algusest kuni 2008. aasta keskpaigani aga ekspansiivse (joonis C). Sealt edasi viitab näitaja taas piiravale perioodile ning oli 2010. aasta lõpus ajaloolisest trendist ikka veel tunduvalt kõrgemal.

Harilikult on laenuitingimuste karmistumisel laenukasvule piirav, leevenemisel aga soodustav mõju. Laenuitingimuste taseme näitaja abil saadud empiirilised andmed andsid tunnistust ka täiendavatest mittelineaarsetest mõjudest. Eelkõige näib, et laenuitingimuste mõju laenukasvule on olenevalt laenuitingimuste režiimist vähenenud erinevalt: piirava režiimi korral ei ole laenuitingimuste karmistumise negatiivne mõju laenukasvule nii tugev kui ekspansiivse režiimi korral (nt 2007. aasta keskpaigast 2008. aastani). Samamoodi on laenuitingimuste üldise leevenemise mõju laenukasvule pärsitud piirava režiimi korral ning selleks, et laenuitingimustel oleks laenukasvule positiivne mõju, peab nende leevenemise periood olema pikem. Näib, et kõik see peab paika ka 2010. aasta puhul. Laenuitingimuste muutused näivad küll olevat normaliseerunud, kuid laenuitingimuste karmistumise hilinenud mõju ja eespool kirjeldatud mittelineaarsed mõjud viitavad 2010. aasta pankade laenuitegevuse uuringus sellele, et pakkumispoole tegurid võivad laenukasvu negatiivselt mõjutada ka pärast 2010. aasta lõppu ja 2011. aasta esimesel poolel. Ka tulevikus on nõudluse tugevnedes jätkuvalt keeruline laiendada laenuude kättesaadavust erasektorile.

Joonis C Ranged ja leebed laenuandmiskorrad ning euroala kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvatele ettevõtetele antavate laenuude tingimused

Allikas: EKP.

Võlakirjade emiteerimise aastakasv saavutas tipp-taseme 12,3% juures tegelikult 2010. aasta esimeses kvartalis ja aeglustus seejärel järk-järgult kuni aasta lõpuni. Investorite tugevat nõudlust suuremal osal aastast võis toetada investeringutulu otsimine ja ettevõtete bilansiolukorra paranemine. Kõrgtulususe segmendis saavutas emiteerimine 2010. aastal mitu väga kõrget taset. Samal ajal jäi noteeritud aktsiate emiteerimine mõõdukaks ja kippus

vähene, arvatavasti aktsiate emiteerimiskulude kasvu tõttu.

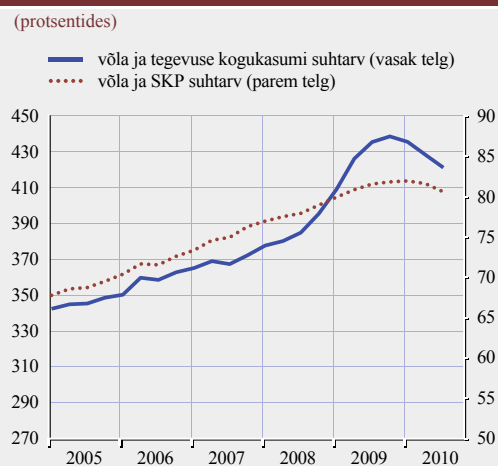
ETTEVÖTETE VÕLAKOORMUSE VÄHENEMINE

Kuna ettevõtete kasumlikkuse paranemisega ei kaasnenud olulist investeringute kasvu ega ka töötajate üldise tasustamise suurt kasvu, pöörus tuluvoogude taastumine euroala kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate ettevõtete

säästumäära järsuks kasvuks, mis jätkus kogu 2010. aastal. Aasta teises kvartalis muutus koguarvade kasv esimest korda pärast 2009. aasta algust rahavarade akumulereerumise toel positiivseks. Tänu sellele, et ettevõtted olid teinud jõupingutusi finantsvõimenduse vähendamiseks ning ettevõtete säästude ja SKP suhtarv kasvas kiiresti, muutus rahastamislohe (näitaja, mis väljendab üldiselt seda, mil määral kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvad ettevõtted peavad oma investeeringute katteks kasutama väliseid rahastamisallikaid) 2010. aastal esimest korda enam kui kümne aasta jooksul positiivseks, mis viitab asjaolule, et ettevõtetele oli investeeringute rahastamise vajaduse katmiseks piisavalt sisevahendeid.

Seetõttu vähenes ettevõtete võlakoormus 2010. aasta jooksul oluliselt (vt joonis 22). 2010. aasta kolmandas kvartalis langes ettevõtete võla ja SKP suhtarv 80,6%ni ning võla ja äritegevuse kogukasumi suhtarv 421,1%ni. Sellegipoolest oli euroala ettevõtete poolse kohustuste mittetäitmise oodatav tase 2010. aastal üldiselt väga kõrge. Varasemate perioodidega võrreldes on võlasuhtarvud tegelikult jätkuvalt väga kõrgel tasemel ning viitavad sellele, et euroala ettevõtlussektorit ohustavad endiselt välisrahastamise kulude kasvu või nõrga majandusarengu tagajärgedega seotud ohud.

Joonis 22 Kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate ettevõtete võla suhtarvud

Allikad: EKP, Eurostat ja EKP arvutused.
Märkused. Andmed Euroopa majandussektorite kvartalikonodest. Võlg hõlmab laene, emiteeritud võlväärtpabereid ja pensionifondide reserve. Andmed kuni 2010. aasta kolmanda kvartalini.

2.3 HINDADE JA KULUDE ARENG

Aastane ÜTHI-inflatsioon tõusis 2010. aastal keskmiselt 1,6%ni pärast langust 2008. aasta 3,3%lt 2009. aastal 0,3%ni (vt tabel 1). See tõus näitab, et hindade areng on normaliseerumas, sest võrreldes 2009. aasta juunist oktoobriini valitsenud negatiivse tasemega oli aastane

Tabel 1 Hindade areng

(aastased muutused protsentides, kui ei ole näidatud teisiti)

	2008	2009	2010	2009 IV kv	2010 I kv	2010 II kv	2010 III kv	2010 IV kv	2010 dets	2011 jaan
ÜTHI ja selle komponendid										
Üldindeks ¹⁾	3,3	0,3	1,6	0,4	1,1	1,5	1,7	2,0	2,2	2,4
Energia	10,3	-8,1	7,4	-3,2	4,8	8,1	7,3	9,1	11,0	.
Töötlemata toiduained	3,5	0,2	1,2	-1,5	-0,8	0,7	2,3	2,8	3,2	.
Töödeldud toiduained	6,1	1,1	0,9	0,5	0,6	0,8	0,9	1,3	1,5	.
Tööstuskaubad, v.a energia	0,8	0,6	0,4	0,3	0,1	0,3	0,5	0,8	0,7	.
Teenused	2,6	2,0	1,4	1,7	1,5	1,2	1,4	1,3	1,3	.
Muud hinna ja kulu näitajad										
Tööstustoodangu tootjahinnad ²⁾	6,1	-5,1	2,9	-4,7	-0,1	3,0	4,0	4,7	5,3	.
Naftahind (EUR/barrel) ³⁾	65,9	44,6	60,7	51,2	56,0	62,6	59,6	64,4	69,6	72,6
Toormehinnad ⁴⁾	2,0	-18,5	44,7	3,1	29,0	48,2	51,5	48,6	49,6	45,7

Allikad: Eurostat, Thomson Reuters, HWWA ja EKP arvutused.

Märkus. ÜTHI 2011. a andmed hõlmavad Eestit.

1) ÜTHI-inflatsioon jaanuaris 2011: Eurostati kiirhinnang.

2) V.a ehitus.

3) Brent Blend (ühekuulise tarnetähtajaga).

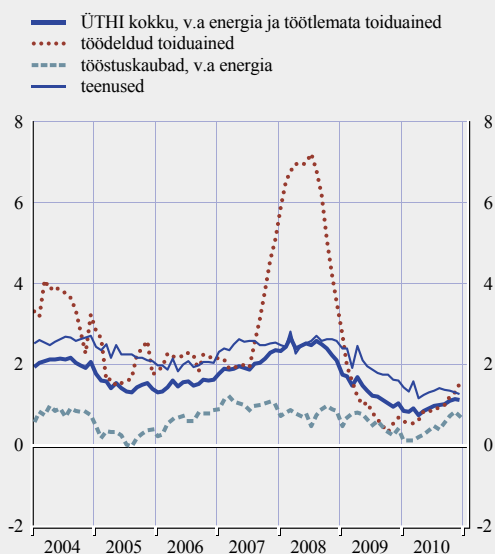
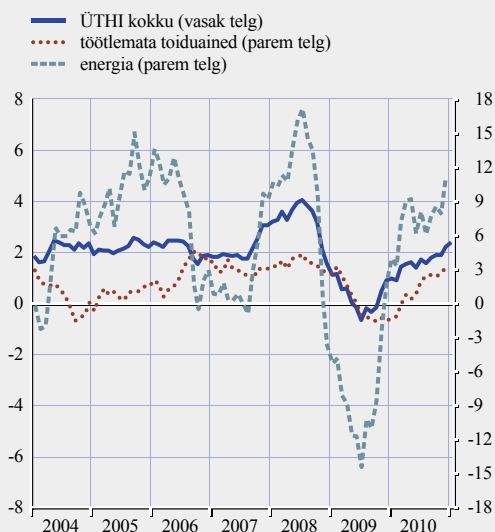
4) V.a energia; eurodes.

ÜTHI-inflatsioon 2010. aastal positiivne. Ehkki aastane ÜTHI-inflatsioon oli alates 1999. aastast täheldatud keskmiselt 2,0% tasemest madalam, hakkas see aasta lõpu poole tõusma.

ÜTHI-inflatsiooni tõus 2010. aastal tulenes peamiselt 2009. aasta madala tasemega võrreldes märgatavalt kõrgematest toormehhindadest (eriti toornafta hinnast, vt joonis 23).

Joonis 23 ÜTHI-inflatsiooni jaotus: põhikomponendid

(aastased muutused protsentides; kuised andmed)

Allikas: Eurostat.

Toormehindade dünaamika kajastas aga maailmamajanduse taastumist 2009. aasta langusest, mis põhjustas toormehindade alanemise. Kõrgemate toormehindade mõju ÜTHI-inflatsioonile 2010. aastal tasakaalustas täielikult madalama surve teenustehindadele, mida 2009. aasta järsk majanduslangus ja halvenenud tööturutingimused mõjutasid viitajaga. Pärast järkjärgulist langust 2009. aastal alanenud teenuste hindade aastane inflatsioon 2010. aasta alguses mõnevõrra veel ja püsis seejärel suhteliselt muutumatuna.

2010. aasta palgakasv viitab sellele, et tööturutingimuste stabiliseerumise tulemusel on tööjõukulud langenud madalaima tasemeni. Töötaja kohta makstav hüvitis suurenes 2010. aastal eelmise aastaga võrreldes samas tempos, olles aeglasem kui tööviljakuse kasv töötaja kohta, mistõttu tööjõu erikulud vähenesid ja kasumimarginaalid suurenesid. Sellest hoolimata aeglustus kollektiivlepinguga määratud palkade kasv märgatavalt, väljendades tõenäoliselt lepinguliste kokkulepete hilinenud reaktsiooni turutingimustele. Ka tunni kohta makstava töötasu kasv aeglustus järsult, kajastades teataval määral suurema töötundide arvu mõju.

Pärast väga madalat taset 2009. aastal tõusid 2010. aastal tarbijate inflatsioonitunnetus ja lühiajalised inflatsiooniootused. Pikaajalised inflatsiooniootused olid uuringute kohaselt väga stabiilsed, mis näitab, et ootused püsisid kooskõlas EKP nõukogu eesmärgiga hoida inflatsioonimäär keskmise aja jooksul 2% tasemest allpool, ent selle lähedal.

ÜTHI-INFLATSIOON TÕUSIS ENERGIA- JA TOIDUAINEHINDADE ARENGU MÕJUL

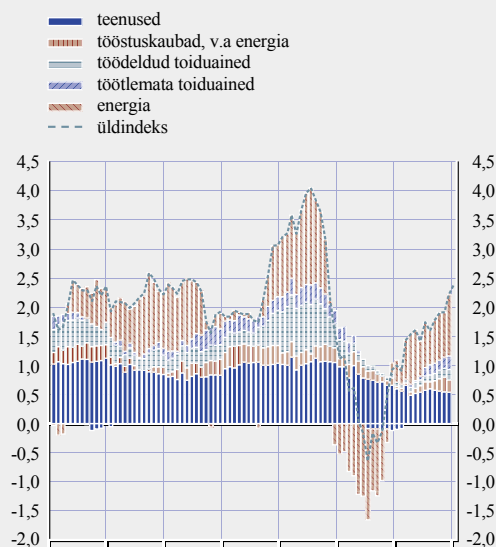
Euroala ÜTHI-inflatsiooni kiirendas 2010. aastal eelkõige toormehindade märgatav tõus. Tööstustoodangu, toiduainete ja eriti energia toormehinnad kerkisid 2009. aasta madala tasemega võrreldes (vt taustinfo 5), mis kiirendas ÜTHI-inflatsiooni hoolimata aeglustuva palgakasvu ja endiselt vähese majandustegevuse pärssivast mõjust. Vähene tööjõukulude surve mõjutas ka teenuste hindade aastast inflatsiooni, mis alanenud 2010. aasta alguses veel mõnevõrra

ja püsis seejärel kogu aasta vältel suhteliselt madalal tasemel (vt tabel 1 ja joonis 24).

Üleilmised naftahinnad kiirendasid 2010. aastal ÜTHIst 9,6% moodustava energiakomponendi kasvu, mille 12 kuu keskmine tase ulatus 7,4%ni, võrreldes 8,1% langusega 2009. aastal. Kõige enam mõjutas see tõus hindu, otsest naftahinna arenguga seotud kirjeid, nagu vedelkütus, ning isiklike transpordivahendite kütust ja määrdeõlisid; gaasihinnad reageerisid aga viitajaga. Samuti kasvasid toiduainete, eelkõige töötlemata toiduainete hinnad, tõustes 2010. aastal keskmiselt 1,2%, võrreldes 0,2%ga 2009. aastal. Lisaks kõrgetele üleilmsetele toidutoormehindadele kajastas toiduainete tarbijahindade inflatsioon ajutisi ebasoodsaid ilmastikutingimusi euroalal, mis mõjutasid puu- ja köögiviljade hindu. Töödeldud toiduainete (nt leib, teravili) inflatsioon kiirenes 2010. aasta viimastel kuudel suhteliselt vähe. Selle näitaja 12 kuu keskmine alanes 2009. aasta 1,1%lt 2010. aastal 0,9%ni.

Joonis 24 Põhikomponentide osakaal ÜTHI-inflatsioonis

(aastane osakaal protsendipunktes; kuised andmed)

Allikas: Eurostat.
Märkus: Ümardamise tõttu ei ühti osakaalude summa täpselt üldindeksiga.

Taustinfo 5

TOORMEHINDADE ARENGUDÜNAAMIKA JA MÕJU ÜTHI-INFLATSIOONILE

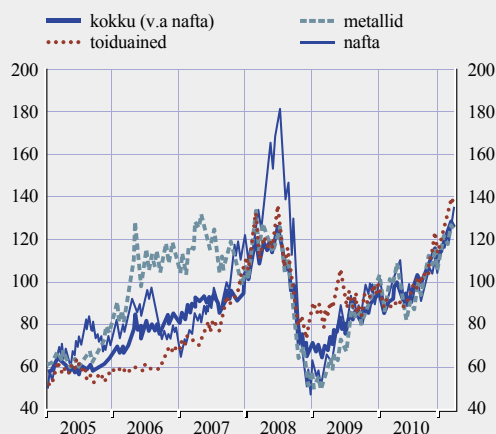
Toormehindade suur kõikumine on viimastel aastatel palju muret tekitanud. Kuigi finantskriisi puhkemisel langesid nii nafta kui ka muu toorme hinnad järsult, siis alates 2009. aastast on nad olnud tõusuteel. Kuna toormehindadel on euroala ÜTHI-inflatsiooni dünaamikas tähtis osa, analüüsitakse käesolevas taustinfos rahvusvaheliste toormehindade hiljutist arengut ja selle väljavaateid, hinnates nende põhimõttelist ja tegelikku mõju euroala ÜTHI-inflatsioonile.

Toormehindade areng

Naftahind tõusis perioodil 2008. aasta lõpust kuni 2011. aasta jaanuarini 45 USA dollarilt barreli kohta 97 dollarini. Samal ajal tõusid järsult ka metalli- ja toidutoorme hinnad. See võis olla seotud maailmamajanduse olukorra paranemise ootustega. Naftahinna tõusu toetas ka

Joonis A Toormehindade areng

(indeks: 2010 = 100)

Allikad: Bloomberg ja HWWA.
Märkus: Viimased andmed nafta puhul 24. veebruarist 2011 ja muu toorme puhul 18. veebruarist 2011.

OPECi tootmiskahtude vähendamine 2010. aasta jooksul, samas kui metalli- ja toidutoorme hindade tõus viitas pigem tärkava turumajandusega riikide kasvavale nõudlusele, pakkumise puudujääkidele ja laovarude vähesusele. Finantsvoogude ja spekulatsioonide tähtsuse üle toormeturudel on ägedalt vaieldud, kuid nende tegelikku mõju on empiirilisel raske mõõta.

Keskpikas perspektiivis on toormehinnad tõenäoliselt seotud majandusaktiivsuse rahvusvaheliste väljavaadetega. Maailmamajanduse taastumise edenedes võib pakkumise ja nõudluse vahekord naftaturul pingestuda ning muu toorme hindu võivad tabada tõusurked. Ehkki toormehindade tulevast arengut on raske prognoosida, osutavad mitmed ettevaatavad näitajad, nagu näiteks futuuride hinnad ning investeerimispankade ja teiste kutseliste prognoosijate ootused, järjekindlalt toormehindade tõusule keskpikas perspektiivis.

Toormehindade šoki edasikandumine: põhimõtteline raamistik

Toormehindade šoki mõju tarbijahindadele võib jagada otseseks ja kaudseks esmaseks ja teiseks mõjuks.¹ Otsene esmane mõju on esmase toorme (nt toidutoorme ja nafta) hindade muutuste mõju toiduainete ja energia tarbijahindadele. Kaudne esmane mõju viitab tarbijahindade muutustele, mis tulenevad sellest, et toormehinnad mõjutavad tootjate kulusid (nt naftahinna tõusu tõttu tõuseb ka tootmissisendi kulu ja selliste kaupade ja teenuste hind, mis suurel määral olenevad nafta hinnast, nagu näiteks teatavad kemikaalid ja transporditeenused). Esmane mõju toob kaasa hinnataseme tõusu, kuid ei mõju inflatsioonile jäävalt.

Teisene mõju peegeldab palga- ja hinnakujundajate reaktsiooni toormehindade šokile. Majandusagentide püüded korvata varasemate inflatsioonišokkide tõttu vähenenud reaaltulu võivad mõjutada inflatsiooniootusi ja nende kaudu hinna- ja palgakujundust. Seega võib ajutine šokk muutuda püsivaks ning selle neutraliseerimine kulukamaks. Toormehindade tõusušoki teisese mõju tõenäoliselt sõltub mitmest tegurist, sealhulgas majanduse tsükliline positsioon, kauba- ja tööturgude paindlikkus (eriti palgaläbirääkimisi ja hinnakujundust mõjutavate indekseerimismehhanismide olemasolu), inflatsiooniootuste reaktsioon ning sellega seoses ka keskpanga usaldusväärsus.

Naftahindade šokid ja ÜTHI-inflatsioon

Naftahinna kõikumine mõjutab ÜTHI-inflatsiooni otseselt ÜTHI energiakomponendi kaudu. Üldiselt ollakse seisukohal, et naftahindade šokkide otsene edasikandumine energia maksueelsetele tarbijahindadele on täielik, kiire ja sümmeetriline.² Kuna tarbija tasandil sõltuvad energiahinnad, eriti sõidukites ja kodukütteks kasutatava kütuse hinnad ka muudest teguritest, nagu näiteks rafineerimise ja turustamise kulud ja marginaalid ning märkimisväärsed aktsiisimaksud, osutub edasikandumise elastsus toornafta hinnataseme funktsiooniks (vt tabel). Hinna juures 20 eurot barreli kohta reageerivad ÜTHI energiahinnad toornafta hinna 10% tõusule umbes 16% tõusuga; kui hind on 60 eurot barreli kohta, on hinnatõus ligikaudu 33%. Kui naftahind tõuseb 100 euroni barreli kohta, on elastsus üle 40%, eeldusel, et rafineerimismarginaal, jaotusmarginaal ja aktsiisimaksud jäävad samaks.

Energiahinna muutuste kaudset ja teisest mõju on raskem hinnata ning tulemused on ebakindlad. Näiteks lihtsate mittestruktuursete mudelite kohaselt on naftahinna kolmeaastase 10% tõusu

¹ Vt artikkel „Oil prices and the euro area economy” EKP kuubülletääni 2004. aasta novembri numbris ja taustinfo „Recent oil price developments and their impact on euro area prices” EKP kuubülletääni 2004. aasta juuli numbris.

² Vt Meyler, A., „The pass through of oil prices into euro area consumer liquid fuel prices in an environment of high and volatile oil prices”, Energy Economics, 31. kd, nr 6, november 2009, lk 867–881.

Toornafta hindade mõju ülekandumine ÜTHI energiahindadele

(elastsus)

Toornafta (EUR/barrel)	ÜTHI energiahindadele ülekandumise kaalutud keskmine (protsentides) ¹⁾	Bensiin (2,6%) ²⁾	Diiseli (1,4%) ²⁾	Kütteeõli (0,7%) ²⁾	Maagaas (1,8%) ²⁾
20	16	15	19	39	24
40	26	26	32	56	39
60	33	35	41	66	49
80	38	41	48	72	56
100	42	47	54	76	61

Allikas: Eurosüsteemi ekspertide arvutused.

Märkus. Kaalutud keskmine on ülekandumise tegelikust mõjust tõenäoliselt pisut väiksem, kuna ühese ja kindla seose puudumisel naftahindadega on selle puhul eelduseks võetud, et ülekandumise mõju elektri- ja tahke kütuse hindadele on null.

1) Aluseks on maksud (käibemaks, aktsiisid jm) 2009. aasta lõpu seisuga ning rafineerimise ja turustamise keskmised kulud ja marginaalid alates 1999. aastast. Eelduseks on, et ÜTHI kütuseenergia (osakaal 0,6%) liigub koos maagaasiga.

2) Osakaal kogu ÜTHIs.

kumulatiivne kaudne ja teisene mõju ÜTHI-inflatsioonile ligikaudu 0,2 protsendipunkti.³ Keerukamate mudelite kohaselt, kus ootustel on formaalne tähtsus ning mis võtavad täpselt arvesse reaalmajanduse reageerimist ja selle mõju nominaalmuutujatele, on kolmeaastane mõju vaid ligikaudu 0,1 protsendipunkti, kuivõrd energiahindade šokki peetakse ajutiseks ja inflatsiooniootused jäävad pärast energiahinna muutust kindlalt oma tasemele püsima.

Tööstus- ja toidutoorme hindade muutumise mõju

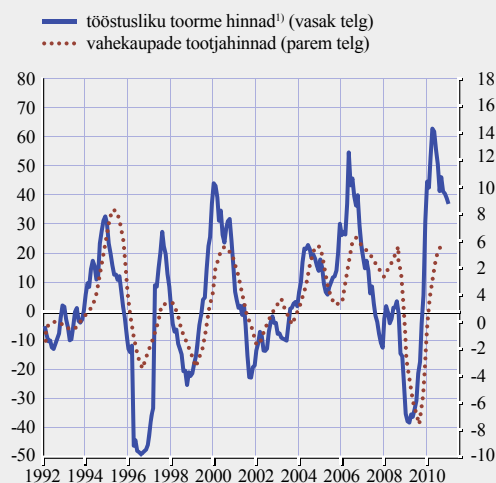
Empiirilised andmed näitavad, et tööstustoorme (nt põllumajandusliku toorme ja metalli) hindade püsiv 10% tõus toob kaasa ÜTHI tõusu vähem kui 0,1 protsendipunkti võrra kolme aasta jooksul, kusjuures esimesel aastal on mõju eriti väike.

Tööstustooret kasutatakse mitmesuguste ÜTHI kirjetega tootmisel kas otsese tootmissisendina (nt autode puhul metallid või rõivaste puhul riie) või kaudse tootmissisendina kaupade ja teenuste tootmiseks kasutatavate seadmete valmistamisel. Tootmisprotsessi alguses on tööstustoore oluline ning selle hindade muutumise ning euroala vahekaupade tööstustoodangu tootjahindade vahel on ilmne hiline misega avalduv seos (vt joonis B). Lõpptarbekaupade puhul on aga tööstustoorme osatähtsus muude tootmissisendite, nagu näiteks töö ja energia, kõrval suhteliselt väike, mis seletab hinnatõusu edasikandumise suhteliselt nõrka mõju.⁴

Toidutoorme püsiv 10% hinnatõus lisab üldistele ÜTHI toidukaupade hindadele ligikaudu 0,5 protsendipunkti ning, arvestades toidukaupade hinna 19,2% osakaalu ÜTHI korvis, esimesel aastal pärast šokki üldisele

Joonis B Tööstusliku toorme ja vahekaupade tootjahindade areng

(aastased muutused protsentides)

Allikad: HWWA, Eurostat ja EKP arvutused.

1) Aegread kuuekuulise eelperioodiga.

3 „Energy markets and the euro area macroeconomy“, Structural Issues Report, EKP, juuni 2010.

4 Vt Landau, B. ja Skudelny, F. „Pass-through of external shocks along the pricing chain: A panel estimation approach for the euro area“, EKP teadustoimetised nr 1104, november 2009.

ÜTHI-inflatsioonile 0,1 protsendipunkti. Siin on arvesse võetud asjaolu, et mitme otse ELis tootava toidutoorme (nt teravili, nisu ja mais, või ning rasvatu piim) hinnad on rahvusvahelistel turgudel varasematel perioodidel olnud mõnevõrra madalamad ja oluliselt volatiilsemad kui ELis. See erinevus on suurel määral tingitud ühisest põllumajanduspoliitikast, mis aitab sekku-mishindade, imporditariifide ja -kvootide ning teiste hinnatoetuse mehhanismide abil piirata ülemaailmsete hinnašokkide mõju edasikandumist ELi sisehindadele.⁵

Kokkuvõttes on toormehindade šokkide edasikandumine tarbijahindadele keerukas protsess ning sõltub paljudest teguritest, nagu näiteks šoki allikas (nõudluse või pakkumise pool), šoki ajutisuse või püsivuse ootused, aga ka majanduse struktuursed aspektid, sh majandusaktiivsus konkreetsetes sektoris ning palga- ja hinnakujunduse institutsioonid. Ehkki rahapoliitikal on toormehindade šoki esmase mõju vältimiseks vähe võimalusi, tuleb vältida teisest mõju. Paindlikumad palga- ja hinnakujundusmehhanismid ja usaldusväärne rahapoliitika on peamised vahendid, mille abil tuleb tagada, et ühekordsete toormehinnamuutustega ei kaasneks keskpikas perspektiivis kõrgemat inflatsiooni.

5 Vt Ferrucci, G., Jiménez-Rodríguez, R. ja Onorante, L., „Food price pass-through in the euro area: The role of asymmetries and non-linearities”, EKP teadustoimetised nr 1168, aprill 2010.

Energia ja toiduainete hindu arvestamata oli keskmine ÜTHI-inflatsioon 2010. aastal madalam kui aasta varem. See aeglustumine oli tingitud euroalasisest tegurite pärssivast mõjust teenuste hindade inflatsioonile ja asjaolust, et tööstuskaupade (v.a energia) keskmine aastane inflatsioon oli suhteliselt stabiilne. Lisaks varjas see 2010. aasta teises kvartalis väga madalale tasemele langenud aastase ÜTHI-inflatsiooni (v.a toiduained ja energia) järkjärgulist tõusu. Selle põhjuseks võib pidada hinnatõusurvet tarneahelas, näiteks vahekaupade hindade tõusu ja tootmisvõimsuse rakendusastme kasvu. Lisaks mõjutasid tööstuskaupade (v.a energia) aastast inflatsiooni kõrgemad kaudsed maksud ja euro efektiivse vahetuskursi nõrgenemine, kiirendades seda näitajat 2010. aasta esimese kvartali 0,1%lt 0,7%ni detsembris. Tööstuskaupade (v.a energia) hindade tõusu leevendas mõnevõrra tööjõukulude tagasihoidlik areng. Erinevalt tööstuskaupade (v.a energia) hindade inflatsiooni kiirenemisest 2010. aastal oli teenuste hindade inflatsiooni aastasisene areng väga piiratud, kui välja arvata, et 2010. aasta alguses toimus veel väike langus. Selle tulemusel langes teenuste hindade aastane inflatsioon, mis 2009. aastal oli 2,0%, 2010. aastal jätkuvalt, alanedes 1,4%ni. Teenuste hindade aeglasem kasv oli suhteliselt laiapõhjaline, kajastades

mõõdukamat kulusurvet ja üsna nõrga nõudluse kontekstis suurenenud konkurentsi. Eran-diks olid sideteenused, mille tavapärane negatiivne mõju mõnevõrra vähenes.

2010. AASTAL TOOTJAHINNAD TÕUSID

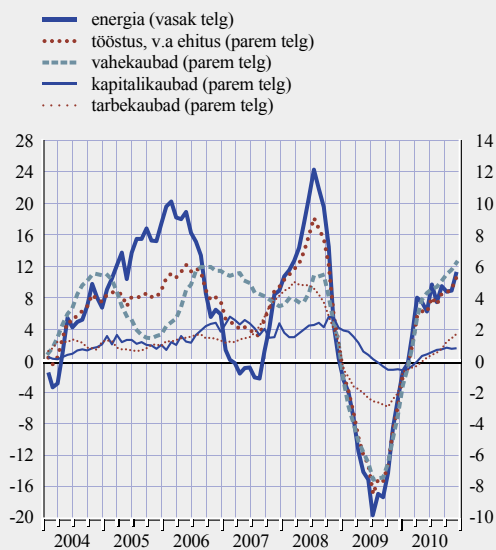
2010. aastal tarneahelas täheldatud hinnasurve peamiseks põhjuseks oli suurem üleilmne nõudlus toorainete järele. Sellele järgnes tootjahindade tõus tootmisahela eri etappides, mida võimendasid 2009. aastal vähenenud majandustegevusest ja suurenenud konkurentsi tingitud baasefektid.

Tööstustoodangu tootjahindade (v.a ehitus) aastakasv euroalal oli 2010. aastal 2,9%, võrreldes 5,1% langusega 2009. aastal. See oli peamiselt tingitud naftahinnast, mis kergitas energiakirjete tootjahindade aastakasvu 2010. aastal 6,4%ni, võrreldes 11,8% langusega 2009. aastal.

Tööstustoodangu (v.a ehitus ja energia) tootjahindade aastakasv kiirenes samuti, ehkki oluliselt vähem, ulatudes 2010. aastal 1,6%ni, võrreldes 2,9% langusega aasta varem. Iseäranis kiiresti tõusid vahekaupade hinnad, tarbe- ja kapitalikaupade hindade tõus oli aga tagasihoidlikum (vt joonis 25).

Joonis 25 Tööstustoodangu tootjahindade jaotus

(aastased muutused protsentides; kuised andmed)

Allikas: Eurostat.

TÖÖJÕUKULUDE ARENG OLI TAGASIHOIDLIK

Euroala tööjõukulude andmed viitasid tööjõukulude tagasihoidlikule arengule 2010. aastal ning palgadünaamika jõudis madalaima tasemeni. Kui kollektiivlepinguga määratud palkade aastakasv ja tunnis makstava töötasu aastakasv langesid märgatavalt, siis töötaja kohta makstava hüvitise tõus jäi 2010. aastal 2009. aasta madala tasemega võrreldes samaks.

Kollektiivlepinguga määratud palgad alanesid 2010. aastal oluliselt, langesid 2,6%lt 2009. aastal

1,6%ni neljandas kvartalis. See näitaja hõlmab kollektiivlepingutega eelnevalt kokkulepitud palkade põhikomponenti. Aeglustumine kajastab tõenäoliselt lepinguliste kokkulepete hilinenud reaktsiooni halvenenud tööturutingimustele, mis vähendas töötajate palgaläbirääkimiste võimet (vt tabel 2).

Töötaja kohta makstava hüvitise aastane kasvumäär oli 2010. aasta kolmandas kvartalis 1,5% ehk 2009. aastaga võrreldes samal tasemel. Töötaja kohta makstav hüvitis kasvas kolmes sektoris: tööstussektoris (v.a ehitus), kaubanduse ja transportiga seotud turuteenuste sektoris ning finants- ja äriteenustega seotud turuteenuste sektoris. Teistes sektorites töötaja kohta makstava hüvitise kasv aeglustus (vt joonis 26).

Nagu kollektiivlepinguga määratud palkade puhul, aeglustus ka tunni kohta makstavate tööjõukulude kasv aasta arvestuses märkimisväärselt, vastupidiselt 2009. aastal täheldatud kiirele kasvule. Samal ajal kasvas tunni kohta makstav töötasu jätkuvalt kiiresti. Tunni kohta makstava töötasu kasvu aeglustumine võib osaliselt kajastada suuremat töötundide arvu, kuna erinevate skeemide (nagu paindlik töögraafik ja valitsuste subsideeritud lühendatud tööaja kavad) kasutamise tõttu ei mõjutanud töötundide arvu suurenemine tingimata töötajate töötasu. Tööjõukulu tunnis alanes 2010. aastal tööstustegevuse tõttu. 2009. aastal kasvas tööjõukulu tunnis kõige kiiremini just tööstussektoris, kus kasutati ka kõige enam paindlikke tööaegu.

Tööviljakuse kasv töötaja kohta ületas töötaja kohta makstava hüvitise kasvu euroalal, viidates tööjõu erikulude alanemisele ja

Tabel 2 Tööjõukulude näitajad

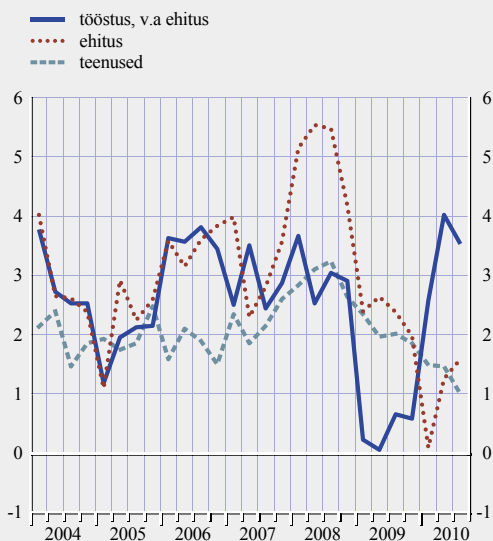
(aastased muutused protsentides, kui ei ole näidatud teisiti)

	2008	2009	2010	2009 IV kv	2010 I kv	2010 II kv	2010 III kv	2010 IV kv
Kollektiivlepinguga määratud palgad	3,3	2,6	1,7	2,1	1,8	1,9	1,5	1,6
Kogu tööjõukulu tunnis	3,4	2,9	.	2,0	1,9	1,6	0,8	.
Töötaja kohta makstav hüvitis	3,2	1,5	.	1,4	1,5	1,9	1,5	.
<i>Memokirjed</i>								
Tööviljakus	-0,3	-2,3	.	0,0	2,1	2,5	2,1	.
Tööjõu erikulud	3,5	3,9	.	1,4	-0,5	-0,6	-0,5	.

Allikad: Eurostat, riikide andmed ja EKP arvutused.

Joonis 26 Hüvitis töötaja kohta sektorite lõikes

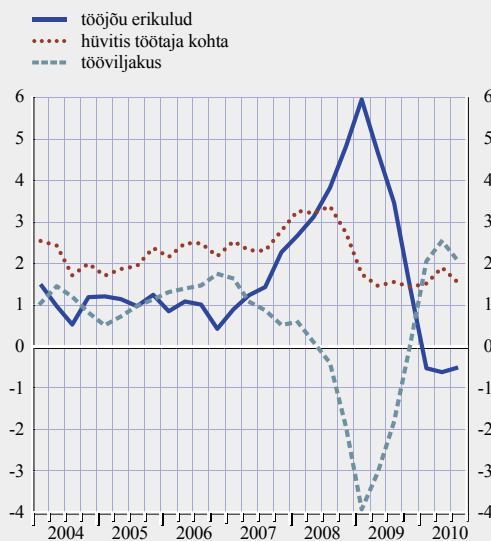
(aastased muutused protsentides; kvartaalsed andmed)

Allikad: Eurostat ja EKP arvutused.

Joonis 27 Euroala tööjookulud

(aastased muutused protsentides; kvartaalsed andmed)

Allikas: Eurostat.

kasumimarginaalide suurenemisele. Tööviljakuse kasv töötaja kohta kiirenes 2010. aasta esimeses kolmes kvartalis aasta arvestuses keskmiselt 2,2%ni, võrreldes 2,3% langusega 2009. aastal. Arvestades töötaja kohta makstava hüvitise arengut, langesid tööjõu erikulud 2010. aasta kolmanda kvartalini aasta arvestuses 0,5%, võrreldes 3,9% tõusuga aasta varem (vt joonis 27). Seda langust peegeldades taastusid tegevusmarginaalid ja hinnakujundusvõime suurenes, mida kinnitas SKP deflaatori aastakasvu järkjärguline tõus.

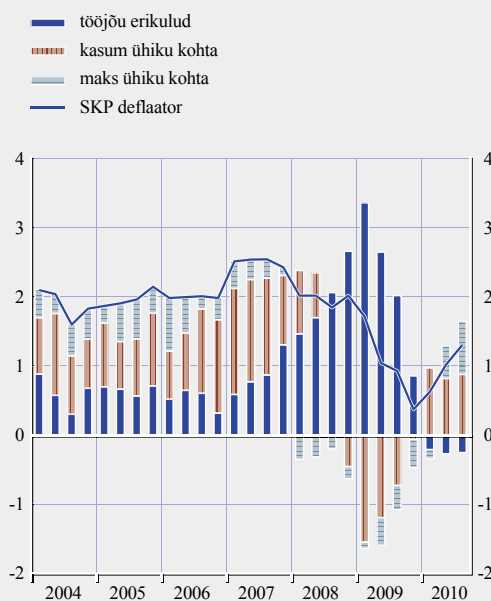
See tõus kajastas ühtlasi ka ühikumaksu komponendi positiivset mõju alates 2010. aasta teisest kvartalist (vt joonis 28).

EUROALA ELUASEMEHINNAD TÕUSID

ÜTHI arvutusest välja jäävate euroala eluasehindade kasv kiirenes 2010. aasta kolmandas kvartalis aasta arvestuses 2,4%, võrreldes 2,9% langusega aasta varem (vt joonis 29). Alates 2010. aasta algusest täheldatud üldine kasv varjab aga erinevat arengut euroala riikide ja piirkondade lõikes, kusjuures mõnes riigis langesid eluasehinnad 2010. aastal jätkuvalt.

Joonis 28 SKP deflaatori komponendid

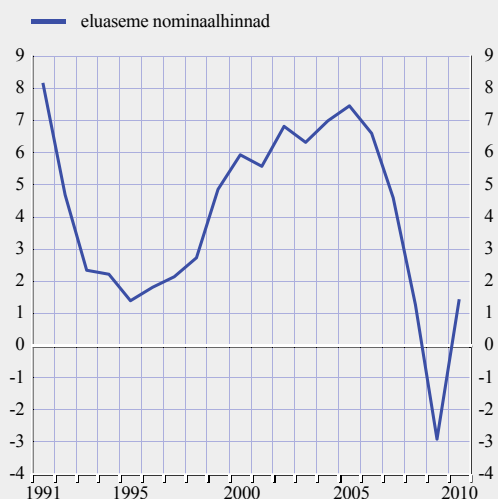
(aastased muutused protsentides; protsentipunktid)

Allikas: Eurostat.

Joonis 29 Euroala eluasemehindade areng

(aastased muutused protsentides; aastased andmed)

Allikas: EKP arvutused riikide ühtlustamata andmete põhjal.
Märkus. 2010. aasta andmed kuni III kvartalini (k.a).

INFLATSIOONIOOTUSTE ARENG

Kutselistelt prognoosijatelt (Consensus Economics, Euro Zone Barometer, EKP kutseliste

prognoosijate uuring) saadud andmed näitavad, et uuringute kohaselt püsisid pikaajalised (vähe- malt viiele aastale suunatud) inflatsiooniootused ligikaudu 2,0% tasemel. EKP kutseliste prognoosijate uuringu kohaselt püsis inflatsiooni punkti- hinnang 2015. aastaks 2010. aastal kitsas 1,9–2% vahemikus. Turupõhised näitajad, nagu euroala inflatsiooniga indekseeritud võlakirjade ja vahe- tustehingute põhised inflatsiooniootused, viitavad samuti väga stabiilsetele inflatsiooniootustele.

2.4 TOODANGU, NÕUDLUSE JA TÖÖTURU ARENG

EUROALA SKP KASVU TAASTUMINE 2010. AASTAL

Pärast 2009. aasta ulatuslikku langust (4,1%) kas- vas euroala reaalne SKP kuni 2010. aasta kol- manda kvartalini 1,9% (vt tabel 3). Majandus- aktiivsuse elavnemine 2010. aastal oli tingitud mitmest põhjusest. Esiteks hoogustus euroala eksport, saades toetust maailmamajanduse ja üle- ilmse nõudluse elavnemisest. Teiseks avaldasid eelkõige aasta esimesel poolel positiivset mõju varud, sest varude vähendamise tempo ettevõ- tetes aeglustus. Kolmandaks elavnes mõnevõrra

Tabel 3 SKP reaalkasvu komponendid

(muutused protsentides, kui ei ole näidatud teisiti; sesoonselt kohandatud)

	2008	2009	2010	Aastakasv ¹⁾					Kvartalikasv ²⁾				
				2009 IV kv	2010 I kv	2010 II kv	2010 III kv	2010 IV kv	2009 IV kv	2010 I kv	2010 II kv	2010 III kv	2010 IV kv
Reaalne SKP	0,4	-4,1	.	-2,0	0,8	2,0	1,9	2,0	0,2	0,4	1,0	0,3	0,3
<i>millist:</i>													
Sisenõudlus ³⁾	0,4	-3,4	.	-2,8	0,4	2,1	1,9	.	-0,1	0,9	0,9	0,2	.
Eratarbimine	0,4	-1,1	.	-0,4	0,4	0,6	1,0	.	0,3	0,3	0,2	0,1	.
Valitsussektori tarbimine	2,4	2,4	.	1,7	1,1	0,6	0,4	.	-0,1	0,1	0,1	0,4	.
Kapitali kogumahutus põhivarasse	-0,8	-11,4	.	-9,6	-5,0	-0,8	0,2	.	-1,2	-0,4	2,0	-0,3	.
Varude muutused ^{3), 4)}	-0,2	-0,8	.	-0,8	1,0	1,7	1,2	.	0,0	0,7	0,4	0,1	.
Netoeksport ³⁾	0,1	-0,7	.	0,7	0,3	-0,1	0,0	.	0,3	-0,5	0,1	0,2	.
Eksport ⁵⁾	1,0	-13,2	.	-5,3	5,7	11,7	11,3	.	2,0	2,6	4,4	1,9	.
Import ⁵⁾	0,8	-11,9	.	-7,1	4,8	12,4	11,7	.	1,2	4,2	4,3	1,5	.
Reaalne kogulisandväärtus													
<i>millist:</i>													
Tööstus, v.a ehitus	-2,2	-13,3	.	-6,8	3,6	6,8	5,2	.	0,6	2,0	2,0	0,4	.
Ehitus	-1,2	-5,9	.	-5,8	-6,6	-4,2	-3,1	.	-1,7	-1,6	0,8	-0,7	.
Üksnes turuteenused ⁶⁾	1,5	-3,1	.	-1,9	0,7	1,4	1,7	.	0,1	0,5	0,7	0,4	.

Allikad: Eurostat ja EKP arvutused.

Märkused. Esitatud andmed on sesoonselt ja osaliselt tööpäevade arvuga kohandatud, sest kõik euroala riigid ei esita rahvamajanduse kvartaliaruandeid, milles andmed on tööpäevade arvuga kohandatud.

1) Muutus protsentides eelmise aasta sama perioodi suhtes.

2) Muutus protsentides eelmise kvartali suhtes.

3) Osakaal SKP reaalkasvus; protsendipunktides.

4) K.a soetatud miinus realiseeritud väärtasjad.

5) Hõlmab kaupu ja teenuseid ning euroalasest piirilt kaubandust. Kuna euroalasest kaubanduse andmeid ei eraldata täielikult rahvamajanduse arvepidamise impordi- ja ekspordandmetest, ei ole need maksebilansi andmetega täielikult võrreldavad.

6) Kaubandus, remont, hotellid ja restoranid, transport ja side, finantsvahendus, kinnisvara, rent ja äriteenused.

sisenõudlus (v.a varud) ja valitsussektori tarbimine suurenes jätkuvalt. Ka eratarbimine ja investeeringud, mis 2009. aastal vähenesid, kasvasid 2010. aasta kolmandas kvartalis (aastases arvestuses) mõnevõrra. Eratarbimise ja investeeringute olukorra paranemine kajastab osaliselt ka kindlustunde kasvu võrreldes varasemate väga madalate tasemetega. Euroala majandustegevuse elavnemisele on kaasa aidanud ka rahapoliitika toetav kurss ja meetmed, mida on võetud finantsüsteemi toimimise taastamiseks.

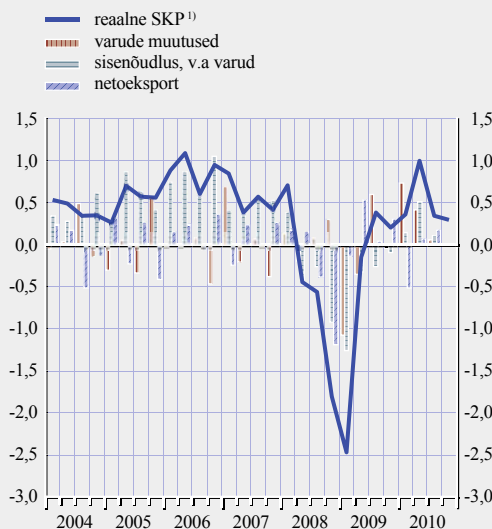
SKP KASVU TOETASID PEAMISLT EKSPORT JA VARUD

2010. aasta majanduskasvu toetasid peamiselt eksport ja varud. Valitsussektori tarbimine kasvas jätkuvalt ning eratarbimises ja investeeringutes, mis 2009. aastal vähenesid, täheldati 2010. aasta kolmandas kvartalis aastases arvestuses mõõdukat kasvu. Varude positiivne mõju avaldus valdavalt 2010. aasta esimesel poolel, mil ettevõtted otsustasid hakata varusid vähendama aeglasemalt kui seda tehti 2009. aastal. Euroala eksporti soodustas väliskeskkonna paranemine seoses finantskriisi leevenemisega. Seda kajastab jõulisem kasv nii arenenud riikides kui ka tärkava turumajandusega riikides. Eriti järsult suurendas 2010. aastal eksporti välisnõudluse hoogustumine, ehkki netoeksporti kogumõju ei olnud selle tulemusel siiski positiivne, sest import kasvas ekspordist mõnevõrra kiiremini. Eratarbimise ja investeeringute positiivne kasv jätkus, kuid need ei suutnud siiski hiljutiste enneolematute finantspingete ja majanduslanguse tagajärjedest täiel määral taastuda (vt joonis 30).

Eratarbimise kasv oli kuni 2010. aasta kolmanda kvartalini 1,0% ehk positiivne, võrreldes 1,1% aeglustumisega 2009. aastal. Eratarbimise elavnemist toetasid reaalse kasutatava tulu kasv ja tagavarasäästude kahanemine tänu ebakindluse vähenemisele tööturu järkjärgulise stabiliseerumise kontekstis. Toetavat mõju avaldas tõenäoliselt ka jõukuse suurenemine tänu varaturgude olukorra paranemisele (vt taustinfo 6). Eratarbimise kasvuga kaasnes 2010. aastal tarbijate kindlustunde paranemine (vt joonis 31). Kui reaalne kasutatav tulu aitas üldjoontes kaasa eratarbimise kasvule, siis jätkuvalt kehvad

Joonis 30 SKP kvartaalse reaalkasvu osakaalud

(kvartaalne osakaal protsendipunktides; sesoonselt kohandatud)

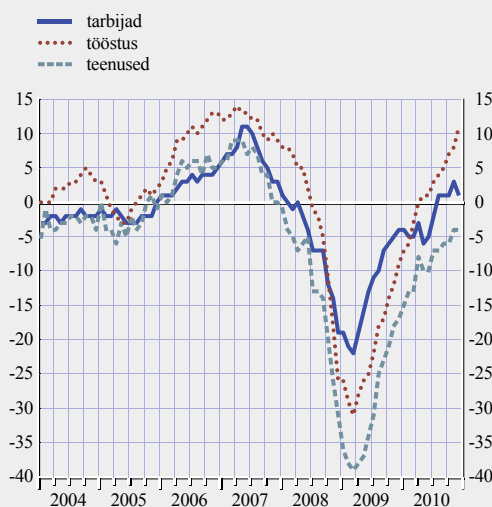

Allikad: Eurostat ja EKP arvutused.

1) Muutus protsentides eelmise kvartali suhtes.

Joonis 31 Kindlustunde näitajad

(saldo protsentides; sesoonselt kohandatud)

Allikas: Euroopa Komisjoni ettevõtlus- ja tarbijauringud.

Märkus. Tarbijate ja tööstuse kindlustunde näitajad on arvatud kõrvalekalletena 1985. aasta jaanuaris alanud perioodi keskmisest ja teenuste kindlustunde näitaja kõrvalekaldena 1995. aasta aprillis alanud perioodi keskmisest.

tööturutingimused olid peamiseks teguriks, mis pärssisid kodumajapidamiste kulutuste elavnemist. Eratarbimist kärpis eriti suurel määral kodumajapidamiste jätkuvalt vähenev nõudlus sõiduautode järele. Sõiduautode nõudluse

vähenedes esines riigiti siiski erinevusi, mis on osaliselt tingitud sellest, mil määral on lootud eelarvepoliitiliste stiimulite programmide, eriti skeemidest, mis on mõeldud vanade autode kokkuostmiseks.

Taustinfo 6

EUROALA KODUMAJAPIDAMISTE SÄÄSTUDE ARENG

2008.–2009. aasta majandussurutise ajal tegi euroala kodumajapidamiste säästumäär läbi järsu hüppe. Nelja kvartali liikuva summa baasil saavutas säästumäär kõrgeima taseme 2009. aasta neljandas kvartalis 15,2% juures, mis oli 1,4 protsendipunkti kõrgem kui 2008. aasta esimeses kvartalis, s.o majandussurutise alguses. 2010. aastal säästumäär langes ning jõudis kolmandas kvartalis 14,2%-ni (vt joonis A). Käesolev taustinfo annab ülevaade teguritest, mis kujundasid euroala säästude arengut majandussurutise ja sellest taastumise ajal ning käsitletakse säästude edasist võimalikku arengut.

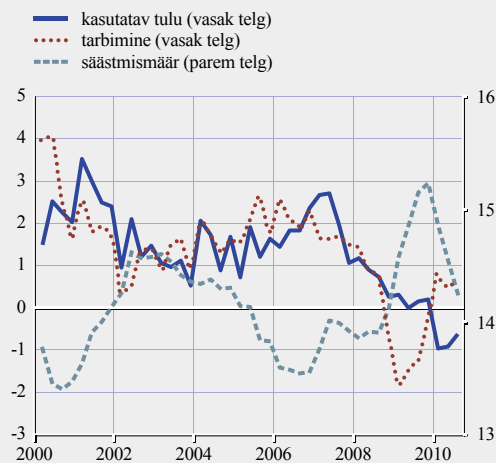
Kodumajapidamise säästmise teoreetilised ajendid

Teoorias mõjutavad kodumajapidamisi tarbimis- ja säästmisvalikute tegemisel mitmesugused ajendid, mida võib olla raske üksteisest eristada. Üks tähtsamaid põhimõtteid ütleb, et inimesed lähtuvad oma tarbimisvalikute tegemisel kogu oma eluajal oodatavast reaalitulust. Selles mõttes on säästmine kodumajapidamiste jaoks viis, kuidas tasakaalustada tarbimist nii pikas perspektiivis seoses sissetulekute taseme muutumisega (nt kogudes sääste pensioniks) kui ka lühikeses perspektiivis (nt sissetulekute ajutiste kõikumiste korral).

Sissetulekute kõikumine ei pruugi aga olla ainus tegur, mis mõjutab säästumäärade muutumist. On kodumajapidamisi, mille säästude taset mõjutab nende finants- ja muu vara suurenemine või vähenemine, sest nende netovarapositionide väärtuse kasvuga suureneb ka nende praegune ja tulevane ostujõud. Kodumajapidamisi võib mõjutada ka nende sissetulekute taset tulevikus ümbritsev ebakindlus (nt seoses tööhõiveväljavaadetega). See võib ajendada kodumajapidamisi hoidma suuremaid rahavarusid (nn tagavarasäästud), mida saab kasutada sissetulekute ootamatu vähenemise korral. Lisaks võivad kodumajapidamiste säästmisvalikuid mõjutada ka muude majandusagentide otsused ja tegevus. Oluline tegur võib olla näiteks valitsussektori rahanduse olukorra muutumine: riigivõla kasv võib esile kutsuda Ricardo mudelile vastava käitumise, kus tulevaste maksukohustuste ootustes hakatakse vähemalt teataval määral suurendama säästusid.

Joonis A Kodumajapidamiste sissetulekud, tarbimine ja säästud

(kasv aasta jooksul; protsentides kasutatavast tulust)

Allikad: Eurostat ja EKP.

Märkus. Säästmismäär on nelja kvartali libisev keskmine.

Euroala kodumajapidamiste säästude hiljutine areng

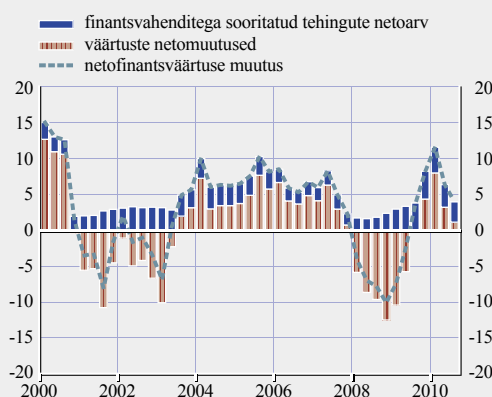
Säästumäära tõusu majandussurutise ajal ei ole lihtne kokku sobitada teadmise, et sissetulekute vähenemise väljavaate juures väheneb ka tarbimine. Üks tähtsamaid tegureid, mis võis mõjutada kodumajapidamiste säästmisvalikuid majandussurutise ajal, oli finantskriisist ja majandusaktiivsuse nõrgenemisest tingitud ebakindlus sissetulekute tulevase taseme suhtes. Tööhõive vähenes majandussurutise ajal oluliselt ning tööpuudus euroalal kasvas. Seega olid kodumajapidamised eriti mures oma töökohtade pärast, mis ajendas neid vähendama kulutusi ja suurendama tagavara-sääste. Alates majandussurutise lõpust viitab aga Euroopa Komisjoni tarbijate kindlustunde näitaja sellele, et kodumajapidamised on majandusolukorra, eriti aga euroala tööpuuduse arengu suhtes muutunud optimistlikumaks. See on tõenäoliselt üks põhjus, miks kodumajapidamiste säästumäärad 2010. aastal langesid.

On ka võimalik, et kodumajapidamiste säästmisvalikuid hiljutise majandustsükli ajal mõjutasid muutuvad ootused sissetulekute tulevase taseme suhtes. Mitme euroala riigi eluasemeturgudel toimunud kohanduste tõttu on võimalik, et kodumajapidamised eeldavad eluasemevara väärtuse püsivat vähenemist. Lisaks tõi aktsiaturgude langus 2008. aastal ja 2009. aasta alguses kaasa kodumajapidamiste finantsvara märkimisväärse vähenemise. Mõlemad tendentsid ärgitasid kodumajapidamisi rohkem säästma. Alates sellest ajast on finantsturud end kogunud ja uusimad kättesaadavad andmed viitavad sellele, et euroalal kui tervikul on eluasemehindade langemine peatunud. Nende kahe teguri toel on euroala kodumajapidamiste netovara alates 2009. aasta viimasest kvartalist kasvanud (vt joonis B) ning need võivad osaliselt seletada ka säästmise vähenemist 2010. aastal. Sellegipoolest võib mõnes euroala piirkonnas esineda veel muresid bilansiolukorra pärast, eriti riikides, kus varahinnad ja võlatase olid finantskriisile eelnenud aastatel tõusnud, ning see võib ajendada osasid kodumajapidamisi jätkama ulatuslikuma säästmisega.

Finantskriisi algusest peale on ebakindlust tekitanud ka valitsussektori eelarve puudujäägi suure kasvu tähendus. Automaatsed tasakaalustusmehhanismid aitasid majandussurutise ajal kodumajapidamiste sissetulekut kaitsta, näiteks maksude vähendamise ja suuremate ülekannete teel. Tarbimist ergutasid majandussurutise ajal ka riikide enda meetmed, nagu näiteks paljudes euroala riikides antud autoostutoetused. Kodumajapidamiste säästumäära areng oleks aga kokkuvõttes sõltunud siiski sellest, kuidas kodumajapidamised tajusid valitsussektori võla rahastamise mõju pikemas perspektiivis. Valitsussektori võla taseme järsu tõusu ning puudujääkide pikemaks ajaks püsima jäämise prognooside tõttu võis kodumajapidamiste mure oma riigi eelarve väljavaadete pärast süvendada. Eelolevatel aastatel mõjutab kodumajapidamiste sissetulekuid eelarve konsolideerimine kas maksude tõstmise või valitsussektori kulutuste vähendamise teel ning see võib olla kodumajapidamisi ärgitanud varakult oma sääste suurendama. Need mured võisid eriti aktuaalsed olla 2010. aasta alguses ja ka aasta teisel poolel, kui finantsturgudel valitses riikide võlaolukorra pärast suur ebakindlus, mille tõttu säästumäär võis tõusta kõrgemale kui ta oleks seda muidu teinud.

Joonis B Kodumajapidamiste netofinantsväärtus

(kasv aastas, selle osakaalud)

Allikad: Eurostat ja EKP.

Euroala kodumajapidamiste säästude väljavaade

2010. aastal euroala kodumajapidamiste säästud vähenesid ja selle languse jätkumist mõõdukas tempos on oodata ka edaspidi, arvestades et majanduse kasvukiiruse taastudes ja tööturu olukorra paranedes on kodumajapidamised sunnitud oma tagavarasääste vähendada.

Kodumajapidamiste säästude tulevase arengu osas valitseb siiski suur ebakindlus. Majandusolukorra oodatust kiirem taastumine võib kindlustunnet parandada ning viia selleni, et kodumajapidamised hakkavad rohkem tarbima ja vähem säästma. Võimalik on aga ka, et kodumajapidamiste säästude tase jääb majandussurutise eelsest tasemest püsivalt kõrgemale, kui kriis on kodumajapidamisi pannud oma sissetulekute pärast varasemast rohkem muretsema või oma bilansiolukorda korrigeerima ning võlataset vähendama – ja seda vaatamata viimase kolme aasta jooksul toimunud kohandumisele. Peale selle võivad kodumajapidamised nüüd, kui nii mõnelgi varaturul on mull lõhkenud, oma varalise olukorra hindamisel olla vähem optimistlikud. Säästude tase võib kõrgeks jääda ka siis, kui kodumajapidamistele valmistab muret tulevane maksukoormus seoses valitsussektori kõrge võlataseme ja eelarvepuudujäägiga. Need kaalutlused näitavad, kui oluline on, et euroala valitsused järgiksid majandussurutise ajal tekkinud eelarve tasakaalustamatuse korrigeerimisel usaldusväärseid eelarve konsolideerimise strateegiaid.

Valitsussektori tarbimine toetas jätkuvalt majandustegevust, kuid suurenes 2010. aastal eelmise aastaga võrreldes siiski vähem. Valitsussektori tarbimise aeglustumine kajastas konsolideerimispüüdlusi, mille eesmärk on piirata valitsussektori eelarvetasakaalu halvenemist.

Põhivarainvesteeringute aastane kasvumäär on pidevalt suurenenud ning jõudis 2010. aasta kolmandas kvartalis positiivse näitajani. Tänu ettevõtluse väljavaadete ja rahastamise kättesaadavuse paranemisele ning tellimuste arvu kasvule hakkasid ettevõtted taas tegema laienemisplaanid. Sellele vaatamata on investeeringute elavnemine olnud küllaltki piiratud. Ehitussektoris tehtavate investeeringute kasv jäi tagasihoidlikuks, kajastades mitmes euroala riigis toimunud eluasemeturu korrigeerimise pärast eluasemehindade järsku langust 2009. aasta majandussurutise ajal. Muud kui ehitussektori investeeringud püüsid samuti tagasihoidlikuna, sest seda komponenti pärssisid bilansside jätkuv korrigeerimine ja tootmisvõimsuse rakendusastme aeglane kasv.

SKP reaalkasvu paranemises 2010. aasta esimesel poolel oli tähtis roll varude komponendil, mis toetas SKP kvartaalset kasvu 2010. aasta esimeses ja teises kvartalis vastavalt 0,7 protsendipunkti

ja 0,4 protsendipunkti ulatuses. 2010. aasta esimesel poolel täheldatud tegevus oli tingitud ettevõtete otsustest vähendada varusid aeglasemalt kui 2009. aastal, mille tulemusel kiirenesid tarne kogu tarneahela ulatuses. Rahvamajanduse arvepidamise andmete kohaselt aeglustus varude paranemine märkimisväärselt 2010. aasta kolmandas kvartalis, mil see kogunõudluse komponent toetas SKP kvartaalset reaalkasvu 0,1 protsendipunkti ulatuses.

Euroala kaupade ja teenuste eksport suurenes kuni 2010. aasta kolmanda kvartalini aasta arvestuses järsult ehk 11,3%, tasakaalustades olulisel määral 2009. aastal saadud kahju. Seda arengut toetasid nii euroala kaubandus kui ka euroalaväline kaubandus ning selle põhjuseks võib lugeda üldilmse majandustegevuse jõulist elavnemist pärast finantskriisist tulenenud pingete leevenemist. Arvestades, et ka impordi kasv oli väga kiire, jäi netoekspordi kogumõju SKP kvartaalsele kasvule 2010. aasta esimese kolme kvartali jooksul veidi negatiivseks, kusjuures nii teises kui ka kolmandas kvartalis täheldati ka tagasihoidlikku positiivset mõju. Impordi ja ekspordi hoogustumine oli küllaltki laiapõhjaline ning hõlmas kõiki tähtsamaid tootekategooriaid, kusjuures vahetarbimissisendite protsentuaalne kasv oli eriti suur.

TÖÖSTUSTOODANG TAASTUS

Sektorite lõikes võib öelda, et toodangu elavnemist toetas peamiselt tööstustegevus. Lisandväärtus tööstuses (v.a ehitus) suurenes kuni 2010. aasta kolmanda kvartalini aasta arvestuses 5,2%, võrreldes samal perioodil registreeritud 1,7% kasvuga turuteenuste sektoris ja 3,1% langusega ehitussektoris. Tootmisvõimsuse rakendusaste töötleva tööstuse sektoris tervikuna suurenes 2010. aastal ja jõudis (uuringuandmete kohaselt) 76,8% tasemele.

Vahekaupade tootmine taastus eriti järsult reaktsioonina varude vähendamise tempo aeglustumisele kogu tarneahela ulatuses. Järsult suurenes ka kapitalikaupade tootmine, saades toetust suuremast välisnõudlusest ning vähemal määral ka sisemajanduse väljavaadete paranemisest (vt joonis 32). Mitme euroala riigi eluasemeturul toimunud korrektsioonide tõttu kahanes ehitussektori toodangu maht jätkuvalt. Kokkuvõttes kaalus elamuehitussektori ebasoodne areng selgelt üles riikide valitsuste algatatud infrastruktuuriprojektide positiivse mõju.

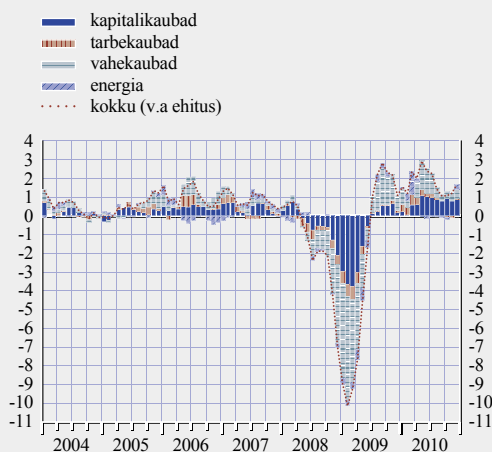
TÖÖTURUTINGIMUSED LÕPUKS STABILISEERUNUD

Pärast järsku halvenemist 2009. aastal hakkasid euroala tööturutingimused 2010. aasta jooksul stabiliseeruma, sest tööhõive langus peatus ja töötuse määra kasv aeglustus.

Euroala tööhõive (mõõdetuna hõivatud inimeste arvuna) püsis 2010. aasta esimese kolme kvartali

Joonis 32 Tööstustoodangu kasv ja selle komponendid

(kasvumäär ja osakaal protsendipunktides; kuised andmed; sesoonselt kohandatud)

Allikad: Eurostat ja EKP arvutused.

Märkus. Esitatud andmed arvutatakse kolme kuu libisevate keskmistena varasema kolme kuu vastava keskmise suhtes.

jooksul muutumatuna, mis on märkimisväärne paranemine võrreldes 1,8% langusega 2009. aastal (vt tabel 4). 2009. aasta majanduslanguse ajal eelistasid paljud ettevõtted pigem töötajaid hoida kui kanda töötajate töölt vabastamisega seotud kulusid (inimkapitali kadu, lõpetamishüvitised). Arvestades, et 2009. aastal tehti tööhõives kohandusi valdavalt töötundide arvu vähendamise kaudu töötaja kohta, väljendus 2010. aastal

Tabel 4 Tööturu areng

(muutus eelmise perioodi suhtes; protsentides)

	2008	2009	2010	2009 IV kv	2010 I kv	2010 II kv	2010 III kv	2010 IV kv
Töõjõud	0,8	0,2	.	0,0	0,1	0,2	0,0	.
Tööhõive	0,8	-1,8	.	-0,2	0,0	0,1	0,0	.
Põllumajandus ¹⁾	-1,7	-2,2	.	0,6	0,0	-1,1	-0,2	.
Tööstus ²⁾	-0,7	-5,7	.	-1,0	-0,8	-0,3	-0,6	.
– v.a ehitus	-0,0	-5,3	.	-1,2	-0,8	-0,3	-0,4	.
– ehitus	-2,1	-6,6	.	-0,5	-1,0	-0,2	-1,1	.
Teenused ³⁾	1,4	-0,5	.	0,0	0,3	0,3	0,2	.
Tööpuuduse määr⁴⁾								
Kokku	7,5	9,4	10,0	9,9	9,9	10,0	10,0	10,0
Kuni 25aastased	15,5	19,5	20,3	20,1	20,2	20,2	20,1	20,4
25aastased ja vanemad	6,6	8,3	8,8	8,7	8,8	8,8	8,9	8,9

Allikad: Eurostat ja EKP arvutused.

1) K.a kalandus, jahindus ja metsandus.

2) K.a töötlev tööstus, ehitus, kaevandamine, elektri-, gaasi- ja veevarustus.

3) V.a ekterritoriaalsed üksused ja organisatsioonid.

4) ILO soovitude kohaselt protsent töötajast.

toimunud tööhõive olukorra paranemine pigem kogutöötundide arvu kui töötajate arvu kasvuna (vt taustinfo 7, kus võrreldakse euroala ja Ameerika Ühendriikide tööturgude hiljutist arengut). Tööviljakus suurenes märkimisväärselt (arvestatuna töötunni kohta ja veelgi rohkem arvestatuna töötaja kohta), aidates kaasa ettevõtete kasumlikkuse kasvule palkade tagasihoidliku arengu kontekstis.

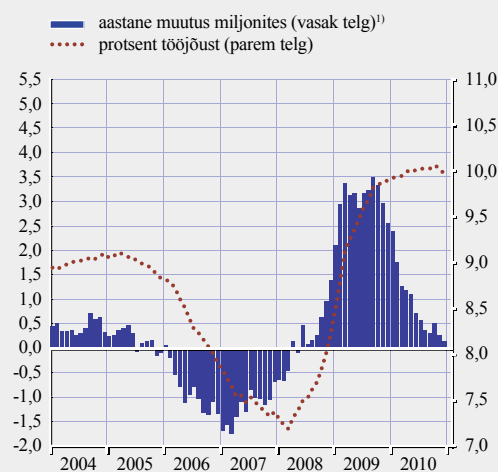
Sektorite lõikes näitavad andmed töötajate kohta kuni 2010. aasta kolmanda kvartalini, et mõningates teenusesektorites, nimelt avaliku halduse sektoris ning rahastamise ja ettevõtlusega seotud turuteenuste sektoris on tööhõive 2010. aastal suurenenud. Selle kasvu kaalus üles tööhõive vähenemine põllumajanduses, tööstuses ning kaubanduse ja transpordiga seotud turuteenuste sektoris. Tööstustegevuses puudutasid muutused kõige ulatlikumalt ehitussektorit.

Töötuse määr oli 2010. aastal keskmiselt 10,0%, võrreldes 9,4%ga 2009. aastal, kusjuures alates 2010. aasta teisest kvartalist ei ole töötuse määr enam kasvanud. Muutused töötuse määras olid küllaltki sarnased kogu euroalal, ehkki riikide

lõikes oli mitmeid erinevusi. Lisaks vähenes 2009. aastal registreeritud andmetega võrreldes märkimisväärselt ka töötute arvu keskmine kuine kasv (vt joonis 33).

Joonis 33 Tööpuudus

(kuised andmed; sesoonselt kohandatud)

Allikas: Eurostat.

1) Aastased muutused sesoonselt kohandamata.

Taustinfo 7

TÖÖTURU ARENG VIIMASTEL AASTATEL EUROALAL JA USA: PEAMISED ERINEVUSED JA AJALOOLINE PERSPEKTIIV

Viimane majandussurutis, mida iseloomustas varasemate langusperioodidega võrreldes majandusaktiivsuse palju suurem vaibumine, mõjutas tööturu arengut tugevalt mõlemal pool Atlandit. Töökohad kadusid paljudes sektorites. Mõnes sektoris, nagu näiteks ehitus ja finantsteenused, langes tööhõive eriti kiiresti nii euroalal kui ka USA-s. Töötundide koguarv vähenes järevalt mõlemas piirkonnas, kuigi USA-s oli see tingitud valdavalt töökohtade arvu vähenemisest, euroalal aga peamiselt töötundide keskmise arvu vähenemisest nädalas.¹ Töøjõus osalemise määr püsis euroalal tänu ettevõtete rakendatud töötajate hoidmise poliitikale enam-vähem samal tasemel, kuid USA-s see langes, kuna paljud töö kaotanud töötajad lahkusid võimaluste puududes tööturult.

Käesolev taustinfo analüüsib tööturu viimaste aastate arengut euroalal ja USA-s, vaadeldes valitud näitajate arengut viimase majandussurutise ajal ja võrreldes seda varasemate langusperioodidega alates 1970. aastate algusest ning praeguse taastumisperioodiga.

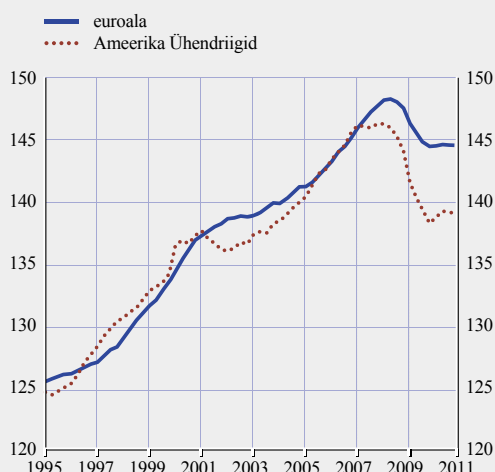
1 Vt taustinfo „A comparison of employment developments in the euro area and the United States”, EKP kuubulletääni 2010. aasta juuli numbris.

Suured muutused tööhõives majandussurutise ajal

Viimase majandussurutise ajal jäi euroalal tööta ligi 2,7 miljonit inimest (vt joonis) ehk tööhõive langes 0,8% (töötundide koguarv 2,1%) võrra, nagu võib näha tabelist. See on seotud SKP reaalkasvu aeglustumisega 3,0% võrra,² mis tähendab, et tööhõive elastsus on ligikaudu 0,25 (või töötundide puhul 0,7). Teisisõnu langes euroala tööhõive iga vähenenud SKP protsendipunkti kohta 0,25 protsendipunkti võrra. Kogu euroala tööhõive elastsus SKP suhtes sisaldab suuri erinevusi riikide vahel. Skaala ühte otsa jäi Hispaania ja teise Saksamaa elastsusega vastavalt 2,2 ja 0,1.³ Tööhõive vähenes euroalal isegi majanduse taastuma hakates kuni 2009. aasta lõpuni. Majandussurutis rasis tööhõivet oluliselt rohkem USAs, kus surutise ajal jäi tööta ligi 5,9 miljonit inimest (tsiviiltööhõive).⁴ Seega langes USA tööhõive 2,8% (töötundide koguarv 4,2%). Kui arvestada, et SKP kasv aeglustus USAs samal perioodil 2,7% võrra, on tulemuseks tööhõive elastsus 1 (töötundide arvu puhul 1,5).

Tööhõive areng euroalal ja USAs

(miljonit inimest)

Allikad: Eurostat, USA Tööturustatistika Amet ja EKP arvutused.

2 Kui teisisõnu märgitud ei ole, on arvud esitatud kvartaalsete/kuiste kasvumäärade (aasta) keskmisena.

3 Euroala riikide erinevuste kohta lähemalt vt artikkel „Labour market adjustments to the recession in the euro area” EKP kuubulletaani 2010. aasta juuli numbris.

4 Majandusarengu harjast kuni languse sügavaima faasini (s.o 2007. aasta viimasest kvartalist kuni 2009. aasta viimase kvartalini) jäi tööta vastavalt ligikaudu 8 miljoni inimest.

Euroala ja USA tööturu näitajad

(muutused protsentides; protsentipunktides)

	Praegune kasv		Viimane surutis		Eelmised surutised	
	Euroala	Ameerika Ühendriigid	Euroala	Ameerika Ühendriigid	Euroala	Ameerika Ühendriigid
Üle 16aastased	0,4	0,9	0,4	0,9	0,7	1,1
Töötajate osalemine määr (protsentides)	56,1	64,3	56,4	65,7	53,4	64,4
Töötajate osalemine määr muutused	-0,2	-0,9	0,0	-0,2	-0,3	-0,1
Töötajate arv (protsentides)	9,8	9,4	9,3	9,5	9,5	7,9
Töötajate arvu muutus	0,3	-0,1	1,3	3,0	0,0	2,4
Üle kuu kuu töötajate arv (protsenti koguarvust)	65,0	44,5	58,6	29,8	-	12,9
Üle kuu kuu töötajate arvu muutus	6,3	9,8	-4,0	6,8	-	2,6
Tööhõive	-0,5	-0,3	-0,8	-2,8	-0,6	-1,2
Töötundide koguarv	-0,5	0,3	-2,1	-4,2	0,9	-1,9
Töötav elanikkond (protsentides)	50,6	58,3	51,1	59,4	48,3	59,4
Töötava elanikkonna muutus	-0,4	-0,7	-0,7	-2,2	-0,7	-1,6
Töötajate erikulud	-0,6	-0,9	4,4	1,7	10,8	6,3
<i>Memokirjed</i>						
Reaalne SKP	1,8	3,0	-3,0	-2,7	-0,6	-1,2
Keskmine kestus (kvartalites)	4,0	5,0	5,0	6,0	8,0	4,0

Allikad: Eurostat, OECD, Euroopa Komisjon, Tööturustatistika Amet ja EKP arvutused.

Märkused. Tsüklike ajalisel määramisel on aluseks võetud Riiklik Majandusuuringu Büroo ja Majanduspoliitiliste Uuringute Keskus. Praeguse kasvu andmed puudutavad euroala puhul perioodi kuni 2010 III kv ning USA puhul perioodi kuni 2010 IV kv (k.a). Elanikkond: USA puhul üle 15aastased. Kui teisisõnu märgitud ei ole, on esitatud kvartali-/kuukasvu (aastapõhine) keskmine. Töötajate osalemine määr ja töötav elanikkond puudutab vastavalt üle 16- ja üle 15aastaseid. Töötajate osalemine määr, tööhõivet ja tööpuudust mõeldakse surutise ja taastumise viimases kvartalis, mitte keskmisena, nagu näiteks muutuste ja kasvumäärade puhul. Töötajate erikulud puudutavad USA puhul äri sektorit.

Varem, alates 1970. aastate algusest tabanud langusperioodidega võrreldes oli tööhõive elastsus toodangu suhtes USAs üldiselt sarnane varasemate perioodidega, kuid euroalal kujunes see palju nõrgemaks. Töötundide koguarvu põhjal oli see varasemate langusperioodidega võrreldes USAs üldjoontes sarnane ja euroalal mõneti erinev. Tööhõive erinev reaktsioon euroalal, võrreldes varasemate perioodidega, viitab osaliselt sellele, et paljud euroala riigid kasutasid tööhõive kaitsmiseks laialdaselt tööaja lühendamist.

Viimane majandussurutis ei mõjutanud tööturul aga ainult tööhõivet. Tööpuudus suurenes euroalal majandussurutise lõpuks 2009. aasta teises kvartalis 9,3%ni (2008. aasta esimeses kvartalis 7,2%), mis on kõrgeim tulemus pärast 1998. aasta kolmandat kvartalit. USAs suurenes tööpuudus veelgi rohkem: majandusarengu harjast kuni languse sügavaima faasini ligi 5 protsendipunkti, jõudes 2009. aasta teises kvartalis 9,5%ni. Lisaks tuleb märkida, et kui tööjõus osalemise määr jäi euroalal varasemate perioodidega võrreldes üsna stabiilseks, siis USAs vähenes see varasemate langusperioodidega võrreldes oluliselt rohkem, mis lubab oletada, et tööpuuduse määr võib anda tegelikust parema pildi tööturu halvast olukorrast. Peale selle tõi USAs tööpuuduse pidev kasv endaga kaasa kauem kui kuus kuud töötava inimeste osatähtsuse suurenemise (töötute koguarvus) tasemeni, mis on USA jaoks erakordselt kõrge, s.o ligikaudu 30%ni töötute koguarvust. Pikaajaliste töötute osatähtsus on varem olnud euroalal palju kõrgem kui USAs, kuid jäi viimase majandussurutise ajal enam-vähem samaks, püüdes 59% juures. Viimase majandussurutise ajal suurenesid tööjõu erikulud euroalal 4,4% (sest töötajate hoidmise tõttu ei vähenenud tööjõukulud nii palju kui lisandväärtus), mis on palju rohkem kui 1,7% USAs, kus tööhõive vähendamise tõttu kasvas töövõljalikus hoogsalt ja vähenesid oluliselt kulutused tööjõule.⁵

Majanduse taastuma hakkates hakkas aeglaselt kasvama ka tööhõive

Kuigi on veel vara hinnata majanduse praeguse taastumisperioodi tähendust tööturu jaoks, väärivad sellegipoolest äramärkimist mõned käesoleva kohandumise eripärad. Arvestades, et tööturud reageerivad majandusaktiivsuse hoogustumisele reeglina viivitusega, ei ole imeks pandav seegi, et olukorra halvenemine euroala tööturul on käesoleva taastumisperioodi ajal teataval määral jätkunud. 2008. aasta teisest kvartalist kuni 2009. aasta lõpuni jäi euroalal töötava 3,7 miljonit inimest. ELi tööjõu-uuringu kohaselt oli euroalal 2010. aasta kolmandas kvartalis töötuid 9,8% kogutööjõust, mis on veidi vähem aasta esimeses kvartalis täheldatud haripunktist. Teised märgid olukorra paranemisest euroalal on töötundide positiivne kasv, aga ka tööjõu erikulude langus. USA tööturul hakkas olukord paranema 2010. aasta alguses (kuus kuud pärast taastumisperioodi algust), kui tööhõive hakkas tasapisi suurenema ja tööpuudus vähenema.

Olukorra paranemisele nii euroalal kui ka USAs viitab ka töötundide koguarvu areng (vt tabel). USAs hakkas tööpuudus vähenema alles 2010. aasta esimeses kvartalis ja on pärast seda jäänud üldjoontes samale tasemele. Euroalal jällegi on tööpuudus pidevalt suurenenud, kuigi aeglasemalt kui eelmistes kvartalites. See viitab sellele, et tööturu olukord paraneb aeglaselt, kuna uusi töökohti ei teki tööpuuduse vähendamiseks praegu piisavalt juurde. Loidusele tööturu arengus viitab ka see, et tööjõus osalemise määr on endiselt madal. See käib eelkõige USA kohta, kuigi viimase paari kuu jooksul on seal täheldatud stabiliseerumise märke. Samas on kauem kui kuus kuud töötute osatähtsus mõlemas piirkonnas pidevalt suurenenud ja jõudnud nii euroalal kui USAs varasemate perioodidega võrreldes väga kõrge tasemeni (vastavalt 65% ja veidi alla 45% tasemeni – vt tabel). Kuigi mõlema piirkonna puhul võib tööpuuduse kasvu seostada peamiselt

⁵ Palkade arengu täpse võrdluse kohta euroalal ja USAs vt taustinfo „Wage developments in the euro area and the United States during the recent economic downturn: a comparative analysis”, EKP kuubülletääni 2010. aasta mai numbris.

tsükliliste mõjudega, viitab see inimkapitali olukorra halvenemisele, mille tõttu võib suureneda struktuurne tööpuudus.

Kokkuvõttes on euroala ja USA tööturu arengus teatavaid erinevusi. Esiteks, kuigi majandusaktiivsus vaibus euroalal kiiremini kui USAs, oli kohandumine USA tööturul palju märgatavam. Eelkõige tööjõu sisendit silmas pidades puudutas kohandumine euroalal pigem töötundide arvu töötaja kohta kui töötajate arvu, mis oli osaliselt tingitud tööaja lühendamise ulatuslikust kasutamisest. USAs jälegi toimus kohandumine peamiselt töötajate arvu muutumise arvelt. Teiseks, arvestades toodangu vähenemise kiirust, võib kohandumist euroalal pidada varasemate langusperioodidega võrreldes vähem ulatuslikuks, eriti tööhõive vähenemise osas. USAs on tööjõus osalemise määr langenud ja töötuse perioodide kestus pikenenud oluliselt rohkem, samas kui tööhõive vähenemine on majandusaktiivsuse vaibumise ulatuslikkust silmas pidades kulgenud üldjoontes sarnaselt varasemate langusperioodidega. Kuigi tööturu olukorra halvenemine on viimasel ajal aeglustunud, on kauem kui kuus kuud töötute osatähtsus euroalal nüüdseks jõudnud varasemate perioodidega võrreldes väga kõrgele tasemele, mis nõuab tõhusat poliitilist reaktsiooni. Kui pikaajaliste töötute probleemi lahendamiseks ei rakendata kiiresti aktiivset tööturupoliitikat ega võeta meetmeid elukestva õppe edendamiseks, võib inimkapitali olukorra halvenemise risk seoses pikaajalise tööpuudusega viia isegi struktuurse tööpuuduse suurenemiseni. Sellisel juhul oleks tööpuuduse tagasiviimine surnutise-eelsele tasemele majanduse praeguse taastumistempo juures raske.

2.5 EELARVEPOLIITIKA ARENG

EUROALA VALITSUSSEKTORI EELARVEPUUDUJÄÄK STABILISEERUS 2010. AASTAL

Hiljutisest finants- ja majanduskriisist tingitud šokk suurendas järsult riikide valitsussektori eelarvepuudujäägi ja võla suhet SKPsse ja tekitas finantsturul osalejates 2010. aastal ebakindlust mõne euroala riigi rahanduse jätkusuutlikkuse suhtes. Enamik riike, keda tabas riigivõla kriisi ja negatiivsete mõjude ülekandumine, võtsid usalduse taastamiseks täiendavaid konsolideerimis- ja struktuurireformi meetmeid. Kriis näitas, et üldise makromajandusliku ja finantsstabiilsuse eeltingimuseks on riigi rahanduse usaldusväärsuse tagamine.

Kaks aastat väldanud riikide eelarveseisundite järsu halvenemise järel stabiliseerus euroala valitsussektori eelarvete koondpuudujääk 2010. aastal, ehkki eelarvete puudujäägid olid riigiti väga erinevad. 2010. aasta 29. novembril avaldatud Euroopa Komisjoni sügise majandusprognoosi kohaselt püsis euroala riikide keskmine eelarvepuudujääk 2010. aastal 2009. aasta tasemel, ulatudes 6,3%ni SKPst (vt tabel 5). Eelarvepuudujäägi stabiliseerumine oli osaliselt tingitud asjaolust, et makromajandusliku olukorra tasakaalustumise kontekstis

hakkasid valitsussektori tulud pärast 2009. aasta kiiret langust taas kasvama. Valitsussektori kulud samal ajal aga vähenesid, sest alates 2008. aasta lõpust rakendatud eelarvepoliitilistest stiimulitest loobumine ja uued eelarve konsolideerimise meetmed tasakaalustasid sotsiaalmaksete, kapitaliülekannete ja intressimaksete endiselt suhteliselt kiire kasvu. Kõige enam piirati valitsussektori investeringute ja valitsussektori töötajatele makstava hüvitisega seotud kulusid, sealjuures vähendasid mitmed euroala riigid avaliku sektori töökohti ning külmutasid või kärpsid avaliku sektori töötajate palku. Nii valitsussektori kogutulu kui ka kogukulu püsis üldjoontes muutumatuna 2009. aasta tasemel, ulatudes vastavalt 44,4% ja 50,8%ni.

Komisjoni 2010. aasta sügise eelarveprognoosid on enamiku riikide suhtes soodsamad kui ajakohastatud stabiilsusprogrammides avaldatud hinnangud, mis esitati ajavahemikul 2009. aasta detsembrist 2010. aasta märtsini. Ajakohastatud stabiilsusprogrammides prognoositi 2010. aastaks kogu euroalal kõrgemat eelarvepuudujääki (6,6% SKPst) kui komisjoni prognoosides (6,3% SKPst; vt tabel 5). Paljude riikide puhul kajastab komisjoni soodsam prognoos oodatust kiiremat majanduskasvu, mis peegeldab ka suuremat maksutulu. Portugali puhul

Tabel 5 Euroala ja euroala riikide eelarvepositsioonid

(protsendina SKPst)

Valitsussektori eelarve ülejääk (+) / puudujääk (-)

	Euroopa Komisjoni prognoos			Stabiilsusprogramm
	2008	2009	2010	2010
Belgia	-1,3	-6,0	-4,8	-4,8
Saksamaa	0,1	-3,0	-3,7	-5,5
Iirimaa	-7,3	-14,4	-32,3	-11,6
Kreeka	-9,4	-15,4	-9,6	-8,0 ¹⁾
Hispaania	-4,2	-11,1	-9,3	-9,3 ²⁾
Prantsusmaa	-3,3	-7,5	-7,7	-8,2
Itaalia	-2,7	-5,3	-5,0	-5,0
Küpros	0,9	-6,0	-5,9	-6,0
Luksemburg	3,0	-0,7	-1,8	-3,9
Malta	-4,8	-3,8	-4,2	-3,9
Madalmaad	0,6	-5,4	-5,8	-6,1
Austria	-0,5	-3,5	-4,3	-4,7
Portugal	-2,9	-9,3	-7,3	-7,3 ³⁾
Sloveenia	-1,8	-5,8	-5,8	-5,7
Slovakkia	-2,1	-7,9	-8,2	-5,5
Soome	4,2	-2,5	-3,1	-3,6
Euroala	-2,0	-6,3	-6,3	-6,6

Valitsussektori koguvõlg

	Euroopa Komisjoni prognoos			Stabiilsusprogramm
	2008	2009	2010	2010
Belgia	89,6	96,2	98,6	100,6
Saksamaa	66,3	73,4	75,7	76,5
Iirimaa	44,3	65,5	97,4	77,9
Kreeka	110,3	126,8	140,2	-143,0 ¹⁾
Hispaania	39,8	53,2	64,4	65,9
Prantsusmaa	67,5	78,1	83,0	83,2
Itaalia	106,3	116,0	118,9	116,9
Küpros	48,3	58,0	62,2	61,0
Luksemburg	13,6	14,5	18,2	18,3
Malta	63,1	68,6	70,4	68,6
Madalmaad	58,2	60,8	64,8	67,2
Austria	62,5	67,5	70,4	70,2
Portugal	65,3	76,1	82,8	-83,5 ³⁾
Sloveenia	22,5	35,4	40,7	39,6
Slovakkia	27,8	35,4	42,1	40,8
Soome	34,1	43,8	49,0	48,3
Euroala	69,8	79,2	84,2	84,3

Allikad: Euroopa Komisjoni 2010. aasta sügise majandusprognoos, 2009.–2010. aasta uuendatud stabiilsusprogrammid ja EKP arvutused. Märkused. Andmed põhinevad ESA 95 määratlustel.

- 1) RVFi-ELi programmi eesmärk Kreeka puhul.
- 2) Hispaania ja Portugali valitsuse uued eesmärgid.
- 3) Vastavalt eelarvepoliitika juhtaruandele (juuli 2010).

seostatakse valitsuse võetud uue eesmärgi täitmist eelkõige ulatusliku ühekordse meetmega, nimelt Portugali Telecomi pensionifondi üleviimisega riigiteenistujate pensionisüsteemi.

Mõnede riikide puhul prognoosib aga Euroopa Komisjon stabiilsusprogrammide või valitsuste ajakohastatud eesmärkidega võrreldes oluliselt suuremat eelarvepuudujääki. See kehtib näiteks Slovakkia, Kreeka ja Iirimaa kohta. Slovakkias jääb valitsussektori tulu oodatust väiksemaks, Kreekas

ja Iirimaaal aga täheldati 2010. aastal iseäranis ulatuslikku eelarve tasakaalustamatust.

Kreekas on pidev eelarvepuudujääk ja suur riigivõlg, kuni 2009. aastani kestnud valede eelarveandmete esitamine ning vajalike majandus- ja sotsiaalreformide edasilükkamine ametivõimude usaldusvärsust tõsiselt kahjustanud. Kreeka seis silmitsi üha suuremate laenukulude ja tõsiste rahastamisraskustega. Seetõttu tuli valitsusel aprilli lõpus paluda euroala riikidelt ja RVFilt finantsabi.

Abi nõustuti andma rangetel tingimustel, mille kohaselt tuleb viia ellu ambitsioonikas majandus-, finants-, eelarve- ja avaliku sektori juhtimise reformide programm. Pärast jõulist algust, mil rakendati ulatuslikku eelarve kohandamist ning pensioni ja tööturureforme, tekkisid aasta teisel poolel programmi elluviimisega seoses mitmed probleemid ja mõnede struktuurireformide rakendamine lükkus edasi. Tõenäoliselt oli eesmärgist suurem eelarvepuudujääk (ESA95 kohaselt) 2010. aastal tingitud eelkõige 2009. aasta valitsussektori eelarvepuudujäägi statistilise ülespoole korrigeerimise siirdemõjust, tulude väiksemast laekumisest ja sotsiaalkindlustusfondide kogunenud võlgnevusest. 2011. aastaks on valitsus võtnud täiendavaid konsolideerimismeetmeid, et kompenseerida täielikult 2010. aasta puudujääke. Seega võib öelda, et programmi elluviimine jätkub üldjoontes kavakohaselt. Kuid eelolevateks aastateks tuleb siiski veel täpsustada täiendavaid meetmeid ligikaudu 6% ulatuses SKPst, et täita eesmärki vähendada eelarvepuudujääki 2014. aastaks madalama tasemeni kui 3% SKPst. Lisaks tuleb struktuurireformidega seoses teha täiendavaid jõupingutusi.

Iiri valitsuse võetud erinevad eelarve konsolideerimise meetmed ei suutnud eelarveolukorra halvenemist peatada. Riigis valitsev eelarveolukord

kajastab nõrka eelarvepositsiooni, tõsiseid struktuuriprobleeme pangasektoris ja finantssektori suurt mõju riigi rahandusele. Eelarvepuudujäägi ulatuslik suurenemine oli osaliselt tingitud märgatavalt halvenenud tsükliliste tingimuste tõttu järsult vähenenud maksutulust, sisenõudluse märkimisväärsest nõrgenemisest ja varem kinnisvaramaksudest laekunud ootamatute tulude peatumisest, mille põhjuseks oli kinnisvaramulli lõhkemine. Lisaks suurenes riigieelarve puudujääk valitsuse erakorralise abi tõttu pangasektorile enam kui 30%ni SKPst. Kuna turgude kindlustunne vähenes, tuli Iiri valitsusel novembris paluda ELilt ja RVFilt finantsabi, mille saamiseks tuleb täita rangeid tingimusi. vastav kohandamisprogramm põhineb eelarve konsolideerimise ja struktuurireformi nelja-aastaselt kaval, mis hõlmab pangasektori põhjalikku restruktureerimist. Eesmärk on vähendada riigieelarve puudujääki 2015. aastaks alla 3%ni SKPst ja taastada usaldus Iiri rahanduse jätkusuutlikkuse vastu.

Peaaegu kõigi euroala riikide eelarvete puudujäägid ületasid 2010. aastal kontrollväärtust, milleks on 3% SKPst. 2010. aasta lõpuks oli 15 euroala riigis käimas ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus ja tähtajad ülemäärase eelarvepuudujäägi vähendamiseks 3% kontrollväärtusest allapoole ulatusid 2011. aastast 2015. aastani (vt tabel 6).

Tabel 6 Ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused euroala riikides

(protsendina SKPst)				
	Eelarvetasakaal 2010. aastal	Algus	Tähtaeg	Soovitav keskmine struktuurine kohandamine aastas
Belgia	-4,8	2010	2012	0,75
Saksamaa	-3,7	2011	2013	≥ 0,5
Iirimaa	-32,3	2010	2015 ¹⁾	2
Kreeka	-9,6	2010	2014	2009.-2014. a peale kokku ≥ 10
Hispaania	-9,3	2010	2013	> 1,5
Prantsusmaa	-7,7	2010	2013	> 1
Itaalia	-5,0	2010	2012	≥ 0,5
Küpros	-5,9	2010	2012	1,5
Luksemburg	-1,8	-	-	-
Malta	-4,2	2010	2011	0,75
Madalmaad	-5,8	2011	2013	0,75
Austria	-4,3	2011	2013	0,75
Portugal	-7,3	2010	2013	1,25
Sloveenia	-5,8	2010	2013	0,75
Slovakkia	-8,2	2010	2013	1
Soome	-3,1	2010	2011	0,5

Allikad: Euroopa Komisjoni 2010. aasta sügise Euroopa majandusprognosis (1. tulp) ja ECOFINi nõukogu soovitus (2., 3. ja 4. tulp).
1) 7. detsembril 2010 pikendas ECOFINi nõukogu Iirimaa ülemäärase eelarvepuudujäägi korrigeerimiseks määratud tähtaega ühe aasta võrra kuni 2015. aastani.

Euroala valitsussektori võla suhtarv suurenes 2010. aastal taas märgatavalt, ehkki 2009. aastaga võrreldes aeglasemas tempos. Euroopa Komisjoni 2010. aasta sügisprognoosi kohaselt kasvas euroala valitsussektori keskmine võla suhe SKPsse 79,2%lt 2009. aastal 84,2%ni 2010. aastal. See oli peamiselt tingitud eelarvete suurest puudujäägist ja vähemal määral nii Kreekale kui ka finantssektorile antud finantsabist. Erinevalt eelnevatest aastatest tulenes võlakoormuse suurenemine 2010. aastal vähemal määral eelarvepuudujäägi tasemest. Selle põhjuseks on asjaolu, et nominaalse SKP kasvu mõju nimetajale tasakaalustas täielikult võlakoormuse ja eelarvepositsiooni muutused, mis olid küll väiksemad, kuid mis suurendasid jätkuvalt võla taset. 2010. aasta lõpus ületas 16 euroala riigist 12 võlakoormus kontrollväärtust, milleks on 60% SKPst, kusjuures Kreeka ja Itaalia võlakoormus oli oluliselt kõrgem kui 100% SKPst.

Hoolimata sellest, et mitme riigi eelarveväljavaated on varasemate ootustega võrreldes paranenud, püsib euroala eelarveolukord ebakindel. See on suurendanud pingeid ka valitsussektori võlakirjaturgudel. Riigivõlakirjade intressimäärad näitavad, et finantsturgude kartused seoses mõnede riikidega, kelle eelarvepoliitika areng on eriti ebasoodne, on 2010. aastal ja 2011. aasta alguses veelgi süvenenud (valitsussektori võlakirjaturu arengu analüüsi vt 1. peatüki osast 2.2).

Kasvusuuna kindlaks määramise ja reaallajalise toodangu lõhega seotud ebakindluse tõttu on väga raske eristada eelarvepoliitika arengut mõjutavaid tsüklilisi tegureid struktuurilistest teguritest. Sellest ebakindlusest hoolimata leidis Euroopa Komisjon, et puudujäägi tsükliline komponent paranes 2010. aastal esimest korda pärast 2007. aastat. Hinnangute kohaselt oli euroala eelarvepositsioon, mõõdetuna muutusega tsükliliselt kohandatud esimeses bilansis (korrigeeritud Irimaal rakendatud pankade erakorraliste rekapiitalseerimismeetmetega), 2010. aastal üldjoontes neutraalne, mistõttu 2008.–2009. aasta ekspansiivne eelarvepoliitika pöördus 2011. aastal ootuspäraselt karmistamise suunas.

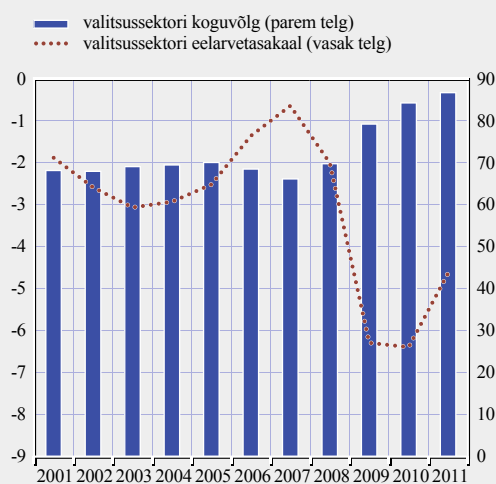
EELARVETE OODATAV KONSOLIDEERIMINE

2011. AASTAL

2011. aastal peaks euroala eelarveolukord mõnevõrra paranema, ehkki suur puudujääk tõenäoliselt püsib. Euroopa Komisjoni 2010. aasta sügise majandusprognoosi kohaselt alaneb euroala riikide keskmine eelarvepuudujääk 1,8 protsendipunkti 4,6%ni SKPst (vt joonis 34). Euroala keskmine tulude suhtarv peaks tõusma 0,4 protsendipunkti võrra SKPst ja esmaste kulude suhtarv langema 1,5 protsendipunkti võrra SKPst, kajastades peamiselt konsolideerimismeetmeid. Euroala keskmine intressikulude suhtarv peaks suurenema 0,1 protsendipunkti võrra SKPst. Eeldatavalt tuleneb euroala eelarvepositsiooni üldine paranemine peamiselt eelarvepoliitika karmistamisest. Samas avaldab tõenäoliselt soodsat, ehkki vähest mõju ka majandusüksusel. Eelarvepositsiooni koondnäitaja oodatud paranemisest hoolimata jääb mõnede euroala riikide (Saksamaa, Luksemburg, Malta ja Soome) eelarvepuudujääk 2011. aastal 3% kontrollväärtuse juurde või sellest allapoole. Euroala valitsussektori keskmine võla suhtarv peaks 2011. aastal tõusma 2,4 protsendipunkti võrra 86,5%ni SKPst, kusjuures kolme riigi (Belgia, Kreeka ja Itaalia) võlakoormus

Joonis 34 Riikide rahanduse areng euroalal

(2001–2011; protsendina SKPst)

Allikas: Euroopa Komisjoni 2010. aasta sügise majandusprognoos. Märkus. Valitsussektori eelarvetasakaalu andmed ei hõlma UMTS-litsentside müügist saadud tulu.

ületab 100% SKPst. Iirimaa võlakooormus peaks pärast komisjoni prognooside avaldamist võetud konsolideerimismeetmete mõjul jääma 2011. aastal alla 100% SKPst.

PÜHENDUMINE EELARVE KONSOLIDEERIMISELE ON VÄGA OLULINE

Kuna mitmes riigis on endiselt ebakindel eelarveolukord, tuleb jätkuvalt pühenduda eelarve konsolideerimisele. 2011. aasta eelarvetes kavandatud konsolideerimine on esimene samm selles suunas. Praeguste eelarveprobleemide ulatust silmas pidades tuleb enamikus riikides ellu viia ambitsioonikad mitmeaastased konsolideerimiskavad. Kuna majanduskriisi ajal tõusid järsult kulude suhtarvud, tuleb paljudes riikides suurt rõhku pöörata struktuuriliste kulude kärpimisele,

hinnates sealjuures süsteemselt ümber valitsussektori kulude ulatuse ja riigi rahanduse kvaliteedi. See on eriti oluline eelarve praeguse suure tasakaalustamatuse kontekstis, sest ulatuslik riigivõla suhtarv ja aeglasema majanduskasvu väljavaade tõstab ka eelarveriske, mis on seotud pankade edasise restruktureerimise ning rahvastiku vananemise tulevaste kuludega, mis tulenevad riiklike pensionisüsteemide ja tervishoiu alarahastamisest. Usaldusväärne ja põhjalik reformistrateegia aitab hoida turgude kindlustunnet, mis on tähtis eelkõige haavatavate eelarvepositsioonidega riikides. Lisaks oleks sellisel strateegial positiivne mõju rahastamistingimustele pikema aja jooksul, tasakaalustades aeglasemast majanduskasvust tingitud lühiajalised kulud (vt taustinfo 8).

Taustinfo 8

EELARVE KONSOLIDEERIMISE MAKROMAJANDUSLIK KULU JA TULU

Valitsussektori eelarvepuudujäägi ja võla suhe SKPse on majandus- ja finantskriisi ajal oluliselt tõusnud. Osaliselt on see tõus seotud valitsussektori tulude ja kulude automaatse tsüklilise reaktsiooniga makromajanduslikule arengule ja muudele ajutistele teguritele, nagu näiteks ajutised eelarvepoliitilised stiimulid või valitsussektori toetused pangandussektorile. Kriisi tõttu on aga enamik potentsiaalse kogutoodangu ja ka (näiteks kinnisvaratehingutega seotud) maksumulu prognoose korrigeeritud oluliselt allapoole, mida võidakse käsitleda püsiva muutusena. Kriisi ajal tekkinud valitsussektori eelarvepuudujääki tuleks seega valdavas osas pidada struktuurseks. See tähendab, et lähiaastatel peavad riigid oma rahanduse jätkusuutlikele alustele tagasi viimiseks oluliselt oma eelarvet konsolideerima.

Laialt aktsepteeritud on arusaam, et eelarve konsolideerimine on pikas perspektiivis kasulik majanduskasvule. Valitsussektori rahastamisvajaduste vähenedes langevad pikaajalised intressimäärad, mis parandab erasektori rahastamistingimusi ja ergutab tootlikke investeeringuid. Valitsussektori jaoks jääb võla ja selle intressimaksete taseme langedes üle rohkem vahendeid, millega saab vähendada moonutavaid makse ja rahastada tootlikumaid kulutusi. Peale selle sisendab riigi tugev eelarvepositsioon kodumajapidamistele ja ettevõtetele kindlustunnet valitsuse suutlikkuse suhtes tasandada automaatsete tasakaalustusmehhanismide abil majanduslikke kõikumisi. Paljudes tööstusriikides eri aegadel tehtud empiirilised uuringud näitavad, et valitsussektori kõrge võlatase pärsib kasvu.¹

Eelarve konsolideerimise puhul aga lähtutakse üldiselt sellest, et see pärsib majanduskasvu lühikest aega. Valitsussektori tarbimise ja investeeringute kärpimisega vähenevad otseselt kogukulutused;

¹ Kõrge võlataseme ja majanduskasvu aeglustumise seos on väga pika ajavahemiku põhjal tõestatud: vt Reinhart, C.M. ja Rogoff, K.S., „Growth in a time of debt”, teadustoimetised, nr 15639, National Bureau of Economic Research, 2010. Euroala ökonomeetria kohta vt Checherita, C. ja Rother, P., „The impact of high and growing debt on economic growth: an empirical investigation for the euro area”, EKP teadustoimetised, nr 1237, 2010.

maksude tõusuga ja valitsussektori tulusiirete vähenemisega aga kahaneb kodumajapidamiste ja ettevõtete kasutatav tulu. Enamik empiirilisi andmeid osutab lühikeses ja keskpikas perspektiivis maksude ja kulutuste positiivsetele kordajatele, mille mõju aja jooksul siiski väheneb. Sellele viitavad ka majanduse standardsed struktuurimudelid, mida kasutatakse majanduse analüüsimiseks ning lühiajaliste ja keskpikkade prognooside tegemiseks.² Teatavatel asjaoludel – eelkõige siis, kui eelarvepoliitika karmistumisega kaasneb liikumine (peaaegu) jätkusuutmatust eelarvepositsioonist jätkusuutliku(ma) eelarvepositsioonini – on aga võimalik, et nn Keynesi efekt, mis kaasneb tavaliselt lühikeseks ajaks eelarve konsolideerimisega, nõrgeneb või isegi kaob. Teoreetiliselt seisneb Keynesi efekti nõrgenemine või kadumine selles, et kui kulutuste kärpimise või maksude tõstmisega tekivad väiksemate maksude ja seega kasutatava tulu kasvu ootused, võivad nende tõttu kohe vastukaaluks kasvada ka eratarbimine ja -investeeringud. See mõte on tihedalt seotud nn Ricardo ekvivalentsusega, mille kohaselt ratsionaalne erasektor peaks valitsussektori eelarvekitsenduse üle võtma.

Kuid vaatamata sellele, et eelarvepoliitika mõju majandusele on raske eristada muudest teguritest, on vähe empiirilisi tõendeid selle kohta, et Keynesi efekti nõrgenemine või kadumine on tavapärasel majandusolukorras valdav. Sellegipoolest viitavad andmed sellele, et eelarve konsolideerimise mis tahes lühiajalised negatiivsed mõjud majanduskasvule on tõenäoliselt palju väiksemad siis, kui: a) algne eelarvepositsioon on olnud eriti ebakindel (mis valmistab finantsurgudele muret ja toob kaasa kõrgemad riskipreemiad); b) erasektor ei pea arvestama krediidi- piirangutega (st kodumajapidamised ja ettevõtted saavad tarbimist ja investeerimist aja jooksul tasakaalustada) ning c) eelarve konsolideerimise positiivne mõju inflatsioonile – ja inflatsioonootustele – võimaldab vastutulelikumat eelarve- (ja vahetuskursi)poliitikat.

Majanduse „paremaid” aegu hõlmavad empiirilised andmed ei sobi aga vist siiski eelarve konsolideerimise mõju analüüsimiseks riigivõlakriisi ajal.³ Usalduse kaotamine riigi rahanduse vastu mõjutaks riigivõlakirjade omanikke, nagu näiteks pangad, pensionifondid ja erainvestorid, ning õigesti seega finantsstabiilsust ja kahandaks reaalmajanduse väljavaateid. Sellises olukorras ei ole lihtsalt võimalik, et eelarve olulist kohandamist ei kuulutata välja ega hakata sellega pihta. Faktide eiramine ja suurte eelarvepingete ajal meetmete võtmata jätmine ei ole jätkusuutlik alternatiiv, sest pinged finantsturgudel eskaleeruksid ja selle tagajärjed oleksid majanduskasvu seisukohalt ilmselt oluliselt halvemad kui eelarve konsolideerimisel. Eelarve hädavajaliku konsolideerimise edasilükkamine ainult võimendab raskusi ja võib viia enneaegse ja karmi konsolideerimiseni, kuna eelarveruumi loomise võimalused on kasutamata jäetud.⁴

2 Vt artikkel „The effectiveness of euro area fiscal policies”, EKP kuubulletääni 2010. aasta juuli numbris.

3 Vt lähemalt Rother, P., Schuknecht, L. ja Stark, J. „The benefits of fiscal consolidation in uncharted waters”, EKP üldtoimetised nr 121, 2010.

4 Eelarveruumi mõistet ja selle mõju võla jätkusuutlikkusele ja/või kriisi puhkemisele on käsitlenud Ostry jt, „Fiscal Space”, Staff Position Note, nr 2010/11, RVF, september 2010.

Euroopa Liidu toimimise lepingu ning stabiilsuse ja majanduskasvu pakti eelarvepoliitika sätted on väga olulisteks suunisteks poliitika kujundajatele ning suurendavad üldsuse ja finantsurgude usaldust majandus- ja rahaliidu eelarvepoliitika vastu. Valitsused peavad rangelt kinni pidama ECOFINi nõukogu soovitustes antud

tähtaegadest ja eesmärkidest, rakendama kõiki kavandatud meetmeid ja olema valmis võtma eesmärkide täitmiseks vajaduse korral täiendavaid meetmeid. Seoses sellega tuleb täpsustada väljakuulutatud meetmeid, mida ei ole veel piisavalt määratletud. Riigid, kelle makromajanduslik keskkond on paranenud, peaksid

kasutama võimalust korrigeerida ülemäärane eelarvepuudujääk enne tähtaega. Need riigid peaksid püüdma liikuda kiiresti oma keskpikade eelarve-eesmärkide poole, et luua eelarvepuhver, mida on vaja teadaolevate probleemide lahendamiseks, ning olla valmis eelarvepositiooni ootamatuks halvenemiseks.

Poliitiline pühendumus riigi rahanduse jätkusuutlikkuse parandamisele ning struktuurireformid makromajandusliku tasakaalustamata ja pangasektori nõrkuste vähendamiseks on väga olulised eelkõige ootuste kinnistamiseks. Arvestades euroala riigivõlaga seotud pingete süvenemist ja nende võimalikku ülekandumist, on väga tähtis, et kõik riigid saavutaksid tugeva eelarvepositiooni ja seda ka hoiaksid, et vältida rahastamistingimustega seotud täien-davaid riske.

2.6 VAHETUSKURSID JA MAKSEBILANS

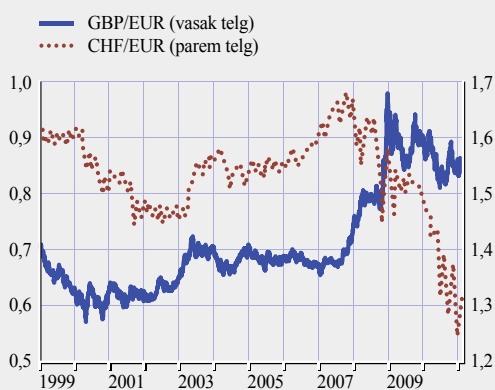
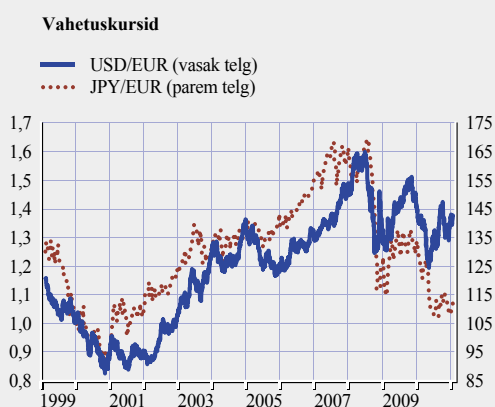
2010. AASTAL EURO EFEKTIIVNE VAHETUSKURSS LANGES

2010. aastal mõjutasid vahetuskursi arengut suurel määral majanduse taastumine, eelarveolukord ja üleilmne rahapoliitika. Paljude arenenud majandusega riikide areng oli kõikuv, sest majanduse taastumine jäi endiselt nõrgaks ning sõltus eelarve- ja rahapoliitika toetusest. Aasta esimesel poolel nõrgenes euro kurss mitme peamise vääringu suhtes (vt joonis 35), kajastades suurenenud kartusi seoses riigivõla olukorraga mõnes euroala riigis. Seda ebakindlust väljendas ka euro vahetuskursi eeldatava volatiilsuse suurenemine peamiste vääringute suhtes mais ja juunis (vt joonis 35). 2010. aasta teisel poolel kallines euro vahetuskurss taas, olles siiski mõnevõrra kõikuv. Selle peamiseks põhjuseks oli riigivõlaga seotud ebakindluse taandumine ja euroala oodatust positiivsemad makromajandusnäitajad. Üldine kallinemine tulenes suuresti USD/EUR vahetuskursi arengust. 2010. aastal odavnes euro efektiivne vahetuskurss mõelduna 20 olulise kaubanduspartneri vääringu suhtes 8,2% (vt joonis 36). Seetõttu oli nominaalse efektiivse vahetuskursi tase 2010. aastal 6,3% madalam kui 2009. aastal. 2010. aastal

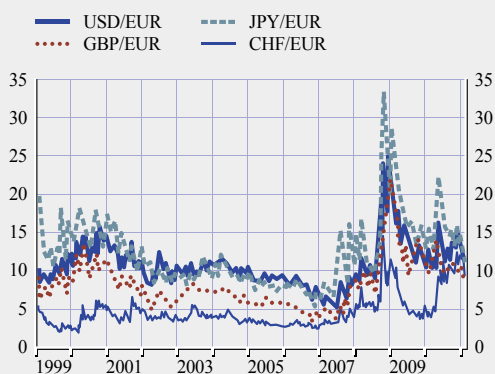
oli euro vahetuskurss siiski alates 1999. aastast arvatud pikaajalisest keskmisest tasemest 5,5% kõrgem.

Joonis 35 Vahetuskursside ja eeldatava volatiilsuse arengumudelid

(päevased andmed)

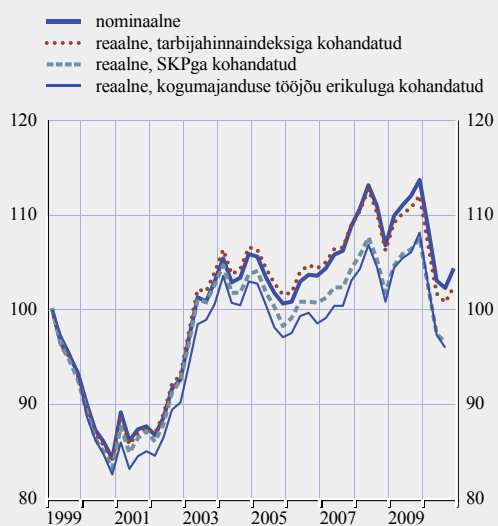
Vahetuskursside (3 kuu) eeldatavad volatiilsused

Allikad: Bloomberg ja EKP.
Märkus. Viimased andmed 25. veebruari 2011. aasta seisuga.

Joonis 36 Euro nominaalsed ja reaalsed efektiivsed vahetuskursid (EER-20)¹⁾

(kvartaalsed andmed; indeks: 1999 I kv = 100)

Allikas: EKP.

1) EER-20 indeksi ülespoole liikumine näitab euro kallinemist. Viimased andmed THI suhtes defleeritud nominaal- ja reaalkursside puhul 2010. a IV kvartalist ning SKP suhtes defleeritud reaalkursside ja kogumajanduse tööjõu erikulude suhtes defleeritud reaalkursside puhul 2010. a III kvartalist ning põhinevad osaliselt hinnangutel.

31. detsembril 2010 oli euro vahetuskurs USA dollari suhtes 1,34, mis on 7,3% nõrgem kui aasta alguses ja 4,2% madalam kui 2009. aasta keskmine tase. Euro odavnemine USA dollari suhtes 2010. aasta esimesel poolel tulenes asjaolust, et Ameerika Ühendriikide makromajandus taastus 2010. aasta alguses euroalaga võrreldes jõulisemalt. 2010. aasta teisel poolel euro kurss USA dollari suhtes tugevnes, kuna USA valitsus kiitis heaks täiendavad majanduslikud stiimulid.

2010. aasta esimesel poolel jätkus euro vahetuskursi nõrgenemine Jaapani jeeni suhtes, mis tähendas 2009. aasta tugevnemisega võrreldes vastupidist arengut (vt joonis 35). 2010. aasta teisel poolel kõikus EUR/JPY kahepoolne vahetuskurs suhteliselt kitsas vahemikus 105–115 jeeni piires. 31. detsembril 2010 oli euro vahetuskurs jeeni suhtes 108,65 jeeni, mis on 18,4% nõrgem kui aasta alguses ja ligikaudu 16,7% madalam kui 2009. aasta keskmine tase. 2010. aasta mais

ja juunis suurenes JPY/EUR vahetuskursi volatiilsus järsult, ent taandus aasta teisel poolel.

Euro vahetuskurs naelsterlingi suhtes nõrgenes 2010. aastal 3,1%, langes 0,89 naelalt 0,86 naelani. Euro nõrgenemine naelsterlingi suhtes 2010. aasta esimesel poolel tulenes turgede kartustest seoses mõne euroala riigi eelarvepoliitika jätkusuutlikkusega. Aasta teisel poolel euro kurss mõnevõrra tugevnes. 2008. aastal ja 2009. aasta alguses toimunud kallinemise tõttu oli euro kahepoolne vahetuskurs naelsterlingi suhtes 2010. aasta lõpus endiselt kõrgem kui alates 1999. aastast arvatud pikaajaline keskmine.

2010. aastal odavnes euro vahetuskurs Šveitsi frangi suhtes 15,7%. Kuni 2010. aasta juunini pidurdasid odavnemist Šveitsi keskpanga sooritatud sekkumisoperatsioonid. Aasta teisel poolel kiirenes aga euro vahetuskursi märgatav odavnemine Šveitsi frangi suhtes veelgi, olles teataval määral kõikumine.

2010. aastal odavnes euro vahetuskurs Kanada dollari (11,9%), Austraalia dollari (17,9%) ja Norra krooni (6,0%) suhtes. Selle tingis positiivne intressimäärade erinevus euroala intressimääradest. Euro kurss odavnes ka USA dollariga seotud Aasia vääringute, eelkõige Hiina jüaani (10,3%) ja Hongkongi dollari (7,0%) suhtes. Samuti odavnes euro kurss Korea vonni (10,7%) suhtes.

Eri kulu- ja hinnaindeksitel põhinev euro reaalne efektiivne vahetuskurs nõrgenes 2010. aasta esimesel poolel, ent stabiliseerus seejärel (vt joonis 36). 2010. aasta lõpus oli reaalne efektiivne vahetuskurs alates 1999. aastast arvatud pikaajalise keskmise taseme lähedal. Tarbijahinna- ja deflaatoriga korrigeeritud reaalne efektiivne vahetuskurs oli 2010. aastal keskmiselt 6,9% nõrgem kui 2009. aastal.

JOOKSEVKONTO PUUDUJÄÄK 2010. AASTAL MÕNEVÕRRA SUURENES

2010. aastal oli euroala jooksevkonto puudujääk 56,4 miljardit eurot (ehk 0,6% euroala SKPst), võrreldes 51,4 miljardi euroga 2009. aastal.

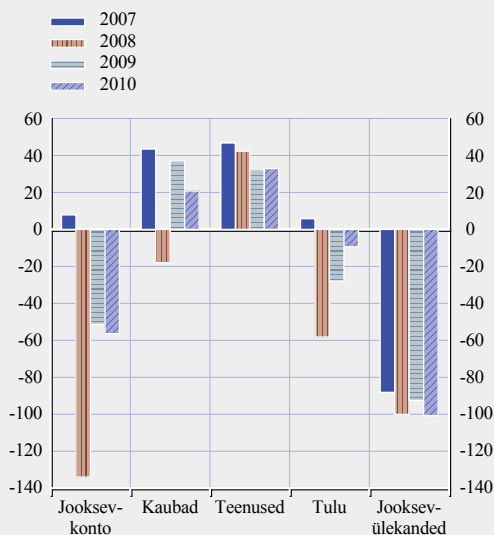
Puudujäägi selline areng tulenes tulude bilansi puudujäägi kahanemisest 18,6 miljardi euro võrra, kusjuures teenuste konto püsis suhteliselt stabiilsena (vt joonis 37). Erinevalt tulude bilansi paranemisest, kaupade konto 2010. aastal halvenes. Pärast kaubanduse elavnemist 2009. aasta alguses ja kaubandusbilansi paranemist 2009. aastal oli kaupade konto 2010. aastal jätkuvalt ülejäägis, mis oli küll 16,2 miljardit eurot väiksem kui 2009. aastal. Jooksevülekannete puudujääk suurenas 2010. aastal 8,2 miljardi euro võrra.

Euroala kaupade ekspordi aastakasv järgis üleilmse kaubanduse arengut. Kasv oli kiireim 2010. aasta esimesel poolel, ent aeglustus seejärel järk-järgult. Ekspordi elavnemist aasta esimesel poolel mõjutas kõige enam suur nõudlus välisimpordi järele, mis tulenes ajutistest teguritest, nagu eelarvepoliitika stiimulid ja varude tsükkel. Kuid majandustegevuse üleilmne vähenemine ja nende ajutiste tegurite mõju järkjärguline taandumine 2010. aasta teisel poolel aeglustas ka ekspordi kasvumäära. Euroala ekspordi toetas endiselt Aasiasse ja OPECi riikidesse suunatud ekspord, mis kasvas jätkuvalt kogu 2010. aasta jooksul (vt joonis 38). Ekspord Ameerika Ühendriikidesse ja Ühendkuningriiki suurenes 2010. aasta esimeses kvartalis ja püsis seejärel mõõdukana. Euro vahetuskursi odavnemine ja selle positiivne mõju euroala ekspordihindade konkurentsivõimele 2010. aastal elavdas mõnevõrra välisnõudlust.

Kaupade impordi areng euroalal 2010. aastal sarnanes ekspordi arenguga. Impordimaht kasvas aastases arvestuses jätkuvalt, jõudes 2010. aasta teises kvartalis kõrgeima tasemeni, ent aeglustudes kolmandas kvartalis. See kajastas euroala sisenõudluse tagasihoidlikku arengut aasta teisel poolel. Kuna euroala ekspord toetus imporditud sisenditele, soodustas see endiselt euroala impordi. Kallinevad impordihinnad suurendasid aga kogu aasta vältel impordiväärtust. Kõrgemad impordihinnad olid osaliselt tingitud aasta jooksul tõusnud naftahinnast, mis suurendas naftakaubanduse puudujääki 2010. aasta novembrile eelnenud 12 kuul 169,6 miljardi euron, mis ületas oluliselt aasta varem registreeritud 132,1 miljardi taset.

Joonis 37 Jooksevkonto saldo ja selle komponendid

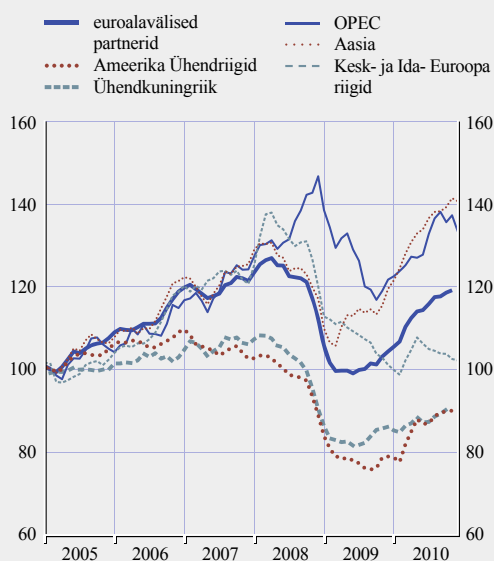
(aastased andmed; mld EUR)

Allikas: EKP.

Joonis 38 Euroala ekspordimahud valitud partnerite lõikes

(indeks: 2005 I kv = 100; sesoonselt kohandatud; 3 kuu liibesev keskmine)

Allikas: EKP.

Märkused. Viimased andmed 2010. aasta detsembrist, v.a euroalavälised partnerid ja Ühendkuningriik (2010. a november).

OTSE- JA PORTFELLIINVESTEERINGUTE NETOSISSEVOOL VÄHENES 2010. AASTAL OLULISELT

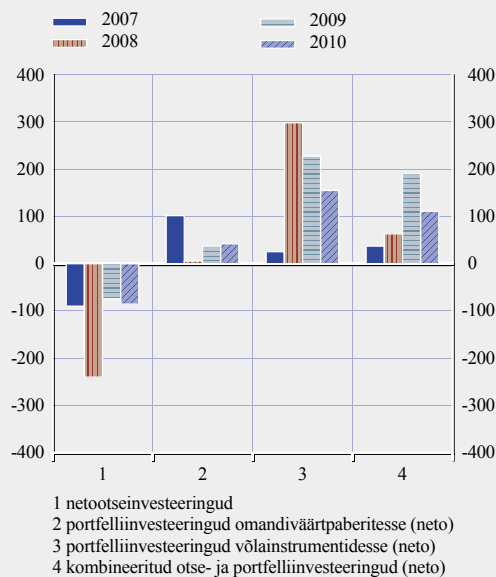
Euroala finantskontol registreeriti 2010. aastal kombineeritud otse- ja portfelliinvesteeringute netosissevool 111,2 miljardit eurot. Aasta varem oli netosissevool 190,3 miljardit eurot. Netosissevoolu vähenemine tulenes peamiselt võlakirjade netosissevoolu märkimisväärsest kahanemisest 72,9 miljardi euro võrra ja vähemal määral välismaiste otseinvesteeringute netoväljavoolu suurenemisest 11,4 miljardi euro võrra. Seda arengut tasakaalustas osaliselt omandiväärtpaberite netosissevoolu kasv 5,1 miljardi euro võrra (vt joonis 39).

Portfelliinvesteeringute kvartaalne areng kõikus 2010. aastal märgatavalt ja turgudel valitsevad meeleolud olid väga muutlikud. Pärast mõningaid märke üleilmse riskivalmiduse taastumisest ja sellele järgnenud piiriüleste portfelliühingute elavnemist 2010. aasta esimeses kvartalis, suurendas pingete süvenemine finantsturul mais taas investorite riskikartlikkust. Kui euroala residentid muutsid omandiväärtpabereid likviidseks ja suunasid varasid taas euroalale, jätkasid euroalavälised residentid investeerimist euroala portfelliinstrumentidesse, mis suurendas 2010. aasta teises kvartalis oluliselt portfelliinvesteeringute netosissevoolu (vt joonis 40). 2010. aasta teisel poolel pöördus portfelliinvesteeringute bilanss netoväljavoolult kolmandas kvartalis netosissevooluks neljandas kvartalis, kajastades peamiselt võlakirjade arengut. Keskkonnas, kus turgudel valitsesid kartused seoses võla püsimisega mõnes euroala riigis, müüsid euroalavälised residentid kolmandas kvartalis euroala võlakirju ja euroala residentid suurendasid oma investeeringuid välismaistesse võlakirjadesse. Finantsturul valitsenud pingete leevenedes hakkasid euroalavälised residentid neljandas kvartalis taas euroala võlakirju ostma. Samal ajal täheldati euroalal 2010. aasta teisel poolel omandiväärtpaberite netosissevoolu ning välisinvestorite suuremat huvi euroala aktsiate vastu.

Otseinvesteeringuid tehti 2010. aastal suhteliselt tagasihoidlikult, sest nii euroala kui ka välismaised ettevõtted vähendasid investeeringuid aktsiakapitali. Suurem otseinvesteeringute

Joonis 39 Euroala otse- ja portfelliinvesteeringud

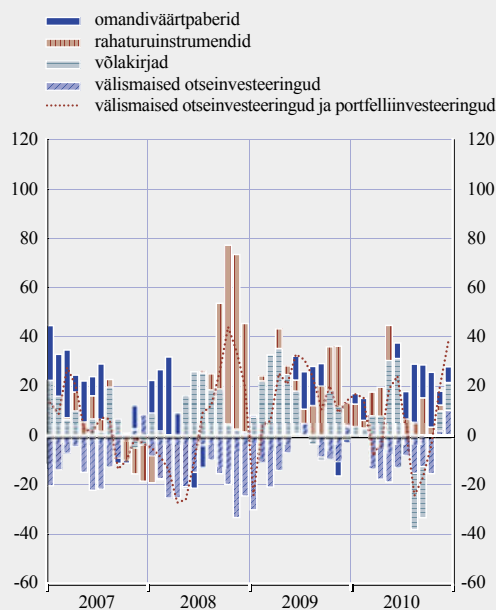
(aastased andmed; mld EUR)

Allikas: EKP.

Joonis 40 Finantskonto peamised kirjed

(netovood; mld EUR; kolme kuu libisevad keskmised; kuised andmed)

Allikas: EKP.

netoväljavool 2010. aastal kajastas peamiselt muu kapitali arengut. Kui euroala ettevõtted suurendasid laenuvooge välisfiliaalidesse, siis välismaised ettevõtted suunasid varasid taas koduriiki.

Andmed euroala rahvusvahelise investeerimispositsiooni kohta muu maailma suhtes, mis on kättesaadavad kuni 2010. aasta kolmanda kvartalini, näitavad, et euroala netokohustused ülejäänud maailma ees moodustasid 1184 miljardit eurot ehk 13,0% euroala SKPst. 2009. aasta lõpus oli sama näitaja 1448 miljardit eurot ehk 16,2% SKPst.

3 EUROALAVÄLISTE EUROOPA LIIDU LIIKMESRIIKIDE MAJANDUSLIK JA RAHAPOLIITILINE ARENG⁵

MAJANDUSAKTIIVSUS

Toodang enamikus euroalavälistes ELi liikmesriikides taastus pärast olulist vähenemist 2009. aastal. Kasvuprofilis esines siiski mõnetist volatiilsust ja suuri erinevusi riikide lõikes (vt tabel 7). Taastumist toetas peamiselt eksport, mida omakorda soodustas tugev välisnõudlus, ja varude taastumine pärast olulist vähenemist 2009. aastal. Samas jäi sisenõudlus enamikus riikides nõrgaks vaatamata sellele, et kindlustunde näitajad märkimisväärselt paranesid. Sisenõudluse nõrkus tulenes jätkuvast majanduslikust kohandumisest erasektoris ja mõnes riigis ka avalikus sektoris. Riikides, mida majandussurutis tabas pärast jätkusuutmatult kiiret kasvu, kahanes sisenõudlus isegi viimastes kvartalites, mis viitab sellele, et majanduslik kohandamine neis riikides võtab palju aega.

Sisenõudluse põhikomponentide hulgas jäi eratarbimine nõrgaks enamikus riikides, mis viitab osaliselt nõrkadele tööturutingimustele ja aeglasele laenukasvule. Tööpuudus oli paljudes riikides suurem kui 2009. aastal, kuigi mõnes riigis hakkas tööhõive üldise majandusaktiivsuse paranemise toel alates 2010. aasta teisest kvartalist taas kasvama. Tööturu näitajad erinesid

sektorite lõikes märkimisväärselt. Üldiselt oli tööjõunõudlus palju suurem, tööhõive areng soodsam ja palgadünaamika tugevam ekspordile suunatud sektorites. Erasektori laenuvõtu kasv jäi jätkuvalt suhteliselt nõrgaks enamikus euroalavälistes ELi riikides, mis viitab nii pingelistele pakkumistingimustele kui ka nõrgale nõudlusele. Tootmisvõimsuse rakendusaste jäi madalaks eelkõige suletud sektorites, kuigi paljude riikide ekspordisektorites tõusis see kiiresti. Investeeringute kasv jäi üldiselt aeglaseks või mõnes riigis isegi sügavalt negatiivseks, mis viitab jätkuvale kohandamisele eluasemeturgudel ja langusele ehitussektoris. Mõnes riigis aeglustas eelarve jätkuv kohandamine mõnda aega sisenõudluse kasvu.

Euroalavälistest ELi liikmesriikidest oli SKP reaalkasv eriti kiire riikides nagu Poola ja Rootsi, kus majandussurutis oli alanud enamiku teiste euroalaväliste ELi riikidega võrreldes suhteliselt väikese jooksevkonto tasakaalustamatusena. Mõnes riigis, kus majandusaktiivsus oli 2009. aastal väga tugevalt langenud, hakkas see samuti kiiresti elavnema. Balti riikide majandus,

5 Jaotises käsitletakse neid ELi liikmesriike, kes 2010. aastal ei kuulunud euroalasse.

Tabel 7 SKP reaalkasv euroalal ja euroalavälistes ELi liikmesriikides

(aastased muutused protsentides)									
	2006	2007	2008	2009	2010 ³⁾	2010 I kv	2010 II kv	2010 III kv	2010 ³⁾ IV kv
Bulgaaria	6,5	6,4	6,2	-4,9	0,3	-0,8	-0,3	0,5	2,1
Tšehhi Vabariik	6,8	6,1	2,5	-4,1	2,3	1,0	2,3	2,8	2,9
Taani	3,4	1,6	-1,1	-5,2	.	-0,9	2,8	3,4	.
Eesti	10,6	6,9	-5,1	-13,9	3,1	-2,7	3,0	5,1	6,6
Läti	12,2	10,0	-4,2	-18,0	-0,2	-5,1	-2,6	2,5	3,7
Leedu	7,8	9,8	2,9	-14,7	1,3	-1,9	1,2	1,6	4,6
Ungari	3,6	0,8	0,8	-6,7	1,2	-0,6	0,8	2,2	2,4
Poola	6,2	6,8	5,1	1,7	3,8	3,1	3,8	4,7	4,3
Rumeenia	7,9	6,3	7,3	-7,1	-1,2	-3,2	-1,5	-2,2	-0,5
Rootsi	4,3	3,3	-0,6	-5,3	.	2,8	4,5	6,8	.
Ühendkuningriik	2,8	2,7	-0,1	-4,9	1,3	-0,3	1,5	2,5	1,5
EL-8 ¹⁾	6,6	6,0	4,0	-3,5	2,1	0,6	1,9	2,6	3,0
EL-11 ²⁾	4,0	3,5	0,9	-4,6	1,3	0,2	2,0	3,1	1,6
Euroala	3,0	2,8	0,4	-4,1	.	0,8	2,0	1,9	2,0

Allikas: Eurostat.

Märkus. Kvartaalsed andmed on tööpäevade suhtes ja sesoonselt kohandatud, v.a Rumeenia ja euroala puhul (kohandatud ainult sesoonselt).

1) EL-8 on ELiga 2004. ja 2007. aastal ühinenud 8 euroalavälise riigi koond (koos seis 31. detsembri 2010. aasta seisuga).

2) EL-11 on 11 euroalavälise ELi liikmesriigi koond (koos seis 31. detsembri 2010. aasta seisuga).

3) 2010. aasta andmed on kiirhindangud, st esialgsed andmed.

mille kasv oli 2009. aastal aeglustunud kõigist ELi riikidest kõige rohkem, taastus taas. Põhjuseks oli peamiselt välisnõudlus, samas kui sisenõudlus jäi nõrgaks või isegi kahanes. Bulgaaria majandus taastus aeglaselt ja peamiselt välisnõudluse toel, samas kui sisenõudlust pärssis erasektoris jätkuv kohanemisprotsess. Rumeenia oli ainus euroalaväline ELi liikmesriik, kus majanduskasv ka 2010. aastal mõneti aeglustus, mis oli peamiselt tingitud eelarve jätkuvast kohandamisest.

Majanduskasvu toetavate tegurite selgelt tuntav muutumine võrreldes üleilmsele majanduskriisile eelnenud aastaga viitab kohandumisprotsessile, mis algas kriisi ajal või mõnes riigis (nt Balti riigid) enne seda.

HINDADE ARENG

Vaatamata sisenõudluse jätkuvale nõrkusele, üldiselt ikka veel suurele reservvõimsusele ja tööturgudel valitsevale surutisele suurenes 2010. aasta keskmine inflatsioon enamikus euroalavälistes ELi liikmesriikides. Kõige rohkem impulsse inflatsioonitempo kiirenemiseks andsid tõusvad toiduainehinnad, aga ka energiahinnad. Mõnes riigis mõjutasid inflatsiooni ka reguleeritud hindade ja kaudsete maksude

muutused. Tundub, et rahvusvaheliste toormehindade tõusu mõju inflatsioonile oli Keska ja Ida-Euroopa riikides suurem kui ülejäänud euroalavälistes ELi liikmesriikides. Põhjuseks võis olla toiduaine- ja energiahindade suurem osatähtsus nende ÜTHI korvides.

Riigiti arenes ÜTHI-inflatsioon 2010. aastal jätkuvalt väga erinevas tempos (vt tabel 8). Kõige kõrgem oli keskmine inflatsioon Ungaris (4,7%), kus jaanuaris tõsteti aktsiise ja väljendus ka käibemaksu varasematest tõstmistest tulenev baasefekt, ning Rumeenias (6,1%), kus juulis tõsteti oluliselt käibemaksu määra. Enamikus ülejäänud riikides jäi inflatsioon 2,2% ja 3,3% vahele. Tšehhis, Leedus ja Rootsis oli keskmine inflatsioon positiivne, kuid alla 2%. Läti oli ainus riik, kus 2010. aasta keskmine inflatsioon oli negatiivne (-1,2%). aastasisesed kõikumised viitavad inflatsioonitempo kiirenemisele enamikus riikides. Läti inflatsioon pöörduis 2010. aasta septembris positiivseks, mis oli täielikult tingitud toiduaine- ja energiahindade tõusust. Ilma toiduaine- ja energiahindadeta kujunes aasta inflatsioon kõigis riikides tagasihoidlikuks ja mõnes riigis (nt Lätis ja Leedus) isegi negatiivseks, mis võib tähendada, et nõudluse surve inflatsioonile oli 2010. aastal nõrk.

Tabel 8 ÜTHI-inflatsioon euroalal ja euroalavälistes ELi liikmesriikides

(aastased muutused protsentides)									
	2006	2007	2008	2009	2010	2010 I kv	2010 II kv	2010 III kv	2010 IV kv
Bulgaaria	7,4	7,6	12,0	2,5	3,0	1,9	2,9	3,3	4,0
Tšehhi Vabariik	2,1	3,0	6,3	0,6	1,2	0,4	0,9	1,6	2,0
Taani	1,9	1,7	3,6	1,1	2,2	1,9	2,0	2,3	2,5
Eesti	4,4	6,7	10,6	0,2	2,7	0,0	2,9	3,1	5,0
Läti	6,6	10,1	15,3	3,3	-1,2	-3,9	-2,3	-0,3	1,7
Leedu	3,8	5,8	11,1	4,2	1,2	-0,4	0,5	1,8	2,9
Ungari	4,0	7,9	6,0	4,0	4,7	5,8	5,2	3,6	4,3
Poola	1,3	2,6	4,2	4,0	2,7	3,4	2,5	2,1	2,7
Rumeenia	6,6	4,9	7,9	5,6	6,1	4,6	4,3	7,5	7,8
Rootsi	1,5	1,7	3,3	1,9	1,9	2,7	1,8	1,3	1,8
Ühendkuningriik	2,3	2,3	3,6	2,2	3,3	3,3	3,4	3,1	3,4
EL-8 ¹⁾	3,2	4,4	6,6	3,7	3,2	2,8	2,8	4,6	5,2
EL-11 ²⁾	2,5	3,1	4,7	2,7	3,2	3,1	3,0	3,0	3,4
Euroala	2,2	2,1	3,3	0,3	1,6	1,1	1,5	1,7	2,0

Allikas: Eurostat.

1) EL-8 on ELiga 2004. ja 2007. aastal ühinenud 8 euroalavälise riigi koond (koosseis 31. detsembri 2010. aasta seisuga).

2) EL-11 on 11 euroalavälise ELi liikmesriigi koond (koosseis 31. detsembri 2010. aasta seisuga).

EELARVEPOLIITIKA

2010. aasta valitsussektori eelarve ja SKP suhtarv ületas 3% kontrollväärtust hinnanguliselt kõigis euroalavälistes ELi liikmesriikides peale Eesti ja Rootsi. Hinnanguliselt oli Ühendkuningriigi eelarvepuudujääk endiselt väga suur (10,5% SKPst). Eelarve ja SKP suhtarvud vähenesid 2010. aastal eelnenud aastaga võrreldes enamikus euroalavälistes ELi liikmesriikides. Põhjuseks oli osaliselt oodatust kiirem majanduskasv, mis tõi kaasa maksutulude suurenemise. Samas jätkus riigivõla ja SKP suhtarvude kasv. Enamiku riikide 2010. aasta eelarvetulemused vastasid üldjoontes lähenemisprogrammide 2009. aasta lõpu ajakohastatud versioonides seatud eesmärkidele. See, mil määral eelarvetasakaal 2010. aastal eelnenud aastaga võrreldes paranes, oli riigiti väga erinev ja olenes sellest, kuivõrd õnnestus igal riigil üleilmse finants- ja majanduskriisi vastu võetud eelarvemeetmetega parandada oma makromajanduse olukorda. Bulgaarias, Tšehhis, Balti riikides ja Rumeenias kärbiti või piirati 2010. aastal kulusid. Ülejäänud riikides lasti üldiselt toimida automaatsetel stabilisaatoritel.

Lisaks kehtestati Taanis ja Rootsis kriisi tõttu eelarvepoliitilised stiimulid.

2010. aasta lõpus kehtis kõigi euroalaväliste ELi liikmesriikide suhtes peale Eesti ja Rootsi ELi Nõukogu otsus ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu kohta. Ülemäärase eelarvepuudujäägi korrigeerimise tähtjaks määrati Bulgaaria ja Ungari puhul 2011. aasta, Läti, Leedu, Poola ja Rumeenia puhul 2012. aasta, Tšehhi ja Taani puhul 2013. aasta ning Ühendkuningriigi puhul 2014.–2015. (eelarve)aasta.

Riigivõla ja SKP suhtarvud tõusid 2010. aastal hinnanguliselt kõigis euroalavälistes ELi liikmesriikides peale Rootsi, kuigi see tõus oli enamikus riikides väiksem kui eelnenud aastal. Kõige rohkem kasvas võla ja SKP suhtarv Ühendkuningriigis (9,6 protsendipunkti), Lätis (9,0 protsendipunkti) ja Leedus (7,9 protsendipunkti), mis viitab ennekõike suurele eelarvepuudujäägile nendes riikides. Ungaris ületas see näitaja jätkuvalt 60% kontrollväärtust ning Ühendkuningriigis tõusis see veel kõrgemale, kuid jäi sellest allapoole ülejäänud euroalavälistes ELi liikmesriikides.

Tabel 9 Euroala ja euroalaväliste ELi liikmesriikide eelarvepositsioonid

(protsendina SKPst)

	Eelarvetasakaal					Koguvõlg				
	Euroopa majanduse 2010. aasta sügise prognoos				2009.–2010. aasta ajakohastatud lähenemisprogrammide 2010	Euroopa majanduse 2010. aasta sügise prognoos				2009.–2010. aasta ajakohastatud lähenemisprogrammide 2010
	2007	2008	2009	2010 ³⁾		2007	2008	2009	2010 ³⁾	
Bulgaaria	1,1	1,7	-4,7	-3,8	0,0	17,2	13,7	14,7	18,2	14,6
Tšehhi Vabariik	-0,7	-2,7	-5,8	-5,2	-5,3	29,0	30,0	35,3	40,0	38,6
Taani	4,8	3,2	-2,7	-5,1	-5,3	27,3	34,1	41,5	44,9	41,8
Eesti	2,5	-2,8	-1,7	-1,0	-2,2	3,7	4,6	7,2	8,0	10,1
Läti	-0,3	-4,2	-10,2	-7,7	-8,5	9,0	19,7	36,7	45,7	55,1
Leedu	-1,0	-3,3	-9,2	-8,4	-8,1	16,9	15,6	29,5	37,4	36,6
Ungari	-5,0	-3,7	-4,4	-3,8	-3,8	66,1	72,3	78,4	78,5	79,0
Poola	-1,9	-3,7	-7,2	-7,9	-6,9	45,0	47,1	50,9	55,5	53,1
Rumeenia	-2,6	-5,7	-8,6	-7,3	-6,3	12,6	13,4	23,9	30,4	28,3
Rootsi	3,6	2,2	-0,9	-0,9	-3,4	40,0	38,2	41,9	39,9	45,5
Ühendkuningriik	-2,7	-5,0	-11,4	-10,5	-12,0	44,5	52,1	68,2	77,8	82,1
EL-8 ¹⁾	-1,9	-3,6	-6,8	-6,6	-5,8	35,7	37,7	43,7	48,5	47,0
EL-11 ²⁾	-1,4	-3,3	-8,4	-8,0	-8,9	40,9	45,6	56,9	63,3	65,7
Euroala	-0,6	-2,0	-6,3	-6,3	-6,7	66,2	69,8	79,2	84,2	83,9

Allikad: Euroopa Komisjoni 2010. aasta sügise majandusprognoos, 2009.–2010. aasta ajakohastatud lähenemisprogrammid ja EKP arvutused.

Märkused. Andmed põhinevad ESA 95 määratlustel. Lähenemisprogrammides esitatud andmed 2010. aasta kohta olid riikide valitsuste seatud eesmärgid ning võivad seega tegelikest tulemustest erineda.

1) EL-8 on ELiga 2004. ja 2007. aastal ühinenud 8 euroalavälise riigi koond (koos seis 31. detsembri 2010. aasta seisuga).

2) EL-11 on 11 euroalavälise ELi liikmesriigi koond (koos seis 31. detsembri 2010. aasta seisuga).

3) 2010. aasta andmed on prognoosid.

MAKSEBILANSI ARENG

2010. aastal langesid enamiku euroalavälise ELi liikmesriikide jooksev- ja kapitalikontode ning SKP suhtarvud (vt tabel 10). Riigiti oli areng aga väga erinev. Eestis, Lätis ja Leedus kahanes jooksev- ja kapitalikonto ülejääk, mis viitab nende riikide majanduse järkjärgulisele taastumisele ja sisenõudluse elavnemisele. Ülejääk vähenes ka Rootsis, seda seoses kaubandusbilansi vähenemisega, mis oli tingitud sisenõudluse tugevast hoogustumisest. Tšehhis langes jooksev- ja kapitalikonto koondsaldos seoses tulude konto puudujäägi suurenemisega ja kaubandusülejäägi vähenemisega ülejäägist miinusesse. Jooksev- ja kapitalikonto puudujääk suurenes Poolas tugeva sisenõudluse ja tulude konto suureneva puudujäägi tõttu, Rumeenias peamiselt ülekannete vähenemise tõttu ning Ühendkuningriigis kaubandusbilansi halvenemise tõttu. Mitmes riigis bilanss siiski paranes. Bulgaarias asendus jooksev- ja kapitalikonto puudujääk elavneva ekspordi ja siseriiklikus majanduses jätkuva kohandamise toel ülejäägiga. Ungari ülejääk suurenes 2010. aastal 3%ni (2009. aastal 0,7%), mis viitab majanduse taastumisele valdavalt ekspordi

toel. Taani ülejääk suurenes 2010. aastal 4,8%ni (2009. aastal 3,5%). Kasvu toetas suurenev eksport ja jätkuvalt nõrk sisenõudlus.

Rahastamise valdkonnas stabiliseerus või suurenes välismaiste otseinvesteeringute sissevool 2010. aasta jooksul peaaegu kõigis ELiga 2004. aastal või hiljem ühinenud euroalavälises liikmesriikides. Taani ja Rootsi olid jätkuvalt otseinvesteeringute netoeksportijad. Jooksevkonto rahastamispoole stabiilsemate osade kasvu saatis Tšehhis, Leedus ja Poolas portfelliinvesteeringute kiire netokasv. Muid investeeringuid iseloomustas paljudes riikides jätkuv netoväljavool, mis oli peamiselt finantsvõimenduse hoogustunud vähendamise tagajärg. Lätis ja Rumeenias täiendasid erakapitali sissevoolu ka 2010. aastal rahvusvaheliste organisatsioonide finantsabi programmid.

VAHETUSKURSSIDE ARENG

Euroalavälise ELi liikmesriikide vahetuskursse mõjutasid 2010. aastal tugevalt nende vahetuskursirežiimid. Taani, Eesti, Läti ja Leedu vääringud osalesid vahetuskursimehhanismis (ERM2).

Tabel 10 Euroala ja euroalavälise ELi liikmesriikide maksebilanss

(protsendina SKPst)

	Jooksev- ja kapitalikonto saldo				Otseinvesteeringute netovood				Muude investeeringute netovood			
	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010
Bulgaaria	-27,1	-22,3	-8,6	-0,7	28,7	17,5	9,6	5,6	16,8	16,9	-1,7	-2,5
Tšehhi Vabariik	-2,6	0,2	0,1	-1,5	5,1	1,0	0,7	3,5	0,1	1,2	-1,0	-3,1
Taani	1,4	2,7	3,5	4,8	-2,8	-3,5	-1,3	-1,2	3,3	2,0	3,8	12,1
Eesti	-16,2	-8,7	7,3	7,2	4,5	2,6	0,7	7,6	13,8	4,9	3,0	-6,8
Läti	-20,4	-11,6	11,0	8,8	6,8	3,0	0,6	0,3	19,3	7,6	-9,8	-2,9
Leedu	-12,8	-11,3	7,7	6,8	3,6	3,6	-0,1	0,7	13,0	5,8	-10,8	-14,7
Ungari	-6,2	-6,1	0,7	3,0	2,3	1,5	-0,1	2,6	5,4	18,2	8,8	-0,2
Poola	-3,6	-3,7	-0,5	-1,3	4,3	2,0	2,0	1,5	6,5	6,0	3,1	2,7
Rumeenia	-12,8	-11,1	-3,7	-4,6	5,7	6,7	3,0	2,6	11,2	6,2	2,0	4,6
Rootsi	8,4	8,6	7,4	6,5	-2,2	1,4	-4,9	-3,0	-3,0	8,7	-9,0	-7,3
Ühendkuningriik	-2,4	-1,3	-1,5	-1,7	-4,4	-2,6	1,2	0,4	-0,8	-9,7	-3,0	-8,9
EL-11 ¹⁾	-1,4	-0,4	0,4	0,3	2,6	-0,9	0,2	-1,1	-0,5	0,3	-7,3	-10,4
EL-3 ²⁾	0,0	0,7	0,5	0,3	2,1	-2,7	-0,8	-1,8	-1,5	-1,3	-11,4	-14,8
EL-8 ³⁾	-1,4	-1,1	-0,1	-0,1	4,1	5,5	3,6	1,8	3,3	5,9	7,4	5,4
Euroala	0,2	-1,3	-0,5	-0,4	-1,0	-2,6	-0,8	-1,1	0,3	1,4	-2,4	-0,2

Allikas: EKP.

Märkus. 2010. aasta andmed on nelja kvartali keskised kuni 2010. aasta kolmanda kvartalini.

1) EL-11 on 11 euroalavälise ELi liikmesriigi kaalutud osade koond (koos seis 31. detsembri 2010. aasta seisuga).

2) EL-3 on Taani, Rootsi ja Ühendkuningriigi kaalutud osade koond.

3) EL-8 on 2004. ja 2007. aastal ELiga ühinenud 8 euroalavälise ELi liikmesriigi kaalutud osade koond (koos seis 31. detsembri 2010. aasta seisuga).

Nende euro keskkursi suhtes hoiti standardset kõikumisvahemikku $\pm 15\%$, v.a Taani krooni puhul, mille kõikumisvahemik on väiksem, $\pm 2,25\%$ (vt joonis 41). Mõni riik oli ERM2ga ühinemisel võtnud endale ühepoolse kohustuse hoida kitsamat kõikumisvahemikku või säilitada valuutakomitee süsteem. Sellised ühepoolsed kohustused ei sea EKP-le täiendavaid kohustusi. Eesti ja Leedu säilitasid ERM2ga ühinemisel oma valuutakomitee süsteemi, Läti otsustas hoida lati keskkursi euro suhtes kõikumisvahemikus $\pm 1\%$.

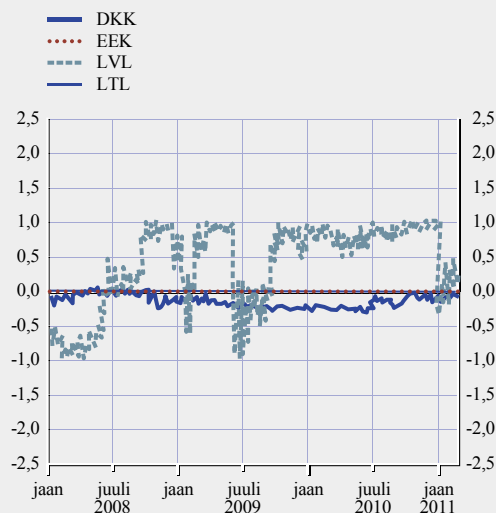
Eesti kroon ja Leedu litt püsisid 2010. aastal oma keskkursi lähedal. Läti latt jäi üldjoontes stabiilsena ühepoolselt seatud kõikumisvahemiku $\pm 1\%$ piiresse ja liikus vahemiku nõrgemal poolel. Läti latt 2010. aastal olulise surve alla ei jäänud, mis viitab riigi makromajanduse olukorra stabiliseerumisele ja investorite paranenud suhtumisele Läti majandusse. Abi oli ka ELi ja RVFi juhtimisel Läti jaoks loodud finantsabi programmi tingimuste jätkuvast täitmisest, mis jääb ka edaspidi selle riigi vahetuskursirežiimi usaldusväärsuse eeltingimuseks.

Kui vaadelda neid euroalavaliseid ELi liikmesriike, kelle vääringud ERM2s ei osalenud, võib täheldada kaht laadi vahetuskursiarenguid. Kui Tšehhi krooni, Poola zloti, Rootsi krooni ja naelsterlingi puhul jätkus kallinemine euro suhtes, siis Ungari forinti ja Rumeenia leu kurss euro suhtes jäi üldjoontes samale tasemele (vt joonis 42). Tšehhi krooni, Poola zloti ja Rootsi krooni toetas nende riikide hea majanduskasv. Naelsterling kallines kokkuvõttes euro suhtes, kuid vahetuskurs oli väga volatiilne. Kallinevate vääringute kursid peale Tšehhi krooni ja Rootsi krooni oma ei jõudnud tagasi 2008. aasta eelsele tasemele.

Ungaris kajastasid forinti–euro kursi lühikesed kõikumisperioodid poliitilisi pingeid, sealhulgas valitsuse ja rahvusvaheliste organisatsioonide läbirääkimiste peatamist ning riigi reitingu alandamist suuremate reitinguagentuuride poolt. Rumeenia leu kurss jäi alates 2010. aasta jaanuarist üldjoontes samaks. Elavamat kõikumist esines vaid episoodiliselt ning tingituna poliitilistest pingetest ja rahvusvaheliste organisatsioonidega

Joonis 41 ERM2 vahetuskurside liikumine

(päevased andmed; kõrvalekalle keskkursist protsendipunktides)

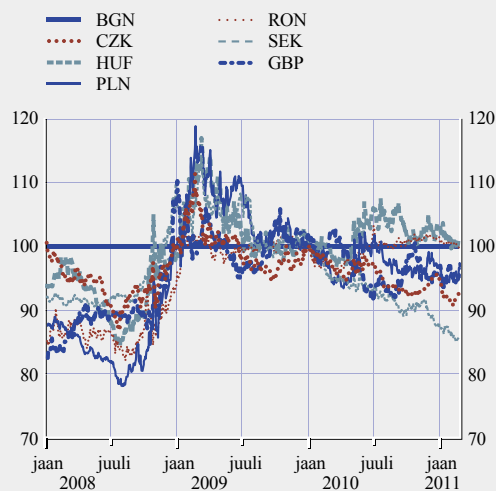

Allikas: EKP.

Märkused. Positiivne (negatiivne) kõrvalekalle euro keskkursist viitab sellele, et vääring on kõikumisvahemiku nõrgemal (tugevamal) poolel. Taani krooni puhul on kõikumisvahemik $\pm 2,25\%$; kõikide teiste vääringute puhul kohaldatakse standardset kõikumisvahemikku $\pm 15\%$. Võetud on järgmised ühepoolsed kohustused: Läti lati kõikumisvahemik $\pm 1\%$, Leedu liti puhul valuutakomitee süsteem. Eesti krooni puhul säilis valuutakomitee süsteem kuni euro kasutuselevõtuni 2011. aasta jaanuaris. Viimased andmed on 2011. aasta 25. veebruari kohta.

Joonis 42 ERM2-väliste ELi vääringute vahetuskursid euro suhtes

(päevased andmed; indeks: 1. jaanuar 2010 = 100)

Allikas: EKP.

Märkused. Tõus (langus) viitab vääringu odavnemisele (kallinemisele). Viimased andmed 25. veebruarist 2011.

kokku lepitud eelarve konsolideerimismeetmete rakendamise seotud riskidest. Bulgaaria leevi kurs jäi euro suhtes samaks tänu riigi europõhisele valuutakomitee süsteemile.

FINANTSARENG

Olukord euroalavälise ELi liikmesriikide finants-turgudel 2010. aastal üldiselt paranes. Pikaajalised intressimäärad väljendatuna kümneaastaste riigivõlakirjade tulususena langesid enamikus riikides ning tulususevahed võrreldes euroala riigivõlakirjadega vähenesid keskmiselt. Kõige suuremaks kujunes langus Lätis ja Leedus, kus see oli tingitud makromajanduse tulemuste paranemisest ja ka asjaolust, et need riigid alustasid 2010. aastat väga kõrgelt tasemelt. Rahaturu intressimäärad langesid oluliselt enamikus euroalavälises ELi liikmesriikides, mis oli osaliselt tingitud rahapoliitiliste intressimäärade langetamisest. Märkimisväärne erand on Rootsi, kus suvel alanud baasintressimäärade järsud tõusud lükkasid rahaturu lühiajalisi intressimäärasid ligi 150 baaspunkti ülespoole.

Pinged teatavatel euroala riigivõlakirjaturgudel mõjutasid euroalavälise ELi liikmesriikide krediidiriski vahetustehingute vahesid vähe. Aasta arvestuses muutusid riskipreemiad enamikus riikides üksnes vähesel määral. On aga paar märkimisväärset erandit. Balti riikides langesid riskipreemiad keskmiselt ligi 145 baaspunkti, mis viitab muu hulgas kindlustunde kasvule karmistamismeetmete suhtes ja makromajanduse olukorra paranemisele. Samamoodi tõid mured riigieelarve konsolideerimise jätkusuutlikkuse pärast Ungaris kaasa selle riigi krediidiriski vahetustehingute vahe suurenemise aasta jooksul ligi 140 baaspunkti võrra. Euroalavälise ELi liikmesriikide aktsiaturud saavutasid euroala turgudest keskmiselt palju paremaid tulemusi. Kõige märgatavam oli see Balti riikides, kus aktsiahinnad tõusid keskmiselt 55%.

2011. aasta alguses jätkus aktsiaturgude positiivne areng enamikes riikides. Pikaajaliste riigivõlakirjade tulusus arenes samal perioodil mitmekesisemalt. Ungari krediidiriski vahetustehingute vahe vähenes seoses investorite suhtumise paranemisega ligi 75 baaspunkti.

RAHAPOLIITIKA

Kõigi euroalavälise ELi liikmesriikide rahapoliitika esmane eesmärk on hinnastabiilsus. Sellegipoolest on riikide rahapoliitilised strateegiad jätkuvalt väga erinevad (vt tabel 11).

Paljude euroalavälise ELi liikmesriikide keskpangad, sh Tšehhi, Taani, Läti, Ungari ja Rumeenia keskpangad, langetasid 2010. aasta esimesel poolel oma baasintressimäärasid. Enamasti tehti seda selleks, et õhutada panku laene andma ning toetada majandusaktiivsust (kusjuures toodangu lõhe oli mitmes riigis märkimisväärselt negatiivne). 2010. aasta teisel poolel ja 2011. aasta alguses jõudis leevendamistsükkel enamikus euroalavälises ELi liikmesriikides lõpule. Kõigi euroalavälise ELi liikmesriikide keskpangad, kes sellel perioodil oma baasintressimäärasid muutsid, sealhulgas Taani, Ungari, Poola ja Rootsi, kuid välja arvatud Läti keskpangad, otsustasid neid tõsta. Tõstmisega püüti enamasti kindlustada oma keskpika perioodi inflatsiooneesmärkide saavutamist. Kõige kõrgemad olid baasintressimäärad 2010. aastal Ungari ja Rumeenia keskpangal (aasta lõpus vastavalt 5,75% ja 6,25%), mis viitab kõrgemale inflatsioonile ja riskipreemiatele neis riikides võrreldes ülejäänud euroalavälise ELi liikmesriikidega. Rumeenia puhul hõlmab kõrge baasintressimäär ka keskpanga soovi ohjeldada pakkumispoolsete hinnašokkide (sh käibemaksumäära tõstmine 2010. aasta juulis ning toiduaine- ja energiahindade tõus) teisese mõju riski.

Ebaharilikest rahapoliitilistest meetmetest 2010. aastal väärrib mainimist Inglise keskpanga otsus säilitada oma varaostud, mille rahastamiseks emiteeriti keskpanga reserve 200 miljardi naelsterlingi väärtuses. See oli kooskõlas Inglise keskpanga rahapoliitika komitee otsusega, et keskpanga rahapoliitiline hoiak oli jätkuvalt kohane selleks, et saavutada keskpika perioodi inflatsiooneesmärk, ning et inflatsiooniga seotud riskide koosseis ei ole muutunud määral, mis tingiks keskpanga rahapoliitika muutmise vajaduse. Rootsi keskpanga võetud mittestandardised meetmed (fikseeritud intressimääraga 12kuulised laenu komertspankadele) lõppesid 2010. aastal. Uusi meetmeid ei võetud, mis viitab majanduse hoogsale taastumisele ja laenukasvu hoogustumisele.

Tabel II Euroalaväliste ELi liikmesriikide ametlikud rahapoliitilised strateegiad

	Rahapoliitiline strateegia	Vääring	Kirjeldus
Bulgaaria	Vahetuskursi juhtimine	Bulgaaria leev	Vahetuskursieesmärk: seotud vahetuskurs 1,95583 BGN/EUR valuutakomitee süsteemis.
Tšehhi Vabariik	Inflatsiooni otsejuhtimine	Tšehhi kroon	Inflatsioonieesmärk: 3% ±1 pp kuni 2009. aasta lõpuni, edaspidi 2% ±1 pp. Juhitav ujukurss.
Taani	Vahetuskursi juhtimine	Taani kroon	Osaleb ERM2s kõikumisvahemikuga ±2,25% keskkursist (7,46038 DKK/EUR).
Eesti	Vahetuskursi juhtimine	Eesti kroon	Osaleb ERM2s kõikumisvahemikuga ±15% keskkursist (15,6466 EEK/EUR). Jätkas ühepoolse kohustusena valuutakomitee süsteemi. 1. jaanuaril 2011 sai Eestis seaduslikuks maksevahendiks euro, mis vahetas välja Eesti krooni lõplikult fikseeritud vahetuskursiga 15,6466 EEK/EUR.
Läti	Vahetuskursi juhtimine	Läti latt	Osaleb ERM2s kõikumisvahemikuga ±15% keskkursist (0,702804 LVL/EUR). Jätkab ühepoolse kohustusena ±1% kõikumisvahemiku süsteemi.
Leedu	Vahetuskursi juhtimine	Leedu lilt	Osaleb ERM2s kõikumisvahemikuga ±15% keskkursist (3,45280 LTL/EUR). Jätkab ühepoolse kohustusena valuutakomitee süsteemi.
Ungari	Inflatsiooni otsejuhtimine	Ungari forint	Inflatsioonieesmärk: keskpika perioodi eesmärk alates 2007. aastast 3%. Vaba ujukurss.
Poola	Inflatsiooni otsejuhtimine	Poola zlott	Inflatsioonieesmärk: 2,5% ±1 pp (THI 12 kuu kasv). Vaba ujukurss.
Rumeenia	Inflatsiooni otsejuhtimine	Rumeenia leu	Inflatsioonieesmärk: 3,5% ±1 pp 2010. aasta lõpuks, 3,0% ±1 pp 2011. ja 2012. aasta lõpuks ning 2,5% ±1 pp 2013. aasta lõpuks. Juhitav ujukurss.
Rootsi	Inflatsiooni otsejuhtimine	Rootsi kroon	Inflatsioonieesmärk: 2% THI kasv. Vaba ujukurss.
Ühendkuningriik	Inflatsiooni otsejuhtimine	Naelsterling	Inflatsioonieesmärk: 2% (THI 12 kuu kasv). Üle üheprotsendipunktise kõikumise korral peab Inglise keskpanga president kirjutama rahapoliitika komitee nimel avaliku kirja rahandusministrile. Vaba ujukurss.

Allikas: EKPS.
Märkus. Ühendkuningriigi puhul on THI sama mis ÜTHI.

EKP uue hoonekompleksi projekteerija on COOP HIMMELB(L)AU ning selle valmimistähtaeg on 2013. aastal. Hoonekompleks koosneb kolmest põhihoonest: büroohoone kaksiktorn, endine Grossmarkthalle ja pääslahoone.

2. PEATÜKK

KESKPANGA OPERATSIOONID JA TEGEVUS

I RAHAPOLIITILISED OPERATSIOONID, VALUUTA-TURUOPERATSIOONID JA INVESTEERINGUD

I.1 AVATURUOPERATSIOONID JA PÜSIVÕIMALUSED

2010. aastal kasutati eurosüsteemi rahapoliitilistest instrumentidest avaturuoperatsioone, nagu näiteks põhilised refinantseerimisoperatsioonid, pikemaajalised refinantseerimisoperatsioonid ja peenhäälestusoperatsioonid, püsivõimalusi ning kohustusliku reservi nõudeid. Tagatud võlakirjade ostu kava ja väärtpaberituruprogramm võeti kasutusele ajutiste mittestandardsete meetmetena, mille eesmärk oli parandada euroala finantsturgude häiretega segmentide toimivust.

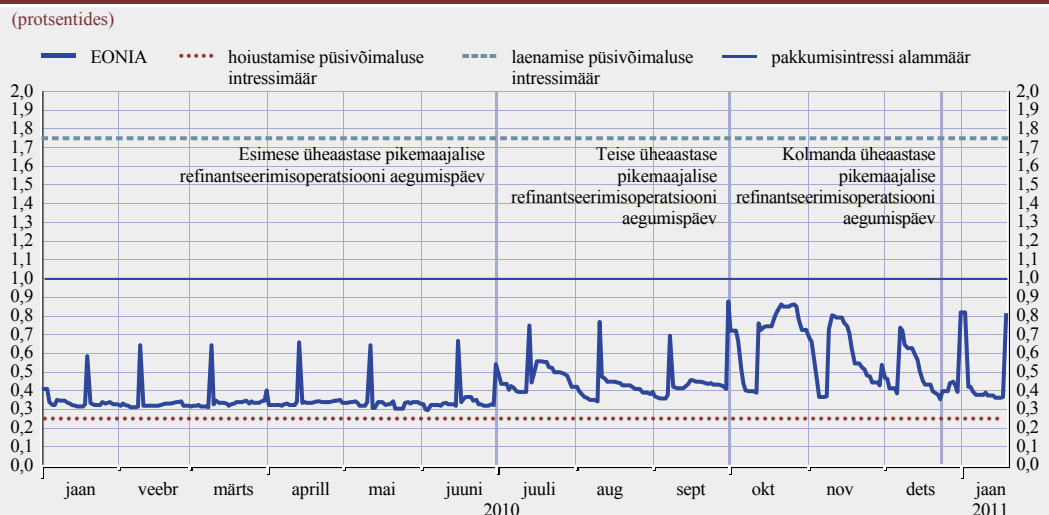
EKP nõukogu ei muutnud 2010. aastal EKP baasintressimäärasid (vt joonis 43). Põhiliste refinantseerimisoperatsioonide ning laenamise ja hoiustamise püsivõimaluse intressimäär jäi samaks: vastavalt 1,00%, 1,75% ja 0,25%. Seega jäi intressimäärade vahemik 150 baaspunkti piiresse.

2010. aasta alguses kaotati järk-järgult mõned mittestandardset rahapoliitilised meetmed, mis võeti kasutusele finantskriisi süvenedes 2008. aastal. Lõpetati kuue- ja kaheteistkuulised ning täiendavad kolmekuulised pikemaajalised refinantseerimisoperatsioonid ning tavalisi kolmekuulisi pikemaajalisi refinantseerimisoperatsioone

hakati uuesti korraldama muutuva intressimääraga pakkumismenetlustena, kusjuures esimese sellise operatsiooni jaotus tehti 28. aprillil 2010. Põhilisi ja eritähajaga (ühe arvestusperioodi pikusi) refinantseerimisoperatsioone korraldati jätkuvalt jaotamispiiranguta ja fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustena. Peale selle lõpetati 31. jaanuaril 2010 EKP likviidsust suurendavate välisvaluutas (Šveitsi frankides ja USA dollarites) tehtud operatsioonide korraldamine.

10. mail 2010 otsustas EKP nõukogu võtta mitu meetet, et leevendada eelnenud nädalatel teatavates finantsturu segmentides tekkinud tugevaid pingeid. Lisaks otsusele korraldada kõik refinantseerimisoperatsioonid taas fikseeritud intressimääraga jaotamispiiranguta pakkumismenetlustena ja viia 12. mail 2010 läbi jaotamispiiranguta kuuekuuline pikemaajaline refinantseerimisoperatsioon, kuulutas EKP nõukogu eespool nimetatud pingete leevendamise uue meetmena välja väärtpaberituruprogrammi. Et väärtpaberituruprogrammi raames toimuvad sekkumised ei mõjutaks rahapoliitilist hoiakut, vähendatakse väärtpaberituruprogrammiga lisatud likviidsust tähtajaliste hoiuste igapäevase väljavõtmisega pangandussektorist. Peale selle aktiveeriti 2010. aasta mais kooskõlastatult teiste

Joonis 43 EKP baasintressimäärad ja EONIA

keskpankadega uuesti ajutised vahetustehingute liinid USA Föderaalreservi Süsteemiga, mis lõpetati 31. jaanuaril 2010, ning EKP jätkas likviidsust suurendavaid operatsioone USA dollarites.

PANGANDUSSÜSTEEMI LIKVIIDSUSVAJADUSED

Avaturuoperatsioonide kaudu likviidsust lisades võtab eurosüsteem harilikult arvesse euroala konsolideeritud pangandussüsteemi igapäevast hinnangulist likviidsusvajadust. See moodustub pankade kohustusliku reservi nõuetest, ülereservidest ning autonoomsetest teguritest. Autonoomsed tegurid on need kirjed eurosüsteemi bilansis, mis mõjutavad krediidasutuste arvelduskontodel olevaid vahendeid, kuid ei allu otseselt eurosüsteemi likviidsusjuhtimisele, nagu näiteks ringluses olevad pangatähed ja valitsuste hoiused.

Kui 28. aprillil 2010 jaotatud mahuga korraline pikemaajaline refinantseerimisoperatsioon välja arvata, toimusid kõik eurosüsteemi 2010. aasta korralised refinantseerimisoperatsioonid jaotamisprioranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustena.¹ Seepärast ei mõjutanud refinantseerimisoperatsioonide jääkmahtu eurosüsteemi pakkumine, vaid jätkuvalt pigem osapoolte nõudlus, mis tulenes nende likviidsusvajadustest. Arvelduskontode ülejääk võrreldes kohustusliku reservi nõuetega oli 2010. aastal suurem kui eelnenud aastatel: keskmiselt 1,26 miljardit eurot (2009. aastal 1,03 miljardit eurot² ja 2008. aastal 1,07 miljardit eurot).

Ka 2010. aastal laenas euroala pangandussüsteem likviidsust koondarvestuses ülejäägina ning hoiustas seda tagasi eurosüsteemi, makstes põhilistes refinantseerimisoperatsioonides fikseeritud intressimäärade ning saades hoiustamise püsivõimaluse intressimäärade (vahe seega 75 baaspunkti). Eurosüsteemi hoiustamise püsivõimaluse igapäevane kasutamismaht – mida võib käsitleda agregeeritud likviidsuse ülejäägi ühe näitajana – kasvas 2010. aasta jaanuarist juunini vastavalt ligi 180 miljardilt 300 miljardi euroni. Seejärel langes see oluliselt ja pidevalt ning oli 2010. aasta detsembris pisut üle 50 miljardi euro.

Agregeeritud likviidsuse ülejäägi selge langus 2010. aasta teisel poolel näitab, et

refinantseerimisoperatsioonide kogu jääkmahtu vähenemist, mille põhjustas üheaastaste pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide tähtaegumine – esimene 1. juulil (442,2 miljardit eurot), teine 30. septembril (75,2 miljardit eurot) ja kolmas 23. detsembril (96,9 miljardit eurot) – ei korvanud jaotamisprioranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlusena toimunud lühemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide jääkmahtu samaväärne kasv (vt joonis 44). Seda võib tõlgendada kui tõendit selle kohta, et osapoolte ennetav nõudlus likviidsuse järele vähenes kogu aasta jooksul.

2010. aastal oli euroala pangandussüsteemi keskmine likviidsusvajadus 557 miljardit eurot päevas, s.o 3,5% vähem kui 2009. aastal. Selle mahu vähenemise peamine põhjus oli autonoomsete tegurite vähenemine 9% võrra 346 miljardi euroni. Kohustusliku reservi nõuded vähenesid 2010. aastal keskmiselt veidi, s.o 212 miljardi euroni (2009. aastal 216 miljardit eurot; vt joonis 44).

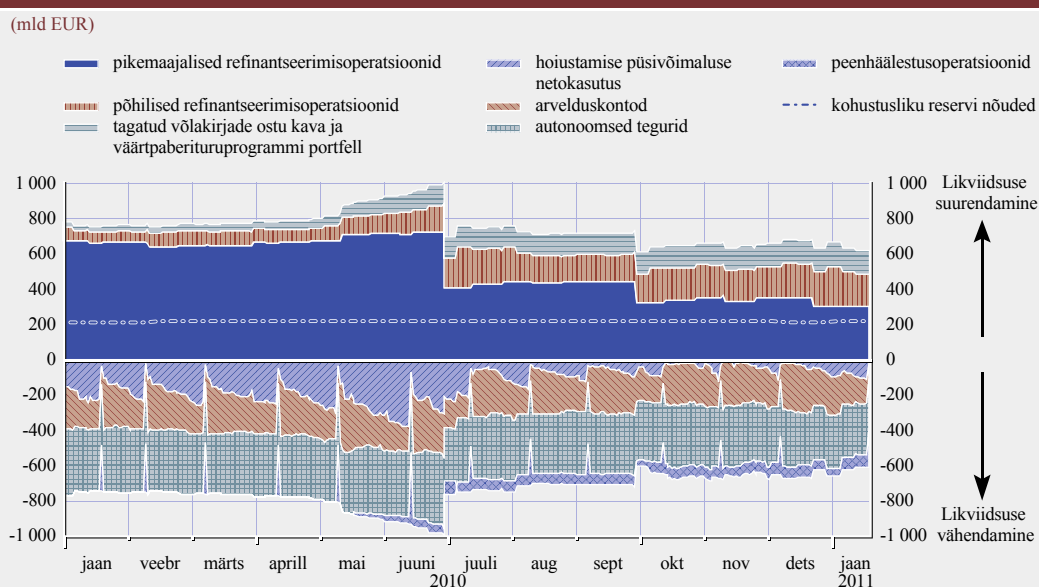
KOHUSTUSLIKU RESERVI SÜSTEEM

Euroala krediidasutused peavad eurosüsteemi arvelduskontodel hoidma kohustuslikku reservi. Alates 1999. aastast on kohustuslikud reservinõuded moodustanud 2% krediidasutuste reservibaasist ja nii oli see ka 2010. aastal, kui kohustuslike reservide maht oli keskmiselt 212 miljardit eurot, mis on 2009. aasta keskmisest 2% vähem. Kuna eurosüsteem tasustab reserve igal arvestusperioodil intressimääraga, mis on (muutuva intressimääraga pakkumiste korral) põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressi piirmäärade arvestusperioodi keskmine, või (fikseeritud intressimääraga pakkumiste korral) põhiliste refinantseerimisoperatsioonide fikseeritud intressimääraga, ei tulene kohustusliku

1 28. aprillil 2010 jaotatud mahuga pikemaajaline refinantseerimisoperatsioon toimus pakkumisintressi alammääraga 1,00%. Tege- mist oli tehnilise üleminekumeetmega, mille eesmärk oli küllaldase likviidsuse tingimustes vältida põhilise refinantseerimisoperat- siooni fikseeritud intressimäärast madalamaid jaotusmäärasid. Selle operatsiooni orienteeruv maht oli 15 miljardit eurot; kuna pakkumised moodustasid ainult 4,845 miljardit eurot, jaotas EKP kõik pakkumised. Selle pikemaajalise refinantseerimisoperatsiooni kaalutud keskmine intressimäär oli 1,15%.

2 2009. aasta aruandega võrreldes pisut korrigeeritud.

Joonis 44 Euroala likviidsustegurid 2010. aastal

Allikas: EKP.

reservi süsteemist pangandussüsteemile olulisi kulusid. Samal ajal täidab see süsteem rahapoliitika rakendamise operatsioonilises raamistikus kaht olulist ülesannet. Esiteks aitab see stabiliseerida rahaturu lühiajalisi intressimäärasid, sest kohustusliku reservi nõudeid tuleb arvestusperioodi jooksul täita üksnes keskmise arvestuses, mis jätab krediitiasutustele võimaluse sujuvalt tasakaalustada ajutisi ja ootamatuid likviidsuse sisse- ja väljavoole. Teiseks suurendab see pangandussüsteemi likviidsuspuudujääki, s.o pankade üldist vajadust eurosüsteemipoolse refinantseerimise järele, tagades seeläbi tavalistes turutingimustes ühtlase ja ettearvatava nõudluse eurosüsteemipoolse refinantseerimise järele, mis aitab eurosüsteemil hõlpsamalt juhtida rahaturu lühiajalisi intressimäärasid.

AVATURUOPERATSIOONID

Eurosüsteem juhib rahaturu likviidsust praegu põhiliste refinantseerimisoperatsioonide, pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide, eritähajaga refinantseerimisoperatsioonide ning peenhäälestusoperatsioonide abil. Kõik likviidsust suurendavad operatsioonid peavad olema täielikult tagatud. Põhilised refinantseerimisoperatsioonid

on korralised operatsioonid, mis toimuvad iga nädal ja mille tähtaeg on tavaliselt üks nädal. Tegemist on põhilise vahendiga, mis annab märku EKP rahapoliitilisest hoiakust. Korralised pikemaajalised refinantseerimisoperatsioonid toimuvad iga kuu. Nendega suurendatakse likviidsust ja nende tähtaeg on kolm kuud. Järkjärguline loobumine mittestandardsetest meetmetest 2010. aasta alguses viis kolme- ja kuuekuuliste täiendavate pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide lõpetamiseni. Alles jäeti aga 2008. aasta septembris kasutusele võetud eritähajaga refinantseerimisoperatsioonid, mille tähtaeg sünkroonitakse vastava arvestusperioodiga. Kolme 2009. aastal arveldatud likviidsust suurendava üheaastase pikemaajalise refinantseerimisoperatsiooni tähtajad saabusid 1. juulil, 30. septembril ja 23. detsembril 2010. 1. juulil, 30. septembril, 11. novembril ja 23. detsembril korraldati neli likviidsust suurendavat peenhäälestusoperatsiooni eesmärgiga leevendada tähtaeguvate kuuekuuliste ja üheaastaste pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide mõju likviidsusele.

2010. aastal viidi kõik 52 põhilist refinantseerimisoperatsiooni läbi fikseeritud intressimääraga

pakkumismenetlustena, milles rahuldati kõik pakkumised. Kõlblike osapoolte arv kasvas 2010. aastal 2157-lt 2267ni. Keskmiselt osales 2010. aasta põhilistes refinantseerimisoperatsioonides 115 osapoolt (2009. aastal 401). Põhiliste refinantseerimisoperatsioonide keskmine jaotatud maht oli 133,8 miljardit eurot (vt joonis 45), 2009. aastal aga 149,8 miljardit eurot. Enne esimese üheaastase pikemaajalise refinantseerimisoperatsiooni tähtaega jaotatud maht (88,4 miljardit eurot) oli ligi pool 2010. aasta teisel poolel jaotatud keskmisest mahust (179,3 miljardit eurot). Kõige vähem osapooli (65) osales 2010. aastal 3. märtsil arveldatud põhilises refinantseerimisoperatsioonis ning kõige väiksem jaotatud maht (54 miljardit eurot) oli 6. jaanuaril arveldatud operatsioonis.

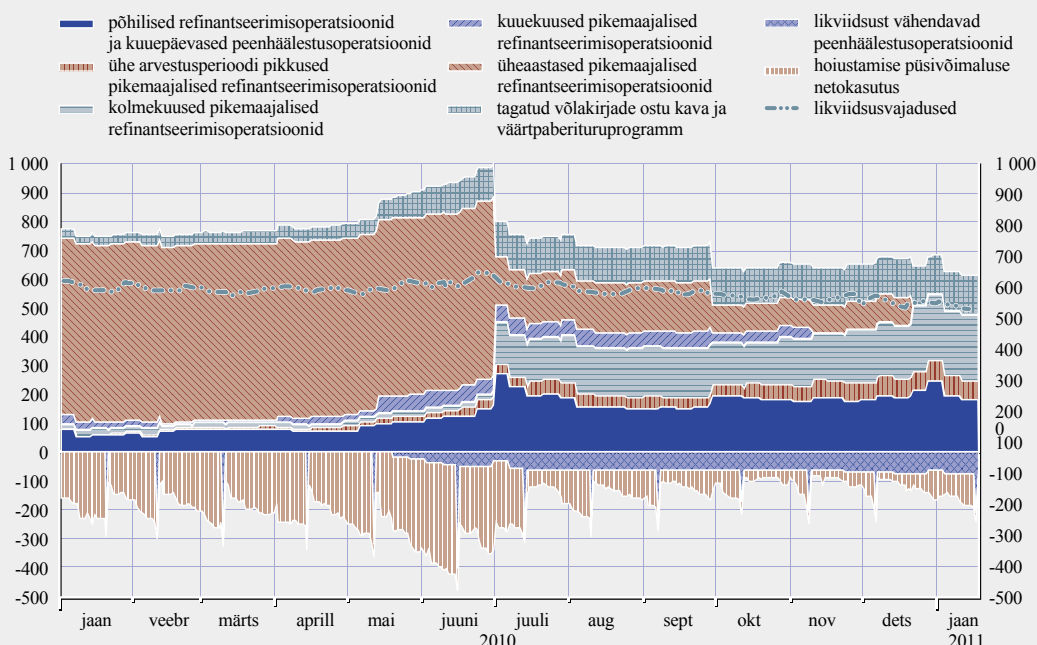
Esimesel poolaastal enne esimese üheaastase pikemaajalise refinantseerimisoperatsiooni tähtaega saabumist oli pikemaajalistes refinantseerimisoperatsioonides, täiendavates pikemaajalistes refinantseerimisoperatsioonides ja eritähajaga

refinantseerimisoperatsioonides jaotatud päeva keskmine likviidsuse jääkmaht 671 miljardit eurot. Teisel poolaastal, enne teise üheaastase pikemaajalise refinantseerimisoperatsiooni tähtaega 30. septembril langes päeva keskmine 431 miljardi euroni ja jätkas aasta viimases kvartalis langust, jõudes 333 miljardi euroni (vt joonis 45).

Osalemisaktiivsus eritähajaga refinantseerimisoperatsioonides (mille tähtaeg on võrdne kohustusliku reservi arvestusperioodiga) kasvas aasta jooksul oluliselt – jaotusmaht suurenes jaanuarist detsembrini vastavalt 5,7 miljardist 68 miljardi euroni ning osapoolte osalemisaktiivsus kaheksakordistus (7st 56ni). Osalemine korralistes kolmekuulistes pikemaajalistes operatsioonides oli kogu 2010. aastal üsna kõikum – märtsist detsembrini vastavalt 2 miljardist 149 miljardi euroni (keskmiselt 45,1 miljardit eurot). Kahes kuuekuulises operatsioonis arveldamistega 1. aprillil ja 13. mail osalesid osapooled vastavalt summades 18 miljardit ja 36 miljardit eurot (vt joonis 45).

Joonis 45 Lõpetamata rahapoliitiliste operatsioonide maht

(mld EUR)

Allikas: EKP.

Eurosüsteemi keskpangad jätkasid 6. juulil 2009 alanud tagatud võlakirjade ostu kava raames eurodes nomineeritud tagatud võlakirjade otseoste. Tagatud võlakirjade ostu kava sihtsummani 60 miljardit eurot jõuti kava kaheteistkuulise kestuse jooksul esmas- ja järelturult tehtud ostudega 30. juunil 2010. Koos väärtpaberituriprogrammiga suurendas eurosüsteem otseostudega likviidsust 2010. aastal 134,8 miljardi euro ulatuses (vt joonis 45).

EKP võib korraldada likviidsust suurendavaid ja vähendavaid peenhäälestusoperatsioone ühekordsete operatsioonidena turu likviidsuse ja intressimäärade juhtimiseks. EKP nõukogu otsus laiendada alates 6. oktoobrist 2008 juurdepääsu peenhäälestusoperatsioonidele, lugedes kõlblikuks kõik osapooled, kes on kõlblikud osalema eurosüsteemi tavapakkumismenetlustena korraldatavates avaturuoperatsioonides ning vastavad lisaks teatavatele iga osapoole keskpanga määratletud valikukriteeriumidele, jäi 2010. aastal jõusse.

Väärtpaberituriprogrammi kaudu lisatud likviidsuse taasvähendamiseks tegi EKP likviidsust vähendavaid peenhäälestusoperatsioone, et koguda ühenädalasi tähtajalisi hoiuseid, mille iganädalane summa vastas väärtpaberituriprogrammi arveldatud mahule. Need peenhäälestusoperatsioonid korraldati muutuva intressimääraga pakkumismenetlustena pakkumisintressi ülemmääraga 1%. Peale selle korraldas EKP arvestusperioodi viimasel päeval likviidsuse tasakaalustamiseks korralisi peenhäälestusoperatsioone. Muutuva intressimääraga pakkumismenetlustena korraldati 12 likviidsust vähendavat operatsiooni; igaühe tähtaeg oli üks päev ning pakkumisintressi ülemmääraks põhiliste refinantseerimisoperatsioonide fikseeritud intressimäär. Seeläbi vähendati likviidsust 171 osaleva osapoolega keskmiselt 232 miljardi euro võrra (vt joonis 45).

PÜSIVÕIMALUSED

Osapooltele on avatud kaks püsivõimalust, mida nad võivad kasutada omal algatusel üleölikviidsuse saamiseks kõlbliku tagatise vastu või üleöhoiuste paigutamiseks eurosüsteemi. 2010. aasta

lõpu seisuga sai laenamise püsivõimalust kasutada 2395 osapoolt ja hoiustamise püsivõimalust 2789 osapoolt.

Püsivõimaluste intressimäärad kujutavad endast üleöintressimäära ülem- ja alammäära ning seetõttu on neil rahapoliitika rakendamisel tähtis ülesanne. Põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäära ümber, mis püsis muutumatuks 1,00% tasemel, hoiti sümmeetrilisena kahe püsivõimaluse intressimäärade moodustuvat 150 baaspunkti laiust intressimääravahemikku. Sel moel tagati, et hoiustamise püsivõimaluse intressimäär püsib nullist kõrgemal, mis säilitab osapoolte stiimuli kaubelda tagamata üleöoturul.

Tagati hoiustamise püsivõimaluse aktiivne kasutamine, eriti 2010. aasta teises kvartalis, mil (11. juunil) saavutati uus rekord 384,3 miljardit eurot. Hoiustamise püsivõimalust kasutati päevas keskmiselt 145,9 miljardi euro ulatuses (võrdluseks: 2008. aasta 9. oktoobrist 31. detsembrini 208,5 miljardit eurot ja 2009. aastal 109 miljardit eurot). Sellegipoolest vähenes hoiustamise püsivõimaluse kasutamine aasta teisel poolel oluliselt ja pidevalt. 2010. aastal kasutati hoiustamise püsivõimalust igal arvestusperioodil üldjoontes sarnaselt: perioodi alguses olid summad väikesemad, kuid suurenesid edaspidi sedamööda, kuidas üha enam osapooli täitis oma kohustusliku reservi nõuded.

Laenamise püsivõimalust kasutati päevas keskmiselt 0,62 miljardi euro ulatuses (2009. aastal 1 miljard eurot). Languse selline jätkumine võib kinnitada ebakindluse vähenemist üksikute pankade likviidsusvajaduste suhtes, pankadevahelise tagamata üleöoturu toimimise paranemist ning 2010. aastal eelkõige refinantseerimisoperatsioonides jaotatud mahtude piisavust.

RAHAPOLIITILISTEKS OPERATSIOONIDEKS KÕLBLIKUD VARAD

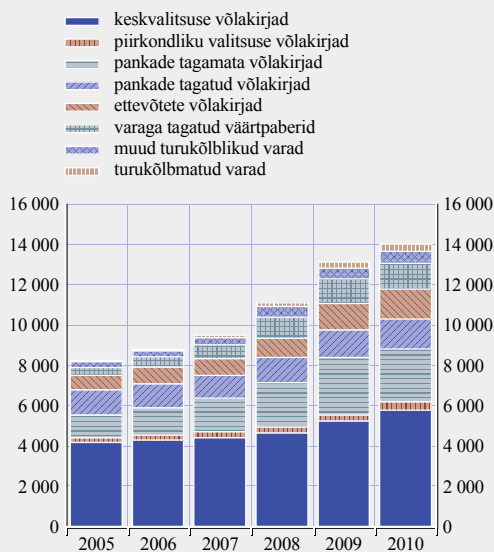
Nagu on sätestatud EKPSi põhikirjas ja kogu maailma keskpanganduses tavaks, nõutakse ka eurosüsteemi kõigis laenuoperatsioonides piisavat tagatist. Piisav tähendab esiteks, et eurosüsteemi laenuoperatsioonid peavad olema suurel määral kahjude eest kaitstud, ning teiseks, et piisav

tagatis peab olema kättesaadav paljudele osapooltele, nii et eurosüsteem saab nii oma rahapoliitilistes operatsioonides kui ka maksesüsteemide päevasest laenukena lisada likviidsust mahus, mida ta peab vajalikuks. Selle hõlbustamiseks aktsepteerib eurosüsteem kõikides laenuoperatsioonides tagatisena mitmesuguseid varasid. See eurosüsteemi tagatiste raamistikule omane joon, nagu ka asjaolu, et juurdepääs eurosüsteemi avaturuoperatsioonidele antakse laiale osapoolte ringile, on pingelistel aegadel olnud peamine rahapoliitika rakendamist toetav vahend. Operatsioonilise raamistiku paindlikkus võimaldas eurosüsteemil suurendada vajalikul määral likviidsust, et taastada rahaturu toimimine finantskriisi ajal ilma suuremate tagatiste piiranguteta. Kõlblike tagatiste loetelu pikendamiseks 2008. aasta lõpus võetud ajutised meetmed jäid kehtima 2010. aasta lõpuni.

Tagatisena aktsepteeritavate varade keskmine väärtus suurenes 2010. aastal 2009. aastaga võrreldes 7% ehk kogusummani 14 triljonit eurot (vt joonis 46). Valitsussektori võlg (5,8 triljonit eurot) moodustas kõigist tagatistest 41%, ülejäänud jagunes pankade tagamata (2,7 triljonit eurot ehk 19%) ja tagatud võlakirjade (1,5 triljonit eurot ehk 11%), ettevõtete võlakirjade (1,5 triljonit eurot ehk 11%), varaga tagatud väärtpaberite (1,3 triljonit eurot ehk 9%) ja muude, näiteks riigiüleste organisatsioonide võlakirjade (0,6 triljonit eurot ehk 4%) vahel. 2008. aastal võetud ajutiste meetmete tulemusel tagatisena aktsepteeritavaks muutunud turukõlblike varade kogumaht ulatus 2010. aasta lõpus 1,3 miljardi euroni. Kõlblike tagatiste nimekiri sisaldab ka turukõlbmatuid varasid, peamiselt krediidiinõudeid (nimetatakse ka pangalaenudeks). Erinevalt turukõlblikest varadest ei ole krediidiinõuete tagatiskõblikkust võimalik hinnata seni, kui nad ei ole eurosüsteemis registreeritud. Seepärast ei ole potentsiaalselt tagatiseks sobivate turukõlbmatute varade maht lihtne mõõta. Seda piirangut arvesse võttes ulatus eurosüsteemi laenuoperatsioonides tagatiseks esitatud turukõlbmatute varade maht 2010. aastal 0,4 triljoni euroni, moodustades eurosüsteemi kõikidest kõblikest tagatistest 3%. Kõblike tagatiste loetelu pikendamiseks ajutiselt kehtestatud madalamat krediitkvaliteedi künnist kohaldati ka turukõlbmatute varade suhtes.

Joonis 46 Kõblikud tagatised varaliikide lõikes

(mln EUR; aasta keskmised)

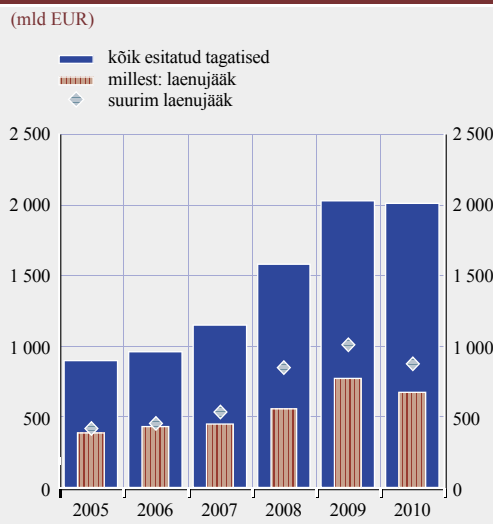

Allikas: EKP.

Osapoolte poolt eurosüsteemi laenuoperatsioonides tagatiseks esitatud turukõblike ja -kõlbmatute varade keskmine väärtus vähenes pisut: kui 2009. aastal oli see 2034 miljardit eurot, siis 2010. aastal 2010 miljardit. Eelkõige on see vähenemine tingitud osapoolte keskmiselt väiksemast likviidsusvajadusest 2010. aastal. Vähenenud likviidsusvajadusele vaatamata esitasid osapooled kokkuvõttes eurosüsteemile sama suure summas lisatagatise, nagu nad tegid finantsturu rahutustele reageerides (joonis 47). Seetõttu oli nende esitatud tagatiste osatähtsus, mida rahapoliitilistest operatsioonidest saadava krediidi katmiseks ei kasutatud, tunduvalt suurem kui varasematel aastatel. See viitab sellele, et tagatiste puudus ei ole üldiselt kujutanud eurosüsteemi osapoolte jaoks süsteemset piirangut.

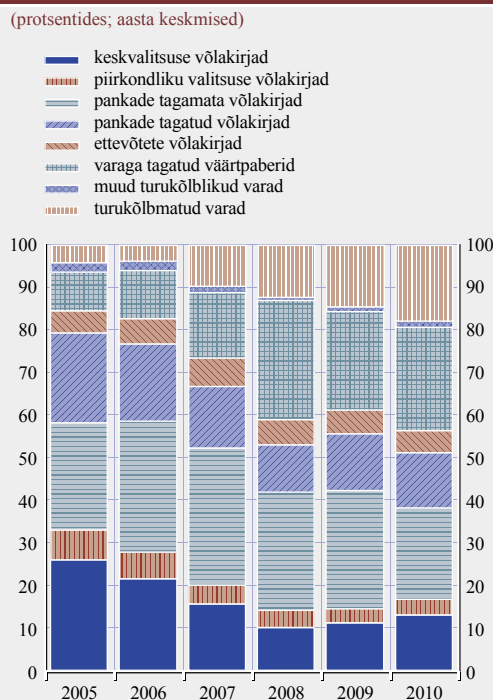
Kui vaadata esitatud tagatiste koosseisu (vt joonis 48), siis varaga tagatud väärtpaberite keskmine osatähtsus suurenes 2009. aasta 23%lt 2010. aastal 24%ni, muutudes suurimaks eurosüsteemis tagatiseks esitatud varaliigiks, samas kui esitatud tagatiste koguväärtus püsis stabiilne. Pankade tagamata võlakirjade osatähtsus

Joonis 47 Eurosüsteemis laenuoperatsioonides esitatud tagatised ja rahapoliitiliste operatsioonide laenujääk¹⁾

Allikas: EKP.
1) Esitatud tagatiste tähistavad tagatisena hoiustatud varasid koondtagatiste haldussüsteemiga riikides ning tagatisena kasutatud varasid märgistatud tagatiste haldussüsteemiga riikides.

Joonis 48 Tagatiseks esitatud varad (sh krediidiinõuded) liigiti

Allikas: EKP.

kõikidest 2010. aastal esitatud tagatistest vähenes 21%ni. Turukõlbmatute varade osatähtsus suurenes 14%lt 2009. aastal 18%ni 2010. aastal. Peale selle kasvas riigivõlakriisi tõttu mõnes euroala riigis keskvalitsuse võlakirjade keskmine osatähtsus veelgi – 11%lt 2009. aastal 13%ni 2010. aastal. Need varaliigid, mis olid kuni 2010. aasta lõpuni ajutiselt tagatiskõlblikud, moodustasid 2010. aasta lõpus esitatud kõigist turukõlblikest tagatistest ligikaudu 1%.

RISKIJUHTIMINE

Et vähendada riski, et osapool jätab mõnes eurosüsteemi laenuoperatsioonis oma kohustused täitmata, nõuab eurosüsteem nendes osalevatelt osapooltelt piisavaid tagatisi. Eurosüsteemi ohustavad osapoole kohustuste täitmata jäämise korral siiski mitmed finantsriskid, sealhulgas krediidi-, turu- ja likviidsusrisk. Peale selle ohustab eurosüsteemi valuutarisk sellistes likviidsuse suurendamise operatsioonides, kus likviidsust pakutakse välisvaluutas ja tagatis on nomineeritud eurodes. Et vähendada kõiki neid riske vastuvõetava tasemeni, on eurosüsteem kehtestanud tagatisena aktsepteeritavatele varadele kõrged kvaliteedinõuded, hindab tagatisi iga päev ning võtab vajaduse korral riskijuhtimismeetmeid. Uue riskihalduse komitee loomine on veelgi kaasa aidanud eurosüsteemi riskijuhtimisraamistiku tugevdamisele (vt ka 10. peatüki punktid 1.5 ja 1.6).

Ettevaatuse mõttes on eurosüsteem loonud puhvri, et korvata võimalikke puudujääke, mis tulenevad oma kohustused täitmata jätnud osapoolte esitatud tagatiste lõplikust realiseerimisest. Puhvri suurus vaadatakse igal aastal läbi kuni tagatiste lõpliku realiseerimiseni ja olenevalt kahjude hüvitamise tõenäolisusest. Üldisemalt öeldes kvantifitseeritakse laenuoperatsioonide finantsriskid ning nendest teavitatakse korrapäraselt EKP otsustusorganeid.

EKP tegi 2010. aastal oma kõlblikuskriteeriumidesse ja riskijuhtimisraamistikku mitu kohandust. EKP nõukogu otsustas säilitada turukõlblike ja turukõlbmatute varade krediitkvaliteedi künnise investimiskõlblikul tasemel (st BBB-/Baa3) ka pärast 2010. aasta lõppu, välja arvatud varadega tagatud väärtpaberite puhul. Selle otsusega seoses

kuulutas EKP 8. aprillil välja ja avaldas 28. juulil 2010 uue kava, mis astmestab allahindlused vastavalt tähtaja erinevustele, likviidsuskategooriatele ja asjaomaste varade krediitlikvaliteedile, lähtudes kõlblike varade riskinäitajate ajakohastatud hindamisest ja kõlblike varade tegelikust kasutamisest osapoolte poolt. Mõned muudatused tehti ka turukõlblike varade likviidsuskategooriate määratluse ja teoreetiliselt hinnatavate varade täiendava allahindamise kohaldamisse. Uus kava jõustus 1. jaanuaril 2011.

3. mail 2010 otsustas EKP nõukogu peatada eurosüsteemi laenuoperatsioonides esitatavate tagatiste kõlblikkusnõuetes sätestatud minimaalse krediitdireitingu künnise kohaldamise Kreeka valitsuse emiteeritud või tagatud turukõlblike võlainstrumentide suhtes. Otsus põhines ka riskijuhtimise seisukohast EKP nõukogu positiivsel hinnangul Euroopa Komisjoniga koostöös EKP ja RVFi läbiräägitud majandusliku ja rahandusliku kohandamise kaval, mille Kreeka valitsus heaks kiitis ja mida ta kohustus täielikult rakendada.

9. oktoobril 2010 otsustas EKP nõukogu teha euroala rahapoliitika rakendamise raamistikku veel mitu muudatust. Varaga tagatud väärtpaberite kõlblikkust käsitlevad sätted muudeti selgemaks ja rangemaks, nähti ette täiendavad erandid märkimisväärsete seoste keelust, täiustati sõnastust usaldatavusnõuete või kohustuste rikkumisest tingitud osapoolte ja varade juurdepääsu peatamise, piiramise või lõpetamise kohta ning selgitati toimimist olukorras, kus osapool ei esita likviidsust suurendavas operatsioonis piisavat tagatist.

Et suurendada varaga tagatud väärtpaberitega seotud läbipaistvust, mis võimaldab teadlikumalt hinnata nende varadega seotud riske ja aitab taastada usaldust väärtpaberistamisturgude vastu, otsustas EKP nõukogu 16. detsembril 2010 kehtestada varaga tagatud väärtpaberitele eurosüsteemi tagatiste raamistikus laenude kaupa teabe esitamise nõuded. EKP nõukogu kavatses kehtestada laenude kaupa teabe esitamise nõuded ligikaudu 18 kuu jooksul eespool osutatud kuupäevast, esmalt jaehüpoteegitagatistega väärtpaberitele ja seejärel järk-järgult muudele varaga tagatud väärtpaberitele.

Kui turuosalisel on loonud vajaliku andmekäitluse infrastruktuuri, mis võimaldab andmeid töödelda, kontrollida ja edastada, muutub laenude kaupa teabe esitamine asjaomaste instrumentide puhul nende kõlblikkuse nõudeks. Eurosüsteem jätkab uutele teabekriteeriumidele mittevastavate väärtpaberite aktsepteerimist kuni laenude tasemel andmete esitamise kohustuse jõustumiseni.

1.2 VALUUTATURUOPERATSIOONID JA OPERATSIOONID TEISTE KESKPANKADEGA

Eurosüsteem ei sekkunud 2010. aastal valuutaturu tegevusse. Samuti ei sooritanud EKP valuutaturuoperatsioone vahetuskursimehhanismis ERM2 osalevate vääringutega. EKP ja RVFi alalist kokkulepet, mis võimaldab RVFi algatada EKP nimel arvestusühikute tehinguid teiste RVFi arvestusühikute omanikega, kasutati 2010. aastal vaid ühel korral.

Vastastikune valuutakorraldus (vahetustehingute liin), mille EKP seadis sisse koos USA Föderaalreservi Süsteemiga 2007. aastal, et leevendada pingeid USA dollarites toimuva rahastamise Euroopa turgul, lõppes 1. veebruaril 2010. Seoses Föderaalreservi Süsteemi USA dollari tähtajalise oksjonivõimalusega ja tihedas koostöös teiste keskpankadega pakkus eurosüsteem vahetustehingute liini kaudu USA dollarites saadud rahastamist oma osapooltele eurosüsteemi laenuoperatsioonides kõlblike tagatiste vastu. Eurosüsteem korraldas 2010. aasta jaanuaris jaotamispiiranguta fikseeritud intressimääraga pakumismenetlustena neli seitsmepäevast operatsiooni. Vahetustehingute liini lõpetamise otsuse tegemisel võeti arvesse finantsturgude olukorra paranemist 2009. aastal. 10. mail aga avati ajutine vahetustehingute liin uuesti osana meetmetest, mille eesmärk oli leevendada mõnede euroala riikide riigivõlakriisi tõttu teatavates turusegmentides tekkinud tugevaid pingeid. Eelkõige oli liini taasavamise eesmärk leevendada pingeid USA dollarites toimuva rahastamise turgul ning vältida pingete levimist teistele turgudele. Need operatsioonid toimusid repotehingute vormis jaotamispiiranguta fikseeritud intressimääraga pakumismenetlustena. Alates maist

2010 kuni 25. veebruarini 2011 korraldas euro-süsteem 32 seitsmepäevast operatsiooni, ühe 14päevase operatsiooni 22. detsembril ja ühe 84päevase operatsiooni 18. mail.

Eurosüsteem jätkas oma osapooltele likviidsuse pakkumist Šveitsi frankides nelja 2010. aasta jaanuaris toimunud seitsmepäevase vahetusoperatsiooni kaudu. Operatsioonid toimusid euro-frangi vahetustehingute vormis fikseeritud hinnaga ja maksimaalse jaotusmahuga, mille EKP määras kindlaks kooskõlastatult Šveitsi keskpangaga. 18. jaanuaril 2010 teatas EKP, et EKP nõukogu on kooskõlas Šveitsi keskpangaga otsustanud vähenenud nõudluse ja rahastamisturgude olukorra paranemise tõttu lõpetada Šveitsi frankides likviidsust pakkuvad ühenädalase tähtajaga vahetustehingud pärast 31. jaanuari 2010.

EKP ja Inglise keskpang kuulutasid 17. detsembril 2010 keskpankade koostöö raames välja ajutise likviidsust lisavate valuutavahetustehingute võimaluse, mille kohaselt Inglise keskpang saab vajaduse korral pakkuda EKP-le eurode vastu kuni 10 miljardit naelsterlingit. See kokkulepe, mis lõpeb 2011. aasta septembris, võimaldab teha Iirimaa keskpangale ettevaatusabinõuna kättesaadavaks naelsterlingeid, et rahuldada pangandussüsteemi ajutisi naelsterlingi likviidsusvajadusi. Seda vahetustehingute võimalust 2010. aastal ei kasutatud.

31. detsembril 2010 arveldati 1,8 miljardi euro suurune likviidsust lisav kolmepäevane repotehing. EKP sooritas selle tehingu seoses euroalaväliste keskpankadega sõlmitud likviidsuskokkulepetega.

1.3 VÄÄRTPABERITURUPROGRAMM

EKP nõukogu otsusega loodi 2010. mais väärtpaberituruprogramm. Selle ajutise ja veel käimasoleva programmi eesmärk on lahendada euroala võlaväärtpaberituru teatavate segmentide häired ning tagada kohane rahapoliitika edastamismehhanism. Programmi rakendavad eurosüsteemi portfelli haldurid, kes ostavad turusekkumise korras teatavaid euroala võlaväärtpabereid. 31. detsembril 2010 oli eurosüsteem väärtpaberituruprogrammi

raames ostnud väärtpabereid koguarveldussummas ligikaudu 73,5 miljardit eurot.³

Väärtpaberituruprogrammi kaudu lisatud likviidsuse vähendamiseks tegi EKP likviidsust vähendavaid peenhäälestusoperatsioone, et koguda ühenädalasi tähtajalisi hoiuseid, mille igapäevane summa vastas väärtpaberituruprogrammi arveldatud mahule (vt eespool käesolevas peatükis jaotis „Avaturuoperatsioonid”).

1.4 TAGATUD VÕLAKIRJADE OSTU KAVA

Juuni lõpus viidi lõpule veel ühe programmi, nn tagatud võlakirjade ostu kava raames tehtud ostud. Eurosüsteem ostis kava üheaastase kestuse jooksul (6. juulist 2009 kuni 30. juunini 2010) tagatud võlakirju nominaalväärtuses 60 miljardit eurot. Kava eesmärk, mis oli EKP laiendatud krediitdivõimaluste strateegia üks põhielemente, oli aidata taaselustada tagatud võlakirjade turgu. Peamine märk kava edukusest oli asjaolu, et tagatud võlakirjade esmasturu aktiivsus suurenes märgatavalt. Alates tagatud võlakirjade ostu kava väljakuulutamisest kuni kava lõpetamiseni emiteeriti 175 kavakõlblikku uut tagatud võlakirja ja taasavati 55 olemasolevat kavakõlblikku tagatud võlakirja kogusummas ligikaudu 184 miljardit eurot.⁴ Alates 2010. aasta märtsist on tagatud võlakirjade ostu kava raames ostetud väärtpaberid kõlblikele osapooltele kõlbliku tagatise vastu nõudmisel laenamiseks kättesaadavad. Ehkki see laenutegevus jäi mahult piiratuks, peetakse turu nõuetekohase toimimise seisukohalt otstarbekaks, et tagatud võlakirjade ostu kava raames ostetud väärtpaberid on põhimõtteliselt laenamiseks kättesaadavad.

3 Lisateavet väärtpaberituruprogrammi kohta võib leida EKP 10. mai 2010. aasta pressiteetest, EKP 14. mai 2010. aasta otsusest väärtpaberituruprogrammi loomise kohta ja eurosüsteemi igapäevast raamatupidamisaruannetes avaldatud andmetest.

4 Tagatud võlakirjade ostu kava kohta on rohkem teavet 2009. aasta augustist 2010. aasta juunini avaldatud igakuistes tagatud võlakirjade ostu kava aruannetes, EKP 2010. aasta augusti kuubületääni taustinfos „Covered bond market developments and the covered bond purchase programme” ja 2011. aasta jaanuaris avaldatud EKP üldtoimetises nr 122 „The impact of the Eurosystem’s covered bond purchase programme on the primary and secondary markets”.

1.5 INVESTEERINGUD

EKP investeerimistegevus, välja arvatud väärt-paberituruprogrammi ja tagatud võlakirjade ostu kava (vt eespool), on korraldatud nii, et investeerimisotsuste tegemisel ei ole võimalik kasutada siseringiinfot keskpanga rahapoliitilise tegevuse kohta. „Hiina müürina” tuntud kord ja eeskirjad tagavad, et siseteeve EKP ja muude keskpankade raha- ja välisvaluutapoliitika kohta ei ulatu EKP investeringute osakonna töötajateni ega liikmesriikide keskpankade töötajateni, kes osalevad EKP investeerimistegevuses. Kui siseteeve satub sihilikult või kogemata nende töötajateni, võidakse EKP investeerimistegevus täielikult või osaliselt peatada, mis tähendab, et EKP investeerimisportfellide koostist ei tohi vastavate võrdlusportfellide suhtes muuta.

VÄLISVALUUTARESERVIDE HALDAMINE

EKP välisreservi portfell koostati algselt euroala riikide keskpankade välisreservide ülekannetest. Aja jooksul peegeldab portfelli koosseis investeeritud vara turuväärtuse muutusi, aga ka EKP valuutaturu- ja kullaoperatsioone. EKP välisvaluutareservide peamine otstarve on tagada, et eurosüsteemil on vajaduse korral piisavalt likviidseid vahendeid oma valuutaturuoperatsioonide jaoks, milles kasutatakse ELi-väliseid vääringuid. Nende haldamise eesmärgid on tähtsuse järjekorras likviidsus, turvalisus ja tasuvus.

EKP välisreservi portfell koosneb USA dollaritest, Jaapani jeenidest, kullast ja RVFi arvestusühikutest (SDRid). Dollari- ja jeenireserve haldavad aktiivselt EKP ja euroala keskpangad, kes soovivad selles osaleda EKP esindajatena. Alates 2006. aasta jaanuarist on kasutusel olnud „valuutaspetsialiseerumise mudel”, mis suurendab EKP investeerimistegevuse tõhusust. Selle kohaselt antakse igale keskpangale või ühiselt tegutsevale keskpangarühmale, kes soovib osaleda EKP välisvaluutareservide haldamises, tavaliselt hallata osa USA dollari või Jaapani jeeni portfelist.⁵ Eesti Pank väljendas huvi EKP välisvaluutareservide haldamises osalemise vastu ja ühildas oma tegevuse Soome keskpangaga – nad haldavad EKP nimel ühiselt tühnt osa EKP Jaapani jeeni portfelist.

EKP välisvaluutareservi varade netoväärtus⁶ jooksvate vahetuskursside ja turuhindade juures suurenes 2009. aasta lõpu 51 miljardilt eurolt 2010. aasta lõpuks 60,6 miljardini. Sellest 43,2 miljardit eurot moodustasid välisvaluutatad – Jaapani jeen ja USA dollar – ning 17,4 miljardit eurot kuld ja SDRid. 2010. aasta lõpu vahetuskursside juures moodustasid USA dollarites nomineeritud varad EKP välisvaluutareservist 76%, Jaapani jeenides nomineeritud varad aga 24%. Välisvaluutaportfelli väärtuse suurenemine 13% võrra oli peamiselt tingitud Jaapani jeeni kallinemisest (22,6% võrra) ja USA dollari kallinemisest (7,8% võrra) euro suhtes aasta jooksul; portfelli väärtust aitasid suurendada ka portfelli haldamisega loodud kapitali- ja intressitulu. Portfelli osaks oleva kulla ja SDRide väärtus tõusis umbes 37%. See suurenemine tulenes peamiselt (eurodes arvestatuna) kulla kallinemisest 2010. aastal umbes 38% võrra. EKP kullavarud 2010. aastal ei muutunud, kuid kasvasid 2011. aasta alguses, kui Eesti Pank kandis osa oma kullast üle EKP-le seoses välisvaluutareservide ülekandmisega EKP-le.

EKP välisreservi portfelli investeerimiseks kõlblike instrumentide nimekiri jäi 2010. aastal samaks. Oktoobris alustati automatiseeritud väärt-paberilaenuprogrammi EKP USA dollarites nomineeritud varade portfelli selle osaga, mida EKP nimel haldab Saksamaa keskpank.

OMAVAHENDITE HALDAMINE

EKP omavahendite portfell koosneb EKP sisemakstud kapitali investeeritud vastaskirjest ning tema üldreservfondis hoitavatest summadest ja eraldistest vahetuskursi-, intressimääraja kullahinna riskide katteks. Portfelli otstarve on tagada vajalikud vahendid, et katta EKP tegevuskulusid. Selle haldamise eesmärk on viia oodatav tootlus maksimumini, pidades kinni nullkahjumi nõudest teataval kindlustunde tasemel.

5 Vt lähemalt EKP 2006. aasta aprilli kuubulletääni artikkel „Portfolio management at the ECB”.

6 Välisvaluutareservi varade netoväärtus on ametliku reservvara väärtus, välja arvatud välisvaluuta vahetustehingute turuväärtuses kajastatud puhasväärtus, pluss residentide välisvaluutas nomineeritud hoised miinus ette kindlaks määratud välisvaluutahoiuste netovähene mine seoses repo- ja forvardtehingutega. Andmeallikate üksikasjade kohta vt EKP veebileht.

Portfelli vahendeid investeeritakse eurodes nomineeritud fikseeritud tulususega varadesse.

Portfelli väärtus jooksvate turuhindade juures kasvas 2009. aasta lõpu 11,8 miljardilt eurolt 2010. aasta lõpuks 13,3 miljardi euroni. Turuväärtuse tõus tulenes EKP sissemakstud kapitali suurenemisest 29. detsembril 2010, samuti investeerimiskasumist.

EKP omavahendite portfelli investeerimiseks kõlblike instrumentide nimekiri jäi 2010. aastal samaks.

EKPs kehtiva nn Hiina müüri tõttu viisid tagatud võlakirjade ostu kava ja väärtpaberituruprogramm EKP omavahendite portfelli investeerimistegevuse osalise peatumiseni.

RISKIJUHTIMINE

EKP investeerimistegevusega kaasnevaid finantsriske jälgitakse tähelepanelikult ja analüüsitakse täpselt, et hoida neid EKP otsustusorganite määratud tasemel. Selleks on kehtestatud täpne piirmäärade süsteem ja neid jälgitakse iga päev. Korraline aruandlus tagab, et kõik sidusrühmad saavad nende riskide taseme kohta piisavalt teavet.

2010. aastal jätkas EKP oma investeerimisoperatsioonide riskijuhtimisraamistikku toetava IT-infrastruktuuri tõhustamist. Raamistik, millesse kaasati EKP poolt tagatud võlakirjade ostu kava raames ostetud võlakirjaportfell, hõlmab nüüd ka väärtpaberituruprogrammi.

Üks tururiski jälgimiseks kasutatav näitaja on riskiväärtus, mis määrab kindlaks varaportfelli kahju, mida kindlaksmääratud aja jooksul teatava tõenäosusega ei ületata. Riskiväärtuse arvutamiseks kasutatakse hulka parameetreid, millest olulisemad on kindlustunde tase, perioodi pikkus ja aeg, mille kestel varahinna kõikumist hinnatakse. Näiteks kui võtta lähteandmeteks kindlustunde tase 95%, perioodi pikkus üks aasta ja varahinna kõikumise kestus üks aasta, on EKP investeerimisportfelli riskiväärtus koos tagatud võlakirjade ostu kava portfelli ja väärtpaberituruprogrammi portfelliga 31. detsembri 2010. aasta

seisuga 10,867 miljardit eurot. Kui võtta sama näitaja puhul varahinna kõikumise kestuseks ühe aasta asemel viis, on tulemiks riskiväärtus 10,427 miljardit miljonit eurot. See tururisk on suurimas osas seotud valuuta- ja kullahinnariskiga. EKP investeerimisportfellide madal intressimäärarisk peegeldab asjaolu, et nende portfelli modifitseeritud kestus oli 2010. aastal jätkuvalt suhteliselt lühike.

EKP üldine riskitase on suurenenud seoses vahetuskursside, intressimäärade ja kullahindade suurema volatiilsusega, aga ka suurema krediidiriskiga. See oli üks peamisi põhjusi, miks EKP otsustas alates 29. detsembrist 2010 suurendada oma märgitud kapitali 5 miljardi euro võrra. Kuna EKP eraldiste ja reservide maksimumsuurus on võrdne EKP sissemakstud kapitaliga, võimaldab see otsus EKP nõukogul suurendada kapitali suurenemisega võrdselt ka eraldisi, mis tugevdab veelgi EKP finantspuhvleid.

2 MAKSE- JA VÄÄRTPABERIARVELDUSSÜSTEEMID

Eurosüsteemi põhikirjajärgne ülesanne on makse-süsteemide sujuva töö edendamine. Makse-süsteemid ning väärtpaberite kliiringu- ja arvel-dussüsteemid on peamised infrastruktuurid, mis on vajalikud turumajanduse õigeks toimimiseks. Nad on hädavajalikud kaupade, teenuste ja finantsvarade eest tehtavate maksete tõhusaks liikumiseks ning nende sujuv toimimine on äärmiselt oluline keskpanga rahapoliitika rakendamiseks ning väärtingu, finantsüsteemi ja kogu majanduse stabiilsuse ja usaldusväär-suse säilitamiseks. Selle ülesande täitmisel kasutab eurosüsteem kolme lähenemisviisi: täidab operatiivfunktsiooni ja järelevaatamisülesandeid ning toimib katalüsaatorina (kahe viimase lähenemisviisi kohta täpsemalt vt 4. peatüki punktid 3 ja 4).

Operatiivfunktsiooni täites võib eurosüsteem vastavalt EKPSi põhikirjale pakkuda võimalusi tõhusate ja usaldusväärsete kliiringu- ja makse-süsteemide tagamiseks. Selleks kasutab eurosüsteem TARGET2 süsteemi ja keskpankadevahelist korrespondentpanganduse mudelit (CCBM). Samuti on eurosüsteem loomas süsteemi TARGET2-Securities (T2S) ja välja arendamas uut keskpankadevahelist tagatiste haldamise süsteemi (CCBM2).

2.1 TARGET2

Eurosüsteem kasutab eurodes tehtavate suu-remahuliste ja kiireloomuliste maksete jaoks TARGET2 süsteemi. TARGET2-l on ühtse raha-poliitika teostamises ja eurorahaturu toimimises oluline roll. See pakub keskpangarahas reaalaajalise arveldamise teenust ja suurt turuulatust. Süsteemis töödeldakse ilma maksete väärtuse ülemvõi alampiirita kiireloomulisi ja suurmakseid. Samuti on süsteemis hakatud arveldama mitme-suguseid muid makseid.

Süsteem põhineb ühtsel tehnilisel infrastruktuuri ehk ühisplatvormil. Ühisplatvormi pakuvad ja kasutavad eurosüsteemi nimel ühiselt kolm keskpanga – Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa keskpanga (Banca d'Italia, Banque de France ja Deutsche Bundesbank).

2010. aasta detsembri seisuga oli TARGET2 süsteemis 928 otseosalejat. TARGET2 kaudu kätesaadavate pankade koguarv maailmas (koos filiaalide ja tütarettevõtetega) jäi stabiilselt ligikaudu 52 000 juurde. Peale selle arveldati süsteemis 67 kõrvalsüsteemi sularahapositione.

OPERATSIOONID TARGET2S

2010. aastal toimus TARGET2 sujuvalt ja selles arveldati suurel arvul euromakseid. Süsteemi turuosa suurenes pisut: TARGET2 kaudu tehtud maksete väärtus moodustas 91% euro suurmaksesüsteemides sooritatud maksete koguväärtusest. 2010. aastal töödeldi süsteemis kokku 88 591 926 tehingut, mis annab keskmiseks 343 380 tehingut päevas. Eelnenud aastaga võrreldes jäi tehingute kogumaht enam-vähem samaks, kasvades vaid 0,1%. TARGET2 kogukäive 2010. aastal oli 593 194 miljardit eurot, s.o keskmiselt 2299 miljardit eurot päevas. 2009. aastaga võrreldes kasvas käive 7,6%. Tabelis 12 on esitatud TARGET2s 2010. aastal sooritatud maksete ülevaade koos eelmise aasta võrdlusandmetega.

TARGET2 kogukäideldavus⁷ ulatus 2010. aastal 99,68%ni ja seda mõjutasid üksnes keskpankadesiseste arvepidamissüsteemidega seoses aset leidnud vahejuhtumid.⁸ Ühisplatvormi enda käideldavus oli vaatlusalusel perioodil 100%. 100% ühisplatvormi kaudu tehtud maksetest töödeldi viie minuti jooksul. Tänu väga headele tulemustele, mis on alates üleminekust TARGET2-le pidevalt paranenud, olid osalejad süsteemi tööga rahul.

KOOSTÖÖ TARGET2 KASUTAJATEGA

Eurosüsteem hoiab TARGET2 kasutajatega tihedaid suhteid. Euroala riikide keskpangad ja riikide TARGET2 kasutajarühmad kohtusid 2010. aastal korrapäraselt. Peale selle toimusid igas kvartalis eurosüsteemi TARGET2 tööühma ja Euroopa krediidisektori ühenduste

7 Käideldavuse tase – aeg, mil osalejad said TARGET2 selle tööajal takistusteta kasutada.

8 Mõned riikide keskpangad kasutavad keskpankadesiseseid arvepidamissüsteeme, milles saab kuni 2012. aasta maini teatavaid maksetehinguid arveldada.

Tabel 12 Maksed TARGET2s¹⁾

Käive (mld EUR)	2009	2010	Muutus (%)
Kogu TARGET2			
Kokku	551 174	593 194	7,6
Päeva keskmine	2 153	2 299	6,8
Maht (tehingute arv)			
Kogu TARGET2			
Kokku	88 517 321	88 591 926	0,1
Päeva keskmine	345 771	343 380	-0,7

Allikas: EKP.
1) 2009. aastal töötas TARGET 256 päeva ja 2010. aastal 258 päeva.

TARGETi töörühma ühiskoosolekud, kus arutati TARGET2 tööküsimusi üleeuroopalisel tasandil. Strateegiliste küsimustega tegeldi euromaksete strateegia kontaktrühmas. See on foorum, kus osalevad kommerts- ja keskpankade kõrgemad esindajad.

SÜSTEEMI VERSIOONIUUENDUSTE HALDAMINE

Eurosüsteem peab äärmiselt tähtsaks TARGET2 arendamist, et tõsta veelgi süsteemi pakutavat teenindustaset ja rahuldada süsteemis osalejate vajadusi. 2010. aasta oktoobris algatas eurosüsteem kasutajatega konsulteerimise seoses võimaliku strateegiaga, mille eesmärk on parandada TARGET2 vastavust standardile ISO 20022.

22. novembril 2010 anti käiku ühisplatvormi neljas versioon.⁹ Selle versiooni peamine uuendus on internetipõhine juurdepääs TARGET2-le. See seisneb alternatiivses otsejuurdepääsus TARGET2 põhiteenustele, mis ei nõua ühendust SWIFTi võrgustikuga. Eurosüsteem töötas internetipõhise juurdepääsu välja selleks, et rahuldada väikeste ja keskmise suurusega pankade vajadusi.

2010. aasta novembris viis eurosüsteem lõpule ka süsteemi viienda versiooni sisulise töö. Versioon kavatakse rakendada 21. novembril 2011. Uue versiooniga seoses hakkab osalevaid keskpankasid ühendama võrgustik, mis annab neile

otsejuurdepääsu TARGET2 põhiteenustele SWIFTi tööseisaku korral, ja uus versioon sisaldab ka mitmeid kasutajate soovitud täiustusi.

TARGET2S OSALEVAD RIIGID

TARGET2s osalevad kõik euroala riigid ning selle kasutamine on eurosüsteemi rahapoliitiliste operatsioonidega seotud maksekorralduste arveldamises kohustuslik. EKP nõukogu kinnitas 2002. aastal euroalavälise ELi liikmesriikide keskpankade õigust ühineda TARGETiga vabatahtlikult, et hõlbustada eurodes nomineeritud tehingute arveldamist nendes riikides. Õigusliku ja majandustegevuse poole pealt vastutab iga keskpank oma süsteemikomponendi haldamise ja oma kasutajarühmaga suhete hoidmise eest. Peale selle osalevad TARGET2s kaugjuurdepääsu kaudu mõned muudes EMP riikides asuvad finantsasutused.

Praegu on TARGET2ga ühinenud ELi 23 liikmesriigi keskpangad ja nende kasutajarühmad: 17 euroala ja 5 euroalavälise riigi keskpangad ning EKP.¹⁰ 2010. aasta veebruaris liitus TARGET2ga Bulgaaria keskpank (Българска народна банка) ja selle kasutajarühm. Hiljuti loodi kontakt Rumeenia keskpangaga (Banca Națională a României), kes väljendas huvi TARGET2ga liitumise vastu. Rumeenia liitumine TARGET2ga on planeeritud 2011. aasta juuliks, kui vajalikud ettevalmistustööd on lõpule viidud.

2.2 TARGET2-SECURITIES

T2S on eurosüsteemi tulevikuteenus väärtpaberite arveldamiseks keskpangarahas. Käimas on projekti arendusetapp. Arveldusplatvorm on kavas käivitada 2014. aasta septembris. Projektis osaleb praegu 30 väärtpaberite keskedepositooriumi

⁹ Neljanda versiooniga kasutusele võetud süsteemiuuendusi käsitletakse EKP 15. septembri 2010. aasta suunises EKP/2010/12, millega muudetakse suunist EKP/2007/2 üleeuroopalise automatiseeritud reaalaajalise brutoarvelduste kiirülekanandesüsteemi kohta (TARGET2). Suunises võetakse arvesse ka tehnilisi muudatusi, mis on vajalikud seoses ELi toimimise lepingu jõustumisega.

¹⁰ Bulgaaria, Leedu, Läti, Poola ja Taani.

ning eeldatakse, et peaaegu kõiki Euroopa väärt-paberitehinguid hakatakse arveldama T2Sis, mis tagab olulise mastaabisäästu ja väga mada-lad arvelduskulud. Kuna T2S kaotab erinevused piiriüleste ja riigisiseste arvelduste vahel, on plat-vormi näol tegemist olulise läbimurdega Euroopa ühtse kapitalituru loomisel, mis loob kogu kaup-lemisjärgses sektoris tugeva aluse tõhususe ja konkurentsi suurendamiseks. Kuigi T2S on euro-süsteemi algatus, võimaldab see arveldada väärt-paberitehinguid peale euro ka muudes vääringu-tes, kui vastava riigi keskpank annab oma turu toetusel selleks oma nõusoleku.

2010. aastal tehti tehnilisel poolel suuri edu-samme. Aasta alguses viidi lõpule T2Si kasuta-janõuete koostamine, tänu millele neli eurosüs-teemi keskpanka – Saksa, Hispaania, Prantsuse ja Itaalia keskpank – said alustada IT-tarkvara arendamisega. Kavakohaselt algab T2Si testi-mine kasutajatega 2014. aasta jaanuaris ja plat-vorm käivitatakse sama aasta septembris.

2010. aastal tehti suuri edusamme seoses pro-jehti tähtsamate põhimõtetlike aspektidega – kuidas hakatakse T2Si haldama, kui palju hak-kab maksta väärt-paberitehingutega arveldamine T2Sis, milline on T2Si juriidiline ülesehitus ja kuidas saab platvormiga liituda.

T2Si haldamine on T2Si kõikide sidusrühmade jaoks keskse tähtsusega. Neli olulisemat sidus-rühma on a) eurosüsteem kui süsteemi omanik ja käitaja; b) euroalaväliste liikmesriikide keskpangad, kes pakuvad T2Sis arveldust oma vääringu-tes; c) väärt-paberite keskedepositooriumid, kelle väärt-paberikontodel on algatatud tehingute arvel-damine T2S kaudu, ning d) turuosalistes üldise-malt (pangad, kontohaldurid, kesksed osapooled jne). Kavandatavas tulevases haldusstruktuuris on igal sidusrühmal asjakohane mõju T2Si üle. Samas hõlbustab tulevane haldusstruktuur õigel ajal otsuste tegemist ning tagab infrastruktuuri turvalisuse ja tõhususe.

2010. aasta novembris tegi eurosüsteem otsuse T2Si tulevaste arveldusteenuste hindade kohta. Olles arvesse võtnud arendus- ja tulevase jooks-vaid kulused, samuti platvormi oodatavat käivet,

määras eurosüsteem sellise arvelduse hinnaks, mille puhul toimub väärt-paberiülekanne makse vastu, 15 senti järgmistel tingimustel: a) tehingud muudes vääringutes lisavad eurotehingute käibele vähemalt 20% käivet, b) üleeuroopa-line väärt-paberi-arvelduste maht võib olla kuni 10% väiksem T2Si programmitalituse prognoo-sist, mis lähtub turuosaliste esitatud andmetest, ning c) eurosüsteem on T2Si teenuste pakkumisel käibemaksust vabastatud. See hind kehtib alates 2014. aasta septembrist, kui T2S hakkab ametli-kult tööle, kuni 2018. aasta detsembrini. Turuos-aalistele kindlustunde andmiseks T2S hindade suh-tes pärast 2018. aastat tegi EKP nõukogu otsuse, et ei tõsta kuni 2022. aasta septembrini T2S tasu-sid rohkem kui 10% aastas. See, et väärt-pabe-riülekanne makse vastu põhinevate arvelduste hinnaks määrati nii riigisiseste kui ka piiriüleste arvelduse puhul kõigest 15 senti korralduse kohta, tähendab, et isegi kui arvestada väärt-paberite keskedepositooriumide teenustasusid ja ühendu-vustasusid, peaks arveldamise lõpphind olema ikkagi madalam kui praegu Euroopas. T2Siga langeb piiriüleste tehingute arveldamise hind keskmiselt ligikaudu 90%. Kuna T2S-l on posi-tiivne mõju konkurentstile kogu kauplemissjärgses väärtusahelas, suurendab T2S oluliselt väärt-pa-beriarvelduse kulutõhusust kogu Euroopas.

2010. aastal tehti tähtsaid edusamme ka T2S õigusliku raamistiku osas. 21. aprillil 2010 võt-tis EKP nõukogu vastu T2Si suunise.¹¹ T2S suu-nis on T2Si õigusliku raamistiku nurgakivi ja kõikide tulevikus sõlmitavate õiguslike lepin-gute alus. Suunis on siduv kõigile eurosüsteemi keskpankadele, kuid ei pane kohustusi kolman-datele isikutele.

Haldamise ja hinnakujunduse vallas saavutati oli oluline ka juriidilises töös, mis oli seotud T2Si lepinguliste korralduste läbirääkimistega nii eurosüsteemi ja nende väärt-paberite kes-kedepositooriumide vahel, kes kavatsevad T2Si kasutama hakata, kui ka eurosüsteemi ja nende euroalaväliste keskpankade vahel, kes kaaluvad oma vääringus arveldamise pakkumist T2Sis.

¹¹ EKP 21. aprilli 2010. aasta suunis EKP/2010/2 TARGET2-Secu-rities kohta.

Kui läbirääkimised väärtpaberite keskdepositooriumidega on lõppenud, kinnitab EKP nõukogu raamlepingu ning seejärel esitab selle väärtpaberite keskdepositooriumidele läbivaatamiseks ja allkirjastamiseks 2011. aasta sügiseks. Vääringu kaasamise lepingu läbirääkimised euroalaväliste liikmesriikide keskpankadega olid 2010. aastal edukad ning eeldatavalt esitab EKP nõukogu lepingud euroalaväliste liikmesriikide keskpankadele 2011. aasta juunis, et need saaksid seda hinnata ja selle allkirjastada 2011. aasta sügiseks.

Eurosüsteemi töö on hõlmanud ka T2Si väliste võrgupakkujate valimisraamistikku. Välised võrgupakkujad on üksused, kes pakuvad infrastruktuuri, mis võimaldab väärtpaberite keskdepositooriumidel, keskpankadel ja otseliikmetel saata T2Sile korraldusi ja saada T2Silt sõnumeid.

Peale selle osales T2Si programmitalitus T2Si nõukogu toel aktiivselt ka väärtpaberiarvelduse edasise ühtlustamise edendamisel Euroopas.¹² Osalemine Euroopa Komisjoni kliiringu ja arveldussüsteemide ekspertide 2. nõuande- ja seirerühmas ning selle asendanud turuinfrastruktuuride eksperdirühmas tagab, et ühtlustamine T2Si loomisel on kooskõlas asjaomase valdkonna üldiste avaliku ja erasektori algatustega.¹³ T2Si nõukogu töö hõlmas korporatiivsete sündmuste standardite rakendamist tehingute haldamisel, T2Si jaoks ISO sõnumi väljatöötamist ja piiriüleste väärtpaberiomaniike läbipaistvuse rakendamist. Edusamme tehti ka T2Si projektis osalevate väärtpaberite keskdepositooriumide arvelduse lõplikkuse reeglite ühtlustamiseks. T2Si nõukogu hakkas samuti kindlaks tegema ja kõrvaldama asjaolusid, mis takistavad T2Sis sujuvat piiriülest arveldamist. Selle töö tulemus on oluline T2Si tõhusa toimimise tagamiseks. Peale selle määras T2Si nõukogu 2010. aasta lõpus kindlaks eelolevate aastate ühtlustamistöö peamised prioriteedid.

2.3 TAGATISTE ARVELDAMISE KORD

Ühtset kõlblikke varade loendit võib kasutada tagatisena eurosüsteemi kõikides

laenuoperatsioonides mitte üksnes riigisiselt, vaid ka piiriüleselt. Tagatiste piiriülene arveldamine euroalal toimub peamiselt keskpankadevahelise korrespondentpanganduse mudeli (CCBM) ja euroala väärtpaberiarveldussüsteemide (SSS) vaheliste kõlblike ühenduste kaudu. Esimest lahendust pakub eurosüsteem, teine on aga turu algatus.

Eurosüsteemi hallatavate piiriüleste tagatiste (sh nii turukõlblik kui ka turukõlbmatu vara) maht vähenes 2009. aasta detsembri 866 miljardilt eurolt 2010. aasta detsembris 762 miljardi euroni. 2010. aasta lõpus moodustasid piiriülesed tagatised kõigist eurosüsteemile antud tagatistest 35,0%.

EUROSÜSTEEMI TAGATISTE HALDAMISE TEENUSED

Keskpankadevaheline korrespondentpanganduse mudel (CCBM) jäi ka 2010. aastal eurosüsteemi rahapoliitilistes ja päevasiseses laenuoperatsioonides piiriüleste tagatiste ülekandmise peamiseks kanaliks, mille kaudu kanti üle 24,1% kõigist eurosüsteemile sellel aastal esitatud tagatistest. CCBMi kaudu hoiustatud varad vähenesid 2009. aasta lõpu 569 miljardist eurost 2010. aasta lõpus 507 miljardi euroni.

1999. aastal käivitatud CCBM loodi vahelahendusena, lähtudes minimaalse ühtlustamise põhimõttest. Teenindustaseme suuremaks ühtlustamiseks otsustas eurosüsteem 2008. aastal käivitada CCBM2, mis põhineb ühtsel platvormil. CCBM2 arendamine ja käitamine eurosüsteemi nimel tehti ülesandeks Belgia ja Madalmaade keskpangale (Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique ja De Nederlandsche Bank).

CCBM2 suurendab tagatiste mobiliseerimise ühtlustatust ja tõhusust ning võimaldab eurosüsteemi osapooltel, eelkõige mitmes riigis tegutsevatele pankadel optimeerida tagatiste kasutamist ja parandada likviidsusjuhtimist. Lisaks annab

¹² T2Si nõukogu annab EKP otsustusorganitele nõu T2Siga seotud tehnilistes ja poliitilistes küsimustes. T2Si nõukogu koosneb ligikaudu 90 keskpankade kõrgema astme esindajast, väärtpaberite keskdepositooriumidest ja turuosalistest, kes on teatanud oma huvist T2Siga liituda.

¹³ Lähemalt vt 4. peatüki punkt 3 finantslõimumise kohta.

muldel keskpankadele võimaluse jälgida laenuoperatsioonides kasutatavaid tagatise tähelepanelikult. Platvorm ühildub täielikult TARGET2ga ja T2Sga. EKP nõukogu kiitis projekti peamised etapid heaks ning need tehti teatavaks 2010. aasta oktoobris. Need hõlmavad 2012. aastal katsetamist keskpanga ja turu tasandil ning süsteemi käivitamist 2013. aastal. Üleminek CCBM2-le on planeeritud kahes osas 2013. aasta teises ja kolmandas kvartalis.

LIIKMESRIIKIDE VÄÄRTPABERIARVELDUSSÜSTEEMIDE VAHELISED KÕLBLIKUD ÜHENDUSED

Piiriüleseid tagatise saab mobiliseerida ka riikide väärtpaberiarveldussüsteemide vaheliste ühenduste abil. Need ühendused on eurosüsteemi laenuoperatsioonide jaoks kõlblikud siiski ainult juhul, kui nad vastavad eurosüsteemi kasutusstandarditele. Kui väärtpaberid on kõlblike ühenduste kaudu teise väärtpaberiarveldussüsteemi üle kantud, saab neid kohapeal kehtivas korras kasutada samamoodi nagu mis tahes riigisiseseid tagatise. Otse- ja releeühenduste kaudu mobiliseeritud tagatise väärtus vähenes 2009. aasta detsembri 129 miljardilt eurolt 2010. aasta lõpus 109 miljardi euron. See moodustas 5,0% kõiki 2010. aasta lõpus eurosüsteemi hallatud (piiriülestest ja riigisisestest) tagatistest (2009. aasta lõpus moodustas see aga 5,7%).

2010. aastal oli osapoolte käsutuses 54 otse- ja 7 releeühendust. Uusi ühendusi kasutusele ei võetud.

3 PANGATÄHED JA MÜNDID

3.1 PANGATÄHTEDE JA MÜNTIDE RINGLUS NING VALUUTA KÄITLEMINE

EURO PANGATÄHTEDE JA MÜNTIDE NÕUDLUS

2010. aasta lõpus oli ringluses 14,2 miljardit pangatähte koguväärtuses 839,7 miljardit eurot. Aasta varem oli ringluses 13,6 miljardit pangatähte koguväärtuses 806,4 miljardit eurot (vt joonised 49 ja 50). 2010. aastal oli ringluses olevate euro pangatähtede nii väärtuse kui ka mahu aastane kasvumäär ligikaudu 4%. Kõige rohkem kasvas ringluses olevate 50- ja 100-euroste pangatähtede arv – 2010. aasta detsembri lõpu seisuga vastavalt 6,7% ja 5,4%. Varem tugev nõudlus 500-euroste pangatähtede järele vähenes aga märgatavalt ning nende aastane kasvumäär oli aasta lõpus 2,1%. 2010. aasta lõpuks oli ringluses olevatest pangatähtedest mahu poolest kõige suurem 50-euroste (39,2%) osatähtsus. Väärtuse poolest oli suurim 500-euroste pangatähtede osatähtsus (34,3%), millele järgnesid tihedalt 50-eurosed pangatähed (33,0%).

Euroalaväliste piirkondade nõudlus pangatähtede järele, mis keskendub tugevalt suure nimiväärtusega pangatähtedele kui valuuta hoidjatele, vähenes 2010. aastal pisut. See püsis küll

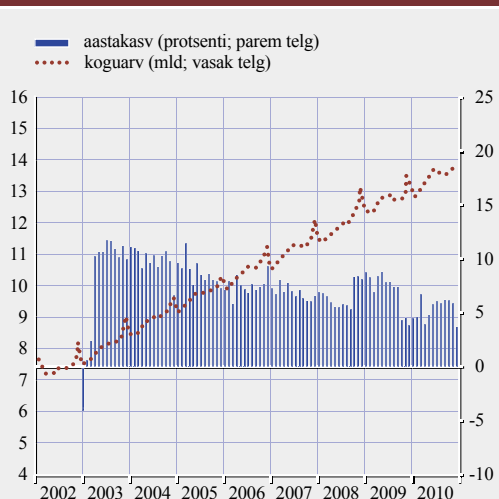
2009. aasta keskpaigast 2010. aasta keskpaigani muutumatu, kuid 2010. aasta teises pooles ületas euro sularaha sissevool väljavoolu. Põhjuseks võis olla asjaolu, et euro pangatähti, mille järele valitses alates 2008. aasta finantskriisist nõudmine kui turvalise maksevahendi järele, hakati taas rohkem kasutama. Hinnangute kohaselt on väärtuse poolest 20–25% ringluses olevatest euro pangatähtedest kasutuses väljaspool euroala, eriti naaberpiirkondades.

2010. aastal suurenes ringluses olevate euro müntide koguarv (s.t netoringlus, mis ei hõlma euroala keskpankade hoitavaid varusid) 6,2% ehk 92,9 miljardini, ringluses olevate euro müntide väärtus kasvas aga 4,5% ehk 22,3 miljardi euroni. Väikese nimiväärtusega müntide, s.o 1-, 2- ja 5-sendiste osakaal püsis kõrge ning moodustas ringluses olevate müntide kogumahust 61%.

PANGATÄHTEDE KÄITLEMINE EUROSÜSTEEMIS

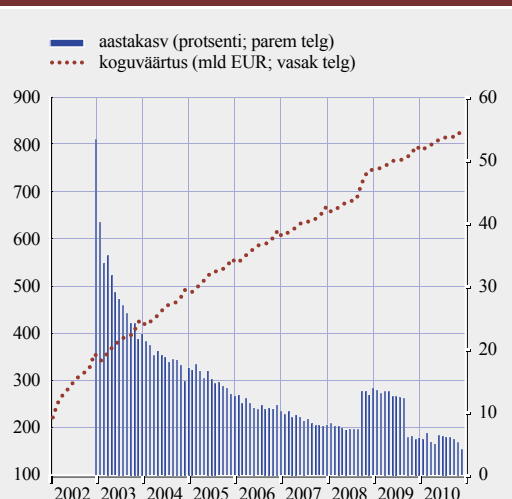
2010. aastal emiteerisid euroala keskpangad 33,6 miljardit pangatähte, neile tagastati aga 33,1 miljardit pangatähte. Täisautomaatsete rahakäitlemisseadmete abil kontrolliti 34,2 miljardi pangatähte ehtsust ja ringluskõlblikkust. Ringluskõlbmatuks tunnistati ja hävitati 5,8 miljardit

Joonis 49 Ringluses olevate euro pangatähtede arv 2002–2010

Allikas: EKP.

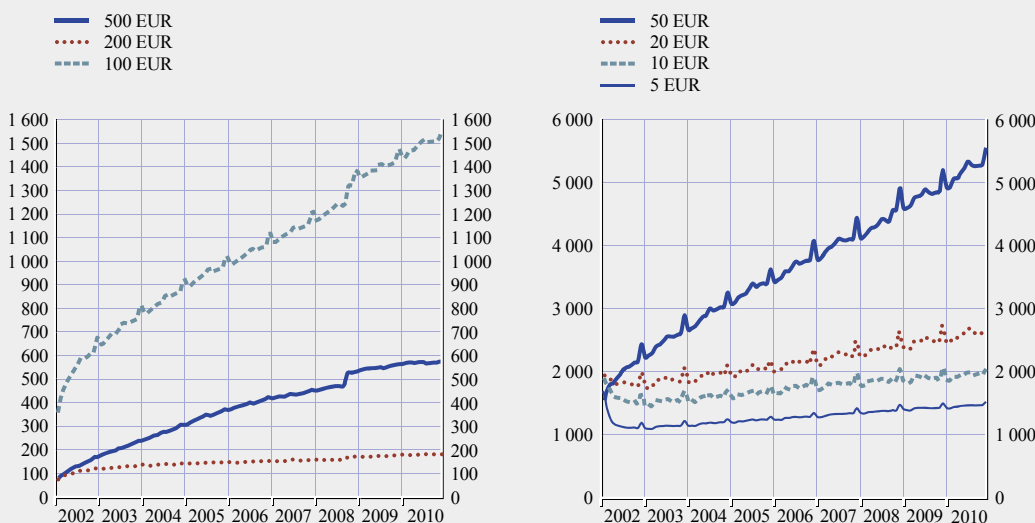
Joonis 50 Ringluses olevate euro pangatähtede väärtus 2002–2010

Allikas: EKP.

Joonis 51 Ringluses olevate euro pangatähtede arv 2002–2010 nimiväärtuste lõikes

(mln)

Allikas: EKP.

pangatähte. Kõlbmatuse määraks¹⁴ kujunes seega 17,1%, mis on sarnane 2009. aasta näitajaga. Ringluses olevate pangatähtede keskmine tagastamissagedus¹⁵ langes veelgi: 2009. aasta lõpu 2,59-lt 2010. aasta lõpu 2,46-le, mis tähendab, et keskmiselt tagastati rahatähti euroala keskpangale iga viie kuu tagant. Sageli kogutavate suure nimiväärtusega pangatähtede tagastamissagedus oli väike, vastavalt 0,34 (500-eurosed), 0,51 (200-eurosed) ja 0,76 (100-eurosed). Tehingutes enimkasutatavate nimiväärtuste tagastamissagedus oli aga suurem, vastavalt 1,87 (50-eurosed), 3,77 (20-eurosed), 4,39 (10-eurosed) ja 2,50 (5-eurosed).

3.2 PANGATÄHTEDE VÕLTSIMINE JA VÕLTSIMISE ENNETAMINE

EURO PANGATÄHTEDE VÕLTSINGUD

Liikmesriikide võltsingute analüüsi keskustesse¹⁶ laekus 2010. aastal kokku umbes 752 000 võltsitud euro pangatähte. Ringluses olevate ehtsate pangatähtede arvuga võrreldes on euro pangatähtede võltsingute arv jätkuvalt väga väike. Joonis 52 kujutab ringlusest kõrvaldatud võltsingute arvu pikaajalist arengut. Lähem

vaatlus näitab, et 2008. aastal alanud mahu tõusutrend on 2010. aastal pöördunud. Kõige rohkem võltsiti 50- ja 20-eurost, mille osakaal kõigis võltsingutes moodustas vastavalt 43% ja 40%. Jaotus nimiväärtuste lõikes on esitatud joonisel 53.

Ehkki Euroopa ja rahvusvaheliste organisatsioonide jätkuvaid võltsimisvastaseid meetmeid silmas pidades on kindlustunne euro turvalisuse suhtes täielikult õigustatud, ei tohiks see muuta ettevaatamatuseks. EKP soovib üldiselt olla võimalike võltsingute suhtes jätkuvalt tähelepanelik, meeles pidada turvaelementide kontrollimist „katsu-vaata-kalluta” põhimõttel, mida on kirjeldatud EKP veebilehel,¹⁷ ja alati kontrollida mitut turvaelementi. Peale selle pakutakse sularahakäitlejatele pidevalt koolitust nii Euroopas kui ka väljaspool ning on olemas ajakohastatud

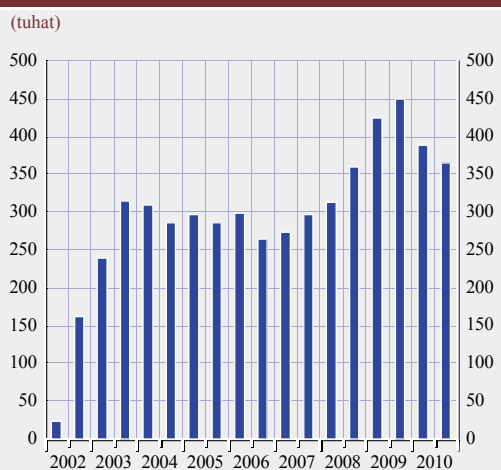
14 Perioodi jooksul kõlbmatuks tunnistatud pangatähtede koguarv jagatuna samal perioodil sorteeritud pangatähtede koguarvuga.

15 Euroala riikide keskpankadele perioodi jooksul tagastatud pangatähtede koguarv jagatuna samal perioodil ringluses olnud pangatähtede keskmise arvuga.

16 Igas ELi liikmesriigis loodud keskused euro pangatähtede võltsingute esialgseks analüüsimiseks riiklikul tasandil.

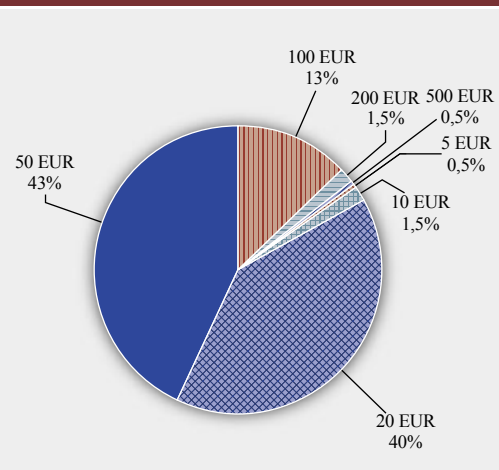
17 <http://www.ecb.europa.eu/euro/banknotes/security/html/index.en.html>

Joonis 52 Ringlusest kõrvaldatud euro pangatähtede võltsingute arv 2002-2010

Allikas: EKP.

Joonis 53 Euro pangatähtede võltsingud nimiväärtuste lõikes 2010

Allikas: EKP.

teabematerjalid, millega toetatakse eurosüsteemi võltsimisvastases võitluses. Sama eesmärki täidab ka EKP tihe koostöö Europoli ja Euroopa Komisjoniga.

VÕLTSIMISE ENNETAMINE ÜLEMAAILMSEL TASANDIL

Koostöö võltsimise ennetamisel ulatub Euroopast kaugemale. Eurosüsteem osaleb aktiivselt keskpankade ühise võltsimise ennetamise töörühma (CBCDG)¹⁸ töös. EKP juures asub rahvusvaheline võltsimise ennetamise keskus (ICDC), mis tegutseb CBCDG tehnilise keskusena. ICDC-l on avalik veebileht,¹⁹ millelt võib leida teavet ja suuniseid pangatähtede piltide reprodutseerimise kohta ning linke asjakohastele riikide veebilehtedele.

3.3 PANGATÄHTEDE TOOTMINE JA EMITEERIMINE

TOOTMISKORD

2010. aastal tootsid liikmesriikide keskpangad kokku 7,1 miljardit euro pangatähte koguväärtuses 264,9 miljardit eurot. Euro pangatähtede tootmine jätkus vastavalt 2002. aastal vastu võetud detsentraliseeritud (koondatud tootmisega) kavale. Selle korra kohaselt vastutab euroala iga liikmesriigi keskpank eri nimiväärtusega

pangatähtede tellimuses talle määratud osa hankimise eest (vt tabel 13).

RAKENDUSPLAAN LIIKMESRIIKIDE KESKPANKADE SULARAHATEENUSTE SUUREMAKS ÜHTLUSTAMISEKS

Tuginedes 2007. aastal EKP nõukogu vastu võetud keskpikale rakendusplaanile, jätkas eurosüsteem tööd euroala riikide keskpankade sularahateenuste suurema ühtluse saavutamiseks.

Täpsemalt on eurosüsteem lõpule viimas euroala liikmesriikide keskpankade IT-rakendusi ühendava liidese arendamist andmete elektrooniliseks vahetamiseks krediidi-asutustega. Kõnealused andmed puudutavad sularaha vastu- ja väljavõtmist keskpankades, kes osutavad sularahateenuseid tasuta. Liides võimaldab krediidi-asutustel kasutada IT-rakendust, mida nad kasutavad oma riigi keskpangaga sularahatehingute tegemiseks, teiste euroala riikide keskpankadega (sularahateenuste puhul, mida asjaomased keskpangad osutavad tasuta). Peale selle on suunitlusest sõltumatud pangatähtede deponeerimised ja väljavõtmised alates 1. jaanuarist 2011 liigitatud

¹⁸ G10 egiidi all tegutsev rühm, mis koosneb 32 keskpangast ja pangatähti trükkivast asutusest.

¹⁹ Täpsemalt vt <http://www.rulesforuse.org>.

Tabel 13 Euro pangatähtede tootmine 2010. aastal

Nimiväärtus	Kogus (miljonit pangatähte)	Tootmiskohustusega liikmesriikide keskpangad
5 EUR	1 309,9	ES, FR, NL, PT
10 EUR	1 540,1	DE, IE, GR, FR, IT, AT
20 EUR	1 898,0	DE, FR, CY, LU, MT, NL, SI, SK, FI
50 EUR	1 700,0	BE, DE, ES, IT
100 EUR	500,0	IT
200 EUR	100,0	DE
500 EUR	100,0	AT
Kokku	7 148,0	

Allikas: EKP.

liikmesriikide keskpankade tasuta osutatavaks tavateenuseks.

PANGATÄHTEDE RINGLUSSE TAGASILASKMINE

1. jaanuaril 2011 hakkas kehtima otsus EKP/2010/14 euro pangatähtede ehtsuse ja ringluskõlblikkuse kontrolli ning taasringluse kohta, millega asendati „Raamistik võltsingute tuvastamiseks ja pangatähtede sortimiseks ringluskõlblikkuse alusel krediidasutuste ja teiste sularahakäitlejate poolt” (pangatähtede taasringlusse laskmise raamistik). 31. detsembril 2010, kui lõppes mõne euroala riigi krediidasutustele ja teistele sularahakäitlejatele oma menetluste ja seadmete kohandamiseks raamistikuga antud ülemineku periood, täideti raamistiku nõudeid kõigis euroala riikides. See tähendab, et nüüd on kontrollitud kõigi niisuguste euro pangatähtede ehtsus ja ringluskõlblikkus, mis lastakse ringlusse tagasi pangaautomaatide või krediidasutuste filiaalide kaudu, ning see on üldsuse jaoks tähtis tagatis.

Otsus EKP/2010/14 näeb ette 2008. aastal muudetud määruse (EÜ) nr 1338/2001 artikli 6 lõikes 1 osutatud korra.²⁰

Sularahakäitlejad peavad seda korda järgima, tagades „nende euro pangatähtede ja müntide

ehtsuse, mis nad on saanud ja mida nad kavatsevad ringlusse tagasi lasta, ning hoolitsema võltsingute avastamise eest”. Otsusega ei tehta pangatähtede ringlusse tagasilaskmise raamistikus olulisi muudatusi, kuid otsust kohaldatakse vastavalt määruse (EÜ) nr 1338/2001 artikli 6 lõikele 1 laiema adressaatide ringi suhtes.

LAIENDATUD VARUDE PILOOTPROGRAMM AASIAS

HSBC Bank USA juhitud laiendatud varud Hongkongis suleti 2010. aasta oktoobris pärast selle lahkumist pangatähtede hulgiturult.²¹ Ülejäänud laiendatud varud, mida juhivad Bank of America Merrill Lynch (Hongkong) ning ühisetevõtmisena Bank of Ireland First Currency Services ja United Overseas Bank (Singapur), jätkavad pilootprogrammi raames tööd 2012. aasta jaanuari lõpuni.

EURO PANGATÄHTEDE TEINE SEERIA

Eurosüsteem jätkas 2010. aastal tööd uue euro pangatähtede seeriaga, keskendudes lähtematerjalide (pangatähtede tootmiseks kasutatavate põhimaterjalide) väljatöötamisele ja katsetrikkidele, et hinnata võimalust toota uusi pangatähti masstootmiskeskonnas. Uuel seerial säilivad esimese pangatähtede seeria kõige tähtsamad kujunduselemendid. Emiteerimise täpne ajakava määratakse kindlaks hiljem. Eurosüsteem teavitab avalikkust, sularahakäitlejaid ja tootjaid uute pangatähtede kasutuselevõtu üksikasjadest aegsasti ette. Euroala keskpangad võtavad vana seeria pangatähti vastu tähtajatult.

²⁰ Nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 44/2009, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1338/2001, milles sätestatakse euro võltsimise takistamiseks vajalikud meetmed.

²¹ Laiendatud varudeks nimetatakse sularahavaru, mida hoiustatakse valuutat kontohaldurina hoidvas erapangas.

4 STATISTIKA

EKP töötab välja, kogub, koostab ja levitab liikmesriikide keskpankade abil mitmesugust statistikat, mis toetab euroala rahapoliitikat ja EKPSi erinevaid ülesandeid. Seda statistikat kasutavad palju ka ametiasutused, finantsturu osalised, meedia ja laiem avalikkus. Euroala korralist statistikat esitati ka 2010. aastal sujuvalt ja õigeaegselt.²² Märkimisväärsed jõupingutusi tehti EKPSi statistikaraamistiku täiustamiseks vastavalt iga aasta läbivaadatavale EKPSi Euroopa statistika tööprogrammile. Erilist väljakutset sellega seoses kujutas endast asjaolu, et andmete koostajate käsutuses olevad ressursid on üha kasvava andmevajaduse tõttu jäänud suure surve alla. Üks peamisi töösuundi 2010. aastal oli seotud finantsstabiilsuse statistikaga. Selles valdkonnas tegi EKP liikmesriikide keskpankade toel vajalikke ettevalmistusi statistikatoe osutamiseks Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogule (ESRN) alates 1. jaanuarist 2011 (vt 6. ptk) ja osales G20 egiidi all ülemaailmsetes algatustes, mille eesmärk on täita pärast finants- ja majanduskriisi avastatud statistikalüngad.

Finants- ja majanduskriisi tagajärjed statistika koostamise, kasutamise ja avaldamise jaoks moodustasid keskse teema nii EKP viiendal statistikakonverentsil kui ka ülemaailmsel statistikapäeval 20. oktoobril 2010 EKP korraldatud rahvusvahelisel seminaril.

4.1 UUS JA TÄIUSTATUD EUROALA STATISTIKA

2010. aasta statistikatöö tulemusena tehti kättesaadavaks rohkem euroala statistikat, nagu näiteks uus statistika rahaloomeasutuste poolt kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvatele ettevõtetele antud laenude kohta tegevusvaldkondade lõikes, lähtudes majandustegevuse statistilisest klassifikaatorist NACE Rev. 2, ning uus euroala välisvõla statistika sektorite ja instrumentide lõikes. Andmeid Euroopa lühiajaliste väärtpaberite (STEP) algatuse (turualgatus, millega edendatakse finantsloimumist selles turusegmendis; vt ka 4. peatüki punkt 3) kohta arendati samuti edasi. STEPi statistikat, mida on avaldatud alates 2006. aasta septembrist, täiendati 2010. aasta septembris iga STEPi programmi bilansilise jäägi igapäevase avaldamisega emissioonivääringute lõikes.

Jätkus täiustatud euroala statistika rakendamine, lähtudes muudetud EKP eeskirjadest, mis käsitlevad rahaloomeasutuste bilansi-, intressimäära- ja laenude väärtpaberistamise statistikat. Väärtpaberistamistingutega tegelevad finantsvahendustevõtted hakkasid statistilisi aruandeid esitama 2010. aasta alguses. Rahaloomeasutused hakkasid bilansi- ja intressimäärastatistika laiendatud andmeid esitama 2010. aasta keskel. Uued andmed ja nendega seotud näitajad annavad üksikasjalikumalt teavet (nt tagatud laenude ning kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvatele ettevõtetele antud uute laenude kohta), mis on abiks rahapoliitilise keskkonna analüüsi täiustamisel. Pärast seda, kui EKPS on läbi viinud selle statistika aluseks olevate andmete kvaliteedi analüüsi, avaldatakse see esimest korda 2011. aasta keskel.

4.2 MUU ARENG STATISTIKA VALLAS

2010. aasta veebruaris ja oktoobris avaldas EKP euroala ettevõtete juurdepääsu rahastamisele käsitleva poolaastauuringu teise ja kolmanda etapi tulemused. Uuring viidi läbi koostöös Euroopa Komisjoniga. Uuring annab eelkõige kvaliteetivseid tõendeid väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete rahastamistingimuste kohta võrreldes suurettevõtete ja uuringu tulemused on liigendatud muu hulgas ettevõtte suuruse ja vanuse, majandustegevuse liigi ning euroala riigi järgi.

2010. aastal tehti taas edusamme eurosüsteemi kodumajapidamiste eelarve ja tarbimise uuringu rakendamisel. Uuringut viivad praegu läbi kõigi euroalariikide keskpangad (mõnel juhul koostöös riiklike statistikaasutustega). Uuringu eesmärk on saada mikrotasandi andmeid kodumajapidamiste (finants- ja reaalarvude ja võlgade kohta, samuti lisateavet näiteks sissetuleku, tarbimise, tööhõive, pensioniõiguste, säästude ja paranduste kohta. Euroala koondnäitajate avalikustamine ja mikroandmete andmine teadlaste käsutusse on kavandatud 2012. aasta teise poolde.

²² Statistikat avaldati 74 igakuises, kvartaalses ja iga-aastases pressiteates, samuti kuubülletäänis, taskuformaadis statistikaraamatus ja EKP statistika andmeaibas (vt EKP veebilehe statistikaosa).

Edusamme tehti ka väärtpaperikaupa kogutud andmetest lähtuva väärtpaperipositsioonide statistika kogumise ja koostamise ettevalmistamisel. Käimas on katseprojekt olemasolevate andmete põhjal katsestatistika koostamiseks. Uuritakse ka võimalusi ühtlustatud, kulutõhusa püsilahenduse väljatöötamiseks. Sedasi kogutud andmetega saab koostada ühtlustatumat ja parema kvaliteediga statistikat ja analüüsi institutsiooniliste sektorite ja allsektorite väärtpaperipositsioonide kohta liigendatud tasemel.

Kvartaalse finantsvahendusettevõtete loetelu esmakordne avaldamine 2010. aasta esimeses kvartalis täiendas igapäevast ELi rahaloomeasutuste loetelu ning kvartaalset investeerimisfondide loetelu, mida EKPS ajakohastab ja mille ta kavatab muuta täieulatuslikuks finantsasutuste registriks. Finantsvahendusettevõtete ja investeerimisfondide loetelul on rahaloomeasutuste loeteluga võrreldes mitu lisaomadust, eelkõige andmed nende institutsioonide emiteeritud väärtpaperite kohta väärtpaperite kaupa (ISIN-koodid). Projekt on seotud rahvusvaheliste ettevõtete statistilise registri – EuroGroups Register – loomisega Euroopa Komisjoni poolt, millega seoses astutakse praegu samme õiguslike tõkete kõrvaldamiseks vastastikuselt statistikaotstarbeliselt teabevahetuselt.

EKP jätkas tihedat koostööd teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega rahvusvaheliste statistikastandardite väljatöötamisel. Koostöös Eurostatiga keskendus EKP peamiselt Euroopa rahvamajanduse arvepidamise süsteemi (ESA 95) jätkuvale läbivaatamisele, sest see tuleb kooskõlastada 2008. aasta rahvamajanduse arvepidamise süsteemiga ja RVFi maksebilansi koostamise käsiraamatu kuuenda väljaandega. EKP avaldas koostöös BISi ja RVFIGa ka väärtpaperistatistika käsiraamatu teise osa, mis käsitleb võlaväärtpaperipositsioone.

4.3 FINANTSKRIISIST TINGITUD STATISTIKAVAJADUSED

Finantskriisi tõttu on nii Euroopas kui ka kogu maailmas suurenenud nõudlus finantsstabiilsuse analüüsiks vajaliku statistika järele.

Lisaks eelmistes punktides osutatud tööle viidi 2010. aastal ellu mitu algatust, mille eesmärk oli võimaldada EKP-l tagada Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu sekretariaadi töö ning seeläbi anda nõukogule vajalikku statistika- ja analüüsitoetust kohe pärast selle asutamist (vt 6. peatükk).

EKPS teeb statistika- ja järelevalvenõuete ühtlustamiseks ja kokkusobitamiseks koostööd ka järelevalveasutustega. Euroopa Pangandusjärelevalve Komiteega tehtud koostöö tulemusena avaldati 2010. aastal uus klassifikatsioonisüsteem. Aja jooksul aitab see vähendada nende üksuste aruandluskoormust, kes peavad esitama andmeid nii eurosüsteemile kui ka järelevalveasutustele. Peale selle on ELi pangandussektori stabiilsuse aruandes avaldatud konsolideeritud pangandusandmete hulka kuuluvate panganduse põhinäitajate esitamissagedust suurendatud ühelt korralt aastas kahele korrale aastas. Parandatud on ka iga-aastase andmestiku õigeaegsust ja andmesisu. Peale selle on EKP tihedas koostöös eurosüsteemi teiste liikmetega arendanud välja kindlustusseltside ja pensionifondide statistika. See statistika pärineb olemasolevatest allikatest, peamiselt järelevalveasutustelt, ega nõua uute andmete kogumist andmeesitajatelt. Selle statistika edasiarendamiseks, võttes arvesse kasutajate kasvavaid vajadusi (nii makromajandusliku kui ka finantsstabiilsuse analüüsiks), teeb EKP tihedat koostööd Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalvega (Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve Asutuse komitee järeltulija), selleks et tagada tulevaste statistilise aruandluse nõuete kooskõla Solventsus II nõuetega ja minimeerida aruandluskoormust.

Rahvusvahelise koostöö vallas osaleb EKP G20 rahandusministrite ja keskpankade presidentide toetatavates statistikaalgatustes, mille eesmärk on teabelünkade avastamine ja täitmine. Asutustevahelise majandus- ja rahandusstatistika töörühma liikmena tegi EKP koostööd BISi, Euroopa Komisjoni (st Eurostati), RVFi, OECD ja ÜRO ja Maailmapangaga, et koostada 2010. aasta juunis toimunud G20 tippkohtumisel esitatud tegevuskava. Tegevuskava sisaldab mitme niisuguse soovitusel rakendamise ajakava, mis on

seotud finantssektori riskide mõõtmise, rahvusvaheliste finantssidemete ja majanduse haavatavusega, samuti ametliku statistika edastamisega. EKP aitab täiustada ka G20 riikidele keskenduva peamiste rahvusvaheliste näitajate veebilehte.

5 MAJANDUSUURINGUD

Kooskõlas kogu eurosüsteemis kasutatava lähene-misviisiga on EKP uurimistö eesmärk: a) anda uurimistulemusi, mis on vajalikud rahapoliitiliseks nõustamiseks ja eurosüsteemi muude ülesannete täitmiseks; b) arendada ja kasutada ökonomeetri-lisi mudeleid majandusprognoside ja -ettevaadete tegemiseks ning alternatiivsete poliitiliste valikute mõju võrdlemiseks ning c) suhelda akadeemiliste ja teadusingkondadega, avaldades näiteks uuri-mistulemusi retsenseeritavates ajakirjades ning osaledes teaduskonverentsidel ja neid ka korral-dades. EKP algatas 2008. aastal oma uurimis-programmi mitmeaastase läbivaatamise, et võtta arvesse finantskriisist saadud kogemusi ja selle tagajärgi. Hiljem hõlmas see ka tegevusi, mis toe-tavad Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu tööd. 2010. aastal tehti suuri jõupingutusi finantsküsi-muste analüüsimisel, keskendudes eelkõige makro-tasandi ja süsteemsete riskide hindamiseks vaja-like vahendite väljatöötamisele ja rakendamisele.

5.1 PEAMISED UURINGUSUUNAD JA TULEMUSED

EKPs tehakse majandusuuringuid detsentralisee-ritult: kõigis tegevusvaldkondades toimuvad uuri-misprojektid lähtuvalt valdkonna vajadustest ja pädevusest. Majandusuuringute peadirektoraadi ülesanne on uurimistööd koordineerida ning teha ka ise kvaliteetseid uuringuid. Majandusuuring-ute peadirektor juhib uuringute koordineeri-miskomiteed, mis hoiab EKP uurimistegevust kooskõlas EKP ja tema poliitiliste protsesside vajadustega. Komitee määrab igal aastal kind-laks prioriteetsed valdkonnad ning suunab uuri-mistegevust vastavalt nendele.

2010. aasta peamised uurimissuunad jäid 2009. aastaga võrreldes samaks ning olid järg-mised: prognoosimine ja mudelite väljatöötamine, rahapoliitilise keskkonna analüüsi täiustamine, rahapoliitika ülekandemehhanismi mõistmine, finantsstabiilsus ning makrotasandi usaldatavusjärelvalve ja regulatsioon, Euroopa rahandussüsteemi tõhusus, makse- ja arveldus-küsimused, rahvusvahelised suhted ja eelarveküsimused. Seoses kõnealuste prioriteetide rakenda-misega oli finants- ja makrotasandi küsimustega seotud uurimistegevuste arv siiski suurem kui

eelmistel aastatel. Eelkõige pöörati tähelepanu selliste vahendite väljaarendamisele ja rakenda-misele, mille abil saab jälgida ja toetada finants-küsimustega seotud otsuste tegemist. Oluliselt suurenes ka rahapoliitilise keskkonna analüüsi täiustamisega seotud uurimisprojektide arv.

Rahapakkumise analüüsi uuringutes keskenduti rahapakkumise arengusuundade hindamise kvan-titatiivsete töövahendite väljatöötamisele ja kasu-tamisele, pöörates tähelepanu eelkõige sellele, et poliitiliste otsuste ettevalmistamisel oleks või-malus kasutada kvaliteetset analüüsi. 2010. aastal keskendus see uuringusuund muu hulgas praegu standardimata meetmete jaoks väljumis-strateegiatega kavandamisele ning makromajan-duspoliitika ja finantsstabiilsuse vaheliste seoste analüüsile. Neid küsimusi arutati kahel uurimis-foorumil.²³ Selle valdkonna töö tulemusel avaldati raamat pealkirjaga „Enhancing Monetary Analysis” („Rahapoliitilise keskkonna analüüsi paran-damine”), mille toimetajad olid EKP juhatuse liikmed Lucas Papademos ja Jürgen Stark.²⁴

Rahapoliitika ülekandemehhanismi valdkonnas algatati või jätkati projekte mitmesugustel tee-madel: varade hinnadünaamika ja riskipreemiad, pangandussektori roll, kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvate ettevõtete finantsotsused ning mitmekesisus, konkurentsivõime ja kohandumine riigi tasandil. Muud varasematel aastatel alanud ja 2010. aastal jätkunud projektid: 2009. aastal eurosüsteemi teadusvõrgustikuna tööd alustanud kodumajapidamiste rahanduse ja tarbimise võrgustik,²⁵ mis kogub ja analüüsib mikrotasandi andmeid suure hulga kodumajapidamiste otsuste kohta, ning EKP uurimisfoorum, mis käsitleb keskpanga kommunikatsioonipoliitikat.

Uuriti ka finantsstabiilsuse ja rahapoliitika vahelisi seoseid, keskendudes finantsstabiilsuse

23 Uurimisfoorumid on EKP ametlikud sisekanalid, mille kaudu jagatakse EKP konkreetsetes uurimisprojektides saadud kogemusi ja tulemusi.

24 <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/enhancingmonetary-analysis2010en.pdf>

25 Teadusvõrgustikud koordineerivad eurosüsteemi/EKPSi teadurite tegevust ja aitavad levitada uurimistulemusi. Võrgustikesse võivad kuuluda ka välisteadurid.

näitajate väljatöötamisele ning finantsstabiilsuse ja makromajanduse üldiste tulemuste vaheliste seoste analüüsile. Finantsstabiilsuse näitajate väljatöötamise käigus arendatakse muu hulgas varajase hoiatuse mudeleid, stressitestimise vahendeid ning mõjude edasikandumise ja süsteemsete riskide mudeleid. Uuritakse uusi uurimisvaldkondi, et parandada olemasolevaid mudeleid, mis aitavad mõista finantsstabiilsuse ja makromajanduse tulemuste vahelisi seoseid. Paljud selle valdkonna projektid kuuluvad EKPSi uude makrotasandi uurimisvõrgustikku, mis loodi 2010. aasta märtsis (vt 6. peatükk, taustinfo 10).

Rahandussüsteemi tõhususe uurimisel keskenduti rahaturgude mõistmisele ja tegevusraamistiku parandamisele, sealhulgas väljumisstrateegiatega ja rahaturuintresside vahe analüüsile.

EKP jätkas makseökonomika võrgustiku egiidi all tööd ühtse euromaksete piirkonna ja TARGET2 uurimisel.²⁶ 2010. aastal korraldati nendel teemadel konverents.

Rahvusvaheliste küsimustega seotud uurimistegevuse puhul olid peamised tähelepanu pälvinud valdkonnad üleilmastumine ning rahandus- ja kaubandussidemed ning euro rahvusvaheline roll. Üleilmastumine ning rahandus- ja kaubandussidemed olid kahe EKP uurimisfoorumi põhitsemaks. Arutelu kaubandussidemete üle käsitles selliste vahendite kallal tehtud tööd, millega modelleeritakse kaubandusvoogusid eurosüsteemi/EKP ettevaadetes.

Eelarveküsimuste valdkonnas jätkati tööd riikide rahanduse seire- ja analüüsivahendite arendamise ning nende tõhususe ja jätkusuutlikkusega. 2010. aastal oli uus uuringuteema eelarve ja rahapoliitika vahelised seosed, eelkõige väljumisstrateegiatega rakendamise ajal.

5.2 UURINGUTULEMUSTE LEVITAMINE: VÄLJAANDED JA KONVERENTSID

Nagu varasematelgi aastatel, ilmusid EKP töötajate uurimistulemused EKP teadustoimetistes ja üldtoimetistes. 2010. aastal avaldati

138 teadustoimetist ja 14 üldtoimetist. EKP töötajad kirjutasid kas ise või koos EKP-väliste kaasautoritega 104 teadusartiklit, neist suure osa koos eurosüsteemi majandusteadlastega. Ülejäänud artiklite autorid on konverentse ja seminare külastanud, teadusvõrgustikes osalenud või teadusprojektide elluviimiseks pikemat aega EKP juures tegutsenud välisteadurid.²⁷ Nagu praeguseks on välja kujunenud, peaks enamik artikleid ilmuma juhtivates retsenseeritavates teadusajakirjades. EKP töötajad avaldasid 2010. aastal teadusajakirjades üle 113 artikli. Lisaks toetas EKP 2010. aastal koos paljude teiste keskpankadega jätkuvalt rahvusvahelise keskpanganduse ajakirja „International Journal of Central Banking” toimetamist.

Teine EKP regulaarne perioodikaväljaanne on uuringute bülletään, mille kaudu levitatakse laiemale üldsusele huvi pakkuvaid teadustulemusi. Bülletään ilmus 2010. aasta märtsis, juunis ja novembris. Ilmunud numbrites käsitletud teemad olid järgmised: palgadünaamika võrgustiku tulemuste aruanne; eelarvepoliitiliste stiimulite analüüs; finantsküsimused ja nende mõju poliitikale (nt kriisiaegsete turgede, pankade laenuitingimuste ja rahaturgudega seotud riski analüüs); finantshäirete kaasamine dünaamilis-stohhastilistesse üldtasakaalumudelitesse; prognooside kombineerimine.²⁸

EKP korraldas 2010. aastal ise või koostöös partneritega 15 teaduskonverentsi ja seminari. Ühiselt korraldati konverentse koos Majanduspoliitiliste Uuringute Keskuse, BISi ja nii eurosüsteemi kui ka teiste keskpankadega. Lisaks korraldati hulgaliselt seminare teadustööde tulemuste levitamiseks EKPs. Nagu varasematelgi aastatel, oli enamik konverentse ja seminare seotud konkreetsete uurimisprioriteetidega. Nende ürituste kavad ja ettekanded on avaldatud EKP veebilehel.²⁹

26 Lisateave võrgustiku kohta on aadressil <http://www.paymenteconomics.org>.

27 Välisteadurid külastavad EKPd sihtotstarbeliselt või selliste ametlike programmide raames nagu Lamfalussy stipendium.

28 Teemade täielik loetelu: <http://www.ecb.europa.eu/pub/scientific/resbull/html/index.en.html>.

29 <http://www.ecb.europa.eu/events/conferences>

Veel üks kauakestnud uurimistulemuste levitamise viis on seminarisarjade korraldamine, millest kaks on eriti olulised: koostöös Saksamaa keskpanga ja Finantsuuringute Keskusega korraldatavad ühisloõunaseminarid ning külalislektorite seminarid. Tegemist on iganädalaste seminaridega, kuhu kutsutakse välisteadlasi tutvustama oma hiljutisi töid EKPs. EKP korraldab peale selle teisigi, peamiselt ühekordseid teadusseminare.

6 MUUD ÜLESANDED JA TEGEVUSED

6.1 RAHALOOME JA EESÕIGUSTEGA SEOTUD KEELDUDE JÄRGIMINE

Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 271 punktile d on EKP-le usaldatud ülesanne jälgida, et ELi kõigi 27 liikmesriigi keskpangad ja EKP järgivad aluslepingu artiklites 123 ja 124 ning nõukogu määrustes (EÜ) nr 3603/93 ja 3604/93 sätestatud keelde. Artikliga 123 on EKP-l ja liikmesriikide keskpankadel keelatud anda valitsustele ja ELi institutsioonidele või asutustele arvelduslaene või muud liiki krediiti ning osta neilt otse võlainstrumente. Artikliga 124 on keelatud kõik meetmed, millega antakse valitsustele ja ELi institutsioonidele või asutustele eesõigusi finantsasutustes, kui need meetmed ei põhine usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalve kaalutlustel. Paralleelselt EKP nõukoguga kontrollib nende sätete täitmist liikmesriikides ka Euroopa Komisjon.

EKP jälgib ka ELi keskpankade kodumaise ja teiste liikmesriikide avaliku sektori ning ELi institutsioonide ja asutuste emiteeritud võlainstrumentide oste järelturul. Vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 3603/93 põhjendustele ei tohi järelturult osta avaliku sektori võlainstrumente, et minna mööda aluslepingu artikli 123 keelust. Sellised ostud ei tohi saada avaliku sektori kaudse rahastamise vormiks.

2010. aasta seireandmed viitavad sellele, et järgmisi juhtumeid võib käsitleda aluslepingu artiklitega 123 ja 124 ning asjaomaste nõukogu määrustega vastuolus olevatena.

Esiteks paigutas Portugali keskpank 13. mail 2010 ühte Portugali avaliku sektori panka seitsmepäevase hoiuse summas 12,5 miljonit USA dollarit. Tegemist oli tehnilise eksitusega. Teiseks tegi Madalmaade keskpank ettemakseid seoses Madalmaade hoiuste kindlustamise kavaga. Seadusloome peab viima Madalmaade hoiuste kindlustamise kava kooskõlla keskpankade rahaloomekeeluga. Kolmandaks toimus Küprose keskpanga puhul hoiuste tagamise skeemi jooksevkonto saldo tasustamine võrreldavatest turuintressimääradest kõrgemate intressimääradega, mis ei sobi kokku keskpankade rahaloomekeelu eesmärgiga. Sellega

seoses andis Küprose keskpank teada, et ta oli otsustanud hakata seda kontot tasustama turuintressimääradega hiljemalt 2012. aasta alguses. Neljandaks viis valitsussektori hoiuste tasustamise kord Itaalia keskpangas selleni, et hoiuseid tasustati võrreldavatest turuintressimääradest kõrgemate intressimääradega. Sellega seoses andis Itaalia keskpank teada, et tasustamiskord on praegu muutmisel. Et tasustamiskord oleks kooskõlas keskpankade rahaloomekeeluga, tuleks see muutmine võimalikult kiiresti lõpule viia.

Üldisemalt tasub meenutada, et aluslepingu artiklites 123 ja 124 sätestatud keelde tuleb järgida rangelt ja isegi finantskriisi ajal.

6.2 NÕUANDVAD FUNKTSIOONID

ELi toimimise lepingu artikli 127 lõikes 4 ja artikli 282 lõikes 5 on sätestatud nõue, et EKPga tuleb konsulteerida iga ELi ja riigi tasandi õigusakti eelnõu üle, mis kuulub tema pädevusse.³⁰ Kõik EKP arvamused avaldatakse EKP veebilehel. EKP arvamused ELi õigusaktide eelnõude kohta avaldatakse ka Euroopa Liidu Teatajas.

EKP võttis 2010. aastal vastu 95 arvamust tema pädevusse kuuluvate ELi või liikmesriikide õigusaktide eelnõude kohta. Kümme arvamust esitati ELi õigusaktide ja 85 liikmesriikide õigusaktide eelnõude kohta. 2009. aastal esitati 100 sellist arvamust. 2010. aastal ja 2011. aasta alguses vastu võetud arvamuste loetelu on käesoleva aastaaruande lisas.

Euroopa Liidu Nõukogu, Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni taotlusel antud EKP arvamused puudutasid muu hulgas majanduse juhtimise ja finantsregulatsiooni valdkonna jätkuvaid reforme, samuti õigusakte, mis käsitlevad Eesti üleminekut eurole, ning euro ja Eesti krooni vahetuskurssi³¹ (vt 3. peatükk).

³⁰ Kooskõlas lepingule lisatud protokolliga teatavate Suurbriitannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriiki käsitlevate sätete kohta (ELT C 83, 30.3.2010, lk 284) on Ühendkuningriik konsulteerimise kohustusest vabastatud.

³¹ CON/2010/52.

ELi majanduse juhtimise jätkuva reformi ühe osana tervitas EKP Euroopa Komisjoni ettepanekut ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlusega (mis on stabiilsuse ja majanduskasvu pakti osa) seotud statistikaandmete kvaliteedi parandamiseks.³² Ühes teises arvamuses³³ toetas EKP õigusakti ettepanekute ulatuslikku paketti, mille eesmärk on tugevdada ELi majanduse ja eelarve järelevalveraamistikkku. EKP tundis eelkõige heameelt makromajanduse järelevalveraamistiku kehtestamist käsitleva ettepaneku üle, sest see täidab suure lünga ELi majanduse juhtimises. Samal ajal kutsus EKP liidu seadusandjat ja liikmesriike üles kasutama ära käimasolevat õigusloomeprotsessi, selleks et tugevdada majanduse juhtimist nii palju, kui aluslepingute kohaselt lubatud. EKP märkis, et esitatud ettepanekud peaksid sätestama suurema automaatsuse, ja oli seisukohal, et ELi Nõukogu või vähemalt eurogrupp peaksid tegema avalduse, milles võtavad endale kohustuse üldjuhul järgida komisjoni ettepanekuid ja soovitusi jätkata menetlusi nõudeid mittejärgivate riikide suhtes. EKP tegi ka soovitusi kõikide ettepanekute eelnõude kohta.

ELi järelevalvereformiga seoses toetas EKP muudatuste kogu direktiivi kohta tehtud ettepaneku eesmärki. Kõnealuse direktiiviga muudetakse 11 rahandussektori direktiivi, et tagada Euroopa järelevalveasutuste ja Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRN) nõuetekohane toimimine.³⁴ EKP ettepanekute eelnõud keskendusid EKP/EKPSi ja ESRNi jaoks olulistele küsimustele, nagu õiguslike tõkete kõrvaldamine teabe vahetamisel EKP/EKPSi, ESRNi kolme Euroopa järelevalveasutuse ja riiklike järelevalveasutuste vahel. EKP avaldas arvamuse ka muudatuste kohta, mis on vaja teha finantskonglomeraati kuuluvate finantsüksuste täiendava järelevalve eeskirjadesse, selleks et kaotada teatavad lüngad järelevalves, näiteks seoses finantskonglomeraati kuuluvate varahaldusettevõtjate järelevalvega.³⁵

Finantsteenuste turu kriisijärgse regulatiivse reformi kontekstis esitas EKP arvamused mitme ettepaneku kohta, mis hõlmasid reguleerivate kapitalinõuete läbivaatamist ja reitinguagentuuride reguleerimist.³⁶ EKP toetas

jõupingutusi tugeva reguleeriva raamistiku loomiseks, et ennetada edasisi finantskriise, kutsudes võimaluse korral säilitama võrdseid võimalusi ja ühtlustama õigusnorme maailmas. EKP rõhutas vajadust säilitada selliste varadega seotud usaldusväärset riskihindamistavad, mis on kaetud eurosüsteemi tagatiste raamistikuga, kaasa arvatud keskpankade võimalus saada teavet struktureeritud finantsinstrumentide kohta laenude tasemel. Börsiväliseid tuletisinstrumente, keskseid vastaspooli ja kauplemiseabehoidlaid käsitlevat kavandatud määrust tervitas EKP kui sammu, mis tehti 2009. aasta septembris saavutatud G20 kokkuleppe rakendamiseks; kokkuleppe kohaselt tuleks standardsete börsivälise tuletisinstrumentidilepingutega hiljemalt 2012. aasta lõpuks kaubelda võimaluse korral börsidel või elektroonilistel kauplemisplatvormidel ning arveldada läbi keskse vastaspoole.³⁷ Sellele vaatamata tõi EKP esile terve hulga probleeme, eelkõige seoses sellega, et EKP ja liikmesriikide keskpankade järelevalvevolitustele ei pöörata tähelepanu, ning keskpankade püsivõimaluste kasutamist käsitlevate sätetega.

EKP vastas ka märkimisväärsele arvule riikide ametiasutuste konsultatsioonidele, millest mõned käsitlesid järelevalvestruktuuride arengut Iirimaal, Kreekas, Prantsusmaal ja Austrias.³⁸ EKP märkis ära Prantsusmaa järelevalveasutuste ühinemise ja tervitas uue usaldatavusjärelevalve asutuse loomist, mida hakkab juhtima Prantsusmaa keskpanga president.³⁹ Kavandatav raamistik parandab tõenäoliselt Prantsusmaa keskpanga (Banque de France) suutlikkust pakkuda analüüsi valdkonnas tuge Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogule. EKP tervitas ka Iirimaa keskpanga (Central Bank and Financial Services Authority of Ireland) kavandatavat restruktureerimist,⁴⁰ et krediidi- ja finantsasutuste järelevalve jääks

32 CON/2010/28.

33 CON/2011/13. Vt ka käesoleva aastaaruande 5. peatükk.

34 CON/2010/23.

35 CON/2011/6.

36 CON/2010/65 ja CON/2010/82.

37 CON/2011/1.

38 CON/2010/30, CON/2010/48, CON/2010/33, CON/2010/4 ja CON/2010/57.

39 CON/2010/4.

40 CON/2010/30 ja CON/2010/48.

täielikult keskpanga vastutusele. EKP esitas üksikasjalikud tähelepanekud keskpankade sõltumatuse ja laenukeelu kohta.

EKPga konsulteeriti ka mitme finantsturgude stabiilsuse meetme üle, millest mõned on seotud finantskriisiga.⁴¹ Eelkõige esitas EKP arvamuse⁴² Kreeka seaduseelnõu kohta, mis käsitleb finantsstabiilsuse fondi loomist, mille eesmärk on säilitada Kreeka pangandussüsteemi stabiilsus krediidasutuste rekapitalizeerimise abil. EKP tervitas tihedat seost fondi ja pangandusjärelevalve raamistiku vahel. Kreeka keskpanga kehtivaid järelevalvevolitusi arvesse võttes tuleks seadusega tagada, et kapitali adekvaatsuse nõuded säilitatakse nõuetekohaselt. EKP tervitas ka algatavat rolli, mis on Kreeka keskpanga presidendil fondi nõukogu liikmete ametisse nimetamisel.

Kommenteerides Saksamaa õigusaktide eelnõusid krediidi- ja finantsasutuste ning kindlustusseltside kompensatsioonisüsteemide kohta,⁴³ rõhutas EKP, kuivõrd tähtis on viia asjakohased nõuded vastavusse rahvusvaheliste standardite ja ELi õigusaktidega, et vältida regulatiivset arbitraaži ja aidata kaasa liigsete riskide võtmise piiramisele. Muud arvamused finantsraskustes krediidasutustega seotud menetluste kohta tõstsid esile tõhusa kriisilahendusraamistiku olulisust, et tagada finantssüsteemi stabiilsus.⁴⁴ EKP avaldas arvamust raskustes Taani krediidasutuste uue likvideerimiskorra⁴⁵ ja Saksamaa pankade restruktureerimise kohta,⁴⁶ tervitades riigi veelgi suuremat tagasitõmbumist ja selliste kriisilahendusraamistike eelistamist, mis põhinevad peamiselt krediidasutuste poolset rahastamisel. Kui kriisiolukord nõuab riiklike vahendite täiendavat kasutamist, tuleks paluda pangandussektoril need kulud riigile hüvitada. Sellega edendatakse turudistsipliini ja käsitletakse moraaliriske. Arvamus Poola riigiabimeetmete kavandatava muutmise kohta⁴⁷ väljendas EKP muret selle pärast, et neid meetmeid on võimalik muuta tähtjatuks, mis on vastuolus riigiabimeetmete tähtsajalisuse nõudega. Tähtsajalise korra pikendamise ärahoidmisega pääseks selline pikendamine vajalikust rahapoliitilisest ja finantsstabiilsusega seotud hindamisest.

Statistikavaldkonnas konsulteeriti EKPga Kreeka statistikasüsteemi ja sõltumatu statistikaasutuse loomise küsimuses.⁴⁸ EKP rõhutas, et ELi eelarveseisundi järelevalve usaldusväärsus ning samuti rahaliidu usaldusväärsus ja nõuetekohane toimimine sõltub ülemäärase eelarvepuudujäägi statistika usaldusväärsest ja õigeaegsest koostamisest, mis ei olene poliitilistest tsüklistest. EKP rõhutas oma arvamuses, mis käsitles Eestis riikliku statistika tegemise uut õigusraamistikku,⁴⁹ et on oluline tagada Statistikaameti sõltumatus, kuna see on eriti tähtis majandus- ja rahaliidu raamistiku tõrgeteta toimimiseks pärast euro kasutuselevõttu.⁵⁰

EKP võttis vastu mitu arvamust liikmesriikide keskpankade kohta, sealhulgas Bulgaaria, Taani, Eesti, Iirimaa, Prantsusmaa, Leedu, Ungari ja Poola keskpanga põhikirja muudatuste kohta.⁵¹ EKP märkis, et Leedu keskpanga kinnisvara õigusliku staatusega seotud ebakindlus õhnes tab kõnealuse keskpanga institutsioonilist ja finantssõltumatust.⁵² EKP tervitas Prantsusmaa keskpanga kapitali ja kohustusliku reservi suurendamist.⁵³ Mitu arvamust oli seotud liikmesriigi keskpanga töötajate tasustamisega eelarvetasakaalu taastamisele suunatud õigusaktide kontekstis.⁵⁴ EKP tervitas eelarve konsolideerimiseks tehtavaid jõupingutusi ja rõhutas, et

41 CON/2010/3, CON/2010/7, CON/2010/10, CON/2010/11, CON/2010/12, CON/2010/21, CON/2010/26, CON/2010/29, CON/2010/31, CON/2010/35, CON/2010/41, CON/2010/45, CON/2010/50, CON/2010/53, CON/2010/54, CON/2010/62, CON/2010/63, CON/2010/64, CON/2010/71, CON/2010/75, CON/2010/83, CON/2010/86, CON/2010/92, CON/2010/93 ja CON/2010/95.

42 CON/2010/54.

43 CON/2010/41 ja CON/2010/63.

44 CON/2010/12, CON/2010/31 ja CON/2010/35.

45 CON/2010/45.

46 CON/2010/83.

47 CON/2010/95.

48 CON/2010/17.

49 CON/2010/2.

50 EKPga konsulteeriti ka mitme õigusakti ettepaneku üle seoses euro kasutuselevõtu ettevalmistustega Eestis. Vt lähemalt 3. peatüki punkt 2.

51 CON/2010/25, CON/2010/24, CON/2010/20, CON/2010/30, CON/2010/48, CON/2010/44, CON/2010/42, CON/2010/56, CON/2010/91 ja CON/2010/37.

52 CON/2010/42.

53 CON/2010/88.

54 CON/2010/42, CON/2010/51, CON/2010/56, CON/2010/69 ja CON/2010/80.

liikmesriigi keskpanga sõltumatuse tagamiseks personaliküsimustes tuleb otsus keskpanga töötajate tasustamist käsitlevate õigusaktide eelnõude kohta teha tihedas ja tulemuslikus koostöös liikmesriigi keskpangaga, võttes arvesse keskpanga seisukohti, et tagada selle jätkuv suutlikkus täita sõltumatult aluslepingu, EKPSi põhikirja ja liikmesriigi õigusaktidega antud ülesandeid. Oma arvamuses Portugali karmistamismeetmete kohta⁵⁵ kirjeldas EKP täpsemalt tulemusliku koostöö vajadust ja rõhutas, et sellise tulemusliku koostöö puudumine oleks tõsisel vastuolul keskpanga sõltumatuse põhimõttega. Ungari puhul väljendas EKP muret Ungari keskpanga seaduse sagedase muutmise üle, märkides, et keskpanga sõltumatuse jaoks on oluline stabiilne keskpanga õigusraamistik, ja hoiatas meetmete eest, millega püütakse mõjutada Ungari keskpanga presidenti ja teisi kõnealuse keskpanga otsuseid tegevate organite liikmeid, mis on vastuolus ELi toimimise lepingu artiklis 130 sätestatud keskpankade sõltumatusega.⁵⁶ EKP märkis ka seda, et liikmesriigi keskpanga töötajate palgakärped peavad olema kooskõlas ELi toimimise lepingu artiklis 123 sätestatud keskpankade laenukeeluga.⁵⁷

Alates 2008. aastast on aastaaruandesse lisatud ka selged ja olulised juhtumid,⁵⁸ mil on rikutud kohustust konsulteerida EKPga seoses riikide ja ELi õigusaktide eelnõudega.

2010. aastal tuvastas EKP kaks juhtumit, mil ELi õigusaktide eelnõudega seoses ei konsulteeritud, sealhulgas üks juhtum, mil EKP esitas omaalgatusliku arvamuse. Esimene konsulteerimata jätmise juhtum käsitles ettepanekut komisjoni määruse kohta, millega rakendatakse määrust (EÜ) nr 177/2008 (millega luuakse statistika eesmärgil moodustatud ettevõtlusregistrite ühine raamistik) konfidentsiaalsete andmete vahetamisel Eurostati ja keskpankade vahel.⁵⁹ EKP leiab, et määrus on asjakohane EKP sellise koostöö puhul ELi institutsioonide, asutuste, ametite ja ametkondadega, mille eesmärk on koguda statistilisi andmeid, mis on vajalikud EKPSi põhikirja artikli 5 kohaste ülesannete täitmiseks, ning seepärast oleks tulnud EKPga konsulteerida õigusloome asjakohases etapis.

Teine konsulteerimata jätmise juhtum käsitles ettepanekut direktiivi kohta, millega muudetakse direktiive 2006/48/EÜ ja 2006/49/EÜ seoses kauplemisportfelli ja edasiväärtpaberistamisega seotud kapitalinõuetega ning tasustamispoliitika üle järelevalve teostamisega.⁶⁰ EKPga konsulteeriti seoses varasema eelnõuga ja EKP esitas arvamuse⁶¹ 12. novembril 2009. 7. juulil 2010 võttis Euroopa Parlament vastu direktiivi, mis sisaldas mitmeid muudatusi ja mille nõukogu hiljem ametlikult vastu võttis.⁶² Arvestades seda, et EKPga tuleb konsulteerida iga tema pädevusse kuuluva õigusakti eelnõu muudatuste puhul, esitas EKP 6. augustil 2010 muudetud eelnõu kohta omaalgatusliku arvamuse.⁶³

2010. aastal tuvastas EKP kümme juhtumit, mil riigi õigusakti eelnõuga seoses ei konsulteeritud, ja esitas ühe omaalgatusliku arvamuse. Järgmised viis juhtumit loeti selgeks ja oluliseks.

Bulgaaria asutused ei konsulteerinud EKPga seaduseelnõu üle, mis käsitleb finantsjärelevalve komisjoni koosseisu ja ülesandeid ning eelkõige finantsstabiilsuse nõuandekogu parameetreid, See on EKPSi jaoks üldise tähtsusega küsimus.

EKPga ei konsulteeritud Portugali seaduseelnõu üle, mis määrab keskpangale uued ülesanded. Kõnealune seadus on EKPSi jaoks üldise tähtsusega küsimus, kuna see puudutab riigi keskpanga

55 CON/2010/80.

56 CON/2010/91.

57 CON/2010/51, CON/2010/69 ja CON/2010/80.

58 EKP määratluse kohaselt on selged need juhtumid, mille puhul ei ole õiguslikku kahtlust, et EKPga oleks pidanud konsulteerima, ning olulised on need juhtumid, mille puhul EKP oleks konsulteerimise korral esitanud olulisi kriitilisi märkusi õigusakti eelnõu sisu kohta või mis on EKPSi jaoks üldise tähtsusega.

59 Komisjoni 26. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1097/2010, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 177/2008 (millega luuakse statistika eesmärgil moodustatud ettevõtlusregistrite ühine raamistik) seoses konfidentsiaalsete andmete vahetamisega komisjoni (Eurostat) ja keskpankade vahel (ELT L 312, 11.5.2010, lk 1).

60 KOM(2009) 362 lõplik.

61 CON/2009/94.

62 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiiv 2010/76/EL, millega muudetakse direktiive 2006/48/EÜ ja 2006/49/EÜ seoses kauplemisportfelli ja edasiväärtpaberistamisega seotud kapitalinõuetega ning tasustamispoliitika üle järelevalve teostamisega (ELT L 329, 14.12.2010, lk 3).

63 CON/2010/65.

finantssõltumatust ja EKP oleks selle kohta teinud olulisi kriitilisi märkusi.

Finantskriisiga seotud meetmete osas ei konsulteeritud EKPga kolmel korral. Kreeka asutused ei konsulteerinud EKPga kahel korral: esiteks seaduseelnõu üle, mis käsitles töötajate tööle võtmise süsteemi muutmist avalikus sektoris ja mõjutas Kreeka keskpanga ainuõigust võtta tööle teatavaid töötajaid, ning teiseks seaduseelnõu üle, mis nägi muu hulgas ette piirangud töötajate tööle võtmisele riigiasutustes, sealhulgas Kreeka keskpangas, et piirata jätkuva eelarvekriisi kahjulikku mõju. Sloveenia asutused ei konsulteerinud EKPga õigusakti eelnõu üle, mis käsitles riigi tagatiste ja laenude andmist krediidasutustele. EKP leiab, et need on EKPSi jaoks üldise tähtsusega küsimused, kuna need puudutavad finantskriisi ja liikmesriikide vastumeetmeid.

Alates 2010. aastast lisatakse aastaaruandesse ka selged ja korduvad juhtumid, mil liikmesriigid on jätnud täitmata EKPga konsulteerimise kohustuse. Korduvad juhtumid on sellised, kus sama liikmesriik jätab EKPga konsulteerimata kahe järjestikuse aasta jooksul vähemalt kolmel korral, kujuures igal vaatlusalusel aastal peab esinema vähemalt üks konsulteerimata jätmise juhtum. EKP andmetel jätsid nii Kreeka kui ka Ungari oma õigusaktide eelnõude osas EKPga konsulteerimata 2009. aastal kahel korral ja 2010. aastal kolmel korral.

6.3 EUROOPA LIIDU LAENUVÕTMIS- JA LAENUANDMISTOIMINGUTE, EUROOPA FINANTSSTABIILSUSFONDI NING KREEKA VABARIIGILE ANTAVATE ÜHENDATUD KAHEPOOLSETE KREDIITIDE HALDAMINE

Kooskõlas aluslepingu artikli 141 lõikega 2, EKPSi põhikirja artiklitega 17, 21.2, 43.1 ja 46.1 ning nõukogu 18. veebruari 2002. aasta määruse (EÜ) nr 332/2002 (mida on viimati muudetud nõukogu 18. mai 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 431/2009) artikliga 9 vastutab EKP keskmise tähtajaga rahalise abi süsteemi raames jätkuvalt Euroopa Liidu laenuvõtmis- ja laenuandmistegevuse haldamise eest, nagu on sätestatud

7. novembri 2003. aasta otsuses EKP/2003/14, mida on viimati muudetud 19. juuni 2009. aasta otsusega EKP/2009/17. 2010. aastal sai EKP ELi nimel neli väljamakset ning kandis need summad üle laenuvõtjatest riikidele (Rumeenia ja Läti). Kaheksa laenu puhul jõudis kätte intressimaksete tasumise tähtaeg; EKP töötles need maksed vastavalt 31. detsembri 2010. aasta seisuga oli keskmise tähtajaga rahalise abi süsteemi raames ELi antud laenude kogujääk 12,1 miljardit eurot.

Seoses krediidikorralduse lepinguga euro kasutusele võtnud liikmesriikide⁶⁴ ja Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW)⁶⁵ (krediidiandjad) ning Kreeka Vabariigi (krediidisaaja) ja Kreeka keskpanga (krediidisaaja esindaja) vahel ning vastavalt EKPSi põhikirja artiklitele 17 ja 21.2 ning EKP 10. mai 2010. aasta otsuse EKP/2010/4 artiklile 2 vastutab EKP krediidiandjate ja krediidisaaja nimel tehtavate maksete teostamise eest. 2010. aastal sai EKP krediidiandjatele neli väljamakset ning kandis need summad üle krediidisaajale. Mõlema krediidi puhul jõudis kätte intressimaksete tasumise tähtaeg ning EKP töötles need maksed vastavalt. Kreeka Vabariigile antavate ühendatud kahepoolsete krediitide jääk oli 31. detsembri 2010. aasta seisuga 21 miljardit eurot.

Vastavalt aluslepingu artikli 122 lõikele 2 ja artikli 132 lõikele 1, EKPSi põhikirja artiklitele 17 ja 21 ning nõukogu 11. mai 2010. aasta määruse (EL) nr 407/2010 artiklile 8 vastutab EKP Euroopa finantsstabiilsusmehhanismi alusel tehtavate Euroopa Liidu laenuvõtmis- ja laenuandmistoimingute haldamise eest. Seoses sellega avas EKP kooskõlas 14. oktoobri 2010. aasta otsuse EKP/2010/17 artikliga 2 Euroopa Komisjoni konto. Euroopa finantsstabiilsusmehhanismi alusel 2010. aastal toiminguid ei tehtud.

Vastavalt EKPSi põhikirja artiklitele 17 ja 21 (koosmõjus Euroopa finantsstabiilsusfondi raamlepingu artikli 3 lõikega 5) vastutab EKP euro kasutusele võtnud liikmesriikidele Euroopa

⁶⁴ V.a Kreeka Vabariik ja Saksamaa Liitvabariik.

⁶⁵ Kes tegutseb üldistes huvides Saksamaa Liitvabariigi korraldusel ja tagatisel.

finantsstabiilsusfondist antud laenude haldamise eest. Seoses sellega avas EKP kooskõlas 1. septembri 2010. aasta otsuse EKP/2010/15 artikliga 1 Euroopa finantsstabiilsusfondi konto. Euroopa finantsstabiilsusfondi alusel 2010. aastal toiminguid ei tehtud.

6.4 EUROSÜSTEEMI RESERVIHALDUSTEENUSED

Ka 2010. aastal osutati laias valikus teenuseid raamistiku alusel, mis loodi 2005. aastal eurosüsteemi klientide eurodes nomineeritud reservvara haldamiseks. Kõiki teenuseid, mida saavad kasutada euroalavälised keskpangad ning rahandus- ja valitsusasutused, aga ka rahvusvahelised organisatsioonid, osutavad eurosüsteemi kuuluvad keskpangad (eurosüsteemi teenusepakkujad) ühtsetel tingimustel ja kooskõlas üldiste turustandarditega. EKP-l on seejuures üldkoordineeriv roll, et tagada raamistiku sujuv toimimine. Eurosüsteemiga ärisuhetes olevate klientide arv jäi 2010. aastal stabiilseks. Teenuste endi puhul tuleb märkida, et klientide sularahavarud (k.a hoiused) ja väärtpaberipositsioonid suurenesid kokkuvõttes pisut.

Endine puu- ja köögivilja hulgimüügiturg Grossmarkthalle ehitati aastatel 1926–1928 professor Martin Elsaesseri projekti järgi ning on muinsuskaitse all. Vaade lõunast enne põhiehitustöö algust.

3. PEATÜKK

EESTI ÜHINEMINE EUROALAGA

I EESTI MAJANDUSLIK JA RAHAPOLIITILINE ARENG

Euroopa Liidu Nõukogu võttis 13. juulil 2010 vastu otsuse, millega Eestil lubati 1. jaanuaril 2011 võtta kasutusele euro. Sellega suurenes euroala riikide arv 16st 17ni. Otsuse aluseks olid EKP ja Euroopa Komisjoni 2010. aasta maikuu lähenemisaranded, Euroopa Ülemkogu arutelud, Euroopa Parlamendi arvamus, Euroopa Komisjoni ettepanek ja eurogrupi soovitus. Lisaks võttis nõukogu samal päeval vastu määruse, millega fikseeriti Eesti krooni ja euro lõplik vahetuskurs. Vahetuskursiks määrati 15,6466 EEK/EUR. See oli ka Eesti krooni keskkurss kogu selle perioodi vältel, mil Eesti osales vahetuskursimehhanismis ERM2.

Eesti oli mitu aastat üks ELi kõige kiirema majanduskasvuga riike. See tugev majanduskasv, mis näitas aastatel 2005–2007 selgeid ülekuumenemise märke, osutus siiski jätkusuutmatuks. Majanduskasv hakkas aeglustuma juba 2007. aastal, kuid jäi sellegipoolest kiireks. Kuna selline makromajanduslik areng osutus jätkusuutmatuks ja ka maailmakaubanduse vood kuivasid kokku, toimus Eesti majanduskasvu arengus 2009. aastal järsk pööre ning ränk aeglustumine (vt tabel 14). Seetõttu algas Eesti majanduses oluline kohandumine, mis aitas osaliselt leevendada väga kiire kasvu aastatel kujunenud välis- ja sisemajanduse tasakaalustamatust. 2010. aastal hakkas majandusaktiivsus taastuma: SKP aastane reaalkasv pöördus 2010. aasta teises kvartalis positiivseks ja oli neljandas kvartalis 6,6%. Välisarengust rääkides oli Eesti maksebilansi kombineeritud jooksev- ja kapitalikonto aastatel 2000–2008 keskmiselt väga suures puudujäägis, ulatudes 10%ni SKPst. Suurte puudujääkide korrigeerimine oligi ülekuumenemise perioodile järgnenud Eesti majanduse hädavajalikus kohandumisprotsessis üks tähtsamaid elemente. Pärast sisenõudluse tugevat langust, mille tõttu langes import, puudujääk vähenes ja pöördus ülejäägiks, mis oli 2010. aasta kolmandas kvartalis 8,4% SKPst.

Inflatsioon on Eestis viimasel kümnendil arenenud väga kõikuvalt. ÜTHI-inflatsioon, mis 1990. aastate keskpaigast kuni 2003. aastani üldiselt vähenes, hakkas 2004. aastal tõusma, mis oli tingitud reguleeritud hindade järskudest tõusudest, osaliselt seoses ELiga ühinemisega, aga

ka energiahindade tõusust ja ülekuumenemisest. Majanduskasvu järsust aeglustumisest hoolimata kasvas inflatsioon 2008. aastal jätkuvalt ja jõudis 10,6%ni, peegeldades üleilmsete toormehindade tõusu, maksude ühtlustamiseks võetud meetmeid ja palkade hilinenud reaktsiooni muutuvatele majandusoludele. Majandussurutise süvenedes kahanes aastane inflatsioonimäär kiiresti ja oli mõne kuu vältel isegi negatiivne; 2009. aasta keskmine inflatsioon oli 0,2%. 2010. aasta teisel poolel kasvas ÜTHI-inflatsioon taas kiiresti, peegeldades maailmaturu toormehindade, reguleeritud hindade ja aktsiiside tõusu ning majandusaktiivsuse taastumist. Kogu 2010. aasta arvestuses oli ÜTHI-inflatsioon 2,7%.

Eesti majanduse viimaste aastate teravast kohandumisest mõjutatuna on tööpuudus Eestis praegu kõrge, ulatudes 2010. aasta neljandas kvartalis keskmiselt 13,6%ni. Eesti tööturg on suhteliselt paindlik, kuid piirkonniti on tööhõives ja tööpuuduses jätkuvalt erinevusi ning tööjõu oskused ei vasta turu vajadustele. Need tegurid toetasid palkade kiiret tõusu aastatel 2005–2008. Nõrga majandusaktiivsuse ja tööpuuduse kasvu tõttu on nii era- kui ka avaliku sektori palkade kasv järsult aeglustunud. See kohandus on vajalik, et Eesti ajutine suur tööpuudus ei muutuks alaliseks.

Aastatel 2000–2009 oli Eesti eelarvepoliitika üldiselt range ning riigieelarve oli kuni 2007. aastani peaaegu tasakaalus või ülejäägis. Valitsussektori bilansiolukord halvenes siiski 2008. aastal seoses märkimisväärse majandussurutisega. Valitsussektori eelarve puudujääk kasvas 2008. aastal 2,8%ni SKPst. 2009. aastal kahanes see 1,7%ni seoses valitsuse võetud mahukate konsolideerimismeetmetega, mis moodustasid SKPst ligikaudu 9% (ja millest umbes kolmandikku peetakse ajutisteks). Seega oli Eesti eelarvepuudujääk 2009. aastal üks euroala madalamaid ja Eesti on ka üks väheseid ELi riike, mille suhtes ei toimu ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust. Eesti võlakoormus oli 2009. aastal 7,2% SKPst. Euroopa Komisjoni prognoosi kohaselt väheneb Eesti valitsussektori eelarve puudujääk 2010. aastal 1,0%ni SKPst; valitsussektori koguvõlaks prognoositakse 8,0% SKPst. Lähiaastatel peaks

Tabel 14 Eesti majanduse põhinäitajad

(aastased muutused protsentides, kui ei ole märgitud teisti; perioodi keskmised, kui ei ole märgitud teisiti)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SKP reaalkasv	-0,3	10,0	7,5	7,9	7,6	7,2	9,4	10,6	6,9	-5,1	-13,9	3,1 ³⁾
<i>Osakaal SKP reaalkasvus</i> (<i>protsendipunktides</i>)												
Sisenõudlus, v.a varud	-4,3	8,0	7,0	12,5	10,7	7,3	10,1	15,8	7,7	-7,3	-19,6	.
Netoeksport	5,3	-1,1	-2,9	-5,9	-2,7	-0,7	-0,5	-6,0	-5,6	5,7	11,3	.
ÜTHI-inflatsioon	3,1	3,9	5,6	3,6	1,4	3,0	4,1	4,4	6,7	10,6	0,2	2,7
Töötaja kohta makstav hüvitis	9,1	14,5	9,6	9,1	11,7	12,2	10,9	14,1	24,6	10,1	-3,3	.
Tööjõu nominaalsed erikulud	4,6	2,5	2,9	2,4	5,3	4,6	3,4	8,7	17,4	16,3	1,1	.
SKP deflaator	7,5	4,5	5,3	3,3	4,2	3,6	5,5	8,3	10,5	7,2	-0,1	.
Impordi deflaator	1,4	5,8	2,0	-0,1	-0,2	1,5	3,3	4,1	3,3	5,9	-1,1	.
Tööpuuduse määr (protsendina tööstust)	11,3	13,6	12,6	10,3	10,0	9,7	7,9	5,9	4,7	5,5	13,8	16,9
Kogutööhõive	-4,4	-1,5	0,8	1,3	1,5	0,0	2,0	5,4	0,8	0,2	-9,9	.
Jooksev- ja kapitalikonto saldo (protsendina SKPst)	-4,3	-4,9	-4,9	-10,1	-10,6	-10,6	-9,2	-13,2	-16,2	-8,7	7,3	.
Valitsussektori eelarvetasakaal (protsendina SKPst) ²⁾	-3,5	-0,2	-0,1	0,3	1,7	1,6	1,6	2,4	2,5	-2,8	-1,7	-1,0
Riigivõlg (protsendina SKPst) ²⁾	6,0	5,1	4,8	5,7	5,6	5,0	4,6	4,4	3,7	4,6	7,2	8,0
Rahaturu kolme kuu nominaalne intressimäär (protsentides)	7,8	5,7	5,3	3,9	2,9	2,5	2,4	3,2	4,9	6,7	5,9	1,6
Euro nominaalne vahetuskurss ¹⁾	15,6	15,6	15,6	15,6	15,6	15,6	15,6	15,6	15,6	15,6	15,6	15,6

Allikad: EKP, Eurostat ja Euroopa Komisjon.

1) EEK/EUR

2) Euroopa Komisjoni 2010. aasta sügise majandusprognoos.

3) Kiirhinnang.

Eesti konsolideerimisega jätkama, et saavutada 2013. aastaks keskpika perspektiivi eesmärgiga kooskõlas eelarveülejäak ja sedasi säilitada riigi rahanduse jätkusuutlikkust.

Eesti lähenemisprotsessi on viimase aastakümne jooksul oluliselt mõjutanud majandus- ja rahapoliitilised valikud. Eesti võttis 1992. aastal kasutusele valuutakomitee süsteemi. Kroon seoti alguses Saksa margaga ning pärast 1999. aastat euroga. Peale selle sätestati Eesti Panga seaduses 2003. aastal rahapoliitika esmaseks eesmärgiks hinnastabiilsuse saavutamine. Aastatel 2005–2008 muutusid Eesti valuutakomitee süsteemiga seotud rahapoliitilised tingimused liiga ekspansiivseks. Eelarve tasakaalu suhteliselt headest näitajatest hoolimata ei olnud riigi üldine kurss piisavalt range, et ohjeldada nõudlusest tulenevat survet ja toetada hinnastabiilsust. See tõi kaasa liiga kiire laenukasvu ja varahindade tõusu, eelkõige eluasemeturul, millest tulenenud tasakaalustamatus leevenes tugeva majandussurutise ja majanduse ulatusliku kohandumise ajal.

Eesti Panga poliitiline raamistik tagas, et EKP intressimääraotsused mõjutasid otseselt Eesti majanduses kehtivaid intressimäärasid. Eesti rahaturu intressimäärad olid mitu aastat arenenud üldjoontes sarnaselt euroala võrreldavate intressimääradega. Kuid pärast finantskriisi süvenemist 2008. aasta sügisel tõusid ka riskipreemiad, turu intressimäärad eemaldusid üha rohkem euroala rahaturu intressimäärade ning Eesti ja euroala intressimäärade vahed suurenesid. Alates 2009. aasta novembrist hakkasid rahaturu intressimäärade vahed oluliselt kitsenema, peegeldades riigis eelarve konsolideerimiseks tehtud jõupingutusi, rahvusvaheliste investorite riskikartlikkuse vähenemist ning muutuvaid turuootusi seoses Eesti väljavaadete euro kasutuselevõtmise suhtes. Intressimääravahede kitsenemine lähendas Eesti rahaturu intressimäärasid mõningase kõikumisega järk-järgult euroala intressimääradele.

Selleks, et Eesti saaks euro eelistest täielikult kasu ja et tema kohandumismehhanismid saaksid laienenud valuutapiirkonnas tõhusalt toimida,

peab Eesti majanduspoliitika olema täielikult suunatud lähenemisprotsessi jätkusuutlikkuse tagamisele. Sellega seoses on hädavajalik tagada madala inflatsioonitasemega keskkond. On äärmiselt oluline, et ka muud poliitikavaldkonnad peale rahapoliitika tagaksid Eesti majanduse võime tulla toime võimalike riigispetsiifiliste šokkidega ja vältida makromajanduse tasakaalustamatuse kordumist. Eesti ametivõimud on avalikult rõhutanud, et nende tähtsaim eesmärk

on tagada majanduskeskkond, mis viib keskpikas perspektiivis makromajanduse tasakaalustatud tingimuste juures toodangu ja tööhõive jätkusuutliku kasvuni ning tagab hinnastabiilsuse. Sellega seoses peavad Eesti ametivõimud pühendumisega a) eelarve edasisele konsolideerimisele, b) jätkuvatele struktuurireformidele ja c) finantssektori poliitika jätkuval tugevdamisele, et tagada finantsstabiilsus ja hoida ära võimalike riskide tekkimine.

Taustinfo 9

EESTI EUROALAGA ÜHINEMISE MÕJU STATISTIKALE

Eesti ühinemine euroalaga 1. jaanuaril 2011 on viies kord, mil euroala statistilisi aegridu tuleb uue liikmesriigi lisandumise tõttu muuta (Kreeka ühinemine 2001. aastal, Sloveenia ühinemine 2007. aastal, Küprose ja Malta ühinemine 2008. aastal ning Slovakkia ühinemine 2009. aastal). Laienenud euroala statistika ettevalmistamist on vajaduse korral kooskõlastatud Euroopa Komisjoniga.

Eesti ühinemine euroalaga tähendab seda, et Eesti residentidest, s.o nii füüsilistest kui ka juriidilistest isikutest on saanud euroala residendid. See mõjutab statistikat, mis kajastab euroala residentide omavahelisi ning euroalaväliste residentidega sooritatud tehinguid (vooge) ja nende positsioone, nagu näiteks raha-, maksebilansi ja rahvusvahelise investeerimispositsiooni statistika, aga ka finantsaruandeid. Nendel juhtudel tuleb Eesti ja ülejäänud euroala residentide vahelised tehingud ja positsioonid edaspidi „konsolideerida”, et tagada euroala residentsuse õige määratlus kogu asjaomases statistikas.

Alates 2011. aasta jaanuarist peab Eesti täitma kõiki EKP statistikanõudeid, s.t esitama täielikult ühtlustatud ja võrreldavaid riiklikke andmeid.¹ Kuna uue statistika koostamise ettevalmistamine võtab palju aega, hakkasid Eesti Pank ja EKP ettevalmistusi tegema juba ammu enne Eesti ühinemist ELiga. Pärast EKPSi liikmeks saamist 2004. aastal hoogustas Eesti Pank ettevalmistusi EKP raha- ja finants-, välis-, valitsussektori ja finantskontode statistika nõuete täitmiseks. Peale selle pidi Eesti Pank tegema vajalikke ettevalmistusi Eesti krediidasutuste loomimiseks EKP kohustusliku reservi süsteemi ning täitma asjakohased statistikanõuded selles valdkonnas.

Euroala teiste riikide andmeesitajate ja keskpankade jaoks tähendas euroala laienemine seda, et alates 2011. aasta jaanuarist peavad nad esitama andmeid Eesti residentidega sooritatud tehingute (või voogude) kohta ja oma positsioonide kohta nende suhtes euroala andmete osana, mitte andmetena euroalaväliste residentide tehingute või positsioonide kohta nagu varem.

Samuti peavad nii Eesti kui ka teised euroala riigid esitama tagasiulatuvad ning geograafiliselt ja sektorite poolest piisavalt liigendatud andmed vähemalt aastani 2004, mil Eesti ühines ELiga.

¹ EKP statistikanõuded on kokku võetud dokumendis „EKP statistika: ülevaade”, aprill 2010.

Nende andmete põhjal on võimalik koostada euroala ajalisi koondeid selle praeguses koosseisu kohta mõni aasta enne laienemist.

Euroala statistika avaldamiseks on EKP avanud Internetis juurdepääsu kahele aegreale. Esimene neist sisaldab võimalikult kaugemale ulatuvaid andmeid praeguse euroala kohta (s.t koos Eestiga) ning teine seostab omavahel euroala eri koosseisud alates 1999. aasta 11 liikmest.

2 EESTI PANGA EUROSÜSTEEMIGA LÕIMUMISE ÕIGUSLIKUD ASPEKTID

EKP on vaadanud aluslepingu artikli 140 järgi läbi Eesti Panga põhikirja ja Eesti muud asjakohased õigusaktid ning hinnanud nende vastavust aluslepingu artiklile 131. EKP hindas Eesti õigusaktide vastavust aluslepingule ja EKPSi põhikirjale positiivselt, eeldades et Eesti õigusaktide täiendavad muudatused jõustuvad õigel ajal, nagu on märgitud 2010. aasta mais avaldatud lähene misaruandes. EKP märkis, et Riigikogu võttis kõnealused muudatused vastu 22. aprillil 2010.

EKP ja Eesti Pank kehtestasid mitmeid õigusakte, et tagada Eesti Panga lõimumine eurosüsteemiga 1. jaanuaril 2011. Eurosüsteemi õiguslikku raamistikku kohandati seoses ECOFINi nõukogu 13. juuli 2010. aasta otsusega tühistada Eesti suhtes kehtiv erand.¹ EKP võttis vastu asjakohased õigusaktid, millega nähakse ette ülejäänud kapitali sissemaksmine ning Eesti Panga välisvaluutareservide ülekandmine EKP-le,² ning kehtestas pangatähtede jaotamise aluse kehtivusega alates 1. jaanuarist 2011.³ EKP nõukogu võttis kooskõlas EKPSi põhikirja artikliga 27.1 vastu soovitusel Eesti Panga aastaaruannete välisaudiitorite kohta alates 2011. majandusaastast.⁴ EKP vaatas läbi ka oma õigusliku raamistiku ja tegi sellesse Eesti Panga eurosüsteemi liikmeks saamisega vajalikuks osutunud muudatusi. Muu hulgas vaadati läbi Eesti õigusaktid, millega rakendatakse eurosüsteemi rahapoliitika ja TARGET2 õiguslik raamistik ja mis võimaldavad Eesti osapooltel alates 3. jaanuarist 2011 osaleda eurosüsteemi avaturuoperatsioonides. EKP võttis vastu ka otsuse Euroopa Keskpanga poolt kohustusliku reservi kohaldamise üleminekusätete kohta pärast euro kasutuselevõttu Eestis.⁵ Viimasena lõpetati Eesti Panga ERM2s osalemise leping.⁶

Seoses euro kasutuselevõttuga Eestis ning Eesti Panga lõimumise puhul eurosüsteemiga oli vaja muuta ka mõningaid Eesti õigusakte. EKPga konsulteeriti seoses Eesti õigusaktidega, mis reguleerivad eurole üleminekut, ümardamise reegleid ja raharinglust Eestis, aga ka seoses kohustusliku reservi raamistikuga.⁷

2010. aasta lõpuks oli Eesti Panga seadus ja põhikirja viidud kooskõlla EKP 2004., 2006., 2008. ja 2010. aasta lähene misaruannetes antud

soovitustega. Eesti Pank konsulteeris EKPga seoses Eesti Panga seaduse ja põhikirja muutmise eelnõuga 10. veebruaril 2010 ning EKP esitas arvamuse, milles ta soovitas teha teatavaid muudatusi, mida ka seaduse ja põhikirja lõppversioonis kajastati.⁸

ECOFINI nõukogu konsulteeris EKPga seoses oma ettepanekutega nõukogu määruste muutmiseks,⁹ millega anti õigus euro Eestis kasutusele võtta ja määrati kindlaks euro ja Eesti krooni lõplikult fikseeritud vahetuskurss.¹⁰ EKP kiitis kõnealused ettepanekud heaks ja märkis, et nende alusel on euro Eestis seadusliku maksevahendina võimalik kasutusele võtta pärast Eesti suhtes kehtestatud erandi tühistamist aluslepingu artikli 140 lõikes 2 sätestatud korras.

1 Nõukogu 13. juuli 2010. aasta otsus 2010/416/EL vastavalt aluslepingu artikli 140 lõikele 2 euro kasutuselevõtu kohta Eestis 1. jaanuaril 2011 (ELT L 196, 28.7.2010, lk 24).

2 31. detsembri 2010. aasta otsus EKP/2010/34 kapitali sissemaksmise, välisvaluutareservide ülekande ja sissemaksete kohta Euroopa Keskpanga reservidesse ja eraldistesse Eesti Panga poolt (ELT L 11, 15.1.2011, lk 58).

3 13. detsembri 2010. aasta otsus EKP/2010/29 euro pangatähtede emiteerimise kohta (uuesti sõnastatud) (ELT L 35, 9.2.2011, lk 26).

4 Euroopa Keskpanga 8. oktoobri 2010. aasta soovitus EKP/2010/16 Euroopa Liidu Nõukogule Eesti Panga välisaudiitorite kohta (ELT C 282, 19.10.2010, lk 1).

5 Euroopa Keskpanga 26. oktoobri 2010. aasta otsus EKP/2010/18 Euroopa Keskpanga poolt kohustusliku reservi kohaldamise üleminekusätete kohta pärast euro kasutuselevõttu Eestis (ELT L 285, 30.10.2010, lk 37).

6 13. detsembri 2010. aasta leping Euroopa Keskpanga ja euroalaväliste liikmesriikide keskpankade vahel, millega muudetakse 16. märtsi 2006. aasta lepingut Euroopa Keskpanga ja euroalaväliste liikmesriikide keskpankade vahel, millega kehtestatakse vahetuskursimehhanismi töökord majandus- ja rahaliidu kolmandas etapis (ELT C 5, 8.1.2011, lk 3).

7 CON/2010/16 ja CON/2010/60.

8 CON/2010/20.

9 Nõukogu 13. juuli 2010. aasta määrus (EL) nr 671/2010, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2866/98 seoses euro ümberarvestuskursiga Eestis (ELT L 196, 28.7.2010, lk 4). Nõukogu 13. juuli 2010. aasta määrus (EL) nr 670/2010, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 974/98 seoses euro kasutuselevõttuga Eestis (ELT L 196, 28.7.2010, lk 1).

10 CON/2010/52.

3 EESTI PANGA EUROSÜSTEEMIGA LÕIMUMISE PRAKTILISED ASPEKTID

Pärast seda, kui ECOFINi nõukogu oli 13. juulil 2010 võtnud vastu otsuse euro kasutuselevõtu kohta Eestis 1. jaanuaril 2011, tegi EKP tehnilisi ettevalmistusi Eesti Panga täielikuks lõimimiseks eurosüsteemiga. Kooskõlas aluslepingu sätetega ühines Eesti Pank eurosüsteemiga täpselt samade õiguste ja kohustustega, mis olid nende ELi liikmesriikide keskpankadel, kus euro oli juba kasutusele võetud.

Eesti Panga eurosüsteemiga lõimumise tehnilised ettevalmistused hõlmasid paljusid valdkondi, näiteks finantsaruandlust ja raamatupidamist, rahapoliitilisi operatsioone, välisvaluutareservide haldust ja valuutaturuoperatsioone, maksesüsteeme, statistikat ning pangatähtede tootmist. Operatsioonide valdkonnas katsetati ettevalmistuste raames ulatuslikult asjaomaseid instrumente, menetlusi ja tehnilisi süsteeme rahapoliitiliste ja valuutaturuoperatsioonide rakendamiseks.

RAHAPOLIITILISED OPERATSIOONID

Euro kasutuselevõtuga Eestis 1. jaanuaril 2011 hakkasid kehtima eurosüsteemi kohustusliku reservi nõuded 18-le Eesti krediitiasutusele, mille loetelu on avaldatud EKP veebilehel. Eesti ühinemine euroalaga muutis eurosüsteemi likviidsustingimusi vaid pisut. Euroala krediitiasutuste kohustusliku reservi nõuete kogumaht suurenes vähem kui 0,2% (223 miljonit eurot). 1.–18. jaanuarini 2011 olid Eesti autonoomsed likviidsustegurid likviidsust vähendavad, mis suurendas kogu euroala pangandussektori likviidsusvajadust keskmiselt 1,1 miljardi euro võrra.

Likviidsusülejäaki silmas pidades ei esitanud Eesti osapooled 2011. aasta alguses korraldatud avaturuoperatsioonides pakkumisi, v.a väike pakkumine operatsioonis, mis arveldati 19. jaanuaril.

Euroalaga ühinedes võttis Eesti Pank vastu ka eurosüsteemi tagatiste raamistiku, kuid ei teatanud varadest, mis oleksid alates 1. jaanuarist 2011 kõlblikud kasutamiseks tagatistena eurosüsteemi laenuoperatsioonides.

SISSEMAKSED EKP KAPITALI, RESERVIDESSE JA VÄLISVALUUTARESERVIDESSE

Eesti Panga osa EKP märgitud kapitalis on 19,3 miljonit eurot ehk 0,1790% EKP märgitud kapitalist summas 10,761 miljardit eurot (1. jaanuari 2011. aasta seisuga). Kui Eesti Pank ühines 1. mail 2004 EKPSiga, maksis ta EKP tegevuskuludeks sisse 7% oma osast EKP märgitud kapitalis; seoses EKP kapitali suurendamisega 29. detsembril 2010 vähenes sissemakse 3,75%ni. Eesti Pangal paluti vastavalt EKPSi põhikirja artiklile 48.1 maksta sisse ülejäänud osa EKP märgitud kapitalis, s.o 18,3 miljonit eurot. 1. jaanuaril 2011 tegi Eesti Pank esimese osamakse summas 12,6 miljonit eurot ning ülejäänud osa märgitud kapitalist makstakse sisse kahes osas.

2011. aasta alguses kandis Eesti Pank kooskõlas EKPSi põhikirja artiklitega 30 ja 48.1 ja vastavalt oma osalusele EKP märgitud kapitalis EKP-le üle välisreserve väärtuses 145,9 miljonit eurot (85% Jaapani jeenides nomineeritud varad ja 15% kuld). Eesti Pank on otsustanud oma osalust EKP Jaapani jeenides nomineeritud reservvaras hallata koostöös Soome keskpangaga. Seoses välisreservide ülekandmisega EKP-le krediteeriti Eesti Pangale kooskõlas EKPSi põhikirja artikliga 30.3 eurodes nomineeritud nõue EKP vastu.

4 EURO SULARAHALE ÜLEMINEK EESTIS

EURO SULARAHALE ÜLEMINEKU LOGISTILISED ASPEKTID

Pärast Eesti suhtes kehtestatud erandi kaotamist ECOFINi nõukogu 13. juuli 2010. aasta otsusega võttis Eesti 1. jaanuaril 2011 kasutusele euro. Üleminek euro sularahale kulges sujuvalt ja pärast kahenädalast perioodi, kui Eesti kroon ja euro olid ringluses paralleelselt, muutusid europangatähed ja -mündid ainsaks seaduslikuks maksevahendiks Eestis. Alates 1. jaanuarist 2011 oli euro sularaha võimalik välja võtta peaaegu kõigist pangaautomaatidest. Euro sularahale ülemineku kord oli ette nähtud asjakohases kavas, mis oli kooskõlastatud asjaomaste sidusrühmadega.

Logistikapartnerina tegutsenud Soome keskpang tarnis 44,9 miljonit pangatähte koguväärtuses 1,47 miljardit eurot. Eesti Pank maksab selle laenu pangatähtedes tagasi 2012. aastal. Eesti Panga poolt tootmisse antavatel pangatähtedel on seerianumbris täht „D”. Eesti Pank hankis Soome rahapajalt 194 miljonit euromünti koguväärtuses 58,4 miljonit eurot.

Väärtuse poolest jagati 13% laenatud europangatähtedest ja ligi pool euromüntidest pangandussektorile pangaautomaatide täitmiseks ja edasiseks laialijagamiseks. Lisaks toodeti elanikkonna jaoks 700 000 stardikomplekti väärtusega à 12,79 eurot, et vähendada jaemüüjate sularahavajadusi jaanuari paaril esimesel päeval.

Seoses euro kasutuselevõtuga Eestis vahetasid euroala keskpangad Eesti kroone euro vastu nimiväärtuse alusel tasuta alates 2011. aasta esimesest tööpäevast kuni 28. veebruarini 2011.¹¹ Vahetatavat summat piirati iga tehingu ja osapoole puhul 1000 euroni päevas. 2010. aasta detsembris said inimesed vahetada kroone euro vastu tasuta lõplikult fikseeritud kursiga kõikides pankades Eestis. Euro sularahale üleminekus osalesid jaanuari esimesel 15 päeval ka postkontorid, et tagada maapiirkondades elanikkonna varustamine euro sularahaga.

Alates 1. jaanuarist 2011 saab kuue kuu jooksul kroone eurodeks vahetada tasuta ja fikseeritud kursiga kõigis pangakontorites, kus osutatakse sularahateenuseid. Juulist

detsembrini saab kroone eurodeks vahetada osades pangakontorites.

Eesti Pank jätkab Eesti krooni sularaha kokkuostmist tähtajatult.

EURO KASUTUSELEVÕTU TEABEKAMPAANIA

EKP valmistas koostöös Eesti Pangaga Eesti euro sularahale ülemineku puhul ette ulatusliku teabekampania. Kampaniamaterjalide koostamisel võeti arvesse teistes riikides euro sularahale ülemineku saadud kogemusi. Nende hulgas oli arvamusuuringuid, mitmesuguseid trükiseid ja temaatilisi veebilehti. Esimest korda pärast 2002. aasta teabekampaniat kasutati ka telereklaami (2010. aasta novembrist kuni 2011. aasta jaanuari keskpaigani anti eetrisse neli reklaami). EKP ja Eesti Panga korraldatud kampania eesmärk oli tutvustada sularahakäitlejatele ja avalikkusele europangatähtede ja -müntide väliseid ja turvaomadusi ning ülemineku korda. Kampaniapartneritele, kellest enamik olid pangad ja riigiasutused, anti asjakohaste EKP trükiste kõrge kvaliteediga trükimaterjalid õigusega kasutada ja kohandada neid oma suhtekorraldustegevuses.

Pärast suhtlemist pimedate ühendustega, k.a Eesti Pimedate Liit, töötas EKP välja „kõneleva kaardi” nägemispuudega inimestele. See sisaldab MP3-faili, kuhu on salvestatud põhiteave europangatähtede ja -müntide kohta.

Teabekampania alguse tähistamiseks Eestis andis EKP president Jean-Claude Trichet 19. septembril 2010 Eesti Panga presidendile Andres Lipstokile üle sümbolse tähe europangatähtedega.

¹¹ EKPSi põhikirja artiklis 52 on sätestatud, et EKP nõukogu võtab vajalikud meetmed, et tagada euro suhtes lõplikult fikseeritud vahetuskurssidega vääringute pangatähtede vahetus euroala liikmesriikide keskpankades nende vastavas nimiväärtuses. EKP nõukogu võttis kõnealuste pangatähtede vahetamist reguleeriva suunise vastu 24. juulil 2006.

Ehitustööde tähtsa osana restaureeritakse Grossmarkthalle. Hoone üldilme säilitatakse; fassaad ja pinnad restaureeritakse vastavalt muinsuskaitse eeskirjadele. Betoonsõrestikfassaadi sisevaade.

4. PEATÜKK

FINANTSSTABIILSUS JA LÕIMUMINE

I FINANTSSTABIILSUS

Eurosüsteem aitab kaasa riikide pädevate ametiasutuste poliitika sujuvale rakendamisele krediitiasutuste usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalve ja finantsüsteemi stabiilsuse osas. Ühtlasi nõustab ta nendes valdkondades riikide ametiasutusi ja Euroopa Komisjoni seoses ELi õigusaktide rakendusala ja täitmisega. Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRN) asutati 16. detsembril 2010 ja 1. jaanuaril 2011 jõustus uus Euroopa järelevalveasutust, millega seoses loodi kolm Euroopa järelevalveasutust, mis hõlmavad pankasid, väärtpaberiturge ning kindlustusseltse ja pensionifonde. See raamistik tugevdab oluliselt Euroopa järelevalvestruktuuri nii mikrotasandi kui ka – esmakordselt – makrotasandi usaldatavusjärelevalves, sest Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu ülesanne on avastada ja prioriseerida ELi finantssektori süsteemseid riske, anda välja hoiatusi ja vajaduse korral teha soovitusi meetmete kohta, mis aitavad neid riske ohjata. EKP tagab ESRNi sekretariaadi, andes nõukogule tuge analüüsi, statistika, halduse ja logistika valdkonnas (vt 6. peatükk).¹

1.1 FINANTSSTABIILSUSE SEIRE

1.1.1 EUROALA PANGANDUSSEKTOR

EKP põhiülesanne koostöös EKPSi pangajärelevalve komiteega on finantsstabiilsuse riskide seire ja finantsüsteemi šokitalumisvõime hindamine.² Analüüs keskendub eelkõige pankadele, sest nemad on endiselt Euroopa peamised finantsvahendajad. Kuna aga samas kasvab finantsturgude, finantsinfrastruktuuride ja teiste finantsasutuste tähtsus ning tihenevad nende sidemed pankadega, peab EKPS jälgima ka nende finantsüsteemi kuuluvate osade haavatavust.

Pinged euroala riigivõlakirjade ja pankade rahastamise turul panid 2010. aastal proovile turu usu euroala pangandussektori võimesse tulevaste riskidega toime tulla. Turgude stabiliseerimisele suve jooksul aitasid oluliselt kaasa järgmised asjaolud: euroala riigid võtsid endale kohustuse alustada eelarve konsolideerimist või seda kiirendada; loodi Euroopa finantsstabiilsusmehhanism ja Euroopa finantsstabiilsusfond; maikuu käivitati EKP väärtpaberituruprogramm, mille alusel

sekkutakse euroala avaliku ja erasektori võlaväärtpaberite turu toimimisse; kogu ELi hõlmanud stressitestid andsid üldiselt positiivseid tulemusi, mis tehti teatavaks juulis.³ Peale selle sõlmiti kokkuleppe rahvusvaheliselt tegutsevate pankade reguleeriva režiimi (Basel III eeskirjade) läbivaatamise kohta, mida rakendatakse järkjärgult, et pangandussektor saaks jätkuvalt majandusele krediiti anda. Kokkuleppe sõlmimine vähendas ebakindlust pankade tulevaste kapitali- ja likviidsusvajaduste suhtes. Vaatamata nendele sündmustele mõjutasid üldist majandus- ja rahandusolukorda euroalal jätkuvalt finantsstabiilsuse riskid ning teisel poolaastal tekkis uuesti mure teatavate euroala riikide võla ja pangandussektori haavatavuse seoste pärast.⁴ Peale selle kujutasid endast olulist riskiallikat ülemaailmsete tasakaalustamatuste taasteke 2010. aastal ning sellega kaasnev vahetuskursside suur volatiilsus ja võimalus, et tasakaalustumine hakkab kulgema korraldult.

Euroala finantssektoris 2010. aastal toimunud areng viitas liikmesriikidevahelistele olulistele erinevustele, mis suurel määral peegeldas teatavate riikide varasema tasakaalustamatuse jätkuvat korrigeerimist. Sellises olukorras tähendas allesjäänud avaliku sektori toetusmeetmete lõpetamise ajastus ja järkjärgulisus euroala finantsüsteemile erilist väljakutset. Sellegipoolest tuleb need meetmed keskpikas perspektiivis lõpetada, vastasel korral säiliks nende tõttu pankade- ja riikidevaheline ebavõrdsus. Samal ajal seisnesid

1 Nõukogu 17. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1096/2010 (ELT L 331, 15.12.2010, lk 162).

2 EKP on alates 2004. aasta lõpust avaldanud oma finantsstabiilsuse ülevaadet, mis on kord poolaastas ilmuv aruanne euroala finantsüsteemi stabiilsuse kohta. 2010. aastal avaldas EKP ka ELi pangandussektori struktuurinäitajad, ELi pangandussektori stabiilsuse aastaaruande ja ELi pangandusstruktuuride aastaaruande, mis sel aastal sisaldas pankade kasumlikkust käsitlevat lisa „Beyond RoE: How to measure bank performance”. Need väljaanded kajastavad pangajärelevalve komitee põhilisi järeldusi pangandussektori struktuuri ja stabiilsuse jälgimise tulemuste kohta ning on kättesaadavad EKP veebilehel.

3 Kogu ELi hõlmavat stressitesti koordineeris Euroopa Pangandusjärelevalve Komitee (CEBS) tihedas koostöös EKP ja Euroopa Komisjoniga. Meetodeid on üksikasjalikult kirjeldatud CEBSi ja EKP veebilehel ning tulemused on avaldatud CEBSi ja osa lenud riikide ametiasutuste veebilehtedel.

4 Kulminatsioon oli 21. novembril, kui Iirimaa taotles ELiit/RVFilt finantsabiprogrammi raames abi.

peamised riskid jätkuvalt võimaluses, et mure riikide rahanduse jätkusuutlikkuse pärast püsib või isegi kasvab ning võib põhjustada edasist negatiivset vastastikmõju riigi rahanduse ja finantssektori vahel. Ehkki majanduskasvu, eelarve tasakaalustamatuse ja pankade rahastamistingimustega seotud haavatavuste vaheline negatiivne vastastikmõju oli eriti tugev vaid üksikutes euroala riikides, püsis oht, et see kandub edasi teistele euroala riikidele.

Tulevikku vaadates on euroala finantsstabiilsuse keskne stsenaarium siiski üldiselt soodne. Osaliselt toetavad seda soodsam makromajanduslik keskkond, finantsasutuste varapositsioonide suurem läbipaistvus ning euroala valitsuste ja keskpankade loodud täiendavad toetusmehhanismid. Seda väljavaadet varjutav ebakindlus on aga jätkuvalt suur.

Euroala suurte ja komplekssete panganduskontsernide tulud hakkasid 2010. aasta esimeses kolmes kvartalis taastuma, peamiselt tänu puhtale intressitulule, vähenenud (kuigi endiselt suurtele) laenukahjumieraldistele ning stabiilsele teenus- ja vahendustasutulule. Puhast intressitulu toetas jätkuvalt järsk tulukõver ja pankade uute laenude jätkuvalt üpris suured marginaalid. Tekkis ka märke selle kohta, et pankade eluaseme-laenude mahu kasv võis 2010. aasta keskel olla läbinud pöördepunkti, ehkki liikmesriikidevahelised erinevused olid suured. Laenude andmine kaupu ja mittefinantsteenuseid pakkuvatele ettevõtetele taastus siiski visamalt. Lisaks vähenes oluliselt suurte ja komplekssete panganduskontsernide riskikulu, mis oli tingitud nii laenutsükli positiivsest arengust kui ka majanduse taastumisest (nt kahjumäärade ja väiksemate viivislaenude stabiliseerumine). Samas langes suurte ja komplekssete panganduskontsernide kauplemistulu 2010. aasta teises kvartalis märkimisväärselt ja taastus kolmandas kvartalis ainult osaliselt. Põhjuseks olid väiksemad kauplemissahud. Paljud asutused kandsid jätkuvalt oma varapositsioonidelt kahju. Suurte ja komplekssete panganduskontsernide maksevõime suhtarvud paranesid 2010. aasta esimeses kolmes kvartalis veelgi tänu jaotamata kasumile ja pankade kapitali hankimise püüdlustele. Kui suurte

ja komplekssete panganduskontsernide kasumlikkuse hiljutine taastumine saaks tagasilöögi, mõjutaks see negatiivselt laenude andmist reaalmajandusele. Peale selle jääb pankade krediidiriski positsioonide kvaliteedi paranemine mitmes riigis endiselt hapraks.

I.1.2 MUUD FINANTSEERIMISERVEÕTTED

2010. aastal stabiliseerus euroala kindlustussektori olukord. Kindlusseltside tegevustulemused olid aga ebaühtlased ning jätkuvalt raskendas kindlustuslepingute sõlmimist tagasihoidlik majandusaktiivsus. Kindlusseltside finantstulemusi aitas aga parandada suhteliselt väike kahjum ja stabiilne investeerimistulu. Kokkuvõtteks püsis suurte kindlustusseltside kasumlikkuskogu 2010. aasta jooksul stabiilne. Ka kapitalipositsioonid olid stabiilsed ning nende keskmine šokitaluvusvõime näis olevat vastuvõetaval tasemel.

Prognoosi kohaselt jäävad teatavad riskid ja probleemid euroala kindlustussektoris püsima ning see muudab sektori väljavaate teataval määral ebakindlaks. Eelkõige tekitab AAA-reitinguga riigivõlakirjade madal tulusus jätkuvaid probleeme nendele kindlustusseltsidele (ja pensionifondidele), kellel on palju garanteeritud intressiga kindlustuslepinguid, mille garanteeritud intressimäär on praeguste pikaajaliste riskivabade määradega enam-vähem ühel tasemel või neist suurem. Samal ajal avaldab euroala kindlustajate kindlustustulemustele jätkuvat mõju majandusaktiivsuse mõõdukas taastumine ja seda ümbritsev ebakindlus.

Riskikapitalifondide sektoris jätkus 2010. aastal taastumine. Keskmised investeerimistulemused ei olnud nii muljetavaldavad kui 2009. aastal, kuid investorid jätkasid riskikapitalifondide poole tagasipöördumist ja aastased netovood muutusid taas positiivseks. Investorid eelistasid aga suuri riskikapitalifonde, mille kasvuga võivad aga kaasneda ka suuremad riskid finantsstabiilsusele. Olukorras, kus valitsesid madalad nominaalintressimäärad ja vastaspoole krediidiriskide kasvav taluvus kvaliteetset maaklerteenust pakkuvate pankade hulgas, viitasid vähesed kättesaadavad andmed riskikapitalifondide finantsvõimenduse

kohta kõnealuse sektori finantsvõimenduse järkjärgulisele taastumisele ning sellega kaasnevale suuremale haavatavusele mitmesuguste finantsvõimendusega kaasnevate riskide suhtes.

1.2 FINANTSSTABIILSUSE KORRALDUS

EL algatas 2010. aastal ELi kriiside ennetamise, ohjamise ja lahendamise raamistiku põhjaliku läbivaatamise. Reform, mis ECOFINi nõukogu 18. mai 2010. aasta järelduste kohaselt kestab mõned aastad, keskendub kolmele töövaldkonnale: a) ELi poliitika koordineerimise raamistiku rakendamine, b) ELi reguleeriva raamistiku täiustamine ja c) selliste mehhanismide loomine, millega tagatakse, et finantssektor suudab kanda finantskriiside lõplikku kulu. EKP on kogu aasta jooksul aktiivselt osalenud kõigis kolmes töövaldkonnas.

Elkõige toetas EKP kogu ELi hõlmava tervikliku kriiside ennetamise, ohjamise ja lahendamise poliitika koordineerimisraamistiku rakendamist, millega antakse ECOFINi nõukogule suurem koordineeriv roll finantsstabiilsuse poliitika valdkonnas ning kehtestatakse koordineerimiskord, mis määrab selgelt kindlaks mitmesuguste ELi ja riigiasutuste rolli ja ülesanded. Sellega seoses peeti poliitika kahe- ja mitmepoolisel koordineerimisel kasulikuks piiriüleste finantsstabiilsuse töörühmade asutamist, nagu need on määratletud piiriüleste finantsstabiilsust käsitlevas 2008. aasta vastastikuse mõistmise memorandumis,⁵ 2011. aasta keskpaigaks ELi kõigi suurte piiriüleste finantskontsernide jaoks, mida saadaks piiriüleste koostöölepingute (nn vabatahtlikud konkreetse koostöö lepingud) allakirjutamine.⁶

Reguleerimise valdkonnas osales eurosüsteem 2010. aasta veebruaris üldsusega konsulteerimises, mille algatas Euroopa Komisjon ja mis käsitles ELi raamistikku piiriüleseks kriisijuhtimiseks pangandussektoris.⁷ Eurosüsteem toetas komisjoni eesmärki algatada ELi kriiside lahendamise raamistiku väljatöötamine ja kõrvaldada tõkked, mis takistavad ELi piiriüleste finantsasutusi mõjutavate kriiside tulemuslikku ohjamist.

Eurosüsteem soovitas mitut võimalust varase sekkumise vahendite, kontsernisiseste varaülekannete, pangakriiside lahendamise⁸ ja maksejõuetusega seotud probleemide lahendamiseks.

2010. aasta mais avaldas komisjon pangakriiside lahendamise fondide teatise, milles soovitatakse finantstasude parimaks kasutamiseks luua kogu ELi hõlmav eelarahastatud skeemide võrgustik, et tulevasi pankade maksejõuetuse juhtumeid ei korvataks maksumaksja kulul ning need ei destabiliseeriks finantssüsteemi. Ka Euroopa Ülemkogu nõustus juunis, et liikmesriigid peaksid kehtestama finantsasutustele tasude ja makside süsteemid, selleks et tagada koormuse õiglane jaotumine ja stimuleerida süsteemse riski ohjamist.⁹ Seoses sellega tunnistas EKP vajadust tagada riikide algatuste koordineerimine, et leevendada konkurentsimoontuste ohtu riikide pangandusturgude vahel ja vältida piiriüleste koostöö takerdumist kriiside ajal. Seepärast on EKP aktiivselt osalenud majandus- ja rahanduskomitee (EFC) kriisijuhtimisega tegeleva töörühma töös, jälgides ELis kehtivaid erinevaid tasusüsteeme ja tehes soovitusi lühiajaliste küsimuste lahendamise võimaluste kohta, nt seoses topeltmaksustamise ärahoidmise ja võrdsete võimaluste tagamisega.

2010. aasta oktoobris avaldas komisjon teatise „ELi raamistik kriisiohjamiseks finantssektoris”, milles sätestatakse 2011. aastal ELi õigusaktide

5 Vt „Memorandum of Understanding on Cooperation between the Financial Supervisory Authorities, Central Banks and Finance Ministries of the European Union on Cross-Border Financial Stability” (ECFIN/CEFCPE(2008)REP/53106), Brüssel, 1. juuni 2008.

6 17. augustil 2010 loodi Eesti, Islandi, Leedu, Läti, Norra, Rootsi, Soome ja Taani ametiasutuste vahelise kokkuleppe sõlmimisega esimene piiriüleste finantsstabiilsuse töörühm – Põhja- ja Baltimaade piiriüleste finantsstabiilsuse töörühm.

7 20. oktoobril 2009 algatas Euroopa Komisjon üldsusega konsulteerimise seoses oma teatisega „ELi raamistik piiriüleseks kriisijuhtimiseks pangandussektoris”, mis käsitleb mitmesuguseid küsimusi kolmes peamises valdkonnas: a) varane sekkumine, b) pangakriiside lahendamine ja c) maksejõuetus.

8 „Pangakriiside lahendamine” tähendab riikide kriisilahendusasutuste võetavaid meetmeid pangakriiside ohjamiseks, finantsstabiilsusele avaldatava mõju piiramiseks ja vajaduse korral asutuse kui terviku või selle osade nõuetekohase likvideerimise lihtsustamiseks.

9 Välja arvatud Tšehhi, kes jättis endale õiguse neid meetmeid mitte rakendada.

ettepanekutega hõlmatava reformi peamised elemendid. Lisaks kiireloomulisele prioriteedile kehtestada kõigis liikmesriikides tõhus kriisi-ohje kord näeb teatis ette ka pikaajalisema kava teatavate suuremate probleemide lahendamiseks, selleks et tagada sujuv toimetulek kriisidega. Eurosüsteem toetab komisjoni ettepanekut, mille eesmärk on täiustada ELi reguleerivat raamistikku kriiside ohjamiseks ja lahendamiseks. Igakülgne kriisiohjeraamistik tagaks muu hulgas selle, et kriisi lahendamine oleks usutav isegi süsteemselt tähtsa piiriülese asutuse puhul. Selle eesmärgi saavutamine eeldab tõhusamate töövahendite võimaldamist ametiasutustele ja ka sätteid, millega edendatakse liikmesriikide koostööd kriisiolukorras. Komisjon algatas üldsusega konsulteerimise seoses ettepaneku tehniliste üksikasjadega 6. jaanuaril 2011.¹⁰ ECOFINi nõukogu väljendas oma 2010. aasta detsembri järeldustes kriiside ennetamise, ohjamise ja lahendamise kohta komisjonile toetust selle eesoleva seadusandliku töö jaoks ning kutsus majandus- ja rahanduskomiteed üles jätkama riiklike maksusüsteemide jälgimist, eriti pidades silmas võrdseid võimalusi ja koordineerimist.¹¹

¹⁰ Vt lähemalt Euroopa Komisjoni veebileht (<http://ec.europa.eu>).

¹¹ Nõukogu järeldused kriiside ennetamise, ohjamise ja lahendamise kohta, ECOFINi nõukogu 3054. kohtumine, Brüssel, 7. detsember 2010.

2 FINANTSREGULATSIOON JA -JÄRELEVALVE

2.1 PANGANDUS

2010. aastal järgiti panganduse regulatsioonis G20 Londoni ja Pittsburghi tippkohtumisel 2009. aastal sätestatud tegevuskava, mille lõppeesmärk on luua tugevat ja stabiilset majanduskasvu toetav vastupidavam finantssüsteem. Selleks leppis keskpankade presidentide ja järelevalveasutuste juhtide rühm – Baseli pangajärelevalve komitee järelevaatav organ – kokku olemasolevate kapitalinõuete olulises tugevdamises ja likviidsusriski rahvusvahelise reguleerimise juurutamises.¹² Basel III nime all tuntud reformipakett on uue rahvusvahelise usaldatavusnormatiivide raamistiku nurgakivi.

Basel III pakett sisaldab uut regulatiivse kapitali määratlust, mis keskendub suurima kahjumi katmise võimega elementidele, nt lihtaktsiad ja muude äriühingute puhul nende ekvivalendid. Lisaks sellele kvalitatiivsele täiustusele on oluliselt suurendatud ka nõutava kapitali mahtu. Uus esimese taseme lihtaktsiate suhtarv on 4,5% riskiga kaalutud varadest, mida tulevaste stressiperioodide talumiseks täiendab 2,5%line kapitali säilitamise puhver. Koos esimese ja teise tasemega kasvab kapitali kogusuhtarv praegusest 8%lt 10,5%ni riskiga kaalutud varadest. Ülemäärase laenukasvu korral rakendatav täiendav vastutsükliline puhver võib sellele lisada veel kuni 2,5% olenevalt laenutsükli arengust riikides. Vastuseks komisjoni konsultatsioonile, mis käsitleb komisjoni ettepanekut vastutsükliliste kapitalipuhvrite kohta, toetas eurosüsteem tööd, mida rahvusvahelisel ja ELi tasandil tehakse vastutsükliliste kapitalipuhvrite mehhanismi väljatöötamiseks, ning rõhutas selle järjekindla rakendamise vajadust nii rahvusvahelisel kui ka ELi tasandil. Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu ja Euroopa Pangandusjärelevalve Asutus (EBA) tagavad rahvusvahelisel tasandil võimaluste võrdsuse, nähes kapitalinõuete direktiivis endas ette võimalikult üksikasjalikud nõuded vastutsükliliste kapitalipuhvrite loomiseks. Samas võiksid mõlemad asutused kummalegi Euroopa järelevalveraamistikus antud pädevuse piires anda välja poliitilisi põhimõtteid ja tehnilisi standardeid, et määrata kindlaks täiendavad nõuded, mis võimaldaksid raamistikul reageerida

finantssüsteemi arengule ja seda tabavatele mitmesugustele šokkidele.¹³

Kooskõlas G20 riikide antud ülesandega täiendaks riskipõhiseid nõudeid lisaks läbipaistev ja rahvusvaheliselt võrreldav riskivaba finantsvõimenduse suhtarv.

Likviidsusriski reguleeritakse kahe peamise kvantitatiivse normiga, mis keskenduvad ebakõlade piiramisele lühiajaliste likviidsusvajaduste puhul ja struktuurse, pikemaajalise likviidsusnõude kindlaksmääramisele, et vähendada pankade sõltuvust hulgi- ja muudest volatiilsetest rahastamisallikatest ning edendada stabiilset pikemaajalist rahastamist. Likviidsusriskide seire ja järelevalveasutuste vahelise teabevahetuse hõlbustamiseks täiendatakse kvantitatiivseid meetmeid seirevahenditega.

Seoses reguleerimistegevuse sellise arenguga algatas Euroopa Komisjon kaks konsulteerimist. Esimene algatati 2010. aasta veebruaris ja käsitles kapitalinõuete direktiivi muudatusettepanekuid seoses likviidsusstandardite, kapitali määratluse, finantsvõimenduse suhtarvude, vastaspoole krediidiriski käsitleluses tehtud muudatuste, vastutsükliliste meetmete (sh kogu tsüklilise hõlmavate oodatava laenukahjumi reservide), ühtsete eeskirjade ning süsteemselt oluliste finantsasutustega. Teine konsulteerimine, mis algatati 2010. aasta oktoobris, on seotud vastutsüklilise puhvri kasutuselevõetuga.

EKP toetab täielikult keskpankade presidentide ja järelevalveasutuste juhtide rühma kokkulepet ja peab seda oluliseks sammuks G20 riikide antud ülesande edukal täitmisel. Kriis näitas selgelt, et finantssüsteemi kriisitaluvusvõime tugevdamise meetmed peaksid kuuluma prioriteetsemate meetmete hulka. Vaatamata õigusreformi

12 Lähemalt selle kohta vt „Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems” ja „Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring”; mõlemad on avaldatud 16. detsembril 2010 ja kättesaadavad BISi veebilehel (<http://www.bis.org>).

13 Vt „Countercyclical capital buffer – position of the Eurosystem on the Commission’s consultation document”, mis on kättesaadav EKP veebilehel.

kuludele, millest mõned on ajutised, tuleb uus raamistik maailmamajandusele kasuks, leevendades oluliselt tulevaste finantskriisidega kaasnevaid riske.

Sellel põhjal on EKP seisukohal, et kõige tähtsam on paketi järkjärguline rakendamine, mis on kavandatud ajavahemikuks 2013–2019, ning kõiki edasisi arengusuundi tuleb hinnata juba alustatud meetmeid arvesse võttes. Üleminekuperioodil tuleb hoolikalt hinnata kapitalimeetmete, likviidsussuhtarvude ja finantsvõimenduse suhtarvu mõju konkreetsetele ärimudelitele ja pangandussektoritele, finantsturgudele ning majanduskasvule. Samal ajal tuleb erilist tähelepanu pöörata uute eeskirjade järjepidevale rakendamisele rahvusvahelisel tasandil eri jurisdiktsioonides.

Kooskõlas G20 riikide antud ülesandega keskendus finantsstabiilsuse nõukogu 2010. aastal teisele töösuunale, nimelt integreeritud võrgustikule, selleks et vähendada süsteemselt oluliste finantsasutustega seotud riske ja välismõjusid. Uus raamistik koosneb järgmistest osadest: a) vahendid kriiside lahendamiseks süsteemselt olulistest finantsasutustes, b) intensiivsem ja tulemuslikum järelevalve ja järelevaatamine, c) tugevad peamised finantsturuinfrastruktuurid edasikandumisrisiki vähendamiseks, d) täiendavad usaldatavusnormatiivide jm nõuded kahjumi katmise võime parandamiseks. Keskpankade presidentide ja järelevalveasutuste juhtide rühm märkis oma 2010. aasta septembri pressiteates pärast uue usaldatavusnormatiivide režiimi kohandamises kokkuleppimist, et süsteemselt oluliste finantsasutuste kahjumi katmise võime peaks olema Basel IIIs kokkulepitud standarditest suurem.

EKP tervitab ja toetab finantsstabiilsuse nõukogu tööd selles tähtsas valdkonnas. Arvestades süsteemselt oluliste finantsasutuste tegevuse rahvusvahelisust, on väga oluline, et reguleerivad asutused teeksid finantsstabiilsuse nõukogu egiidi all tihedalt koostööd, selleks et tagada selles valdkonnas suur rahvusvaheline järjepidevus ja piirata võimalikke kõrvalekaldumisi võrdsetest võimalustest ning minimeerida regulatiivse arbitraaži ohtu.

2.2 VÄÄRTPABERID

2010. aastal jätkati tööd riskikapitalifondide, reitinguagentuuride ja lühikeseks müügi reguleerimise valdkonnas. G20 riigid kinnitasid oma kohustust parandada riskikapitalifondide ja reitinguagentuuride järelevaatamist.¹⁴ Euroopa tasandil käsitles lühikeseks müügi võimalikku kahjulikkust Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve Komitee (CESR).¹⁵

Seoses riskikapitalifondidega jõuti oktoobris kokkuleppele¹⁶ direktiivis, mis käsitleb alternatiivsete investeerimisfondide valitsejaid. Euroopa Parlament hääletas ettepaneku poolt 11. novembril 2010. Alternatiivsete investeerimisfondide valitsejaid käsitleva direktiivi eesmärk on muu hulgas tagada, et kõikide teatavate suurust ületavate alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate suhtes kohaldatakse asjakohaseid tegevusloa ja registreerimisnõudeid, parandada riskijuhtimise ja juhtimise kaitsemeetmeid, tõhustada investorite kaitset ning kujundada makrotasandi usaldatavusjärelevalvega seotud riskide seire raamistik. Nende nõuete kohaldamisel peavad alternatiivsete investeerimisfondide valitsejad taotlema passi, mis lubab neil turustada fonde kutselistele investoritele ühtsel turul. Eurosüsteem tervitas oma seisukohas, mille ta esitas Euroopa Komisjoni algatatud riskikapitalifondidega seotud konsulteerimise raames, riskikapitalifondide sektori suuremat läbipaistvust ja makrotasandi usaldatavusjärelevalvet ning rõhutas, et igakülgse ja ühtlustatud reguleeriva raamistiku kehtestamine ELi alternatiivsete investeerimisfondide valitsejatele võib olla esimene samm ülemaailmse konsensuse suunas. Peale selle rõhutas eurosüsteem, et ülemaailmselt koordineeritud raamistiku tagamiseks on oluline jätkata rahvusvahelist dialoogi.¹⁷

14 G20 Toronto tippkohtumise deklaratsioon („The G-20 Toronto Summit Declaration“), 26.–27. juuni 2010.

15 CESR, „Proposal for a Pan-European Short Selling Disclosure Regime“, märts 2010.

16 Nõukogu, Euroopa Komisjoni ning Euroopa Parlamendi majandus- ja rahanduskomisjoni vahel.

17 „European Commission’s consultation on hedge funds – Eurosystem contribution“, EKP, 25. veebruar 2009.

Reitinguagentuuride osas on Euroopa Komisjon teinud ettepaneku muuta reitinguagentuure käsitlevat määrust.¹⁸ Oma arvamuses ettepaneku kohta¹⁹ toetab EKP üldjoontes ettepaneku määruses kavandatud meetmeid, mille eesmärgiks on õigusraamistiku tugevdamine, eelkõige Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve Asutusele (EVJA) kõikehõlmava pädevuse andmist seoses reitinguagentuuride registreerimise ja järelevalvega ning läbipaistvuse ja võistlevuse suurendamise kaalumist struktureeritud finantsinstrumentide reitingute turul.

Arvestades muret lühikeseks müümise mõju pärast finantskriisi põhjustatud äärmuslikes turutingimustes, võtsid reguleerivad asutused kogu maailmas mitmesuguseid meetmeid. Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve Komitee tegi 2010. aasta märtsis ettepaneku kehtestada üleeuroopaline avalikustamisrežiim. Euroopa Komisjon avaldas 14. juunil 2010 konsulteerimisdokumendi. Oma 5. augusti 2010. aasta vastuses väljendas eurosüsteem heameelt ELi aktsiate suhtes kavandatava läbipaistvusrežiimi üle. Rõhutati, et Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve Asutusel koos teiste asjaomaste asutustega peaks hädaolukorras olema keskne roll ning lühikeseks müügi keelud või piirangud peaksid olema ajaliselt piiratud ja nende ulatus peaks piirduma erandolukordadega. Eurosüsteem toetas üldjoontes katteta lühikeseks müügi arvelduse ebaõnnestumise eest kaitsvate meetmete jõustamist ning pädevate asutuste volitamist lühikeseks müüki ajutiselt piirama. Seejärel esitatud komisjoni määruse ettepaneku eesmärk on suurendada ühtlustamist, koordineerimist ja läbipaistvust ning vähendada süsteemseid riske, turu terviklikkust ohustavaid riske ja arveldusriske.²⁰

2.3 RAAMATUPIDAMINE

2010. aasta edusammud on seotud USA Raamatupidamisstandardite Nõukogu (FASB) ja Rahvusvahelise Raamatupidamisstandardite Nõukogu (IASB) käimasoleva tööga vastuseks G20 riikide palvele lahendada finantskriisi alguses avastatud nõrkused ja lähendada standardeid.

Vastuseks G20 riikide asjaomasele palvele suurendas IASB jõupingutusi huvitatud sidusrühmade ulatuslikuks kaasamiseks standardiloomesse.

Seoses sellega esitas EKP IASB-le oma arvamuse mitme peamise raamatupidamisprojekti (eelkõige finantsinstrumentide raamatupidamise) kohta ning FASB ja IASB lähenemispüüdluste kohta üldisemalt.

2010. aasta aprillis esitas EKP märkused IASB ettepaneku kohta võtta kasutusele nn reguleeriv kasumiaruanne. EKP rõhutas, et on tähtis säilitada IASB ja reguleerijate vaheline hea koostöö raamatupidamisraamistikus õiglase väärtuse mõõtmise ning tulevikku arvestavate reservide loomise küsimustes. Teisalt ei toetanud EKP reguleeriva kasumiaruande kasutuselevõttu, sest IASB ettepanekus tõstatatud avalikustamisküsimused on juba lahendatud uue kapitaliraamistiku (Basel III) avalikustamisnõuetega ning uus aruanne võib suurendada keerukust ja ebakindlust ning tekitada turul segadust, mida tuleb vältida.

Nii FASB kui ka IASB tugevdasid jõupingutusi finantsinstrumentide arvestuse lihtsustamiseks, koostades uued standardid finantsinstrumentide liigituse ja mõõtmise kohta.

2010. aastal jätkasid mõlemad nõukogud tööd, et tugevdada laenukahjumieraldiste kajastamist raamatupidamises (allahindamist). Seoses sellega väljendas EKP korduvalt oma selget toetust oodatava kahju mudeli suunas liikumisele. Peale selle osales EKP jätkuvalt Baseli komitee raamatupidamistöös, mille eesmärk on muu hulgas oodatava kahju mudeli kasutuselevõtuga kaasnevate probleemide lahendamine.

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1060/2009 reitinguagentuuride kohta.

¹⁹ Euroopa Keskpanka 19. novembri 2010. aasta arvamus seoses ettepanekuga Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1060/2009, reitinguagentuuride kohta (CON/2010/82).

²⁰ „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja komisjoni määrus lühikeseks müügi ja krediidiriski vahetustehingute teatavate aspektide kohta“, Euroopa Komisjon, 15. september 2010.

3 FINANTSLÕIMUMINE

Eurosüsteem toetab Euroopa finantslõimumist nelja valdkonna kaudu: a) finantslõimumise jälgimine ning teadlikkuse suurendamine selles valdkonnas; b) tegutsemine erasektori tegevuse katalüsaatorina, et soodustada ühistegevust; c) nõustamine finantsüsteemi õigusliku ja reguleeriva raamistiku küsimustes ning otseses otsuste tegemises ning d) selliste keskpangateenuste osutamine, mis soodustavad ka finantslõimumist.

FINANTSLÕIMUMISE JÄLGIMINE NING TEADLIKKUSE SUURENDAMINE SELLES VALDKONNAS

EKP avaldas 2010. aasta aprillis neljanda aastaaruande finantslõimumise kohta Euroopas.²¹ Aruande põhieesmärk on toetada Euroopa finantslõimumist ja suurendada avalikkuse teadlikkust eurosüsteemi rollist, andes teavet lõimumise seisu kohta ning luues seeläbi empiirilise aluse poliitikameetmete võtmiseks, et finantslõimumist veelgi edendada. Aruandes antakse kõigepealt hinnang finantslõimumise olukorrale, lähtudes mitmesugustest näitajatest, mida avaldatakse kaks korda aastas ka EKP veebilehel. 2010. aastal arendati neid näitajaid edasi, et kajastada ka nt võlakirjaturu riskinäitajaid. Samuti sisaldab aruanne valitud küsimuste süvaanalüüsi: a) panganduse lõimumine ja järelevalve ELis, b) Euroopa tagatud võlakirjad, c) kauplemisjärgse sektori ühtlustamine ja d) finantsturu lõimumise ja arengu mõju stabiilsusele. Lõpetuseks antakse aruandes ülevaade eurosüsteemi 2009. aasta panusest Euroopa finantsturgude jätkuva lõimumise ja arengu saavutamisse.

EKP jätkas osalemist Euroopa kapitaliturgude ja finantslõimumise uurimise võrgustikus, mis koondab teadlasi, turuosalisi, poliitikakujundajaid ja keskpanku ning mida EKP juhib koostöös Maini-äärse Frankfurdi ülikooli finantsuuringute keskusega. Võrgustiku 13. konverents „Makrotasandi usaldatavusjärelevalve reguleerimine süsteemse riski ohjamiseks: majanduslikud alused, diagnostika- ja poliitikavahendid” toimus EKP juhtimisel 27.–28. septembril 2010 Frankfurdis. Nagu varasematel aastatel, andis EKP osana oma tööst võrgustikus noorteadlastele välja viis Lamfalussy stipendiumi. Võrgustiku praegused prioriteedid on: a) finantsüsteemid riskide juhtide,

levitajate ja loojatena; b) jaefinantsteenuste lõimumine ja areng ning innovatiivsed ettevõtted; c) rahanduse moderniseerimine ja juhtimine ning Euroopa finantsüsteemi lõimumine ülemaailmsete kapitaliturgudega.

TEGUTSEMINE ERASEKTORI TEGEVUSE KATALÜSAATORINA

ÜHTNE EUROMAKSETE PIIRKOND

Eurosüsteem toetas jätkuvalt ühtse euromaksete piirkonna (SEPA) algatust, mille eesmärk on võimaldada üksikisikutel, ettevõtetel ja asutustel teha eurodes sularahata makseid kõigis osalevates riikides ühelt kontolt ühtsete maksevahenditega nii lihtsalt, tõhusalt ja turvaliselt nagu praegu riigisisiselt.

Eurosüsteem avaldas SEPA 7. eduaruande 2010. aasta oktoobris.²² Aruandes hinnatakse SEPA rakendamisel pärast eelmist, 2008. aasta novembris avaldatud aruannet tehtud edusamme, tõstes esile saavutused ja juhtides tähelepanu puudustele. Peale selle on eurosüsteem aruande lisas esitanud (mitteamendava) loetelu eesmärkidest, mis tuleb saavutada 2010. aasta neljandast kvartalist kuni 2013. aasta lõpuni, et saavutada SEPA lõplik rakendamine ja üleminek sellele. Aruande põhijäreldused puudutavad üleminekut SEPA krediidit- ja otsekorraldustele, kaarte, innovatsiooni ning jaemaksesüsteemide turvalisust. Viimaste kohta on eurosüsteem muu hulgas seadnud sisse foorumi, et jälgida turu arengut ja edendada turbe-eesmärkide ühtlustamist Euroopas. Lisaks tervitas eurosüsteem Euroopa Komisjoni ettepanekut näha ELi määrusega ette ülemineku lõplik kuupäev.²³

SEPA krediidikorralduste süsteem moodustas 2010. aasta detsembris 13,9% kõikidest euro krediiditüüpi maksekorraldustest. Lisaks euroala

21 „Financial Integration in Europe”, EKP, aprill 2010.

22 „Single Euro Payments Area: Seventh Progress Report – Beyond theory into practice”, EKP, oktoober 2010, kättesaadav EKP veebilehel.

23 Lähemalt vt käesoleva peatüki jaotis „Nõustamine finantsüsteemi õigusliku ja reguleeriva raamistiku küsimustes ning otsuste tegemises”.

SEPA krediidikorralduste näitajale viitavad riiklikud näitajad sellele, et SEPA krediidikorralduste kasutuselevõtt on riikide lõikes siiski väga ebahütlane.²⁴ Pealegi on SEPA otsekorralduste süsteemi kasutamine alates selle käivitamisest 2009. aasta novembris olnud üsna mõõdukas, moodustades 2010. aasta detsembris vähem kui 1% kõigist euro otsekorraldustest.

SEPA krediidikorralduste ja SEPA otsekorralduste süsteemi kasutuselevõtt on loonud aluse edasisteks uuendusteks, nagu näiteks üleeuroopalised *online* makselahendused, mobiilmaksed ja e-arved. 2010. aastal arutas eurosüsteem turuosalistega innovatiivsete maksete valdkonnas tehtud algatuste seisu. Selleks tegi EKP koostöös liikmesriikide keskpankadega eSEPA internetiuuringu, et mõista eri riikides kättesaadavaid lahendusi.

Vaja on teha täiendavaid edusamme, eriti SEPA kaardimaksete valdkonnas. Üks tähtis samm on viia lõpule kiipkaartide, pangaautomaatide ja müügiterminalide üleminek EMV standardile²⁵, mille tähtjaks on asjaomane sektor seadnud 2010. aasta lõpu. SEPA kaardimaksete näitajate kohaselt on paljud riigid juba saavutanud 100%lise ülemineku EMV standardile. 2010. aastal korraldati teine kohtumine sidusrühmadega, kus arutati SEPA kaartide ja terminalide sertifitseerimisraamistikku eesmärgiga saavutada ühtne hindamis- ja sertifitseerimiskord. Peale selle selgitas eurosüsteem täiendavalt kaardiskeemide ja töötlevate üksuste eraldatuse põhimõtet. Eurosüsteem eeldab, et juurde tekib vähemalt üks üleeuroopaline kaardimaksüsteem, mis vastab eurosüsteemi ja teiste sidusrühmade nõudmistele ning pakub SEPA kaardimaksete süsteemile konkurentsi. Selleks on turul juba tehtud mitu algatust, mille arengut jälgitakse.

2010. aasta märtsis leppisid eurosüsteem ja Euroopa Komisjon kokku SEPA nõukogu moodustamises, et täita vajadus SEPA projekti korrapärase juhtimise järele ning kaasata rohkem lõppkasutajaid. Uut organit juhivad ühiselt EKP ja Euroopa Komisjon ning sellesse kuuluvad maksete turu pakkumise ja nõudluse poole kõrgetasemelised esindajad.²⁶

VÄÄRTPABERITURUD

Euroopa lühiajaliste väärtpaberite turg on valdavalt riigisisene. Euroopa lühiajaliste väärtpaberite algatus (STEP), mille raames turuosaliselt tegutsevad Euroopa Pangandusföderatsiooni ja Finantsturgude Liidu (ACI) egiidi all ning mida juhib STEPi turukomitee, on alates 2001. aastast edendanud lühiajaliste võlakirjade turu loomimist vabatahtlike turustandardite ja -tavade kaudu, mida võib kohaldada emissiooniprogrammide suhtes olemasolevatel turgudel, nt euro kommertspaberiturul või Prantsuse kommertspaberiturul.

Eurosüsteem on STEPi toetanud kahel moel. Esiteks aitas eurosüsteem kuni 2010. aasta juunini ajutise kokkuleppe alusel STEPi sekretariaati STEPi märgise omistamisel programmidele, ehkki lõplik vastutus STEPi märgise andmise ja tagasivõtmise eest lasus alati STEPi sekretariaadil. Alates 2010. aasta juulist on STEPi sekretariaat korraldanud märgistega seonduvat tööd iseseisvalt. Teiseks esitab EKP STEPi turu kohta statistikat (vt 2. peatüki punkt 4).

STEPi võlaväärtpaberid jäid finantsturu kriisist suhteliselt puutumata ning 2010. aasta detsembris oli nende bilansiline jääk kokku 411 miljardit eurot, mis on pisut rohkem kui eelmisel aastal. Turu stabiilne areng tuleneb asjaolust, et STEPi kriteeriume saab kohaldada teiste olemasolevate turuprogrammide suhtes ning eurosüsteem aktsepteerib STEPi kui reguleerimata tagatisvarade turgu. EKP nõukogu 2008. aasta oktoobri otsus, millega eurosüsteemi laenuoperatsioonides tagatisena aktsepteeritavate varade loetelusse lisati ajutiselt krediidiasutuste emiteeritud STEPi märgisega väärtpaberid, s.o hoiusesertifikaadid, tühistati kehtivusega alates 1. jaanuarist 2011.

24 Kriitiline mass, s.o üle 50%line turuosa on saavutatud ainult Luksemburgis ja Küprosel. Veel kolmes riigis (Belgia, Hispaania ja Sloveenia) on turuosa jõudnud kahekohalise arvuni.

25 EMV standard on EMVCo konsortsiumi väljatöötatud spetsifikatsioonide kogum, millega edendatakse elektrooniliste finantstehingute ülemaailmset standardimist, eriti kiipkaartide ülemaailmset koostalitlusvõimet. EMV tähendab „Europay, MasterCard ja Visa“.

26 Lisateave SEPA nõukogu veebilehel (<http://www.sepacouncil.eu>).

STEPi märgis võeti kasutusele 2006. aastal ning 2010. aasta detsembris oli käimas 173 STEPi märgisega programmi.

Läbipaistvuse suurendamiseks varadega tagatud väärtpaberite valdkonnas algatas eurosüsteem 2010. aastal avaliku arutelu varadega tagatud väärtpaberite väljastajatele kõlblikkusnõude kehtestamise üle, mille eesmärk on anda teavet selliste instrumentide aluseks olevate varade kohta laenude tasemel. Reaktsioon arutelule oli üldiselt positiivne ning EKP on jätkanud tööd sellise nõude rakendamiseks. 2010. aasta detsembris otsustas EKP nõukogu kehtestada eurosüsteemi tagatiste raamistikus kasutatavatele varaga tagatud väärtpaberitele laenu põhised teabenõuded. Hästi toimiv väärtpaberistamisturg, mida toetab standarditus ja tõhustatud läbipaistvus, aitab lõpule viia Euroopa finantssüsteemi ning edendada instrumentide parema piiriülese võrreldavuse kaudu lõimumist.

NÕUSTAMINE FINANTSSÜSTEEMI ÕIGUSLIKU JA REGULEERIVA RAAMISTIKU KÜSIMUSTES NING OTSESES OTSUSTE TEGEMISES

EKP on jätkuvalt osalenud Euroopa Komisjoni kliiringu ja arveldamise 2. nõuande- ja seireühma (CESAME II) ning selle asendanud turuinfrastruktuuride eksperdirühma (EGMI) töös. Turuinfrastruktuuride eksperdirühma ülesanne on toetada tõhusa, turvalise ja tugeva kauplemisjärgse turu arengut ELis. Selleks nõustab eksperdirühm Euroopa Komisjoni mitmesugustes küsimustes, mis on seotud kauplemisjärgsete teenuste ja turuinfrastruktuuridega ELis. See töö on tihedalt seotud TARGET2-Securities (T2S) – eurosüsteemi kavandatud platvorm väärtpaberite keskseks, piiriüleseks ja neutraalseks arveldamiseks – rakendamise ja selle eesmärk on edendada kauplemisjärgse keskkonna ühtlustamist.

Kuna Euroopa maksete õigusliku raamistiku ühtlustamine on SEPA aluseks, tunneb eurosüsteem aktiivselt huvi ELi õigusaktide vastu selles valdkonnas. Eurosüsteem on korduvalt juhtinud tähelepanu vajadusele seada SEPA krediidokorralduste ja SEPA otsekorralduste süsteemile üleminekuks ambitsioonikas, kuid realistlik lõpptähtaeg, et SEPAst täielikku kasu saada. Eurosüsteem on

toetanud komisjoni ettepanekut määrata ELi määrusega kindlaks SEPA krediid- ja otsekorralduste süsteemidele ülemineku lõppkuupäev.²⁷ Eurosüsteem eeldab, et SEPA krediid- ja otsekorralduste süsteeme hakatakse ELis kasutama euro maksete tegemiseks. Pärast kõnealust kuupäeva vahetab SEPA välja liikmesriikide vastavad euro maksete süsteemid.

FINANTSLÕIMUMIST TOETAVATE KESKPANGATEENUSTE OSUTAMINE

Eurosüsteemi teise põlvkonna suurmaksete süsteem TARGET2 on esimene turu infrastruktuur, mis on Euroopa tasandil täielikult lõimitud ja ühtlustatud. Eurosüsteem on jätkanud TARGET2 täiustamist ning rakendas 2010. aasta novembris süsteemi uue versiooni (vt 2. peatüki punkt 2.1).

T2S hakkab oluliselt mõjutama Euroopa kauplemisjärgse keskkonna ühtlustamist ja lõimumist. T2S kaotab paljud nn Giovannini takistused²⁸ piiriülesele kliiringule ja arveldamisele, muu hulgas a) kasutades ühtset IT-platvormi koos ühtse liidese ning ühtse sõnumiprotokolliga, b) võttes kasutusele ühtlustatud ajakava kõikide ühendatud turgude jaoks ning c) rakendades ühtset ühtlustatud arveldusmudelit, mis seisneb väärtpaberiuulekandes makse vastu keskpangarahas, kõigi riigisiseste ja piiriüleste tehingute suhtes. 2010. aastal jätkas mitu eurosüsteemi ja sektori ekspertidest koosnevat T2Si nõuanderühma allrühma standardite ja turutavade arendamist ning rakendamist T2Siga seotud juhiste ja protsesside ühtlustamiseks. T2S rakendamise edenedes on pidevalt avastatud uusi ühtlustamist vajavaid valdkondi, millega on tegeldud kas otse projekti raames või

27 Vt Euroopa Komisjoni ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega kehtestatakse eurodes tehtavatele krediidokorraldustele ja otsearveldustele tehnilised nõuded ja muudetakse määrust (EÜ) nr 924/2009 (KOM(2010) 775 lõplik), mis on kättesaadav komisjoni veebilehel (<http://ec.europa.eu>).

28 „Giovannini takistused” – mitmed takistused, mis pidurdavad kliiringu ja arvelduse infrastruktuuride lõimumist ELis. Need takistused tegi kindlaks Giovannini rühm – Euroopa Komisjoni nõustav finantsturu ekspertide rühm. Konkreetset takistused on esitatud kahes Giovannini rühma aruandes: „Cross-border Clearing and Settlement Arrangements in the European Union”, november 2001, ja „Second Report on EU Clearing and Settlement Arrangements”, aprill 2003. Vt ka Euroopa Komisjoni veebileht (<http://ec.europa.eu>).

on need suunatud kliiringu ja arveldamise 2. nõuande- ja seirerühmale või selle asendanud turuinfrastruktuuride eksperdirühmale (vt täpsemalt 2. peatüki punkt 2.2) või muudele asjassepuutuvatele organitele.

Tagatiste haldamise valdkonnas jätkus 2010. aastal töö ühtse platvormi – keskpankadevahelise tagatiste haldamise süsteemi (CCBM2) – loomise nimel euroala keskpankade jaoks, selleks et konsolideerida ja suurendada eurosüsteemi sisesüsteemide tõhusust ning parandada osapoolte likviidsusjuhtimist ning tagatiste haldamist (vt 2. peatüki punkt 2.3).

4 MAKSESÜSTEEMIDE JA TURU INFRASTRUKTUURI JÄRELEVAATAMINE

Maksesüsteemid ning väärtpaberite kliiringu- ja arveldussüsteemid on peamised infrastruktuurid, mis on vajalikud turumajanduse korralikuks toimimiseks. Nad on hädavajalikud kaupade, teenuste ja finantsvarade eest tehtavate maksete tõhusaks liikumiseks ning nende sujuv toimimine on äärmiselt oluline keskpanga rahapoliitika rakendamiseks ning vääringu, finantssüsteemi ja kogu majanduse stabiilsuse ja usaldusväarsuse säilitamiseks. Maksesüsteemide sujuva toimimise edendamine on eurosüsteemi üks põhiülesandeid. Selle ülesande täitmiseks kasutab eurosüsteem kolme lähenemisviisi: täidab operatiivfunktsiooni ja järelevaatamisülesandeid ning toimib katalüsaatorina.

Eurosüsteemipoolse järelevaatamise eesmärk on tagada makse- ja väärtpaberiarveldussüsteemide ning eurosid käitlevate keskkete osapoolte ja makseviiside turvalisus ja tõhusus. Selleks on vaja seiretegevust, hindamist ning vajaduse korral muudatuste tegemist.

2010. aasta septembris avaldas EKP raamatu pealkirjaga „The payment system – payments, securities and derivatives and the role of the Eurosystem” („Maksesüsteem – maksed, väärtpaberid ja tuletisinstrumendid ning eurosüsteemi roll”), mis annab põhjaliku ülevaate turu infrastruktuuri põhimõtetest, euroala maastikust ning eurosüsteemi rollist, kaasa arvatud selle järelevaatamisfunktsioonist.

4.1 SUURMAKSESÜSTEEMID JA INFRASTRUKTUURITEENUSTE OSUTAJAD

Suurmaksesüsteemid on euroala turuinfrastruktuuri selgroog ning neil on tähtis roll finantssektori ja kogu majanduse stabiilsuse ja tõhususe tagamisel. Eurosüsteem kohaldab kõikide eurosüsteemide tehinguid arveldavate suurmaksesüsteemide suhtes täpselt määratletud järelevaatamisülesandeid, seda nii oma kui ka erakätes olevate süsteemide puhul. Need põhimõtted tuginevad süsteemselt oluliste maksesüsteemide rahvusvaheliselt aktsepteeritud aluspõhimõtetele, mille koostas makse- ja arveldussüsteemide komitee ning mille EKP nõukogu võttis vastu

2001. aastal. Kõnealuseid aluspõhimõtteid täiendavad süsteemselt oluliste maksesüsteemide talitluspidevuse järelevaatamise nõuded, mille EKP nõukogu võttis vastu 2006. aastal ja mille rakendamistähtjaks kehtestati 2009. aasta juuni.

Eurodes nomineeritud tehinguid arveldavate peamiste maksesüsteemide (TARGET2, EURO1 ja pidevat vääringute vahetustehingute arveldust pakkuv CLS-süsteem) ja infrastruktuuriteenuste osutajate (nt SWIFT) üldine töö ja teenindus oli 2010. aastal stabiilne ja tugev.

TARGET2

2010. aastal keskendus eurosüsteem TARGET2 järelevaatamisel talitlusriski aspektidele, mis riskipõhise prioriseerimisvahendi²⁹ kohaselt vajasis kõige enam järelevaatajate tähelepanu. Seejärel seisnes järelevaatamise üks tähtsamaid ülesandeid hindamistulemuste lõplikus võrdlemises talitluspidevuse järelevaatamise nõuetega, mis kinnitas, et TARGET2 talitluspidevuse raamistik on üldiselt hästi välja kujunenud ning tagab piisavalt suure ja püsiva töökindluse, kuigi mõned raamistiku osad vajaksid parandamist. Järelevaatajad arutasid käitajaga ka 2009. aastal läbi viidud põhjaliku hindamise järeelmeetmeid ning täpsemalt talitluspidevuse raamistiku kohta tehtud soovitusi. Lisaks muudeti tõrgete seire metoodikat korralise järelevaatamistegevuse kontekstis.

Lisaks võeti 22. novembril 2010 kasutusele TARGET2 uus tarkvaraversioon. Enne versiooni käivitamist hindasid järelevaatajad selle funktsionaalsust ja eelkõige internetiühenduse kaudu TARGET2 teenuste pakkumist ning võrdlesid seda kehtivate süsteemselt oluliste maksesüsteemide aluspõhimõtetele. Järelevaatajad järeldasid, et uus versioon ei vähenda üldiselt TARGET2 vastavust aluspõhimõtetele ning et mitmed muudatused uues versioonis kaotavad süsteemi teatavad nõrgad kohad, mis tagab TARGET2 kasutajatele parema teeninduse.

²⁹ Riskipõhine prioriseerimisvahend võimaldab järelevaatajatel keskenduda kõige suuremat riski kätkevatele valdkondadele ja elementidele. Vahendit on TARGET2 suhtes kasutatud alates 2009. aastast.

TARGET2 simulaatorit, mis on makseandmeid kasutatav analüüsivahend, hakati eurosüsteemi keskpankadele järk-järgult kättesaadavaks tegema alates 1. juulist 2010. Pärast simulaatori peenhäälestamist saavad järelevaatajad selle abil eelkõige väga lähedalt simuleerida ja stressitida TARGET2 arveldusprotsessi, kasutades TARGET2 üleeuroopalist andmestikku, mis sisaldab kõiki tehinguid ning andmeid osaliste ja likviidsuse kohta.

EURO1

EURO1 on ELis tegutsevate pankade vaheline eurodes tehtavate piiriüleste ja riigisiseste tehingute suurmaksüsteem. Seda käitab EBA Clearing, mille asutas Euro Pangaliit (Euro Banking Association). EURO1 toimib mitmepoolsel nettimise põhimõttel. EURO1 liikmete päevalõpupositsioonid arveldatakse lõpuks keskpangarahas TARGET2 kaudu, kusjuures arveldusagendiks on EKP.

2010. aastal toimus kolm EURO1 järelevaatomisega seotud peamist sündmust. Esiteks viidi lõpule süsteemi talitluspidevuse järelevaatomise nõuetele vastavuse hindamine. Hindamise tulemusena soovitati käitajal EBA Clearing teha EURO1s paar väiksemat muudatust, selleks et viia süsteem täielikku vastavusse talitluspidevuse järelevaatomise nõuetega. Teiseks algatas EKP tihedas koostöös Saksamaa, Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia ja Madalmaade keskpangaga EURO1 täieulatusliku hindamise aluspõhimõtete alusel. Kolmandaks hindas EKP koos Itaalia keskpangaga üht 2010. aastal EURO1s tehtud suuremat muudatust. See seisnes süsteemi päevalõpu arveldusprotsessi üleviimises SWIFTi finantssõnumite liidese alt TARGET2 XML-põhise kõrvalsüsteemiliidese alla. Hindamise tulemusena järeldati, et see üleminek ei vähenda EURO1 vastavust aluspõhimõtetele. Alates 7. juunist 2010 on EURO1 oma igapäevaseid tehinguid TARGET2s edukalt arveldanud kõrvalsüsteemiliidese kaudu. Kokkuvõttes toimus EURO1 kogu 2010. aasta jooksul sujuvalt.

CLS-SÜSTEEM

Pidevat vääringute vahetustehingute arveldust pakkuv süsteem (CLS-süsteem) käivitati 2002. aasta septembris ning selle operaator on

CLS Bank International (edaspidi „CLS-pank“). Süsteem osutab erinevate vääringute vahetustehinguteks sünkroonset, s.o „makse makse vastu“ põhimõttel toimuvat arveldamise teenust mitmes vääringus. „Makse makse vastu“ mehhanismi kasutades kõrvaldab CLS-süsteem sisuliselt vääringute vahetustehingute arveldamisega kaasneva peamise riski. Praegu arveldatakse CLS-süsteemis 17 maailma kõige kaubeldavamas vääringus, sealhulgas eurodes, USA dollarites, Jaapani jee-nides, naelsterlingites ja Šveitsi frankides.

Kuna CLS-pank on asutatud Ameerika Ühendriikides, lasub põhivastutus CLS-süsteemi järelevaatomise eest USA Föderaalreservil vastavalt järelevaatomise koostöökokkuleppele G10 keskpankade ja nende riikide keskpankade vahel, mille vääringutes süsteem arveldab. EKP, tihedas koostöös euroala riikide keskpangadega, on selle järelevaatomise koostöökokkuleppe osaline ning tal on CLS-süsteemi euroarvelduste järelevaatomises esmane roll.

2010. aastal keskenduti CLS-süsteemi koostööpõhisel järelevaatomisel peamiselt süsteemi talitlusvõimsuse suurendamisele (seoses tehingute päevaarvu rekordilise kasvuga 2010. aasta mais) ning süsteemi uute arenduste ja algatuste jälgimisele.

SWIFT

SWIFT on finantsstabiilsuse seisukohast tähtis, sest osutab finantsringkondadele turvalisi sõnumside teenuseid rohkem kui 210 riigis. SWIFT on Belgias asutatud piiratud vastutusega koostööühing. SWIFTi koostööpõhise järelevaatomise raames, mida teostavad G10 keskpangad, osaleb EKP mitmesuguste ülesannete täitmisel. Järelevaatomise põhivastutus lasub Belgia keskpangal (Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique). 2010. aastal keskenduti SWIFTi tehnilise arhitektuuri ümberkujundamisele suunatud hajusarhitektuuri programmi rakendamisele, mille raames võeti kasutusele kaks sõnumivõõndit (Euroopa ja üleatlandiline), ehitati üks uus operatsioonide keskus Euroopas ning avati uus juhtimiskeskus Aasias. Samuti hinnati 2010. aastal SWIFTi teenuste talitlustulemusi ja käideldavust, jälgiti projekte, mis võivad mõjutada SWIFTi kriitilise

tähtsusega teenuste konfidentsiaalsust, terviklikkust ja käideldavust, ning hinnati SWIFTi käivitatud kulude optimeerimise programmi võimalikku mõju süsteemi sõnumiteenuste töökindlusele ja kättesaadavusele. SWIFTNeti finantssõnumite liidese käideldavus 2010. aastal oli 99,99%.

4.2 JAEMAKSESÜSTEEMID JA -VIISID

Eurosüsteemi järele vaatamiskohustused hõlmavad ka jaemaksesüsteeme ja -viise.

STEP2 on piiriülene jaemaksesüsteem, mida käitab EBA Clearing. Esmane vastutus süsteemi järele vaatamise eest lasub EKP-l. EKP jätkas 2010. aastal STEP2 teenuste jälgimist, tagades nende käideldavuse ja sujuva toimimise. Üks 2010. aasta olulisem muudatus, mis on seotud SEPA kredit-tüüpi maksekorraldustega, seisnes uue mitmetasemelise funktsiooni kasutuselevõttus, mis võimaldab STEP2 pankadel seda tüüpi maksekorraldusi vahetada ja arveldada mitu korda päevas.

Eurosüsteem tegi ka 2010. aastal edusamme euroalal toimivate kaardimaksesüsteemide hindamisel, milles lähtus 2008. aasta jaanuaris nende süsteemidele kehtestatud järele vaatamisstandarditest. Kui eksperdid on hindamistulemused läbi vaadanud, avaldatakse eeldatavasti 2011. aastal hindamiste koondaruanne.

Eurosüsteem on avaldanud otsekorralduste ning kredit-tüüpi maksekorralduste lõplikud järele vaatamisraamistikud ning hakkab neid kohaldama SEPA otsekorralduste ning kredit-tüüpi maksekorralduste süsteemide suhtes. Liikmesriikide keskpangad võivad neid standardeid soovi korral kohaldada ka kohalike (SEPA-välise) makseviiside järele vaatamisel.

4.3 VÄÄRTPAPERITE JA TULETISINSTRUMENTIDE KLIIRING JA ARVELDAMINE

Eurosüsteem on väärtpaperite kliiringu- ja arveldussüsteemide sujuvast toimimisest väga huvitatud, sest ebaõnnestumised tagatistehingute

kliiringul ja arveldamisel ning eurosüsteemi operatsioonides tagatisena kasutatavate väärtpaperite haldamisel võivad ohustada rahapoliitika elluviimist, maksesüsteemide sujuvat toimimist ning finantsstabiilsuse säilitamist.

BÖRSIVÄLISTE TULETISINSTRUMENTIDE TURUINFRASTRUKTUURID

Kogu 2010. aastal toimusid ulatuslikud järeltegevused seoses G20 riikide poolt Pittsburghi ja Toronto tippkohtumistel võetud kohustusega tagada tõhus liikumine elektroonilise kauplemise ning keskkete osapoolte kasutamise poole standarditud börsivälise tuletisinstrumentide puhul ning kõigist börsivälise tuletisinstrumentide kohta sõlmitud lepingutest kauplemisteabe hoidlate teavitamine. Selle raames tehti suuremates jurisdiktsioonides, täpsemalt ELis ja USA-s, õigusloomega seotud algatusi, mille eesmärk on näha ette siduvad kohustused seoses kõlblike börsivälise tuletisinstrumentide keskse kliiringuga, kauplemisteabe hoidlate tõhusa teavitamisega kõigist lepingutest ja niisuguste nõuete kehtestamisega, mis tagavad börsivälise tuletisinstrumentide turu infrastruktuuride turvalisuse ja usaldusväarsuse. Euroopa Liidus, kus keskkete osapoolte ühtse raamistiku aluseks olid seni olnud EKPSi ja Euroopa Väärtpaperiturujärelevalve Komitee mittesiduvad soovitusel, täiendasid börsivälise tuletisinstrumentide turu infrastruktuuridega seotud õigusloomealgatusi ettepanekud, mis käsitlesid laiemaid eeskirju ELi keskkete osapoolte kohta, mis hõlmaksid kõiki finantstoodete liike. Euroopa Komisjon tegi ettepaneku börsiväliseid tuletisinstrumente, keskkete vastaspooli ja kauplemisteabe hoidlaid käsitleva määruse kohta 15. septembril 2010. Selle ettepaneku koostamisel osales aktiivselt EKP. Eurosüsteemi vastus Euroopa Komisjoni asjakohasele konsultatsioonile anti 2010. aasta juulis.

Rahvusvahelised standardiorganisatsioonid on teinud tihedat tööd, et töötada välja ühised suunised börsivälise tuletisinstrumentide infrastruktuuride kohta ja seeläbi toetada eri jurisdiktsioonide seadusandlikku lähenemist. 2010. aasta mais avaldasid makse- ja arveldussüsteemide komitee (CPSS) ning Rahvusvaheline Väärtpaperijärelevalve Organisatsioon (IOSCO) kaks dokumenti

üldisusega konsulteerimiseks: „Guidance on the application of the 2004 CPSS-IOSCO Recommendations for Central Counterparties to OTC derivatives CCPs” („Suunised 2004. aastal CPSS-IOSCO poolt kesksetele osapooltele tehtud soovitude kohaldamise kohta börsiväliste tuletisinstrumentide kesksete osapoolte suhtes”) ning „Considerations for trade repositories in OTC derivatives markets” („Kauplemistehoidlatega seotud aspektid börsiväliste tuletisinstrumentide turgudel”). Finantsturgude infrastruktuuride rahvusvaheliste standardite üldine läbivaatamine CPSS-IOSCO poolt hõlmab ka selle EKP kaasujuhtimisel läbi viidud töö tulemusi. Läbivaadatud standardite eelnõu avaldatakse tutvumiseks kavakohaselt 2011. aasta alguses. Arvestades börsiväliste tuletisinstrumentide turgude ülemaailmsust ning sellest tulenevat vajadust välistada igasugune regulatiivne arbitraaz, on oluline tagada, et kõiki riiklikke ja piirkondlikke õigusnorme rakendatakse nii, et see tagab võimalikult suure vastavuse CPSS-IOSCO standarditele.

Finantsstabiilsuse nõukogu on sama eesmärgi silmas pidades välja töötanud ettepanekud, mille eesmärk on tagada, et ametiasutustel on ühine lähenemisviis G20 soovitude rakendamisel, selleks et edendada standardimist, kesket kliirringut, korrapäraselt platvormipõhist kauplemist ning börsivälisest tuletisinstrumentide lepingutest kauplemistehoidlatele teatamist. EKP võttis osa Finantsstabiilsuse nõukogu selle töörühma tööst, mis need ettepanekud välja töötas. Ettepanekud avaldati 25. oktoobril 2010.

TARGET2-SECURITIES

TARGET2-Securities eesmärk on pakkuda väärtpabereid ühtselt, piirideta koondatult ning kesket neutraalset arveldusprotsessi.

2010. aastal avaldati üksikasjalikum teavet T2S ülesehituse ning talitlusliku ja õigusliku raamistiku kohta. Ühtlasi korraldas eurosüsteem seminare, kus osalesid keskpankade ja järelevalveorganisatsioonide esindajad, et arutada T2S tähtsust süsteemi teenuseid kasutavate makseinfrastruktuuride ja väärtpaberite keskdepositooriumide jaoks. Kuna T2S hakkab osutama piiriüleseid teenuseid väärtpaberite keskdepositooriumidele

ja makseinfrastruktuuridele nii euroalal kui ka sellest väljaspool, on väga paljudel järelevalve- ja järelevalveorganisatsioonidel ning T2Sis arveldamiseks oma vääringsid emiteerivatel keskpankadel huvi T2S andmete vastu, selleks et täita oma põhikirjajärgseid ülesandeid. Seni on kõik pädevad asutused toetanud ideed luua T2S koostööpõhise järelevalve ja järelevalve raamistik. See raamistik ei mõjutaks kõnealuste ametiasutuste põhikirjast tulenevat pädevust seoses kodumaiste süsteemidega vastavalt riigi õigusaktidele ega selle pädevuse teostamist. T2Si sidusrühmi teavitatakse kohe, kui koostööraamistiku üksikasjus on kokkuleppele jõutud. Kõik osalevad ametiasutused algatasid T2S arendamisetapis süsteemi ülesehituse esialgse läbivaatamise.

4.4 MUU TEGEVUS

2010. aasta septembris avaldas EKP aruande, mis võtab kokku euroala riikides tegutsevate süsteemselt oluliste maksesüsteemide talitluspidavuse järelevalve nõtete rakendamise põhjaliku hindamise tulemused. Peale TARGET2 ja EURO1 hõlmas hindamine ka süsteemselt olulisi jaemaksesüsteeme. Tulemused kinnitasid, et hinnatud süsteemide käitajad hoiavad oma süsteemide talitluspidavust ja kriisiaegset suhtekorraldust kõrgel tasemel. Tehti soovitusid mitmesuguste puuduste kohta, mis ei kätke olulist riski.

Grossmarkthallele tulevad külustuskeskus, töötajate restoran, kohvik ja konverentsiruumid. Need alad seotakse Grossmarkthallega nn hoone-hoones süsteemi järgi, mistõttu tuleb Grossmarkthallele paigaldada uus ja tugevam tugikarkass. Hoone algne põrand ja aluskonstruktsioonid teisaldati seetõttu 2010. aastal.

5. PEATÜKK

EUROOPA KÜSIMUSED

I POLIITIKAKÜSIMUSED

EKP korrapärasel suhtel Euroopa institutsioonide ja foorumitega, eelkõige Euroopa Parlamendi, eurogrupi, ECOFINi nõukogu ning Euroopa Komisjoniga jätkusid ka 2010. aastal. EKP president osales korrapäraselt nii eurogrupi kohtumistel kui ka ECOFINi nõukogu istungitel, kui arutusel olid EKPSi eesmärkide ja ülesannetega seotud küsimused. Lisaks kutsuti EKP president osalema Euroopa Ülemkogu istungitel ning riigipeade ja valitsusjuhtide tasandil peetatel mitteametlikel kohtumistel, kui arutusel olid küsimused, mis puudutasid ELi poliitilisi meetmeid majandus- ja finantskriisi lahendamiseks. Eurogrupi esimees ning komisjoni majandus- ja rahaküsimuste volinik osalesid vajadust mööda EKP nõukogu istungitel.

ELI POLIITILISED MEETMED FINANTSKRIISI LAHENDAMISEKS

Majandus- ja finantskriis võttis uue vormi 2010. aasta alguses, mil teatud euroala riikide eelarvete tasakaalustamatus kajastus üha kasvavates pingetes valitsussektori võlakirjaturgudel. Eelkõige tekitas negatiivsete mõjude ülekandumise riski Kreeka valitsuse võlakirjade intressimäärade tõus, ohustades euroala üldist stabiilsust. Seetõttu sõlmisid euroala riigid 2. mail 2010 kokkuleppe käivitada koostöös RVFiga kolmeaastane finantsabi programm Kreeka toetuseks.¹ Programm nägi ette 80 miljoni euro ulatuses kahepoolsete laenu andmise euroala riikidelt ja 30 miljoni euro ulatuses valmisolekulaenu kokkulepet RVFiga. Laenu väljastamise tingimusena pidi Kreeka valitsus rakendama ambitsioonika programmi eelarve kohandamiseks ja ulatuslike struktuurireformide elluviimiseks, mis on kooskõlastatud Euroopa Komisjoni, EKP ja RVFiga.² Seoses sellega tegi EKP koos Euroopa Komisjoni ja RVFiga hindamissmissioone Kreekasse.

Nendest meetmetest hoolimata pinged finants-turgudel üha suurenesid, kulmineerudes 6.–7. mail 2010. Vastuseks volitasid 7. mail euroala riikide riigipead ja valitsusjuhid ECOFINi nõukogu otsustama stabiliseerimismehhanismi üle Euroopa finantsstabiilsuse säilitamiseks. 9. mail sõlmisid liikmesriigid kokkuleppe kahe üldise vahendi loomises, et pakkuda finantsabi ELi riikidele, kus valitsevad tõsised majandus- ja

finantspinged. Esiteks võttis ECOFINi nõukogu vastu määruse Euroopa finantsstabiilsusmehhanismi (EFSM) loomise kohta. See võimaldab Euroopa Komisjonil anda ELi nimel kuni 60 miljardi euro ulatuses finantsabi ELi riikidele, kel on erakorralistest olukordadest tingitud tõsiseid raskusi või keda need ohustavad. Teiseks asutasid euroala liikmesriigid valitsustevahelise Euroopa finantsstabiilsusfondi (European Financial Stability Facility, EFSF). EFSF asutati aktsiaseltsina, kellel on õigus emitteerida võlakirju laenu andmiseks euroala riikidele. Euroala riigid tagavad nimetatud võlakirjad proportsionaalselt kuni 440 miljardi euro ulatuses. EFSMi ja EFSFi laenu väljastatakse rangetel tingimustel ja ühisprogrammi raames RVFiga, kes rahastab vähemalt 50% igast ELi/euroala laenuprogrammist.

21. novembril palus Iirimaa RVFilt, Euroopa Liidult ja euroala riikidelt finantsabi. EKP teretas seda palvet ja nõustus Euroopa Komisjoni, ECOFINi nõukogu ja eurogrupi seisukohaga, et Iirimaa abistamine oli põhjendatud vajadusega kaitsta ELi ja euroala finantsstabiilsust. Komisjon ja RVF koostöös EKPga leppisid Iiri valitsusega kokku finantsabi programmi osas ning sellele kehtivad ranged tingimused.

16.–17. detsembril otsustas Euroopa Ülemkogu luua Euroopa stabiilsusmehhanismi (ESM), mis vahetab alates 2013. aasta juunist välja ESFSi ja ESFMi. Lisaks kutsus ülemkogu euroala rahandusministreid ja komisjoni üles lõpetama valitsustevahelise korraldusliku töö, et luua ESM 2011. aasta märtsiks. Ülemkogu nõustus Euroopa Liidu toimimise lepingu väikese muudatuse sõnastusega, mis kajastab nimetatud otsust. Muudatus võetakse vastu lihtsustatud läbivaatamismenetluse teel. Euroalavälised riigid võivad soovi korral kõnealusel töös osaleda. Nad võivad osaleda mehhanismi tegevustes vastavalt vajadusele.

STABIILSUSE JA MAJANDUSKASVU PAKT

16. veebruaril 2010 võttis ECOFINi nõukogu eelarvepoliitika järelevalve raames vastu otsused

¹ Slovakkia otsustas programmis mitte osaleda.

² Kreeka laenujääk on toodud 2. peatüki punktis 6.3.

kahe euroala riigi (Kreeka ja Malta) ning viie euroalavälise riigi (Läti, Leedu, Ungari, Poola ja Rumeenia) kohta. Majanduskeskkonna arvatust ulatuslikuma halvenemise tõttu neis riikides pikendas nõukogu nimetatud riikide ülemääraste eelarvepuudujääkide korrigeerimise tähtaegu järgmiselt: Malta puhul 2010. aastalt 2011. aastani ning Leedu ja Rumeenia puhul 2011. aastalt 2012. aastani. Kahe viimase riigi osas leidis nõukogu 19. oktoobril, et võetud oli piisavalt meetmeid ja ülemääraste eelarvepuudujäägi menetluses ei olnud tol hetkel vaja võtta täiendavaid meetmeid. Lisaks hindas nõukogu Läti, Ungari ja Poola võetud meetmeid ja otsustas, et nimetatud riigid olid tolle hetkeni tegutsenud kooskõlas ülemääraste eelarvepuudujäägi menetluse soovitustega ja puudus vajadus võtta täiendavaid meetmeid. Viidates majanduspoliitika üldsuunistele, esitas nõukogu Kreeka kohta soovitus, mis ka avaldati. Lisaks määratles nõukogu eelarvepoliitika ja struktuurimeetmed, mida Kreeka peab võtma, et korrigeerida oma ülemäärane eelarvepuudujääk 2012. aastaks. Samuti kutsuti Kreekat üles esitama nõukogule ja Euroopa Komisjonile aruande, milles täpsustatakse meetmeid ja sätestatakse ajakava 2010. aasta eelarve-eesmärkide saavutamiseks. Kreeka peab võetud meetmetest korrapäraselt ja avalikult aru andma.³

Pärast riikide võlakirjaturgude märkimisväärset kõikumist väljendasid liikmesriigid 2010. aasta mais tugevat poliitilist pühendumist eelarve konsolideerimisele. Euroala riikide riigipead ja valitsusjuhid rõhutasid 7. mai avalduses võetud kohustust tagada euroala stabiilsus, ühtsus ja terviklikkus ning nõustusid võtma vajalikke meetmeid oma eelarve-eesmärkide täitmiseks kooskõlas ülemääraste eelarvepuudujäägi menetluse soovitustega. ECOFINi nõukogu 9. mai järeldustes kinnitasid riigid veel kord kindlat kohustust kiirendada vajaduse korral eelarve konsolideerimist.

13. juulil otsustas nõukogu, et ülemäärane eelarvepuudujääk eksisteerib veel kahes euroala riigis (Küpros ja Soome) ja kahes euroalavälises riigis (Bulgaaria ja Taani) ning kehtestas tähtajad (2011 Bulgaariale ja Soomele, 2012 Küprosele ja 2013 Taanile) valitsussektori

eelarvepuudujääkide alandamiseks kontrolliväärtusest – 3% SKPst – madalama tasemeni. Lisaks hindas nõukogu meetmeid, mida on võtnud 11 euroala riiki (Belgia, Saksamaa, Iirimaa, Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia, Madalmaad, Austria, Portugal, Sloveenia ja Slovakkia) ja kaks euroalavälise riiki (Tšehhi Vabariik ja Ühendkuningriik), kus eksisteerib ülemäärane eelarvepuudujääk. Nõukogu otsustas, et kõik nimetatud riigid olid järginud ülemääraste eelarvepuudujäägi menetluse soovitusi ja sellega seoses ei olnud tol hetkel vaja võtta täiendavaid meetmeid. 7. detsembril otsustas nõukogu aga pikendada Iirimaa ülemääraste eelarvepuudujäägi korrigeerimise tähtaega ühe aasta võrra kuni 2015. aastani, pidades silmas ootamatult aset leidnud negatiivseid majandussündmusi, millel on ulatuslikud ja ebasoodsad tagajärjed riigi rahandusele.

Nende otsuste kohaselt eksisteeris ülemäärane eelarvepuudujääk kõigis ELi liikmesriikides (välja arvatud Eestis, Luksemburgis ja Rootsis) ning puudujäägi korrigeerimise tähtajad ulatuvad 2011. aastast 2015. aastani.

EKP tervitab otsust uute ülemääraste eelarvepuudujäägiga riikide kohta. Meetmete tulemuslikkuse hindamisega seoses tuleb märkida, et 2010. aastal oli struktuuriline kohandamine mõnedes riikides mõnevõrra väiksem kui nõukogu soovitustes sätestati ning sellealased jõupingutused ei vastanud samuti nõukogu soovitustele.

EUROOPA 2020. AASTA STRATEEGIA

17. juunil 2010 võttis Euroopa Ülemkogu vastu Euroopa 2020. aasta strateegia uute töökohtade loomiseks ning aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu saavutamiseks. Strateegia eesmärk on tõsta potentsiaalset majanduskasvu ja luua kooskõlastatud raamistik riikidele struktuurireformide rakendamiseks ning poliitika ja meetmete elluviimiseks ELi tasandil. Strateegia tugineb oma eelkäijale Lissaboni strateegiale ja käsitleb selle mõningaid puudusi, tugedes Euroopa Ülemkogu rolli ja toetudes suuremal määral kogu ELi hõlmavatele poliitilistele

³ 10. mail 2010 pikendas nõukogu tähtaega Kreeka ülemääraste eelarvepuudujäägi korrigeerimiseks kuni 2014. aastani.

algatustele, eelkõige seitsmele põhialgatusele. Poliitiliste otsuste tegemise suunamiseks on Euroopa Ülemkogu kehtestanud mitmed kvantitatiivsed eesmärgid, mis tuleb strateegiaperioodil saavutada. Need puudutavad tööhõivet, teadus- ja arendustegevust, kliimamuutusi ja energiat ning haridust ja vaesust. Euroopa 2020. aasta strateegiat hakatakse rakendama alates 2011. aasta algusest. EKP tervitab juhtimises tehtud muudatusi, eelkõige aga Euroopa Ülemkogu kaalukamat rolli ja nn Euroopa poolaasta rakendamist. Euroopa poolaasta (aasta esimesed kuus kuud) jooksul määrab Euroopa Ülemkogu kindlaks peamised majandusprobleemid ja annab strateegilist nõu meetmete kohta, mida liikmesriigid peavad oma poliitika elluviimisel silmas pidama. Lisaks tervitab EKP selliste uute instrumentide kasutuselevõtmist nagu kogu ELi hõlmav temaatiline samm, mis keskendub struktuurireformidele uuenduste, teadus- ja arendustegevuse, energia, kliimamuutuste, tööhõive, hariduse ning sotsiaalse kaasatuse valdkondades. Kogu ELi hõlmavat temaatilist sammast toetavad komisjoni esitatud seitse põhialgatust, mille eesmärk on edendada riikide reformipüüdlusi neis valdkondades ja tugevdada riikide järelevalveraamistikke, aidates kaasa strateegia eesmärkide saavutamisele. Siiski ei ole kõiki varasemates aruteludes rõhutatud aspekte, nagu vajadus vahendada strateegiat selgemalt, võrdselt arendatud. Nagu varemgi sõltub strateegia edu eelkõige sellest, kas riigid suudavad nõudlikke reformistrateegiaid jõuliselt rakendada.

ÜHTSE TURU TAASKÄIVITAMINE

Jõupingutused ühtse turu lõplikuks väljakujundamiseks said uue hoo 2010. aastal. Euroopa Komisjoni president Barroso tegi komisjoni endisele volinikule Mario Montile, kes muu hulgas vastutas siseturu, finantsteenuste ja maksunduse eest, ettepaneku valmistada ette aruanne ühtse turu tulevikust. Aruanne esitati 2010. aasta mais ja selle kohaselt tuleb Euroopa Liidu riikidel saada üle „integratsiooniväsimusest” ja tõhustada majanduslikku lõimumist kogu ELi tasandil. Aruandes esitatakse selleks mitmeid ettepanekuid, nt kujundada lõplikult välja teenuste ühtne turg ja suurendada kodanike toetust ühtsele turule.

Monti aruande järel tegi komisjon 2010. aasta oktoobris ettepaneku võtta mitmeid meetmeid ühtse turu taaskäivitamiseks, võttes vastu ühtse turu akti. Akti peamine eesmärk on edendada majanduskasvu ja tööhõivet liikmesriikides ning see on kooskõlas Euroopa 2020. aasta strateegiaga. Pärast üldsusega konsulteerimist peaks komisjon esitama 2011. aasta kevadel õigusakti ettepaneku. Esitatud prioriteetide seas on ELi patendi loomine, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete juurdepääs kapitalile ning kutsekvalifikatsioonide vastastikune tunnustamine. Lisaks on esitatud mitmeid algatusi e-kaubandust takistavate tegurite vähendamiseks ja digitaalmajanduse kasvu hoogustamiseks. EKP toetab igati neid algatusi, mis koos teenuste direktiivi rakendamisega liikmesriikides on olulised sammud tihedama majandusliidu suunas.

2 INSTITUTSIOONILISED KÜSIMUSED

2010. aasta novembris käivitasid Euroopa Parlament ja ELi Nõukogu ELi järelevalvestruktuuri reformi. Loodi kolm uut järelevalveasutust, et tugevdada mikrotasandi usaldatavusjärelevalvet panganduse (Euroopa Pangandusjärelevalve), kindlustuse ja tööandjapensionide (Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve) ning väärtpaberite ja turgude (Euroopa Väärt-paberiturujärelevalve) valdkonnas. Makrotasandil tugevdab usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalvet hiljuti asutatud Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRN). EKP ülesanne on tagada ESRNi sekretariaadi töö. Täiendavat teavet nende teemade kohta saab 6. peatükist.

3 ELI MAJANDUSE JUHTIMISE PARENDAMINE

Majandus- ja finantskriisi ning pinged riikide võlakirjaturgudel tõstsid esile euroala ja ELi majanduse juhtimisega seotud probleemid. Euroopa Ülemkogu volitas 2010. aasta märtsis toimunud kohtumisel oma eesistuja Herman Van Rompuy looma koostöös Euroopa Komisjoni rakkerühma, kuhu kuuluvad liikmesriikide, nõukogu rotatsiooni korras vahetuva eesistujariigi ja EKP esindajad. Rakkerühma ülesanne on teha ettepanekud ELi järelevalveraamistiku, eelkõige eelarvepoliitika järelevalve tugevdamiseks ja tõhustada kriiside lahendamise raamistikku. 2010. aasta juunis esitas EKP rea ettepanekuid euroala majanduspoliitika juhtimis- ja täitestruktuuride otsustavaks tugevdamiseks.

Rakkerühma aruandes esitati viit valdkonda käsitlevad ettepanekud, mis hõlmasid tugevamat eelarvedistsipliini; majandusliku järelevalve laiendamist, nii et see hõlmaks makromajanduslikku tasakaalustamatust ja konkurentsivõimet; ulatuslikumat ja laiemat kooskõlastamist (eelkõige nn Euroopa poolaasta jooksul); jõulisemat kriisilahendusraamistikku ja tugevamaid institutsioone, et tõhustada majanduse juhtimist. 2010. aasta oktoobris kiitis Euroopa Ülemkogu rakkerühma aruande heaks ja kutsus üles võtma kiiresti vastu teisesed õigusaktid, mis on vajalikud aruandes esitatud ettepanekute elluviimiseks.

Seetõttu esitas komisjon juba 2010. aasta septembris oma ettepanekud, mis käsitlevad eelarvejärelevalve raamistiku reformi ja uue järelevalvemehhanismi loomist, et avastada tekkiv makromajanduslik tasakaalustamatus ja korrigeerida seda nii euroalal kui ka kogu ELis. Lisaks leppisid riigipead ja valitsusjuhid 2010. aasta 28.–29. oktoobril kokku, et liikmesriigid peavad sisse seadma alalise kriisilahendusmehhanismi. Kavandatud on Euroopa Liidu toimimise lepingu muutmise piiratud määral.

Ehkki komisjoni esitatud ettepanekud käsitlevad võimalusi ELi eelarvepoliitika ja makromajanduse järelevalve praeguse raamistiku tugevdamiseks, ei taga need siiski piisavalt eurosüsteemi nõutud märkimisväärseid edusamme majandus- ja rahaliidu institutsiooniliste alustalade

tugevdamiseks ja seega ka ühtsema majandusliidu toetamiseks, mis vastab rahaliidus juba saavutatud majandusliku lõimumise ja vastastikuse sõltuvuse tasemele.⁴ Eurosüsteem tunneb eelkõige muret, et menetluste rakendamine ei toimu piisavalt automaatselt, ja nõuab rahaliste sanktsioonide ning ka poliitiliste ja mainet mõjutavate meetmete sätestamist, selleks et edendada järelevalveraamistiku varajast rakendamist. Järelevalve kvaliteeti ja sõltumatust peaks ELi tasemel hindama sõltumatu nõuandev organ. Eelarvejärelevalve valdkonnas peaks vähendama nõukogu vabadust ülemäärase eelarvepuudujäägi või võlakriteeriumi hindamisel ning tuleks kaaluda mõne 2005. aastal stabiilsuse ja majanduskavu pakti tehtud muudatuse tühistamist, mis jätsid liikmesriikidele suurema vabaduse. Nõuded riikide keskpika perioodi eelarveeesmärgi saavutamiseks peaksid olema rangemad, eriti liikmesriikides, kus on suur valitsemissektori võlg. Selleks et lihtsustada paktist tulenevate kohustuste täitmist, peaksid euroala riigid kiiresti rakendama tugeva riikliku eelarveraamistiku ning parandama oma valitsemissektori statistika kvaliteeti.

Makromajanduse järelevalve menetlusega seoses peaks uus vastastikuse järelevalve süsteem keskenduma kindlalt nendele euroala riikidele, kus on suur jooksevkonto puudujääk, oluliselt vähenenud konkurentsivõime, suur valitsemis- ja erasektori võlg ja muud euroala stabiilsust ohustada võivad nõrgad kohad. Vastastikune järelevalve peaks hõlmama läbipaistvaid ja tõhusaid käivitusmehhanisme. Ühtlasi on väga oluline, et seire kõigis etappides avaldataks makromajandusliku tasakaalustamatuse hinnangud ja kitsaskohtade kõrvaldamise soovitusel laiemale üldsusele. Rahalisi sanktsioone on vaja võtta varem ja järkjärgulisemalt, selleks et anda selged stiimulid asjakohasteks makromajanduslikeks otsusteks.

4 EKP 16. veebruari 2011. aasta arvamus Euroopa Liidu majanduse juhtimise reformi kohta (CON/2011/13).

4 EUROOPA LIIDU KANDIDAATRIIKIDE ARENG JA SUHTEDE NENDEGA

EKP jätkas poliitilist dialoogi ELi kandidaatriikide keskpangadega kahepoolsete kohtumiste kaudu, järgides ELi kehtestatud laienemisprotsessi üldist institutsioonilist raamistikku.

Ühinemisläbirääkimised Horvaatiaga algasid 2005. aasta oktoobris. Läbirääkimised ühenduse õigustiku 35 peatüki üle algasid 2006. aasta juunis ja jõudsid lõppjärku 2010. aasta lõpus, mil ajutiselt oli suletud 28 peatükki. EKP jätkas viljakaid suhteid Horvaatia keskpangaga töötajate kahepoolsete külastuste vormis ja kord aastas toimuva kõrgetasemelise poliitilise arutelu käigus.

Pärast ühinemisläbirääkimiste avamist Türgiga 2005. aasta oktoobris alustas Euroopa Komisjon 2006. aasta juunis läbirääkimisi ühenduse õigustiku üksikute peatükkide üle, sulgedes samal kuul ajutiselt ühe peatüki. Kuna tolliliidu laiendamises ELi liikmesriikidele ei suudetud teha edusamme, otsustas Euroopa Ülemkogu 2006. aasta detsembris pikendada läbirääkimisi 35 peatükist 8 üle ja peatada teiste peatükkide ajutise sulgemise. 2010. aasta lõpus olid läbirääkimised avatud 13 peatüki üle ja ajutiselt oli suletud üks peatükk. EKP jätkas pikaajalist kõrgetasemelist poliitilist dialoogi Türgi keskpangaga.

Endisele Jugoslaavia Makedoonia Vabariigile anti kandidaatriigi staatus 2005. aastal. Euroopa Komisjon soovitas avada ühinemisläbirääkimised Makedooniaga 2009. aasta oktoobris. Ühinemisläbirääkimiste ametlik alguskuupäev on siiski lahtine, sest ülemkogu on sellekohase otsuse kahel korral (2009. aasta detsembris ja 2010. aasta juunis) edasi lükanud. EKP ja Makedoonia Vabariigi keskpanga kontaktid töötajate tasandil on endiselt tugevad.

Island nimetati kandidaatriigiks 17. juunil 2010. Ühinemisläbirääkimised avati ametlikult 27. juulil 2010 ja Islandi õigusaktide kontrollimine algas 2010. aasta novembris. Euroopa Majanduspiirkonna liikmena on Islandi õigusaktid juba mitmes olulises valdkonnas kooskõlas ELi õigusaktidega.

Vastavalt komisjoni 9. novembri 2010. aasta otsuses antud soovitusel otsustas Euroopa

Ülemkogu 17. detsembril 2010 anda kandidaatriigi staatus Montenegrole. Ühinemisläbirääkimiste alustamise kuupäeva ei ole veel otsustatud.

Büroohoone kaksiktorni vundamendiplaadi paksus on peaaegu kolm meetrit. Betooni sarrustamiseks kulus ligikaudu 4200 tonni terast.

6. PEATÜKK

EUROOPA SÜSTEEMSETE RISKIDE NÕUKOGU TÖÖGA SEOTUD ÜLESANDED

I INSTITUTSIOONILINE RAAMISTIK

ÕIGUSRAAMISTIK JA VOLITUS

Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu loodi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1092/2010¹ (finantssüsteemi makrotasandi usaldatavusjärelevalve kohta Euroopa Liidus ja Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu asutamise kohta) ning nõukogu määruse (EL) nr 1096/2010² (millega antakse Euroopa Keskpangale eriülesanded seoses Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu tegevusega) alusel. Mõlemad määrused jõustusid 16. detsembril 2010, s.o järgmisel päeval pärast nende avaldamist Euroopa Liidu Teatajas.

Koos Euroopa järelevalveasutustega, mis loodi 1. jaanuaril 2011, Euroopa järelevalveasutuste ühiskomiteega ja riikide järelevalveasutustega, millest Euroopa järelevalveasutused koosnevad, kuulub Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu Euroopa Finantsjärelevalveasutuste Süsteemi, mille eesmärk on tagada ELi finantssüsteemi järelevalve.

Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu on Euroopa Finantsjärelevalveasutuste Süsteemis sõltumatu organ, mis vastutab ELi finantssüsteemi makrotasandi usaldatavusjärelevalve eest. Ta aitab ennetada ja leevendada finantssüsteemi arengus tekkivaid finantsstabiilsuse süsteemseid riske, et hoida ära suuremaid finantskriise.

Tema ülesanne on koguda ja analüüsida kogu asjakohast ja vajalikku teavet, teha kindlaks ja prioriseerida süsteemseid riske ning teha hoiatusi ja soovitusi riskidele reageerimiseks võetavate meetmete kohta. Hoiatused ja soovitusid võivad olla avalikud või konfidentsiaalsed. Need võivad olla üldised või konkreetsed ning adresseeritud kas ELile tervikuna, ühele või mitmele liikmesriigile, ühele või mitmele Euroopa järelevalveasutusele või ühe või mitme riigi järelevalveasutusele. Soovitusid võivad asjakohaste ELi õigusaktide puhul olla adresseeritud ka Euroopa Komisjonile.

Soovitude adressaadid peavad Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogule ja Euroopa Liidu Nõukogule teatama soovitude põhjal võetud meetmetest ja meetmete võtmata jätmist piisavalt

põhjendama („tegutse või selgita” põhimõte). Kui Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu otsustab, et tema soovitus ei ole järgitud, teatab ta sellest rangeid konfidentsiaalsuseeskirju järgides soovitude adressaatidele, Euroopa Liidu Nõukogule ja vajaduse korral asjaomasele Euroopa järelevalveasutusele.

EUROOPA SÜSTEEMSETE RISKIDE NÕUKOGU STRUKTUUR

Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu eesistuja on viiel esimesel tegevusaastal EKP president. Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu eesistuja esimene asetäitja on Inglise keskpanga president Mervyn King, kelle ametiaeg on samuti viis aastat. Eesistuja teine asetäitja on Euroopa järelevalveasutuste ühiskomitee eesistuja – praegu on sellel ametikohal vastavalt õigusaktidega ettenähtud iga-aastasele rotatsioonile Euroopa Pangandusjärelevalve Asutuse eesistuja Andrea Enria.

Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu struktuuriüksused on haldusnõukogu, juhtkomitee, teaduslik nõuandekomitee, tehniline nõuandekomitee ja sekretariaat.

Haldusnõukogu on Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu ainus otsustusorgan. Haldusnõukogu avakoosolek toimus 20. jaanuaril 2011. Tegevust on alustanud ka juhtkomitee, mis eelkõige valmistab ette haldusnõukogu koosolekuid, ja tehniline nõuandekomitee, mis ühendab haldusnõukoguga samu institutsioone ning nõustab ja toetab Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu selle tööga seotud küsimustes, eelkõige ELi finantsstabiilsuse korrapärasel läbivaatamisel. Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu poliitilise tegevuse teadusliku analüüsiga tegeleva teadusliku nõuandekomitee liikmed valiti Euroopa Liidu Teatajas avaldatud konkursikutse põhjal välja 2011. aasta esimeses kvartalis. Sekretariaat vastutab Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu igapäevase töö eest. Ta pakub Euroopa

1 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1092/2010, ELT L 331, 15.12.2010, lk 1.

2 Nõukogu 17. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1096/2010, ELT L 331, 15.12.2010, lk 162.

Süsteemsete Riskide Nõukogule kõrgekvaliteedilist tuge analüüsi, statistika, halduse ja logistika valdkonnas. Sekretariaat võttis üle Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu poolt 2010. aasta märtsis moodustatud ettevalmistava sekretariaadi töötajad ja töö (vt ka käesoleva peatüki punktid 6.2 ja 6.3).

ARUANDEKOHUSTUS

Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu kui sõltumatu organi aruandekohustus on tagatud määruses 1092/2010 ettenähtud mitmesuguste kanalitega.

Igal aastal pärast Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitatava aastaaruande avaldamist kutatakse Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu eesistuja Euroopa Parlamenti kuulamisele. Oluliste finantsprobleemide korral võib kuulamisi olla rohkem. Kõik need kuulamised toimuvad muul ajal kui Euroopa Parlamendi ja EKP presidendi vaheline rahandusalane dialoog.

Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu eesistuja arutab vähemalt kaks korda aastas (ja sagedamini, kui seda peetakse asjakohaseks) Euroopa Parlamendi majandus- ja rahanduskomisjoni esimehe ja aseesimeestega konfidentsiaalselt Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu tegevust. Osalised sõlmivad selliste kohtumiste korraldamise üksikasjade kohta kokkuleppe, pidades silmas täieliku konfidentsiaalsuse tagamist.

Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu eesistuja ja eesistuja asetäitjad tutvustavad Euroopa Parlamendile avalikul kuulamisel, kuidas nad kavatsesid täita määruse nr 1092/2010 kohaseid ülesandeid. Eesistuja osales kuulamisel 7. veebruaril 2011.

Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu teavitab Euroopa Liidu Nõukogu mitmel viisil ka tehtud hoiatustest ja soovitustest ning nende järelmeetmetest.

2 EUROOPA SÜSTEEMSETE RISKIDE NÕUKOGU ETTEVALMISTAVA SEKRETARIAADI TÖÖ

Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu ettevalmistav sekretariaat loodi 1. märtsil 2010 EKP juhatuse otsusega, et teha ettevalmistusi Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu loomiseks vastavalt ECOFINi nõukogu 2009. aasta detsembris saavutatud laiapõhjalisele kokkuleppele. 2010. aasta lõpus oli ettevalmistaval sekretariaadil 22 alalist töötajat (11 neist liikmesriikide keskpankade lähetatud töötajad). Ettevalmistavat tööd tehti põhikava alusel, keskendudes kolmele peamisele valdkonnale: menetlused, poliitika ja infrastruktuur.

Loodi töösuhted Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu tulevaste liikmetega, kelle hulgas on üle 50 riikliku järelevalveasutuse ja kolm kolmanda tasandi komiteed, mis on Euroopa järelevalveasutuste eelkäijad. Viimastega toimus arvukaid arutelusid personali, juhtkonna ja eesistujate tasandil. Ettevalmistav sekretariaat oli abiks EKP loodud kahe ühise kõrgetasemelise töörühma moodustamisel ja nende töö alustamisel, samuti kolme kolmanda tasandi komitee loomisel, mille eesmärk on edendada Euroopa järelevalveasutuste ja Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu vahelist koostööd ning mis täidavad andmevahetuse ja süsteemse riskiga seotud ülesandeid.

Menetluste valdkonnas valmistati ette Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu viie institutsioonilise osa loomist. Selleks valmistati ette a) Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu haldusnõukogu otsus, millega kehtestatakse Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu töökord; b) teadusliku nõuandekomitee volitus ja selle liikmete valimise kord ning c) tehnilise nõuandekomitee volitus ja selle eesistuja ametisse nimetamise kord.

Ettevalmistav sekretariaat hakkas ette valmistama ka ELi finantssüsteemi Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu poolse makrotasandi usaldatavusjärelevalve strateegiat. Selleks koostati konsulteerimisdokument, mis jagati Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu liikmetele, et hõlbustada ühist arusaamist Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu poliitikaga seotud põhikontseptsioonidest nõukogu töö tähtsal algusetapil; koostöös majandusuuringute peadirektoraadiga korraldati seminare, millest võtsid osa juhtivad

teadlased, ning osaleti EKP seisukohtade kujundamisel ELi määruse eelnõude suhtes.

Kolmas töösuund seisnes Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogule analüüsi, statistika, halduse ja logistika valdkonnas toe pakkumiseks vajaliku infrastruktuuri loomises. Nii näiteks anti kõigile Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogusse kuuluvatele institutsioonidele juurdepääs EKP dokumendihaldussüsteemile DARWIN, et need saaksid Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu töös osaleda selles rohkem kui tuhandet kasutajat hõlmava turvalise internetisüsteemi kaudu. Astuti ka vajalikud sammud selleks, et Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogul oleks tegevust alustades olemas oma veebileht³ ja haldusnõukogu saaks oma esimesel koosolekul heaks kiita logo.

3 <http://www.esrb.europa.eu>

3 EUROOPA SÜSTEEMSETE RISKIDE NÕUKOGULE ANALÜÜSI, STATISTIKA, HALDUSE JA LOGISTIKA VALDKONNAS PAKUTAV TUGI

„EKP tagab sekretariaadi, mis pakub Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogule tuge analüüsi, statistika, halduse ja logistika valdkonnas.”⁴ Eelkõige keskendutakse toe pakkumisel kogu ELi hõlmavate süsteemsete riskide korrapärasele seirele, avastamisele ja hindamisele, sealhulgas analüüsivahendite ja -meetodite väljatöötamisele ja täiustamisele, samuti makrotasandi usaldatavusjärelevalve analüüsiks vajaliku statistika koostamisele, et täita andmelüngad. 2010. aastal tehti Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu loomise ettevalmistamiseks tööd kõigis nendes valdkondades.

ANALÜÜSI VALDKONNAS PAKUTAV TUGI

EKP pakub Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogule analüüsi valdkonnas tuge peamiselt ELi finantssüsteemi ohustavate süsteemsete riskide korrapärase seire ja avastamise teel ning hindab nende realiseerumise korral nende mõju. Peale selle võib EKP vastavalt vajadusele ja Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu palvel teha süsteemset riski ja makrotasandi usaldatavusjärelevalvet käsitlevaid eriuuringuid.

Toe pakkumisel lähtub EKP eksperditeadmisest ning oma finantsstabiilsuse valdkonna ülesannetega seotud organisatsioonist ja infrastruktuurist. Analüüsis, eelkõige süsteemsete riskide kindlaksmääramisel, kasutatakse ka laiendatud turu-uuringute käigus kogutud andmeid. Süsteemsete riskide korralises seires ja hindamisel kasutatakse ka Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu liikmete vahel jagatavat teavet, samuti nõukogu struktuuriüksuste (nt juhtkomitee ja tehnilise nõuandva komitee) tagasisidet ja nõuandeid. Makrotasandi usaldatavusjärelevalve põhimõttelise raamistiku põhielemente

ja nende peamiste tegevussuundade aluseks olevat protsessi on kirjeldatud EKP finantsstabiilsuse ülevaadetes.⁵ On tehtud ettevalmistusi sujuva tootmisprotsessi tagamiseks vajalike EKP menetluste kehtestamiseks.

Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu riskiseiretöös on tähtsad analüüsivahendid süsteemse riski näitajad ja varajase hoiatuse süsteemid. Süsteemsete riskide hindamist toetavad eelkõige makrotasandi stressitestimisvahendid ja riskide levikanalite analüüs, mille abil hinnatakse konkreetsete riskide võimalikku ulatust. Et anda Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogule parimat võimalikku teavet, peab analüüsidel ja nende tegemiseks kasutatavatel töövahenditel olema parim kvaliteet. Ühe osana selle valdkonna ettevalmistustöödest viidi nii EKP kui ka EKPSi tasandil läbi olemasolevate makrotasandi usaldatavusjärelevalve analüüsivahendite üksikasjalik inventuur. Peale selle kehtestati olemasolevate töövahendite korrapärase läbivaatamise koordineerimismenetlus, et analüüsiraamistikku pidevalt täiustada ning töötada välja uusi analüüsivahendeid ja täita analüüsi valdkonnas avastatud lüngad. Selles töös on tähtis osa EKPSi makrotasandi usaldatavusjärelevalve uuringute võrgustikul (vt taustinfo 10).

4 Nõukogu 17. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1096/2010, millega antakse Euroopa Kesk pangale eriülesanded seoses Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu tegevusega.

5 Vt nt artiklid „The concept of systemic risk”, „Towards the European Systemic Risk Board”, „Macro-prudential policy objectives and tools” ja „Analytical models and tools for the identification and assessment of systemic risks” EKP 2009. aasta detsembri ja 2010. aasta juuni finantsstabiilsuse ülevaadetes.

Taustinfo 10

EKPSi MAKROTASANDI USALDATAVUSJÄRELEVALVE UURINGUTE VÕRGUSTIK

Keskpankadele seoses finantskriisiga ja Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu loomisega antud uus ülesanne – makrotasandi usaldatavusjärelevalve – on tekitanud kiireloomulise vajaduse uuringute järele. Seetõttu kinnitas EKP üldnõukogu 2010. aasta märtsis EKPSi makrotasandi usaldatavusjärelevalve uuringute võrgustiku loomise.

Võrgustiku eesmärk on uurida ELis makrotasandi usaldatavusjärelevalvet toetavaid põhimõttelisi raamistikke, mudeleid ja töövahendeid ning jagada uurimistulemusi. Võrgustiku mandaat hõlmab kolme laia uurimisvaldkonda.

Esimene uurimisvaldkond on finantsstabiilsust ja majandustulemusi ühendavad makrorahanduslikud mudelid. Standardsed makromajanduslikud mudelid ei hõlma tavaliselt finantsturgude ebastabiilsuse aspekte (nt pankade kohustuste täitmata jäämine, likviidsuse puudumine, tagasimõjud, paljude muutujatega äärmuslikud sündmused ja nendega seotud ebalineaarsus) ega suuda seetõttu selliseid olukordi kirjeldada; see puudus tuli ilmsiks hiljutise finantskriisi ajal. Peale selle ei ole enamikul olemasolevatel stressitestimismudelitel raamistikke, mis hõlmasid finantsturgude ebastabiilsuse ja majandustulemuste vahelise vastastikmõju mõlemat poolt, mis on süsteemse riski võimalike tagasimõjude õige hindamise oluline sisend. Seega täidaksid neid aspekte hõlmavad mudelid lünga teaduskirjanduses. Selliste mudelite alusel võib olla ka võimalik luua makrotasandi usaldatavusjärelevalve eeskirjade ja järelevalvemetodite kindlaksmääramise ja hindamise raamistikke, et analüüsida makrotasandi usaldatavusjärelevalve/regulatsiooni ning muu makromajandusliku stabiliseerimispoliitika vastastikmõju ning tugevdada stressitestimismudeleid.

Teine uurimisvaldkond käsitleb varase hoiatuse süsteeme ja süsteemse riski näitajaid. Võrgustik aitab välja töötada tegevusanalüüsi vahendeid, mida uued makrotasandi usaldatavusjärelevalve organid (nt Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu) saaksid vahetult kasutada. Seega on selle valdkonna töö lühikese kuni keskpika perspektiiviga. Erilist rõhku pannakse varase hoiatuse näitajatele, mudelitele ja süsteemidele, mis võtavad arvesse riikide finantsstruktuuride erinevusi. Selle valdkonna uuringud võivad toetada ka rahvusvahelisel tasandil tehtavad asjaomaseid algatusi.

Kolmas uurimisvaldkond käsitleb edasikandumisriski. Selles valdkonnas püütakse paremini mõista mõjude piiriülese edasikandumise riske Euroopas. On võimalik, et need riskid on viimase kümnendi jooksul finantslõimumise tõttu oluliselt suurenenud. Püütakse täiustada ka arusaama pangandusväliste finantsasutuste rollist edasi- ja ülekandumises (nt seoses kindlustusseltside või rahaturufondide tegevusega) ning paremini mõista ebastabiilsuse ülekannet võimendavat tagasimõju. On võimalik, et praegused pangamõjude edasikandumist simuleerivad meetodid on seda alahinnanud.

Võrgustiku peamised väljundid on teadusartiklid, seminarid ja konverentsid (sealhulgas suhted teadlastega väljaspool EKPSi). 2010. aasta septembris korraldasid EKP, Majanduspoliitiliste Uuringute Keskus ja Finantsuuringute Keskus esimese võrgustiku tegevusega seotud konverentsi, mis toimus EKPs. Võrgustik esitab oma töötulemuste aruande 2012. aastal.

EKP on valmis osutama Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogule selle palvel tehnilist abi soovitude koostamisel, mis käsitlevad reguleerimisküsimusi või seadusandlikke algatusi. See võib hõlmata Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogule huvipakkuvates reguleerimis- või õigusloome valdkondades toimuva arengu korrapärast seiret.

Peale selle võib Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu taotleda EKP-lt vastavalt vajadusele analüüsi või uuringuid nõukogu volituse ja ülesandega seotud reguleerimis- või õigusküsimustes. EKP võib anda ka tehnilist nõu seoses Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogule laekunud ELi institutsioonide või riikide ametiasutuste

taotlustega, milles palutakse uurida konkreetseid asjakohaseid küsimusi.⁶

STATISTIKA VALDKONNAS PAKUTAV TUGI

Vastavalt nõukogu määruse (EL) nr 1096/2010 (millega antakse Euroopa Keskpangale eriülesanded seoses Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu tegevusega) artiklile 2 pakub EKP Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogule tuge statistika valdkonnas kooskõlas EKPSi põhikirja artikliga 5.⁷

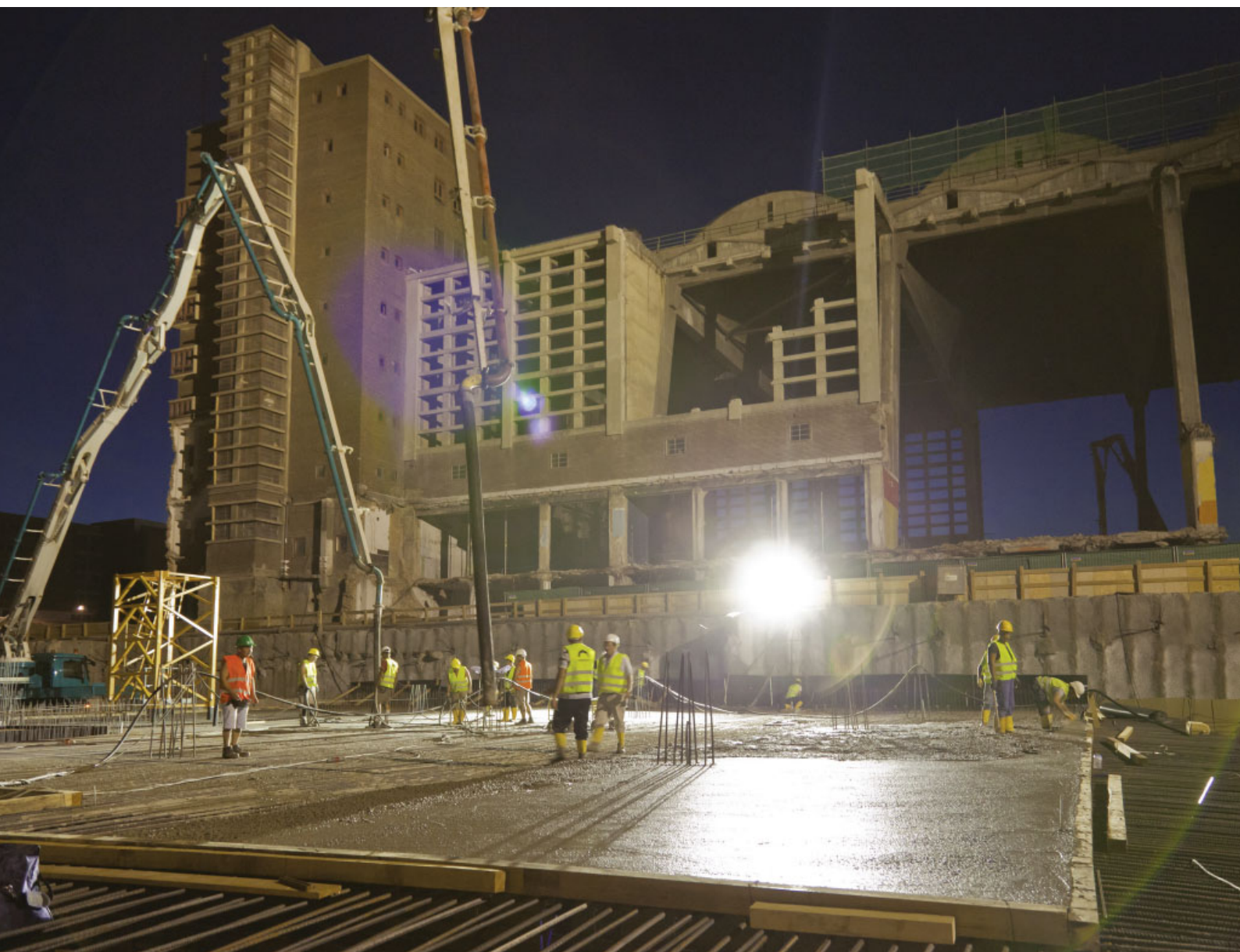
Arvestades aega, mis kulub Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogule antud ülesannete täitmiseks vajaliku piisavalt kvaliteetse ühtlustatud statistika kindlaksmääramiseks, kogumiseks, koostamiseks ja levitamiseks, alustas EKP ettevalmistustööd 2010. aastal. Eelkõige viis EKP läbi inventuuri, mille käigus võrreldi finantsstabiilsuse analüüsi põhjal välja selgitatud andmevajadusi andmete kättesaadavusega, et teha kindlaks andmelüngad ja need võimaluse korral täita. Peale selle koostas EKPS sihtotstarbeliste uurin-gute korra, et võimaldada õigeaegset reageerimist Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu konkreetsetele andmevajadustele.

Sel ettevalmistaval tööol oli kaks eesmärki: esiteks võimaldada poliitika seisukohalt oluliste näitajate koostamist Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu otsustusorgani ja komiteede jaoks kohe pärast nende asutamist, lähtudes olemasolevatest statistilistest põhianalüüsidest, ja teiseks valmistada ette pikemaajalises perspektiivis mitmesuguse vajaliku statistika väljatöötamist.

Statistika valdkonnas Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogule sellise toe pakkumisel on tähtis tihe koostöö EKP ja Euroopa järelevalveasutuste vahel. Koostöö oli tihe juba Euroopa järelevalveasutuste eelkäijate – kolmanda tasandi komiteedega. Sellise koostöö eesmärk on tagada sujuv ja tõhus kahepoolne teabevahetus Euroopa järelevalveasutuste ja Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu vahel, mis on tõhus ka aruandluskoormuse, andmete sisu ja IT-infrastruktuuri poolest. Üks tähtsamaid edu tagavaid tegureid on võimaldada sobiva ja usaldusväärse teabe vahetust asutuste ülesannete

täitmiseks kooskõlas Euroopa õigusaktidega ja ranges vastavuses andmekaitse eeskirjadega, et kaitsta konfidentsiaalset teavet.

6 Vt määruse (EL) nr 1092/2010 (finantsüsteemi makrotasandi usaldatavusjärelevalve kohta Euroopa Liidus ja Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu asutamise kohta) artikli 19 lõige 3.
7 EKPSi põhikirja artikkel 5 näeb ette, et EKP-l, keda aitavad liikmesriikide keskpangad, on juriidiline õigus koguda EKPSi ülesannete täitmiseks vajalikku statistilist teavet.

2010. aastal valati büroohoone kaksiktorni vundamendiplaat. Kõrghoone kõrvale ehitati samal ajal töötajatele mõeldud maalune parkla.

7. PEATÜKK

RAHVUSVAHELISED KÜSIMUSED

I PEAMISED MUUTUSED RAHVUSVAHELISES RAHASÜSTEEMIS

MAAILMAMAJANDUSE MAKROMAJANDUSPOLIITIKA SEIRE

Arvestades majandusliku ja finantslõimumise kõrget taset, on maailma majanduskeskkonna areng euroala majanduspoliitika teostamise seisukohalt äärmiselt oluline. Seetõttu eurosüsteem jälgib tähelepanelikult ja analüüsib makromajanduspoliitikat ning selle aluseks olevaid arengusuundi ka väljaspool euroala. EKP-l on tähtis roll makromajanduspoliitika rahvusvahelises mitmepoolses seires, mida teostatakse peamiselt selliste rahvusvaheliste organisatsioonide nagu BIS kohtumistel. EKP president kuulub BISi direktorite nõukogusse ja juhatab mitmeid olulisi koosolekuid ning EKP juhatuse liikmed ja töötajad osalevad paljudes töörühmades. EKP osaleb ka RVFi ja OECD asjakohastel kohtumistel ning foorumitel, näiteks G20 ja G7 riikide rahandusministrite ja keskpankade presidentide kohtumistel.

2010. aastal iseloomustas rahvusvahelist majanduskeskkonda majanduse taastumine, mis oli piirkonniti väga erinev: kõige kiiremini taastusid tähtsava turumajandusega Aasia ja Ladin-Ameerika riigid. Finantskriisi algusest alates ja kogu 2009. aasta jooksul eelarve üle- ja puudujäägiga riikides täheldatud välistasakaalustamatuse vähenemine aeglustus 2010. aastal ja hakkas mõnel juhul uuesti suurenema, tekitades muret võimalike proteksionismisurvete pärast. USA jooksevkonto puudujääk suurenes 2009. aasta 2,7%lt SKPst 2010. aastal 3,2%ni SKPst, samas kui naftat eksportivate riikide jooksevkonto ülejääk suurenes 2009. aasta 5,2%lt 2010. aastal 6,6%ni. Hiina jooksevkonto ülejääk SKP suhtes vähenes jätkuvalt, langes 2009. aasta 6%lt 2010. aastal ligikaudu 4,7%ni. Absoluutarvestuses oli 2010. aasta ülejääk siiski ligilähedane tasemele, mis valitses enne Lehman Brothersi kokkuvarisemist 2008. aasta septembris. Nagu viimastelgi aastatel, püsis euroala jooksevkonto saldo 2010. aastal enam-vähem tasakaalus. Jaapani jooksevkonto ülejääk oli 2010. aastal 3,1% SKPst, mis on pisut rohkem kui eelnenud aasta 2,8%.

Maailmamajanduse tasakaalustamatuse vähenemine alates finantskriisi algusest oli pigem tingitud kriisiga seotud tsüklilistest ja ajutistest

teguritest, nagu näiteks finantsvõimenduse vähendamine maailmas, eranõudluse vähenemine, naftahinna langemine ning finantsvara hindade korrigeerimised, ja mitte struktuuriteguritest. Maailmamajanduse tasakaalustamatust märkimisväärselt vähendavate struktuuritegurite poole pealt peaksid eelarvepuudujäägiga riigid vähendama oma eelarvepuudujääki ja viima lõpule struktuurireformide programmi. Ka eelarveülejärgiga riigid saavad olukorda oluliselt parandada, kui suurendavad sisetarbimist, arendades ulatuslikumaid sotsiaalset turvalisust tagavaid mehhanisme, reformides finantsturge ning suurendades vahetuskursi paindlikkust.

Eurosüsteem juhtis 2010. aastal mitmel korral tähelepanu riskidele ja moonutustele, mis kaaneksid maailmamajanduse tasakaalustamatuse suurenemisega, ning väljendas toetust mõttele viia rahvusvaheline nõudlus uuesti tasakaalu. Eelkõige kutsus eurosüsteem korduvalt üles rakendada poliitikat, mis suurendaks era- ja avaliku sektori sääste jooksevkonto puudujäägiga riikides; viima ellu täiendavaid struktuurireforme arenenud ja suhteliselt väikese kasvupotentsiaaliga riikides; võtma meetmeid sisenõudluse suurendamiseks tähtsava turumajandusega riikides, jaotades muu hulgas paremini kapitali ning hinnates paremini riske. Jätkuvas arutelus rahvusvahelise finantsarhitektuuri parandamise üle (vt järgmine punkt) rõhutas eurosüsteem, et tehtavad parandused peavad edendama distsipliini finantsturgudel ja ka makromajanduspoliitikas. Tugevdatud mitmepoolne majandusseire raamistik peaks suutma tagada, et majanduspoliitika on eelkõige süsteemse tähtsusega riikides suunatud stabiilsusele ja jätkusuutlik. Oma toetust maailmamajanduse tasakaalustamisele väljendas ka G20 riikide loodud tugevat, jätkusuutlikku ja tasakaalustatud majanduskasvu toetav raamistik.

Ka euroala enda poliitika on rahvusvahelise tähelepanu all. RVF esitas 2010. aastal lisaks euroala üksikute riikide ülevaadetele oma järjekordsed euroala raha-, finants- ja majanduspoliitika ülevaated. RVFi põhikirja IV artikli järgsed konsultatsioonid andsid võimaluse kasulikeks aruteludeks RVFi ja EKP, eurogrupi esimehe ning Euroopa Komisjoni vahel. Pärast neid arutelusid

avaldas RVF euroala poliitika kohta oma aruande.¹ Samuti esitas OECD oma järjekordse euroala majandusülevaate, mille eesmärk oli teha kindlaks peamised majandusarengud ja analüüsida nende jaoks sobilikke poliitikavalikuid.²

2010. aastal said kaks euroala riiki esimest korda RVFi abi. Suuremate riikide keskpangad jätkasid likviidsusabi andmist teiste riikide keskpankadele, et pakkuda likviidsus- ja krediitiduteguturust ebastabiilsuse vältimiseks (vt 2. peatükk).

RAHVUSVAHELISE INSTITUTSIOONILISE ÜLESEHITUSE REFORM

Rahvusvahelise rahasüsteemi ülesehitus ja toimimine on rahvusvahelise üldsuse arutelude keskmes olnud alates ülemaailmse finantskriisi algusest. Süsteemselt tähtsa majandusega arenenud ja tärkava turumajandusega riike käsitlev G20 riikide foorum, milles EKP osaleb koos ELi liikmesriikidega, jätkas rahvusvahelise koostöö edendamist eesmärgiga tugevdada ja kaitsta ülemaailmse majanduse taastumist ning edendada tugevamat, jätkusuutlikumat ja tasakaalustatumat majanduskasvu. 2010. aasta juunis Torontos toimunud neljandal tippkohtumisel jätkasid G20 riikide juhid eelmisel kohtumisel Pittsburghis võetud kohustuste käsitlemist. Pittsburghis võttis G20 vastu ka tugeva, jätkusuutliku ja tasakaalustatud majanduskasvu raamistiku. Raamistiku eesmärk on toetada üleminekut kriisiga toimetulekul maailmamajanduse tugevale, jätkusuutlikule ja tasakaalustatud kasvule, aga ka käsitleda maailmamajanduse tasakaalustamatust, mis oli üks praeguse finantskriisi tekkepõhjuseid. Raamistik näeb ette, et hakatakse vastastikku hindama, kuidas sobivad omavahel kokku riiklikud ja piirkondlikud poliitikad ning G20 liikmesriikide poliitikaraamistikud ning kas need vastavad raamistiku eesmärgile. Toronto tippkohtumisel viisid G20 liidrid lõpule selle protsessi esimese etapi ja leppisid kokku mitmes konkreetsetes kohustuses. Nii näiteks peavad eelarve puudujäägiga arenenud majandusriigid võtma meetmeid, et suurendada riiklikke sääste, ja eelarve ülejäägiga majandusriigid peavad ellu viima reforme, et vähendada sõltumist välisnõudlusest ja kesken-duda rohkem riigisisestele majanduskasvu allikatele. Tärkava turumajandusega riigid, kellel oli

eelarve ülejääk, võtsid kohustuse viia ellu reformid sotsiaalset turvalisust tagavate mehhanismide tugevdamiseks, et aidata vähendada tagavarasäästusid, ergutada erasektori kulutusi ja suurendada vahetuskursi paindlikkust, kajastamaks majanduse põhialuseid. Lisaks andsid kõik G20 liikmesriigid lubaduse viia majanduskasvu ergutamiseks ellu struktuurireformid. Finantsregulatsiooni osas määrasid G20 liikmesriigid kindlaks mitu edasise töö prioriteetset valdkonda (vt 4. peatükk).

2010. aasta novembris Sõulis toimunud viiendal tippkohtumisel leppisid G20 riikide juhid kokku Sõuli tegevuskavas, mis sisaldab konkreetseid poliitilisi kohustusi, et püüda saavutada raamistiku eesmärgid. Samuti kinnitasid nad mitme olulise töö tulemusi, milleni jõuti tippkohtumise ettevalmistamisel, nimelt RVFi kvootide ja juhtimise reform ning finantsüsteemi muutmiseks olulised elemendid, millega püütakse käsitleda kriisi algpõhjusi (üks nendest elementidest on Baseli pangajärelevalve komitee töö). G20 riikide juhid on teadlikud, et G20 riigid peavad käsitlema ka küsimusi, mis puudutavad suurt hulka G20s esindamata arenguriike ja madala sissetulekuga riike.

2009. aasta aprillis Londonis toimunud tippkohtumisel võtsid G20 riikide juhid kohustuse suurendada rahvusvahelistele finantsasutustele kättesaadavaid vahendeid; selle kohustuse jätkuna kiitis RVFi direktorite nõukogu 12. aprillil 2010 heaks reformi ja uue laenuvõtmiskorralduse.³ See muudab uue laenuvõtmiskorralduse paindlikumaks, suurendab osalevate riikide arvu (26 riigi asemel 39) ja fondi jaoks ettenähtud krediitiliinide kogusummat 34 miljardilt arvestusühikult 367,5 miljardi arvestusühikuni. 2009. ja 2010. aasta jooksul lubas mitu arenenud ja tärkava turumajandusega riiki sõlmida fondiga

1 „Euro area policies: 2010 Article IV consultation – staff report”, RVFi riigiaruanne nr 10/221, juuli 2010.

2 „OECD Economic Surveys: Euro Area 2010”, OECD, detsember 2010.

3 Uue laenuvõtmiskorralduse alla kuuluvad RVFi ja mitme RVFi liikme vahelised krediitikorraldused, mis annavad RVFi täiendavad vahendid, st lisaks fondi kvoodiressursidele, olukorras, kus vajatakse täiendavaid vahendeid, et rahvusvahelise rahasüsteemi olukorra halvenemist ära hoida või et sellega toime tulla.

kahepoolsed lepingud laenu võtmiseks ja võlakirjade ostmiseks väärtuses 196 miljardit arvestusühikut. Enamik selliseid kahepoolsed lepinguid viiakse pärast uue laenuvõtmiskorralduse jõustumist järk-järgult selle alla.

Saavutati ka kokkulepe suurendada märkimisväärselt fondi kvoodiresursse. Kvootide kahekordistamine koos uue laenuvõtmiskorralduse kooskõlastamisega peaks tagama, et fond jääb kvoodipõhiseks institutsiooniks. Kvootide suurendamine aitab veelgi suurendada kvote arenenud riikide arvelt dünaamiliste tärkava turumajandusega riikide ja arenguriikide kasuks, mis vastab eesmärgile viia kvoodid kooskõlla liikmete suhtelise kaalu ja rolliga maailmamajanduses. Samuti jõuti konsensusel ulatuslikuma juhtimisreformi esimeste elementide osas. Sellega seoses on kavas muuta RVFi põhikirja, et näha selles ette kõigi juhatuse liikmete valimine. Lisaks võtsid Euroopa arenenud riigid kohustuse loobuda kahest kohast RVFi direktorite nõukogus, et toetada tärkava turumajandusega riikide ja arenguriikide esindatust.

Finantskriisi ajal riikide toetamiseks ettenähtud meetmete osana muutis RVF märkimisväärselt laenudega seotud abivahendeid. Sellega seoses muudeti 2010. aasta augustis programmile juurdepääsu ja fondi paindliku krediidiiliini kestust. Paindlik krediidiiliin on ennetav laenuvõimalus, mis avati 2009. aastal parimate tulemuste ja tugeva poliitikaga riikide jaoks, kellelt nõutakse üksnes eeltingimuste täitmist.⁴ 2010. aasta augusti laenureformi käigus loodi ka uus ennetav krediidiiliin. Ennetav krediidiiliin on mõeldud usaldusväärse poliitikaga fondiliikmetele, kes sellegipoolest ei vasta paindliku krediidiiliini nõuetele; seega on ennetav krediidiiliin kättesaadav suuremale hulgal fondi liikmetele.⁵

RVFi mandaadi läbivaatamise osana kaalus fond järelevalve ajakohastamist ning oma mitme-poolse ja finantsmõõtme tugevdamist. Katseprojekti käigus uuritakse kõrvalmõju aruannetes viie majanduspiirkonna puhul nende poliitika välismõju. Euroala kuulub nende viie hulka (peale Hiina, Jaapani, Ühendkuningriigi ja USA). Finantssektori järelevalve tugevdamisel tehti

täiendavaid edusamme otsusega muuta finantssektori hindamisprogrammi raames toimuv stabiilsuse hindamine RVFi riikide järelevalve aastaruannete (IV artikli aruanded) kohustuslikuks osaks riikide puhul, kellel on süsteemselt olulised finantssektorid. Kindlaks on määratud 25 sellist riiki, nende hulgas 9 euroala riiki (Austria, Belgia, Prantsusmaa, Saksamaa, Iirimaa, Itaalia, Luksemburg, Madalmaad ja Hispaania). Finantspoollel on RVFi kevadiste ja aastakoosolekute tavapäraseks osaks saanud varajase hoiatuse katse, millega selgitatakse välja riskid ning mis töötati välja kriisi ajal RVFi ja finantsstabiilsuse nõukogu koostöös.

Rahvusvaheline finantskogukond jätkas samuti kriiside ennetamise ja lahendamise mehhanismide edendamist. Selles valdkonnas jätkasid riikidest võlgnikud ja nende erasektori laenuandjad ning investorid edusammude tegemist võla õiglase restruktureerimise ja kapitalivoogude stabiliseerimise põhimõtete („Principles for stable capital flows and fair debt restructuring”) rakendamisel, mille G20 rahandusministrid ja keskpankade juhid kiitsid heaks 2004. aastal. Nende turupõhiste ja vabatahtlike põhimõtete eesmärk

4 Muudatuste tulemusena saab paindliku krediidiiliini korra kinnitada kas üheks või kaheks aastaks. Kui see kinnitatakse kaheks aastaks, toimub ühe aasta möödudes kvalifitseerumise vahehindamine. Varem kinnitati kõnealune kord kas kuueks kuuks või üheks aastaks koos vahehindamisega kuue kuu möödudes. Juurdepääsu varasem ülempiir, milleks oli 1000% RVFi liikme kvoodist, on kaotatud ja juurdepääsu otsused tehakse iga riigi rahastamisvajaduste põhjal. Muudetud on ka korra kinnitamiseni viivaid menetlusi, mis tähendab, et RVFi direktorite nõukogu kaasatakse juba varakult kavandatud juurdepääsu taseme ja selle poolt RVFi likviidsuspositsioonile avaldatava mõju hindamisse. Üheksa kvalifitseerumiskriteeriumi, mille põhjal nii RVFi töötajad kui ka direktorite nõukogu hindavad riigi taotlust paindliku krediidiiliini saamiseks, on jäänud samaks, kuid igasse kategooriasse on lisatud mitu asjakohast näitajat, et anda kriteeriumide täitmiseks täiendavaid suuniseid.

5 Kvalifitseerumist hinnatakse viies laiemas valdkonnas: a) välispositsioon ja turule juurdepääs, b) eelarvepoliitika, c) rahapoliitika, d) finantssektori usaldusväarsus ja järelevalve ning e) andmete piisavus. Kuigi ennetav krediidiiliin nõuab nendes valdkondades väga häid tulemusi, võimaldab see tagavaravahendite kättesaadavuse nendele liikmetele, kes on ühes või kahes valdkonnas teataval määral haavatavad. Ennetava krediidiiliini tunnused on muu hulgas ühtlustatud järelingimused (mis võivad, kuid ei pruugi hõlmata tulemuskriteeriume), kusjuures haavatavuste vähendamisel tehtud edusamme kontrollitakse kaks korda aastas läbivaatamise käigus, ning eeljuurdepääs – kuni 500% kvoodist tehakse kättesaadavaks korra kinnitamisel ja kokku kuni 1000% kvoodist pärast 12 kuu möödumist.

on pakkuda juhiseid teabevahetuse, dialoogi ja tiheda koostöö kohta. Et püüda veelgi suurendada kõnealuste põhimõtete kasulikkust, leppisid asjaomased pooled 2010. aasta sügisel kokku selles, millist kasu toob nende põhimõtete kohaldamine laiemale ringile kui üksnes tärkava turumajandusega riikidest võlgnikud ja nende laenuandjad.

2 KOOSTÖÖ EUROOPA LIIDU VÄLISTE RIIKIDEGA

Nagu varasematelgi aastatel, korraldas eurosüsteem ka 2009. aastal ELi-väliste riikide keskpankadega seminare, selleks et edendada poliitika-dialoogi. EKP osales koos Euroopa Komisjoniga ka aktiivselt ELi makromajandust käsitlevas dialoogis tähtsamate tähtsava turumajandusega riikidega (nt Brasiilia, Egiptus, India ja Venemaa) ning ELi naaberriikidega. Peale selle oli eurosüsteemi tehniline abi endiselt oluline ELi-väliste riikide keskpankade haldussuutlikkuse tugevdamisel, eelkõige ELi naaberpiirkondades, ning Euroopa ja rahvusvahelistele standarditele vastavuse edendamisel.

POLIITIKADIALOOG JA MAAILMAMAJANDUSE MAKROMAJANDUSPOLIITIKA SEIRE

Eurosüsteemi ja Venemaa keskpanga kuues kõrgetasemeline seminar toimus 3.–5. veebruaril 2011 Frankfurdis ja selle korraldas EKP. Seminari eesmärk oli veelgi tõhustada eurosüsteemi ja Venemaa keskpanga vahelist dialoogi ja suhteid. Seminari aruteludes keskenduti Venemaa majandusele, raha ja krediidi rollile rahapoliitika teostamisel ning ELi ja Venemaa uuele finantsjärelevalvearhitektuurile. Lisaks osales EKP president konverentsil, millega 2010. aasta juunis tähistati Venemaa keskpanga 150. aastapäeva.

Eurosüsteemi kuues kõrgetasemeline seminar, millel osalesid Vahemere maade keskpangad ning mille korraldasid EKP ja Küprose keskpank, toimus 27.–28. oktoobril 2010 Paphoses. Keskpankade presidendid vaatasid läbi rahapoliitika väljakutsed majanduse taastumisel Vahemere maades ja arutasid Vahemere maade kogemusi fikseeritud vahetuskursi režiimi tingimustes. Samuti käsitleti üleilmse finantskriisi mõju pangandussektorile ja finantsstabiilsusele.

Eurosüsteemi teine kõrgetasemeline seminar Pärсия lahe koostöönõukogu (GCC) liikmesriikide keskpankade ja rahandusastutustega,⁶ mille korraldasid EKP ja Itaalia keskpank, toimus 29.–30. juunil 2010 Roomas. Seminari teemadeks olid Pärсия lahe koostöönõukogu (GCC) riikide ja euroala majanduslik ja rahanduslik areng, finantskriisist saadud kogemused finantsstabiilsuse ja pangandusjärelevalve jaoks ning kõnealuste riikide raha- ja vahetuskursipoliitika probleemid.

Eurosüsteemi viies kõrgetasemeline seminar Ladina-Ameerika riikide keskpankadega toimus 10. detsembril 2010 Madridis ning selle korraldas EKP koos Hispaania keskpangaga. Seminaril arutati järgmisi teemasid: maailmamajanduse tasakaalustamine, rahavood ja üleilmased makrotasandi riskid ning ülemaailmne poliitiline koostöö.

EKP jätkas suhete tihendamist Hiina ametivõimudega. EKP president, eurogrupi esimees ning majandus- ja rahaküsimuste volinik (euroala kolmik) kohtusid Hiina ametivõimudega kolmandat korda 5. oktoobril 2010 Brüsselis. Arutati peamiselt vahetuskursipoliitikat ja teisi ülemaailmselt olulisi küsimusi. Suhted Hiina keskpangaga on muutunud veelgi tugevamaks. 2010. aastal arutasid EKP ja Hiina keskpanga töörühm paljusid teemasid, näiteks ülemaailmse majanduskasvu tasakaalustamine, varade hinnamull ja seonduvad riskid, finantssektori reform ja muud rahvusvahelise rahanduse küsimused. EKP seadis sisse kontaktid Hiina peamise planeerimisasutusega (riikliku arengu ja reformi komisjon) ning Hiina sotsiaalteaduste akadeemiaga, mis on üks kõige mõjukamaid eksperdiorganisatsioone riigis.

EKP ja Austraalia keskpank korraldasid 9.–10. veebruaril 2010 Sydneys Ida-Aasia ja Vaikse ookeani piirkonna ning euroala keskpankade viienda kõrgetasemelise seminari. Seminari eesmärk oli vaadata finantskriisi valguses läbi majanduspoliitika, sealhulgas väljumisstrateegiad, ülemaailmse majanduskasvu vorm ja struktuur, piiriülesest pangandusest tulenevad probleemid ja makrotasandi usaldatavusjärelevalve tugevdamise väljavaated.

TEHNILINE ABI

Tehnilise abiga seoses jätkas suhete tihendamist Lääne-Balkani riikide ja Türgiga. 19. jaanuaril 2010 kirjutasid Euroopa Komisjon ja EKP 14 euroala keskpanga⁷ nimel alla kaheaastasele

6 Araabia Ühendemiraadid, Bahrein, Katar, Kuveit, Omaan ja Saudi Araabia.

7 Belgia, Kreeka, Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia, Küprose, Luksemburgi, Malta, Madalmaade, Austria, Portugali, Sloveenia, Slovakkia ja Soome keskpank.

lepingule tehnilise abi programmi kohta, mis on suunatud ELi kandidaat- ja potentsiaalsetele kandidaatriikidele. Programmi eesmärk on tugevdada makro- ja mikrotasandi usaldatavusjärelvalvet Lääne-Balkani riikides ja Türgis. Programmi rakendab EKP koos kõnealuste euroala keskpangadega ning koostöös selliste rahvusvaheliste ja Euroopa institutsioonidega nagu Baseli pangajärelevalve komitee, Euroopa Pangajärelevalve Komitee, finantsstabiilsuse instituut, Rahvusvaheline Valuutafond ja Maailmapank. Programmi esimeses etapis korraldas eurosüsteem programmi adressaatide institutsioonide 150 peamisele järelevalveametnikule makro- ja mikrotasandi usaldatavusjärelvalve alase intensiivse piirkondliku koolitusprogrammi.⁸ Programmiga toetatakse ka selliste konkreetsete riiklike meetmete rakendamist, mis määrati kindlaks kokkuleppel RVFi ja Maailmapanga, partnerkeskpangade ja programmi adressaatidega. Lisaks sellele nähakse ette päritolu- ja asukohariigi koostööga seotud piirkondlikud tehnilised simulatsioonid.

1. aprillil 2010 alustasid EKP ja seitsme euroala liikmesriigi keskpangad⁹ 18kuulist tehnilise abi programmi Bosnia ja Hertsegoviina keskpangaga. ELi rahastatav programm toetab Bosnia ja Hertsegoviina keskpanga ELi keskpanganduse standardite ja ELi nõuete rakendamisel, valmistudes Bosnia ja Hertsegoviina võimalikuks ühinemiseks ELiga. Programm hõlmab järgmisi valdkondi: statistika, majandusanalüüs ja -uuringud, finantsstabiilsus, ühenduse õigustikust tulenevad juriidilised nõuded, infotehnoloogia ja ELi integratsiooni koordineerimine.

EKP ja 21 keskpanga¹⁰ hakkasid 1. veebruaril 2011 toetama Serbia keskpanga ELi rahastatava programmi abil. Selle kaheaastase programmi jooksul püütakse keskpanganduse menetlusi ja tavasid lähendada ELi standarditele finantssektori järelevalve, õigusaktide ühtlustamise, kapitali liikumise liberaliseerimise, välisvaluutareservide haldamise, raha- ja vahetuskursioperatsioonide, finantsteenustega seotud tarbijakaitse, ELiga ühinemise toetamise, majandusanalüüsi ja -uuringute, statistika, maksesüsteemide ja finantsstabiilsuse valdkonnas.

Jätкус Venemaa keskpangaga toimuv tehniline koostööprogramm, mida rahastab EL. EKP pakub tihedas koostöös kaheksa euroala keskpangaga¹¹ ja Soome finantsjärelvalvega tehnilist abi pangandusjärelvalve ja siseauditi valdkonnas. Eesmärk on toetada Basel II raamistiku järkjärgulist rakendamist Venemaal ja Venemaa keskpanga siseauditi talitusi eurosüsteemi siseauditalaste tavade koolituse ja teabe abil. Programm kulgeb kavakohaselt ja lõpeb 31. märtsil 2011.

Koostöö Egiptuse keskpangaga jätkus kogu 2010. aasta jooksul ELi rahastatud programmina, mille eesmärk on tugevdada pangajärelevalvet Egiptuses, et saavutada vastavus Basel II raamistiku põhikomponentidele. Programmis osalevad EKP ja seitsme EKPSi keskpanga eksperdid¹².

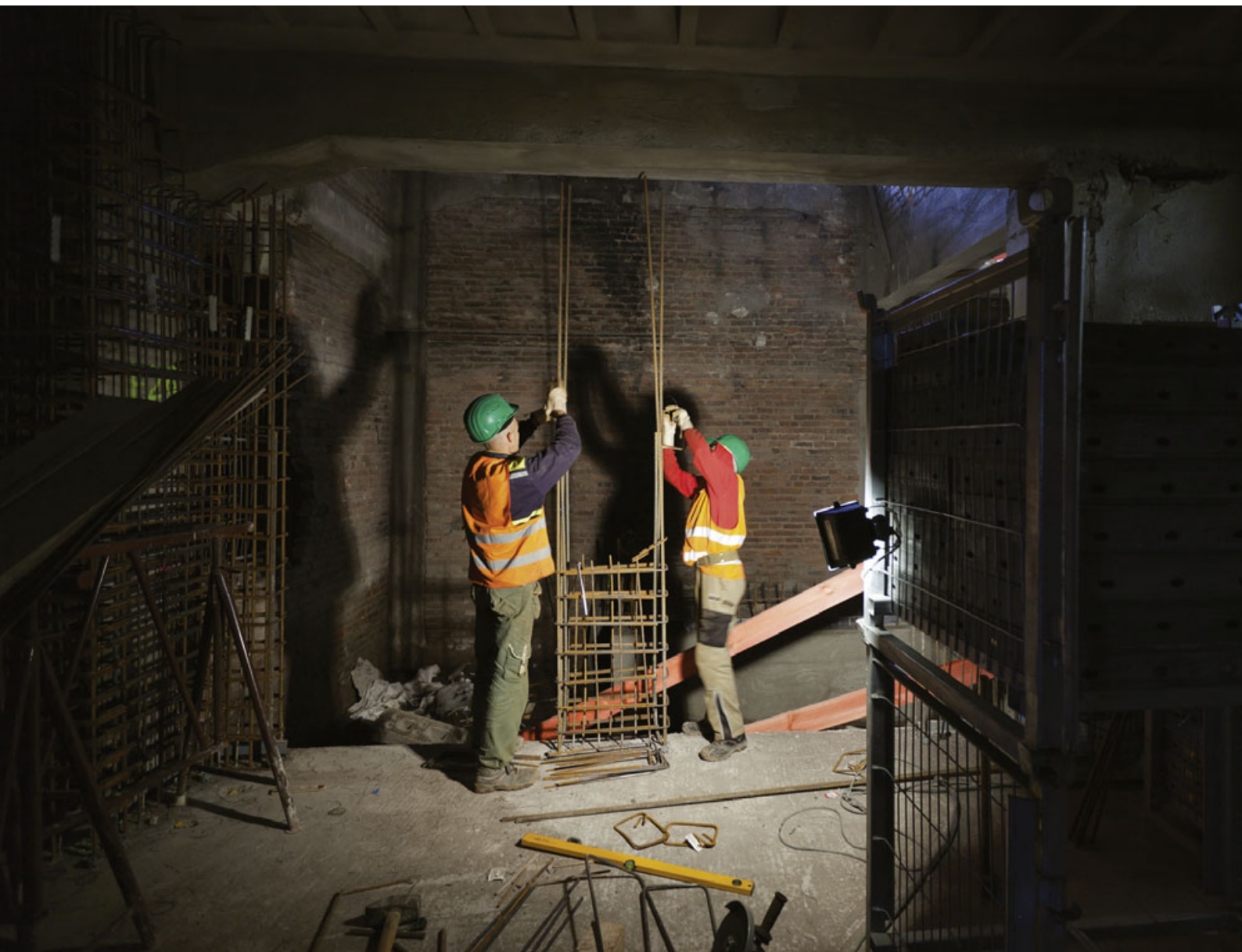
8 Horvaatia, endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi, Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, Montenegro, Türgi, Serbia ja Kosovo (vastavalt ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonile 1244) keskpangad ja järelevalveasutused.

9 Saksamaa, Kreeka, Hispaania, Itaalia, Madalmaade, Austria ja Sloveenia keskpangad.

10 Belgia, Bulgaaria, Tšehhi Vabariigi, Saksamaa, Eesti, Iirimaa, Kreeka, Hispaania, Prantsusmaa, Küprose, Luksemburgi, Ungari, Madalmaade, Austria, Poola, Portugali, Rumeenia, Sloveenia, Slovakkia, Soome ja Ühendkuningriigi keskpangad.

11 Saksamaa, Kreeka, Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia, Madalmaade, Austria ja Soome keskpangad.

12 Bulgaaria, Tšehhi Vabariigi, Saksamaa, Kreeka, Prantsusmaa, Itaalia ja Rumeenia keskpangad.

Ehitustööd Grossmarkthalle idaosas.
Grossmarkthalle ühendatakse EKP uue hoonega. Selleks vajalikud ehitus- ja restaureerimistööd algasid 2010. aasta kevadel.

8. PEATÜKK

ARUANDEKOHUSTUS

I ARUANDEKOHUSTUS AVALIKKUSE JA EUROOPA PARLAMENDI EES

Keskpannga sõltumatus on paaril viimasel kümnendil saanud nii arenenud kui ka tärkava turumajandusega riikide rahapoliitiliste režiimide lahutamatuks osaks. Otsus anda keskpankadele sõltumatus tuleneb majandusteooriast ja empiirilistest tõenditest, mis mõlemad näitavad, et selline süsteem soodustab hinnastabiilsuse säilitamist. Samal ajal kehtib demokraatlike ühiskondade aluspõhimõte, et iga avalikke ülesandeid täitev sõltumatu institutsioon peab oma tegevuse kohta aru andma kodanike ja nende valitud esindajate ees. Aruandekohustus on seega keskpanga sõltumatuse tähtis aspekt.

Aluslepingus on sätestatud EKP täpsed aruandekohustused, näiteks aastaaruande, kvartaliaruannete ja iganädalaste finantsaruannete avaldamine. EKP läheb oma korralises aruandluses põhikirjast tulenevatest kohustustest kaugemale. Näiteks avaldab EKP nõutava kvartaliaruande asemel kuubülletääni ja korraldab pärast iga kuu esimest nõukogu istungit pressikonverentsi, mis annab EKP-le hea võimaluse selgitada põhjalikult oma hinnangut majandusolukorrale ja põhjendada intressimäära otsuseid. EKP pühendumisest aruandekohustuse ja läbipaistvuse põhimõttele annab tunnistust ka 2010. aastal avaldatud suur väljaannete hulk ning nõukogu liikmete arvukad kõned. Nendes käsitleti väga erinevaid EKP ülesannete seisukohast olulisi teemasid alates EKP poolt 2010. aasta mais võetud erakorralistest meetmetest kuni eelarvete konsolideerimise ja majanduse juhtimise reformi vajaduseni.

Institutsioonilisel tasandil kuulub tähtsaim roll EKP aruandekohustuse täitmise tagamisel Euroopa Parlamendile kui organile, kellel on ELi kodanike otsemandaat. EKP on asutamisest alates pidanud Euroopa Parlamendiga tihedat ja tulemuslikku dialoogi. EKP president jätkas EKP rahapoliitika ja muude ülesannete täitmise tutvustamist kord kvartalis toimuvatel kuulamistel parlamendi majandus- ja rahanduskomisjonis. Vastavalt aluslepingule tutvustas ta EKP 2009. aasta aruannet 2010. aasta novembris ka Euroopa Parlamendi täiskogu istungil.

Ka teised EKP juhatuse liikmed esinesid mitmel korral Euroopa Parlamendi ees. Asepresident

tutvustas EKP 2009. aasta aruannet enne täiskogu istungile esitamist parlamendi majandus- ja rahanduskomisjonile. Jürgen Stark pidas majandus- ja rahanduskomisjoni liikmetega ja riikide parlamentide esindajatega mõttevahetust majanduse elavnemise ja väljumisstrateegiatega teemal. Lorenzo Bini Smaghi osales majandus- ja rahanduskomisjoni korraldatud avalikul kuulamisel, kus käsitleti majanduse juhtimise küsimusi. Komisjoni ees esines ka Gertrude Tumpel-Guggerell, kes teavitas selle liikmeid maksetega seotud küsimustest. Tavakohaselt külastas majandus- ja rahanduskomisjoni delegatsiooni 2010. aasta 13. detsembril ka EKPD, et vahetada mõtteid juhatuse liikmetega. Lisaks külastasid EKPD finants-, majandus- ja sotsiaalkriisi erikomisjon ning tööhõive- ja sotsiaalkomisjon. Nende kahe komisjoni liikmetel oli seega võimalus arutada juhatusega paljusid eri küsimusi, näiteks majandus- ja eelarvepoliitika hiljutist arengut, üleilmset tasakaalustamatust ja tööturureforme.

Lisaks tutvustasid EKP töötajad Euroopa Parlamendile ja riikide parlamentidele EKP 2010. aasta struktuuriküsimuste aruannet energiaturgude ja euroala makromajanduse kohta.

2 VALIK EUROOPA PARLAMENDIGA PEETUD KOHTUMISTEL TÕSTATATUD KÜSIMUSI

EKP esindajate ja Euroopa Parlamendi liikmete vahelise mitmekesise suhtluse käigus käsitleti laias valikus teemasid. Makromajandusliku arengu ja EKP rahapoliitika kõrval arutati peamiselt ELi ja euroala majanduse juhtimist ning finantsregulatsiooni ja -järelevalvet käsitlevaid õigusakte.

EUROOPA LIIDU JA EUROALA MAJANDUSE JUHTIMISE REFORM

Majanduse juhtimise raamistiku reform ELis (vt 5. peatükk) oli üks peamisi EKP ja Euroopa Parlamendi vaheliste arutelude teemasid. Majandus- ja rahanduskomisjoni ning finants-, majandus- ja sotsiaalkriisi erikomisjoni koostatud omalgatuslikes aruannetes tegi Euroopa Parlament soovitusi olemasolevate eeskirjade ja menetluste parandamiseks vajalike meetmete ja algatuste kohta. Muu hulgas toonitas ta, et stabiilsuse ja kasvu pakti sätteid tuleb tugevdada, ning tegi ettepaneku tõhusa stimuleerimis- ja karistusmehhanismi loomiseks. Euroopa Parlament arutas kuut õigusakti ettepanekut, mille komisjon esitas 29. septembril 2010, ning järgis koos ELi Nõukoga vastavaid seadusandlikke menetlusi nende vastuvõtmiseks.¹

Euroopa Parlamendi ees esinedes kutsus EKP president üles tegema märkimisväärseid edusamme ELi majanduse juhtimise tugevdamiseks ja seda eelkõige euroalal. Ta kinnitas, et on täiesti kindel, et Euroopa Parlament suudab ja soovib kasutada selles küsimuses kindlat Euroopa lähenemisviisi. Lisaks andsid EKP esindajad Euroopa Parlamendile erialast nõu majanduse juhtimise paketi konkreetsete tahkude kohta.

EUROOPA LIIDU FINANTSSEKTORI REFORM

Euroopa Parlament ja EKP jätkasid oma intensiivset dialoogi finantsjärelevalve- ja regulatsiooniga seotud küsimustes. Euroopa Parlament ja ELi Nõukogu võtsid ametlikult vastu neli õigusakti ettepanekut, millega luuakse Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu ja Euroopa järelevalveasutused (vt 4. peatükk).

EKP president avaldas Euroopa Parlamendi ees esinedes heameelt selle üle, et parlamendil on olnud oluline roll ulatusliku ja Euroopa eesmärgi

tõeliselt järgiva finantsjärelevalve reformi edendamisel. Ta rõhutas ka poliitilise tahte säilimise tähtsust, et jätkuvalt rakendada finantsvaldkonda reguleerivaid õigusakte.

Muude finantssektori õigusaktide puhul on Euroopa Parlamendi tegevus – ja tema arutelud EKP esindajatega – keskendunud alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate direktiivile ja kapitalinõuete direktiivi kolmandale läbivaatamisele, samuti finantskonglomeraate, hoiuste tagamise skeeme, reitinguagentuure, lühikeseks müüki ning börsiväliseid tuletisinstrumente ja turu infrastruktuuri käsitlevatele õigusaktidele. EKP president toonitas kõikide nende teemade puhul seda, kui oluline on saavutada võrdsed tingimused ja hoiduda regulatiivsest arbitraažist. EKP arvamuste vormis panga pädevusalas ELi õigusaktide ettepanekute kohta antud õigusnõu (vt 6. peatüki punkt 6.2) oli samuti üks allikas, millest Euroopa Parlamendi liikmed said tehnilisi nõuandeid.

¹ Lisaks võttis ELi Nõukogu vastu määruse nr 1096/2010, millega antakse Euroopa Keskpangale eriuülesanded seoses Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu tegevusega.

Pääslahoone ühendab Grossmarkthallet ja büroohoone kaksiktorni funktsionaalselt ja visuaalselt. Pääslahoone kattub osaliselt Grossmarkthallega ja moodustab hoone põhjaküljel selgelt eristatava sissepääsu Sonnemannstrasselt. Seal asub ka pressikonverentside ala.

Pääslahoone ehitamiseks eemaldati 2010. aasta augustis muinsuskaitse nõusolekul kolmes kohas endise Grossmarkthalle katus. Need kolm betoonosa olid saanud II maailmasõja õhurünnakutes kahjustada ja rekonstrueeriti 1950. aastatel.

9. PEATÜKK

AVALIKUD SUHTED

I AVALIKE SUHETE POLIITIKA

EKP avalike suhete eesmärk on selgitada üldsusele EKP poliitikat ja otsuseid. Suhtlus ja teabevahetus kuulub lahutamatult EKP rahapoliitika ja tema teiste ülesannete täitmise juurde. Seda juhivad kaks põhimõtet: avatus ja läbipaistvus. Mõlemad toetavad EKP rahapoliitika ja muude põhikirjast tulenevate ülesannete tulemuslikkust, tõhusust ja usaldusväärsust. Samuti toetavad need EKP aruandekohustuse täitmist, millest on lähemalt juttu 8. peatükis.

EKP rahapoliitiliste hinnangute ja otsuste korrapärane ja põhjalik tutvustamine reaalses maailmas, mida hakati tegema 1999. aastal, kujutab endast keskpanganduse avalike suhete ainulaadselt avatud ja läbipaistvat lahendust. Kui EKP nõukogu on võtnud vastu rahapoliitilise otsuse, tutvustatakse seda kohe pressikonverentsil. President esitab pressikonverentsil sissejuhatava kõne, milles selgitab üksikasjalikult nõukogu otsust. Pärast seda vastavad president ja asepresident ajakirjanike küsimustele. Alates 2004. aasta detsembrist avaldatakse EKP nõukogu otsused (v.a intressimäärade kohta) igal kuul eurosüsteemi keskpankade veebilehtedel.

EKP õigusaktid, EKP nõukogu rahapoliitilised otsused, nõukogu muud otsused (lisaks intressimäärade käsitlevatele otsustele) ja eurosüsteemi konsolideeritud finantsaruanded avaldatakse kõigis ELi ametlikes keeltes.¹ Ka EKP aastaaruanne avaldatakse terves mahus kõikides ELi ametlikes keeltes.² Lähenemisaruanne ja EKP kuubüalletääni kvartaliväljaanded avaldatakse kas tervikuna või kokkuvõttena kõigis ELi ametlikes keeltes.³ Peale põhikirjajärgsete väljaannete avaldab EKP oma aruandekohustuse täitmiseks ja läbipaistvuse tagamiseks mõnedes või kõikides ametlikes keeltes ka muid dokumente, eelkõige pressiteateid ekspertide makromajanduslike ettevaadete, poliitiliste seisukohtade ning avalikkusele huvi pakkuva teabe kohta. EKP olulisemate väljaannete tõlgete ettevalmistamine, avaldamine ja levitamine toimub tihedas koostöös liikmesriikide keskpankadega.

- 1 Välja arvatud iiri keeles, mille suhtes kehtib ELi tasandil erand.
- 2 Välja arvatud iiri keeles (ELi erandi tõttu) ja malta keeles (kokkuleppel Malta keskpangaga pärast ELi ajutise erandi tühistamist 2007. aasta mais).
- 3 Vt 2. joonealune märkus.

2 TEGEVUS AVALIKE SUHETE VALDKONNAS

EKP suhtleb väga mitmekesise publikuga – finantseksperdid, ajakirjandus, valitsused, parlamendid ja üldine avalikkus –, kelle teadmised rahandusest ja majandusest on erinevad. Seepärast kasutab EKP oma mandaadi ja otsuste selgitamiseks mitmesuguseid vahendeid ja võimalusi, mida erinevat lugeja- ja kuulajaskonda ning kommunikatsioonikeskkonda ja vajadusi arvestades pidevalt täiustatakse ja tõhustatakse.

2010. aastal keskendus EKP tegevus avalike suhete valdkonnas eelkõige üleilmse finants- ja majanduskriisi sündmuste ja tagajärgede ning EKP ja eurosüsteemi võetud meetmete selgitamisele. Selle temaatikaga oli seotud enamik juhatuse liikmete kõnedest. Ka meedia, üldsus ja EKP küllastajad küsisid peamiselt selle teema kohta. Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu loomise ning selle eesmärkide ja ülesannete määratlemise kava, samuti EKP eriülesanne tagada uue organi sekretariaadi töö olid veel mõned teemad, mida EKP avalikes suhetes korduvalt käsitleti.

EKP avaldab regulaarselt ja perioodiliselt mitmesuguseid uurimusi ja aruandeid, nagu näiteks aastaaruanne, mis tutvustab EKP tegevust möödunud aastal ning aitab seega kaasa EKP aruandekohustuse täitmisele; kuubülletään, mis sisaldab majanduse ja rahapoliitika arengu jooksvat analüüsi ning annab üksikasjalikku taustateavet EKP otsuste kohta, ning finantsstabiilsuse ülevaadet, milles analüüsitakse euroala finantsüsteemi stabiilsust, arvestades selle võimet pidada vastu majandusshokkidele. Mitmesuguseid statistilisi andmeid avaldatakse peamiselt statistika andmeaidas ja interaktiivsete joonistena EKP veebilehel ning kord kuus ilmuvus taskuformaadis statistikaraamatus.

Sellele, et avalikkus tunneks ja mõistaks eurosüsteemi ülesandeid ja poliitikat paremini, aitavad otseselt kaasa kõik EKP nõukogu liikmed oma esinemistega Euroopa Parlamendis ja liikmesriikide parlamentides, pidades kõnesid ja andes ajakirjanikele intervjuusid. 2010. aastal esinesid EKP president ja teised juhatuse liikmed Euroopa Parlamendi ees kokku kaheksal korral (lähemalt vt 8. peatükk). EKP juhatuse liikmed pidasid 2010. aastal mitmekesisele kuulajaskonnale ligikaudu 200 kõnet, andsid 260 intervjuud

meediakanalitele ning avaldasid mitmeid artikleid ajakirjades ja -lehtedes.

Tähtis roll on ka euroala riikide keskpankadel, kes levitavad oma riigi avalikkuse ning asjahuviliste seas teavet ja sõnumeid eurosüsteemi tegevuse kohta. Nad suhtlevad mitmesuguste riiklike ja piirkondlike sihtrühmadega kohalikus keeles ja kohalikes oludes.

EKP korraldas 2010. aastal ajakirjanikele 15 seminari, et edendada riigisisese ja rahvusvahelise meedia teadmisi ja arusaamu EKP volituste, ülesannete ja tegevuse kohta. EKP korraldas seminare koostöös riikide keskpankade, Euroopa Komisjoni, Euroopa Ajakirjanduskeskuse ja teiste avaliku sektori asutuste ja fondidega.

2010. aastal külastas EKP peahoonet Maini-äärses Frankfurdis ligi 13 000 inimest, kellele EKP eksperdid ja juhid korraldasid esitlusi.

Kõik EKP avaldatud dokumendid ja muu teave EKP tegevuse kohta on saadaval EKP veebilehel. 2010. aastal külastati EKP veebilehte 29 miljonit korda (16% rohkem kui varasemal aastal), kusjuures vaadati 231 miljonit lehekülge ja laaditi alla 68 miljonit dokumenti. 2010. aasta detsembris käivitas EKP koostöös riikide keskpankadega kaks õppeotstarbelist vahendit keskpanganduse ja majanduse teemal: rahapoliitika mängu „ECONOMIA” ja inflatsioonimängu „Inflation Island”. Mängus „ECONOMIA” peavad mängijad baasintressimäära juhtimisega hoidma inflatsiooni kontrolli all, võttes arvesse ka teisi majandusnäitajaid, nagu toodangu kasv, tööpuudus ja rahapakumise kasv. Mängus „Inflation Island” saavad mängijad võrrelda hinnastabiilsuse kasutegureid deflatsiooni, kõrge inflatsiooni ja hüperinflatsiooni kahjuliku mõjuga. Mängud on mõeldud 18–25aastastele noortele, kellel puuduvad või on vähesed teadmised majandusest. Mänge saab mängida kõikides ELi ametlikes keeltes EKP veebilehel ja enamiku riikide keskpankade veebilehtedel.

EKP vastas 2010. aastal ligikaudu 100 000 avalikule teabenõudele, milles küsiti teavet mitmesugustes EKP tegevuse, poliitika ja otsustega seotud küsimustes.

2010. aastal korraldati mitu kõrgetasemelist rahvusvahelist konverentsi, sealhulgas toimusid Lucas Papademosse auks korraldatud kollokvium „Suur finantskriis: finantsstabiilsuse ja rahapoliitika jaoks saadud õppetunnid” ning kuues EKP panganduskonverents, mille teema oli „Rahapoliitika lahenduste ülevaatamine – kriisi õppetunnid”.

Et valmistada Eesti elanikke ette ühinemiseks euroalaga 1. jaanuaril 2011, korraldasid EKP ja Eesti Pank teabekampania, mille eesmärk oli tutvustada üldsusele euro pangatähtede ja müntide välimust ja turvaelemente. Kampania jooksul kasutatavates teabematerjalides võeti arvesse varasematel euro sularahale üleminekul saadud kogemusi. Kampania raames viidi läbi arvamusuuringuid, avaldati ligi 20 eri liiki trükist (kokku 1,6 miljonit eksemplari) ning käivitati temaatilised veebilehed. Esmakordselt pärast Euro 2002 teabekampaniat kasutati ka telereklaami (nelja reklaami näidati 2010. aasta novembrist kuni 2011. aasta jaanuari keskpaigani). Korraldati mitmeid suhtekorraldus- ja pressiüritusi, sealhulgas Frankfurdis toimunud EKP meediaseminar ning euro pangatähtede ja müntide näitus ja eurokonverents Tallinnas. Tähistamaks teabekampania käivitamist Eestis, andis president Jean-Claude Trichet 19. septembril 2010 Eesti Panga presidendile Andres Lipstokile Tallinnas üle sümboolse tähe euro pangatähtedega. Pangatähtedega seotud teavitustegevuse raames korraldati koostöö riikide keskpankade ja teiste asutustega (nt muuseumid) Berliinis, Frankfurdis, Luksemburgis, Varssavis ja Tallinnas euro pangatähtede ja müntide näitus, kus sai proovida mitmeid interaktiivseid rakendusi ja mängu.

2010. aastal olid koostöös Madalmaade keskpangaga korraldatud EKP kultuuripäevad pühendatud Madalmaadele. Frankfurdi tuntud kultuuripaikades toimus 20. oktoobrist 15. novembrini 22 üritust, mis tutvustasid Madalmaade kultuurilist mitmekesisust. Kultuuripäevi peetakse alates 2003. aastast eesmärgiga pakkuda Frankfurdi elanikele ja küllastajatele teadmisi ning võimalust saada igal aastal osa ühe ELi liikmesriigi kultuurist.

19. mail 2010 avas EKP ametlikult ehitustööd, pannes Maini-äärses Frankfurdis endise Grossmarkthalle alal uuele hoonekompleksile nurgakivi. EKP president Jean-Claude Trichet, EKP juhatuse, nõukogu ja üldnõukogu liikmed, Frankfurdi linnapea Petra Roth ja COOP HIMMELB(L)AU arhitekt Wolf D. Prix täitsid vundamendikivi ehitusjooniste, kõigi 27 ELi liikmesriigi ajalehtede, kõigi 16 euroala riigi mündikomplektide ja europangatähtede komplekti ning Frankfurdi linna meenemündiga. Seejärel vundamendikivi suleti ja asetati büroohoone kaksiktorni vundamendiauku.

10. PEATÜKK

**INSTITUTSIOONILINE
RAAMISTIK,
TÖÖKORRALDUS JA
FINANTSARUANNE**

I OTSUSEID TEGEVAD ORGANID JA ÜLDJUHTIMINE

I.1 EUROSÜSTEEM JA EUROOPA KESKPANKADE SÜSTEEM

Eurosüsteem on euroala keskpangandussüsteem. Sellesse kuuluvad EKP ja euro kasutusele võtnud ELi liikmesriikide keskpangad (2011. aasta 1. jaanuari seisuga 17). Eurosüsteemi mõistet kasutatakse nüüd ka Lissaboni lepingus. EKP nõukogu võttis selle kasutusele, et hõlbustada euroala keskpanganduse struktuuri mõistmist. See mõiste rõhutab kõikide liikmete ühist identiteeti ning meeskonna- ja koostööd.

Euroopa Keskpankade Süsteemi (EKPS) kuuluvad EKP ja kõigi 27 ELi liikmesriigi keskpangad, s.t ka nende liikmesriikide keskpangad, kes ei ole veel eurot kasutusele võtnud.

Eurosüsteemi ja EKPSi tuuminstitutsioon on EKP, kes tagab, et operatsioonid, mis moodustavad osa

EKPSi ülesannetest, teostatakse kas EKP enda või – nii palju kui EKP-l on võimalik ja asjakohane nende poole pöörduda – liikmesriikide keskpankade tegevuse kaudu. EKP juhatus teostab rahapoliitikat kooskõlas EKP nõukogu sätestatud suuniste ja otsustega ning annab vajalikke juhiseid riikide keskpankadele. EKP on rahvusvahelise avaliku õiguse alusel tegutsev juriidiline isik. Lissaboni lepingust tulenevalt on EKP Euroopa Liidu institutsioon. EKP institutsiooni- lised tunnused siiski ei muutu.

Liikmesriikide keskpangad on oma riigi õiguse alusel tegutsevad juriidilised isikud. Eurosüsteemi lahutamatu osa moodustavad euroala riikide keskpangad täidavad eurosüsteemi ülesandeid EKP otsuseid tegevate organite kehtestatud

korras. Liikmesriikide keskpangad toetavad eurosüsteemi ja EKPSi tööd ka oma osalemisega eurosüsteemi/EKPSi komiteedes (vt käesoleva peatüki punkt 1.5). Neil on õigus täita omal vastutusel ka eurosüsteemiväliseid ülesandeid, kui EKP nõukogu on nõus, et need ei ole vastuolus eurosüsteemi eesmärkide ja ülesannetega.

Eurosüsteemi ja EKPSi juhivad EKP otsuseid tegevad organid: EKP nõukogu ja EKP juhatus. Kuni on liikmesriike, kes ei ole veel eurot kasutusele võtnud, tegutseb kolmanda otsustusorganina EKP üldnõukogu. Otsustusorganite tegevust reguleerivad Euroopa Liidu toimimise leping, EKPSi põhikirja ning iga organi kodukord.¹ Eurosüsteemis ja EKPSis tehakse otsuseid tsentraliseeritult. Sellegipoolest tegutsevad EKP ja euroala riikide keskpangad eurosüsteemi ühiste eesmärkide saavutamisel nii strateegilisel kui ka praktilisel tasandil üheskoos, arvestades asjakohaselt EKPSi põhikirjas sätestatud detsentraliseerimise põhimõtet.

1.2 EKP NÕUKOGU

EKP nõukogusse kuuluvad EKP juhatuse liikmed ning euro kasutusele võtnud liikmesriikide keskpankade presidendid. Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingule on nõukogu põhiülesanded järgmised:

- võtta vastu eurosüsteemile antud ülesannete täitmiseks vajalikke suuniseid ja otsuseid;
- määratleda euroala rahapoliitika ja vajaduse korral otsused, mis on seotud rahapoliitiliste vahe-eesmärkidega, baasintressimäärade ja reservi eraldamisega eurosüsteemile, ning anda nende rakendamiseks vajalikke suuniseid.

Nõukogu koguneb tavaliselt kaks korda kuus EKP peamajas Saksamaal Maini-äärses Frankfurtis. Nõukogu hindab muu hulgas põhjalikult rahapoliitika ja majanduse arengut ning võtab iga kuu esimesel istungil selle kohta vastu otsuseid. Kuu teisel istungil arutatakse tavaliselt EKP ja eurosüsteemi muude ülesannete ja kohustustega

seotud küsimusi. 2010. aastal peeti üks istung väljaspool Frankfurti ja selle korraldas Portugali keskpank (Banco de Portugal) Lissabonis. Lisaks eespool nimetatud kohtumistele võib nõukogu pidada istungeid ka telekonverentsina või teha otsuseid kirjaliku menetluse teel.

Rahapoliitiliste otsuste ning teisi EKP ja eurosüsteemi ülesandeid käsitlevate otsuste tegemisel ei esinda nõukogu liikmed oma liikmesriiki, vaid teevad otsused ise ja täiesti sõltumatult. Seda peegeldab nõukogus kehtiv põhimõte „igal liikmel üks hääl”. 2008. aastal otsustas EKP nõukogu jätkata kehtivat hääletuskorda – mis on sätestatud EKPSi põhikirja artiklis 10.2 – ning võtta rotatsioonisüsteem kasutusele alles siis, kui nõukogu liikmete arv on suurem kui 18. 2009. aasta märtsis võttis nõukogu vastu õigusakti, mis hõlmab rotatsioonisüsteemi rakendamise kõiki aspekte.² Õigusakt jõustub rotatsioonisüsteemi rakendamisel.

1 EKP organite kodu- ja töökorra kohta vt 19. veebruari 2004. aasta otsus EKP/2004/2, millega võetakse vastu Euroopa Keskpanga kodukord (ELT L 80, 18.3.2004, lk 33), muudetud 19. märtsi 2009. aasta otsusega EKP/2009/5 (ELT L 100, 18.4.2009, lk 10); 17. juuni 2004. aasta otsus EKP/2004/12, millega võetakse vastu Euroopa Keskpanga üldnõukogu töökorrd (ELT L 230, 30.6.2004, lk 61), ja 12. oktoobri 1999. aasta otsus EKP/1999/7 EKP juhatuse töökorra kohta (EÜT L 314, 8.12.1999, lk 34). Need dokumendid on avaldatud ka EKP veebilehel.

2 19. märtsi 2009. aasta otsus EKP/2009/5, millega muudetakse 19. veebruari 2004. aasta otsust EKP/2004/2, millega võetakse vastu Euroopa Keskpanga kodukord (ELT L 100, 18.4.2009, lk 10). Rotatsioonisüsteemi rakendamise üksikasjaliku korra (nt rotatsiooni järjestuse, perioodi ja sageduse) kohta vt täpsemalt EKP 2009. aasta juuli kuubülletääni artiklit „Rotation of voting rights in the Governing Council of the ECB”.

NÕUKOGU

Jean-Claude Trichet

EKP president

Vítor Constâncio

EKP asepresident

(alates 1. juunist 2010)

Portugali keskpanga president

(kuni 31. maini 2010)

Lucas D. Papademos

EKP asepresident

(kuni 31. maini 2010)

Lorenzo Bini Smaghi

EKP juhatuse liige

Michael C. Bonello

Malta keskpanga president

Carlos Costa

Portugali keskpanga president

(alates 7. juunist 2010)

Mario Draghi

Itaalia keskpanga president

Miguel Fernández Ordóñez

Hispaania keskpanga president

José Manuel González-Páramo

EKP juhatuse liige

Patrick Honohan

Iirimaa keskpanga president

Marko Kranjec

Sloveenia keskpanga president

Erkki Liikanen

Soome keskpanga president

Andres Lipstok

Eesti Panga president

(alates 1. jaanuarist 2011)

Jozef Makúch

Slovakkia keskpanga president

(alates 12. jaanuarist 2010)

Yves Mersch

Luksemburgi keskpanga president

Ewald Nowotny

Austria keskpanga president

Christian Noyer

Prantsusmaa keskpanga president

Athanasios Orphanides

Küprose keskpanga president

George A. Provopoulos

Kreeka keskpanga president

Guy Quaden

Belgia keskpanga president

Ivan Šramko

Slovakkia keskpanga president

(kuni 11. jaanuarini 2010)

Jürgen Stark

EKP juhatuse liige

Gertrude Tumpel-Gugerell

EKP juhatuse liige

Axel A. Weber

Saksamaa keskpanga president

Nout Wellink

Madalmaade keskpanga president

Esireas

(vasakult paremale):

Erkki Liikanen, Marko Kranjec,
Athanasios Orphanides,
Vítor Constâncio, Jean-Claude Trichet,
Gertrude Tumpel-Gugerell,
Michael C. Bonello, Ewald Nowotny

Keskel

(vasakult paremale):

Nout Wellink, Miguel Fernández
Ordóñez, Lorenzo Bini Smaghi,
Yves Mersch

Tagareas

(vasakult paremale):

Christian Noyer, Carlos Costa,
Guy Quaden, Patrick Honohan,
Georgios Provopoulos, José Manuel
González-Páramo, Axel A. Weber,
Jürgen Stark

Märkus. Mario Draghi,

Andres Lipstok ja Jozef Makúch
ei viibinud pildistamisel.

1.3 EKP JUHATUS

EKP juhatusse kuuluvad EKP president ja asepresident ning veel neli liiget, kelle on nimetanud ametisse Euroopa Ülemkogu kvalifitseeritud häälteenamusega pärast nõupidamist Euroopa Parlamendi ja EKPga. Tavaliselt kord nädalas koguneva EKP juhatuse peamised kohustused on järgmised:

- valmistada ette nõukogu istungeid;
- teostada euroala rahapoliitikat kooskõlas EKP nõukogu suuniste ja otsustega

ning anda vajalikke juhiseid euroala riikide keskpankadele;

- juhtida EKP igapäevast tööd;
- kasutada talle nõukogu poolt antud õigusi, sealhulgas mõningaid regulatiivseid õigusi.

EKP juhtimise, majandustegevuse planeerimise ja iga-aastase eelarveprotsessiga seotud küsimustes abistab juhatust korralduskomitee. Selle koosseisu kuulub üks juhatuse liige, kes on korralduskomitee esimees, ning mitu kõrgema taseme juhti.

Tagareas (vasakult paremale):

Lorenzo Bini Smaghi
José Manuel González-Páramo,
Jürgen Stark

Esireas (vasakult paremale):

Gertrude Tumpel-Gugerell,
Jean-Claude Trichet,
Vítor Constâncio

Jean-Claude Trichet

EKP president

Vítor Constâncio

EKP asepresident

(alates 1. juunist 2010)

Lucas D. Papademos

EKP asepresident

(kuni 31. maini 2010)

Lorenzo Bini Smaghi

EKP juhatuse liige

José Manuel González-Páramo

EKP juhatuse liige

Jürgen Stark

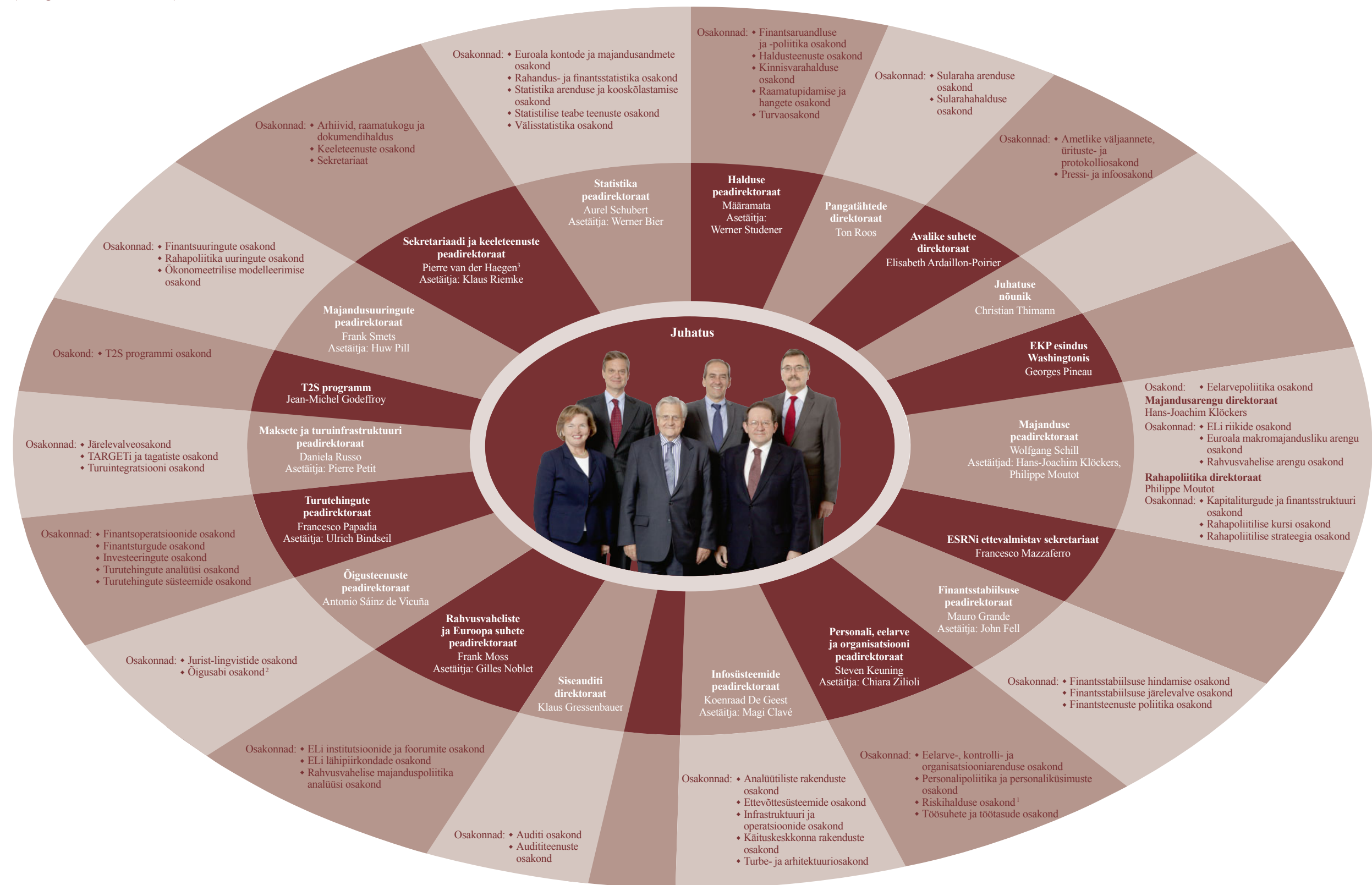
EKP juhatuse liige

Gertrude Tumpel-Gugerell

EKP juhatuse liige

EKP STRUKTUUR

(seisuga 31. detsember 2010)

Juhatus

Tagareas (vasakult): Lorenzo Bini Smaghi, José Manuel González-Páramo, Jürgen Stark
Esireas (vasakult): Gertrude Tumpel-Gugerell, Jean-Claude Trichet (president), Vítor Constâncio (asepresident)

¹ Annab aru otse juhatusesele.

² Hõlmab andmekaitset.

³ Juhatuse, nõukogu ja üldnõukogu sekretär.

I.4 EKP ÜLDNÕUKOGU

EKP üldnõukogusse kuuluvad EKP president ja asepresident ning kõigi 27 liikmesriigi keskpanga presidendid. Üldnõukogu täidab peamiselt Euroopa Rahainstituudilt üle võetud ülesandeid,

millega EKP peab jätkuvalt tegelema seetõttu, et kõik liikmesriigid ei ole veel eurot kasutusele võtnud. 2010. aastal tuli üldnõukogu kokku kord kvartalis ja lisaks üks kord EKP lähenemisaruande vastuvõtmiseks.

Esireas (vasakult paremale):

Ewald Nowotny, Erkki Liikanen, Marko Kranjec, Patrick Honohan, Vítor Constâncio, Jean-Claude Trichet, Miguel Fernández Ordóñez, Yves Mersch, Stefan Ingves

Keskel (vasakult paremale):

Nout Wellink, Ilmārs Rimšēvičs, Carlos Costa, Ivan Iskrov, Athanasios Orphanides, Miroslav Singer, Marek Belka, Michael C. Bonello

Tagareas (vasakult paremale):

András Simor, Guy Quaden, Axel A. Weber, Christian Noyer, Nils Bernstein, Georgios Provopoulos, Reinoldijus Šarkinas, Andres Lipstok, Mugur Isărescu

Märkus. Mario Draghi, Mervyn King ja Jozef Makúch ei viibinud pildistamisel.

Jean-Claude Trichet

EKP president

Vítor Constâncio

EKP asepresident

(alates 1. juunist 2010)

Portugali keskpanga president

(kuni 31. maini 2010)

Lucas D. Papademos

EKP asepresident

(kuni 31. maini 2010)

Marek Belka

Poola keskpanga president

(alates 11. juunist 2010)

Nils Bernstein

Taani keskpanga president

Michael C. Bonello

Malta keskpanga president

Carlos Costa

Portugali keskpanga president

(alates 7. juunist 2010)

Mario Draghi

Itaalia keskpanga president

Miguel Fernández Ordóñez

Hispaania keskpanga president

Patrick Honohan

Iirimaa keskpanga president

Stefan Ingves

Rootsi keskpanga president

Mugur Constantín Isărescu

Rumeenia keskpanga president

Ivan Iskrov

Bulgaaria keskpanga president

Mervyn King

Inglise keskpanga president

Marko Kranjec

Sloveenia keskpanga president

Erkki Liikanen

Soome keskpanga president

Andres Lipstok

Eesti Panga president

Jozef Makúch

Slovakkia keskpanga president

(alates 12. jaanuarist 2010)

Yves Mersch

Luksemburgi keskpanga president

Ewald Nowotny

Austria keskpanga president

Christian Noyer

Prantsusmaa keskpanga president

Athanasios Orphanides

Küprose keskpanga president

George A. Provopoulos
Kreeka keskpanga president

Guy Quaden
Belgia keskpanga president

Ilmārs Rimšēvičs
Läti keskpanga president

Reinoldijus Šarkinas
Leedu keskpanga president

András Simor
Ungari keskpanga president

Miroslav Singer
Tšehhi keskpanga president
(alates 1. juulist 2010)

Sławomir Skrzypek †
Poola keskpanga president
(kuni 10. aprillini 2010)

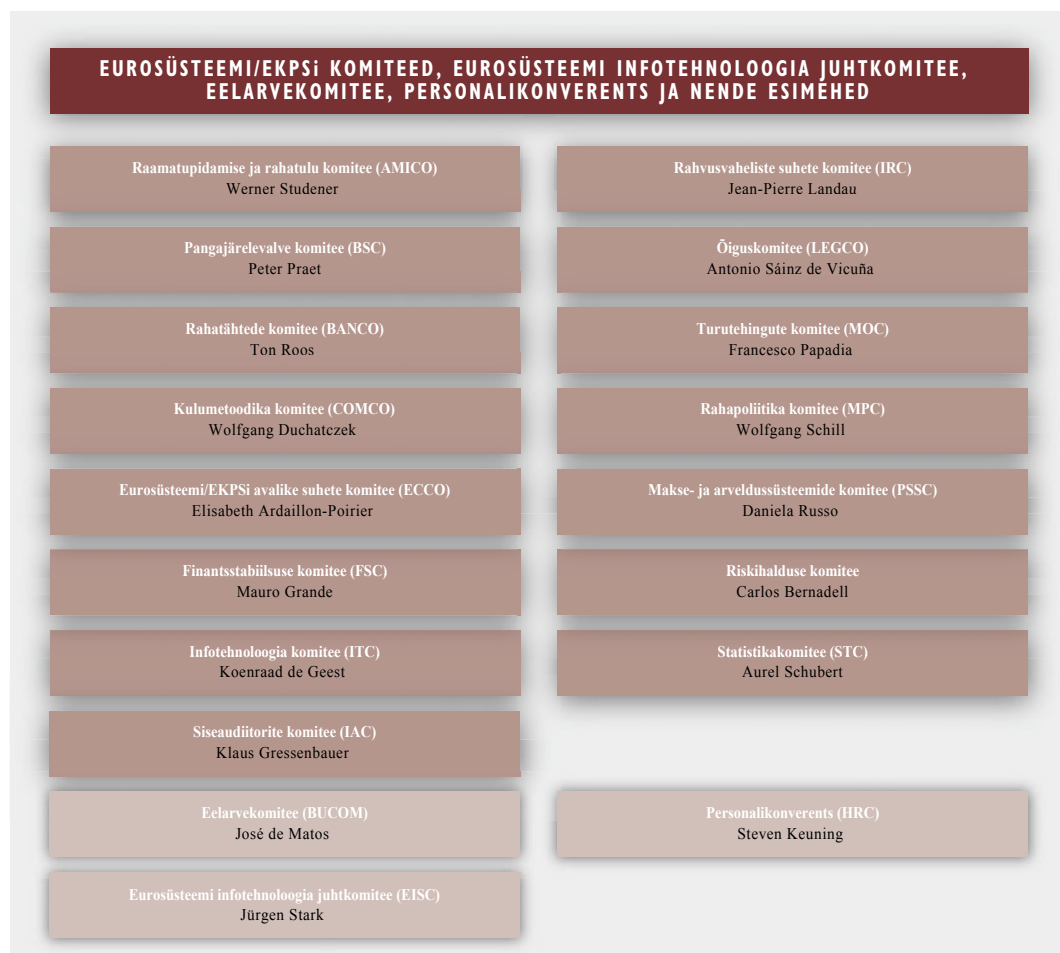
Ivan Šramko
Slovakkia keskpanga president
(kuni 11. jaanuarini 2010)

Zdeněk Tůma
Tšehhi keskpanga president
(kuni 30. juunini 2010)

Axel A. Weber
Saksamaa keskpanga president

Nout Wellink
Madalmaade keskpanga president

1.5 EUROSÜSTEEMI/EKPSI KOMITEED, EELARVEKOMITEE, PERSONALIKONVERENTS JA EUROSÜSTEEMI INFOTEHNOLOOGIA JUHTKOMITEE

Eurosüsteemi/EKPSi komiteedel on alati olnud oluline osa EKP otsuseid tegevate organite abistamisel nende ülesannete täitmisel. Nii EKP nõukogu kui ka juhatuse taotlusel on komiteed andnud oma pädevusalade piires eksperdiabi ja hõlbustanud otsuste tegemist. Komiteedesse kuuluvad üldjuhul ainult eurosüsteemi keskpangade töötajad. Nende liikmesriikide keskpangad aga, kes ei ole veel eurot kasutusele võtnud, osalevad mõne komitee koosolekul siis, kui komitee käsitleb üldnõukogu pädevusalasse jäävaid küsimusi. Vajaduse korral võidakse osalema kutsuda ka teisi pädevaid asutusi, näiteks pangajärelevalve komitees liikmesriikide järelevalveasutusi. 16. septembril 2010 loodi riskihalduse komitee, et abistada nõukogu eurosüsteemi asjakohase kaitse tagamisel, hallates ja kontrollides turuoperatsioonidest tulenevaid riske. 16. detsembril 2010 saadeti pangajärelevalve komitee pärast Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu asutamist laiali (vt 6. peatükk). 31. detsembri 2010. aasta seisuga on vastavalt EKP kodukorra artiklile 9.1 moodustatud 13 eurosüsteemi/EKPSi komiteed. 13. jaanuaril 2011 asutati sama artikli alusel finantsstabiilsuse komitee, et abistada nõukogu finantsstabiilsusega seotud EKP ülesannete täitmisel.

EKP kodukorra artikli 15 alusel loodud eelarvekomitee abistab EKP nõukogu EKP eelarvega seotud küsimustes.

2005. aastal loodi EKP kodukorra artikli 9a alusel personalikonverents foorumina, kus eurosüsteemi/EKPSi keskpangad vahetavad personalijuhtimisega seotud kogemusi, teadmisi ja teavet.

2007. aastal asutas nõukogu eurosüsteemi infotehnoloogia juhtkomitee eesmärgiga juhtida eurosüsteemi infotehnoloogia valdkonna pidevat täiustamist.

1.6 ÜLDJUHTIMINE

Lisaks otsuseid tegevatele organitele hõlmab EKP juhtimine mitmeid väliseid ja sisemisi kontrollitasandeid, kahte tegevusjuhist, eetikaraamistikku

ning eeskirju, mis reguleerivad üldsuse juurdepääsu EKP dokumentidele.

VÄLISED KONTROLLITASANDID

EKPSi põhikiri näeb ette kaks välist kontrollitasandit. Need on välisaudiitor, kes auditeerib EKP aastaaruandeid (EKPSi põhikirja artikkel 27.1), ja Euroopa Kontrollikoda, kes kontrollib EKP juhtimise efektiivsust (artikkel 27.2). Euroopa Kontrollikoja aastaaruanne koos EKP vastusega avaldatakse EKP veebilehel ja Euroopa Liidu Teatajas. Et suurendada avalikkuse kindlustunnet EKP välisaudiitori sõltumatuse suhtes, rakendatakse audiitorfirmade valimisel rotatsioonisüsteemi.³ Välisaudiitorite valiku ja volituste hea tava, mis on avaldatud EKP veebilehel, annab igale eurosüsteemi keskpangale kõrgetasemelisi juhiseid välisaudiitorite valimisel ning seejärel nende volituste määramisel. See võimaldab EKP nõukogul esitada ELi Nõukogule oma soovitud ühtlustatud, järjepidevate ja läbipaistvate valikukriteeriumide alusel.

SISEMISED KONTROLLITASANDID

EKP sisekontrolli struktuuri aluseks on põhimõte, et organisatsiooni iga üksus (talitus, osakond, direktoraat, peadirektoraat) vastutab ise oma riskide ja kontrolli ning oma tegevuse tulemuslikkuse ja tõhususe eest. Iga üksus rakendab oma vastutusalas kontrollimenetlusi vastavalt juhatuse poolt eelnevalt kindlaks määratud riskitaluvusele. Näiteks on olemas nn Hiina müür ehk reeglid ja menetlused, mis ei lase siseteabel lekkida rahapoliitika eest vastutavatest üksustest nendesse osakondadesse, mis tegelevad EKP välisvaluutareservide ja omavahendite haldamisega.

2010. aastal täiustas EKP veelgi tegevusriski juhtimise lähenemisviisi ning rakendas jätkuvalt koos riikide keskpangadega tegevusriski juhtimise lähenemisviisi raamistikku eurosüsteemi ülesannete ja protsesside jaoks. EKP tegevusarud ajakohastasid samuti oma tegevusriskide

³ Pärast hankemenetluse läbiviimist ja kooskõlas audiitorfirmade rotatsiooni põhimõttega määrati EKP uueks välisaudiitoriks majandusaastateks 2008–2012 PricewaterhouseCoopers Aktiengesellschaft Wirtschaftsprüfungsgesellschaft.

hinnanguid. EKP kontrollib ja vaatab regulaarselt läbi oma tähtsamate operatsioonide talitluspidevust. Lisaks vaatas EKP 2010. aastal läbi oma kriisilahendusraamistiku ning korraldas kriisilahendusmeeskonna koolitusprogrammi. Pärast seda, kui EKP nõukogu kiitis 2009. aastal heaks eurosüsteemi talitluspidevuse raamistiku käivitamise, töötati eurosüsteemi tasandil välja majandusliku mõju analüüsi kord.

2010. aasta detsembris toimus vastasutatud riskihalduse komitee esimene istung. Komitee üks põhiülesandeid on hinnata integreeritult kõiki finantsriske, mis ohustavad eurosüsteemi turuoperatsioonide teostamisel. Viimased hõlmavad eurosüsteemi rahapoliitika ja päevasiseseid laenuoperatsioone, välisvaluutaoperatsioone ja EKP välisvaluutareserveid haldamisega seotud operatsioone.

EKP sisekontrolli struktuurist ja riskide jälgimisest sõltumata teostab siseauditi direktoraat juhatuse otsesel vastutusel sisekontrolli. EKP auditieeskirja kohaselt⁴ osutavad EKP siseaudiitorid sõltumatu ja objektiivse hindamise ning konsultatsiooni teenuseid, hinnates ja tõhustades süstemaatiliselt riskijuhtimise, kontrolli ja üldjuhtimise protsesse. EKP siseauditeerimine on kooskõlas siseaudiitorite instituudi (Institute of Internal Auditors) siseauditi rahvusvaheliste kutsestandarditega.

Eurosüsteemi/EKPSi siseaudiitorite komitee, kuhu kuuluvad EKP ja liikmesriikide keskpankade siseauditijuhid, vastutab eurosüsteemi ja EKPSi ühiste projektide ja süsteemide auditeerimise koordineerimise eest.

EKP ja eurosüsteemi kui terviku üldjuhtimise tõhusust suurendab veelgi EKP auditikomitee. See koosneb kolmest EKP nõukogu liikmest ning esimeheks on Soome keskpanga president Erkki Liikanen.

TEGEVUSJUHISED

EKP otsustusorganid peavad järgima kaht tegevusjuhust. Esimeses tegevusjuhuses antakse nõukogu liikmetele ja nende asendajatele juhiseid ja määratletakse eetikanormid ülesannete

täitmiseks EKP nõukogu liikmetena. See käsitleb nende kohustusi eurosüsteemi terviklikkuse ja maine kaitsmisel ning tegevuse tõhususe tagamisel.⁵ Nõukogu on määranud ametisse eetikakodumääruse, kes juhendab nõukogu liikmeid ametialase käitumise küsimustes. Teine tegevusjuhust on EKP juhatuse liikmete täiendav eetikakoodeks.⁶ See täiendab esimest tegevusjuhust, täpsustades juhatuse liikmete suhtes kehtivaid eetilisi nõudeid. 1. aprillil 2010 jõustus EKP töötajate ulatuslik eetikaraamistik.⁷ Sellesse on koondatud ja selles on täiustatud EKP töötajate eetikaeeskirju, mis on sätestatud personali töölepingu tingimustes, personalieeskirjades ja endises EKP tegevusjuhuses.⁸ Raamistikus esitatakse juhised ning kehtestatakse eetikataavad, -standardid ja -reeglid. Kõigilt töötajatelt oodatakse kutse-eetika kõrget taset nii oma ülesannete täitmisel kui ka suhetes liikmesriikide keskpankade, ametiasutuste, turuosaliste, meedia esindajate ja avalikkusega. EKP juhatuse nimetatud eetikanõunik tagab juhatuse liikmete ja personali suhtes kohaldatavate eeskirjade järjekindla tõlgendamise.

PETTUSEVASTASED MEETMED

1999. aastal võtsid Euroopa Parlament ja Euroopa Liidu Nõukogu vastu määruse⁹, et tõhustada võitlust pettuste, korruptsiooni ja muu ühenduste finantshuve kahjustava ebaseadusliku tegevuse vastu. Määrus näeb muu hulgas ette, et Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) viib pettusekahtluse korral ELi institutsioonides, asutustes, ametites ja ametkondades läbi sisejuurdlust. Samuti näeb määrus ette, et kõik nimetatud üksused võtavad vastu otsused, mis võimaldavad Pettustevastasel Ametil sisejuurdlust läbi viia. 2004. aasta

4 Auditieeskiri on EKP auditikorra läbipaistvuse suurendamiseks avaldatud EKP veebilehel.

5 Vt EKP nõukogu liikmete tegevusjuhised (EÜT C 123, 24.5.2002, lk 9), nende muudatused (ELT C 10, 16.1.2007, lk 6) ja EKP veebileht.

6 Vt EKP juhatuse liikmete täiendav eetikakoodeks (ELT C 104, 23.4.2010, lk 8) ja EKP veebileht.

7 Vt EKP ametieeskirjade osa 0 eetikaraamistiku kohta (ELT C 104, 23.4.2010, lk 3) ja EKP veebileht.

8 Vt endine EKP tegevusjuhust, mis on kooskõlas EKP kodukorra artikliga 11.3 (EÜT C 76, 8.3.2001, lk 12).

9 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. mai 1999. aasta määrus (EÜ) nr 1073/1999 Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdluste kohta (EÜT L 136, 31.5.1999, lk 1).

juunis võttiski EKP nõukogu vastu otsuse¹⁰, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti poolt läbiviidava Euroopa Keskpanga uurimise tingimusi ning mis jõustus 1. juulil 2004.

EKP-SISENE RAHAPESU JA TERRORISMI RAHASTAMISE VASTANE PROGRAMM

2007. aastal seadis EKP sisse rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase skeemi. Selle sätet on kooskõlas finantsmeetmete tööühma (Financial Action Task Force) 40 soovitusena ja üheksa erisoovitusega, nii palju kui need on EKP operatsioonide suhtes kohaldatavad. EKP-siseselt tuvastatakse, analüüsitakse ja käsitletakse EKP kõigi asjakohaste tegevuste seisukohalt riske, mis on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamisega. EKP vastaspoolte kõlblikkuse hindamise ja järelevalve käigus tagatakse muu hulgas eelkõige nende vastavus kehtivatele õigusaktidele, mis käsitlevad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamist. Seejuures pööratakse erilist tähelepanu ELi vastu võetud piiravatele meetmetele ning finantsmeetmete tööühma avalikele pöördumistele. EKPs sisse seatud rahapesu ja terrorismi rahastamise vastast raamistikku täiendab EKP-sisene aruandlussüsteem, et tagada kogu asjakohase teabe süsteemne kogumine ja nõuetekohane edastamine juhatusele.

AVALIKKUSE JUURDEPÄÄS EKP DOKUMENTIDELE

2004. aasta märtsis vastu võetud EKP otsus üldsuse juurdepääsu kohta EKP dokumentidele¹¹ on kooskõlas teiste ELi institutsioonide ja asutuste eesmärkide ja standarditega, mis käsitlevad nende dokumentide üldkättesaadavust. See suurendab läbipaistvust, arvestades samal ajal EKP ja liikmesriikide keskpankade sõltumatust ning tagades teatavate EKP ülesannete täitmise seotud eriküsimuste konfidentsiaalsuse.¹²

2010. aastal oli avaliku juurdepääsu nõudeid vähe.

10 Otsus EKP/2004/11 Euroopa Pettustevastase Ameti poolt läbiviidava Euroopa Keskpanga uurimise tingimuste kohta seoses Euroopa ühenduste finantshuve kahjustava pettuse, korruptsiooni ja muu ebaseadusliku tegevuse tõkestamisega ja Euroopa Keskpanga personali töölepingu tingimuste muutmiseks (ELT L 230, 30.6.2004, lk 56). See otsus võeti vastu seoses Euroopa Kohtu 10. juuli 2003. aasta otsusega kohtuasjas C-11/00 komisjon vs Euroopa Keskpank (EKL 2003, lk I 7147).

11 Otsus EKP/2004/3 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Keskpanga dokumentidele (ELT L 80, 18.3.2004, lk 42).

12 Kooskõlas EKP avatuse ja läbipaistvuse põhimõttega on arhiiveritud dokumentidega võimalik tutvuda EKP veebilehe jao-tise „Arhiivid” kaudu.

2 ORGANISATSIOONILINE ARENG

2.1 PERSONALIJUHTIMINE

2010. aastal jätkas EKP oma personalijuhtimise poliitika arendamist ja rakendamist neljas valdkonnas: organisatsioonikultuur, värbamine, personaliarendus ja töötingimused.

ORGANISATSIOONIKULTUUR

2010. aastal olid EKP organisatsioonikultuuriga seotud arengute keskmeks mitmekesisus ja kutse-eeetika. Tehti mitmeid algatusi, et suurendada teadlikkust EKP soolise mitmekesisuse eesmärkidest ning rakendada neid ulatuslikumalt korrapärasel personalitöös. Kinnitamaks EKP pühendumust sellele küsimusele, avaldati EKP veebilehel avalik pöördumine mitmekesisuse teemal. Kutse-eeetika valdkonnas jõustus 2010. aastal EKP töötajate eetikaraamistik, mida on eelmises jaotises lähemalt tutvustatud.

VÄRBAMINE

31. detsembri 2010 seisuga oli EKP-l sõlmitud täistööajale taandatuna 1607 lepingut (aasta varem 1563 lepingut).¹³ 2010. aastal sõlmiti kokku 53 uut tähtajalist lepingut (piiratud tähtajaga või tähtajatuks lepinguks muudetavad). Samal ajal lahkus EKPst 2010. aastal 28 tähtajalise või alalise lepinguga töötajat (2009. aastal 27 töötajat), kes lahkusid ametist või jäid pensionile. Peale selle sõlmiti 2010. aastal 128 lühiajalist lepingut (ja pikendati lisaks mõned varem sõlmitud lepingud) vähem kui aasta eemal viibivate töötajate asendajatega, aasta jooksul lõppes aga 140 lühiajalist lepingut.

EKP pakkus jätkuvalt lühiajalisi lepinguid ka liikmesriikide keskpankade ja rahvusvaheliste organisatsioonide töötajatele, tugevdades EKPSi-sisest meeskonnavaimu ja koostööd rahvusvaheliste organisatsioonidega. 31. detsembri 2010. aasta seisuga täitis EKPs mitmesuguseid tööülesandeid 158 liikmesriikide keskpankade ja rahvusvaheliste organisatsioonide töötajat (12% rohkem kui 2009. aastal).

2010. aasta septembris ühines viies rühm osalejaid EKP jätkuõpingute programmiga. Laia haridustastaga osalejad, kes on hiljuti omandanud kraadi juhtivates ülikoolides, suunatakse

rotatsioonipõhimõttel tööle kahte tegevusharusse kokku kaheaastaseks perioodiks.

Nagu ka varasematel aastatel, pakkus EKP kogu aasta vältel praktikakohti majandust, statistikat, ärijuhtimist, õigusteadust ja tõlkimist õppivatele tudengitele ja nende erialade lõpetanutele. EKP avaldas 2010. aasta aprillis oma veebilehel praktikaprogrammi reguleerivad eeskirjad, et tagada suurem selgus kõlblikuskriteeriumite, praktika kestuse, puhkuse ja tervisekindlustuse kohta. 31. detsembril 2010 oli EKPs 92 praktikanti (12,8% rohkem kui 2009. aastal). Lisaks andis EKP välja neli Wim Duisenbergi nimelist teadusstipendiumi juhtivatele majandusteadlastele ning viis Lamfalussy-nimelist stipendiumi noorteadlastele.

PERSONALIARENDUS

EKP personaliarenduse peamiseks vahenditeks olid jätkuvalt liikuvuse edendamise ja personaliarenduse meetmed.

EKP töötajate asutusesisese liikuvuse poliitika aitab suurendada EKP töötajate teadlikkust ja tegevusharude sünergiaid. Ühtlasi on EKP sisevärbamispoliitika eesmärk hõlbustada siseliikuvust töötajate pädevuse suurendamise abil. 2010. aastal viidi ajutiselt või pikaajaliselt teisele ametikohale üle 204 töötajat, nende hulgas 37 juhti ja nõuandjat.

Nagu kõik EKPSi keskpangad, osaleb ka EKP aktiivselt personalikonverentsi toetatavas välislahetusprogrammis, mis võimaldab EKP töötajate 2–12 kuu pikkusi lähetusi 27 liikmesriigi keskpankadesse või asjakohastesse rahvusvahelistesse organisatsioonidesse (näiteks RVF ja BIS). Selle programmi raames oli 2010. aastal lähetuses kaheksa töötajat (uued juhtumid). Peale selle andis EKP kuni kolmeks aastaks palgata puhkust 36 töötajale (uued juhtumid). 2010. aasta detsembri lõpus oli palgata puhkusel 45 töötajat (2009. aastal 55).

¹³ Andmed hõlmavad ka lühiajalisi lepinguid riikide keskpankade ja rahvusvaheliste organisatsioonide lähetatud töötajatega ning jätkuõpingute programmis osalejatega.

EKP toetas jätkuvalt kõigi juhtide ja töötajate oskuste arendamist ja uute teadmiste omandamist. Peale mitmete EKP-siseste koolitusvõimaluste kasutasid EKP töötajad ja juhid ka väliskoolitusvõimalusi tehnilisemat laadi isiklike koolitusvajaduste rahuldamiseks. Samuti kasutasid nad EKPSi või liikmesriikide keskpankade pakutavaid koolitusprogramme.

TÖÖTINGIMUSED

EKP pakub soodsaid töötingimusi, milles on tasakaalustatud nii töötajate kui ka organisatsiooni huvid. EKP vaatab läbi mõnesid oma töö- ja puhkeaega käsitlevaid sätteid, et veelgi hõlbustada osalise tööajaga töötamise taotluste käsitlemist. 2010. aasta lõpus töötas 158 inimest osalise tööajaga, mis on 10% rohkem kui 2009. aastal. 31. detsembri 2010. aasta seisuga oli palgata puhkusel/lapsehoolduspuhkusel 24 töötajat (2009. aastal 28). 2010. aastal jätkus 2008. aastal käivitatud kaugtöö katseprojekt. Keskmiselt kasutas kaugtöö võimalust kuus ligikaudu 235 töötajat. 662 töötajat kasutas kaugtöö võimalust 2010. aasta jooksul vähemalt üks kord.

EKP toetas jätkuvalt ka töötajate lastehoiuvõimalusi ning hõlbustas töö- ja perekonnakohustuste tasakaalustamist. Täiendati rasket haigust põdevate või hariduslike erivajadustega laste vanemate jaoks mõeldud poliitikat, et hõlmata ulatuslikum toetus õpiraskustega või närvisüsteemi ja käitumusliku arengu häiretega laste vanematele.

2.2 PERSONALISUHTED JA SOTSIAALDIALOG

EKP tunnistab täielikult töötajatega peetava konstruktiivse dialoogi tähtsust. 2010. aastal pidas EKP töötajate esindajatega nõu töötasude, töösuhete, töö-, tervishoiu- ja ohutustingimuste ning pensionide teemal. Pank jätkas korrapäraselt dialoogi töötajate esindajatega ka töötingimuste ja sotsiaalkindlustuse valdkonnas.

Käimas on arutelu tunnustatud ametiühinguga EKP ja ametiühingu vahelise vastastikuse mõistmise memorandumi teemal eesmärgiga veelgi tõhustada sotsiaalset dialoogi EKPs.

2.3 EKP UUS HOONEKOMPLEKS

19. mail 2010 tähistati nurgakivi kohaleasetamise tseremooniaga EKP uue hoonekompleksi põhi-ehitustöö ametlikku algust Frankfurdi Ostendi linnaosas. Juunis algas kaksiktorni ja töötajatele mõeldud maa-aluse parkla vundamendi teras-konstruktsiooni ehitamine, millele juulis järgnesid betoonitööd. 2011. aasta alguseks oli personali maa-aluse parkla kahe korruse ja kaksiktorni keldri ehitustöö lõpetatud ning alustati esimese korruse konstruktsioonitöödega.

Samal ajal alustati endise Grossmarkthalle hoone ehitustööd. Sissepääsahoone ehituse ettevalmistamisel lammutati endise hulgimüügituru halli läänepoolse osa fassaad ja kolm katusesegmenti. Lisaks lammutati turuhalli kelder, mis asendatakse veekindla keldriga, mis suudab kanda selle hooneosa uute konstruktsioonide massi, kuhu kavandatakse EKP üldsusele juurdepääsetavamad ruumid, st külastajate ala, konverentsiruumid, kohvik ja töötajate söökla.

2010. aasta kevadel alustati tihedas koostöös muinsuskaitsega ka endise Grossmarkthalle restaureerimist eesmärgiga taastada väga hoolikalt telliskivifassaad ja idatiiva ribiline betoonpõrand. Hoone põhiosa restaureeritakse põhjalikult, et säilitada Grossmarkthalle konstruktsioon. 2011. aasta veebruaris sõlmis EKP kaksiktorni struktuuritööde tegemiseks lepingu uue ehitusettevõttega. Esialgne ettevõtte Baresel GmbH teostas struktuuritööd kuni esimese korruseni ja Ed. Züblin AG viib läbi ülejaanud tööd. Kõik ehitustööd kulgevad plaanipäraselt. Uue hoonekompleksi valmismistähtaeg ei ole muutunud ning tööd peaksid lõppema 2013. aastal. Seejärel, st 2014. aastal, kolib EKP uude hoonekompleksi sisse.

2.4. EUROSÜSTEEMI HANGETE KOORDINEERIMISASUTUS

2010. aastal kooskõlastas eurosüsteemi hangete koordineerimisasutus (EPCO) kaks ühismenetlust, mis algatati 2009. aastal: õhustransport EKPSi koosolekutele ja üleilmsed hotelliteenused. Lisaks

koordineeris EPCO mitut 2009. aastal algatatud analüüsi, mis peaksid lähikuudel valmima või lõppema ühishankega. Nende analüüsidega hõlmatud valdkondade hulka kuulusid turuandmete pakkujad ja reitinguagentuurid, kontoritarbed ja standardtarkvara. EPCO toetas jätkuvalt ka keskpankade seas hangete valdkonnas parimate tavade vahetamist.

EKP nõukogu pööras oma 2010. aasta 15. detsembri istungil tähelepanu dokumendile „EPCO – Review of experience at the half-way stage of the mandate (2008-2012)” ja see andis võimaluse analüüsida kogemusi, mis on saadud EPCO viieaastase mandaadiperioodi esimesel poolel, ning suunata EPCO tegevus järelejäänud ajal ümber.

2.5 KESKKONNAKÜSIMUSED

EKP on keskkonnateadlik institutsioon. Pank kasutab loodusvarasid säästlikult, et säilitada keskkonna kvaliteet ja kaitsta inimeste tervist.

2010. aastal sertifitseeriti edukalt EKP keskkonnajuhtimissüsteem. See vastab rahvusvahelisele standardile EN ISO 14001 ja ELi keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemile. EKP eesmärk on süsteemi ja EKP keskkonnaalast tegevust jätkuvalt parandada. 2008. ja 2009. aasta andmete võrdlus näitas, et kõnealuse aja jooksul vähenes süsinikuheide 22%. Eesmärgiga EKP ökoloogilist jalajälge veelgi vähendada käivitati 2010.–2011. aastaks uus keskkonnaprogramm.

EKP on oma veebilehel avaldanud keskkonnanaruande, mis sisaldab üksikasjalikku teavet EKP keskkonnaalase tegevuse kohta.

Lisaks kohaldatakse EKP uue hoonekompleksi ehitamisel Euroopa Komisjoni keskkonnasäästliku ehituse algatuse „GreenBuilding Programme” vabatahtlike eesmäärke. 2004. aastal käivitatud programmi eesmärk on parandada Euroopa ühiskondlike hoonete energiatõhusust ja laiendada neis taastuvenergia kasutamist.

2.6 INFOTEHNOLOOGIATEENUSTE JUHTIMINE

Infosüsteemide peadirektoraat lõpetas 2010. aastal oma uue organisatsioonistruktuuri rakendamise. Eritähelepanu pöörati strateegia rakendamisele, 2010. aasta töökavale ja protsesside jätkuvale parandamisele vastavalt 2009. aastal saadud ISO sertifikaadile.

Kogu aasta vältel keskenduti nende IT-teenuste ettevalmistamisele, mida oli vaja Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu loomise toetamiseks ja Eesti sujuvaks ühinemiseks euroalaga. Finantskriisi tagajärjel vajasisid mitmed rakendused kiiret muutmist ning pidid toimima tavalisest tööst ajast kauem ja ka nädalavahetustel.

Algatati eri projekte, et tugevdada IT-rakenduste vastavust EKPSi julgeolekupoliitikale. Lisaks astuti samme selleks, et ajakohastada rahapoliitika otsuste rakendamist toetavaid süsteeme ning viia lõpule haldusprotsesse toetavad projektid.

3 PERSONALIKONVERENTS

Personalikonverents ning selle koolituse ja arenduse tööühm tegelesid 2010. aastal paljude personalijuhtimisega seotud küsimustega, sealhulgas EKPSi liikuvusega.

Laiendati EKPSi-alast koolitust, käivitades: i) EKPSi projektijuhtimise koolitusprogrammi, mis koosneb mitmest moodulist projektijuhtimise meetodite ning projekti keskkonnas vajalike pehmete oskuste kohta, ning ii) auditiaruande koostamise ja esitlemise teemalise kursuse. 2011. aastaks on koolituskalendris kokku 57 EKPSi koolituse kursust, mis toimuvad 22 keskpangas.

4 EKPSi SOTSIAALDIALOOG

EKPSi sotsiaaldialoog on arutelufoorum, kus osalevad EKP ja EKPSi kuuluvate keskpankade ja Euroopa ametiühingute ühenduste töötajate esindajad.¹⁴ Foorumil vahetatakse teavet ja mõtteid küsimustes, millel võib olla oluline mõju EKPSi keskpankade tööhõivetingimustele. Teavet antakse kaks korda aastas ilmuvas uudiskirjas ning Frankfurdis kaks korda aastas peetaval koosolekul.

2010. aastal keskenduti EKPSi sotsiaaldialoogi koosolekul finantsjärelevalvele, Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu asutamisele ning EKP poolt kriisi ajal võetud meetmetele. Samuti arutati pangatähtede tootmise ja ringluse, turuoperatsioonide ning maksesüsteemidega seotud küsimusi.

Pangatähtede tootmise ja ringlusega tegelev töörühm käsitles jätkuvalt tehnilisi küsimusi, mis täiendasid EKPSi sotsiaaldialoogi täisistungil arutatud teemasid. EKPSi sotsiaaldialoogi töörühm kogunes uuesti mais ja septembris ning määras muu hulgas kindlaks punktid, mis lisatakse EKPSi sotsiaaldialoogi koosolekute päevakorda.

¹⁴ Euroopa Keskpankade Ametiühingute Alaline Komitee (SCECBU), finantsasutuste töötajate ametiühingute rahvusvaheline ühendus (UNI-Europa Finance) ning Avalike Teenistujate Ametiühingute Euroopa Föderatsioon (EPSU).

5 EKP FINANTSARUANNE

31. DETSEMBRIL 2010 LÖPPENUD AASTA TEGEVUSARUANNE

1 TEGEVUSVALDKONNAD

EKP tegevust 2010. aastal kirjeldatakse üksikasjalikult aastaaruande vastavates peatükkides.

2 EESMÄRGID JA ÜLESANDED

EKP eesmärged ja ülesanded kirjeldatakse EKPSi põhikirjas (artiklid 2 ja 3). Lisaks antakse nende eesmärkide saavutamise ülevaade aastaaruandele lisatud presidendi eessõnas.

3 PEAMISED RESSURSID, RISKID JA MENETLUSED

EKP JUHTIMINE

EKP otsuseid tegevad organid on EKP juhatus, EKP nõukogu ja EKP üldnõukogu.

EKP juhtimisraamistik hõlmab mitmeid kontrolli- ja auditimeetmeid. Näiteks kontrollib Euroopa Kontrollikoda EKP juhtimise tulemuslikkust ning EKP finantsaruannet auditeerib välisaudiitor. Välisaudiitori sõltumatuse tagamiseks määrab EKP iga viie aasta järel ametisse uue välisaudiitori. Selleks, et EKP üldjuhtimist veelgi tugevdada, lõi EKP nõukogu 2007. aastal EKP auditikomitee.

Aja jooksul on EKP kehtestanud oma tegevust reguleerivad sise-eeskirjad ning EKP töötajate ametialase käitumise standardid. Näiteks antakse 2007. aastal jõustunud ja regulaarselt ajakohastatavas käsiraamatus (Business Practice Handbook) kasutajasõbralikul viisil teavet EKP tegevuse eesmärkide ja tavade kohta, aidates seeläbi töötajatel täita oma ametialaseid kohustusi.

EKP sisekontrolli struktuuri kohaselt vastutab organisatsiooni iga üksus ise oma riskide ohjamise ja kontrolli teostamise ning oma tegevuse tulemuslikkuse ja tõhususe eest. Lisaks teostab siseauditi direktoraat juhatuse otsesel vastutusel sõltumatut sisekontrolli.

EKP juhtimisest annab täpsema ülevaate aastaaruande 10. peatükk.

EKP JUHATUSE LIIKMED

Juhatuse liikmed nimetatakse raha- ja pangandusküsimustes tunnustatud ja vastavate erialaste kogemustega isikute hulgast Euroopa Ülemkogu poolt ELi Nõukogu soovitusel, kes on eelnevalt konsulteerinud Euroopa Parlamendi ja EKP nõukoguga.

Juhatuse liikmete teenistustingimused määrab EKP nõukogu kolmest EKP nõukogu poolt ja kolmest ELi Nõukogu poolt nimetatud liikmest koosneva komitee ettepanekul.

EKP juhatuse liikmetele makstavad tasud on esitatud tulude ja kulude aruande lisa kirjes 32 „Personalikulu”.

TÖÖTAJAD

EKP tunnustab täielikult usaldusväärse personalipoliitika ja töötajatega peetava konstruktiivse dialoogi tähtsust. 2010. aastal olid EKP organisatsiooni kultuuriga seotud arengute keskmes mitmekesisus ja kutse-etiika. 1. aprillil 2010 jõustus EKP töötajate uus ulatuslik eetikaraamistik, milles esitatakse juhised ning kehtestatakse eetikatavad, -standardid ja -reeglid. Kõigilt töötajalt oodatakse kutse-etiika kõrget taset nii oma ülesannete täitmisel kui ka suhetes liikmesriikide keskpankade, ametiasutuste, turuosaliste, meedia esindajate ja avalikkusega.

2010. aastal olid EKP personaliarenduse peamisteks vahenditeks jätkuvalt mobiilsuse edendamise ja personaliarenduse meetmed. EKP toetas ka töötajate lastehoiuvõimalusi ning hõlbustas töö- ja perekonnakohustuste tasakaalustamist.

2010. aastal oli EKP lepinguliste töötajate keskmine arv (täistööajale taandatuna) 1565¹, võrreldes 1530 töötajaga aasta varem. 2010. aasta lõpus töötas EKPs 1607 inimest. Üksikasjalikum teave on esitatud tulude ja kulude aruande lisa kirjes 32 „Personalikulu” ning aastaaruande 10. peatüki punktis 2, kus kirjeldatakse üksikasjalikumalt ka EKP personalijuhtimise strateegia arengut.

¹ Välja arvatud palgata puhkusel olevad töötajad. Andmed hõlmavad tähtajatu, tähtajalise või lühiajalise lepinguga töötajaid, EKP diplomijärgses programmis osalejaid ning emapuhkusel ja pikaajalisel haiguspuhkusel olevaid töötajaid.

INVESTEERINGUD JA RISKIJUHTIMINE

Vastavalt EKPSi põhikirja artikli 30 sätetele koosneb EKP välisvaluutareserv euroala riikide keskpankade üle kantud välisvaluutareservist. EKP välisvaluutareservide peamine otstarve on tagada, et eurosüsteemil on vajaduse korral piisavalt likviidseid vahendeid oma valuutaturuoperatsioonide jaoks.

EKP omavahendite portfell kajastab sissemaksitud kapitali, valuutakursi-, intressimäära-, krediidi- ja kullahinnariski vastu tehtava eraldise, üldreservfondi ja eelmiste aastate akumuleerunud tulu investeringuid. Omavahendite arvelt kaetakse peamiselt EKP tegevuskulusid.

EKPd ohustavad finantsriskid, mis on seotud mõlema espool nimetatud portfelliga ning hõlmavad nii krediidi-, turu- kui ka likviidsusriske. EKP jälgib ja hindab neid riske tähelepanelikult ning leevendab neid vajaduse korral riskijuhtimise raamistiku kaudu, mis hõlmab eelkõige piirnormide kehtestamist.

EKP investeringuid ja nendega seotud riskide juhtimist on lähemalt kirjeldatud aastaaruande 2. peatükis.

EELARVEPROTSESS

Kokkulepitud eelarveid ületavaid kulusi jälgivad korrapäraselt nii juhatas, võttes arvesse EKP sisekontrolli antud nõu, kui ka nõukogu, keda abistab eelarvekomitee (BUCOM). Eelarvekomitee, mille moodustavad EKP ja euroala riikide keskpankade eksperdid, on peamisi osalejaid EKP finantsjuhtimisprotsessis. Vastavalt EKP kodukorra artiklile 15 toetab BUCOM EKP nõukogu, hinnates enne nõukogule kinnitamiseks esitamist üksikasjalikult EKP iga-aastaseid eelarve-ettepanekuid ja juhatuse esitatud lisaelarve taotlusi.

4 FINANTSVAHENDID

KAPITAL

Kooskõlas EKPSi põhikirjaga ja nõukogu 8. mai 2000. aasta määrusega (EÜ) nr 1009/2000 otsustas Euroopa Keskpank 2010. aasta

detsembris suurendada EKP märgitud kapitali 5 miljardi euro võrra ehk 5,8 miljardilt eurolt 10,8 miljardi euroni.

See otsus langetati 2009. aastal käivitatud kapitali adekvaatsuse hindamise tulemusel. Kapitali suurendamist peeti asjakohaseks, võttes arvesse valuutakursside, intressimäärade ja kullahinnade kasvavat volatiilsust ning EKPd ohustavat krediidiriski.

Selleks, et tagada kapitali tõrgeteta ülekandmine EKP-le, otsustas EKP nõukogu, et euroala riikide keskpangad peaksid tasuma oma maksed lisakapitali kogusummas 3 489 575 000,00 eurot kolme võrdse aastamaksena. 29. detsembril 2010 tegid (nimetatud kuupäeva seisuga) euroalasse kuuluvate riikide keskpangad oma esimese sissemaksu 1 163 191 667 euro väärtuses. Kaks ülejäänud makset tehakse vastavalt 2011. ja 2012. aasta lõpus. Märgitud kapitali miinimumosa, mida euroalavälise riikide keskpangad peavad tasuma EKP tegevuskulude katteks, vähendati 7,00%lt 3,75%ni. Seega kohandati euroalavälise liikmesriikide makstavat kapitali mõnevõrra ning 2010. aasta 29. detsembril tehti makseid 84 220 euro väärtuses.

Nende maksete tulemusel kasvas EKP sissemaksitud kapital 4142 miljonilt eurolt seisuga 31. detsember 2009 5306 miljoni euroni seisuga 31. detsember 2010. Muudatusi käsitletakse üksikasjalikumalt finantsaruande lisa kirjes 17 „Kapital ja reservid”.

ERALDIS VALUUTAKURSI-, INTRESSIMÄÄRA-, KREDIIDI- JA KULLAHINNARISKI KATTEKS

Kuna enamikku EKP varasid ja kohustusi hinnatakse kehtivate vahetuskursside ja väärtpaberihindade alusel korrapäraselt ümber, mõjutavad EKP kasumlikkust oluliselt vahetuskursi- ning vähemal määral intressimäärariskid. Need tulenevad peamiselt EKP-le kuuluvatest kullareservidest ning USA dollarites ja Jaapani jeenides hoitavatest välisvaluutareservidest, mis on valdavalt investeeritud intressi kandvatesse instrumentidesse.

Arvestades neid EKP jaoks märkimisväärseid riske ning EKP ümberhindluskontode suurust,

otsustas nõukogu 2005. aastal luua eraldise valuutakursi-, intressimäära- ja kullahinnariski katteks. 2009. aastal otsustas nõukogu pärast tagatud võlakirjade ostuprogrammi loomist (vt finantsaruande lisa kirje 5 „Euroala residentide eurodes nomineeritud väärtpaberid”) laiendada riskieraldise ulatust, et katta ka krediidiriski.

2009. aasta 31. detsembri seisuga oli eraldise suurus 4 020 445 722 eurot. Kooskõlas EKPSi põhikirjaga ei tohi riskieraldis koos kõigi EKP üldreservfondis hoitavate summadega ületada euroala riikide keskpankade sissemaksete kogumahtu EKP kapitalis. Riskide hindamise tulemusi arvesse võttes otsustas EKP nõukogu suurendada riskieraldise mahtu 5 183 637 388 euron, mis kujutab endast pärast kapitali suurendamist maksimaalset lubatud piirmäära.

Eraldise suurust ja vajadust kontrollitakse igal aastal, võttes arvesse mitmeid tegureid, eeskätt riski kandvate varade hulka, jooksva majandusaasta vältel realiseerunud riskide ulatust, eelolevaks aastaks prognoositavat tulemust ning riskide hindamist, sealhulgas riski kandvate varade riskiväärtuse (*Values at Risk*) arvutusi, mida kohaldatakse aja jooksul järjepidevalt.

5 FINANTSTULEMUS

FINANTSKONTOD

Vastavalt EKPSi põhikirja artiklile 26.2 koostab EKP finantsaruande EKP juhatus kooskõlas nõukogu kehtestatud põhimõtetega. Aruande kinnitab nõukogu ning seejärel see avaldatakse.

2010. AASTA FINANTSTULEMUS

Enne riskieraldisse tehtud ülekannet oli EKP puhastulu 2010. aastal 1334 miljonit eurot, võrreldes 2218 miljoni euroga 2009. aastal. Pärast ülekannet järele jäänud 171 miljoni euro suurune puhaskasum jaotati 2011. aasta märtsis euroala liikmesriikide keskpankade vahel.

2010. aasta puhas intressitulu oli 1422 miljonit eurot, võrreldes 1547 miljoni euroga 2009. aastal. Puhta intressitulu vähenemise põhjustasid peamiselt a) puhta intressikulu realiseerimine

TARGET2 saldodelt 2010. aastal; b) väiksem puhas intressitulu välisvaluutareserveidelt, mille tingisid 2010. aastal peamiselt USA dollarites nomineeritud varadele kehtinud madalamad keskmised intressimäärad; ning c) ringluses olevatelt euro pangatähtedelt saadud EKP osa intressitulu vähenemine, mis kajastab seda, et eurosüsteemi põhiliste refinantseerimisoperatsioonide keskmine intressi piirmäär langes. Neid tegureid tasakaalustasid osaliselt järgmised asjaolud: a) täiendav tulu, mida saadi väärtpaberituruprogrammi ja tagatud võlakirjade ostuprogrammi raames ostetud väärtpaberitelt; b) madalam intressikulu seoses Šveitsi keskpangaga seotud saldode vähenemisega; ning c) euroala liikmesriikide keskpankade poolt EKP-le üle kantud välisvaluutareserveidega seotud nõuetest tuleneva intressikulu vähenemine.

Finantsoperatsioonidest tulenenud realiseeritud puhaskasum, mis oli 2009. aastal 1103 miljonit eurot, vähenes 2010. aastal 474 miljoni euron. See oli peamiselt tingitud a) asjaolust, et 2010. aastal puudus EKP kullamüük, ning b) 2010. aastal väärtpaberimüügist saadud väiksemast realiseeritud puhaskasumist.

Allahindlused ulatusid 2010. aastal 195 miljoni euron, võrreldes 38 miljoni euroga 2009. aastal. Selle põhjustas peamiselt väärtpaberite hinnavahest tulenev realiseerimata kahjum; väärtpaberite turuväärtus on bilansis kajastatud 2010. aasta lõpu seisuga.

2009. aasta lõpus ulatus peamiselt USA dollari ja Jaapani jeeni portfelli kursivahedest tulenenud realiseerimata kasum 2070 miljoni euron ning kullahinnast saadud realiseerimata kasum 8418 miljoni euron. Euro nõrgenemine Jaapani jeeni ja USA dollari suhtes 2010. aastal tõi kaasa kursivahedest tulenenud realiseerimata kasumi kasvu 6271 miljoni euron, samal ajal kui 2010. aastal toimunud kullahinna tõusuga kaasnes 13 079 miljoni euro suurune realiseerimata kasum. Kooskõlas eurosüsteemi arvestuspõhimõtetega kajastati need kasumid ümberhindluskontodel.

EKP halduskulu kokku, sealhulgas amortisatsioon, suurenes 401 miljonilt eurolt 2009. aastal 415 miljoni euron 2010. aastal.

BILANSS SEISUGA 31. DETSEMBER 2010

VARAD	LISA KIRJE NR	2010 €	2009 €
Kuld ja nõuded kullas	1	17 015 600 109	12 355 158 122
Nõuded välisvääringus euroalaväliste residentide vastu	2		
Nõuded RVFi vastu	2.1	414 722 811	346 455 675
Pangakontode jäägid, väärtpaberiinvesteeringud, välislaenu ja muud välisvarad	2.2	39 298 995 950	35 109 527 121
		39 713 718 761	35 455 982 796
Nõuded välisvääringus euroala residentide vastu	2.2	4 326 557 549	3 293 593 476
Nõuded eurodes euroalaväliste residentide vastu	3		
Pangakontode jäägid, väärtpaberiinvesteeringud ja laenu	3.1	1 800 000 000	0
Muud nõuded eurodes euroala krediitiasutuste vastu	4	33 368 000	5 000
Euroala residentide eurodes nomineeritud väärtpaberid	5		
Rahapoliitilistel eesmärkidel hoitavad väärtpaberid	5.1	17 925 976 508	2 181 842 083
Eurosüsteemisisesed nõuded	6		
Nõuded seoses euro pangatähtede jaotamisega eurosüsteemis	6.1	67 176 191 390	64 513 307 300
Muud eurosüsteemisisesed (neto)nõuded	13.2	0	6 359 967 425
		67 176 191 390	70 873 274 725
Muud varad	7		
Materiaalne ja immateriaalne põhivara	7.1	281 925 625	221 886 920
Muu finantsvara	7.2	13 249 960 731	11 816 451 684
Bilansiväliste instrumentide ümberhindlusest tulenevad erinevused	7.3	147 260 366	20 951 426
Viitlaekumised ja ettemakstud kulud	7.4	1 319 491 653	775 782 372
Mitmesugused muud varad	7.5	532 963 278	1 003 035 232
		15 531 601 653	13 838 107 634
Varad kokku		163 523 013 970	137 997 963 836

KOHUSTUSED	LISA KIRJE NR	2010 €	2009 €
Ringluses olevad pangatähed	8	67 176 191 390	64 513 307 300
Muud kohustused eurodes euroala krediitiasutuste ees	9	33 363 000	0
Kohustused eurodes teiste euroala residentide ees	10		
Muud kohustused	10.1	1 072 000 000	1 056 000 000
Kohustused eurodes euroalaväliste residentide ees	11	1 201 602 021	9 515 160 271
Kohustused välisväringus euroalaväliste residentide ees	12		
Hoiused, kontojäägid ja muud kohustused	12.1	478 028 926	18 752 058
Eurosüsteemisesed kohustused	13		
Välisvaluutareservide ülekandmisega samaväärsed kohustused	13.1	40 204 457 215	40 204 457 215
Muud eurosüsteemisesed (neto) kohustused	13.2	21 225 255 926	0
		61 429 713 141	40 204 457 215
Muud kohustused	14		
Bilansiväliste instrumentide ümberhindlusest tulenevad erinevused	14.1	568 235 002	196 041 410
Viitvõlad ja ettemakstud tulud	14.2	749 630 881	731 468 960
Mitmesugused muud kohustused	14.3	494 466 366	409 204 389
		1 812 332 249	1 336 714 759
Eraldised	15	5 216 716 613	4 042 873 982
Ümberhindluskontod	16	19 626 699 159	10 915 251 958
Kapital ja reservid	17		
Kapital	17.1	5 305 536 076	4 142 260 189
Aruandeaasta kasum		170 831 395	2 253 186 104
Kohustused kokku		163 523 013 970	137 997 963 836

31. DETSEMBRIL 2010 LÕPPENUD AASTA TULUDE JA KULUDE ARUANNE

	LISA KIRJE NR	2010 €	2009 €
Intressitulu välisvaluutareservidelt	26.1	366 179 478	700 216 277
Intressitulu euro pangatähtede jaotusest eurosüsteemis	26.2	653 509 659	787 157 441
Muu intressitulu	26.4	4 796 498 245	5 608 442 130
<i>Intressitulu</i>		<i>5 816 187 382</i>	<i>7 095 815 848</i>
Riikide keskpankade üle kantud välisvaluutareservidelt makstav intress	26.3	(346 484 251)	(443 045 045)
Muu intressikulu	26.4	(4 047 227 079)	(5 105 724 953)
<i>Intressikulu</i>		<i>(4 393 711 330)</i>	<i>(5 548 769 998)</i>
Puhas intressitulu	26	1 422 476 052	1 547 045 850
Realiseeritud kasum/kahjum finantsoperatsioonidest	27	474 313 327	1 102 597 118
Finantsvarade ja -positsioonide allahindlused	28	(195 213 437)	(37 939 649)
Kanded välisvaluutakursi-, intressimäära-, krediidi- ja kullahinnariski eraldistest/ eraldistesse		(1 163 191 667)	34 806 031
Finantsoperatsioonide puhastulem, allahindlused ja riskieraldised		(884 091 777)	1 099 463 500
Tasude ja komisjonitasudega seotud netokulu	29	(1 409 017)	(16 010)
Tulu aktsiatelt ja osalustest	30	2 612 858	934 492
Muu tulu	31	46 537 026	6 783 936
Puhastulu kokku		586 125 142	2 654 211 768
Personalikulu	32	(196 470 934)	(187 314 707)
Halduskulu	33	(196 636 534)	(186 447 503)
Materiaalse ja immateriaalse põhivara amortisatsioon		(13 601 111)	(21 042 602)
Pangatähtede tootmisteenused	34	(8 585 168)	(6 220 852)
Aruandeaasta kasum		170 831 395	2 253 186 104

Frankfurt Maini ääres, 22. veebruar 2011

EUROOPA KESKPANK

Jean-Claude Trichet

President

ARVESTUSPÕHIMÕTTED¹

FINANTSARUANDE VORM JA ESITUSVIIS

EKP finantsaruanne on koostatud selleks, et anda õiglane ülevaade EKP finantsseisundist ja majandustegevuse tulemustest. Aruanne põhineb järgmistel arvestuspõhimõtetel², mida EKP nõukogu peab keskpanga tegevuse seisukohalt asjakohaseks.

ARVESTUSPÕHIMÕTTED

Aruande koostamisel on rakendatud järgmisi arvestuspõhimõtteid: majanduslik reaalsus ja läbipaistvus, konservatiivsus, bilansipäevajärgsete sündmuste kajastamine, olulisus, jätkuvus, tekkepõhisus, järjepidevus ja võrreldavus.

VARADE JA KOHUSTUSTE KAJASTAMINE

Varasid ja kohustusi kajastatakse bilansis üksnes juhul, kui on tõenäoline, et vara või kohustuse kandega seotud tulevane majanduslik kasu liigub EKPsse või EKPst välja, peaaegu kõik varaga seotud riskid ja tulu on kantud üle EKP-le ning vara maksumust või väärtust või kohustuse suurus saab usaldusväärselt mõõta.

RAAMATUPIDAMISE ALUSED

Aruanne on koostatud, lähtudes soetusmaksumuse põhimõttest, ning seda on kohandatud, et hõlmata turukõlblike väärtpaberite (v.a väärtpaberid, mis on liigitatud tähtaja lõpuni hoitavateks), kulla ning kõigi ülejäänud välisvääringus nomineeritud bilansiliste ja bilansiväliste varade ja kohustuste turuväärtust. Finantsvarade ja -kohustustega seotud tehinguid kajastatakse nende arvelduspäeval.

Välisvaluutas nomineeritud finantsinstrumentidega tehtud tehingud (v.a väärtpaberitehingud) kajastatakse tehingupäeval bilansivälistel kontodel. Arvelduspäeval pööratakse bilansivälised kanded ümber ja tehingud kajastatakse bilansis. Välisvaluuta ost ja müük mõjutavad välisvaluuta netopositsiooni tehingupäeval ning realiseeritud müügitulem arvutatakse samuti tehingupäeval. Välisvaluutas nomineeritud finantsinstrumentidega seoses kogunenud intress ning üle- või alakurs arvutatakse ja kirjendatakse iga päev. Need laekumised mõjutavad iga päev ka välisvaluuta positsiooni.

KULD NING VÄLISVALUUTAVARAD JA -KOHUSTUSED

Välisvääringus nomineeritud varad ja kohustused konverteeritakse eurodeks bilansipäeval kehtiva vahetuskursi alusel. Tulud ja kulud konverteeritakse tehingu kajastamise päeval kehtiva vahetuskursi põhjal. Välisvaluutavarade ja -kohustuste ning sealhulgas bilansiliste ja bilansiväliste instrumentide ümberhindlus toimub vääringute kaupa.

Välisvääringus nomineeritud varade ja kohustuste hinna ümberhindlust turuhindadesse eristatakse vahetuskursi ümberhindlusest.

Kulla väärtust hinnatakse aastalõpu turuhinna alusel, eristamata hinna ja valuuta ümberhindluse erinevusi. 31. detsembril 2010 lõppenud aastal hinnati kulla väärtust üksnes 31. detsembril 2010 kehtinud EUR/USD vahetuskursi põhjal arvutatud kullaunsi eurohinna alusel.

RVFi arvestusühik (SDR) määratletakse valuutakorvi alusel. EKP-le kuuluvate RVFi arvestusühikute ümberhindamiseks arvutati SDRi väärtus nelja peamise vääringu (USA dollar, euro, Jaapani jeen ja naelsterling) vahetuskurside kaalutud summana euro suhtes seisuga 31. detsember 2010.

VÄÄRTPABERID

Turukõlblike väärtpabereid (v.a väärtpaberid, mis on liigitatud tähtaja lõpuni hoitavateks) ja muid samalaadseid varasid hinnatakse konkreetsete väärtpaberite kaupa kas bilansipäeval kehtinud keskmiste turuhindade või asjakohase tulu kõvera alusel. 31. detsembril 2010 lõppenud aasta puhul kasutati sama aasta 30. detsembril kehtinud keskmisi turuhindu.

- 1 EKP üksikasjalikke arvestuspõhimõtteid sisaldav 10. novembril 2006. aasta otsus EKP/2006/17 (ELT L 348, 11.12.2006, lk 38) koos muudatustega tunnistati kehtetuks ja asendati 11. novembril 2010. aasta otsusega EKP/2010/21 (ELT L 35, 9.2.2011, lk 1) alates 31. detsembrist 2010.
- 2 Kõnealused põhimõtted on kooskõlas EKPSi põhikirja artikli 26.4 sätetega, mis nõuavad kooskõlastatud lähenemist eurosüsteemi majandustegevuse raamatupidamisarvestust ja finantsaruandlust käsitlevatele eeskirjadele.

Turukõlblikke väärtpabereid, mis on liigitatud tähtaja lõpuni hoitavateks, ning mittelikviidseid aktsiaid hinnatakse nende soetushinna alusel, mida väärtuse langusel korrigeeritakse.

TULUDE KAJASTAMINE

Tulud ja kulud kajastatakse arvestusperioodil, mil need teenitakse või tekivad. Välisvaluuta, kulla ja väärtpaberite müügist saadud realiseeritud kasum ja kahjum kajastuvad tulude ja kulude aruandes. Need arvutatakse vastava vara keskmise hinna alusel.

Realiseerimata kasumit ei kajastata tuluna, vaid see kantakse otse ümberhindluskontole.

Realiseerimata kahjum kajastub tulude ja kulude aruandes, kui see ületab aasta lõpu seisuga vastaval ümberhindluskontol kajastatud eelmist ümberhindluskasumit. Ühe väärtpaberi-, valuuta- või kullapositsiooni realiseerimata kahjumit ei tsaarveldata teise väärtpaberi-, valuuta- või kullapositsiooni realiseerimata kasumiga. Kui tulude ja kulude aruande mis tahes kirje puhul tuvastatakse aasta lõpus realiseerimata kahjum, vähendatakse selle keskmist hinda, nii et see vastaks aastalõpu vahetuskursile või turuhinnale.

Väärtuse langusest tulenev kahjum kajastatakse tulude ja kulude aruandes ning seda ei pöörata järgnevatel aastatel ümber, v.a juhul kui väärtuse langus väheneb ning vähenemist saab seostada konkreetse sündmusega, mis leidis aset pärast väärtuse languse esmakordset kajastamist.

Üle- või alakurss, mis tuleneb ostetud väärtpaberitest (sh väärtpaberid, mis on liigitatud tähtaja lõpuni hoitavateks), arvutatakse ja esitatakse intressituluna osana ning amortiseeritakse väärtpaberite järelejäänud eluea jooksul.

PÖÖRDTEHINGUD

Pöördtehingud on operatsioonid, mille korral EKP ostab või müüb repotehingu (tagasiostulepingu) alusel vara või teostab laenuoperatsioone tagatise vastu.

Tagasiostulepingu alusel müüakse väärtpabereid sularaha eest ning samal ajal sõlmitakse

kokkulepe nende tagasiostmiseks kindlaksmääratud hinnaga ja kindlal kuupäeval. Tagasiostulepingud kajastatakse tagatud sissetuleva hoisena bilansi kohustuste poolel ning lepingute intressintressikuluna tulude ja kulude aruandes. Tagasiostulepingute alusel müüdüd väärtpaberid jäävad EKP bilanssi.

Pöördrepotehingute alusel ostetakse väärtpabereid sularaha eest ning samal ajal sõlmitakse kokkulepe nende tagasimüümiseks kokkulepitud hinnaga ja kindlal kuupäeval. Neid tehinguid kajastatakse tagatud laenudena bilansi varade poolel, kuid need ei moodusta osa EKP väärtpaberipositsioonist. Tehingute intress kajastatakse tulude ja kulude aruandes intressituluna.

Pöördtehinguid (sealhulgas väärtpaberilaenu-tehingud), mis on tehtud automatiseeritud väärtpaberilaenuandmise programmi alusel, kajastatakse bilansis ainult juhul, kui EKP kontole on kantud sularahatagatis. 2010. aastal ei esitatud EKP-le selliste tehingutega seoses ühtki sularahatagatist.

BILANSIVÄLISED INSTRUMENDID

Välisvaluutainstrumendid, st välisvaluuta forvardtehingud, valuutavahetustehingute forvardosad ja muud välisvaluutainstrumendid, mis hõlmavad ühe valuuta vahetamist teise vastu tulevasel kuupäeval, arvatakse kursivahedest tuleneva kasumi ja kahjumi arvutamisel välisvaluuta netopositsiooni hulka.

Intressimäära instrumentide ümberhindamine toimub konkreetsete instrumentide põhiselt. Intressimäära futuurlepingute marginaalide igapäevased muutused kajastatakse tulude ja kulude aruandes. Väärtpaberite forvardtehingute ja intressimäära vahetuslepingute hindamine põhineb üldtunnustatud meetoditel, milles kasutatakse kättesaadavaid turuhindu ja -kurse ning diskontotehureid alates arvelduspäevast kuni hindamispäevani.

BILANSIPÄEVAJÄRGSED SÜNDMUSED

Varade ja kohustuste positsioone korrigeeritakse sündmuste osas, mis toimuvad aastabilansi kuupäeva ja finantsaruande EKP nõukogu poolse

heakskiitmise kuupäeva vahelisel ajal, kui need mõjutavad oluliselt varade ja kohustuste olukorda bilansipäeval.

Olulised bilansipäevajärgsed sündmused, mis ei mõjuta varade ja kohustuste olukorda bilansipäeval, avaldatakse lisas.

EKPSi-SISESED/EUROSÜSTEEMISESED SALDOD

EKPSi-sisesteks tehinguteks nimetatakse piiriüleseid tehinguid kahe ELi keskpanga vahel. EKPSi-siseseid tehinguid eurodes töödeldakse põhiliselt TARGET2 kaudu (üleeuroopaline automatiseeritud reaalaajaline brutoarvelduste kiirülekandesüsteem; vt aastaaruande 2. peatükk) ja nende põhjal tekivad vastastikku saldod TARGET2ga liitunud ELi keskpankade kontodel. Need saldod suunatakse iga päev EKP-le, mille tulemusel jääb iga liikmesriigi keskpangale üksainus netopositsioon EKP suhtes. See positsioon kajastab EKP raamatupidamises iga liikmesriigi keskpanga netonõudeid või -kohustusi ülejäänud EKPSi suhtes. Euroala riikide keskpankade eurosüsteemisesed nõuete ja kohustuste positsioonid EKP suhtes, mis tulenevad nende osalusest TARGET2s, ning muud eurosüsteemisesed positsioonid eurodes (nt kasumi vahejaotus keskpankadele) esitatakse EKP bilansis ühtse varade või kohustuste netopositsioonina kirjetes „Muud eurosüsteemisesed (neto)nõuded” või „Muud eurosüsteemisesed (neto)kohustused”. Euroalaväliste riikide keskpankade EKPSi-siseseid nõuete ja kohustuste positsioonid EKP suhtes, mis tulenevad nende osalusest TARGET2s³, esitatakse kirjes „Kohustused eurodes euroalaväliste residentide ees”.

Eurosüsteemis euro pangatähtede jaotamisest tulenevad eurosüsteemisesed saldod esitatakse ühtse netovarana kirjes „Nõuded seoses euro pangatähtede jaotamisega eurosüsteemis” (vt teema „Ringluses olevad pangatähed” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

Eurosüsteemisesed saldod, mis tulenevad eurosüsteemiga liituvate riikide poolt EKP-le üle kantud välisvaluutareservidest, nomineeritakse eurodes ja esitatakse kirjes „Välisvaluutareservide ülekandmisega samaväärsed kohustused”.

PÕHIVARA KÄSITLEMINE

Põhivara (välja arvatud maa ja kunstiteosed) hinnatakse soetusmaksumuse alusel, millest arvestatakse maha amortisatsioon. Maad ja kunstiteoseid hinnatakse soetusmaksumuse alusel. Amortisatsioon arvestatakse linearsel meetodil alates soetamisjärgsest kvartalist, võttes arvesse vara kogu prognoositavat kasulikku eluiga järgmiselt:

Arvutid, nende riist- ja tarkvara ning mootorsõidukid	4 aastat
Seadmed, mööbel ja sisseseade	10 aastat
Põhivara väärtusega alla 10 000 euro	Kantakse maha ostuaastal

EKP praeguste renditud hoonete ja nende remontimise kapitaliseeritud kulude amortisatsiooni-aega on kohandatud, et need varad jõutaks täielikult maha kanda enne, kui EKP kolib uutesse hoonetesse.

EKP uute hoonetega seotud kulud, mis vastavad kapitaliseerimiskriteeriumitele, esitatakse kirjes „Pooleliolevad ehitised”. Need kulud kantakse vastavatesse põhivarakirjetesse pärast seda, kui vara on kasutusele võetud. EKP uute hoonete amortiseerimiseks kirjendatakse kulud asjakohastes komponentides ja need amortiseeritakse vastavalt varade prognoositavale kasulikule elueale.

EKP PENSIONIKAVA JA MUUD PENSIONIHÜVITISED

EKP-l on oma töötajate tarbeks määratud väljamaksega pensionisüsteem, mida rahastatakse töötajate pikaajaliste hüvitiste fondi varadest.

1. juunil 2009 kehtestati uus pensionikava, mida kohaldatakse nii seniste kui ka uute töötajate suhtes, et tagada kava pikaajaline rahaline jätkusuutlikkus. Uue kava kohaselt suurendati EKP ja töötajate kohustuslikke osamakseid vastavalt 16,5%lt 18%ni põhipalgast ning 4,5%lt 6%ni põhipalgast. Nagu varasema pensionikava puhul, saavad

3 31. detsembri 2010. aasta seisuga osalesid TARGET2s järgmised euroalaväliste liikmesriikide keskpangad: Bulgaaria keskpank (Българска народна банка), Eesti Pank, Leedu keskpank (Lietuvos Bankas), Läti keskpank (Latvijas Banka), Poola keskpank (Narodowy Bank Polski) ja Taani keskpank (Danmarks Nationalbank).

töötajad ka uue kava raames teha vabatahtlikke lisamakseid määratud sissemaksiga pensionisambasse, mida võib kasutada täiendavate hüvitiste maksmiseks.⁴ Varasem pensionikava külmutati 31. mail 2009, säilitades seniste töötajate seonduvad õigused.

BILANSS

Määratud väljamaksega pensionisüsteem kajastatakse bilansi kohustuste poolel pensionikohustuse nüüdisväärtusena bilansipäeva seisuga, millest on maha arvestatud kohustuste rahastamiseks kasutatud pensionisüsteemi varade õiglane väärtus ja mida on kohandatud vastavalt kindlustusmatemaatilisele realiseerimata kasumile või kahjumile.

Määratud väljamaksega pensionikohustuse arvutavad sõltumatud kindlustusmatemaatikud igal aastal proportsionaalse osa krediteerimise meetodi (*projected unit credit method*) kohaselt. Määratud väljamaksega pensionikohustuse nüüdisväärtus määratakse, diskonteerides hinnangulised tulevased rahavood, kasutades bilansipäeva seisuga selliste eurodes nomineeritud kõrge kvaliteediga ettevõtete võlakirjade tulukõverat, mille tähtaeg on ligilähedane seonduva pensionikohustuse tähtajale.

Kindlustusmatemaatiline kasum ja kahjum võivad tuleneda kogemustel põhinevatest kohandustest (kui tegelikud tulemused erinevad eelnevatest kindlustusmatemaatilistest eeldustest) ning muudatustest kindlustusmatemaatilistes eeldustes.

TULUDE JA KULUDE ARUANNE

Tulude ja kulude aruandes kajastuv netosumma hõlmab järgmist:

- a) aruandeaastal makstud määratud pensionihüvitistega seotud jooksvad teeninduskulud;
- b) määratud väljamaksega pensionikohustusest diskontomäära alusel makstav intress;
- c) kindlaksmääratud hüvitiste kohustusele vastavate pensionisüsteemi varadelt saadav oodatav tulu;

d) pensionihüvitistest tulenev kindlustusmatemaatiline kasum ja kahjum, mida kajastatakse, kasutades 10% kõikumisvahemikku; ning

e) muudest pikaajalistest hüvitistest tulenev kindlustusmatemaatiline kasum ja kahjum.

10% KÕIKUMISVAHEMIK

Pensionihüvitistest tulenev kumulatiivne kindlustusmatemaatiline realiseerimata puhaskasum ja -kahjum amortiseeritakse pensionisüsteemis osalevate töötajate eeldatava keskmise järelejäänud tööstaaži jooksul, kui nende väärtus ületab suurema kahest järgmisest väärtusest: a) 10% määratud väljamaksega pensionikohustuse nüüdisväärtusest ning b) 10% kindlaksmääratud hüvitiste kohustusele vastavate pensionisüsteemi varade õiglasest väärtusest.

JUHATUSE LIIKMETE PENSIONID JA MUUD PÄRAST PENSIONILE JÄÄMIST MAKSTAVAD HÜVITISED

EKP juhatuse liikmete pensionihüvitised ja muud pikaajalised hüvitised ning töötajate invaliidsushüvitised kaetakse jooksvalt. Nende hüvitistega seotud eeldatavad kulud kogunevad juhatuse liikmete/töötajate ameti- või tööaja jooksul sarnaselt määratud väljamaksega pensionisüsteemis kehitivele arvepidamispõhimõttele. Kindlustusmatemaatilist kasumit ja kahjumit kajastatakse tulude ja kulude aruandes kirjeldatud viisil.

Sõltumatud kindlustusmatemaatikud hindavad neid kohustusi igal aastal, et teha kindlaks raamatupidamisaruandes kajastatavate asjakohaste kohustuste suurus.

RINGLUSES OLEVAD PANGATÄHED

Euro pangatähti lasevad ringluses EKP ja euroala riikide keskpangad, kes koos moodustavad eurosüsteemi.⁵ Ringluses olevate euro pangatähtede koguväärtus jaotatakse eurosüsteemi riikide

4 Töötajate kogutud vabatahtlikke fonde võib pensioniikka jõudmisel kasutada täiendava pensioni ostmiseks. Sellest hetkest lisatakse kõnealune pension määratud väljamaksega seotud kohustusele.

5 13. detsembri 2010. aasta otsus EKP/2010/29 euro pangatähtede emiteerimise kohta (uuesti sõnastatud), ELT L 35, 9.2.2011, lk 26.

keskpankade vahel iga kuu viimasel tööpäeval vastavalt pangatähtede jaotamise alusele.⁶

EKP-le jaotatud osa ringluses olevate euro pangatähtede koguväärtusest on 8% ja see on avaldatud bilansi kohustuste poolel kirjes „Ringluses olevad pangatähed”. EKP osa euro pangatähtede koguväljalaskes on tagatud tema nõuetega liikmesriikide keskpankadele. Need intressi kandvad nõuded⁷ avaldatakse allkirjes „Eurosüsteemisesed nõuded: nõuded seoses euro pangatähtede jaotamisega eurosüsteemis” (vt teema „EKPSi-sisesed/eurosüsteemisesed saldod” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas). Nõuetelt laekuv intressitulu esitatakse kirjes „Puhas intressitulu”.

KASUMI VAHEJAOTUS

Tulu, mille EKP saab ringluses olevatelt euro pangatähtedelt ning väärtpaberituruprogrammi raames ostetud väärtpaberitelt, jaotatakse euroala riikide keskpankadele samal majandusaastal, mil see tekib. EKP jaotab selle tulu järgneva aasta jaanuaris kasumi vahejaotuse käigus.⁸ Jaotatakse kogu tulu, välja arvatud juhul, kui EKP aasta puhaskasum on väiksem kui ringluses olevatelt euro pangatähtedelt ja väärtpaberituruprogrammi raames ostetud väärtpaberitelt saadud tulu. Jaotatavat tulu võidakse vähendada juhul, kui EKP nõukogu teeb otsuse teha ümberpaigutusi intressimäära-, valuutakursi-, krediidi- ja kullahinnariskide katteks. EKP nõukogu võib ka otsustada, et kulud, mida EKP kannab seoses euro pangatähtede väljaandmise ja käitlemisega, kaetakse ringluses olevatelt euro pangatähtedelt saadud tulust.

MUUD KÜSIMUSED

EKP juhatus on seisukohal, et EKP kui keskpanka rolli arvestades ei pakuks tema rahavoogude aruande avaldamine finantsaruande lugejatele olulist asjakohast lisateavet.

Euroopa Liidu Nõukogu on kooskõlas EKPSi põhikirja artikliga 27 ja EKP nõukogu soovitusel heaks kiitnud otsuse nimetada PricewaterhouseCoopers Aktiengesellschaft Wirtschaftsprüfungsgesellschaft EKP välisaudiitoriks viieks aastaks kuni 2012. majandusaasta lõpuni.

- 6 Pangatähtede jaotamise alus – protsentuaalne väärtus, mis tuleb EKP osa arvesse võtmisest euro pangatähtede koguväljalaskes ja kapitali märkimise aluse kohaldamisest riikide keskpankade osale selles kogusummas.
- 7 25. novembri 2010. aasta otsus EKP/2010/23 eurot rahaühikuna kasutatavate liikmesriikide keskpankade emissioonitulu jaotuse kohta (uuesti sõnastatud), ELT L 35, 9.2.2011, lk 17.
- 8 25. novembri 2010. aasta otsus EKP/2010/24 ringluses olevatelt euro pangatähtedelt ja väärtpaberituruprogrammi raames ostetud väärtpaberitelt Euroopa Keskpankale koguneva tulu vahepealse jaotamise kohta (uuesti sõnastatud), ELT L 6, 11.1.2011, lk 35.

BILANSI LISA

I KULD JA NÕUDED KULLAS

2010. aasta 31. detsembri seisuga kuulus EKP-le 16 122 146 untsi⁹ puhast kulda (2009. aastal 16 122 146 untsi). Selle tagasihoidliku vähenemise tingis kaalu erinevus, mis tulenes EKP 2010. aastal algatatud asendusprogrammist. Kullavarude väärtus eurodes kasvas kullahinna märkimisväärse tõusu tõttu 2010. aastal (vt teemat „Kuld ning välisvaluutavarad ja -kohustused“ arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

2 NÕUDED VÄLISVÄÄRINGUS EUROALAVÄLISTE JA EUROALA RESIDENTIDE VASTU

2.1 NÕUDED RVFI VASTU

See varade kirje kajastab Rahvusvahelise Valuutafondi arvestusühikuid (SDRid) seisuga 31. detsember 2010. Nõuded tulenevad EKP ja Rahvusvahelise Valuutafondi (RVF) vahelisest kahepoolsest arvestusühikute ostu-müügikokkuleppes, mille kohaselt RVF võib EKP nimel korraldada SDRide müüki või ostu vastavalt kindlaksmääratud miinimum- ja maksimumtasemele. Raamatupidamises käsitletakse SDRi välisvääringuna (vt teema „Kuld ning välisvaluutavarad ja -kohustused“ arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

2.2 PANGAKONTODE JÄÄGID, VÄÄRTPABERIINVESTEERINGUD, VÄLISLAENUD JA MUUD VÄLISVARAD; NÕUDED VÄLISVÄÄRINGUS EUROALA RESIDENTIDE VASTU

Need kaks kirjet hõlmavad pangakontode jääke ja laene välisvääringus ning samuti USA dollarites ja Jaapani jeenides nomineeritud väärtpaberiinvesteeringuid.

Nõuded euroalaväliste residentide vastu	2010 €	2009 €	Muutus €
Arvelduskontod	1 415 134 235	845 908 975	569 225 260
Rahaturu hoiused	881 467 443	636 977 905	244 489 538
Pöördrepotehingud	54 632 540	0	54 632 540
Väärtpaberiinvesteeringud	36 947 761 732	33 626 640 241	3 321 121 491
Kokku	39 298 995 950	35 109 527 121	4 189 468 829

Nõuded euroala residentide vastu	2010 €	2009 €	Muutus €
Arvelduskontod	3 522 840	677 846	2 844 994
Rahaturu hoiused	4 254 182 741	3 292 915 630	961 267 111
Pöördrepotehingud	68 851 968	0	68 851 968
Kokku	4 326 557 549	3 293 593 476	1 032 964 073

Nende positsioonide euroväärtuse kasv 2010. aastal oli peamiselt tingitud USA dollari ja Jaapani jeeni kallinemisest euro suhtes. Samuti aitas nende kirjete koguväärtuse suurenemisele kaasa 2010. aastal saadud tulu, eelkõige USA dollari portfelli laekunud tulu.

EKP välisvaluutapositsioon (neto) USA dollarites ja Jaapani jeenides¹⁰ 2010. aasta 31. detsembri seisuga:

	miljonit valuutaühikut
USA dollar	43 952
Jaapani jeen	1 101 816

3 NÕUDED EURODES EUROALAVÄLISTE RESIDENTIDE VASTU

3.1 PANGAKONTODE JÄÄGID, VÄÄRTPABERIINVESTEERINGUD JA LAENUD

2010. aasta 31. detsembri seisuga hõlmas see kirje ühe euroalavälise keskpanga nõuet seoses EKPga repotehingute kohta sõlmitud kokkuleppega. Kokkuleppe kohaselt saab euroalavälise keskpank võtta kõlbliku tagatise vastu laenu eurodes, et toetada oma riigisiseseid operatsioone likviidsuse lisamiseks.

⁹ Vastab 501,5 tonnile.

¹⁰ Vastavas välisvääringus nomineeritud varad miinus kohustused, mille suhtes kohaldatakse valuuta ümberhindlust. Need kajastatakse kirjetes „Nõuded välisvääringus euroalaväliste residentide vastu”, „Nõuded välisvääringus euroala residentide vastu”, „Viitlaekumised ja ettemakstud kulud”, „Kohustused välisvääringus euroalaväliste residentide ees”, „Bilansivälise instrumentide ümberhindlusest tulenevad erinevused” (kohustuste poolel) ning „Viitvõlad ja ettemakstud tulud”, võttes arvesse valuutavarudeid ja valuutavahetustehinguid bilansivälistes kirjetes. Ei sisalda välisvääringus nomineeritud finantsinstrumentide hinna ümberhindlusest saadud tulu.

4 MUUD NÕUDED EURODES EUROALA KREDIIDIASUTUSTE VASTU

2010. aasta 31. detsembri seisuga hõlmas see kirje peamiselt pooleliolevat pöördrepotehingut, mis teostati tagatud võlakirjade laenuoperatsioonide kontekstis (vt lisa kirje 9 „Muud kohustuselised eurodes euroala krediitiasutuste ees”).

5 EUROALA RESIDENTIDE EURODES NOMINEERITUD VÄÄRTPABERID

5.1 RAHAPOLIITILISTEL EESMÄRKIDEL HOITAVAD VÄÄRTPABERID

2009. aasta 31. detsembri seisuga hõlmas see kirje väärtpabereid, mille EKP on omandanud tagatud võlakirjade ostuprogrammi raames. Kõnealuse programmi ajal on EKP ja riikide keskpangad ostnud eurodes nomineeritud tagatud võlakirju, mis on emiteeritud euroalal. Ostud viidi täielikult lõpule 2010. aasta juuni lõpuks.

2010. aasta mais seadis EKP nõukogu sisse väärt-paberituriprogrammi, mille raames EKP ja riikide keskpangad saavad osta euroala avaliku sektori ja erasektori võlakirju, et leevendada häireid euroala võlakirjaturgude teatavates segmentides ning taastada rahapoliitika ülekandemehhanismi nõuetekohane toimimine.

2010. aasta lõpus oli EKP väärt-paberipositsioon, kuhu kuuluvad kahe eespool nimetatud programmi raames ostetud väärt-paberid, järgmine:

	2010 €	2009 €	Muutus €
Tagatud võlakirjade ostuprogramm	4 823 413 246	2 181 842 083	2 641 571 163
Väärt-paberituriprogramm	13 102 563 262	0	13 102 563 262
Kokku	17 925 976 508	2 181 842 083	15 744 134 425

Nõukogu otsustas käsitleda kõnealuste programmide raames ostetud väärt-pabereid tähtaja lõpuni hoitavate väärt-paberitena (vt teema „Väärt-paberid” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas). 2010. aasta 31. detsembri seisuga puudusid objektiivsed tõendid kõnealuste varade väärtuse languse kohta.

6 EUROSÜSTEEMISESED NÕUDED

6.1 NÕUDED SEoses EURO PANGATÄHTEDE JAOTAMISEGA EUROSÜSTEEMIS

See kirje hõlmas EKP nõudeid euroala riikide keskpankade vastu seoses euro pangatähtede jaotamisega eurosüsteemis (vt teema „Ringluses olevad pangatähed” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

7 MUUD VARAD

7.1 MATERIAALNE JA IMMATERIAALNE PÕHIVARA

See vara hõlmas 2010. aasta 31. detsembri seisuga järgmisi põhikirjeid:

	2010 €	2009 €	Muutus €
Maksumus			
Maa ja ehitised	168 714 234	168 811 800	(97 566)
Arvutite riist- ja tarkvara	188 781 597	182 723 860	6 057 737
Seadmed, mööbel, sisseseade ja mootorsõidukid	30 325 142	29 786 515	538 627
Pooleliolevad ehitised	174 386 237	107 411 277	66 974 960
Muu põhivara	1 525 084	1 415 991	109 093
Maksumus kokku	563 732 294	490 149 443	73 582 851
Akumuleeritud amortisatsioon			
Maa ja ehitised	(74 965 599)	(70 731 976)	(4 233 623)
Arvutite riist- ja tarkvara	(177 760 956)	(169 735 407)	(8 025 549)
Seadmed, mööbel, sisseseade ja mootorsõidukid	(28 878 352)	(27 593 378)	(1 284 974)
Muu põhivara	(201 762)	(201 762)	0
Akumuleeritud amortisatsioon kokku	(281 806 669)	(268 262 523)	(13 544 146)
Bilansiline netoväärtus	281 925 625	221 886 920	60 038 705

Varade kasv kirjes „Pooleliolevad ehitised” on peamiselt seotud EKP uute hoonete ehitusega.

2009. aastal hõlmas kirje „Muu põhivara” 2,3 miljoni euro väärtuses varasid. 2010. aastal kanti varad

ümber kirjesse „Pooleliolevad ehitised”, et kajastada nende praegust olukorda. Võrreldavat saldot 2009. aasta seisuga on vastavalt kohandatud.

7.2 MUU FINANTSVARA

Kirje hõlmab EKP kapitali ja reserve vastaskirjeks olevate EKP omavahendite investeringuid¹¹ ning muid finantsvarasid, kuhu kuulub 3211 Rahvusvaheliste Arvelduste Panga aktsiat soetusmaksumusega 41,8 miljonit eurot.

Selle kirje põhiosad on järgmised:

	2010 €	2009 €	Muutus €
Arvelduskontod eurodes	4 377 086	8 748 115	(4 371 029)
Eurodes nomineeritud väärtpaberid	11 534 194 166	11 295 095 956	239 098 210
Pöördrepotehingud eurodes	1 669 436 200	470 622 051	1 198 814 149
Muud finantsvarad	41 953 279	41 985 562	(32 283)
Kokku	13 249 960 731	11 816 451 684	1 433 509 047

Kirje varade mahu netokasv oli peamiselt tingitud EKP kapitali suurendamise tulemusel riikide keskpankadelt laekunud tulu investeerimisest omavahendite portfelli (vt lisa kirje 17 „Kapital ja reservid”) ja 2010. aastal saadud tulust.

7.3 BILANSIVÄLISTE INSTRUMENTIDE ÜMBERHINDLUSEST TULENEVAD ERINEVUSED

Kirje hõlmab eeskätt 2010. aasta 31. detsembri seisuga lõpetamata valuutavahetustehingute ja valuutaforvardite ümberhindlusest tulenevaid muutusi (vt lisa kirje 23 „Valuutavahetustehingud ja valuutaforvardid”). Muutused tulenevad sellest, et tehingud konverteeritakse eurodesse bilansipäeval kehtiva vahetuskursi alusel, võrreldes väärtusega eurodes, mis saadaks tehingute konverteerimisel vastava välisvääringu keskmise maksumuse alusel kõnealusel päeval (vt teemad „Bilansivälised instrumendid” ja „Kuld ning välisvaluutavarad ja -kohustused” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

Kirje hõlmab ka pooleliolevate intressimäära vahetustehingutega seotud ümberhindluskasumit (vt lisa kirje 21 „Intressimäära vahetustehingud”).

7.4 VIITLAEKUMISED JA ETTEMAKSTUD KULUD

2010. aastal hõlmas see kirje saadaolevat tekkepõhist intressi 364,7 miljonit eurot (2009. aastal 261,6 miljonit eurot), mis tulenes euroala riikide keskpankade TARGET2 saldodelt 2010. aasta viimasel kuul, ning saadaolevat tekkepõhist intressi 166,7 miljonit eurot (2009. aastal 157,8 miljonit eurot), mis tulenes EKP viimase kvartali nõuetelt seoses euro pangatähtede jaotamisega eurosüsteemis (vt teemat „Ringluses olevad pangatähed” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

Samuti hõlmab see kirje väärtpaberitelt laekunud kupongiintresse (vt lisa kirje 2.2 „Pangakontode jäägid, väärtpaberinvesteeringud, välislaenu ja muud välisvarad”, „Nõuded välisvääringus euroala residentide vastu”, kirje 5 „Euroala residentide eurodes nomineeritud väärtpaberid” ja kirje 7.2 „Muu finantsvara”) ning muudelt finantsvaradelt arvestatud intresse.

7.5 MITMESUGUSED MUUD VARAD

Kirje hõlmab peamiselt 2010. aasta 31. detsembri seisuga lõpetamata valuutavahetustehingute ja valuutaforvardite positiivseid saldosisid (vt lisa kirje 23 „Valuutavahetustehingud ja valuutaforvardid”). Need tulenevad sellest, et tehingud konverteeritakse eurodesse bilansipäeval kehtiva vastava vääringu keskmise maksumuse alusel, võrreldes seda euro väärtusega, millega tehingud esialgselt kajastatakse (vt teema „Bilansivälised instrumendid” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

Lisaks sisaldab kirje nõuet Saksamaa Liitvabariigi rahandusministeeriumi vastu seoses tagastatava lisandväärtusmaksuga ja muude tasutud

¹¹ Omavahendite portfelli haldamisel teostatud repotehingud esitatakse kohustuste poolel kirjes „Mitmesugused muud kohustused” (vt 14.3 „Mitmesugused muud kohustused”).

kaudsete maksudega. Sellised maksud kuuluvad tagastamisele vastavalt Euroopa Liidu privilee- gide ja immuuniteetide protokollile 3, mida kohaldatakse EKP suhtes kooskõlas EKPSi põhi- kirja artikliga 39.

8 RINGLUSES OLEVAD PANGATÄHED

See kirje kajastab EKP osa (8%) ringluses ole- vate euro pangatähtede koguväärtusest (vt teema „Ringluses olevad pangatähed” arvestuspõhimõt- teid käsitlevas lisas).

9 MUUD KOHUSTUSED EURODES EUROALA KREDIIDIASUTUSTE EES

2010. aastal otsustas EKP nõukogu, et euroala riikide keskpangad võimaldavad anda lae- nuks võlakirju, mis on ostetud tagatud võla- kirjade ostuprogrammi raames. EKP teostas need laenuoperatsioonid repotehingutena, kus- juures tagasiostulepingute alusel saadud sum- mad reinvesteeritakse pöördrepotehinguna täielikult ja korraga samale osapooltele (vt lisa kirje 4 „Muud nõuded eurodes euroala krediidi- asutuste vastu”). 2010. aasta 31. detsembri sei- suga oli pooleli 33,4 miljoni euro suurune taga- siostuleping, mis teostati tagatud võlakirjade laenuoperatsioonide kontekstis.

10 KOHUSTUSED EURODES TEISTE EUROALA RESIDENTIDE EES

10.1 MUUD KOHUSTUSED

See kirje hõlmab Euro Pangaliidu (EBA) liik- mete hoiuseid, mida kasutatakse TARGET2 süs- teemi kaudu arveldatavate EBA maksete tagati- sena EKP-le.

11 KOHUSTUSED EURODES EUROALAVÄLISTE RESIDENTIDE EES

2010. aasta 31. detsembri seisuga hõlmasid need kohustused peamiselt euroalaväliste riikide

keskpankade TARGET2 tehingutega seotud nõudeid EKP vastu (vt teema „EKPSi-sisesed/ eurosüsteemiseses saldod” arvestuspõhimõt- teid käsitlevas lisas).

2009. aasta 31. detsembri seisuga hõlmas see kirje peamiselt 4,5 miljardi euro suurust kohustust, mis tulenes USA Föderaalreservi Süsteemiga sõlmi- tud ajutisest vastastikusest valuutakokkuleppest. Selle raames varustas USA Föderaalreserv *swap*- leppe kaudu EKPd USA dollaritega, et pakkuda eurosüsteemi osapooltele lühiajalisi vahendeid USA dollarites. Samal ajal tegi EKP pöördva- hetustehinguid euroala riikide keskpankadega, kes kasutasid saadud vahendeid USA dollari- tes likviidsust lisavate operatsioonide (pöörd- ja valuutavahetustehingud) teostamiseks eurosüs- teemi osapooltega. Nende EKP ja liikmesrii- kide keskpankade vaheliste pöördvahetustehin- gute tulemuseks olid eurosüsteemiseses saldod. Finantsturgude toimimise paranemist silmas pida- des kinnitas EKP 2010. aasta alguses, et alates 2010. aasta 1. veebruarist lõpetatakse ajutised *swap*-tehingud USA Föderaalreservi Süsteemiga. Siiski otsustasid EKP ja teised keskpangad taas- käivitada 10. mail 2010 ajutised *swap*-tehingud USA Föderaalreservi Süsteemiga, et leevendada Euroopa turgudel USA dollarites pakutava lühi- ajalise rahastamisega seoses uuesti tekkinud pin- geid. USA dollarites likviidsust lisavate operat- sioonide taaskäivitamise tulemusel oli 2010. aasta 31. detsembri seisuga USA Föderaalreservi ees täitmata kohustus 57 miljoni euro väärtuses.

2009. aasta 31. detsembri seisuga hõlmas see kirje ka kohustust Šveitsi keskpanga ees 1,8 mil- jardi euro väärtuses. Šveitsi keskpank pakkus eurosüsteemi osapooltele vahetuslepingu alusel lühiajalist rahastamist Šveitsi frankides. Samal ajal tegi EKP vahetustehinguid euroala riikide keskpankadega, kes kasutasid saadud vahendeid Šveitsi frankides likviidsust lisavate operat- sioonide (vahetustehingud) teostamiseks eurosüs- teemi osapooltega euro sularaha vastu. Nende EKP ja liikmesriikide keskpankade vaheliste vahetustehingute tulemuseks olid eurosüstee- misiseses saldod. Pidades silmas nõudluse vähe- nemist ja olukorra paranemist rahastamist paku- vatel turgudel, otsustas EKP kokkuleppel Šveitsi

keskpannaga lõpetada Šveitsi frankides likviidsust lisavate operatsioonide teostamise pärast 31. jaanuari 2010. 2010. aasta 31. detsembri seisuga ei olnud sellega seoses täitmata kohustusi.

12 KOHUSTUSED VÄLISVÄÄRINGUS EUROALAVÄLISTE RESIDENTIDE EES

12.1 HOIUSED, KONTOJÄÄGID JA MUUD KOHUSTUSED

See kirje hõlmab EKP välisvaluutareservide haldamisega seoses euroalaväliste residentidega sõlmitud tagasiostulepinguid.

13 EUROSÜSTEEMISESED KOHUSTUSED

13.1 VÄLISVALUUTARESERVIDE ÜLEKANDMISEGA SAMAVÄÄRSED KOHUSTUSED

Kirje hõlmab eurosüsteemiga liitumisel EKP-le üle kantud välisvaluutareservidest tulenevaid kohustusi euroala riikide keskpankade ees. 2010. aastal kirjes muudatusi ei olnud.

Nendelt kohustustelt makstakse intressi vastavalt eurosüsteemi põhiliste refinantseerimisoperatsioonide hiliseimale kättesaadavale intressi piirmäärale, arvestamata kulda, millelt intressi ei maksta (vt tulude ja kulude aruande lisa kirje 26.3 „Riikide keskpankade üle kantud välisvaluutareservidelt makstav intress”).

	Alates 1. jaanuarist 2009 €
Nationale Bank van België/ Banque Nationale de Belgique	1 397 303 847
Deutsche Bundesbank	10 909 120 274
Banc Ceannais na hÉireann/ Central Bank of Ireland	639 835 662
Bank of Greece	1 131 910 591
Banco de España	4 783 645 755
Banque de France	8 192 338 995
Banca d'Italia	7 198 856 881
Central Bank of Cyprus	78 863 331
Banque centrale du Luxembourg	100 638 597
Central Bank of Malta	36 407 323

	Alates 1. jaanuarist 2009 €
De Nederlandsche Bank	2 297 463 391
Oesterreichische Nationalbank	1 118 545 877
Banco de Portugal	1 008 344 597
Banka Slovenije	189 410 251
Národná banka Slovenska	399 443 638
Suomen Pankki - Finlands Bank	722 328 205
Kokku	40 204 457 215

13.2 MUUD EUROSÜSTEEMISESED (NETO)NÕUDED/(NETO)KOHUSTUSED

2010. aastal hõlmas see kirje valdavalt euroala riikide keskpankade TARGET2 saldodega seotud nõudeid EKP vastu (vt teema „EKPSi-sisesed/eurosüsteemisesed saldod” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas). Kui 2009. aasta lõpus oli EKP-l euroala riikide keskpankade vastu netonõudeid, siis 2010. aasta lõpus oli EKP-l keskpankade ees netokohustus, mis tulenes peamiselt tagatud võlakirjade ostuprogrammi ja väärtpapierostuprogrammi raames 2010. aastal sooritatud väärtpapierostudest (vt lisa kirje 5 „Euroala residentide eurodes nomineeritud väärtpapierid”), mis arveldati TARGET2 kontode kaudu.

Netonõuete vähenemisele ja netokohustuse tekimisele 2010. aastal aitas kaasa ka USA dollari-tes likviidsust pakkuvate operatsioonidega seoses keskpankadega teostatud pöördvahetustehingute (*back-to-back swap*-tehingud) tasumata summa kahanemine ning Šveitsi frankides likviidsust lisavate operatsioonide teostamise lõpetamine (vt lisa kirje 11 „Kohustused eurodes euroalaväliste residentide ees”).

2009. aastal hõlmas see kirje ka kohustusi euroala riikide keskpankade ees, mis on seotud EKP-le ringluses olevatelt pangatähtedelt laekunud tulu vahepealse jaotamisega. 2010. aastal otsustas EKP nõukogu säilitada kogu kõnealuse tulu ning samuti tulu, mis saadakse väärtpapierituruprogrammi raames ostetud väärtpapieritelt. Nende tuludega seoses ei olnud 2010. aasta lõpus maksmisele kuuluvaid summasid (vt teema „Kasumi vahejaotus” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

	2010 €	2009 €
TARGET2ga seotud nõuded euroala riikide keskpankade vastu	(435 850 611 581)	(317 085 135 903)
TARGET2ga seotud kohustused euroala riikide keskpankade ees	457 075 867 507	309 938 011 037
Kohustused euroala riikide keskpankade ees, mis on seotud EKP-le ringluses olevatelt pangatähtedelt laekunud tulu vahepealse jaotamisega	0	787 157 441
Muud eurosüsteemise-sed (netonõuded)/(neto-)kohustused	21 225 255 926	(6 359 967 425)

14 MUUD KOHUSTUSED

14.1 BILANSIVÄLISTE INSTRUMENTIDE ÜMBERHINDLUSEST TULENEVAD ERINEVUSED

Kirje hõlmab eeskätt 2010. aasta 31. detsembri seisuga lõpetamata valuutavahetustehingute ja valuutaforvardite ümberhindlusest tulenevaid muutusi (vt lisa kirje 23 „Valuutavahetustehingud ja valuutaforvardid”). Muutused tulenevad sellest, et tehingud konverteeritakse eurodesse bilansipäeval kehtiva vahetuskursi alusel, võrreldes väärtusega eurodes, mis saadaks tehingute konverteerimisel vastava välisvääringu keskmise maksumuse alusel kõnealusel päeval (vt teemad „Bilansivälised instrumendid” ja „Kuld ning välisvaluutavarad ja -kohustused” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

Kirje hõlmab ka pooleliolevate intressimäära vahetustehingutega seotud ümberhindluskahjumit (vt lisa kirje 21 „Intressimäära vahetustehingud”).

14.2 VIITVÕLAD JA ETTEMAKSTUD TULUD

2010. aasta 31. detsembri seisuga hõlmas see kirje peamiselt keskpankade TARGET2 saldode tekkepõhist intressi 381,8 miljoni euro väärtuses (2009. aastal 259,7 miljoni eurot) ning liikmesriikide keskpankade poolt EKP-le üle kantud välisvaluutareservidelt makstavat intressi (vt lisa kirje 13 „Eurosüsteemisesed kohustused”)

346,5 miljoni euro väärtuses (2009. aastal 443,0 miljoni eurot). See kirje hõlmab ka finantsinstrumentide tekkepõhist intressi ning muid laekumisi.

Kirje hõlmab ka Frankfurdi linna 15,3 miljoni eurost toetust, mille EKP sai arhitektuurimälestiste nimekirja kuuluva Grossmarkthalle säilitamiseks EKP uue hoonekompleksi ehitamisel. See summa tasaarveldatakse ehitise maksumusega pärast seda, kui hoonekompleks on kasutusele võetud (vt lisa kirje 7.1 „Materiaalne ja immateriaalne põhivara”).

14.3 MITMESUGUSED MUUD KOHUSTUSED

Kirje hõlmab 2010. aasta 31. detsembri seisuga lõpetamata valuutavahetustehingute ja valuutaforvardite negatiivseid saldosisid (vt lisa kirje 23 „Valuutavahetustehingud ja valuutaforvardid”). Need tulenevad sellest, et tehingud konverteeritakse eurodesse bilansipäeval kehtiva vastava vääringu keskmise maksumuse alusel, võrreldes seda euro väärtusega, millega tehingud esialgselt kajastatakse (vt teema „Bilansivälised instrumendid” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas).

Kirje hõlmab ka 235,4 miljoni euro väärtuses (2009. aastal 146,6 miljoni eurot) pooleliolevaid tagasiostutehinguid, mis on seotud EKP omavahendite haldamisega (vt kirje 7.2 „Muu finantsvara”), ning EKP pensionifondiga seotud netokohustusi, mida on kirjeldatud allpool.

EKP PENSIONIKAVA JA MUUD PENSIONIHÜVITISED

Bilans hõlmab järgmisi summasid, mis on seotud EKP pensionikohustustega (vt teema „EKP pensionisüsteem ja muud pensionihüvitised” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas):

	2010 miljonites eurodes	2009 miljonites eurodes
Kohustuste nüüdiseväärtus	555,5	443,9
Pensionisüsteemi varade õiglane väärtus	(391,6)	(333,2)
Kindlustusmatemaatilise realiseerimata kasum/(kahjum)	(71,1)	(24,0)
Bilansis kajastatud kohustus	92,8	86,7

Kohustuste nüüdisväärtus hõlmab EKP juhatuse liikmete pensionihüvitiste ja muude pikaajaliste hüvitistega ning töötajate invaliidsushüvitistega seotud rahastamata kohustusi 52,2 miljoni euro ulatuses (2009. aastal 44,9 miljonit eurot).

2010. aasta tulude ja kulude aruandes kajastati kirjetes „Jooksvad teeninduskulud”, „Intress pensionikohustuselt”, „Varadelt saadav oodatav tulu” ning „Kindlustusmatemaatiline (puhaskasum)/puhaskahjum” järgmisi summasid:

	2010 miljonites eurodes	2009 miljonites eurodes
Jooksvad teeninduskulud	26,6	24,7
Intress pensionikohustuselt	21,9	14,2
Varadelt saadav oodatav tulu	(18,4)	(9,9)
Kindlustusmatemaatiline (puhaskasum)/puhaskahjum	(1,3)	(0,3)
Kokku kirjes „Personalikulu”	28,8	28,7

Vastavalt 10% kõikumisvahemiku süsteemile (vt teema „EKP pensionikava ja muud pensionihüvitised” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas) amortiseeritakse pensionihüvitistest tulenev kumulatiivne kindlustusmatemaatiline realiseerimata puhaskasum ja -kahjum pensionisüsteemis osalevate töötajate eeldatava keskmise järelejäänud tööstaaži jooksul, kui nende väärtus ületab suurema kahest järgmisest väärtusest: a) 10% määratud väljamaksega pensionikohustuse nüüdisväärtusest ning b) 10% pensionisüsteemi varade õiglasest väärtusest.

Kuni 2009. aastani kajastati muudest pikaajalistest hüvitistest (nt invaliidsushüvitised ja töötaja surma korral makstavad hüvitised) tulenenud kindlustusmatemaatiline kasum ja kahjum tulude ja kulude aruandes kooskõlas 10% kõikumisvahemiku süsteemiga. 2010. aastal tehti metodoloogiline muudatus ning kõnealused summad kajastati tervikuna tulude ja kulude aruandes. 2009. aasta jääksummad olid tähtsusetud, seega ei peetud vajalikuks neid uuesti esitada.

Pensionikohustuse nüüdisväärtus muutus järgmiselt:

	2010 miljonites eurodes	2009 miljonites eurodes
Pensionikohustus aasta alguses	443,9	317,0
Teeninduskulu	26,6	24,7
Intressikulu	21,9	14,2
Pensionisüsteemis osalejate sissemaksed ¹⁾	17,5	22,1
Muud pensionisüsteemis osalejate sissemaksetega seotud netomuutused kohustusel	4,5	(26,9)
Makstud hüvitised	(5,2)	(4,2)
Kindlustusmatemaatiline (kasum)/kahjum	46,3	97,0
Pensionikohustus aasta lõpus	555,5	443,9

1) Hõlmab sissemaksid teistest pensionisüsteemidest ja teistesse pensionisüsteemidesse.

Pensionisüsteemi varade (sh pensionisüsteemis osalejate vabatahtlikest sissemaksetest tulenevad varad) õiglane väärtus muutus järgmiselt:

	2010 miljonites eurodes	2009 miljonites eurodes
Pensionisüsteemi varade õiglane väärtus aasta alguses	333,2	226,7
Oodatav tulu	18,4	9,9
Kindlustusmatemaatiline kasum/(kahjum)	0,6	65,7
Töötaja sissemaksed	22,4	39,7
Pensionisüsteemis osalejate sissemaksed	17,3	21,9
Makstud hüvitised	(4,8)	(3,8)
Muud pensionisüsteemis osalejate sissemaksetega seotud netomuutused varades	4,5	(26,9)
Pensionisüsteemi varade õiglane väärtus aasta lõpus	391,6	333,2

2009. aastal ulatus määratud väljamaksega kohustusest tulenenud kindlustusmatemaatiline kahjum 97,0 miljoni euroni. See summa hõlmab a) diskontomäära alanemist 5,75%lt 5,50%ni, mille tulemusel suurenes kohustuste väärtus; b) tagatud hüvitiste väärtuse eeldatust ulatuslikumat kasvu; ning c) ülalpeetavate hüvitistest tuleneva kohustuse selgesõnalist kaasamist. Enne 2009. aastat peeti ülalpeetavate hüvitistest tulenevat (neto)kohustust ebaoluliseks ning see ei olnud selgesõnaliselt kaasatud. Nüüdseks on selle kohustuse maht kasvanud ning seetõttu

otsustati seda ametlikult arvestada määratud väljamaksega kohustuse arvutamisel. Vastavate varade selgesõnaline kaasamine kindlustusmatemaatilisse hindamisse tõi kaasa pensionisüsteemi varade kindlustusmatemaatilise kasumi 42,1 miljoni euro väärtuses, kusjuures 2009. aasta kindlustusmatemaatiline kogukasum ulatus 65,7 miljoni euroni.

2010. aastal oli määratud väljamaksega kohustusest tulenenud kindlustusmatemaatiline kahjum 46,3 miljonit eurot. Selle tingisid peamiselt diskontomäära alanemine 5,50%lt 5,00%ni ning tagatud hüvitiste väärtuse kasv. Neid tegureid suutis üksnes osaliselt tasakaalustada pensionide edasise eeldatud kasvu vähenemine 2,00%lt 1,65%ni.

Seoses aastase kapitaligarantii rakendamisega 31. detsembril 2008 ning arvestades kapitalikadu pensionisüsteemi liikmete põhitulu kontodelt, otsustas nõukogu 2009. aastal, lähtudes kindlustusmatemaatikute nõuannetest ja kooskõlas EKP pensionisüsteemi eeskirjadega, teha pensionisüsteemi ligikaudu 19,9 miljoni euro suuruse täiendava sissemakse EKP üldiste varade arvelt. Selle tulemusel suurenes EKP 2009. aasta sissemakse võrreldes 2010. aasta vastava näitajaga.

2009. aastal esitati summad, mis maksti pensionisüsteemis osalejate vabatahtlikest sisse maksetest tulenenud vahenditest, ning nendesse vahenditesse ja nendest vahenditest tehtud ülekanded kirjes „Muud pensionisüsteemis osalejate sisse maksetega seotud netomuutused varades”. 2010. aastal toodi need artiklid esitamise huvides kirjetesse „Makstud hüvitised” ja „Pensionisüsteemis osalejate sisse maksed” ning 2009. aasta võrreldavaid andmeid kohandati vastavalt.

Käesolevas lisas nimetatud hinnangute koostamisel on kindlustusmatemaatikud kasutanud eeldusi, mille juhatus on arvestuse ja andmete avaldamise eesmärgil heaks kiitnud. Järgnevalt on esitatud peamised eeldused, mida kasutatakse töötajate pensionisüsteemiga seotud kohustuse arvutamisel.

	2010 %	2009 %
Diskontomäär	5,00	5,50
Varadelt saadav oodatav tulu	6,00	6,50
Tulevane palgatõus ¹⁾	2,00	2,00
Tulevane pensionitõus	1,65	2,00

1) Lisaks arvestatakse individuaalse palgatõusuga kuni 1,8% aastas, olenevalt pensionisüsteemi liikme vanusest.

15 ERALDISED

Kirje hõlmab valuutakursi-, intressimäära-, krediidi- ja kullahinnariski katteks ettenähtud eraldist ning muid eraldisi. Viimased sisaldavad asjakohast eraldist, mis on seotud EKP lepingulise kohustusega taastada pärast ruumide vabastamist ja uutesse ruumidesse asumist oma praegustes büroohonetes esialgsed tingimused.

Arvestades EKP suurt avatust valuutakursi-, intressimäära- ja kullahinnariskile ning EKP ümberhindluskontode suurust, pidas nõukogu 2005. aasta 31. detsembri seisuga asjakohaseks luua nende riskide katteks eraldis. 2009. aastal otsustas nõukogu pärast tagatud võlakirjade ostuprogrammi loomist (vt lisa kirje 5 „Euroala residentide eurodes nomineeritud väärtpaberid”) laiendada riskieraldise ulatust, et katta ka krediidiriski. Eraldist kasutatakse tulevase realiseeritud ja realiseerimata kahjumi ning eelkõige ümberhindluskontodega katmata hindamiskahjude katmiseks määral, mida nõukogu peab vajalikuks. Eraldise suurust ja sisse maksete vajadust kontrollitakse igal aastal EKP valuutakursi-, intressimäära- ja kullahinnariskide hinnangu alusel. Hinnangus võetakse arvesse mitmeid tegureid, eeskätt riski kandvate varade hulka, jooksva majandusaasta jooksul realiseerunud riskide ulatust, eelolevaks aastaks kavandatud tulemusi ning riskide hindamist, sealhulgas riski kandvate varade riskiväärtuse (*Values at Risk*) arvutusi, mida kohaldatakse aja jooksul järjepidevalt.¹² Eraldis koos kõigi üldreservfondis hoitavate summadega ei tohi ületada euroala riikide keskpankade sisse maksete kogumahtu EKP kapitalis.

2009. aasta 31. detsembri seisuga ulatus eespool nimetatud riskide katteks ettenähtud eraldis

¹² Vt ka aastaaruande 2. peatükk.

4 020 445 722 euron. Nõukogu otsustas oma hinnangut arvesse võttes kanda 2010. aasta 31. detsembri seisuga eraldisse veel 1 163 191 667 eurot. Need vahendid võeti tulust, mis saadi väärtpaberituriprogrammi raames ostetud väärtpaberitelt (vt lisa kirje 26.4 „Muu intressitulu” ja „Muu intressikulu”), ringlusest olevatelt euro pangatähtedelt (vt lisa kirje 26.2 „Intressitulu euro pangatähtede jaotusest eurosüsteemis”) ja muust 2010. aastal saadud puhastulust. Selle ülekandega vähenes EKP 2010. aasta puhaskasum 170 831 395 euron ning eraldise suurus kasvas 5 183 637 388 euron, mis pärast EKP kapitali suurendamist (vt lisa kirje 17 „Kapital ja reservid”) vastab euroala riikide keskpankade sissemaksete kogumahule EKP kapitalis seisuga 31. detsember 2010.¹³

16 ÜMBERHINDLUSKONTOD

Need kontod hõlmavad varade ja kohustustega seotud realiseerimata kasumist tulenevaid ümberhindlusreserve.

	2010 €	2009 €	Muutus €
Kuld	13 078 746 071	8 418 303 639	4 660 442 432
Välisvääring	6 271 078 092	2 070 299 334	4 200 778 758
Väärtpaberid ja muud finantsinstrumendid	276 874 996	426 648 985	(149 773 989)
Kokku	19 626 699 159	10 915 251 958	8 711 447 201

Aastalõpu ümberhindlusel kasutatud vahetuskursid olid järgmised:

Vahetuskurss	2010	2009
USD/EUR	1,3362	1,4406
JPY/EUR	108,65	133,16
EUR/SDR	1,1572	1,0886
CHF/EUR	–	1,4836
Kuld (EUR/oz)	1 055,418	766,347

17 KAPITAL JA RESERVID

17.1 KAPITAL

Kooskõlas EKPSi põhikirja artikliga 28.1 ja nõukogu 8. mai 2000. aasta määrusega (EÜ)

nr 1009/2000 otsustas EKP nõukogu suurendada EKP märgitud kapitali 5 miljardi euro võrra ehk 5 760 652 403 eurolt 10 760 652 403 euron alates 29. detsembrist 2010.¹⁴

Vastavalt EKPSi põhikirja artiklile 28.3 otsustas EKP nõukogu, et euroala riikide keskpangad peaksid tasuma oma maksed lisakapitali kogusummas 3 489 575 000 eurot kolme võrdse aastamaksena.¹⁵ Selle alusel tegid (nimetatud kuupäeva seisuga) euroalasse kuuluvate riikide keskpangad oma esimese sissemaks 1 163 191 667 euro väärtuses. Kaks ülejäänud makset tehakse vastavalt 2011. ja 2012. aasta lõpus.

Lisaks otsustas EKP nõukogu, et märgitud kapitali osa, mida euroalaväliste riikide keskpangad peavad tasuma EKP tegevuskulude katteks, vähendatakse 7,00%lt 3,75%ni.¹⁶ Selle kohaselt tasusid euroalaväliste riikide keskpangad 2010. aasta 29. detsembril 84 220 eurot, mis on vahe lisakapitali makstud 3,75% suuruse tasu ja enne kapitali suurendamist tasutud summa vahel.

Kapitali suurendamise tulemusel ei muutunud EKP kapitali märkimise alus.

Nagu järgmises tabelis näidatud, kasvas EKP sissemakstud kapital eespool nimetatud otsuste koosmõjul 1 163 275 887 euron.¹⁷

Euroalaväliste liikmesriikide keskpankadel ei ole õigust saada osa EKP jaotatavast kasumist, sealhulgas eurosüsteemis pangatähtede jaotamisest saadavast tulust, ning ühtlasi ei ole nad kohustatud rahastama EKP võimalikke kahjusid.

13 Riskieraldiste mahud seisuga 31. detsember 2009 ja 31. detsember 2010 ning 2010. aastal tehtud ülekanne riskieraldisse on ümardatud lähima euron.

14 13. detsembri 2010. aasta otsus EKP/2010/26 Euroopa Keskpanga kapitali suurendamise kohta, ELT L 11, 15.1.2011, lk 53.

15 13. detsembri 2010. aasta otsus EKP/2010/27 Euroopa Keskpanga suurendatud kapitali sissemaksimise kohta eurot rahaühikuna kasutavate liikmesriikide keskpankade poolt, ELT L 11, 15.1.2011, lk 54.

16 13. detsembri 2010. aasta otsus EKP/2010/28 Euroopa Keskpanga kapitali sissemaksimise kohta euroalaväliste riikide keskpankade poolt, ELT L 11, 15.1.2011, lk 56.

17 Esitatud summad on ümardatud lähima euron. Ümardamise tõttu ei pruugi tabelis esitatud vahe- ja kogusummad ühtida kõigi arvude summaga.

	Märgitud kapital alates 1. jaanuarist 2009 %	Märgitud kapital alates 29. detsembrist 2010 €	Sissemakstud kapital alates 29. detsembrist 2010 €	Märgitud kapital 31. detsembril 2009 €	Sissemakstud kapital 31. detsembril 2009 €
Nationale Bank van België/ Banque Nationale de Belgique	2,4256	261 010 385	180 157 051	139 730 385	139 730 385
Deutsche Bundesbank	18,9373	2 037 777 027	1 406 533 694	1 090 912 027	1 090 912 027
Banc Ceannais na hÉireann/ Central Bank of Ireland	1,1107	119 518 566	82 495 233	63 983 566	63 983 566
Bank of Greece	1,9649	211 436 059	145 939 392	113 191 059	113 191 059
Banco de España	8,3040	893 564 576	616 764 576	478 364 576	478 364 576
Banque de France	14,2212	1 530 293 899	1 056 253 899	819 233 899	819 233 899
Banca d'Italia	12,4966	1 344 715 688	928 162 355	719 885 688	719 885 688
Central Bank of Cyprus	0,1369	14 731 333	10 168 000	7 886 333	7 886 333
Banque centrale du Luxembourg	0,1747	18 798 860	12 975 526	10 063 860	10 063 860
Central Bank of Malta	0,0632	6 800 732	4 694 066	3 640 732	3 640 732
De Nederlandsche Bank	3,9882	429 156 339	296 216 339	229 746 339	229 746 339
Oesterreichische Nationalbank	1,9417	208 939 588	144 216 254	111 854 588	111 854 588
Banco de Portugal	1,7504	188 354 460	130 007 793	100 834 460	100 834 460
Banka Slovenije	0,3288	35 381 025	24 421 025	18 941 025	18 941 025
Národná banka Slovenska	0,6934	74 614 364	51 501 030	39 944 364	39 944 364
Suomen Pankki – Finlands Bank	1,2539	134 927 820	93 131 154	72 232 820	72 232 820
Vahesumma – euroala riikide keskpangad	69,7915	7 510 020 722	5 183 637 388	4 020 445 722	4 020 445 722
Българска народна банка (Bulgarian National Bank)	0,8686	93 467 027	3 505 014	50 037 027	3 502 592
Česká národní banka	1,4472	155 728 162	5 839 806	83 368 162	5 835 771
Danmarks Nationalbank	1,4835	159 634 278	5 986 285	85 459 278	5 982 149
Eesti Pank	0,1790	19 261 568	722 309	10 311 568	721 810
Latvijas Banka	0,2837	30 527 971	1 144 799	16 342 971	1 144 008
Lietuvos bankas	0,4256	45 797 337	1 717 400	24 517 337	1 716 214
Magyar Nemzeti Bank	1,3856	149 099 600	5 591 235	79 819 600	5 587 372
Narodowy Bank Polski	4,8954	526 776 978	19 754 137	282 006 978	19 740 488
Banca Națională a României	2,4645	265 196 278	9 944 860	141 971 278	9 937 989
Sveriges Riksbank	2,2582	242 997 053	9 112 389	130 087 053	9 106 094
Bank of England	14,5172	1 562 145 431	58 580 454	836 285 431	58 539 980
Vahesumma – euroalaväliste liikmesriikide keskpangad	30,2085	3 250 631 681	121 898 688	1 740 206 681	121 814 468
Kokku	100,0000	10 760 652 403	5 305 536 076	5 760 652 403	4 142 260 189

18 BILANSIPÄEVAJÄRGSED SÜNDMUSED

18.1 EESTI LIITUMINE EUROALAGA

Nõukogu 13. juuli 2010. aasta otsuse 2010/416/EÜ kohaselt, mis tehti kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 140 lõikega 2, võttis Eesti 1. jaanuaril 2011 kasutusele ühisraha. Vastavalt EKPSi põhikirja artiklile 48.1 ja EKP nõukogu 13. detsembril ja 31. detsembril 2010 vastu võetud õigusaktidele¹⁸ tegi Eesti Pank 2011. aasta 1. jaanuari seisuga EKP kapitali 12 572 592 euro suuruse sissemakse. Selles summas on arvesse võetud EKP kapitali suurendamist alates 29. detsembrist 2010, pidades nõuetekohaselt silmas seda, kui suur

osa lisakapitalist on juba sisse makstud (vt lisa kirje 17 „Kapital ja reservid”). Vastavalt EKPSi põhikirja artiklile 48.1 koostöös artikliga 30.1 kandis Eesti Pank alates 2011. aasta 1. jaanuarist EKP-le üle välisvaluutareserve 145 853 597 euro väärtuses. Kõnealune välisvaluutareserve koosnes

18 13. detsembri 2010. aasta otsus EKP/2010/26 Euroopa Keskpanga kapitali suurendamise kohta (ELT L 11, 15.1.2011, lk 53); 31. detsembri 2010. aasta otsus EKP/2010/34 kapitali sissemaksmise, välisvaluutareserve ülekande ja sissemaksete kohta Euroopa Keskpanga reservidesse ja eraldistesse Eesti Panga poolt (ELT L 11, 15.1.2011, lk 58); 31. detsembri 2010. aasta leping Eesti Panga ja Euroopa Keskpanga vahel, mis käsitleb Euroopa Keskpanga poolt Eesti Panga krediteerimist nõudega Euroopa Keskpanga Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirja artikli 30.3 alusel (ELT C 12, 15.1.2011, lk 6).

85% ulatuses sularahast Jaapani jeenides ja 15% ulatuses kullast.

Sissemakstud kapitali ja välisvaluutareserveid seotud kohustusi Eesti Panga ees kajastatakse ülekantud summade väärtuses. Viimast käsitletakse samaväärselt kohustustega teiste osalevate keskpankade ees (vt lisa kirje 13.1 „Välisvaluutareserveid ülekandmisega samaväärsed kohustused”).

18.2 EUROOPA FINANTSSTABIILSUSMEHCHANISMI JA EUROOPA FINANTSSTABIILSUSFONDI (EFSF) JUHTIMINE

EKP täidab operatiivfunktsiooni ELi Nõukogu ja ELi liikmesriikide poolt 2010. aastal Euroopas finantsstabiilsuse tagamiseks sisse seatud kahe rahastamisskeemi haldamisel.

Kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 122 lõikega 2 ja artikli 132 lõikega 1, EKPSi põhikirja artiklitega 17 ja 21 ning nõukogu määruse (EÜ) nr 407/2010 artikliga 8 vastutab EKP Euroopa Liidu laenuvõtmis- ja laenuandmis-tegevuse haldamise eest Euroopa finantsstabiilsusmehhanismi raames. Selle skeemi raames oli 2011. aasta 22. veebruari seisuga Iirimaale antud laenu jääk kokku 5 miljardit eurot.

Kooskõlas EKPSi põhikirja artiklitega 17 ja 21 (koostoimes euro kasutusele võtnud liikmesriikide ja EFSFi vahelise raamlepingu artikli 3 lõikega 5) vastutab EKP euro kasutusele võtnud liikmesriikidele antavate EFSF laenude haldamise eest. Selle skeemi raames oli 2011. aasta 22. veebruari seisuga Iirimaale antud laenu jääk kokku 4,2 miljardit eurot.

BILANSIVÄLISED INSTRUMENDID

19 AUTOMATISEERITUD VÄÄRTPAPERILAENUANDMISE PROGRAMMID

EKP on omavahendite haldamisega seoses sõlminud automatiseeritud väärtpaberilaenuandmise programmi käsitleva kokkuleppe, mille kohaselt määratud esindaja teeb EKP nimel

väärtpaberilaenu tehinguid mitmete EKP poolt kõlblikuks tunnistatud osapooltega. 2010. aasta 31. detsembri seisuga oli selle kokkuleppe kohaseid pooleliolevaid pöördtehinguid 1,5 miljardi euro väärtuses (2009. aastal 2,1 miljardit eurot).

2010. aastal tegi määratud esindaja EKP välisvaluutareserveid haldamise raames EKP nimel USA dollarites nomineeritud väärtpaberilaenu tehinguid kõlblikuks tunnistatud osapooltega. 2010. aasta 31. detsembri seisuga pooleliolevaid tehinguid ei olnud.

20 INTRESSIMÄÄRA FUTUURID

Intressimäära futuure kasutatakse EKP välisvaluutareserveid ja omavahendite haldamisel. 2010. aasta 31. detsembri seisuga olid pooleli järgmised tehingud:

Välisvääringu intressimäära futuurid	2010	2009	Muutus
	Lepinguline väärtus €	Lepinguline väärtus €	
Ost	458 539 141	541 523 368	(82 984 227)
Müük	1 251 682 536	2 706 847 703	(1 455 165 167)

Euro intressimäära futuurid	2010	2009	Muutus
	Lepinguline väärtus €	Lepinguline väärtus €	
Ost	0	25 000 000	(25 000 000)
Müük	0	379 000 000	(379 000 000)

21 INTRESSIMÄÄRA VAHETUSTEHINGUD

2010. aasta 31. detsembri seisuga oli pooleliolevaid intressimäära vahetustehinguid lepingulise väärtusega 724,4 miljonit eurot (2009. aastal 724,4 miljonit eurot). Neid tehinguid tehti EKP välisvaluutareserveid haldamisel.

22 VÄÄRTPAPERITE FORVARDTEHINGUD

2010. aasta 31. detsembri seisuga oli pooleli 92 miljoni euro suurune väärtpaberite forvardstehing, mis tehti EKP välisvaluutareserveid haldamisel.

23 VALUUTAVAHETUSTEHINGUD JA VALUUTAFORVARDID

VÄLISVALUUTARESERVIDE HALDAMINE

2010. aasta 31. detsembri seisuga olid EKP välisvaluutareservide haldamisega seoses pooleli järgmised valuutavahetustehingud ja valuutaforvardid:

Valuutavahetustehingud ja valuutaforvardid	2010 €	2009 €	Muutus €
Nõuded	1 697 483 530	1 017 926 290	679 557 240
Kohustused	1 740 464 038	1 008 562 032	731 902 006

LIKVIIDSUST LISAVAD OPERATSIOONID

2010. aasta 31. detsembri seisuga oli täitmata forvardnõudeid liikmesriikide keskpankade vastu ja kohustusi USA Föderaalreservi ees, mis tekkisid seoses USA dollarites likviidsuse pakkumisega eurosüsteemi osapooltele (vt lisa kirje 11 „Kohustused eurodes euroalaväliste residentide ees”).

24 LAENUTEHINGUTE HALDAMINE

Kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 141 lõikega 2, EKPSi põhikirja artiklitega 17, 21.2, 43.1 ja 46.1 ning nõukogu 18. veebruaril 2002. aasta määruse (EÜ) nr 332/2002 (viimati muudetud nõukogu 18. mai 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 431/2009) artikliga 9 vastutab EKP keskmise tähtajaga finantsabi süsteemi raames jätkuvalt ELi laenuvõtmis- ja laenuandmis-tegevuse haldamise eest. Selle süsteemi raames oli 2010. aasta 31. detsembri seisuga Euroopa Liidult Lätile, Ungarile ja Rumeeniale antud laenu jääk kokku 12,1 miljardit eurot.

Vastavalt laenulepingule, mis on sõlmitud euro kasutusele võtnud liikmesriikide¹⁹ ja Kreditanstalt für Wiederaufbau²⁰ (laenuandjad), Kreeka Vabariigi (laenuvõtja) ja Kreeka keskpanga (laenuvõtja esindaja) vahel, ning kooskõlas EKPSi põhikirja artiklitega 17 ja 21.2 ning otsuse EKP/2010/4²¹ artikliga 2 vastutab EKP laenuandjate ja laenuvõtja kõigi seonduvate maksete töötlemise eest. Selle skeemi raames oli 2010. aasta 31. detsembri seisuga Kreeka Vabariigile antud ühendatud kahepoolsete laenude kogujääk 21 miljardit eurot.

25 POOLELIOLEVAD KOHTUASJAD

Document Security Systems Inc. (DSSI) esitas Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohutule²² kahju hüvitamise hagi EKP vastu, väites, et EKP on euro pangatähtede tootmisel rikkunud DSSI patenti²³. Esimese Astme Kohus jättis DSSI hagi rahuldamata.²⁴ Praegu võtab EKP meetmeid selle patendi tühistamiseks mitme riigi õigusaktides ning on suutnud mitme riigi kohtus juba edukalt saavutada patendi tühistamise. Lisaks on EKP veendunud, et ei ole mingil moel patenti rikkunud ning asub end järgnevalt kaitsma mis tahes rikkumissüüdistuse vastu, mille DSSI võib EKP-le esitada mis tahes pädevas riiklikus kohtus.

Arvestades, et Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohus jättis EKP vastu esitatud DSSI hagi rahuldamata ning seni on EKP suutnud riikide õigusaktides edukalt saavutada DSSI patendi riiklike osade tühistamise, on EKP jätkuvalt veendunud, et suure tõenäosusega ei pea ta DSSI-le kahjutasu maksma. EKP jälgib aktiivselt ja üksikasjalikult käimasoleva kohtuvaidluse arengut.

19 Välja arvatud Kreeka Vabariik ja Saksamaa Liitvabariik.

20 Tegutseb Saksamaa Liitvabariigi avalikes huvides ja garantii alusel ning allub Saksamaa Liitvabariigi korraldustele.

21 10. mai 2010. aasta otsus EKP/2010/4 Kreeka Vabariigile antavate ühendatud kahepoolsete krediitide haldamise ja otsuse EKP/2007/7 muutmise kohta, ELT 119, 13.5.2010, lk 24.

22 Alates Lissaboni lepingu jõustumisest 1. detsembril 2009 on Esimese Astme Kohtu nimeks Üldkohus.

23 DSSI Euroopa patent nr 0455 750 B1.

24 Esimese Astme Kohtu 5. septembri 2007. aasta otsus kohtuasjas T-295/05. Kättesaadav aadressil <http://www.curia.europa.eu>.

TULUDE JA KULUDE ARUANDE LISA

26 PUHAS INTRESSITULU

26.1 INTRESSITULU VÄLISVALUUTARESERVIDELT

Kirje hõlmab EKP välisvaluutareservidega seotud intressitulu, millest intressikulu on maha arvatud, järgmiselt:

	2010 €	2009 €	Muutus €
Intressitulu arvelduskontodelt	1 328 753	1 333 874	(5 121)
Intressitulu rahaturu hoiustelt	15 865 666	17 682 787	(1 817 121)
Intressitulu pöördrepotehingutelt	2 712 798	1 524 055	1 188 743
Intressitulu väärtpaberitelt	335 790 909	663 881 906	(328 090 997)
Puhas intressitulu intressimäära vahetuslepingutelt	4 611 662	7 374 057	(2 762 395)
Puhas intressitulu forward- ja vahetustehingutelt välisvääringus	6 523 343	9 519 685	(2 996 342)
Välisvaluutareservidelt saadav intressitulu kokku	366 833 131	701 316 364	(334 483 233)
Arvelduskontodega seotud intressikulu	(8 795)	(219 800)	211 005
Tagasiostulepingutega seotud puhas intressikulu	(644 858)	(880 287)	235 429
Intressitulu välisvaluutareservidelt (neto)	366 179 478	700 216 277	(334 036 799)

Puhta intressitulu vähenemine 2010. aastal oli peamiselt tingitud USA dollari portfelli kaudu laekunud puhta intressitulu vähenemisest.

26.2 INTRESSITULU EURO PANGATÄHTEDE JAOTUSEST EUROSÜSTEEMIS

See kirje kajastab intressitulu, mis on seotud EKP osaga emiteeritud euro pangatähtede koguväärtusest (vt teema „Ringluses olevad pangatähed” arvestuspõhimõtteid käsitlevas lisas). Nõuetelt, mis on seotud EKP osaga ringluses olevatest euro pangatähtedest, laekub intress vastavalt eurosüsteemi põhiliste refinantseerimisoperatsioonide hiliseimale kättesaadavale intressi piirmäärale. Intressitulu vähenemine 2010. aastal oli tingitud peamiselt asjaolust, et keskmine põhiline refinantseerimismäär oli madalam kui 2009. aastal.

26.3 RIIKIDE KESKPANKADE ÜLE KANTUD VÄLISVALUUTARESERVIDELT MAKSTAV INTRESS

Selles kirjes esitatakse euroala riikide keskpankadele makstud intress välisvaluutareservidelt, mille nad on EKP-le üle kandnud vastavalt EKPSi põhikirja artiklile 30.1.

26.4 MUU INTRESSITULU JA MUU INTRESSIKULU

Need kirjed hõlmavad 3,8 miljardi euro ulatuses intressitulu (2009. aastal 4,0 miljardit) ja 3,9 miljardi euro väärtuses intressikulu (2009. aastal 3,7 miljardit), mis on tekkinud seoses TARGET2ga (vt lisa kirje 13.2 „Muud eurosüsteemisisesed (neto)nõuded” ja kirje 11 „Kohustused eurodes euroalaväliste residentide ees”).

Kirje hõlmab ka 140,4 miljoni euro ja 438,0 miljoni euro ulatuses puhastulu, mille EKP on saanud vastavalt tagatud võlakirjade ostuprogrammi ja väärtpaberituruprogrammi raames. Kirje hõlmab ka intressitulu ja -kulu, mis on tekkinud muudelt eurodes nomineeritud varadelt ja kohustustelt ning USA dollarites ja Šveitsi frankides likviidsust lisavatelt operatsioonidelt.

27 REALISEERITUD KASUM/KAHJUM FINANTSOPERATSIOONIDEST

2010. aasta realiseeritud puhaskasum finantsoperatsioonidest oli järgmine:

	2010 €	2009 €	Muutus €
Väärtpaberite, intressimäära futuuride ja intressimäära vahetuslepingute hinnavahest saadud realiseeritud puhaskasum	460 588 711	563 594 643	(103 005 932)
Kursivahest ja kullahinnast saadud realiseeritud puhaskasum	13 724 616	539 002 475	(525 277 859)
Realiseeritud puhaskasum finantsoperatsioonidest	474 313 327	1 102 597 118	(628 283 791)

2010. aastal hõlmas see kirje väärtpaberite hinnavahest saadud realiseeritud puhaskasumit ja kursivahest saadud realiseeritud puhaskasumit.

2009. aastal suurenes kursivahest ja kullahinnast saadud realiseeritud puhaskasum peamiselt 1 141 248 untsi kulla müügi tulemusel kooskõlas keskpangade kullakokkuleppega. 2010. aastal selliseid müüke ei toimunud.

28 FINANTSVARADE JA -POSITSIIONIDE ALLAHINDLUSED

	2010 €	2009 €	Muutus €
Väärtpaberite hinnavahest tulenev realiseerimata kahjum	(184 247 603)	(34 163 743)	(150 083 860)
Intressimäära vahetuspitingute hinnavahest tulenev realiseerimata kahjum	(10 963 861)	(3 774 314)	(7 189 547)
Kursivahest tulenev realiseerimata kahjum	(1 973)	(1 592)	(381)
Allahindlus kokku	(195 213 437)	(37 939 649)	(157 273 788)

2010. aastal olid need kulud tingitud peamiselt bilansis näidatud väärtpaberite soetusmaksumuse vähendamisest vastavalt nende turuväärtusele 2010. aasta 30. detsembri seisuga.

29 TASUDE JA KOMISJONITASUDEGA SEOTUD NETOKULU

	2010 €	2009 €	Muutus €
Tulu tasudelt ja komisjonitasudelt	110 661	679 416	(568 755)
Tasude ja komisjonitasudega seotud kulud	(1 519 678)	(695 426)	(824 252)
Tasude ja komisjonitasudega seotud netokulud	(1 409 017)	(16 010)	(1 393 007)

2010. aastal selles kirjes kajastuv tulu hõlmab sanktsioone, mida rakendati kohustusliku reservi nõudeid rikkunud krediitiasutuste suhtes. Kulud on seotud arvelduskontode tasudega ja intressimäära futuuritehingutega (vt bilansi lisa kirje 20 „Intressimäära futuurid”).

30 TULU AKTSIATELT JA OSALUSTEST

Selles kirjes esitatakse Rahvusvaheliste Arvelduste Panga aktsiatelt saadud dividendid (vt lisa kirje 7.2 „Muu finantsvara”).

31 MUU TULU

Aasta jooksul saadi muud tulu peamiselt maksetest, mida euroala riikide keskpangad tegid EKP-le mahuka turuinfrastruktuuriprojektiga seotud kulude katmiseks.

32 PERSONALIKULU

Sellesse rubriiki kuuluvad palgad, muud tasud, töötajate kindlustuskulud ja mitmesugused muud kulud 167,7 miljoni euro väärtuses (2009. aastal 158,6 miljonit). See kirje hõlmab ka 28,8 miljoni euro ulatuses kulusid (2009. aastal 28,7 miljonit), mis on seotud EKP pensionisüsteemiga ja muude pensionihüvitistega (vt lisa kirje 14.3 „Mitmesugused muud kohustused”). EKP uute hoonete ehitamisega seotud 1,3 miljoni euro suurused personalikulud (2009. aastal 1,2 miljonit) on kapitaliseeritud ning neid käesolev kirje ei hõlma.

Palgad ja muud tasud, sealhulgas kõrgema taseme juhtidele makstavad tasud, põhinevad valdavalt Euroopa Liidu palgasüsteemil ja on sellega võrreldavad.

Juhatuse liikmetele makstakse põhipalka ning lisaks elamiskulude hüvitist ja esindustasu. EKP presidendile on elamiskulude hüvitise asemel ette nähtud ametlik residents. Kooskõlas Euroopa Keskpanga personali töölepingu tingimustega on juhatuse liikmetel olenevalt isiklikest asjaoludest õigus saada majapidamis-, lapse- ja õppetoetust. Põhipalkadelt makstakse tulumaksu Euroopa Liidu eelarvesse ja nendelt arvatakse maha pensionimaksed ning maksed ravi- ja õnnetusjuhtumikindlustuse katteks. Muid tasusid ei maksustata ega võeta arvesse pensionide määramisel.

Juhatuse liikmete põhipalgad 2010. aastal olid järgmised:

	2010 €	2009 €
Jean-Claude Trichet (president)	367 863	360 612
Lucas D. Papademos (asepresident kuni mai 2010)	131 370	309 096
Vitor Constâncio (asepresident kuni juuni 2010)	183 918	-

	2010 €	2009 €
Gertrude Tumpel-Gugerell (juhatuse liige)	262 728	257 568
José Manuel González-Páramo (juhatuse liige)	262 728	257 568
Lorenzo Bini Smaghi (juhatuse liige)	262 728	257 568
Jürgen Stark (juhatuse liige)	262 728	257 568
Kokku	1 734 063	1 699 980

Juhatuse liikmetele makstud lisatasud ning EKP poolt nende kasuks tehtud ravi- ja õnnetusjuhtumikindlustuse maksed ulatusid 660 731 euroni (2009. aastal 614 879 eurot); kõik neile makstud tasud kokku moodustasid 2 394 794 eurot (2009. aastal 2 314 859 eurot).

Juhatuse endistele liikmetele makstakse pärast nende ametiaja lõppu piiratud üleminekuaja jooksul ettenähtud tasusid. 2010. aastal ulatusid need tasud ning EKP maksed juhatuse endiste liikmete ravi- ja õnnetusjuhtumikindlustuse katteks kokku 34 868 euroni (2009. aastal selliseid tasusid ja makseid ei olnud). Juhatuse endiste liikmete või nende ülalpeetavate pensionid ja muud seonduvad tasud ning maksed nende ravi- ja õnnetusjuhtumikindlustuse katteks moodustasid kokku 354 349 eurot (2009. aastal 348 410 eurot).

2010. aasta lõpus oli EKP-l sõlmitud täistööajale taandatuna 1607 lepingut²⁵, sealhulgas 156 lepingut juhtivatel kohtadel töötavate isikutega. Töötajate arv muutus 2010. aastal järgmiselt:

	2010	2009
Töötajate koguarv 1. jaanuaril	1 563	1 536
Uued töötajad / töölepingu muudatused	328	320
Ametist lahkunud töötajad / lõpetatud töölepingud	(302)	(283)
Töötajate arvu netokasv / (netovähene mine) osajaga töökorralduses tehtud muudatuste tulemusel	18	(10)
Töötajate koguarv 31. detsembril	1 607	1 563
Töötajate keskmine arv	1 565	1 530

33 HALDUSKULU

Halduskulu hõlmab kõiki muid jooksvaid kulusid, mis on seotud ruumide rentimise ja hoolitsemisega, põhivaraväliste kaupade ja seadmetega, ekspertide töötasude ning muude teenuste

ja tarnetega. Ühtlasi hõlmab see töötajate tölevõtmise, ümberasumise, sisseseadmise, koolituse ja tagasikolimise seotud kulused.

34 PANGATÄHTEDE TOOTISTEENUSED

Need kulud on seotud peamiselt euro pangatähtede piiriülese transpordi kuludega, mis tekkisid pangatähtede vedamisel trükikodade ja keskpankade vahel (uute pangatähtede tarned) ning riikide keskpankade vahel (ühe keskpanga puuduvate varude täiendamiseks teise keskpanga varude ülejäägist). Kõnealused kulud kannab EKP.

²⁵ Välja arvatud palgata puhkusel olevad töötajad. Andmed hõlmavad tähtajatu, tähtajalise või lühiajalise lepinguga töötajaid, EKP diplomijärgses programmis osalejaid ning emapuhkusel ja pikaajalisel haiguspuhkusel olevaid töötajaid.

PricewaterhouseCoopers Aktiengesellschaft Wirtschaftsprüfungsgesellschaft
Olof-Palme-Straße 35, 60439 Frankfurt am Main

President and Governing Council
of the European Central Bank
Frankfurt am Main

PricewaterhouseCoopers
Aktiengesellschaft
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Olof-Palme-Straße 35
60439 Frankfurt am Main
Postfach 50 03 64
60394 Frankfurt am Main
www.pwc.de

Tel.: +49 69 9585-2367
Fax: +49 69 9585-911042

23 February 2011

Independent auditor's report

We have audited the accompanying annual accounts of the European Central Bank, which comprise the balance sheet as at 31 December 2010, the profit and loss account for the year then ended, and a summary of significant accounting policies and other explanatory notes (the "Annual Accounts").

The responsibility of the European Central Bank's Executive Board for the Annual Accounts

The Executive Board is responsible for the preparation and fair presentation of these Annual Accounts in accordance with the principles established by the Governing Council, which are set out in Decision ECB/2010/21 on the annual accounts of the European Central Bank, and for such internal control as the Executive Board determines is necessary to enable the preparation of the Annual Accounts that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

Auditor's responsibility

Our responsibility is to express an opinion on these Annual Accounts based on our audit. We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing. Those standards require that we comply with ethical requirements and plan and perform the audit to obtain reasonable assurance about whether the Annual Accounts are free from material misstatement.

An audit involves performing procedures to obtain audit evidence about the amounts and disclosures in the Annual Accounts. The procedures selected depend on the auditor's judgement, including the assessment of the risks of material misstatement of the Annual Accounts, whether due to fraud or error. In making those risk assessments, the auditor considers internal control relevant to the entity's preparation and fair presentation of the Annual Accounts in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the entity's internal control. An audit also includes evaluating the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates made by the Executive Board, as well as evaluating the overall presentation of the Annual Accounts.

We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our audit opinion.

Opinion

In our opinion, the Annual Accounts give a true and fair view of the financial position of the European Central Bank as of 31 December 2010, and of the results of its operations for the year then ended in accordance with the principles established by the Governing Council, which are set out in Decision ECB/2010/21 on the annual accounts of the European Central Bank.

Frankfurt am Main, 23 February 2011

PricewaterhouseCoopers
Aktiengesellschaft
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Jens Roennberg
Wirtschaftsprüfer

ppa. Atton
ppa. Muriel Atton
Wirtschaftsprüfer

Vorsitzender des Aufsichtsrats: WP StB Reiner Dickmann · Vorstand: WP StB Prof. Dr. Norbert Winkeljohann, WP StB Peter Albrecht, WP StB Dr. Peter Bartels
WP StB CPA Markus Burghardt, StB Prof. Dr. Dieter Endres, WP StB Ernst-Wilhelm Frings, WP RA Dr. Hans Friedrich Gelhausen, WP StB Werner Hölzl
WP StB Prof. Dr. Georg Kämpfer, WP StB Harald Kayser, WP RA StB Dr. Jan Koneiding, Dr. Ludger Mansfeld, WP StB Andreas Menke, StB Marius Möller
WP StB Martin Scholich, RA StB Christoph Schreiber, WP StB Dr. Norbert Vogeloth, WP StB Franz Wagner, WP StB Wolfgang Wagner
Sitz der Gesellschaft: Frankfurt am Main, Amtsgericht Frankfurt am Main HRB 44845

PricewaterhouseCoopers Aktiengesellschaft Wirtschaftsprüfungsgesellschaft ist Mitglied von PricewaterhouseCoopers International, einer Company limited by guarantee registriert in England und Wales

Euroopa Keskpanga mitteametlik tõlge EKP välisaudiitori järelausotsusest. Lahknevuste korral kehtib PWC allkirjastatud ingliskeelne versioon.

Euroopa Keskpanga president ja nõukogu
Frankfurt Maini ääres

23. veebruar 2011

Sõltumatu audiitori järelausotsus

Oleme auditeerinud Euroopa Keskpanga finantsaruande, mis sisaldab 31. detsembril 2010 lõppenud majandusaastat käsitlevat bilansiaruannet, tulude ja kulude aruannet, oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ja teisi selgitavaid märkusi.

Euroopa Keskpanga juhatuse vastutus aruande õigsuse eest

Käesoleva finantsaruande ettevalmistamise ja õiglase esitamise eest vastutab EKP juhatuse kooskõlas nõukogu kehtestatud põhimõtetega, mis on sätestatud otsuses EKP/2010/21 Euroopa Keskpanga raamatupidamise aastaaruannete kohta. Ühtlasi vastutab juhatuse sisekontrollide eest, mida ta peab vajalikuks, et võimaldada koostada finantsaruanne, mis ei sisalda pettuse või eksimuse tõttu olulisi valeandmeid ega vigu.

Audiitori vastutus

Meie vastutame arvamuse eest, mida avaldame finantsaruande kohta oma auditi põhjal. Käesolev audit on teostatud kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimisstandarditega. Nende standardite kohaselt järgime eetikanõudeid ning kavandame auditi ja viime selle läbi põhjendatud kindluste saamiseks selle kohta, et finantsaruanne ei sisalda olulisi vigu ega valeandmeid.

Auditi käigus viiakse ellu menetlusi, et saada tõendusmaterjale finantsaruandes esitatud andmete kohta. Menetluste valiku üle otsustab audiitor. Lisaks hindab audiitor riske, et finantsaruanne võib pettuse või eksimuse tõttu sisaldada olulisi valeandmeid või vigu. Riskide hindamisel arvestab audiitor sisekontrolli menetlustega, mis on olulised finantsaruande ettevalmistamisel ja õiglasel esitamisel. Selle eesmärk on kavandada asjakohased auditeerimismenetlused, mitte avaldada arvamust sisekontrolli tulemuslikkuse kohta. Audit hõlmab ka hinnangu andmist kasutatud arvestuspõhimõtete sobivuse ja juhatuse esitatud raamatupidamishinnangute põhjendatuse kohta ning seisukoha võtmist finantsaruande üldise esitusviisi suhtes.

Usume, et meie poolt läbi viidud audit annab piisava ja sobiva aluse arvamuse avaldamiseks.

Arvamus

Oleme seisukohal, et finantsaruanne kajastab olulises osas õigesti ja õiglaselt Euroopa Keskpanga finantsolukorda seisuga 31. detsember 2010 ja sellel kuupäeval lõppenud aruandeaasta majandustegevuse tulemust kooskõlas EKP nõukogu kehtestatud arvestuspõhimõtetega, mis on sätestatud otsuses EKP/2010/21 Euroopa Keskpanga raamatupidamise aastaaruannete kohta.

Frankfurt Maini ääres, 23. veebruar 2011

PricewaterhouseCoopers

Aktiengesellschaft

Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Jens Roennberg
Wirtschaftsprüfer

ppa. Muriel Atton
Wirtschaftsprüfer

SELGITUS KASUMI JA KAHJUMI JAOTAMISE KOHTA

Käesolev selgitus ei ole EKP 2010. aasta finantsaruande osa.

TULU, MIS ON SEOTUD EKP OSAGA RINGLUSES OLEVATE PANGATÄHTEDE KOGUVÄÄRTUSEST NING EUROSÜSTEEMI VÄÄRTPABERITURUPROGRAMMI RAAMES OSTETUD VÄÄRTPABERITEGA

2009. aasta arvestuses jaotati 5. jaanuaril 2010 euroala riikide keskpankade vahel 787 miljonit eurot ehk kogu tulu, mille EKP sai ringluses olevatelt euro pangatähtedelt; tulu jaotati euroala riikide keskpankade vahel võrdeliselt nende EKP kapitali sisse makstud osadega. 2010. aasta arvestuses kanti EKP nõukogu otsuse alusel valuutakursi-, intressimäära-, krediidi- ja kullahin nariski katteks ette nähtud riskieraldisse kogu tulu, mis laekus EKP-le ringluses olevatelt euro pangatähtedelt (654 miljonit eurot) ja väärtpaberituruprogrammi raames ostetud väärtpaberitelt (438 miljonit eurot); kasumi vahejaotust ei toimunud.

KASUMI JAOTAMINE JA KAHJUMI KATMINE

Kooskõlas EKPSi põhikirja artikliga 33 kantakse EKP puhaskasum üle järgmiselt:

- summa, mille määrab EKP nõukogu ja mis ei või ületada 20% puhaskasumist, kantakse üle üldreservfondi piiranguga, et see ei ole suurem kui 100% kapitalist;
- ülejäanud puhaskasum jaotatakse EKP osanike vahel proportsionaalselt nende sisse maksetega.

Kui EKP kannab kahjumit, võib kahjumi katta EKP üldreservfondi arvelt ja vajaduse korral EKP nõukogu otsuse põhjal vastava majandusaasta valuutakasumi arvelt proportsionaalselt nende summadega, mis on jaotatud riikide keskpankadele kooskõlas EKPSi põhikirja artikliga 32.5.¹

Nõukogu tegi 3. märtsil 2011 otsuse loobuda ülekandest üldreservfondi ning jaotada 2010. aasta 171 miljoni euro suurune kasum euroala riikide keskpankadele võrdeliselt nende EKP kapitali sisse makstud osadega.

Euroalaväliste riikide keskpankadel ei ole õigust saada osa EKP kasumist ja nad ei ole kohustatud rahastama EKP võimalikke kahjusid.

	2010 €	2009 €
Aruandeaasta kasum	170 831 395	2 253 186 104
Ringluses olevatelt euro pangatähtedelt ja väärtpaberituruprogrammi raames ostetud väärtpaberitelt EKP-le laekunud tulu vahejaotus ¹⁾	(0)	(787 157 441)
Aruandeaasta kasum pärast ringluses olevatelt euro pangatähtedelt ja väärtpaberituruprogrammi raames ostetud väärtpaberitelt EKP-le laekunud tulu jaotust	170 831 395	1 466 028 663
Liikmesriikide keskpankadele jaotatud kasum	(170 831 395)	(1 466 028 663)
Kokku	0	0

1) Väärtpaberituruprogramm loodi 2010. aasta mais.

¹ Vastavalt EKPSi põhikirja artiklile 32.5 jaotatakse riikide keskpankade valuutakasum riikide keskpankade vahel võrdeliselt nende EKP kapitali sisse makstud osadega.

6 EUROSÜSTEEMI KONSOLIDEERITUD BILANSS SEISUGA 31. DETSEMBER 2010

(MILJONIT EUROT)

VARAD	31. DETSEMBER 2010	31. DETSEMBER 2009
1 Kuld ja nõuded kullas	367 402	266 919
2 Nõuded välisvääringus euroalaväliste residentide vastu	224 001	195 479
2.1 Nõuded RVFi vastu	71 319	62 799
2.2 Pangakontode jäägid ning väärtpaberiinvesteeringud, välislaenu ja muud välisvarad	152 681	132 680
3 Nõuded välisvääringus euroala residentide vastu	26 940	32 151
4 Nõuded eurodes euroalaväliste residentide vastu	22 603	15 193
4.1 Pangakontode jäägid, väärtpaberiinvesteeringud ja laenu	22 603	15 193
4.2 ERM2 laenuvõimalusest tulenevad nõuded	0	0
5 Euroala krediitiasutustele rahapoliitiliste operatsioonidega seoses antud laenu eurodes	546 747	749 890
5.1 Põhilised refinantseerimisoperatsioonid	227 865	79 277
5.2 Pikemaajalised refinantseerimisoperatsioonid	298 217	669 297
5.3 Peenhäälestus-pöördoperatsioonid	20 623	0
5.4 Struktuursed pöördoperatsioonid	0	0
5.5 Laenuamise püsivõimalus	25	1 289
5.6 Lisatagatise nõudega seotud laenu	17	27
6 Muud nõuded eurodes euroala krediitiasutuste vastu	45 655	26 282
7 Euroala residentide eurodes nomineeritud väärtpaberid	457 415	328 652
7.1 Rahapoliitilistel eesmärkidel hoitud väärtpaberid	134 829	28 782
7.2 Muud väärtpaberid	322 586	299 870
8 Valitsussektori võlg eurodes	34 954	36 171
9 Muud varad	276 493	252 288
Varad kokku	2 002 210	1 903 024

Summad/vahesummad ei pruugi ümardamise tõttu ühtida.

KOHUSTUSED

31. DETSEMBER
201031. DETSEMBER
2009

1 Ringluses olevad pangatähed	839 702	806 522
2 Rahapoliitiliste operatsioonidega seotud kohustused krediitiasutuste ees eurodes	378 008	395 614
2.1 Arvelduskontod (hõlmavad kohustusliku reservi süsteemi)	212 739	233 490
2.2 Hoiustamise püsivõimalus	104 458	162 117
2.3 Tähtajalised hoiused	60 784	0
2.4 Peenhäälestus-pöördoperatsioonid	0	0
2.5 Lisatagatise nõudega seotud hoiused	27	6
3 Muud kohustused eurodes euroala krediitiasutuste ees	2 808	340
4 Väljastatud võlasertifikaadid	0	0
5 Kohustused eurodes teiste euroala residentide ees	79 792	129 730
5.1 Valitsussektor	71 685	120 495
5.2 Muud kohustused	8 107	9 235
6 Kohustused eurodes euroalaväliste residentide ees	47 703	46 769
7 Kohustused välisvääringus euroala residentide ees	1 995	4 032
8 Kohustused välisvääringus euroalaväliste residentide ees	14 346	9 616
8.1 Hoiused, kontojäägid ja muud kohustused	14 346	9 616
8.2 ERM2 laenuvõimalusest tulenevad kohustused	0	0
9 RVFi arvestusühiku SDR vastaskirje	54 480	51 249
10 Muud kohustused	172 388	164 082
11 Ümberhindluskontod	331 510	220 101
12 Kapital ja reservid	79 479	74 969
Kohustused kokku	2 002 210	1 903 024

LISAD

EKP VASTUVÕETUD ÕIGUSAKTID

Järgmises tabelis on loetletud 2010. aastal EKP vastu võetud ja Euroopa Liidu Teatajas avaldatud õigusaktid. Euroopa Liidu Teatajat on võimalik saada Euroopa Liidu Väljaannete Talitusest. EKP asutamisest saadik vastu võetud ja Euroopa Liidu Teatajas avaldatud õigusaktide täieliku loetelu võib leida EKP veebilehe rubriigist „Õigusraamistik”.

Number	Pealkiri	ELT viide
EKP/2010/1	Euroopa Keskpanga suunis, 4. märts 2010, millega muudetakse suunist EKP/2000/7 eurosüsteemi rahapoliitika instrumentide ja menetluste kohta	ELT L 63, 12.3.2010, lk 22
EKP/2010/2	Euroopa Keskpanga suunis, 21. aprill 2010, TARGET2-Securities kohta	ELT L 118, 12.5.2010, lk 65
EKP/2010/3	Euroopa Keskpanga otsus, 6. mai 2010, ajutiste meetmete kohta seoses Kreeka valitsuse poolt emiteeritud või tagatud turustatavate võlainstrumentide kõlblikkusega	ELT L 117, 11.5.2010, lk 102
EKP/2010/4	Euroopa Keskpanga otsus, 10. mai 2010, Kreeka Vabariigile antavate ühendatud kahepoolsete krediitide haldamise ja otsuse EKP/2007/7 muutmise kohta	ELT L 119, 13.5.2010, lk 24
EKP/2010/5	Euroopa Keskpanga otsus, 14. mai 2010, väärtpaberituruprogrammi loomise kohta	ELT L 124, 20.5.2010, lk 8
EKP/2010/6	Euroopa Keskpanga soovitus, 1. juuli 2010, Euroopa Liidu Nõukogule Národná banka Slovenska välisaudiitorite kohta	ELT C 184, 8.7.2010, lk 1
EKP/2010/7	Euroopa Keskpanga määrus, 23. juuli 2010, millega muudetakse määrust EKP/2001/18 rahaloomeasutustes kodumajapidamiste ning kaupu ja mittefinantsteenuseid tootvate ettevõtete hoiuste ja laenude suhtes kohaldatavate intressimäärade statistika kohta	ELT L 196, 28.7.2010, lk 23
EKP/2010/8	Euroopa Keskpanga otsus, 27. juuli 2010, millega muudetakse otsust EKP/2007/5 hangete teostamise korra kehtestamise kohta	ELT L 238, 9.9.2010, lk 14
EKP/2010/9	Euroopa Keskpanga otsus, 29. juuli 2010, teatavatele TARGET2 andmetele juurdepääsu ja nende kasutamise kohta	ELT L 211, 12.8.2010, lk 45
EKP/2010/10	Euroopa Keskpanga otsus, 19. august 2010, statistikaaruandluse nõuete eiramise kohta	ELT L 226, 28.8.2010, lk 48
EKP/2010/11	Euroopa Keskpanga soovitus, 23. august 2010, Euroopa Liidu Nõukogule Itaalia keskpanga välisaudiitorite kohta	ELT C 233, 28.8.2010, lk 1
EKP/2010/12	Euroopa Keskpanga suunis, 15. september 2010, millega muudetakse suunist EKP/2007/2 üleeuroopalise automatiseeritud reaalsajalise brutoarvelduste kiirülekandesüsteemi kohta (TARGET2)	ELT L 261, 5.10.2010, lk 6
EKP/2010/13	Euroopa Keskpanga suunis, 16. september 2010, millega muudetakse suunist EKP/2000/7 eurosüsteemi rahapoliitika instrumentide ja menetluste kohta	ELT L 267, 9.10.2010, lk 21
EKP/2010/14	Euroopa Keskpanga otsus, 16. september 2010, euro pangatähtede ehtsuse ja ringluskõlblikkuse kontrolli ning taasringluse kohta	ELT L 267, 9.10.2010, lk 1

Number	Pealkiri	ELT viide
EKP/2010/15	Euroopa Keskpanga otsus, 21. september 2010, liikmesriikidele, mille rahaühik on euro, antavate EFSF laenude haldamise kohta	ELT L 253, 28.9.2010, lk 58
EKP/2010/16	Euroopa Keskpanga soovitus, 8. oktoober 2010, Euroopa Liidu Nõukogule Eesti Panga välisaudiitorite kohta	ELT C 282, 19.10.2010, lk 1
EKP/2010/17	Euroopa Keskpanga otsus, 14. oktoober 2010, Euroopa finantsstabiilsusmehhanismi alusel tehtavate liidu laenusaamise ja laenuandmise toimingute haldamise kohta	ELT L 275, 20.10.2010, lk 10
EKP/2010/18	Euroopa Keskpanga otsus, 26. oktoober 2010, Euroopa Keskpanga poolt kohustusliku reservi kohaldamise üleminekusätete kohta pärast euro kasutuselevõttu Eestis	ELT L 285, 30.10.2010, lk 37
EKP/2010/19	Euroopa Keskpanga otsus, 2. november 2010, millega muudetakse otsust EKP/2007/7 TARGET2-ECB tingimuste kohta	ELT L 290, 6.11.2010, lk 53
EKP/2010/20	Euroopa Keskpanga suunis, 11. november 2010, raamatupidamise ja finantsaruandluse õigusraamistiku kohta Euroopa Keskpankade Süsteemis (uuesti sõnastatud)	ELT L 35, 9.2.2011, lk 31
EKP/2010/21	Euroopa Keskpanga otsus, 11. november 2010, Euroopa Keskpanga raamatupidamise aastaaruannete kohta (uuesti sõnastatud)	ELT L 35, 9.2.2011, lk 1
EKP/2010/22	Euroopa Keskpanga otsus, 25. november 2010, euro pangatähtede tootjate kvaliteedinõuetele vastavuse atesteerimise menetluse kohta	ELT L 330, 15.12.2010, lk 14
EKP/2010/23	Euroopa Keskpanga otsus, 25. november 2010, eurot rahaühikuna kasutatavate liikmesriikide keskpankade emissioonitulu jaotuse kohta (uuesti sõnastatud)	ELT L 35, 9.2.2011, lk 17
EKP/2010/24	Euroopa Keskpanga otsus, 25. november 2010, ringluses olevatelt euro pangatähtedelt ja väärtpaberituriprogrammi raames ostetud väärtpaberitelt Euroopa Keskpangale koguneva tulu vahepealse jaotamise kohta (uuesti sõnastatud)	ELT L 6, 11.1.2011, lk 35
EKP/2010/25	Euroopa Keskpanga otsus, 29. november 2010, müntide emissiooni 2011. aasta mahu heakskiitmise kohta	ELT L 318, 4.12.2010, lk 52
EKP/2010/26	Euroopa Keskpanga otsus, 13. detsember 2010, Euroopa Keskpanga kapitali suurendamise kohta	ELT L 11, 15.1.2011, lk 53
EKP/2010/27	Euroopa Keskpanga otsus, 13. detsember 2010, Euroopa Keskpanga suurendatud kapitali sissemaksmise kohta eurot rahaühikuna kasutatavate liikmesriikide keskpankade poolt	ELT L 11, 15.1.2011, lk 54
EKP/2010/28	Euroopa Keskpanga otsus, 13. detsember 2010, Euroopa Keskpanga kapitali sissemaksmise kohta euroalaväliste riikide keskpankade poolt	ELT L 11, 15.1.2011, lk 56
EKP/2010/29	Euroopa Keskpanga otsus, 13. detsember 2010, euro pangatähtede emiteerimise kohta (uuesti sõnastatud)	ELT L 35, 9.2.2011, lk 26

Number	Pealkiri	ELT viide
EKP/2010/30	Euroopa Keskpanga suunis, 13. detsember 2010, millega muudetakse suunist EKP/2000/7 eurosüsteemi rahapoliitika instrumentide ja menetluste kohta	ELT L 336, 21.12.2010, lk 63
EKP/2010/31	Euroopa Keskpanga otsus, 20. detsember 2010, kontode kohta, mis avatakse liikmesriikidele, mille rahaühik on euro, antud EFSF laenudega seotud maksete töötlemiseks	ELT L 10, 14.1.2011, lk 7
EKP/2010/32	Euroopa Keskpanga otsus, 22. detsember 2010, millega muudetakse otsust EKP/2009/25 müntide emissiooni 2010. aasta mahu heakskiitmise kohta	ELT L 343, 29.12.2010, lk 78
EKP/2010/33	Euroopa Keskpanga otsus, 27. detsember 2010, konfidentsiaalsete andmete edastamise kohta statistika eesmärgil moodustatud ettevõtlusregistrite ühises raamistikus	ELT L 6, 11.1.2011, lk 37
EKP/2010/34	Euroopa Keskpanga otsus, 31. detsember 2010, kapitali sissemaksmise, välisvaluutareservide ülekande ja sissemaksete kohta Euroopa Keskpanga reservidesse ja eraldistesse Eesti Panga poolt	ELT L 11, 15.1.2011, lk 58

EKP VASTUVÕETUD ARVAMUSED

Järgmises tabelis on loetletud EKP poolt 2010. aastal ja 2011. aasta alguses Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 127 lõike 4 ja artikli 282 lõike 5 ning EKPSi põhikirja artikli 4 alusel vastu võetud arvamused. EKP asutamisest alates vastu võetud arvamuste täieliku loetelu võib leida EKP veebilehe rubriigist „Õigusraamistik”.

a) EKP arvamused, mis on vastu võetud pärast Euroopa institutsiooni konsulteerimist Euroopa Keskpangaga

Number ¹	Algataja	Teema	ELT viide
CON/2010/5	ELi Nõukogu	Kolm ettepanekut, mis käsitlevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi, millega luuakse Euroopa Pangandusjärelevalve Asutus, Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve Asutus ning Euroopa Väärt-paberiturujärelevalve Asutus	ELT C 13, 20.1.2010, lk 1
CON/2010/6	ELi Nõukogu	Ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi kohta, millega muudetakse direktiive 2003/71/EÜ ja 2004/109/EÜ	ELT C 19, 26.1. 2010, lk 1
CON/2010/19	Euroopa Ülemkogu	Nõukogu soovitus Euroopa Keskpanga asepresidendi ametisse nimetamise kohta	ELT C 58, 10.3.2010, lk 3
CON/2010/23	ELi Nõukogu	Ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi kohta, millega muudetakse direktiive 1998/26/EÜ, 2002/87/EÜ, 2003/6/EÜ, 2003/41/EÜ, 2003/71/EÜ, 2004/39/EÜ, 2004/109/EÜ, 2005/60/EÜ, 2006/48/EÜ, 2006/49/EÜ ja 2009/65/EÜ seoses Euroopa Pangandusjärelevalve Asutusele, Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve Asutusele ning Euroopa Väärt-paberiturujärelevalve Asutusele antud volitustega	ELT C 87, 1.4.2010, lk 1
CON/2010/28	ELi Nõukogu	Ettepanek nõukogu määruse kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 479/2009 seoses statistikaandmete kvaliteediga ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse raames	ELT C 103, 22.4.2010, lk 1
CON/2010/52	ELi Nõukogu	Ettepanek nõukogu määruse kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 974/98 seoses euro kasutuselevõtuga Eestis, ja ettepanek nõukogu määruse kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2866/98 seoses euro konverteerimiskursiga Eesti jaoks	ELT C 190, 14.7.2010, lk 1
CON/2010/65	omalgatuslik arvamus	Ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi kohta, millega muudetakse direktiive 2006/48/EÜ ja 2006/49/EÜ seoses kauplemisportfelli ja edasi-väärt-paberistamisega seotud kapitalinõuetega ning tasustamispoliitika üle järelevalve teostamisega	ELT C 223, 18.8.2010, lk 1

¹ Konsulteerimised on loetletud EKP nõukogu arvamuste vastuvõtmise järjekorras.

Number ¹	Algataja	Teema	ELT viide
CON/2010/67	Euroopa Komisjon	Ettepanek komisjoni määruse kohta, millega sätestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 2494/95 üksikasjalikud rakenduseeskirjad tarbijahindade harmoneeritud indeksite (THHId) kaalumise kvaliteedi miinimumstandardite kohta ja tunnistatakse kehtetuks komisjoni määrus (EÜ) nr 2454/97	ELT C 252, 18.9.2010, lk 1
CON/2010/72	Euroopa Parlament ja nõukogu	Kaks ettepanekut määruste kohta, mis käsitlevad euro sularaha professionaalset piiriülest maanteevedu euroala liikmesriikide vahel	ELT C 278, 15.10.2010, lk 1
CON/2010/82	ELi Nõukogu	Ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1060/2009 reitinguagentuuride kohta	ELT C 337, 14.12.2010, lk 1
CON/2011/1	ELi Nõukogu	Ettepanek, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust börsiväliste tuletisinstrumentide, kesksete vastaspoolte ja kauplemisteabehoidlate kohta	ELT C 57, 23.2.2011, lk 1
CON/2011/6	ELi Nõukogu	Ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi kohta, millega muudetakse direktiive 98/78/EÜ, 2002/87/EÜ ja 2006/48/EÜ seoses finantskonglomeraati kuuluvate finantsüksuste täiendava järelevalvega	ELT C 62, 26.2.2011, lk 1
CON/2011/8	ELi Nõukogu	Soovitus nõukogu otsuse kohta, milles käsitletakse Monaco Vürstiriigiga sõlmitud rahanduskokkuleppe muutmise läbirääkimise korda	ELT C 60, 25.2.2011, lk 1
CON/2011/12	ELi Nõukogu	Ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi kohta, mis käsitleb hoiuste tagamise skeeme (uuesti sõnastatud), ja direktiivi kohta, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 97/9/EÜ investeringute tagamise skeemide kohta	Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata
CON/2011/13	ELi Nõukogu	Euroopa Liidu majanduse juhtimise reform	Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata

b) EKP arvamused, mis on vastu võetud pärast liikmesriigi konsulteerimist Euroopa Keskpangaga²

Number ³	Algataja	Teema
CON/2010/1	Ungari	Euro ja forindi pangatähtede ja müntide reprodutseerimine Ungaris
CON/2010/2	Eesti	Riikliku statistika tegemise uus õigusraamistik
CON/2010/3	Prantsusmaa	Pangandus- ja finantsõigusaktidega seotud teatavad meetmed
CON/2010/4	Prantsusmaa	Panga- ja kindlustuslitsentside andmise ja järelevalveasutuste ühendamine
CON/2010/7	Belgia	Pangandus- ja finantssektori ettevõtete suhtes kohaldatavad abimeetmed, finantssektori ja -teenuste järelevalve ning Belgia keskpanga põhikiri
CON/2010/8	Kreeka	Krediidiasutustele võlgnetavate ettevõtuluslaenude restruktureerimine ja maksehäirekeskuse andmete töötlemine
CON/2010/9	Soome	Hoiupankade ühinemine
CON/2010/10	Ungari	Magyar Nemzeti Bank [Ungari keskpanga] ülesanded ning finantsinspektsiooni struktuur ja õiguslik staatus ja finantsstabiilsuse nõukogu asutamine
CON/2010/11	Rootsi	Riigipoolse rekapiitalseerimise kava teine pikendamine
CON/2010/12	Rumeenia	Erimenetlus, mille Banca Națională a României [Rumeenia keskpang] algatab raskustes krediidiasutuste suhtes
CON/2010/13	Ungari	Magyar Nemzeti Bank [Ungari keskpanga] IMFi liikmelisusega seotud ülesanded
CON/2010/14	Poola	Meetmed, mida võetakse ettevõtetele antavate pangalaenude toetamiseks
CON/2010/15	Iirimaa	Iiri kahepoolsed laenulepingud IMFga
CON/2010/16	Eesti	Euro kasutusele võtmise ettevalmistamine
CON/2010/17	Kreeka	Kreeka statistikasüsteemi ja sõltumatu statistikaameti asutamine
CON/2010/18	Läti	7-päevase hoiustamise võimaluse loomine
CON/2010/20	Eesti	Eesti Panga seaduse ja põhikirja muutmine
CON/2010/21	Kreeka	Õigusraamistiku muudatused, mis puudutavad majanduse likviidsuse suurendamist vastumeetmena rahvusvahelisele finantskriisile
CON/2010/22	Austria	Austria osa IMFi vaesuse vähendamise ja majanduskasvu fondis

² 2004. aasta detsembris otsustas EKP nõukogu, et liikmesriikide ametiasutuste taotlusel antud arvamused avaldatakse tavaliselt kohe pärast nende vastuvõtmist ja sellele järgnevat edastamist konsulteerivale asutusele.

³ Konsulteerimised on loetletud EKP nõukogu arvamuste vastuvõtmise järjekorras.

Number ³	Algataja	Teema
CON/2010/24	Taani	Danmarks Nationalbank [Taani keskpanga] seaduse muutmine seoses statistika tegemiseks vajaliku teabe kogumise pädevusega
CON/2010/25	Bulgaaria	Sõltumatus, konfidentsiaalsus ja keskpangapoolse rahastamise keeld
CON/2010/26	Soome	Riigi kapitaliinvesteeringud hoiupankades
CON/2010/27	Sloveenia	Uus õigusraamistik, mis käsitleb Banka Slovenije [Sloveenia keskpanga] ja selle otsuseid tegevate organite usaldusväärsust ja korrupsiooni vältimist
CON/2010/29	Rootsi	Valitsuse poolt pankadele ja teistele institutsioonidele antud tagatiste pikendamine
CON/2010/30	Iirimaa	Central Bank and Financial Services Authority of Ireland [Iirimaa keskpanga] restruktureerimine
CON/2010/31	Ungari	Krediidi- ja finantseerimisasutuste seaduse muutmine seoses täiendavate finantsturu stabiliseerimismeetmetega
CON/2010/32	Poola	Muudatused reeglites, mis käsitlevad Narodowy Bank Polski [Poola keskpanga] valuutariski eraldisi
CON/2010/33	Kreeka	Eraõigusliku kindlustuse järelevalve, eraõigusliku elukindlustuse tagatisfondi asutamine ja muud sätted
CON/2010/34	Kreeka	Liigset võlga võtnud isikute võlakorraldus
CON/2010/35	Eesti	Täiendavad finantsstabiilsust tagavad meetmed Eestis
CON/2010/36	Kreeka	Õiglasel maksud ja maksudest kõrvalehoidmine
CON/2010/37	Poola	Narodowy Bank Polski presidendi ameti jätkuvuse tagamise eeskirjade muutmine
CON/2010/38	Rootsi	Uute müntide ja pangatähtede nimiväärtused
CON/2010/39	Küpros	Valitsussektori võla emiteerimise, levitamise ja tagasiostuga seotud õiguste ja kohustuste üleandmine
CON/2010/40	Austria	Rahvusvahelise Valuutafondi ja Oesterreichische Nationalbank [Austria keskpanga] vahel sõlmitud kahepoolne laenuleping
CON/2010/41	Saksamaa	Asutuste ja kindlustusseltside hüvitisskeemid
CON/2010/42	Leedu	Lietuvos bankas [Leedu keskpanga] varade õiguslik seisund, juhatuse liikmete ametiaeg ja tasustamine, teiste riikide keskpankade välisvaluutareservi puutumatus ja Leedu keskpanga aastaaruanded
CON/2010/43	Bulgaaria	Statistika, piiriülese sularaha liikumine ja Българска народна банка (Bulgaaria keskpanga) pädevus

Number ³	Algataja	Teema
CON/2010/44	Prantsusmaa	Banque de France (Prantsusmaa keskpangaga) seotud teatavad sätted
CON/2010/45	Taani	Finantsstabiilsuse korra muutmine
CON/2010/46	Sloveenia	Pangandusseaduse mitmete sätete muutmine
CON/2010/47	Saksamaa	Tagatud võlakirjade (Pfandbriefe) seaduse muutmine
CON/2010/48	Iirimaa	Central Bank and Financial Services Authority of Ireland [Iiri keskpanga] ümberkorraldamine
CON/2010/49	Rootsi	Sveriges Riksbank [Rootsi keskpanga] õigus koguda teavet Rootsi väärtpaberite emiteerijatelt
CON/2010/50	Rootsi	Riigi garantiide laiendamine pankadele ja muudele asutustele ja riigi rekaptaliseerimiskava pikendamine
CON/2010/51	Rumeenia	Banca Națională a României personali tasustamine
CON/2010/53	Saksamaa	Lühikeseks müügi kitsendused
CON/2010/54	Kreeka	Finantsstabiilsuse fondi asutamine
CON/2010/55	Sloveenia	Banka Slovenije [Sloveenia keskpanga] kui riigieelarvelistele asutustele makseteenuse pakkuja teabe andmise ja muud kohustused
CON/2010/56	Ungari	Palgakärpeid sätestavad Magyar Nemzeti Bank [Ungari keskpanga] seaduse muudatused
CON/2010/57	Austria	Usaldatavusnõuete järelevalve ülekandmine Austria finantsinspeksioonile
CON/2010/58	Itaalia	Riigi kulutuste piiramine Banca d'Italia [Itaalia keskpanga] osas
CON/2010/59	Saksamaa	Deutsche Bundesbank [Saksa keskpanga] riigiametnike teenistuskäik
CON/2010/60	Eesti	Kohustusliku reservi raamistik
CON/2010/61	Bulgaaria	Българска народна банка [Bulgaaria keskpanga] nõukogu teatav pädevusvaldkond
CON/2010/62	Ungari	Arvamus mitmete seaduste muutmise kohta seoses finantsasakaalu probleemide vähendamisega
CON/2010/63	Saksamaa	Selliste reeglite rakendamine, mis käsitlevad tasustamist asutustes ja kindlustusseltsides
CON/2010/64	Poola	Hoiuste tagamise skeemi õigusraamistiku muutmine
CON/2010/66	Rumeenia	Riikliku statistika õigusaktide muutmine
CON/2010/68	Ungari	Krediitiasutuste kohustusliku reservi nõue

Number ³	Algataja	Teema
CON/2010/69	Rumeenia	Täiendavad riigieelarve tasakaalu taastamise meetmed
CON/2010/70	Poola	Bank Gospodarstwa Krajowego tegevuse õigusraamistiku muutmine
CON/2010/71	Iirimaa	Krediidiasutuste teatud kohustuste Iiri riigi garantii pikendamine
CON/2010/73	Küpros	Õigusraamistik, mis võimaldab krediidiasustustel emitteerida tagatud võlakirju
CON/2010/74	Austria	IMFilt laenamise uus korraldus
CON/2010/75	Iirimaa	Iiri riigigarantii laiendamine teatavatele krediidiasutuste kohustustele
CON/2010/76	Ungari	Põhiseaduse ja õigusloome seaduse muudatused seoses Magyar Nemzeti Bank [Ungari keskpanga] seadusandliku pädevusega
CON/2010/77	Läti	Rahapoliitika raamistiku muutmine seoses selle edasise harmoneerimisega eurosüsteemiga
CON/2010/78	Luksemburg	Finantstagatise korralduste õigusaktide muutmine seoses krediidinõuetega
CON/2010/79	Bulgaaria	Sularahamaksete piirangud
CON/2010/80	Portugal	Banco de Portugal [Portugali keskpanga] töötajate tasustamine ja eelarve
CON/2010/81	Poola	Ehituslaenuühingud
CON/2010/83	Saksamaa	Pankade restruktureerimine
CON/2010/84	Eesti	Kohustusliku reservi raamistik
CON/2010/85	omalgatuslik arvamus	Posti makseteenuste kokkuleppe ratifitseerimine või rakendamine
CON/2010/86	Rumeenia	Ajutine aktsiate omandamine krediidiasutuste poolt finants-ümberkujunduste või äriühingute abistamistehingute käigus
CON/2010/87	Kreeka	Euro pangatähtede ehtsus, ringluskõlblikkuse kontroll ja taasringlusse laskmine ning euro pangatähtede ja müntide võltsimise vastu kaitsmata jätmine
CON/2010/88	Prantsusmaa	Banque de France [Prantsusmaa keskpanga] kapitali ja kohustusliku reservi suurendamine
CON/2010/89	Slovakkia	Sularaharinglust käsitlevad teatavad uued sätted
CON/2010/90	Malta	Euro pangatähtede ehtsus ja ringluskõlblikkuse kontroll ning taasringlus

Number ³	Algataja	Teema
CON/2010/91	Ungari	Magyar Nemzeti Bank [Ungari keskpanga] rahandusnõukogu liikmete ametisse määramine ja vallandamine ning nõukogu liikmete tasu
CON/2010/92	Iirimaa	Krediitiasutuste stabiliseerimine hädaolukorras
CON/2010/93	Rootsi	Valitsuse garantiide laiendamine pankadele ja muudele asutustele ning riigi rekapiitalseerimise skeemi pikendamine
CON/2010/94	Ungari	Ungari finantsjärelevalveasutus ja selle presidendi seadusandlik pädevus
CON/2010/95	Poola	Riigieelarve toe ja rekapiitalseerimismeetmete laiendamine finantseerimisettevõtetele, kelle suhtes kohaldatakse Euroopa Komisjoni otsust
CON/2011/2	Küpros	Küprose väärtpaberibörsi sanktsioonide määramise pädevus
CON/2011/3	Sloveenia	Pangandusseaduse muudatused
CON/2011/4	Poola	Avalikkusele mittesuunatud investeerimissertifikaatide emiteerimine kinniste investeerimisfondide poolt
CON/2011/5	Belgia	Belgia finantsjärelevalve struktuuride arengupõhimõtete rakendamine
CON/2011/7	Leedu	Riigi rahapoliitika toimingute raamistiku muudatused, võttes arvesse selle harmoneerimist eurosüsteemiga
CON/2011/9	Poola	Poola Vabariigi põhiseaduse muutmine seoses euro kasutuselevõtuga
CON/2011/10	Itaalia	Itaalia osalemine RVFi finantskriisi programmides
CON/2011/11	Poola	Krediidiühistute kaasamine rahandusministeeriumi poolt finantseerimisasutustele antavas abis

EUROSÜSTEEMI RAHAPOLIITILISTE MEETMETE KRONOLOOGIA ¹

15. JAANUAR 2009

Euroopa Keskpannga nõukogu otsustab alandada põhiliste refinantseerimisoperatsioonide fikseeritud intressimäära 50 baaspunkti võrra 2,00%ni alates 21. jaanuaril 2009 arveldatavast operatsioonist. Samuti otsustab nõukogu, et kooskõlas 18. detsembri 2008. aasta otsusega on laenamise ja hoiustamise püsivõimaluste intressimäärad vastavalt 3,00% ja 1,00%. Intressimäärad jõustuvad 21. jaanuaril 2009.

5. VEEBRUAR 2009

Euroopa Keskpannga nõukogu otsustab, et põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäära ning laenamise ja hoiustamise püsivõimaluse intressimäärasid ei muudeta ning need jäävad vastavalt tasemetele 2,00%, 3,00% ja 1,00%.

5. MÄRTS 2009

Euroopa Keskpannga nõukogu otsustab alandada põhiliste refinantseerimisoperatsioonide fikseeritud intressimäära 50 baaspunkti võrra 1,50%ni alates 11. märtsil 2009 arveldatavast operatsioonist. Samuti otsustab nõukogu, et laenamise ja hoiustamise püsivõimaluste intressimäärad on vastavalt 2,50% ja 0,50%. Intressimäärad jõustuvad 11. märtsil 2009.

Nõukogu otsustab ka jätkata kõigi põhiliste refinantseerimisoperatsioonide, erakorralise tähtajaga refinantseerimisoperatsioonide ning regulaarsete ja täiendavate pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide teostamist jaotamisprioranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustena niikaua, kui see on vajalik ja kindlasti kauem kui 2009. aasta lõpuni. Lisaks otsustab nõukogu, et täiendavate pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide ja erakorralise tähtajaga refinantseerimisoperatsioonide puhul jäävad kehtima praegused sagedused ja tähtajad niikauaks, kui see on vajalik ja kindlasti kauem kui 2009. aasta lõpuni.

2. APRILL 2009

Euroopa Keskpannga nõukogu otsustab alandada põhiliste refinantseerimisoperatsioonide

intressimäära 25 baaspunkti võrra 1,25%ni alates 8. aprillil 2009 arveldatavast operatsioonist. Nõukogu otsustab samuti, et laenamise ja hoiustamise püsivõimaluse intressimäärad on vastavalt 2,25% ja 0,25%. Intressimäärad jõustuvad 8. aprillil 2009.

7. MAI 2009

Euroopa Keskpannga nõukogu otsustab alandada põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäära 25 baaspunkti võrra 1,00%ni alates 13. mail 2009 arveldatavast operatsioonist. Nõukogu otsustab samuti vähendada laenamise püsivõimaluse intressimäära 50 baaspunkti võrra 1,75%ni alates 13. maist 2009 ning jätta hoiustamise püsivõimaluse intressimäär muutumatuks 0,25%le.

Lisaks otsustab nõukogu jätkata laiendatud krediitvõimaluste pakkumist. Täpsemalt otsustab nõukogu, et eurosüsteem teostab likviidsust suurendavaid 12kuulise tähtajaga pikemaajalisi refinantseerimisoperatsioone jaotamisprioranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustena. Samuti teeb nõukogu põhimõttelise otsuse, et eurosüsteem ostab euroalal emiteeritud ja eurodes nomineeritud tagatud võlakirju.

4. JUUNI 2009

Euroopa Keskpannga nõukogu otsustab, et põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäära ning laenamise ja hoiustamise püsivõimaluse intressimäärasid ei muudeta ning need jäävad vastavalt tasemele 1,00%, 1,75% ja 0,25%. Peale selle teeb Euroopa Keskpannga nõukogu otsuse tehniliste üksikasjade kohta, mis on seotud euroalal emiteeritud ja eurodes nomineeritud tagatud võlakirjade ostmisega (mille kohta tehti otsus 7. mail 2009).

2. JUULI, 6. AUGUST, 3. SEPTEMBER, 8. OKTOBER JA 5. NOVEMBER 2009

Euroopa Keskpannga nõukogu otsustab, et põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäära ning laenamise ja hoiustamise püsivõimaluse

¹ Eurosüsteemi rahapoliitiliste meetmete 1999.–2008. aasta kronoloogia on kirjas EKP vastavate aastate aruannetes.

intressimäärasid ei muudeta ning need jäävad vastavalt tasemele 1,00%, 1,75% ja 0,25%.

3. DETSEMBER 2009

Euroopa Keskpanga nõukogu otsustab, et põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäära ning laenamise ja hoiustamise püsivõimaluse intressimäärasid ei muudeta ning need jäävad vastavalt tasemele 1,00%, 1,75% ja 0,25%. Nõukogu lepib kokku ka kuni 13. aprillini 2010 teostatavate refinantseerimisoperatsioonide pakkumiste üksikasjades ja korras.

14. JAANUAR JA 4. VEEBRUAR 2010

Euroopa Keskpanga nõukogu otsustab, et põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäära ning laenamise ja hoiustamise püsivõimaluse intressimäärasid ei muudeta ning need jäävad vastavalt tasemele 1,00%, 1,75% ja 0,25%.

4. MÄRTS 2010

Euroopa Keskpanga nõukogu otsustab, et põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäära ning laenamise ja hoiustamise püsivõimaluse intressimäärasid ei muudeta ning need jäävad vastavalt tasemele 1,00%, 1,75% ja 0,25%. Nõukogu lepib kokku ka kuni 12. oktoobrini 2010 teostatavate refinantseerimisoperatsioonide pakkumiste üksikasjades ja korras, sh regulaarsete kolmekuuliste pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide sooritamine muutuva intressimääraga pakkumistena alates 28. aprillil 2010 jaotatavast operatsioonist.

8. APRILL JA 6. MAI 2010

Euroopa Keskpanga nõukogu otsustab, et põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäära ning laenamise ja hoiustamise püsivõimaluse intressimäärasid ei muudeta ning need jäävad vastavalt tasemele 1,00%, 1,75% ja 0,25%.

10. MAI 2010

Euroopa Keskpanga nõukogu otsustab võtta meetmeid tõsiste pingete tõttu finantsturgudel. Nimelt otsustab nõukogu võtta sekkumismeetmeid

euroala avaliku ja erasektori võlaväärtpaberite turgudel (väärtpaberituruprogramm) ning võtta 2010. aasta mai ja juuni regulaarsetes kolmekuulistes pikemaajalistes refinantseerimisoperatsioonides kasutusele fikseeritud intressimääraga jaotamispiiranguta pakkumismenetlus.

10. JUUNI 2010

Euroopa Keskpanga nõukogu otsustab, et põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäära ning laenamise ja hoiustamise püsivõimaluse intressimäärasid ei muudeta ning need jäävad vastavalt tasemele 1,00%, 1,75% ja 0,25%. Peale selle otsustab nõukogu kasutada jaotamispiiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlust regulaarsetes kolmekuulistes pikemaajalistes refinantseerimisoperatsioonides, mis jaotatakse 2010. aasta kolmandas kvartalis.

8. JUULI JA 5. AUGUST 2010

Euroopa Keskpanga nõukogu otsustab, et põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäära ning laenamise ja hoiustamise püsivõimaluse intressimäärasid ei muudeta ning need jäävad vastavalt tasemele 1,00%, 1,75% ja 0,25%.

2. SEPTEMBER 2010

Euroopa Keskpanga nõukogu otsustab, et põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäära ning laenamise ja hoiustamise püsivõimaluse intressimäärasid ei muudeta ning need jäävad vastavalt tasemele 1,00%, 1,75% ja 0,25%. Nõukogu lepib kokku ka kuni 11. jaanuarini 2011 teostatavate refinantseerimisoperatsioonide pakkumiste üksikasjades ja korras, nimelt sooritada kolmekuulised pikemaajalised refinantseerimisoperatsioonid fikseeritud intressimääraga jaotamispiiranguta pakkumistena.

7. OKTOBER JA 4. NOVEMBER 2010

Euroopa Keskpanga nõukogu otsustab, et põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäära ning laenamise ja hoiustamise püsivõimaluse intressimäärasid ei muudeta ning need jäävad vastavalt tasemele 1,00%, 1,75% ja 0,25%.

2. DETSEMBER 2010

Euroopa Keskpanga nõukogu otsustab, et põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäära ning laenamise ja hoiustamise püsivõimaluse intressimäärasid ei muudeta ning need jäävad vastavalt tasemele 1,00%, 1,75% ja 0,25%. Nõukogu teeb samuti otsuse kuni 12. aprillini 2011 teostatavate refinantseerimisoperatsioonide pakkumiste üksikasjade ja korra kohta, nimelt kasutada jätkuvalt jaotamiskiiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlust.

13. JAANUAR JA 3. VEEBRUAR 2011

Euroopa Keskpanga nõukogu otsustab, et põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäära ning laenamise ja hoiustamise püsivõimaluse intressimäärasid ei muudeta ning need jäävad vastavalt tasemele 1,00%, 1,75% ja 0,25%.

3. MÄRTS 2011

Euroopa Keskpanga nõukogu otsustab, et põhiliste refinantseerimisoperatsioonide intressimäära ning laenamise ja hoiustamise püsivõimaluse intressimäärasid ei muudeta ning need jäävad vastavalt tasemele 1,00%, 1,75% ja 0,25%. Nõukogu teeb samuti otsuse kuni 12. juulini 2011 teostatavate refinantseerimisoperatsioonide pakkumiste üksikasjade ja korra kohta, nimelt kasutada jätkuvalt jaotamiskiiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlust.

ÜLEVADE EKP TEADAANNETEST LIKVIIDSUSE PAKKUMISE KOHTA¹

EUROLIKVIIDSUSE PAKKUMINE

4. MÄRTS 2010

EKP TEEB TEATAVAKS 12. OKTOOBRIINI 2010 ARVELDATAVATE REFINANTSEERIMISOPERATSIOONIDE ÜSIKASJAD

Majanduse ja finantsturgude arengut arvestades otsustas EKP nõukogu jätkata oma mittestandardsete operatiivmeetmete järkjärgulise kaotamisega.

Konkreetselt tegi EKP nõukogu otsuse jätkata oma põhiliste refinantseerimisoperatsioonide korraldamist jaotamispiiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustena nii kaua kui vaja ja vähemalt kuni aasta üheksanda arvestusperioodi lõpuni, s.o 12. oktoobrini 2010. Sama kord jääb kehtima ka eurosüsteemi eritähtajaga refinantseerimisoperatsioonide puhul tähtajaga üks arvestusperiood. Nende operatsioonide korraldamisega jätkatakse nii kaua kui vaja ja vähemalt 2010. aasta üheksanda arvestusperioodi lõpuni. Eritähtajaga refinantseerimisoperatsioonide fikseeritud intressimäär on sama mis vastavas põhilises refinantseerimisoperatsioonis.

EKP nõukogu otsustas samuti võtta korraldustes kolmekuulistes pikemaajalistes refinantseerimisoperatsioonides uuesti kasutusele muutuva intressimääraga pakkumismenetluse. Esimese sellise operatsiooni jaotus tehakse 28. aprillil 2010. Nendes operatsioonides jaotatavad mahud määratakse kindlaks eesmärgiga tagada rahaturgudel tingimused sujuvaks toimimiseks ning vältida pakkumisintressimäärade ja vastava põhilise refinantseerimisoperatsiooni intressimäära suuri lahknevusi. Orienteeruvast jaotusmahust teatatakse kõigi kolmekuuliste pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide puhul ette selle arvestusperioodi alguses, mille jooksul operatsioon toimub. Kõigi kolmekuuliste pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide pakkumisintressi alammääraks võetakse põhilise refinantseerimisoperatsiooni intressimäär. See meede on tehniline ja ajutine ning mõeldud selleks, et jaotamise tulemusel saadavad intressimäärad ei jääks küllaldase likviidsuse olemasolu juures alla asjaomase põhilise refinantseerimisoperatsiooni intressimäära.

Et leevendada 1. juulil 2010 lõppeva 12kuulise pikemaajalise refinantseerimisoperatsiooni mõju likviidsusele, otsustas EKP nõukogu korraldada täiendava kuuepäevase peenhäälestusoperatsiooni teatamisega, jaotamisega ja arveldamisega 1. juulil ja tähtajaga 7. juulil, kusjuures viimane kuupäev langeb kokku järgmise põhilise refinantseerimisoperatsiooni arvelduspäevaga. Ka see operatsioon korraldatakse jaotuspiiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlusena ning fikseeritud intressimääraks võetakse asjaomase põhilise refinantseerimisoperatsiooni intressimäär.

Lisaks otsustas EKP nõukogu kooskõlas oma 16 detsembri 2009. aasta otsusega 12kuulise pikemaajalise refinantseerimisoperatsiooni kohta määrata 31. märtsil 2010 jaotatava kuuekuulise pikemaajalise refinantseerimisoperatsiooni intressimääraks selle operatsiooni ajal toimuvate põhiliste refinantseerimisoperatsioonide pakkumisintressi alammäärade keskmine.

10. MAI 2010

EKP AVALDAB MEETMED SEOTES TÕSISTE PINGETEGA FINANTSTURGUDEL

EKP nõukogu tegi otsused mitme meetme kohta seoses tõsiste pingetega teatavates turusegmentides, mis häirivad rahapoliitika edastamismehhanismi ja seega keskpikas perspektiivis hinnastabiilsuse saavutamisele suunatud rahapoliitika tulemuslikku teostamist. Need meetmed ei mõjuta EKP rahapoliitilist hoiakut.

Arvestades turul valitsevat erakorralist olukorda, otsustas EKP nõukogu:

1. sekkuda euroala riigi- ja erasektori võimalavärtpaberite turgudele (väärtpaberituruprogramm), et tagada toimivuse

¹ Kuupäevad viitavad teadaande avaldamise kuupäevadele. Täpsemat teavet eurosüsteemi 2010. aasta likviidsust suurendavate operatsioonide kohta leiab EKP veebilehelt jaotistes „Open market operations” (inglise keeles).

kaotanud segmentide sügavus ja likviidsus. Programmi eesmärk on toetada häiretega toimivaid väärtpaberiturge ning taastada kohane rahapoliitika edastatismehhanism. Sekkumiste ulatuse määrab kindlaks EKP nõukogu. Seda otsust tehes võeti arvesse euroala valitsuste avaldust selle kohta, et need „võtavad kõik vajalikud meetmed, et saavutada käesolevaks aastaks ja edaspidiseks seatud eelarve-eesmärgid kooskõlas ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlusega”, ning mõnede euroala valitsuste võetud konkreetseid lisakohustusi kiirendada oma eelarve konsolideerimist ja tagada oma riigi rahanduse jätkusuutlikkus. Kõnealuste sekkumiste mõju neutraliseerimiseks korraldatakse erioperatsioonid, millega vähendatakse väärtpaberituruprogrammi kaudu suurendatud likviidsust. See tagab, et rahapoliitiline hoiak jääb mõjutamata;

2. võtta korraldustes kolmekuulistes pikemaajalistes refinantseerimisoperatsioonides jaotuspäevadega 26. mail ja 30. juunil 2010 kasutusele jaotuspiiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlus;
3. korraldada kuuekuuline pikemaajaline refinantseerimisoperatsioon jaotuspäevaga 12. mail 2010. Operatsioon korraldatakse jaotuspiiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlusena, kusjuures intressimääraks määratakse operatsiooni ajal toimuvate põhiliste refinantseerimisoperatsioonide pakkumisintressi alammäärade keskmine;
4. võtta teiste keskpankadega koordineerides uuesti kasutusele ajutised vahetustehingute liinid USA Föderaalreserviga ning hakata taas korraldama USA dollarites likviidsust pakuvaid operatsioone tähtajaga 7 ja 84 päeva. Need operatsioonid sooritatakse repotehingutena EKP tingimustele vastavate kõlblike tagatiste vastu ning jaotamispiiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlusena. Esimene operatsioon toimub 11. mail 2010.

10. JUUNI 2010

EKP TEEB TEATAVAKS 2010. AASTA KOLMANDAS KVARTALIS TOIMUVATE PIKEMAAJALISTE REFINANTSEERIMISOPERATSIOONIDE ÜKSIKASJAD

EKP nõukogu otsustas võtta korraldustes kolmekuulistes pikemaajalistes refinantseerimisoperatsioonides jaotuspäevadega 25. juulil, 25. augustil ja 29. septembril 2010 kasutusele jaotuspiiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetluse.

2. SEPTEMBER 2010

EKP TEEB TEATAVAKS 17. OKTOOBRI 2010 KUNI 18. JAANUARINI 2011 KESTVA ARVELDAMISEGA REFINANTSEERIMISOPERATSIOONIDE ÜKSIKASJAD

EKP nõukogu tegi otsuse jätkata oma põhiliste refinantseerimisoperatsioonide korraldamist jaotamispiiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustena nii kaua kui vaja ja vähemalt kuni käesoleva aasta 12. arvestusperioodi lõpuni, s.o 18. jaanuarini 2011. Sama kord jääb kehtima ka eurosüsteemi eritähajaga refinantseerimisoperatsioonide puhul tähtajaga üks arvestusperiood, mille korraldamisega jätkatakse nii kaua kui vaja ja vähemalt kuni 2010. aasta lõpuni. Nende operatsioonide fikseeritud intressimäär on sama mis vastavas põhilises refinantseerimisoperatsioonis.

Lisaks otsustas EKP nõukogu viia kolmekuulised pikemaajalised refinantseerimisoperatsioonid arvelduspäevadega 28. oktoobril, 25. novembril ja 23. detsembril 2010 läbi jaotamispiiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustena. Operatsioonide intressimääraks fikseeritakse nende ajal toimuvate põhiliste refinantseerimisoperatsioonide pakkumisintressi alammäärade keskmine.

Lisaks otsustas EKP nõukogu täiendavalt korraldada ülejäänud 6- ja 12kuuliste refinantseerimisoperatsioonide aegumisel kolm peenhääletusoperatsiooni: ühe kuuepäevase operatsiooni teatamisega, jaotamisega ja arveldamisega 30. septembril 2010; ühe kuuepäevase operatsiooni teatamisega, jaotamisega ja arveldamisega

11. novembril 2010; ja ühe 13päevase operatsiooni teatamisega, jaotamisega ja arveldamisega 23. detsembril 2010. Ka need operatsioonid korraldatakse jaotuspiiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustena ning nende intressimääraks võetakse asjaomase põhilise refinantseerimisoperatsiooni intressimäär.

2. DETSEMBER 2010

EKP TEEB TEATAVAKS 19. JAANUARIST KUNI 12. APRILLINI 2011 KESTVA ARVELDAMISEGA REFINANTSEERIMISOPERATSIOONIDE ÜKSIKASJAD

EKP nõukogu tegi otsuse jätkata oma põhiliste refinantseerimisoperatsioonide korraldamist jaotamispiiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustena nii kaua kui vaja ja vähemalt kuni 2011. aasta kolmanda arvestusperioodi lõpuni, s.o 12. aprillini 2011. Sama kord jääb kehtima ka eurosüsteemi eritähajaga refinantseerimisoperatsioonide puhul tähtajaga üks arvestusperiood, mille korraldamisega jätkatakse nii kaua kui vaja ja vähemalt 2011. aasta esimese kvartali lõpuni. Nende eritähajaga refinantseerimisoperatsioonide fikseeritud intressimäär on sama mis vastavas põhilises refinantseerimisoperatsioonis.

Lisaks otsustas EKP nõukogu viia kolmekuulised pikemaajalised refinantseerimisoperatsioonid jaotuspäevadega 26. jaanuaril, 23. veebruaril ja 30. märtsil 2011 läbi jaotamispiiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustena. Operatsioonide intressimääraks fikseeritakse nende ajal toimuvate põhiliste refinantseerimisoperatsioonide pakkumisintressi alammäärade keskmine.

MUUTES VÄÄRINGUTES LIKVIIDSUSE PAKKUMINE NING KOKKULEPPED TEISTE KESKPANKADEGA

18. JAANUAR 2010

EKP LÕPETAB ŠVEITSI FRANKIDES LIKVIIDSUST PAKKUVAD OPERATSIOONID

EKP nõukogu otsustas kokkuleppel Šveitsi keskpangaga lõpetada pärast 31. jaanuari 2010 Šveitsi frankides likviidsust pakkuvate ühenädalaste vahetustehingute sooritamise. See otsus tehti piiratud nõudlust ja rahastamisturgude paranend tingimusi silmas pidades.

27. JAANUAR 2010

EKP JA TEISED KESKPANGAD OTSUSTAVAD LÕPETADA AJUTISED VAHETUSTEHINGUTE LIINID USA FÖDERAALRESERVIGA

Kooskõlas teiste keskpankadega kinnitas EKP Föderaalreserviga sisse seatud ajutiste vahetustehingute liinide kehtivuse lõppemisest 1. veebruaril 2010. Maaailma rahastamisturgudel valitsenud surve leevendamiseks tehtud valuutakorraldused ei ole enam vajalikud, sest viimase aasta jooksul on finantsturgude toimimine paranenud. Keskpangad jätkavad koostööd vastavalt vajadusele.

Eelõeldu valguses otsustas EKP nõukogu kokkuleppel Föderaalreservi, Inglise keskpanga, Jaapani keskpanga ja Šveitsi keskpangaga lõpetada pärast 31. jaanuari 2010 USA dollarites likviidsust lisavate operatsioonide sooritamine.

10. MAI 2010

USA DOLLARITES LIKVIIDSUST LISAVATE OPERATSIOONIDE TAASALUSTAMINE

Seoses USA dollarit kasutavatel lühiajalistel rahastamisturgudel Euroopas taastekkinud pingetega teatasid Kanada keskpank, Inglise keskpank, EKP, Föderaalreserv ja Šveitsi keskpank USA dollarites likviidsust lisavate vahetustehingute sooritamise võimaluste ajutisest taassisseadmisest. Need võimalused on mõeldud selleks, et toetada likviidsuskeskkonna paranemist USA dollarit kasutavatel rahastamisturgudel ning vältida pingete kandumist teistele turgudele ja muudesse finantskeskustesse. Jaapani keskpangal on lähiajal kavas kaaluda sarnaseid meetmeid.

Keskpangad jätkavad tihedat koostööd vastavalt rahastamisturgudel esinevate pingete leevendamise vajadusele.

EKP nõukogu otsustas võtta teiste keskpankadega koordineerides uuesti kasutusele ajutised vahetustehingute liinid Föderaalreserviga ning hakata taas korraldama USA dollarites likviidsust suurendavaid operatsioone tähtajaga 7 ja 84 päeva. Need operatsioonid sooritatakse repotehingutena EKP tingimustele vastavate kõlblike tagatiste vastu ning jaotamispriiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustena. Esimene operatsioon toimub 11. mail 2010.

EKP TEEB TEATAVAKS USA DOLLARITES LIKVIIDSUST LISAVATE OPERATSIOONIDE TAASALUSTAMISE ÜKSIKASJAD

Seoses EKP nõukogu otsusega taasalustada Föderaalreserviga ajutisi vahetustehinguid, tegi EKP teatavaks oma USA dollarites likviidsust suurendavate operatsioonide korraldamise üksikasjad.

Operatsioonid toimuvad jaotuspriiranguta fikseeritud intressimääraga pakkumismenetlustena ning sooritatakse repotehingutena EKP tingimustele vastavate kõlblike tagatiste vastu.

EKP otsustas korraldada:

- iga nädal seitsmepäevaseid operatsioone. Esimene operatsioon toimub 11. mail 2010 arveldamisega 12. mail 2010 ja aegumisega 20. mail 2010. Järgnevad operatsioonid toimuvad jaotamisega kolmapäeval ja arveldamisega järgneval tööpäeval;
- ühe 84päevase operatsiooni 18. mail 2010 arveldamisega 20. mail 2010 ja aegumisega 12. augustil 2010.

17. DETSEMBER 2010

EKP SÕLMIB INGLISE KESKPANGAGA VAHETUSTEHINGUTE KOKKULEPPE

EKP ja Inglise keskpank teatasid keskpankadevahelise koostööprogrammi raames ajutisest vahetustehingute võimalusest, mille alusel võib Inglise keskpank anda EKP-le euro vastu vajaduse

korral kuni 10 miljardit naelsterlingit. Kokkulepe kehtib 2011. aasta septembri lõpuni.

Kokkulepe lubab ennetava meetmena pakkuda naelsterilingites likviidsust Iirimaa keskpankale selle riigi pangandussüsteemi mis tahes ajutiste likviidsusvajaduste rahuldamiseks selles vääringus.

21. DETSEMBER 2010

USA DOLLARITES LIKVIIDSUST LISAVATE OPERATSIOONIDE PIKENDAMINE

Pärast kooskõlastamist Kanada, Inglise, Jaapani ja Šveitsi keskpankaga otsustas EKP nõukogu pikendada Föderaalreserviga sõlmitud ajutist vahetustehingute korda kuni 1. augustini 2011 ning jätkata USA dollarites likviidsust suurendavate seitsmepäevaste operatsioonide korraldamist. Ka need eurosüsteemi operatsioonid toimuvad jaotamiskiiranguta fikseeritud intressimääraga pakumismenetlustena ja sooritatakse repotehingutena kõlblike tagatiste vastu. Järgmine USA dollarites likviidsust suurendav operatsioon toimub 22. detsembril 2010 arveldamisega 23. detsembril. Aasta lõpu katmiseks korraldatakse see erandkorras 14päevase operatsioonina.

EUROOPA KESKPANGA VÄLJAANDED

EKP koostab mitmeid väljaandeid, mis annavad teavet tema põhiliste tegevusvaldkondade kohta: rahapoliitika, statistika, makse- ja väärtpaberiarveldussüsteemid, finantsstabiilsus ja -järelevalve, rahvusvaheline ja Euroopa koostöö ning õigusküsimused. EKP väljaanded on muu hulgas järgmised:

PÕHIKIRJAJÄRGSED VÄLJAANDED

- aastaaruanne
- lähenemisaruanne
- kuubulletään

UURIMUSED

- õigusalsed teadustoimetised (*Legal Working Paper Series*)
- üldised toimetised (*Occasional Paper Series*)
- *Research Bulletin*
- teadustoimetised (*Working Paper Series*)

MUUD/KONKREETSE ÜLESANDEGA SEOTUD VÄLJAANDED

- *Enhancing monetary analysis*
- *Financial integration in Europe*
- *Financial Stability Review*
- *Statistics Pocket Book*
- Euroopa Keskpank: ajalugu, roll ja ülesanded
- *The international role of the euro*
- Rahapoliitika rakendamine euroalal (ülddokumentatsioon)
- *The monetary policy of the ECB*
- *The payment system*

EKP avaldab ka brošüüre ja teabematerjale mitmesuguste teemade kohta (näiteks euro pangatähed ja mündid) ning seminaride ja konverentside materjale.

Euroopa Keskpanka ja Euroopa Rahainstituudi (EKP eelkäija 1994–1998) avaldatud dokumentide täielik nimekiri (ja PDF-vormingus dokumendid) on saadaval EKP veebilehel <http://www.ecb.europa.eu/pub/>. Keelekoodid tähistavad keeli, milles väljaanne saadaval on.

Huvilistel on võimalik saada väljaannete paberkoopiaid tasuta (kui ei ole teisiti märgitud ning varude olemasolu korral), andes oma soovist teada aadressil info@ecb.europa.eu.

SÕNASTIK

Käesolev sõnastik sisaldab valikut aastaaruandes kasutatud mõistetest. Põhjalikum ja üksikasjalikum sõnastik asub EKP kodulehel.

Aktsiad/osad: väärtpaberid, mis esindavad osalust ettevõttes. Nende hulka kuuluvad väärtpaberibörsidel kaubeldavad aktsiad (noteeritud aktsiad), noteerimata aktsiad ning muud aktsia- ja osakapitali vormid. Aktsiad/osad toodavad tavaliselt tulu dividendidena.

Aktsiaturg: turg, kus emiteeritakse **aktsiaid/osasid** ja kaubeldakse nendega.

Alusleping: Kui teisiti märgitud ei ole, mõeldakse „aluslepinguga” Euroopa Liidu toimimise lepingut ning viidatud artiklite numbrid vastavad alates 1. detsembrist 2009 kehtivale numeratsioonile.

Aluslepingud: „aluslepingutega” mõeldakse käesolevas aruandes Euroopa Liidu toimimise lepingut ning Euroopa Liidu lepingut.

Alusväärtpaberite üleminekuta väärtpaberistamine: väärtpaberistamise käigus emiteeritud väärtpaberite tagasiostmine tehingu algatanud asutuse poolt (vt **väärtpaberistamine**).

Andmete otsetöötlus: tehingute/maksete automaatne otsetöötlus, mis hõlmab vajaduse korral tehingute/maksete algatamise, kinnitamise, võrdlemise ja esitamise automaatset täitmist ning kliiringut ja arveldamist.

Arveldusrisk: oht, et arveldus ei toimu ülekandesüsteemis ootuste kohaselt, mis võib tavaliselt olla tingitud sellest, et arvelduse üks pool ei täida oma üht või mitut arvelduskohustust. Arveldusriski alla kuuluvad eelkõige tegevusriskid, **krediidiriskid** ja likviidsusriskid.

Arvestusperiood: aeg, mille jooksul arvestatakse **kohustusliku reservi nõuete** täitmist **krediidi-asutuste** poolt. Reservide hoidmisperioodid algavad esimese **põhilise refinantseerimisoperatsiooni** arveldamise päeval pärast **EKP nõukogu** istungit, kus kavandatakse eelnevalt rahapoliitiliste seisukohtade igakuine hindamine. **Euroopa Keskpang** avaldab kohustusliku reservi arvestusperioodide kalendri vähemalt kolm kuud enne aasta algust.

Avaturuoperatsioon: finantsturul keskpanga algatusel sooritatav operatsioon. Eesmärkide, korrapärasuse ja menetluskorra poolest võib **eurosüsteemi** avaturuoperatsioonid jagada neljaks: **põhilised refinantseerimisoperatsioonid**, **pikemaajalised refinantseerimisoperatsioonid**, **peenhäälestusoperatsioonid** ja struktuurioperatsioonid. Eurosüsteemi peamine avaturuinstrument on **pöördtehing**, mida saab kasutada kõigi nelja operatsiooniliigi puhul. Peale selle on struktuurioperatsioonide jaoks olemas võlasertifikaatide väljastamise võimalus ja otsetehingud ning peenhäälestusoperatsioonide jaoks otsetehingud, **välisvaluuta vahetustehingud** ja tähtjaliste hoiuste kogumise võimalus.

ECOFINI nõukogu: **Euroopa Liidu Nõukogu** majandus- ja rahandusministrite koosseisus.

Eelarve puudujääk (valitsussektor): valitsussektori netolaenuvõtt, s.o valitsussektori kogutulede ja -kulude vahe.

Eelarve puudujääk SKPst (valitsussektor): eelarvepuudujäägi suhe **SKPsse** jooksvate turuhindade juures. See on üks **aluslepingu** artikli 126 lõikes 2 sätestatud eelarvedistsipliini kriteeriumidest, mille abil määratakse kindlaks ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu (vt ka **ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus**). Seda nimetatakse ka valitsussektori eelarve puudujäägiks SKP suhtes.

Eelarvepositsiooniväline võlamuutus (valitsussektor): valitsussektori eelarvetasakaalu (ülejäägi või puudujäägi) ning võla muutuse vahe.

Eeldatav volatiilsus: vara (nt aktsia või võlakirja) hinna muutumise oodatav kõikumine (s.o standardhälve). Eeldatavat volatiilsust saab tuletada vara hinnast, aegumispäevast ja **optiooni** täitmis-hinnast, samuti riskivabast tulumäärast, kasutades optiooni hinnakujunduse mudelit, nagu näiteks Black-Scholes'i mudel.

EKP baasintressimäärad: EKP nõukogu kehtestatud intressimäärad, mis kajastavad **Euroopa Keskpanga** rahapoliitilist hoiakut. Need on **põhiliste refinantseerimisoperatsioonide, laenamise püsivõimaluse ja hoiustamise püsivõimaluse** intressimäärad.

EKP juhatus: üks **Euroopa Keskpanga** (EKP) otsustusorganitest. Sellesse kuuluvad EKP president ja asepresident ning veel neli liiget, kelle nimetab **Euroopa Ülemkogu**, tehes vastava otsuse kvalifitseeritud häälteenamusega **Euroopa Liidu Nõukogu** soovitusel, kes on eelnevalt konsulteerinud Euroopa Parlamendi ja EKPga.

EKP nõukogu: **Euroopa Keskpanga** (EKP) tähtsaim otsustusorgan. Sellesse kuuluvad kõik **EKP juhatuse** liikmed ning eurot kasutavate liikmesriikide keskpankade presidendid.

EKP üldnõukogu: üks **Euroopa Keskpanga** (EKP) otsustusorganitest. Sellesse kuuluvad EKP president ja asepresident ning kõigi **Euroopa Keskpankade Süsteemi** keskpankade presidendid.

EONIA (euroala pankadevahelise üleöoturu keskmine aastaintressimäär): euroala pankadevahelisel üleöoturul valitseva efektiivse intressimäära näitaja. See arvutatakse eurodes nomineeritud tagamata üleöolaenuhingute intressimäärade kaalutud keskmisena, mis on arvutatud üleöoturul osalevate pankade paneelilt saadud andmete põhjal.

ERM2 (vahetuskursimehhanism 2): süsteem, mis on raamistikuks vahetuskursipoliitilisele koostööle **euroala** riikide ning nende ELi liikmesriikide vahel, kes ei ole eurot kasutusele võtnud. Tegemist on mitmepoolse kokkuleppega, mille kohaselt on ette nähtud fikseeritud, kuid korrigeeritavad keskkursid ning standardne kõikumisvahemik $\pm 15\%$. Otsuseid keskkursside ja vajaduse korral ka kõikumisvahemike vähendamise kohta teevad asjaomased ELi liikmesriigid, euroala riigid, **Euroopa Keskpank** (EKP) ja teised mehhanismis osalevad ELi liikmesriigid vastastikusel kokkuleppel. Kõigil ERM2 osalistel, kaasa arvatud EKP-l, on õigus algatada keskkursside muutmiseks konfidentsaalne menetlus (reguleerimine).

Ettevaated: ettevaateid tehakse neli korda aastas **euroala** võimaliku makromajandusliku arengu prognoosimiseks. **Eurosüsteemi** ekspertide ettevaated avaldatakse juunis ja detsembris ning **Euroopa Keskpanga** (EKP) ekspertide ettevaated märtsis ja septembris. Ettevaated on osa EKP rahapoliitilise strateegia **majandusanalüüsist** ning seega üks mitmest sisendist, mille põhjal **EKP nõukogu** hindab **hinnastabiilsust** ohustavaid riske.

Ettevõtte kasumlikkus: ettevõtte majandustulu näitaja, mis on seotud peamiselt müügi, varade ja omakapitaliga. Ettevõtte finantsaruannete põhjal võib leida palju erinevaid kasumlikkuse suhtarve, näiteks põhitegevustulu (läbimüük miinus tegevuskulud) ja läbimüügi suhe, puhastulu (põhitegevustulu ja muu tulu miinus maksud, kulum ja erakorralised kulud) ja läbimüügi suhe, varade tulukus (puhastulu ja koguvarade suhe) ja omakapitali tulukus (puhastulu ja aktsiakapitali suhe).

Makromajanduses kasutatakse kasumlikkuse näitajana sageli **äritegevuse kogukasumit** vastavalt rahvamajanduse arvepidamisele, näiteks võrrelduna **SKP** või lisandväärtusega.

Ettevõtte üldjuhtimine: eeskirjad, menetlused ja toimingud, millega suunatakse ja juhitakse ettevõtte tegevust. Ettevõtte üldjuhtimise struktuur määrab ära õiguste ja kohustuste jagunemise organisatsiooni eri osaliste, nagu näiteks juhatuse, tegevjuhtide, aktsionäride ja teiste huvirühmade vahel ning näeb ette otsuste vastuvõtmise reeglid ja korra.

EURIBOR (euro üleeuroopline pankadevaheline intressimäär): intressimäär, millega esmaklassiline pank on nõus laenama eurodes nomineeritud vahendeid teisele esmaklassilisele pangale ning mida arvutatakse iga päev eri tähtajaga pankadevaheliste hoiuste puhul (kuni 12 kuud) ning mille annab teada arvutamisel osalevate pankade paneel.

Euro efektiivne vahetuskurss (nominaal-/reaalkurss): euroala peamiste kaubanduspartnerite vääringute ja euro kahepoolsete vahetuskursside kaalutud keskmine. **Euroopa Keskpank** avaldab euro nominaalsete efektiivsete vahetuskursside indekseid, mis hõlmavad kaht kaubanduspartnerite gruppi: EER-20, kuhu kuuluvad 10 euroalavälist ELi liikmesriiki ja 10 ELi-välist peamist kaubanduspartnerit, ning EER-40, kuhu kuuluvad EER-20 ja veel 20 riiki. Osakaalud vastavad iga partnerriigi osale euroala valmistoodete kaubanduses ning kajastavad konkurentsi kolmandatel turgudel. Euro reaalne efektiivne vahetuskurss on euro nominaalne efektiivne vahetuskurss, mis on kohandatud välismaiste hindade või kulude kaalutud keskmisega (võrrelduna kodumaiste hindade ja kuludega). Seega väljendavad need kursid hindade ja kulude konkurentsivõimet.

Euroala: ELi liikmesriigid, kelle vääring on euro ning kus **Euroopa Keskpanka nõukogu** vastutusel viiakse ellu ühtset rahapoliitikat. Praegu on euroala riigid Belgia, Saksamaa, Eesti, Iirimaa, Kreeka, Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia, Küpros, Luksemburg, Malta, Madalmaad, Austria, Portugal, Sloveenia, Slovakkia ja Soome.

Eurogrupp: eurot kasutavate ELi liikmesriikide majandus- ja rahandusministrite mitteametlik kohtumine. Selle staatust tunnustatakse aluslepingu artiklis 137 ja selle protokollis nr 14. Grupi koostumisele kutsutakse korrapäraselt Euroopa Komisjoni ja **Euroopa Keskpanka**.

Euroopa 2020. aasta strateegia: Euroopa Liidu tööhõive ning aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia. **Euroopa Ülemkogu** võttis strateegia vastu 2010. aastal. See on rajatud **Lissaboni strateegiale** ning selle eesmärk on pakkuda ELi liikmesriikidele ühtset raamistikku niisuguste struktuurireformide elluviimiseks, mis on suunatud potentsiaalse majanduskasvu suurendamisele, ning ELi poliitika ja vahendite mobiliseerimiseks.

Euroopa Finantsjärelevalve Süsteem: liidu finantsüsteemi järelevalve eest vastutavad asutused. Süsteemi kuuluvad **Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu**, Euroopa kolm järelevalveasutust, nende ühiskomitee ning liidu liikmesriikide järelevalveasutused.

Euroopa finantsstabiilsusfond: euroala liikmesriikide asutatud valitsustevaheline aktsiaselts rahalise abi andmiseks finantsraskustes euroala riikidele. Abi antakse laenudena ELi–RVFi ühiste programmide raames vastavalt rangetele tingimustele. Laene rahastatakse **võlaväärtpaberite** emiteerimise teel, mille euroala riigid on proportsionaalselt taganud kuni 440 miljardi euro ulatuses.

Euroopa finantsstabiilsusmehhanism: ELi vahend, mis põhineb **aluslepingu** artikli 122 lõikel 2 ja mis võimaldab komisjonil anda liidu nimel kuni 60 miljardi euro väärtuses laene liidu

liikmesriikidele, kes on sattunud või võivad sattuda erakordsetesse raskustesse, millega nad ise toime ei tule. Laene antakse ELi–RVFi ühiste programmide raames vastavalt rangetele tingimustele.

Euroopa Keskpank (EKP): EKP on **eurosüsteemi** ja **Euroopa Keskpankade Süsteemi** (EKPS) tuum. **Aluslepingu** (artikli 282 lõike 3) kohaselt on ta iseseisev juriidiline isik. Ta tagab kooskõlas EKPSi põhikirjaga eurosüsteemile ja EKPSile antud ülesannete täitmise kas iseenda või liikmesriikide keskpankade tegevuse kaudu. Euroopa Keskpanka juhivad **EKP nõukogu**, **EKP juhatus** ning kolmanda otsuseid tegeva organina **EKP üldnõukogu**.

Euroopa Keskpankade Süsteem (EKPS): koosneb **Euroopa Keskpankast** (EKP) ja ELi kõigi 27 liikmesriigi keskpankadest, s.t peale **eurosüsteemi** liikmesriikide ka nende liikmesriikide keskpankadest, kelle vääring ei ole euro. EKPSi juhivad **EKP nõukogu** ja **EKP juhatus** ning kolmanda otsuseid tegeva organina **EKP üldnõukogu**.

Euroopa Liidu Nõukogu: Euroopa Liidu institutsioon, mis koosneb Euroopa Liidu liikmesriikide esindajatest, tavaliselt arutusel oleva valdkonna eest vastutavatest ministritest ja vastava valdkonna Euroopa Komisjoni volinikust (vt ka **ECOFINI nõukogu**).

Euroopa Rahainstituut (ERI): majandus- ja rahaliidu teise etapi alguses 1. jaanuaril 1994 ajuti-sena asutatud asutus, mis likvideeriti pärast **Euroopa Keskpanga** rajamist 1. juunil 1998.

Euroopa rahvamajanduse ja regionaalse arvepidamise süsteem 1995 (ESA 95): ulatuslik ja integreeritud makromajanduslik arvepidamissüsteem, mis põhineb rahvusvaheliselt tunnustatud statistilistel mõistemääratlustel, klassifikaatoritel ja raamatupidamiseeskirjadel ning mille eesmärk on anda ELi liikmesriikide majanduste ühtlustatud kvantitatiivne kirjeldus. ESA 95 on ELi versioon maailmas kasutatavast rahvamajanduse arvepidamise süsteemist SNA 93.

Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu: liidu sõltumatu organ, mis vastutab ELi finantssüsteemi makrotasandi usaldatavusjärelevalve eest. Nõukogu aitab ennetada ja leevendada finantssüsteemi arenedes tekkivaid **finantsstabiilsuse** süsteemseid riske, võttes arvesse makromajanduse arengut, et hoida ära suuremaid finantskriise.

Euroopa Ülemkogu: Euroopa Liidu institutsioon, kuhu kuuluvad liidu liikmesriikide riigipead ja valitsusjuhid ning hääleõiguseta liikmetena Euroopa Komisjoni president ning ülemkogu enda eesistuja. Ülemkogu määrab kindlaks ELi arengusuunad ning selle poliitika põhijooned ja prioriteedid. Ülemkogul ei ole seadusandlikku pädevust.

Eurosüsteem: euroala keskpangandussüsteem, kuhu kuuluvad **Euroopa Keskpank** ja euro kasutusele võtnud liikmesriikide keskpangad.

Finantsstabiilsus: olukord, kus finantssüsteem – finantsvahendajad, -turud ja -turuinfrastruktuurid – peab vastu šokkidele ja finantstasakaalustamatuse järsule lahenemisele, mis vähendab selliste finantsvahenduse tõrgete tekkimise tõenäosust, mis võivad oluliselt takistada säästude rakendamist kasumlikes investimisvõimalustes.

Hinnastabiilsus: hinnastabiilsuse säilitamine on **eurosüsteemi** peamine eesmärk. **EKP nõukogu** määratleb hinnastabiilsusena olukorda, kus **euroala ühtlustatud tarbijahinnaindeksi** kasv jääb aastas alla 2%. EKP nõukogu on samuti selgelt välja öelnud, et hinnastabiilsuse tagamisel on tema eesmärk hoida inflatsioonimäärad keskpikas perspektiivis allpool 2% taset, kuid selle lähedal.

Hoiustamise püsivõimalus: eurosüsteemi püsivõimalus, mida **osapooled** võivad kasutada üleõõ-hoiustamiseks liikmesriigi keskpangas. Sellistelt hoiustelt tasutakse eelnevalt täpsustatud määraga intressi (vt ka **EKP baasintressimäärad**).

Kandidaatriigid: riigid, kellelt EL on vastu võtnud ELiga ühinemise taotluse. Praegu on need Horvaatia, Island, endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik, Montenegro ja Türgi.

Keskne osapool: isik, kes seisab ühel või mitmel turul kaubeldavate lepingute **osapoolte** vahel ja tegutseb iga müüja suhtes ostjana ja iga ostja suhtes müüjana ning tagab seeläbi kehtivate lepingute täitmise.

Keskpankadevaheline korrespondentpanganduse mudel (CCBM): Euroopa Keskpankade Süsteemi loodud mehhanism, mille eesmärk on võimaldada **osapooltel** kasutada **tagatise** piiriüle-selt. Riikide keskpangad tegutsevad mudelis üksteise kontohalduritena. See tähendab, et iga liikmesriigi keskpangal on oma väärtpaberite haldussüsteemis väärtpaberikonto iga liikmesriigi keskpanga ja **Euroopa Keskpanga** jaoks.

Keskvalitsus: 1995. aasta Euroopa rahvamajanduse ja regionaalse arvepidamise süsteemi (ESA 95) määratlusele vastav valitsus, välja arvatud piirkondlikud valitsused ja kohalikud omavalitsused (vt ka **valitsussektor**).

Kohustusliku reservi nõue: miinimumreserv, mida **krediidasutus** on kohustatud hoidma **euro-süsteemis** kindlaks määratud **arvestusperioodi** jooksul. Nõude täitmist kontrollitakse reservikonto keskmise päevasaldo põhjal arvestusperioodi jooksul.

Krediidasutus: a) äriühing, mille tegevus seisneb avalikkuselt hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite vastuvõtmises ning enda arvel laenude andmises, või b) äriühing või muu juriidiline isik (v.a punktis a nimetatud), mis laseb välja maksevahendeid elektroonilise raha kujul.

Krediidirisk: oht, et tehingu **osapool** ei täida mingit kohustust täies ulatuses ei tähtjaks ega pärast seda. Krediidirisk sisaldab asenduskulude riski ja põhiriski. Samuti sisaldab see riski, et arvelduspank ei suuda kohustusi täita.

Laenamise püsivõimalus: eurosüsteemi püsivõimalus, mida **osapooled** võivad kasutada, et saada liikmesriigi keskpangalt kõlblike varade vastu eelnevalt kindlaks määratud intressimääraga üleõõ-laenu (vt ka **EKP baasintressimäärad**).

Lai rahaagregaadi M3 kasvu kontrollväärtus: M3 aastakasv keskpika perioodi jooksul, mis on kooskõlas **hinnastabiilsuse** säilitamisega. Praegu on see 4,5%.

Lissaboni leping: sellega muudeti kaht Euroopa Liidu aluslepingut: Euroopa Liidu lepingut ja Euroopa Ühenduse asutamislepingut. Viimane on ümber nimetatud Euroopa Liidu toimimise lepinguks. Lissaboni leping allkirjastati Lissabonis 13. detsembril 2007 ning jõustus 1. detsembril 2009.

Lissaboni strateegia: ulatuslik struktuurireformide programm ELi muutmiseks „maailma kõige dünaamilisemaks ja konkurentsivõimelisemaks teadmuspõhiseks majandusjõuks”. Strateegia käivitas **Euroopa Ülemkogu** 2000. aasta Lissaboni kohtumisel. See on nüüdseks asendatud **Euroopa 2020. aasta strateegiaga**.

M1: kitsas rahaagregaat, mis hõlmab ringluses olevat sularaha ning üleõhoiuseid **rahaloomesutustes** ja **keskvalitsuses** (nt postkontoris või riigikassas).

M2: keskmine rahaagregaat, mis hõlmab kitsast rahaagregaati M1, kuni kolmekuulise etteteatamistähtajaga lõpetatavaid hoiuseid (s.t lühiajalised säästuhoiused) ning kuni kaheaastase lepingulise tähtajaga hoiuseid (s.t lühitähtajalised hoiused) **rahaloomesutustes** ja **keskvalitsuses**.

M3: lai rahaagregaat, mis hõlmab keskmist rahaagregaati **M2**, turukõlblikke instrumente, eelkõige **repotehinguid**, **rahaturu** fondide osakuid ning **rahaloomesutuste** poolt kuni kaheaastase tähtajaga emiteeritud võlaväärtpabereid.

Majandus- ja rahaliit (EMU): protsess, mis viis ühisraha – euro – ning ühtse rahapoliitika kasutuselevõtmiseni **euroalal** ja ELi liikmesriikide majanduspoliitika koordineerimiseni. Protsess toimus **aluslepingu** kohaselt kolmes etapis. Viimane, kolmas etapp algas 1. jaanuaril 1999 rahapoliitilise pädevuse üleandmisega **Euroopa Keskpangale** (EKP) ja euro kasutuselevõtuga. Protsessi lõpetas euro sularahale üleminek 1. jaanuaril 2002.

Majandus- ja rahanduskomitee: komitee, mis osaleb **ECOFINI nõukogu** ja Euroopa Komisjoni töö ettevalmistamisel. Tema ülesanne on nii liikmesriikide kui ka liidu majandus- ja finantsolukorra ülevaatamine ning eelarveseires osalemine.

Majandusanalüüs: Euroopa Keskpannga hinnastabiilsust mõjutavate riskide põhjaliku analüüsimise raamistiku üks samm. Raamistiku alusel langetab **EKP nõukogu** rahapoliitilisi otsuseid. Majandusanalüüsis keskendutakse peamiselt majanduse ja finantsüsteemi jooksvale arengule ning käsitletakse hinnastabiilsuse lühiajalisi kuni keskpikki riske seoses nõudluse ja pakkumise vastastike mõjudega kaupade, teenuste ja tootmistegurite turgudel. Seejuures arvestatakse piisavalt ka vajadusega määrata kindlaks majandust mõjutavate šokkide laad, nende mõju kulude ja hindade arengule ning võimalused nende levimiseks majanduses lühiajalises ja keskpikas perspektiivis (vt ka **rahapoliitilise keskkonna analüüs**).

Maksebilanss: statistiline aruanne, milles võetakse kokku ühe riigi majandustehingud ülejäänud maailmaga teatud perioodi jooksul. Arvesse võetakse kaupade, teenuste ja tuluga seotud tehinguid, samuti tehinguid, millega kaasnevad finantsnõuded ülejäänud maailmale või kohustused ülejäänud maailma ees, ning tehinguid, mida käsitletakse ülekannetena (nt võlgade andeksandmine).

Mittestandardised meetmed: meetmed, mida EKP on võtnud seoses häiretega finantsturu teatavates osades ja finantsüsteemis, selleks et toetada intressimääraotsuste tulemuslikkust ja nende mõju ülekandumist **euroala** majandusele üldisemalt.

Muud finantsvahendajad: peamiselt finantsvahendusega tegelevad ettevõtted või kvaasi-ettevõtted (mis ei ole kindlustusseltsid ega pensionifondid), kes võtavad endale institutsioonide (v.a **rahaloomesutused**) ees kohustusi, mis ei hõlma raha, hoiuseid ega hoiuetaolisi vahendeid. Selliste ettevõtete põhiline tegevusala on pikaajaline finantseerimine (nagu näiteks finantsliising), väärt-paberistatud varade haldamine, muude finantsvarade haldamine, tehingud väärt-paberite ja tuletis-instrumentidega (enda arvel), riskikapital ja arengukapital.

Opsioonid: finantsinstrumentid, mis annavad selle omanikule õiguse, kuid mitte kohustuse osta või müüa teatud kuupäevani või kuupäeval (täitmis- või aegumiskuupäev) kindlaid varasid (nt võlakirju või aktsiaid) eelnevalt kindlaks määratud hinnaga (opsiooni täitmishind).

Osapool: finantstehingu vastaspool (nt keskpangaga tehingut teostav pool).

Otseinvesteering: piiriülene investeering teise riigi residentses ettevõttes püsiva osaluse omandamiseks (praktikas tavaliselt vähemalt 10% lihtaktsiastest/-osadest või hääleõiguslikest aktsiastest/osadest). See hõlmab aktsia- või osakapitali, taasinvesteeringut tulu ja muud ettevõtetevaheliste operatsioonidega seotud kapitali.

Pakkumisintressi alammäär: madalaim intressimäär, millega **osapooled** võivad teha pakkumisi muutuva intressimääraga pakkumismenetlustes.

Peenhäälestusoperatsioon: avaturuoperatsioon, mille abil **eurosüsteem** tasakaalustab ootamatuid likviidsuse kõikumisi turul. Peenhäälestusoperatsioonide sagedus ja tähtjad ei ole normitud.

Pikemaajaline refinantseerimisoperatsioon: eurosüsteemi krediidioperatsioon, mille tähtaeg on pikem kui üks nädal ning mis sooritatakse **pöördtehinguna**. Regulaarsete igakuiste operatsioonide tähtaeg on kolm kuud. Finantskriisi ajal sooritati erineva sagedusega täiendavaid operatsioone, mille tähtjad ulatusid ühest **arvestusperioodist** ühe aastani.

Portfelliinvesteering: euroala residentide netotehingud euroala mitteresidentide emiteeritud väärtpaberitega ja/või vastavad netopositsioonid („varad”) ning euroala mitteresidentide netotehingud euroala residentide emiteeritud väärtpaberitega ja/või vastavad netopositsioonid („kohustused”). Need hõlmavad **omandiväärtpabereid** ja **võlaväärtpabereid** (võlakirjad ja **rahaturu**instrumendid). Portfelliinvesteeringute hulka ei kuulu **otseinvesteeringute** või reservvaradena kajastatud summad.

Põhiline refinantseerimisoperatsioon: eurosüsteemi poolt **pöördtehinguna** sooritatav korraline **avaturuoperatsioon**. Neid operatsioone sooritatakse nädalaste tavapakkumismenetlustena ning nende tähtaeg on tavaliselt üks nädal.

Pöördtehing: operatsioon, mille puhul liikmesriigi keskpang ostab või müüb varasid **repiteeringu** raames või teostab **tagatise** vastu krediidioperatsioone.

Püsivõimalus: keskpanga pakutav võimalus, mida **osapooled** saavad kasutada omal algatusel. **Eurosüsteem** pakub kaht üleöö-püsivõimalust: **laenamise püsivõimalus** ja **hoiustamise püsivõimalus**.

Rahaline tulu: tulu, mida **eurosüsteemi** liikmesriikide keskpangad teenivad süsteemi rahapoliitiliste ülesannete täitmisel sellistelt varadelt, mis on märgistatud vastavalt **EKP nõukogu** kehtestatud suunistele ja on nende valduses ringluses olevate pangatähtede ning **krediidiasutuste** ees võetud hoiustamiskohustuste vastu.

Rahaloomeasutused: finantsasutused, mis moodustavad **euroala** rahaloomesektori. Monetaarfinantsasutused hõlmavad **eurosüsteemi**, ELi õigusaktidega määratletud residentidest **krediidiasutusi** ning kõiki teisi residentidest finantsasutusi, mis võtavad üksustelt, välja arvatud monetaar-finantsasutustelt, vastu hoiuseid ja/või nende lähedasi asendajaid ning annavad (vähemalt majanduslikus mõttes) oma arvel ja nimel laenu ja/või investeerivad väärtpaberitesse. Viimane rühm koosneb peamiselt **rahaturu**fondidest, s.o fondidest, mis investeerivad lühiajalistesse ja väikese riskiga instrumentidesse, mille tähtaeg on tavaliselt üks aasta või vähem.

Rahaloomeasutuste intressimäärad: intressimäärad, mida residentidest **krediidiasutused** ja teised **rahaloomeasutused** (v.a keskpangad ja **rahaturu**fondid) kohaldavad eurodes nomineeritud

hoiustele ja laenudele **euroala** residentidest kodumajapidamiste ning kaupu ja mittefinantsteenusid pakkuvate ettevõtete puhul.

Rahaloomeasutuste krediit euroala residentidele: laen, mida **rahaloomeasutus** annab mitterahaloomeasutustest **euroala** residentidele (sealhulgas **valitsussektorile** ja erasektorile), ning rahaloomeasutuste hoitavad väärtpaberid (aktsiad ja muud **omandiväärtpaberid** ning **võlaväärtpaberid**), mille on emiteerinud mitterahaloomeasutustest euroala residentid.

Rahaloomeasutuste pikemaajalised finantskohustused: üle kaheaastase lepingulise tähtajaga hoiused, üle kolmekuuse etteteatamistähtajaga lõpetatavad hoiused, **euroala rahaloomeasutuste** emiteeritud **võlaväärtpaberid** algse tähtajaga üle kahe aasta ning euroala rahaloomeasutuste sektori kapital ja reservid.

Rahapoliitilise keskkonna analüüs: Euroopa Keskpanga hinnastabiilsust mõjutavate riskide põhjaliku analüüsimise raamistiku üks samm. Raamistiku alusel langetab **EKP nõukogu** rahapoliitilisi otsuseid. Rahapoliitilise keskkonna analüüs aitab hinnata keskpikki ja pikki inflatsioonisuundumusi, arvestades raha ja hindade tihedat seotust pika aja jooksul. Rahapoliitilise keskkonna analüüsimisel võetakse arvesse mitmesuguste rahapoliitiliste indikaatorite, kaasa arvatud laia rahaagregaadi **M3**, selle osade ja vastaskirjete, eriti laenude arengut ning ülemäärase likviidsuse erinevaid näitajaid (vt ka **majandusanalüüs**).

Rahaturg: turg, millel üldjuhul kuni üheaastase algse tähtajaga instrumentide abil kogutakse, investeeritakse ja vahetatakse lühiajalisi vahendeid.

Rahvusvaheline investeerimispositsioon: riigi poolt välismaailma suhtes täitmata netofinantsnõuded (või -kohustused).

Reaalajaline brutoarveldussüsteem (RTGS): arveldussüsteem, kus makseid töödeldakse ja sooritatakse tehingute alusel reaajas (vt ka **TARGET**).

Realsektori ettevõtete välisfinantseerimise kulu: kulu, mis tekib kaupu ja mittefinantsteenusid pakkuvatele ettevõtetele uute välisvahendite toomisest ettevõttesse. **Euroalal** arvestatakse seda pangalaenu kulu, **võlaväärtpaberite** kulu ja aktsiate kulu kaalutud keskmisena bilansilise jäägi põhjal korrigeerituna vastavalt ümberhindluse mõjudele ja kohandatuna inflatsiooniootustega.

Repotehing: raha laenamise viis, milleks müüakse mingi vara (harilikult püsitud väärtpaber) ning ostetakse see hiljem kindlaksmääratud kuupäeval pisut kõrgema (kindlaksmääratud) hinnaga (mis vastab laenuintressile) tagasi.

Reservibaas: kõlblike bilansikirjete (eelkõige kohustuste) summa, mille alusel arvutatakse **krediidiasutuse kohustusliku reservi nõuet**.

Sisemajanduse koguprodukt (SKP): majandusaktiivsust teataval perioodil väljendav näitaja, s.o ühe majanduse kaupade ja teenuste kogutoodangu väärtus miinus vahetarbimine pluss toodetelt ja impordilt tasutavad netomaksud. SKP jaotuse võib esitada toodangu, kulu- ja tulukomponentide lõikes. Peamised kuluartiklid, mille baasil SKPd arvutatakse, on kodumajapidamiste lõpptarbimine, valitsussektori lõpptarbimine, kapitali kogumahutus põhivarasse, varude muutus ning kaupade ja teenuste eksport ja import (sh euroalasisene kaubandus).

SKP deflaator: sisemajanduse kogutoodang (SKP) jooksvate hindade juures (nominaalne SKP) jagatuna SKP mahuga (reaalne SKP). Seda nimetatakse ka SKP kaudseks hinnadeflaatoriks.

Stabiilsuse ja majanduskasvu pakt: liikmesriikide riigirahanduse usaldusväarsuse tagamiseks mõeldud vahend, et tugevdada tingimusi, mis on vajalikud **hinnastabiilsuse** säilitamiseks ning töökohti loova tugeva ja jätkusuutliku majanduskasvu saavutamiseks. Selleks näeb pakt ette, et liikmesriigid peavad määratlema keskpikad eelarve-eesmärgid. Samuti sisaldab see **ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse** üksikasjalikku korda. Pakt koosneb Amsterdamis **Euroopa Ülemkogu** 17. juuni 1997. aasta resolutsioonist stabiilsuse ja majanduskasvu pakti kohta ning kahest ELi Nõukogu määrusest. Need on a) nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrus (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, mida on muudetud 27. juuni 2005. aasta määrusega (EÜ) nr 1055/2005, ning b) nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrus nr (EÜ) 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta, mida on muudetud 27. juuni 2005. aasta määrusega (EÜ) nr 1056/2005. Pakti täiendab **ECOFINi nõukogu** aruanne „Stabiilsuse ja kasvu pakti rakendamise tõhustamine” („Improving the implementation of the Stability and Growth Pact”), mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 22. ja 23. märtsil 2005 Brüsselis. Samuti täiendab seda uus tegevusjuhend „Stabiilsuse ja kasvu pakti rakendamise täpsustused ning juhised stabiilsus- ja lähenemisprogrammide sisu ja vormi kohta” („Specifications on the implementation of the Stability and Growth Pact and Guidelines on the format and content of Stability and Convergence Programmes”), mille ECOFINi nõukogu kinnitas 11. oktoobril 2005.

Süsteemne risk: oht, et kui üks süsteemis osaleja ei suuda täita oma kohustusi, ei saa ka teised osalejad oma kohustusi õigeaegselt täita, mille tagajärjed võivad edasi kanduda (nt suured likviidsus- või krediitprobleemid), mis ohustab finantssüsteemi stabiilsust või süsteemis osalejate usaldust selle vastu. Suutmatust täita oma kohustusi võib olla tingitud tegevus- või finantsprobleemidest.

Tagatis: laenude tagasimaksmise tagamiseks (nt **krediidiasutuste** poolt keskpankadele) panditud või muul moel üle antud varad, samuti **repotehingute** alusel (nt krediidiasutuste poolt keskpankadele) müüdüd varad.

Tagatud võlakirjade ostu kava: EKP nõukogu 7. mai 2009. aasta otsusele vastav kava osta **euroalal** emiteeritud eurodes nomineeritud tagatud võlakirju, et toetada finantsturu üht spetsiifilist segmenti, mis on oluline pankade rahastamistegevuse jaoks ja mida finantskriis mõjutas eriti tugevalt. Kava nägi ette, et tagatud võlakirju ostetakse nominaalses kogusummas 60 miljardit eurot ja et kõik ostud on lõplikult tehtud hiljemalt 30. juuniks 2010.

TARGET (üleeuroopaline automatiseeritud reaalaajaline brutoarvelduste süsteem): eurosüsteemi reaalaajaline brutoarvelduste süsteem eurodes arveldamiseks. Esimese põlvkonna TARGETi vahetas mais 2008 välja **TARGET2**.

TARGET2: teise põlvkonna **TARGET**. Süsteem kujutab endast infotehnoloogilist ühisplatvormi, kuhu esitatakse töötlemiseks kõik maksekorraldused ja kus euromakseid arveldatakse keskpangarahas.

TARGET2-Securities (T2S): eurosüsteemi tehniline ühisplatvorm, kus **väärtpaberite kesksitooriumid** ja liikmesriikide keskpangad saavad üle kogu Euroopa osutada väärtpaberite keskse, piiriülese ja neutraalse arveldamise teenuseid keskpangarahas.

Tururisk: turuhindade kõikumisest tingitud kahjumioht, mis võib puudutada nii bilansilisi kui ka bilansiväliseid positsioone.

Valitsussektor: Euroopa rahvamajanduse ja regionaalse arvepidamise süsteemis ESA 95 määratletud sektor, kuhu kuuluvad residentidest isikud, kes tegelevad peamiselt individuaalseks ja kollektiivseks tarbimiseks mõeldud turuväliste kaupade ja teenuste tootmise ja osutamisega ja/või riigi tulu ja hüvede ümberjaotamisega. Sektor hõlmab keskvalitsust, piirkondlikke ja kohalikke omavalitsusi ning sotsiaalkindlustusfonde. Valitsussektorisse ei kuulu avaliku sektori osalusega äriettevõtted, näiteks riigiettevõtted.

Valitsussektori võlakoormus: valitsussektori eri osade kogu konsolideeritud nominaalvõla (valuuta ja hoiused, laenud ja võlaväärtpaberid) jääk aasta lõpus.

Võla suhe SKPsse (valitsussektor): võla suhe **SKPsse** jooksvate turuhindade juures. See on üks **aluslepingu** artikli 126 lõikes 2 sätestatud eelarvedistsipliini kriteeriumidest, mille abil määratakse kindlaks ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu.

Võlakirjaturg: turg, kus emiteeritakse pikemaajalisi **võlaväärtpabereid** ja kaubeldakse nendega.

Võlaväärtpaber: väljendab emitendi ehk laenuvõtja lubadust teha võlaväärtpaberi omanikule ehk laenuandjale kindlaksmääratud kuupäeva(de)l tulevikus üks või mitu makset. Võlaväärtpaberitel on tavaliselt kindlaksmääratud intressimäär (kupong) ja/või neid müüakse diskonteerituna ehk tagasiostu tähtpäeval makstavast hinnast madalama hinnaga. Võlaväärtpabereid, mille algne tähtaeg on üle ühe aasta, liigitatakse pikaajalisteks.

Välisvaluuta vahetustehing: üheaegsed hetke- ja forvardtehingud ühe valuuta vahetamiseks teise vastu.

Väärtpaberiarveldussüsteem: süsteem, mis võimaldab väärtpaberite ülekandmist kas tasuta või tasu eest (ülekanne makse vastu).

Väärtpaberistamine: finantsvarade, nagu näiteks hüpoteegiga tagatud eluasemelaenud, koondamine ning müük eriotstarbelisele finantsettevõttele, kes emiteerib seejärel püsituluväärtpaberid ja müüb need investoritele. Selliste väärtpaberite põhiosa ja intress sõltuvad vastavate alusvarade loodud rahavoogudest.

Väärtpaberite keskodepositoorium: üksus, a) mis võimaldab väärtpaberitehingute töötlemist ja arveldamist väärtpaberite registreerimissüsteemis; b) mis osutab hooldusteenuseid (nt korporatiivsete sündmuste ja tagasimüükide haldamine) ning c) millel on oluline roll väärtpaberivaldkonna teraviklikkuse tagamisel. Väärtpabereid saab hoida nii füüsilisel (keskodepositooriumis hoitavad väärtpaberid) kui ka dematerialiseeritud (s.t vaid elektroonilisel) kujul.

Väärtpaberituruprogramm: EKP programm, mis võimaldab sekkuda euroala era- ja avaliku sektori **võlaväärtpaberite** turu toimimisse, et tagada sügavus ja likviidsus toimimishäiretega segmentides eesmärgiga taastada kohane rahapoliitika edastamismehhanism.

Äritegevuse kogukasum: tootmistulemi ülejääk (või puudujääk), mis saadakse pärast vahetarbimiskulude, töötasude ja maksude (miinus tootesubsiidiumid) mahaarvamist, kuid enne finants- ja mittetoodetud varade üüri-/rendi- või omanditulu väljaminekute ja laekumiste arvessevõtmist.

Ühtlustatud tarbijahinnaindeks (ÜTHI): tarbijahindade arengut väljendav mõõtühik, mille koostab Eurostat ja mis ühtlustatakse kõigi ELi liikmesriikide jaoks.

Ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus: aluslepingu artiklis 126 sätestatud ja ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse protokollis (nr 12) täpsustatud säte nõuab ELi liikmesriikidelt eelarvedistsipliini säilitamist, määratleb ülemäärase eelarvepuudujäägina käsitletava eelarveseisundi kriteeriumid ning reguleerib meetmeid juhaks, kui täheldatakse, et eelarvetasakaalu või valitsussektori **võla** nõudeid ei ole täidetud. Artiklit 126 täiendab Euroopa Liidu Nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrus (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta (mida on muudetud nõukogu 27. juuni 2005. aasta määrusega (EÜ) nr 1056/2005), mis on **stabiilsuse ja majanduskasvu pakti** üks osa.

